De koloniaal en zijn overste

Annie Foore

bron
Annie Foore, *De koloniaal en zijn overste*. D.A. Thieme, Den Haag 1877 (2 delen)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/foor001kolo01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

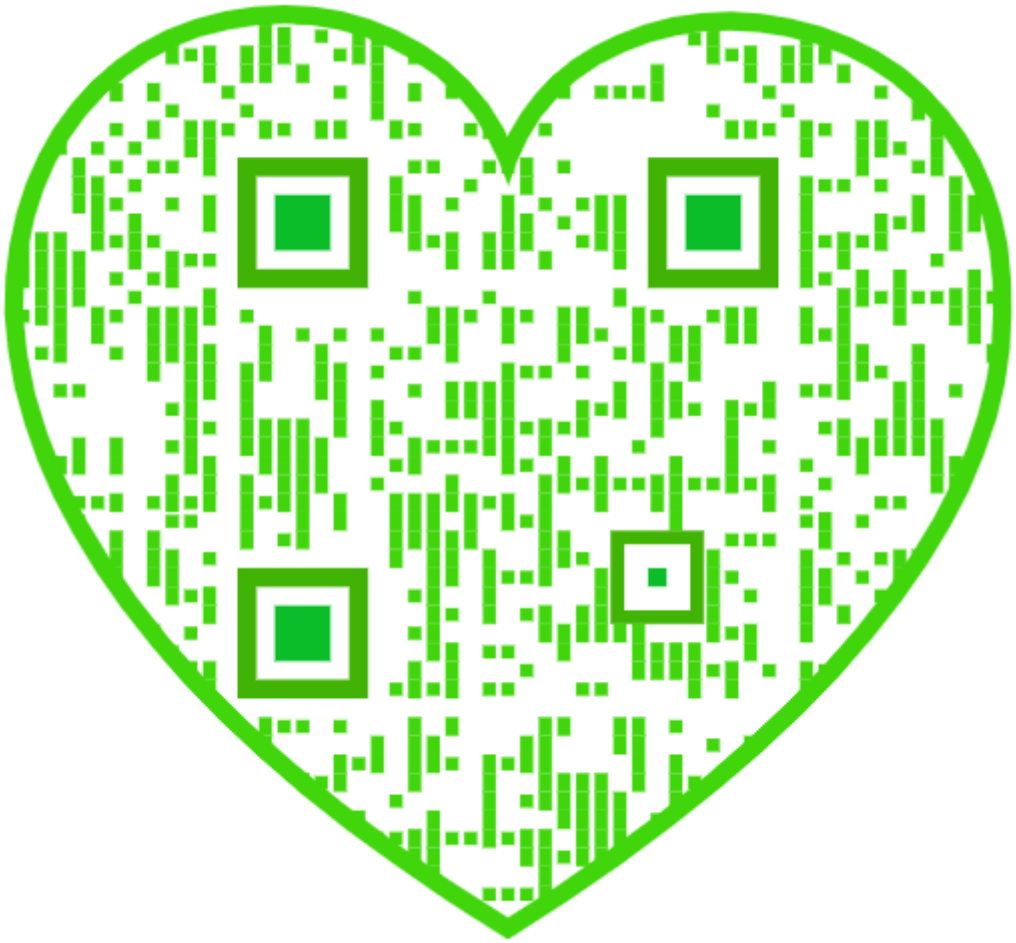

[Eerste deel]

Een woord vooraf.

Voor die mijner lezers en lezeressen, die, wanneer zij een roman in handen krijgen, gaarne precies weten, wat daarvan waar en wat daarvan verdicht is, een kleine toelichting.

De reis der Elwine is door mij, die haar maakte, zooveel mogelijk getrouw weêrgegeven, en, wat ik van de plaatsen, die de boot aandeed, verhaal, is, naar mijn beste weten, - en natuurlijk naar den indruk, dien ze op mij maakten, - zuivere waarheid.

De roman van den 'koloniaal en zijn overste' is echter nooit op de Elwine voorgevallen, en de personen die daarin optreden, zijn, voor zoover ik weet, nooit met dat vaartuig naar Indië gekomen; men zoeke dus niet naar gelijkenissen.

Ik heb zooveel mogelijk getracht, in mijn verhaal geheel andere dames en heeren ten tooneele te voeren, dan mijne reisgenooten waren; onder die reisgenooten toch waren menschen, met wie ik was ingenomen, en anderen, wien ik minder genegen was, - en wie heeft ooit òf zijn vrienden òf zijn vijanden naar waarheid weergegeven?

En nu, - ik groet mijn onbekende lezers met den wensch, dat mijn boek hun genoegen geve, en de bekende - mijne vrienden - met een hartelijken handdruk.

BATAVIA, Januari 1876.

ANNIE FOORE.

I.

Toch, Hollands rozentuinen,
U bleef mijn hart verpand;

Ik mag toch ook belijden
Dat ik u stil betreur;
En dat mijn hart bij tijden
Hijgt naar uw rozengeur!
Ik zoek U telkens weder:
Dan, met een traan, een lach,
Gedenk ik lang en teeder
Den schoonen levensdag,

Dan fluist'ren de avondwinden
Mij zangen van weleer,
'k Hoor namen van mijn vrinden.....
'k Zie al mijn jonkheid weêr;---

DE GÉNESTET.

De tijd van vertrekken is gekomen. Hier schreeuwen, dringen, versjouwen van kisten en balen, dáár heen en weêr loopen van zenuwachtige passagiers; ginds angstig gillen van dames, wier splinternieuwe koffers schandelijk worden gehavend, elders wegduwen van weenende familieleden door bezige matrozen; - overal verwarring, drukte, gejaagdheid! Dan - het

ratelen van den ketting, waarmeê het anker wordt opgehaald, een paar schoten, een schor hoerah, een oogenblik stilte,..... eindelijk het wuiven van handen en zakdoeken, het afwenden van betraande gezichten, het kabbelen van het water tegen het vaartuig! - En nu.....?

Het was immers een ellendig plekje gronds, dat koude, mistige Holland met zijn regenvlagen en Noordenwind?

De meeste passagiers hebben immers met verlangen uitgezien naar het oogenblik, waarop ze dat 'kikvorschenland' zouden verlaten; de meesten hebben gespot met de kleingeestigheid, de dwaze vooroordeelen, de nietigheid, de verouderde begrippen; - zich geërgerd over zooveel, wat in kerk en staat en familieleven verkeerd was, zich verheugd op het oogenblik, waarin ze dat alles zouden achterlaten; het vurig verlangde oogenblik is gekomen en - ze brengen de hand naar het hart, alsof ze daar pijn gevoelden!...., Pijn bij het verlaten van Hollands kust?

En - zijn ze het dan eensklaps vergeten wat ze zoo dikwerf met bitterheid hebben uitgeroepen, dat er in het koude, prozaïsche Nederland geen plaats is voor warme vriendschap of hartstochtelijke liefde, dat zelfs zij, die werken willen, armoede en ellende lijden in ons overbevolkt land, dat genieën, dat buitengewone mannen of ontwikkelde vrouwen niet leven kunnen in dat land van vormen en stijfheid; zijn ze het vergeten wat ze er hebben geleden, hoe weinig ze er werden begrepen en gewaardeerd, hoeveel ze anders hadden gewenscht?.....

Zie, zij allen, de reizigers van de Elwine, ze toeven

op het dek, ze turen naar de zandige onvriendelijke kusten, ze trotseeren wind en regen, om nog een laatsten, langen blik te werpen op het vaderland!

Vol smart en verlangen is die blik.

Want - tegelijk met die zandige, die onvriendelijke kust verrijst voor hun oog het heerlijk rozenrood van een zomeravond in Holland, verrijzen groenende weiden en goudgeel graan, zilveren beekjes en veelkleurige bloemengaarden, breede rivieren met lachende dorpjes omzoomd, het licht en bruin der heidevelden, het golvend goud der blonde duinen.....

Nog blaast de koude Noordenwind hun in 't gelaat, maar 't is of hij eensklaps gaat verhalen van zoete lieflijke herinneringen; nog dringt de kille motregen hun door de kleederen, maar - de arme reiziger denkt slechts aan de vriendelijke lentebloemen en, 't is of de geur der veldviooltjes hem wordt toegewuifd, of hij straks zich bukken zal om het eerste sneeuwklokje te begroeten.....

Thuis bloeiden de sneeuwklokjes nu en de veldviooltjes!

Thuis!

Een ander, een nog veel liefelijker visioen verrijst! de helderbrandende lamp, het flikkerend haardvuur, de prettige familiekring..... Hoe vroolijk kon het er zijn, hoe gezellig, hoe genoeglijk was de drukte 's morgens, hoe welkom de stilte 's avonds!

Wat kon ze aardig vertellen, de oude vrouw, die het levensboek reeds zoover ten einde had gelezen, en niet zonder daaruit veel te leeren; hoe ijverig was ze en onvermoeid in haar zorgen, hoe zacht bij hare vermaningen, hoe teeder bij hare liefkoozingen!

En de beminlijke grijsaard aan hare zijde, meest het hoofd gebogen over het werk, meest den glimlach der tevredenheid om de lippen, hoe gaarne toefde hij in het huisvertrek, hoe welgevallig liet hij soms het oog rusten op het donkergelokte hoofd van haar, die meest aan moeders jeugd en moeders schoonheid herinnerde, hoe liefelijk en goed om aan te zien, was de glimlach op dat oude gerimpelde gelaat, als hij vrouw of kind eenige vreugde had bereid.....

En de blonde krulkop, die de trots en de vreugde was van allen, en van wien ze zooveel verwachtten voor de toekomst, en het arme zwakke zusje, voor wie ze allen hun tred verzachtten.....

Dan de familiefeestjes, de verjaardagen, de Sint-Nicolaas, de oudejaarsavond.....!

Arme reiziger! wat het schoone nieuwe land u geven moge, geen ouderlijk huis!

Hoeveel gaat er niet om in de harten der passagiers bij het staren op de kusten!

Ze verzinken hoe langer zoo meer; - en de bleeke jonge vrouw daar ginds ziet met die kusten verdwijnen die kleine woning, waarin ze de eerste huwelijksweelde, de zoete moedervreugde smaakte; de jongeling aan hare zijde staart nog naar de duinen, of hij haar ontdekken mocht, die schaduwrijke laan, waar hij zoo menigmaal luisterde naar het ruischen van een lieven tred; de man, die zijn somber gelaat niet opheft, - hij ziet de groote stad voor zich, waar hij zijn jeugd en zijn kracht en zijn fortuin verspilde, en de gebogen gestalte naast hem snikt haar smart luide uit bij de gedachte aan dat lieve plekje tegen den heuvel, waar zooveel dierbaars sluimert.

O, nog eenmaal die zandige kust te mogen betreden, nog eenmaal te zijn in het oude huis, nog eenmaal die bevende hand te drukken, nog eenmaal aan te zitten met de hartelijke vrienden!

De golven kabbelen, het water stroomt langs de kiel en de kabbelende golven fluisteren van kinderspelen en jongelingsdroomen, van zorg en opoffering..... eerst nu begrepen! eerst nu gewaardeerd! het water stroomt langs de kiel en 't is of het een gansch heirleger aanvoert van herinneringen aan tekortkomingen, die niet meer geboet, aan liefdeblijken, die niet meer beantwoord kunnen worden.

Te laat! de kabbelende golven voeren al fluisterend en verhalend van hetgeen daarachter ligt, verder en verder van de zandige kust.

II.

Wie sehnt ich mich oft nach die Süssigkeit
Das vaterländischen Pfühles,
Wenn ich auf harten Matratzen lag
In der schlaflosen Nacht des Exiles.

HEINE.

De mailsteamer, van welker uitvaren wij in het vorig hoofdstuk getuigen waren en die ik mijne lezers uitnoodig op de reis naar Indië te vergezellen, droeg, als de meeste vaartuigen, een vorstelijken naam. Het schijnt echter zoo dwaas om te spreken van den Willem III, die verbrandt, van den Kroonprins, die schudt en kraakt, die blijkt niet zeewaardig te zijn, dat ik liever de boot een naam zonder eenige bepaalde beteekenis geven en de ‘Elwine’ noemen zal.

De Elwine dan behoorde tot de steamers, die voor het verkeer op de Indische wateren zijn bestemd; ze werd nu tot het vervoer van passagiers gebruikt, wijl het aantal booten in de vaart niet voldoende bleek om de menigte militairen over te brengen, die in den laatsten tijd voor de expeditie tegen Atjeh waren vertrokken.

De Elwine, pas eenige dagen voor den aanvang der reis afgeleverd, was veel kleiner dan de booten der Maatschappij Nederland, maar ruimer gebouwd en beter geventileerd.

In de eerste en tweede klasse was men, alles in aanmerking genomen, goed gelogeerd; minder netjes zag het er uit in het verblijf der soldaten, ze waren saâmgepakt in een nauw en weinig luchtig hok, dat geen enkele geriefelijkheid aanbood.

De salon of kerk was, als gewoonlijk, eng en smal, tusschen de beide glazendeuren, die den toegang verleenden, stond een fraai buffet, en een groote spiegel hing daarboven; aan den linkerkant bevond zich de damesbadkamer en dameskajuit, en verder aan beide zijden een tiental hutten.

Aan het einde van den salon leidden wederom twee glazendeuren naar de zoogenaamde rookkamer, die, volgeladen met balen en kisten, hare bestemming geheel miste; eene bestemming, die toch altijd eenigszins raadselachtig blijft, bij Hollanders, die gewoon zijn zonder eenige gêne in tegenwoordigheid van dames te rooken.

Op een keurig nette kast, recht tegenover het buffet geplaatst, prijkte het veelbelovend woord ‘Library’. Er wachtte echter den leesgragen reiziger bij het openen dier kast een teleurstelling. Zij was ledig, een groot gebrek in de uitrusting; te meer, wijl men in de laatste jaren gewoon is geraakt lectuur te vinden aan boord, en daarvoor dus zelf niet meer zorgt.

De ‘library’ en het buffet waren de eenige mooie meubelen in den salon; behalve dat, vond men er de eettafels, die aan een weeshuis, de harde banken, die aan een school herinnerden, de hanglampen, die gedu-

rende de geheele reis zeer slecht brandden en het glazenbord, dat van onberekenbaar nut bleek.

Er was geen pianino aan boord, een feit dat voor enkelen een gemis, maar voor velen verblijdend was, daar men zich reeds eenigszins had beangst gemaakt voor het studeeren en oefenen der lieve kleinen.

Toch had muziek, ware ze dan ook niet altijd goed geweest, eenige gezelligheid kunnen aanbrengen, zoo er ten minste zoo iets als gezelligheid bestaanbaar is in een soms tochtig en meestal benauwd vertrek, vol lastige kinderen, ongedurige menschen en etensgeuren. Spoedig hadden echter de meeste passagiers ingezien, dat de genoegens, die de salon aanbood, zeer gering waren en liefst vertoefden ze daar zoo kort mogelijk, om hun troost te gaan zoeken op het dek.

Op het dek was het evenwel in den eersten tijd der reis guur en winderig, de rook der machine, die tal van zwarte stofdeeltjes deed neêrvallen, maakte het vooral de dames zeer lastig; ook moesten zij, die zich met loopen verwarmen wilden, dit plan weldra opgeven; de geringe ruimte, die het dek had kunnen aanbieden, werd ingenomen door kippenhokken en reddingsbooten, door zeilen, touwen en vooral door de luierstoelen, waarvan de meeste reizigers zich hadden voorzien.

Waar dan heen?

Noch boven, noch beneden is het uit te houden - misschien zal de hut een genoeglijk, rustig plekje aanbieden.

Denk u een ruimte van twee meter in het vierkant, grootendeels in beslag genomen door een rustbank, een waschtafel en twee smalle boven elkaar geplaatste kooien.

De rustbank zou tot zitplaats kunnen dienen, zoo men haar niet noodzakelijk moest gebruiken tot bergplaats, daar noch de vijf kapstokken, noch de geringe ruimte, die onder de laagste kooi en de bank is opengelaten, plaats genoeg aanbiedt voor de menigte goed, die men bij zich houdt, vooral als een der hutbewoners een e dame is.

De tabouret, die nog ten dienste van den passagier staat, is zoo verraderlijk en van zoo groote beweeglijkheid bij ongunstig weder, dat niemand, na een paar dagen van ondervinding, die nog als zitplaats blijft beschouwen.

Het is een wanhopig gevoel, dat gevoel van nergens een aangenaam plekje te kunnen vinden en de teleurgestelde reiziger werpt zich dan ook al spoedig morrend en klagend op zijn kooi om - geërgerd door het lawaai der kinderen, het geloop der matrozen en het schudden van het vaartuig - wederom op te springen en zijn droeven pelgrimstocht te hervatten.

Niettegenstaande de grieven, die ieder passagier als van zelve heeft, grieven die voor het meerendeel niet zijn weg te nemen, vindt men zeer velen, die met genoegen terugdenken aan de reizen, die zij vice versa naar Indië maakten, aan den aangenamen toon, die aan boord heerschte, de pretjes, die georganiseerd, de uitstapjes die bij het aandoen eener haven gemaakt werden, en - niet het minst aan de tafel, waar men iederen dag zulke genoeglijke uren doorbracht.

Omtrent het aangename der conversatie, omtrent den toon, die heerschte aan boord der Elwine, zal de lezer in den loop van dit verhaal kunnen oordeelen; wat de tafel aangaat, daarover zijn wij verplicht hem reeds dadelijk alle illusie te ontnemen.

Gij allen, lezers, kent van die huishoudens, waarin jaarlijks enorme sommen gelds worden verbruikt, waar men een massa bedienden houdt, waar altijd drukte heerscht en de huisvrouw meestal in een toestand van agitatie wordt aangetroffen, en waar het toch nooit ordelijk, nooit rustig, nooit prettig of genoeglijk is.

Juist zooals in die huishoudens was het aan boord van de Elwine, en dàt door een totaal gebrek aan orde en regel, door gemis aan toezicht vooral.

Er was geen administrateur, een onmisbaar persoon aan boord; de kapitein had andere dingen te doen, dan toe te zien of het vleesch goed werd gebraden en de aardappelen niet te gaar gekookt; het dienstpersoneel, weinige dagen te voren in alle haast opgeschommeld, liet veel te wenschen over en de hofmeester, die veel had kunnen goedmaken, bleek al spoedig geheel ongeschikt voor zijn taak.

De man herinnerde voortdurend aan een zwaluw, kort eer de regen valt; met vermoeiende bedrijvigheid zag men hem telkens weder voorbijschieten en dat, zonder ooit gunstige gevolgen van zijn verbazend drukke werkzaamheden te bespeuren. Zelden kon hij daarhenen snellen zonder in zijn vaart te worden gestuit door een of anderen ontevredene; hij hoorde zoo iemand in groote gejaagdheid aan en, terwijl hij het zweet van het voorhoofd wischte, beloofde hij alles; - straks! morgen! dadelijk! zou hij zorgen dat de zaak in orde kwam! - en weer vloog hij weg om commando's uit te deelen, die niet werden gehoorzaamd, en zijn wanhopigen strijd te voeren tegen den onwil en de onhandigheid zijner trawanten, ondertusschen standjes afwachtende van kapitein, stuurman en passagiers.

Weldra had de man zelf het onhoudbare van zijn toestand ingezien. Het eerste teeken van dit treurig bewustzijn gaf hij door de pruik, die in het begin der reis zijn hoofd had bedekt, af te laten, het tweede door zich tegen etenstijd te bedrinken, het laatste door zich ziek te melden; toen werd de arme zwaluw niet meer gezien en het was slechts met moeite, dat men vernam, hoe hij bij de soldaten een schuilplaats had gevonden.

Om de dertig passagiers der eerste klasse te bedienen, voor de tafel te zorgen, de hutten, den salon, het vaatwerk, het zilver en de lampen schoon te houden restte nu nog een klaverblad, bestaande uit een Javaan, een Duitscher en een Hollander.

De Javaan was en bleef vooral voor de baren opmerkelijk, doordien hij door storm noch ongeluk, door de smeekende blikken der dames noch door de bedreigingen en verwenschingen der heeren, er toe gebracht kon worden zijn sleependen tred te verhaasten of een greintje van zijn tergende bedaardheid te verliezen.

De Duitscher beweerde, dat een burgemeester de eer had zich zijn vader te noemen, een bewering, die genoegzaam werd gestaafd door de groote ongeschiktheid van den zoon voor den post van bediende; de Hollander, wiens onbeschaamde wipneus eerst weinig verwachting koesteren deed van zijn humeur, bleek echter de handigste van het drietal.

Na het hierboven vermelde zal het niemand verwonderen, dat het diner niet zeer smakelijk werd opgediend, dat de glazen vuil, de borden streeperig, het tafellaken gevlekt en de messen stomp waren, dat de toestand der hutten al spoedig veel te wenschen overliet, zoo veel zelfs dat de passagiers gedwongen waren hulp te

zoeken bij de verdedigers des vaderlands, die in afwachting van het vuur der Atjehnezen, als schoonmaaksters dienst deden, maar, niettegenstaande hun krachtdadige medewerking, onmogelijk konden verhinderen, dat het geheel in de hoogste mate wanordelijk bleef.

Had nu de kok nog maar aan zijn verplichtingen voldaan! Helaas! de vuile onoogelijke man, die door zijn uiterlijk reeds een dégoût van de door hem bereide spijzen opwekte, had een talent om alle gerechten te bederven, dat buitengewoon mocht heeten, en elken dag stof gaf tot nieuwe onaangenaamheden.

Er was gezorgd voor een uitmuntenden voorraad levensmiddelen. Er waren een menigte blikken met vleesch, visch, groenten en poddingen; het dessert was altijd overvloedig voorzien, het porselein, waarvan men at, was nieuw en ruimschoots voorhanden, het christoffelzilver van vleeschschotels, azijn en zuurstellen enz. was zoo fraai, dat het de begeerte van menig jong huisvrouwtje kon opwekken, het tafelgoed fijn, de wijn vrij goed, het bier uitmuntend, en toch....! Wat een slechte kok niet doen kan!

Zekere lichtgele, vezelachtige massa kwam op de slordig gedekte tafel onder den titel van zalm; kippen waren slechts aan hunne pootjes herkenbaar, beefsteak herinnerde alleen door den naam aan dat heerlijk gerecht; doperwtjes zwommen in groezelig water, brood door den kok gebakken was oneetbaar, de thee en koffij.... maar waartoe meer?

Wij willen hier nog even aanstippen dat het drinkwater een zeer eigenaardigen smaak had en het ijs in geringe hoeveelheid voorhanden was, dat de andere

dranken alleen tegen een vrij hoogen prijs te bekomen waren, en meenen dan genoeg gezegd te hebben, om den lezer te doen begrijpen, dat al wat eten en drinken was, veel leeds en weinig genoegen veroorzaakte aan boord der Elwine.

Nu mogen er misschien enkele buitengewone persoonlijkheden gevonden worden, wien het volkomen onverschillig is, wat men hun voorzet, er mogen bizonder éthérische jonge dames bestaan, die bijna niets gebruiken, en dichterlijke jongelingen, zonder eetlust, over het algemeen gevoelen wij, gewone menschen, een groote behoefte aan eten, sommigen meer zelfs aan lekker en overvloedig, allen aan goed toebereid eten.

De passagiers der Elwine waren waarschijnlijk voor het meerendeel gewone menschen, ten minste hun humeur leed verschrikkelijk onder de teleurstellingen, die hun iederen dag aan tafel wachtten.

Natuurlijk! Want, - het klinkt wel erg prozaïsch en is wel eenigszins strijdig met het hooge idee, dat wij koesteren van menschenwaarde, verheven bestemming, het heerschen van den geest over het vleesch, en wat dies meer zij, - maar toch is en blijft het een treurige waarheid, dat de maag haast een even groote rol speelt, haast evenveel invloed uitoefent op ons dagelijksch leven en handelingen, als het hoofd en het hart.

De geleerde, die de ochtenduren doorbracht, verdiept in een of ander diepzinnig vraagstuk, wijdt des middags zijn aandacht met grooten ijver aan de ontleding van een kalkoen, en vergeet voor het fijnste boutje, stil genietend, de ingewikkelde kwestie; de dichter, die straks maan of sterren bezong, knort op zijn vrouw als de karbonaden niet gaar zijn, en de gelukkige echtge-

noot, wien het geld voor een nieuw kleedje wordt afgetroggeld, is - als zijn vrouw ten minste eenigen takt heeft - eerst in eene goede stemming gebracht door een fijne flesch.

Geloof me, lezer, het al of niet goed eten oefent grooten invloed uit op den mensch. Als een jong paar kort na het huwelijk aan het kibbelen raakt, wees dan verzekerd, dat het lieve vrouwtje een slechte kookster is; wanneer ge hoort van een familie, waar het zoo prettig is om te komen, houd u dan overtuigd dat de dineetjes en soupeetjes er keurig zijn; als onder uw kennissen het voorbeeldig humeur van zekeren mijnheer wordt geroemd, geloof dan vrij, dat dien mijnheer zelden een slecht toebereid maal wordt voorgezet.

In de romans, die we lezen, en de drama's, die we zien opvoeren, worden ons tooneelen van moord, wraak, ontrouw en zoo voort, te aanschouwen gegeven; jammer dat de schrijver een der voornaamste oorzaken van al die vreeselijkheden verzwijgt en alles eer bedenkt dan ronduit te bekennen, dat een groot deel daarvan is toe te schrijven aan gerechten, die zwaar te verteren of te prikkelend, of te flauw waren, aan mislukte maaltijden of aan een niet bij tijds gestilden eetlust.

Dat een slechte tafel nadeelig werkt op humeur, uiterlijk en stemming, al de passagiers van de Elwine kunnen het getuigen, en dit verhaal zal het met droeve voorbeelden staven.

III.

Één gaat er, Één staat er,
Één geeuwt er, Één schreeuwt er,
Één zucht er, Één kucht er,
Één steunt er, Één kreunt er.....

UIT EEN OUD PRENTENBOEK.

De Elwine was op den laatsten April des middags ten twee ure onder stoom gegaan; zij bleef een eind verder op de reede liggen en verliet die eerst den volgenden ochtend; aan den avond van den tweeden dag was zij tot dicht voor Vlissingen genaderd en op den derden stevende zij het door storm en zeeziekte zoo berucht Kanaal binnen.

Eindelijk zou men dan toch wat kunnen uitkijken!

Men zag Dover aan den voet der rotsen, men zag Albions krijtbergen, maar in zulk een dikken nevel gehuld, dat men ze even goed voor meel of suikerbergen had kunnen houden, men zag een gloeienden spijker, die als de vuurtoren van Dungeness werd aangewezen, men zag wat enkelen, met binocles gewapend, nog meer meenden te zien.

De oogenblikken, dat er wat te bewonderen of op

te merken viel, waren weinige, de lange uren van den dag vele - of ze schenen het, wijl de gesprekken nog zoo weinig vlotten wilden. - Het gesprek van menschen, die elkaâr van daag of gisteren voor het eerst zagen, kan moeielijk anders dan onbeduidend of oppervlakkig zijn, vooral onder Hollanders, die, hoe weinig ze ook te verbergen hebben, zich tegenover nieuwe kennissen altijd zóó gesloten houden, zóó ieder woord wegen, alsof in hun borst de vreeselijkste geheimen werden bewaard.

Men werd aan elkaâr gepresenteerd; men boog, hoorde een naam, hield een onbeduidend praatje over het weêr of de inrichting der boot, boog weder en - stond nogmaals te midden van zoovelen.

Een macht grooter dan eenige andere aan boord, kwam echter weldra alle stijfheid wegnemen en door gemeenschappelijk lijden en gemeenschappelijke benauwdheid de reizigers vereênen - men werd zeeziek!

Hadden reeds in de eerste dagen eenigen den tol aan Neptunus betaald, thans zou die God met nadruk zijne schatten van allen komen vorderen.

Het was aan den morgen van den vierden dag; 's nachts was men de punt van Wight gepasseerd en van daar werd meer in zuidwestelijke richting gestuurd naar Frankrijks verwijderde kusten; de wind begon op te zetten; de zee werd hooger, het schip slingerde heviger dan te voren en - de gevolgen bleven niet uit.

De passagiers ontwaakten ontsteld en verwilderd, zij hoorden niet alleen het gieren van den wind, zij voelden niet slechts het schokken en stooten der boot, maar, door den salon klonk een luid en, voor de oningewijden, raadselachtig geroep: ‘Ansjovis! ansjovis! hof-

meester, zorg voor ansjovis! zorg voor ansjovis en je zult geen last hebben van zeezieke passagiers!

Iedereen herkende den spreker, dat volle ronde stemmetje behoorde aan den heer Bugg.

Samuel Bugg scheen verreweg de prettigste van al de mannen en vrouwen aan boord van de Elwine. Zijn rond gezicht glom voortdurend, als dat van een Geldersche meid op zaterdagavond; bij hem was dit echter niet het gevolg van het boenen met groene zeep, maar het kwam zuiver voort uit joligheid; - altijd waren zijn kleine dikke handjes in beweging, was het niet om eene dame iets aan te reiken, dan was het om krachtige gesticulaties te maken, of een vriend - het aantal zijner vrienden was legio - met een stevigen druk zijne onveranderlijke genegenheid te betuigen; zijne kleine bruine oogen schitterden van guitigheid, zijn gezicht vertoonde overal kuiltjes en 't scheen of zelfs zijn kuif door een onverwachte krul van pret moest verhalen.

Waarom de man eigenlijk zoo bizonder veel pleizier had in zijn leven was een geheim; 't is waar, hij bezat eene groote plantage, eene jonge vrouw, maar zij was eene echte dochter des lands (ieder oudgast weet wat dit zeggen wil) en plaagde hem verschrikkelijk; hij mocht zich verheugen in het bezit van twee veelbelovende zonen, maar de onmogelijkheid om hen te regeeren was zoo duidelijk gebleken, dat hij zich verplicht had gezien hen juist nu naar een strenge kostschool in Holland te brengen.

Niettegenstaande al die maartjes was hij tevreden; wat meer zegt, hij wist met zooveel volharding, zelfs aan de akeligste dingen eene pleizierige zijde te vin-

den, dat er, als het ware genot en vroolijkheid van hem uitstraalde, en zich mededeelde aan ieder, die in zijne nabijheid kwam.

Hoewel hij zich aan niemand had laten presenteeren, kende iedereen hem reeds; ieder wist, wie Bugg was, Bugg met zijn kort, rond lichaampje, zijn grooten duffel, Bugg met den onmogelijken, lichtgrijzen hoed op het appelronde gezicht en de nog onmogelijker blauwe das, half bedekt door den overhangenden speknek, Bugg met zijne vriendelijke hulpvaardigheid en hartelijke galanterie.

Het geroep om ansjovis werd met luid gelach begroet; zij, die nog niet in den salon waren, haastten zich om op te staan en allen begonnen zich, zoo goed zij konden, voor te bereiden tot den strijd van den dag.

Helaas! het zou voor de nieuwelingen een bange, een ongehoord zware strijd worden!

Hunne beproevingen namen reeds een aanvang, zoodra zij het maar waagden de kooien te verlaten en weldra waren de vroolijke woorden van Bugg vervangen door een angstig gegil, dat uit de hutten in den salon doordrong en waarvan zoowel grondtoon als refrein, ‘ik val, o hemel! ik val!’ scheen te wezen.

Duidelijk hoorde men met die kreten gepaard gaan het stooten en bonzen van heen en weer rollende lichamen, tegen harde voorwerpen.

Enkelen, vooral onder de dames, schenen lafhartig genoeg, om de worsteling tegen de zonderlinge bewegingen der boot maar dadelijk op te geven; in sommige hutten ten minste werd het angstig schreeuwen plotseling vervangen door eene doodelijke stilte, slechts met lange tusschenpoozen verstoord door geluiden, die

moeielijk nader te omschrijven zijn, maar - dit is zeker - alle poëtische gedachten voor geruimen tijd buitensloten.

Anderen schenen hunne évolutiën nog voort te zetten, ten minste na een kort poosje kwamen zij te voorschijn in een toilet, dat maar al te zeer de sporen droeg van de omstandigheden waaronder het was gemaakt: wankelend en waggelend bereikten zij de deur van den salon en zich krampachtig vastgrijpend aan de leuning, kwamen zij, niet zonder enkele malen het evenwicht te verliezen, den trap op en boven.

Gelukkig dat daar behulpzame handen gevonden werden om de dames naar een stoel te brengen, gelukkig dat de heeren het niet bemerkten, hoeveel Schadenfreude er bij hunne akelige verschijning sprak uit de blikken van hen, die dien morgen reeds hun offers aan de zee hadden gebracht! De meesten der nieuw aangekomenen gevoelden zich wat raar, wat onpleizierig; bij de overigen begonnen de somberste voorgevoelens te werken, anders zouden ze zeker in lachen zijn uitgebarsten bij het tooneel, dat hun op het dek wachtte. De zonderlinge trekkingen, die zich vertoonden op enkele gezichten, - welke zonder trekkingen reeds vrij bespottelijk waren, - de onbeschrijfelijk vreemde houdingen, welke door de heeren werden waargenomen, de bevende dames vastgesjord in hare stoelen, de fijne glimlach, die om de lippen van den kapitein speelde, de benauwde en benauwende stilte..... dit alles kon genoeg stof tot pret geven.

Het meest belachelijke van al de belachelijke groepjes was zeker dat, waarvan de heer Bugg het middelpunt uitmaakte. De goede man was gewoon zich bij

hevige koû vreeselijk toetetakelen, en men had eenige moeite hem terug te vinden in dien hoop kleêren, waarvan een grasgroene pantalon en geelgestreepte bouffante de lichtpunten konden genoemd worden, het overige was één donkere massa van laken en duffel.

Hij stond daar met een groote schaal ansjovis in de eene, en een vork in de andere hand. Met bleekblauwe aangezichten en flauwe oogen drongen zijne medereizigers zich om hem heen, happend naar de vischjes, waarvan zij nog eenige redding hoopten.

Maar hoe bespottelijk dit tooneel ook mocht zijn, de lachlust was zeer gering.

Slechts nu en dan verscheen om de kleurlooze lippen een glimlach, die men even goed voor een zenuwtrekking had kunnen houden, en de diepe zuchten, die aan alle kanten oprezen, getuigden, dat er veel meer werd gedacht over het treurige en benauwde, dan over het belachelijke van de ziekte.

't Zij dat de geheele vertooning met de ansjovis een grap was geweest, (men zou dit door den schalkschen trek om Buggs mond haast gelooven) 't zij dat er andere redenen bestonden, waarom zijn middel niet gunstig werkte, zooveel is zeker, dat men weldra de sombere figuren, de een vóór de andere na, zich plotseling zag oprichten en met haastige schreden naar de verschansing snellen, ook scheen een behoefte om voortdurend in zee te staren zich langzamerhand van de aanwezigen meester te maken.

De enkele pogingen, die werden aangewend om de heerschende sombere stemming wat te doen verdwijnen, mislukten totaal; de heeren spraken steeds knorriger, soms zelfs vernam men met schrik een half gesmoorde

verwensching; de glimlachjes, waarmede de dames naar de grappen van den heer Bugg luisterden, werden steeds weemoediger, de stemmen van heeren en dames beiden kregen iets zachts en gesmoords, ja het scheen zelfs of sommige lijders er zich met angstige vrees van onthielden, den mond te openen.

Nu werden de geforceerde wandelingen naar de verschansing talrijker, zoo talrijk, dat er zelfs ophoopingen plaats vonden, de behoefte om in zee te staren, bleek meer en meer algemeen, de ansjovissen keerden naar hun element, de dames naar hare hutten terug.

De tooneelen, die nu in de verschillende hutten volgden, komen mij minder geschikt voor: ieder, die geofferd heeft aan den God des oceaans, herinnert zich waarschijnlijk de plotselinge maagkramp, de vreeselijke kwaal die helden tot lafaards en mannen tot kinderen maakt, die dandys tot onbeleefdheden en koketten tot de grootste onverschilligheid vervoert; ieder, die de gevreesde kwaal kent, herinnert zich het wanhopig worstelen, de nuttelooze raadgevingen, de treurige lusteloosheid en de doodelijke benauwdheid, die enkele uren aan boord onvergetelijk maken.

De herinnering alleen verwekt een zonderlinge gewaarwording, en daarom zij het genoeg hier te vermelden, dat weldra het droef besluit werd genomen om niet meer te eten, niet meer te praten; neen, zoo men eenigszins vermocht, zich zelfs niet meer te bewegen, daar alles, ook het onschuldigste, aanleiding scheen te geven tot stormen op de hoogte der maag.

En zoo lag daar dan een deel van de passagiers der Elwine weerloos, als mummiën zoo onbeweeglijk, het met doffe blikken aan te staren, hoe in de hutten alles

woest door elkander vloog, hoe fleschjes pomade in hoeden, tandenborstels in laarzen, glazen limonade in lichte japonnen terecht kwamen; sommigen sloten radeloos de oogen om het tooneel van verwoesting niet langer te aanschouwen, maar wat baatte het? ze werden toch voortdurend aan de krachtige werking der boot herinnerd, doordien zij zelf nu onder dan boven in hun kooi gleden, en door allerlei andere treurige voorvallen tot de werkelijkheid terug geroepen werden.

In den salon was het ondertusschen vrij druk. Nu en dan hoorde men den gullen lach van den kapitein, die vroolijk en frisch als altijd, zoodra de dames geéclipseerd waren, zijn luim botvierde; de stemmen klonken zoo luid, alsof er geen sprake was van een raar gevoel, men schertste, rookte en plaagde en, toen de bel voor den lunch luidde, kwam er nog een vrij groot aantal heeren aan tafel. Borden, messen en glazen vlogen in wilde vaart door elkander, zoo hevig slingerde de boot; men heinde alles zooveel mogelijk. Dit als ook het schelden en knorren tegen den kok, die - nu ieder behoefte had aan iets dat hartig of zuur was, - natuurlijk zich had beijverd om de vetste spijzen, zoo vet mogelijk toebereid, op tafel te brengen, gaf een zeer gewenschte afleiding.

De koffie, die bij rustig weer reeds niet zeer gunstig op de magen werkt, scheen heden bizonder nadeelige gevolgen te hebben, ten minste eensklaps ontstond er een luid geroep om cognac en bitter en rhum; daarop volgde een stilte, welsprekender, dan al wat men tot nu toe had vernomen.....

Een half uur later ging de heer Bugg patientie leggen,

er was toch nog maar één persoon, die naar zijn uiïge invallen luisteren wilde en dezen persoon was het onmogelijk te lachen.

De bediening der zieke passagiers bleek natuurlijk nog ellendiger, dan wanneer ze gezond waren; zelfs geen glas water was er te bekomen dan na lang geroep, de kellners toch, vooral de burgemeesterszoon, hadden het zelf kwaad te verantwoorden.

De onheilspellende stilte, die sedert het plotseling eindigen van het luncheon in de kajuit heerschte, werd dan ook nog slechts verstoord door een korten schreeuw om een bediende en soms - als de schreeuw onbeantwoord bleef - door een krachtigen vloek of een diepen zucht.....

Of er in die uren niet velen dachten aan huis, aan de vroolijke ziekenkamer, aan de vriendelijke hand, die altijd gereed was om te helpen, aan de stille, de zorgzame waakster, die geen enkelen wensch onvervuld liet....?

IV.

Femme qui plait à soixante ans
Par son aimable caractère,
Possède bien mieux l'art de plaire
Qu'une belle dans son printemps.

DÉMOUSTIES.

Den volgenden morgen was het prachtig weer.

Wel wat later dan gewoonlijk, maar langzamerhand toch verschenen allen de passagiers op het dek; de dag van gister met zijn onverwachte schokken en zonderlinge toestanden had de stijfheid, die in het begin der reis heerschte, eenigszins weggenomen en weldra vormden zich groepjes van druk pratende heeren en dames.

De heeren zagen er uit alsof ze den vorigen avond pleizier gemaakt en hun roes niet goed uitgeslapen hadden; de dames vertoonden zich achter haar voiles, hetgeen bewijst dat ook zij haar beau-jour niet hadden. De kalmte van zee en lucht, het langzaam voortgaan zonder eenige stoornis of ontmoeting was uitmuntend om den reizigers de gelegenheid te schenken, elkaar eens heel nauwkeurig op te nemen; wij willen van deze zelfde gelegenheid gebruik maken.

Daar het uiterlijk van een man volgens de algemeene opinie weinig afdoet tot diens waarde, zullen wij maar niet stilstaan bij dat der heeren, en allereerst een beschrijving geven van de dames, voor wie toch - de ondervinding leert het dagelijks, - zooveel afhangt van de bevalligheden, haar al dan niet door moeder natuur geschonken.

Er waren negen dames eerste klasse: - waren het maar de negen Muzen geweest!

Van die dames scheen zekere Mevrouw Helmberg verreweg de belangwekkendste, als de onbekendste. Men zeide dat ze weduwe was, maar niemand had ooit van den levenden mijnheer Helmberg gehoord; niemand kende haar, niemand wist van waar ze kwam, wat haar verleden, wat haar toekomst zijn mocht! Ze scheen omstreeks veertig jaren oud; ze sprak weinig, ze lachte nooit anders dan met een glimlachje, dat bijna pijnlijk scheen, zoo gedwongen was het; ze bleek zeer onverschillig voor hare medereizigers en zeer heftig, wanneer door het een of ander haar drift werd opgewekt.

Haar uiterlijk was een van die uiterlijken, die den aanschouwer het tegenwoordige doen vergeten, om hem naar het verledene te voeren. Wat moet dat gelaat schoon geweest zijn vóór bitter lijden en hevige hartstocht er hunne voren kwamen ploegen! wat moeten die oogen geschitterd hebben, toen nog geen tranen hun glans verdoofd hadden, hoe bekoorlijk moeten de maagdelijke vormen geweest zijn dier nu nog zoo slanke gestalte!

Haar ietwat voorzichtig uiten der woorden, het blauwzwarte haar, de lichte olijfkleur van het gelaat, het fijne van handen en voeten, en eenige eigenaardigheden,

waaraan men de Indische vrouw overal herkent, maakten ten minste één ding openbaar uit het leven dezer geheimzinnige reizigster, dat Insulinde haar geboorteland was.

Zeker dik, blond juffertje, met vriendelijk knippende oogjes en schommelenden gang, met luide stem en onvermoeiden lach, met een kakelbont toilet en druk discours, ziedaar de dame, die, na mevrouw Helmberg het meest de aandacht op zich vestigde.

Zij heette Kitty Stark, en was door den heer Bugg, een verren neef van haar, medegenomen naar Indië, zooals zij zeiden, om mevrouw Bugg in het huishouden behulpzaam te zijn, zooals de passagiers zeer boosaardig vermoedden en zeer plat uitdrukten: ‘om een man op te doen!’

Dan waren er twee reizigsters, naar wier bestaan men eenigszins gissen moest, daar zij zich zelden vertoonden: de eerste, een dame uit Samarang, had haar teringachtigen man, na een half jaar huwelijksheil, uitgeput aan zijn ouders afgeleverd. Kort na het weerzien hadden de oudelui hem ten grave gebracht, en met ongewonen spoed de schoondochter bezorgd op de eerste de beste boot, die naar Indië vertrok.

Dit weeuwtje, dat volstrekt geen ‘mooi weeuwtje’ was, en zwarter dan de Javaan, die aan tafel bediende, scheen zich niet te kunnen verzoenen met haar gelaatskleur, ten minste, zij bedekte 's morgens gezicht, hals en armen met een laag van bedak en de hemel weet wat meer! Die pap, of hoe men het anders noemen wil, had tot het tweede ontbijt noodig om op te droogen, daarna verscheen zij, en zag er op een afstand vrij goed uit; wee haar echter als ze het warm kreeg, dan barstte

de bedaklaag en er vormden zich in hals en schouders kleine gootjes, die misschien wel aan de uitwaseming, maar minder aan de schoonheid bevordelijk waren.

Welken naam zij en haar overleden echtgenoot droegen, is mij ontschoten, maar doet ook minder ter zake, daar zij niets vuriger verlangde dan dien naam zoo spoedig mogelijk voor een anderen te verwisselen.

De tweede was zekere mevrouw Krobs. Zij keerde met haar echtgenoot en zeven kinderen naar de Negeri Djawa[1] terug, iets wat vooral voor de betrokken personen een groot geluk mocht genoemd worden.

Haar verblijf in Holland was niet van de aangenaamste geweest, en vooral haar aankomst daar was verbitterd door een vreeselijk voorval. 'Lieve mama' had Krobs geschreven naar de oude dame, die met hare beide veertigjarige dochters, op een klein plaatsje in Noordbrabant woonde, 'lieve mama, en gij, beste zusters, ontvang Poppie vooral vriendelijk en laat niet merken dat ge haar donker of Indisch vindt!' Nu - Poppie zond bij aankomst de baboe met twee kinderen vooruit - mama omhelsde de persoon zeer teederlijk, die ze erg donker en erg Indisch vond, maar die ze besloten had vriendelijk te ontvangen, en toen Krobs eindelijk met zijn gade aankwam, was er niemand om hen te omhelzen; mama en de zusters hadden het te druk met baboe, die op de canapé zat met een warme stoof en een kopje thee, en die door mama al driemaal op den grooten mond was gekust met de woorden: 'mijn lieve dochter, mijn beste Poppie!' 'Korang atjas'[2] had

1) Java.
2) Weten niet hoe het behoort!

mevrouw Krobs woedend uitgeroepen, toen zij dat tooneel gadesloeg, ‘mais kombali’[1]. ‘Mais kombali!’ dat had ze van het eerste tot het laatste oogenblik van haar verblijf in Holland gegild, gezucht en gesnikt.

En nu ging ze dan kombali! Zij bleef meestal in haar hut, want zij voelde zich nog steeds ‘nies lekker;’ intusschen rende de heer Krobs als een razende Roland van vóór naar achter en van boven naar beneden om zijn kroost, zoo mogelijk, voor een wissen ondergang te behoeden, in deze moeielijke taak bijgestaan door twee baboes, wier gezichten zulk een treffende gelijkenis aanboden met dat harer Njonnja, dat men de oude mevrouw Krobs hare vergisssng haast niet ten kwade kon duiden.

In een nanking japonnetje, dat rillingen opwekte, bij ieder die het in de heerschende koude zag dragen, zien we de vijfde passagieresse, een slachtoffer van de hedendaagsche duurte der levensmiddelen. Lientje Riethaag had er, nu dertien jaar geleden, niet onaardig uitgezien en was toen geëngageerd geraakt.

Vier jaren lang hadden de jongeluitjes sterk gevrijd, ze hadden zichzelf en elkaar wijsgemaakt, dat er wel eens een buitenkansje komen zou voor den ondermeester, die ƒ 300 's jaars verdiende, maar het buitenkansje kwam niet en Lientje smolt weg als sneeuw voor de zon, en Dirk werd hoe langer zoo knorriger en had eindelijk zoo'n slecht humeur, dat de ‘meester’ hem niet meer gebruiken kon.

Toen nam Dirk dienst naar de Oost, en Lientje die te veel om haar werk denken moest, om lang te kunnen

1) Ik wil terug!

treuren, werd bonne en droeg de kinderen en zorgde voor het huishouden van anderen, en begon zich te beschouwen als een van die duizenden, voor wie het genot der liefde en de zegen van het huwelijksleven niet zijn weggelegd.

De rozen waren op Lientjes wangen verbleekt, de japonnetjes, waarin haar eerste en eenige minnaar haar had gekend, verschoten en de oorknopjes, die hij haar schonk, voor oud goud verkocht, toen er een brief kwam - gelukkig franko - waarin Dirk haar meldde, dat hij eene mooie betrekking had in een handelshuis, en dat Lientje over moest komen - als ze wilde. Lientje wilde, want ze had het hard te verantwoorden bij haar mevrouw, en toen het vierljaars was uitgediend, trouwde zij met den handschoen, en betrad de Elwine, bezield door een geheimzinnigen angst voor zeker persoon, die nu haar echtgenoot was, en die werd vertegenwoordigd door een leelijk portret, dat hij haar had toegezonden, maar dat volstrekt niet geleek op den vroegeren minnaar.

Zij had zich op haar afgelegen dorpje voorzien van eene uitrusting, die door moê en tante vervaardigd, even geschikt was voor Indie als voor de Noordpoollanden, d.w.z. voor beiden volkomen ongeschikt; het arme mensch had door Hard zwoegen, loopen door weer en wind en veel zorg, het weinigje schoonheid, dat ze eenmaal bezat, geheel verloren, en zag er niet zeer voordeelig uit met de oudmodische japonnetjes, het groote corset, dat aan de borstharnassen van vroegere ridders herinnerde, de gladgestreken dunne haren, het stijve boordje en de wijde crinoline in een tijd van woest gekrulde hoofdjes op gracieuse plooikragen en slanke gestalten, zoo slank mogelijk gekleed.

Men verwonderde zich bij het zien van dat perceeltje, hoe zij eigenlijk op het idée was gekomen, eerste klasse te reizen en slechts haar hoogstfatsoenlijk en bescheiden gedrag, kon de overige passagiers verzoenen met wat hun eerst wel eenigszins pretentieus had geschenen.

Indien Mevrouw Vuiste, de gade van den assistentresident Vuiste, ooit te weten kwam, dat wij haar niet het eerst hadden genoemd in de rij der dames, zou ze ons dit nooit vergeven. Mevrouw Vuiste toch is en blijft in eigen oogen steeds de Njonja beiaas[1)], die ze was in het oog van den Maleier op het buitenpostje in Sumatra, waar zij de eenige blanke dame was; voor minder ingewijde personen scheen ze helaas niets dan een veeleischende, ingebeelde, vinnige knorrepot.

Niet het minst onaangenaam was ze voor haar man, die echter in zijn omgang met haar blijken gaf van buitengewone politieke talenten; mevrouw Vuiste toch was zeer jaloersch, zeer verliefd op haar echtgenoot, zeer leelijk en zeer ziekelijk - en hij leefde met haar in vrede.

Verder had men een jonggehuwd vrouwtje, dat er zeer lief uitzag, maar oogen noch ooren had voor iemand anders dan haar man, en dus al spoedig voor de andere passagiers, als niet bestaande werd, en - we zouden het haast vergeten - een dame, wier eenvoudig kleedje, stille manieren en zachte stem haar ter nauwernood deden opmerken, die nooit op den voorgrond trad, dan wanneer er een dienst te bewijzen of iets in te schikken viel.

Meestal echter zag men haar in een vergeten hoekje met haar handwerk of boek, en uren lang kon ze zoo

1) Groote mevrouw.

stil en rustig blijven zitten, zonder eenig teeken van verveling, zonder dat de kalme, genoeglijke trek, die om haar lippen speelde en haast een blijvende glimlach scheen, een oogenblik week van haar gelaat.

Jufvrouw Huigen mocht er onbeduidend uitzien en reeds lang den leeftijd voorbij zijn, waarin een vrouw de meeste attenties worden bewezen, toch werd er geen dame aan boord met meer onderscheiding behandeld dan zij. Haar plaats aan tafel was naast den kapitein, die aan zijn andere zijde mevrouw Vuiste mocht zien aanzitten; iedereen had attenties voor de stille, bedaarde jufvrouw, maar onder die allen was zeker haar ijverigste cavalier de docter aan boord.

't Was om die bijna teedere zorgen van den jongen docter, dat jufvrouw Huigen wel een weinig werd benijd; van Raven toch behoorde tot die gelukkigen onder de mannen, die overal en altijd de sympathie der vrouw opwekken, ook zonder dat zij zich daartoe eenige moeite geven. En - van Raven gaf er zich dikwerf niet weinig moeite voor; hij vond het prettig om gevleid te worden, aangenaam om te behagen, hetzij aan mannen of vrouwen - aan vrouwen het liefst! Hij was geen fat, hij stond 's morgens niet lang voor zijn spiegel, maar - wat had de kunst ook kunnen doen aan dat frisch, open gelaat, met de heldere oogen, die zoo stoutmoedig rondom zich zagen, aan dat blonde, golvende haar, dat door moeder natuur zoo zacht en glanzend was gekruld; hij kleedde zich zeer gewoon, maar wat deed de meer of minder kostbare stof van zijn jas tot die buigzame, sierlijke gestalte, die, zoo ze in lengte voor velen moest onderdoen, dat zeker voor geene deed in lenigheid en volmaakte proportiën?

Hoe kort de reis nog had geduurd, toch had de docter reeds met ieder der dames kennis gemaakt, en ook ieder iets aangenaams gezegd, en reeds scheen zich de invloed zijner tegenwoordigheid eenigszins te doen gevoelen, reeds werd het blozend gezichtje van Kitty nog eenige tinten blozender, wanneer zij bespeurde, hoe hij van achter zijn boek de dames zat te begluren en zoo mogelijk te beluisteren; reeds toch deed het weeuwtje haar best om zich te houden of ze zijn fijne scherts begreep; reeds bromde en knorde mevrouw Vuiste niet zoo voortdurend, als hij zich naast haar zette, en de arme Lientje Riethaag kon, als zij zich voornam, eens aan den man van het portret te denken, maar niet verhinderen, dat het beminlijk gezicht van den docter voor haar verscheen.

Er was nog een dame aan boord. Gedurende storm en zeeziekte had ze alleen aan haar bestaan herinnerd, door de zwarte meid, die huiverend en bevend voor de hut harer meesteres zat neer gehurkt; nu op dezen heerlijken dag verscheen de meid op het dek, zocht met de zorg, slechts aan Indische bedienden eigen, een plekje uit, waar men van zon noch wind last had, en legde een shawl en plaid in de twee luierstoelen, die ze daar had geplaatst.

Kort daarop zag men een heer den trap opkomen,. een lange ietwat gebogen figuur, met een fijn aristocratisch gezicht, blonde bakkebaarden, die reeds eenigszins begonnen te grijzen, een kalen kruin en een vasten tred. Het was de overste van Berkesteyn, de comman-dant der troepen aan boord. Hij werd gevolgd door de dame in kwestie, in een klaarblijkelijk warm en hoogst eenvoudig, maar toch zeer kostbaar toilet, hoog aan den

hals gesloten, dicht om de fijne polsen toegeknoopt en slepend, volkomen geschikt om de tengere vormen, de bevallige buiging van den fieren nek en de sierlijke démarche der draagster, op het voordeeligst te doen uitkomen.

‘Wie is dat toch?’ vroegen de heeren aan hunne speeltafeltjes en ook de dames staken de hoofden bij elkaâr, om iets naders te vernemen van de eenige onder de passagieressen, die nog onbekend gebleven waren.

De heer en dame namen in de luierstoelen plaats, die niet ver verwijderd waren van het kringetje dames; in dat kringetje was, toen het mooie weêr van heden en de zeeziekte van gister afgehandeld waren, een weinig gebrek aan discours ontstaan; en het bleek een soort van verlichting, toen men met de onbekende passagiers nieuwe stof erlangde; men toog met ijver aan den gang.

Allereerst werd uitgemaakt, dat de heer van Berkesteyn zoowel als zijn dame er zeer gedistingueerd uitzagen; toen, dat beiden onberispelijk gekleed waren, eindelijk werd de vraag opgeworpen, in welke betrekking zij tot den overste zou staan, of zij zijn vrouw dan wel zijn dochter wezen zoude?

‘Wel,’ riep Kitty Stark's luide stem, ‘ik geloof dat het zijn vrouw is. Tegenwoordig trouwen immers alle oude mannen met jonge vrouwen!’

‘En zoo oud is die niet,’ meende mevrouw Krobs.

Het weeuwtje, dat daareven uit haar bedakkuur was verrezen, meende aan de gelijkenis te zien, dat het vader en dochter zijn moest. ‘Kijk maar dien neus, kijk maar dien mond!’

Zij had gelijk. Den fraaien rechten neus, den trotschen,

bijna minachtenden trek om de welgevormde lippen van den heer, men vond ze, hoewel niet zoo sterk geprononceerd, terug in het gelaat der dame, ook de koele opslag van het oog, en het rustige in de bewegingen en het air van hoogheid en zelfgenoegzaamheid lag over beide personen verspreid, met dit onderscheid slechts, dat het bij het meisje door haar jeugd het onaangename miste, wat het den ouderen heer gaf.

Toch kon men het niet eens worden, en zeker ware de strijd nog warmer geweest had Lina Riethaag niet de onvoorzichtigheid gehad om te beweren, dat de vreemde, ze mocht dan dochter of echtgenoot zijn, er zeer goed uitzag; nu werd alle verschil van opinie vergeten in den ijver om met gezamenlijke krachten, dit beweren tegen te spreken.

'Mooi,' riep mevrouw Helmberg, terwijl een donkere blos haar gelaat kwam verwen, 'mooi, dat kleurloos gezicht!'

'Wel neen, niet mooi, geen kwestie van,' besliste mevrouw Vuiste.

'Jij met je mooi!' riep het weeuwtje verontwaardigd tegen de arme Lientje, die dood ontsteld door den plotselingen aanval, waaraan ze blootstond, haar werk had opgenomen; 'Leelijk, soedah!'[1)]

Het oudste meisje van mevrouw Krobs, een naar kind, met spille beenen, onnatuurlijk grooten mond, stekelig haar en lange vingers, waarvan de nagels tot op den wortel waren afgebeten, zei ook: He, nee ma, zoo'n stijf gezicht.'

Het was dus uitgemaakt. Nu, de vrouwen hebben

1) Daarmeê uit!

wel eens met minder recht een harer zusteren de kroon der schoonheid trachten te ontrooven; de onbekende was bleek; het gelaat, hoewel klassiek van vorm, was niet regelmatig van trekken, terwijl de donkere wenkbrauwen en het hooge voorhoofd het een haast al te krachtige uitdrukking gaven en de groote heldergrijze oogen meer van verstand spraken, dan van die zachte gevoelens, die de grootste bekoring uitmaken van de vrouw.

'En wat is ze vreemd gekapt, ijselijk vreemd!' fluisterden de dames, terwijl ze het kastanjebruin haar, dat, in een breede vlecht om de kruin gelegd, als het ware een kroon vormde boven het hooge voorhoofd, nauwkeurig bespiedden, misschien wel om de ontdekking te doen of het al dan niet met valsch vermengd was.

Mevrouw Helmberg vooral nam van onder hare lange zijden wimpers de vreemde zeer scherp op, en, hoewel zij haar best deed een anderen kant uit te zien, richtte haar blik zich toch telkens weder naar haar heen.

Wilde ze de diamanten taxeeren, die schitterden aan de fijne witte hand, wilde ze het patroon van het kleedje namaken, of wellicht ontdekken, hetgeen zeker niet licht te ontdekken viel, wat dit kalme rustige uiterlijk toch wel verborg?

De heer met zeer veel zorg in zijn plaid gewikkeld had zich verdiept in zijn lektuur, maar hij had zeker nog geen kwartier gelezen, toen hij plotseling opstond en met een paar vriendelijke woorden tot zijn gezellin, haar den shawl, dien zij had omgeslagen, wat dichter om den hals trok en het dek begon op en neêr te wandelen.

Zij had naar hem omgezien met een glimlach, zoo

teeder, zoo vol liefde, dat haar gelaat een geheel andere uitdrukking verkreeg, dan zooeven; te meer daar een zacht blosje het kwam kleuren.

‘Ziet ge wel, dat ze zijn vrouw is,’ vroeg Kitty nu, ‘zou zij anders zoo gelachen hebben, zou hij zóó haar shwal hebben vastgemaakt?’

‘Dat bewijst niets,’ merkte mevrouw Vuiste op ‘ik zeg dat het zijn dochter is!’

Wanneer nu mevrouw Vuiste over iets hare opinie zeide, deed ze dat op zulk een toon, dat er eene groote hoeveelheid moed toe noodig was om te durven bekennen, dat men het gewaagd had anders over de zaak te denken - en al de dames zwegen overbluft stil.

Op dit oogenblik passeerde kapitein Schock het groepje, en hield zich een oogenblik daarbij op, maar een oogenblik slechts, toen begaf hij zich naar de jonge dame.

Zij maakte op hem den indruk alsof ze daar eenigszins verlaten ter neder zat, het gesloten boek op haar schoot, starende in de zee, en, met zijn gewone goedhartigheid bedacht hij dadelijk een middel, om haar eenzaamheid weg te nemen: hij vroeg of hij het genoegen mocht hebben haar voor te stellen aan de andere passagieressen.

‘O dank u, kapitein! - Ofschoon,’ voegde ze er na een korte pauze bij ‘ofschoon ik geloof, dat zij gaarne zouden weten, wie ik ben.’

De woorden waren met zoo klankvolle stem gesproken, dat zij de dames wel bereiken konden; deze zagen verlegen of boos naar de vreemde en vooral Kitty, die zoo luid had gesproken, bloosde.

‘En dat waarom?’ vroeg de kapitein, terwijl hij zich naast haar nederzette.

‘Wel zij wisten niet of ik papa's vrouw of dochter was,’ ging zij nu zachter voort.

‘Hoe is 't mogelijk? riep de heer Schock, die de galanterie in persoon was, en op zijn veelvuldige reizen de vrouwen genoegzaam had leeren kennen om te weten, dat hier een teêr punt was aangeroerd.

O, dat is zoo vreemd niet; wij zijn op reis reeds dikwerf voor getrouwde lui aangezien, en het is heel natuurlijk, daar papa er jonger uitziet dan hij is, en ik ouder.

De heer Schock kon dit onmogelijk toestemmen. ‘Weet u wat de reden zijn zal, jufvrouw van Berkesteyn,’ vroeg hij eindelijk, ‘men is niet gewoon de dochters zoo lief met haar papa's te zien omgaan!’

‘Neen, dat is zoo. Maar,’ vroeg ze na een poos zwijgens, ‘is het niet jammer, dat een verhouding als de onze, zoozeer tot de uitzonderingen behoort? Want, niet waar, een vader, een oud man, wien reeds zooveel illusiën ontnomen werden, wien reeds zooveel, dat hij liefhad, ontvallen is, kan soms zoo groote behoefte hebben aan de liefde van zijn kind; veel meer dan anderen, wien de wereld nog tegenlacht!’

Nu had kapitein Schock een allerliefst dochtertje achtergelaten in Holland, en dit gezegde bracht hem de tranen in de oogen, iets, waar trouwens niet veel toe noodig was, want de flinke zeeman was bizonder gevoelig, zoodra men van zijn thuis, zijn vrouw of kinderen repte.

‘Zeker, zeker!’ zei hij. Een oogenblik later ging jufvrouw van Berkesteyn de dames, aan wie zij zich niet wilde laten presenteeren, met een koelen, beleefden groet voorbij, en de kapitein mompelde iets van een

hoog hartje en zou zeker iets ergers gezegd hebben, zoo ze niet zoo de juiste snaar in zijn gemoed had doen trillen.

Er was, onder het straks zoo druk pratend groepje, eene wier stem niet meer werd gehoord en op wier voorhoofd steeds dieper groeven te voorschijn traden, toen ze, half met den rug naar het gezelschap gekeerd, ongevoelig voor al wat haar omgaf, somber voor zich uitstaarde.

Nu en dan flikkerde er iets in de groote vurige oogen van mevrouw Helmberg, dat niet bepaald zachte gevoelens of liefelijke gedachten verried; zij drukte de teêre handen saâm en beet op de roode, volle lippen en eensklaps sprong ze overeind en begon met groote, onregelmatige schreden het dek op en neêr te loopen.

Dien middag, zoodra het diner was afgeloopen, zocht mevrouw Helmberg haar hut op, ze sloot de deur, en toen jufvrouw Huigen haar kwam vragen of ze ook een kopje thee wilde, antwoordde ze knorrig en bijna ruw, dat ze niet gestoord wenschte te worden.

Men geloofde dus, dat ze hoofdpijn had, en mevrouw Krobs had ‘kassian’[1] en zou haar dolgraag zekere obat[2] tegen haar kwaal aan de hand hebben gedaan, maar op den geheimzinnigen toon, die de Indische dames zoo bizonder eigen is, fluisterde de jonge weduwe haar in het oor: dat het niets dan tinka's[3] waren, en dus dacht men verder niet aan de zonderlinge vrouw.

1) Medelijden.
2) Geneesmiddel.
3) Kuren.

V.

Falscher Pontus deine Stille
War nur des Verrathes Hülle;
Einem Spiegel warst du gleich;

Und es wachst des Sturmes Toben
Hoch, zu Bergen aufgehoben,
Schwillt das Meer. -----

SCHILLER.

Bijna is een week verloopen sedert dien killen regenachtigen voorjaarsdag, waarop de Elwine het Nieuwe Diep uitstoomde.

De felste smart der scheiding, de zeeziekte, de eerste onaangename gewaarwordingen, die elken tocht over den oceaan vergezellen, zijn voorbijgegaan en hebben plaats gemaakt voor de berusting, waarmeê men zich in het onvermijdelijke schikt.

Men was nu ongeveer op de hoogte van kaap Roca; de kalme zee wiegde het vaartuig op hare blauw groene golven, zacht en voorzichtig, als vreesde ze de fraaie, frissche kleuren, waarmeê het in de morgenzon praalde, te beschadigen.

De stemming onder de passagiers was uitmuntend.

In groepjes verdeeld zaten de heeren te praten of te

spelen, en nu en dan verrees uit hun midelen een luid gelach; de kapitein liep heen en weder met zijn vriendelijk gezicht, even verkwikkelijk als altijd om aan te zien; de heer Bugg was onuitputtelijk in geheel nieuwe anekdoten; mevrouw Krobs was ‘lekker’, het zevental zoet, en de heer Krobs genoot voor het eerst, sints hij aan boord was, een weinig rust.

Met hare handwerkjes, waaraan weinig gevorderd en hare boeken waarin volstrekt niet gelezen werd, hadden de dames de luierstoelen ingenomen; alleen Clara van Berkesteijn hield zich met boek noch handwerk onledig; zij wandelde met haar vader het dek op en neder, terwijl beiden met belangstelling uitzagen naar het gezicht dat de kust aanbood.

De rotsen Farilhoes en Burlings waren daareven in het nevelachtig verschiet verdwenen en kaap Roca verrees uit de golven, zwoegende onder de zonnestralen; het donker geboomte, gestoffeerd door de witte huisjes, die zoovele feeënwoningen uit de een of ander toovergeschiedenis geleken. Zooals het daar nader kwam was het een trotsch tooneel, dat misschien meer trof, doordien men een tijd lang niets dan lucht en water had gezien en doordien de zon, die grootste aller schilders, het met zijn licht en schaduw teckening gaf.

Bijna loodrecht verheffen zich de rotsen van kaap la Roca uit de zee, tot ze, na een plateau te hebben gevormd, in flauwe hellingen opstijgen naar de wolken. Slingerende bergpaden geleiden langs het liefelijk Colares van af de vuurtorens naar den top, waar een klooster, half in het dichte groen verscholen, het geheel overziet en beheerscht.

De aandacht werd al spoedig afgeleid van de rots

door een walvisch, die niet ver van de boot, zijn dartel spel met de golven speelde; telkens weder spoot hij twee evenwijdige stralen opwaarts, soms ook kwam een gedeelte van het kolossale lichaam boven de oppervlakte, als wilde hij toonen, wie de bewerker was van die schitterende fontein.

't Scheen dat heden alles samenliep om wat afwisseling te brengen, want toen het kolossale dier voor goed was ondergedoken, zag men in de verte eenige bruinvisschen. Weldra omgaven ze in grooter getale de geheele boot; huppelend vlogen ze, den spitsen bek vooruit, en nu eens den rug, dan weder een gedeelte van het lichtgekleurde lijf vertoonend, door de golven met een haast alsof zij het elkaâr in vlugheid en snelheid wilden afwinnen. De vroolijkheid onder de reizigers nam door dit aardige gezicht nog toe en zij, die over de verschansing geleund, het gadesloegen, hieven soms zelf een luid gejuich aan als een der visschen krachtiger dan zijne kameraden, zich geheel boven het water verhief.

Nu werden Lissabon en de mond van den Taag in het verwijderd verschiet even zichtbaar, spoedig had men de vooruitstekende kaap Espichel bereikt en weêr moest voor een poosje afscheid van de kust genomen worden.

De bruinvisschen waren tegelijk met de kust verdwenen; maar nu begonnen de luchtbewoners om de boot heen te vliegen. Onder hen waren de zwarte stormvogels, die als zwaluwen heenstreken over de witte streep, door de schroef gevormd, meest in wijde kringen, nu eens rakelings langs het water, dan weder zich daarboven verheffend.

Enkele passagiers hadden bij het gezicht der bruin-

visschen reeds eenige bedenkelijke blikken gewisseld, maar nu de komst der stormvogels van eene sterkere beweging der boot vergezeld ging, snelden zij naar den kapitein, om hem te vragen of er geen slecht weêr aanstaande was. Kapitein Schock was gelukkig in het bezit van dien takt en dat goed humeur, die voor een gezagvoerder eener mailsteamer haast even noodzakelijk zijn als zeevaartkunde; met zijn gullen aanstekenden lach verzekerde hij, dat alles mogelijk was, maar dat stormvogels volstrekt geen bewijs zijn van een naderenden storm. ‘U ziet heeren,’ zeide hij, ‘er worden hier meer levensmiddelen over boord geworpen, dan een geheel huishouden noodig heeft om van te bestaan, wat is natuurlijker dan dat die arme beestjes er op azen?’

Maar een half uur later begon men weêr dat vreemde gevoel te krijgen op de hoogte der maag, en er kwam iets zenuwachtigs onder de passagiers; de dames lieten warme doeken, de heeren hunne plaids halen, sommigen, die zelfs met dat doel naar beneden waren gegaan, wachtte men te vergeefs terug.

Het diner liep eenigszins wanordelijk af; de schemering viel, de zon ging somber onder en verlichtte nog slechts de witte schuimkoppen der golven die, toenemend in grootte, elkaar steeds dieper kloven dolven.

Spoedig werd de duisternis volkomen, en het was te vergeefs dat de kapitein telkens den kijker naar het Oosten richtte om, zoo mogelijk den vuurtoren van kaap St. Vincent te ontdekken. Onder heftig slingeren der boot, drukke werkzaamheid der matrozen en akelig gesteun der zeezieke passagiers, ging de nacht voorbij; 't was reeds morgen geworden eer men kaap St. Vincent passeerde.

Daarmede werd echter de toestand niet beter. In volle zee gekomen konden wind en storm sterker woelen; de machine stoomde nog slechts halve kracht en men vorderde weinig, te meer daar de stroom, die uit de straat van Gibraltar steeds naar buiten gericht is, het vaartuig met vol vermogen tegenwerkte.

Twee dagen hield de vergeefsche worsteling met de elementen aan; de kapitein zag toen in, dat hij zijn voornemen om de straat van Gibraltar binnen te komen moest opgeven, en besloot aan den morgen van den derden dag te beproeven, of hij niet de golf van Cadix binnen loopen en zoodoende aan het nutteloos kolenverbruik een einde maken kon.

Deze nieuwe poging scheen te zullen gelukken, spoedig zag men de koepeldaken van de eenmaal Moorsche moskeeën en de witte gevels van Cadix's huizen op den voorgrond. Zoodra de Elwine dichter de kust naderde, verminderde het hevig slingeren van de boot reeds en spoedig kwamen de passagiers, een weinig bekomen uit hunne schuilhoeken te voorschijn, de doorgestane ellende vergetend bij het heerlijk vooruitzicht eenige dagen aan den wal door te brengen.

Intusschen hield de steamer recht aan op de kust, die voor menig gezelschap zoo noodlottig werd. De oever aan de tegenovergestelde zijde der golf zag er recht uitlokkend uit, wijngaarden en dicht geboomte werden vroolijk afgewisseld door de rood en wit bepleisterde gebouwen met hare balkons en bloemen; op een uitstekende punt lag een lusthof voor de bezoekers, dicht bij de ruïne van het oude fort St. Catalina, die een ruim uitzicht aanbood over de steden Cadix, Porto-Santa-

Maria, en Porto-Real met de omringende heuvelklingen.

Dicht onder de kust veranderde de Elwine van richting, om - de Nederlandsche driekleur in top - de golf binnen te stoomen. De vuurtoren en het fort St. Sebastiaan, een steenen werk, met gebroken lijnen op een vooruit stekenden landtong gelegen, werden duidelijk zichtbaar, en langzaam kwam ook de stad naderbij met haar haven, waarin tallooze schepen een schuilplaats hadden gezocht.

Het anker werd uitgeworpen, maar ongelukkig verhinderde de hooge zee alle gemeenschap met de kust, zoodat het verlangen moest worden beteugeld, dat vooral de jonge lieden aangreep om de stad te zien, waarvan zulke wonderen verhaald werden.

Duidelijk kon men de drukke straten en pleinen onderscheiden en de Moorsche huizen in hun schilderachtigen bouwtrant, met hun grillig gevormde daken. Op den achtergrond verhief zich de kathedraal en de koepeltoren, die aan de avondzon een nieuwen glans scheen te ontleenen, met haar vergulde tinnen.

Langs de kade ontwaarde men de treinen, die de voornaamste Spaansche oorlogshaven met het hart des lands verbinden, terwijl in het verschiet het ronde torenfort van St. Louis zich dreigend boven de wateren verhief.

De passagiers verdiepten zich in allerlei plannen voor den dag van morgen; deze nam zich voor de gebouwen, gene de wereldberoemde schoonen van Cadix op te nemen, anderen zich aan Spaanschen wijn te goed te doen; opgewonden maakte men afspraken en zocht vroeg de hutten op, om den volgenden morgen reeds tijdig bij de hand te kunnen wezen.

VI.

> Suppose all the nations of the earth to send fitting ambassadors to represent them at Wapping or Portsmouth Point, with each under its own national signboard and language, and your imagination may figure the Mainstreet of Gibraltar.
> THACKERAY.

Toen de passagiers, vervuld van de genoegens, die Cadix hun zou aanbieden, den volgenden morgen op het dek verschenen, vonden zij zich bitter teleurgesteld; - de Elwine had het anker gelicht en de Spaansche kust lag reeds verre achter hen!

Natuurlijk was men weinig gesticht over dit plotseling vertrek, maar er bestond genoegzaam reden voor. De kapitein ondervond toch hier veel grootere moeielijkheden, bij het innemen van drinkwater en het doen van eenige noodzakelijke reparatiën aan de waterzuive-ringsmachine, dan hem te Gibraltar wachtten.

De eenige, die het geval allergrappigst vond, was de heer Bugg; hij had den vorigen avond tot na middernacht zitten vertellen van al de heerlijkheden, die Cadix aanbood en zich verheugd op een bezoek aan de

Moorsche stad, maar toch kon hij hartelijk lachen, nu al die schoone plannen in rook waren opgegaan.

Gelukkige Bugg! Wanneer al de andere passagiers zich ergerden, bij voorbeeld aan de gulzigheid van de familie Krobs, amuseerde hij zich dol; hij nam een van de jongste Krobsen op zijn knie en propte hem vol; - wanneer mevrouw Helmberg aan hare somtijds zoo opvallende somberheid toegaf, en op al zijne grappen slechts met een afwijzend gebaar antwoordde, draaide hij haar den rug toe - zonder eenige rancune echter - en begon te schertsen met Kitty, die nooit somber was, maar altijd gereed om in haar vroolijksten lach uit te barsten. Als het middagmaal schandelijk slecht klaar gemaakt op tafel kwam, vermaakte hij zich met den kok aan de ooren te trekken en, wanneer het geweld, dat de kinderen in het salon maakten, zoo erg werd, dat andere passagiers, die wat rust in hun kooi gezocht hadden, woedend van ergernis opsprongen, rees ook de heer Bugg overeind, kleedde zich doodbedaard weêr aan, en wandelde wat op en neêr, onder de verzekering, dat het toch eigenlijk niet goed was zooveel in de kooi te liggen.

Driewerf gelukkige Bugg! Was het warm, dan heette hij het lieve zonnetje met de hartelijkste woorden welkom, blies de wind, dan noemde hij het een aangename afwisseling, en, zelfs, als het stormde, verzekerde hij aan zijn zeezieke medereizigers, dat het heel goed was om eens kwade dagen te hebben, daar men dan de goede meer op prijs stelde.

Toen hij drie dagen achtereen aan zware rheumatiek leed, herhaalde hij telkens onder zijn kermen en steunen ‘wat zal dat een prettig gevoel zijn, als de pijn over is, daar kan ik me bepaald op verheugen.’

Er was iets koddigs in den man, maar tevens iets troostrijks in het zien van dat joviale gezicht en die kleine bruine kijkers, altijd glinsterend van genot, en later, toen het verblijf op de Elwine steeds minder aangenaam werd, en de gezichten der meeste passagiers alles behalve pleizierig stonden, was het bepaald een genoegen om zich eens aan de onverstoorbare vroolijkheid van den heer Bugg te verkwikken.

Steeds in het gezicht van de Spaansche kust stoomde men kaap Trafalgar met zijne historische herinneringen en Tarifa met zijn levendig gekleurd stadje voorbij; tegen den avond bereikte men de baai van Gibraltar.

Een dikke mist hing over de wateren; hij onttrok voor alsnog Gebal-Al-Tarik aan de belangstellende blikken der reizigers; eerst later zagen zij de rots verrijzen, steil en trotsch; zij scheen nog hooger dan zij werkelijk is, daar zij op dit oogenblik één geheel uitmaakte met de lucht, door een wolk die haar top bedekte.

Het militaire gedeelte van Gibraltar, dicht bij den vuurtoren gelegen, werd spoedig zichtbaar; later de diep in de baai liggende schepen en eindelijk de geheele stad, amphiteatersgewijze aan den voet der rots gebouwd. Het avondschot was reeds gevallen en het werd vrij donker, maar toch kwamen nog enkele bootjes naar de Elwine om passagiers af te halen of heerlijke vruchten aan te voeren. Een er van bracht den dokter, die een onderzoek kwam instellen naar den gezondheidstoestand, aan boord. Een luik in het vooronder werd geopend en het was een tooneel, het penseel van Dou waardig, bij het zwakke licht van den scheepslantaarn, dat ranke bootje op de donkere watermassa,

zich vastklampend aan het groote vaartuig, dien zwart-gebaarden spanjaard met zijn krullend haar en schitterende oogen, tegenover kapitein Schock in zijn onberispelijk toilet, met zijn fijnbesneden gelaat, zijn blonden knevel en kale kruin.

De reizigers leunden meest allen over de verschansing, en de dames vonden het bepaald beleedigend, toen de dokter met een groote tang de papieren aannam, die de kapitein hem toereikte.

De quarantaine vlag bleef nog van den top van den mast waaien en zou eerst den volgenden dag worden weggenomen, nadat eene verklaring van den geneesheer aan boord, de zuiverheid van den bodem had verzekerd.

Langzamerhand werden de lichten in de stad aangestoken en de geheele rots scheen met sterren bezaaid, terwijl in de verte het draailicht van de Afrikaansche kust schitterde.

‘'t Schijnt of een gedeelte van het firmament is neêrgevallen op de aarde!’ zei Clara van Berkesteijn, verrukt tot haar vader.

‘'t Is een prachtig gezicht, kindlief’ antwoordde hij, ‘jammer maar dat uwe vergelijking mank gaat, want, wanneer de sterren waarlijk neêrgedaald waren op de aarde, zouden ze hun reinheid en glans verloren hebben, zoo als alles wat met de aarde in aanraking komt.’

‘Foei papa’ zei het meisje lachend ‘ik geloof dat de zeelucht u zwartgallig maakt.’

Tot laat in den nacht bleef men dien avond het heerlijk vergezicht genieten, en den volgenden morgen was men reeds vroeg op de been, om toch zoo spoedig mogelijk het voorgenomen bezoek aan Gibraltar te brengen.

Lichte wolkjes omsluierden de rots en door dien rooskleurigen sluier heen, verrees ze uit de golven als een kolossaal vrouwenbeeld, dat met de handen op de borst gevouwen, scheen ingesluimerd onder het wiegelied der zee. De nevelen trokken op en het somber graniet vertoonde zich als het eeuwentrotseerend werk eener macht te groot, dan dat de sterveling haar noeme bij eenigen naam; toen verloor het trotsch tooneel langzamerhand dat koude; steeds liefelijker werd het berggevaarte, dat eerst zoo somber en onherbergzaam opdoemde uit den oceaan, toen de bloeiende gaarden zich vertoonden, de bloemguirlanden, die zich slingerden om haar voet en verhieven aan hare zijden, toen de fiere kruin alleen nog wegdook in de morgenwolken. - En toen het blond zilver, het zilver rozerood werd, toen lichtende stralen den dauwdrup verdampten in den bloemkelk en millioenen diamanten werden gestrooid op de watervlakte, die in zuiverheid der tinten met het azuur des hemels wedijverde, toen was het schouwspel niet alleen grootsch maar onbeschrijfelijk schoon! De witte huizen en zonnige straten schenen zoo vroolijk, dat het verlangen der reizigers om Gibraltar te betreden teugelloos groot werd. Men kleedde zich in alle haast, men ontbeet maar half, sommigen zelfs in het geheel niet; voortdurend werden opgewonden discussiën gevoerd over de beste manier om aan wal te komen, maar er waren, helaas! nog geen vaartuigjes zichtbaar. - Terwijl nu de reizigers half radeloos liepen te wachten, tot het een Spanjaard mocht behagen hen te verlossen, zagen zij eensklaps den heer Bugg in een zeer gemakkelijk bootje, in gezelschap van een paar andere heeren, naar den wal roeien. Hoe

hij het bootje was meester geworden, hoe hij er zoo ongemerkt meê had kunnen wegkomen, verklaarde niemand te begrijpen; enkelen konden zelfs eene geringe gewaarwording van afgunst niet onderdrukken; - toen Bugg echter zijn ronden hoed zwaaide en zijn jolig gezicht ophief naar de achterblijvenden, verdween het gevoel van jaloezie spoedig om voor dat van welwillendheid plaats te maken; Bugg toch was een van de weinige menschen, wien een buitenkansje van harte wordt gegund.

Kort daarop kwam een schroefbootje van den consul om de reizigers af te halen, zij werden als haringen op elkaâr gepakt, maar bekommerden zich daarover weinig bij de gedachte nu spoedig den wal te bereiken.

Met een vervaarlijken sprong moet men het havenhoofd Old-Mole, dat met planken belegd is, betreden.

De heer van Berkensteyn hielp, na zijn dochter, mevrouw Helmberg, uit het bootje, en Clara, aan wier scherpen blik weinig ontging, merkte met verbazing op, hoe bleek die dame werd en hoe de hand beefde, waarmede zij die haars vaders voor een oogenblik aannam; Kitty, door neef Bugg aan haar lot overgelaten, zocht en vond troost bij de drie jonge heeren, die als het ware haar stoet vormden.

Een vrij welgelijkend portret van deze drie heeren, vinden we in van Ravens schetsboek. De eerste, Piet Kreisfeldt, staat daarin afgebeeld als een breed gebouwd, kort manneke, met een achterover geworpen hoofd, recht overeind staand haar, een zich plotseling oprichtenden neus, en wenkbrauwen, die zooveel doenlijk omhoog zijn getrokken. Hij was geschetst op het oogenblik, dat hij zijn vader wederziet na een vijfjarig verblijf in Holland.

‘En’ vraagt de corpulente landheer in slaapbroek en kabaai tegenover hem, ‘en, wat zeg je nu van Europa?’

‘Een prullenwinkel, pa! een ellendige prullenwinkel!’

‘Hebt je nog al geprofiteerd - van het onderwijs meen ik?’

‘Geprofiteerd? ja! Multatuli hooren lezen, ik ben lid van de Vereeniging Jong Holland.... correspondent van de ‘Beleedigde werkman,’ medewerker van het....’

‘Maar het onderwijs, kereltje? Vertel me eerst eens wat heb je geleerd bij al die docenten, die zoo verduiveld duur waren?’

‘Geleerd? Och pa, als je een beetje verstand hebt, snap je al heel gauw dat die docenten meest stommerikken zijn! Maar ik heb zelf ingezien dat het bestuur van Nederland niet deugt.... Godsdienst, oudewijvenpraat..., Groote mannen.... bestaan niet! vooral geen groote Nederlanders! Frankrijk - ja, ik dweep met Frankrijk, fransche revoluties....

‘Zoo? vin je die zoo nuttig?...,

“Nuttig?.... God, pa! vraagt u nog altijd naar het nut van de dingen?”.... Goeie kerel - maar niet op de hoogte van zijn tijd!’

Op een andere bladzij bevond zich August Halekamp, of, zooals hij zich gaarne hoorde noemen, Auguste Halékan! een blancbec, met een al te zorgvuldig gecultiveerd en daardoor in den groei belemmerd dons om den meisjesachtigen mond, een fijn slank figuurtje met een pantalon collant, die voortdurende angsten moest opwekken voor bersten om de nette spillebeentjes, met keurige voetjes, mooie witte handen en erg lange nagels; hij stond, tiré a quatre épingles met badine en

binocle gewapend, de eene hand op een kistje, dat ten opschrift droeg ‘Odeurs et Parfumeries,’ de andere toegestoken aan een handschoenenjufvrouw. Een tailleur was intusschen bezig, de Nouveautés voor hem uitte pakken; aan zijn voeten knielde een schoenmaker en achter hem bevond zich een kapper, die pomade in de handen wreef. Het gelaat van den delinquent drukte de hoogste verrukking uit.

De ambtenaar ter beschikking, Lodewijk Altens, werd slechts ten halve gevonden in het schetsboek. Terwijl de dokter bezig was hem in zijn meest onhandige houding, met al zijn knobbel rijkdom en afschrikwekkende magerheid af te beelden, had de ambtenaar ter beschikking diens toeleg ontdekt en hem een zoo smeekenden, zoo diep rampzaligen blik toegeworpen, dat van Raven, diep beschaamd, zijn schetsboek had gesloten; het portret dat dus nog slechts uit eenige scherpe lijnen, vooruitstekende beenderen, hoeken en knobbels bestond, geleek echter goed, want de arme Altens was uit die bestanddeelen saâmgesteld.

Dit drietal nu vormde Kitty's stoet. Zij vond hen alle drie heel aardig, maar ik, waarschuw mijne lezers niet al te veel op haar oordeel af te gaan, want - gedurende de reis bleek het dat het goede kind iemand al licht aardig vond, als hij tot het mannelijk geslacht behoorde.

Zoo stond men dan nu op den grond, die in de geschiedenis van den strijd tusschen heiden- en christendom, zulk een belangrijke rol heeft gespeeld, den grond, die achtereenvolgens Feniciërs, Karthagers, Romeinen, Gothen, Saracenen en Spanjaarden heeft toebehoord, en

nu sinds meer dan anderhalve eeuw, zulk een schitterende parel vormt aan de kroon van Groot-Brittanje.

Zoo men te midden van een druk bezochte Duitsche badplaats ware aangeland, had men niet erger overstelpt kunnen worden door Führers, dan hier het geval was; slechts met moeite ontsnapte men aan de dienstaanbiedingen der zwartgebaarde mannen.

Men zou beginnen met de stad eens door te wandelen. Nu zijn er verschillende manieren om een vreemde plaats te bezien; sommige reizigers rennen los op alle mogelijke merkwaardigheden, anderen vinden het prettig maar wat rond te drentelen; weer anderen zoeken hun genoegen in het kijken naar de mooie winkels. Ziedaar de reden, waarom het gezelschap zich spoedig in groepen, de groepen zich weldra in groepjes verdeelden.

Kapitein Schock was de eerste, die plotseling verdween (dit was trouwens zijn gewoonte, wanneer men een haven aandeed), de officieren bleven staan kijken naar het exerceeren van een honderdtal Engelsche militairen, die door het helder wit en rood hunner uniformen, hunne flinke gestalten en fatsoenlijke gezichten een scherp contrast vormden met het meerendeel der strijders, die de Elwine overbracht.

Het andere gezelschap bleef niet lang toeven bij de soldaten. De poort, die naar de Hoofdstraat leidt, werd nog gezamenlijk doorgetrokken, maar toen struikelde mevrouw Vuiste over een kleine Krobs; zij gaf het kind een venijnigen duw, greep haar man onder den arm en verwijderde zich met haastige schreden, achtervolgd door een stortvloed van maleische volzinnen, uit den mond der beleedigde moeder.

Nog steeds te vergeefs trachtte de arme heer Krobs

een einde te maken aan de welsprekendheid zijner vrouw, toen er geheel onverwachts redding opdaagde.

Plotseling toch liet de dame den arm haars echtgenoot los en sprong naar de andere zijde van de straat; daar waren toko's, winkels met gebak en suikergoed, met kleedjes en bijouteriën!

‘Hompleet de Halverstraat,’ riep mevrouw Krobs, die niet heel nauwkeurig was in de uitspraak van sommige letters.

Kort daarop zag men Krobs met geheel zijn kinderschat en de beide baboes, door zijn gade in een bakkerswinkel slepen, om vooreerst niet weder te voorschijn te komen. Het zwak der Indische dames kennende, besloot men niet op mevrouw Krobs en aanhang te wachten. Toen het jonggetrouwde paartje zich ook uit de voeten had gemaakt, - waarschijnlijk om in een of ander verscholen prieel, de gelegenheid aan te grijpen, tot uitwisseling van een aantal handdrukken, kusjes en teedere woorden - restte niemand van het oorspronkelijk gezelschap dan de heer van Berkesteijn met zijn dochter, Kitty met haar drietal aanbidders en dokter van Raven met jufvrouw Huigen; Mevrouw Helmberg was mevrouw Krobs gevolgd.

Nu, dat de hoofdstraat van Gibraltar op de Kalverstraat zou gelijken, is wel wat veel gezegd; 't is waar, ook daar zijn de huizen hoog, ook daar zijn een menigte winkels, maar noch spiegelruiten, noch prachtige stoffen, smaakvol uitgestald, zijn er te vinden. De winkels zelf zijn donker, de vensters smal en vooruitstekend, het weinige, dat wordt uitgestald, is stoffig en niet kostbaar; wat de dames echter heel aardig en opmerkenswaardig vonden, was, dat ze dezelfde katoentjes, dezelfde kraagjes en lintjes,

die ze in Holland hadden gezien, ook hier terugvonden.

Elk gebouw in Gibraltar heeft een zeker fantastisch en vroolijk aanzien door de ongeregelde vensters, meest allen met balcons en bloemen voorzien, en, wat de stad bepaald eigenaardig maakt, is de sterke helling en het plaveisel der straten. De rotssteen toch wordt met zware rollen vergruizeld en voortdurend nat gehouden met waterwagens, hetgeen den weg zeer gemakkelijk maakt voor wandelaars en rijtuigen.

Kitty Stark stond telkens stil voor hetgeen zij hangende tuinen noemde (de bloemen, die in het bovengedeelte der stad op daken en balkons zijn aangebracht, maken dien indruk), en ze was daardoor voortdurend ten achter bij de anderen met luitenant Kreisfeldt, die haar zijn arm had aangeboden en nu hij door het vroolijke dikkertje her en der werd gesleept, niet alleen geheel vergat zijn anders zoo geliefkoosde rol van geblaseerden man van ondervinding te spelen, maar integendeel bizonder veel blijken gaf van frisschen levenslust.

Al drentelend en dwalend was men aan het boveneinde der stad gekomen, waar, op de muren van een vrij armoedig comédiegebouw, een bloedig drama stond aangeplakt; Kitty stelde voor er dien avond heen te gaan, welk plan echter, behalve bij het ‘aardig’ drietal, weinig bijval vond. ‘Zie je dat? vroeg de levensmoede luitenant aan van Raven, terwijl hooger blos zijn gelaat kleurde (het was hem natuurlijk eene vreeselijke ergernis dat hij nog blozen kon). “Of ik het zag” zei de dokter, en toen Kitty hem nieuwsgierig vroeg, wat zij toch zagen, voegde hij er met zijn ondeugensten glimlach bij: Er verschoot eene ster, Jufvrouw Stark!’

‘Een ster verschieten, midden over dag’? vroeg

Kitty. ‘Wat kan men toch dadelijk merken, dat men in een vreemd land is!’

Jufvrouw Huigen glimlachte even. Zij had het reeds begrepen, dat de verschoten ster het allerliefste waschmeisje wezen moest, dat met haar mooie bloote armen een zware mand boven het hoofd hield, niet zóó zwaar echter of ze had nog lust en gelegenheid den beiden heeren door haar lachje en haar blosje, maar vooral door haar blik, al de verhalen in het geheugen te roepen, die hun ooit van Spaansche schoonheden waren gedaan.

De heeren hadden het genoegen van nog zeer vele sterren te zien verschieten: Engelsche beautées, met fijne tailles, blonde gezichten en bizarre toiletten, de vorstelijke gestalten der senorita's in hare lange sleepgewaden, met de kanten mantilles en zwarten sluier, bevestigd aan het glanzend hoofdhaar, donna's in hare rijkgekleurde fluweelen kostumen, vergezeld van hare duenna's, en, last not least, allerliefste nonnetjes met groote kappen, neêrgeslagen oogen en gevouwen handen.

Men zag in Gibraltars straten alle mogelijke natiën en kleederdrachten vertegenwoordigd, netgeschoeide voetjes, aardige gezichtjes, smaakvolle tuniquen, afschuwelijke pouffen en onzinnige hakken, men zag deftige grijze heeren met hooge hoeden, belangwekkende Spaansche gezichten met lange krullende lokken, schilderachtige Arabieren, woeste Mooren, vuile Joden en bont gekleurde Turken; men zag bloemenmeisjes, vischwijven, priesters en dandys, bedelaars in hunne lompen, rijken in hunne sierlijke rijtuigen; in één woord, men zag zooveel vreemds en opmerkenswaardigs, dat men zich in een tooverwereld waande.

VII.

Kennst du das Land, wo die Citronen blühn,
Im dunkeln Laub die Gold Orangen glühn,
Ein sanfter Wind vom blauen Himmel weht,
Die Myrthe still und hoch der Lerbeer steht?

GOETHE.

Er deed zich bij de dames eenige vermoeidheid gevoelen en, daar het grootste gedeelte van het gezelschap zich niet eens den tijd had gegund om te ontbijten, besloot men de trappen langzaam weder af te dalen, en in het benedengedeelte der stad een hôtel te zoeken.

Spoedig had men de Kings Arms bereikt en men wilde dit vrij fatsoenlijk uitziend huis reeds binnengaan, toen uit een der bovenvensters de stem van Bugg werd gehoord, die op koddig deftigen toon déclameerde:

'Kom hier niet, mijn vriend, hier deugt het niet,
Hier kost een beefsteak dertig gulden!'

Ontsteld over het exorbitante van dien prijs, snelde Kreisfeldt, gedachtig aan een groot deficit in zijn kas, voorbij, met een haast, die de eenigszins zwaarlijvige Kitty ver van aangenaam was; gelukkig kwam men weldra in een hôtel 'the Clubhouse' aan, en daar zonk de jonge dame geheel buiten adem op een stoel neder.

Tot niet geringen schrik der nieuw aangekomenen, vond men hier de familie Krobs; - druk etende natuurlijk! Men bestelde een déjeuner; alles was uitmuntend klaar gemaakt en werd netjes voorgediend, en men gebrulkte Gibraltar's goede gaven met een eetlust, die den kellners - zelfs in Hollanders - verbaasde.

Het duurde dan ook geruimen tijd, voor men overging tot het dessert, dat in fraai gedreven quasizilveren fruitmandjes op tafel stond; Kitty pelde noten voor haar beide luitenants; Bijl bedankte, zich onmiddellijk herinnerend, dat het eten van noten scherpte geeft aan het bloed en zijn glad gezichtje in gevaar zou kunnen brengen; Kreisfeldt leerde haar, hoe men olijven eten moest - hij was in Indië geboren - en allen waren evenzeer verrukt over de sinaasappelen, de vrucht die zoo overvloedig en zoo saprijk en geurig is op Gibraltar.

'Hé, wat is het toch een genot, om na al dat schudden en stooten, eens op vasten grond te staan,' riep Kreisfeldt, die zeer veel last had van zeeziekte.

'Ja,' zei mevrouw Krobs. 'Kassian, overste, die arme soldaten!'

Waarom gaan die niet aan wal? had mevrouw Krobs hier willen bijvoegen, maar op dit oogenblik gaf Poppie Nonnie zulk een valsche kneep, dat laatstgenoemde het uitgilde en mama met herhaalde diam's[1)] en toeda's[2)] de rust moest herstellen.

Zoodra Nonnie had opgehouden met op den grond te stampen en te trappelen - de manier waarop de Krobsen gewoon waren hun verontwaardiging lucht te

1) Stil!
2) Houd op!

geven - zei de dokter: ‘Ze hadden een opfrissching wel noodig, overste. De arme kerels zijn dan al heel akelig gelogeerd!’

‘'t Gaat nog al,’ zei de heer van Berkesteyn onverschillig.

‘Ja, 't gaat nog al; maar, als u een hond bij u hadt, overste, dan zou ik u toch raden hem een gezonder hok te geven, dan dat, waarin de verdedigers van Neêrlands eer en roem huishouden!’ zegt Kreisfeldt.

‘Hebben ze het zoo slecht, papa?’ vroeg Clara.

‘Wel neen,’ zei de overste, ‘vrij wel!’

Nu was de tweede luitenant Kreisfeldt, wat zijn superieuren noemden een ‘bruteur,’ wat zijn makkers noemden een ‘flinke vent’ en, met zijn opgeworpen neus, mond en oogen, begon hij dan ook nu dadelijk zijn overste te zeggen, wat hij er van dacht.

‘Maar, overste, hebt u hun slaapplaats gezien en opgemerkt dat er geen frissche lucht kan binnendringen?’

Dokter, hebt u nog van die manilla's? zei de overste, alsof hij de vraag van den luitenant niet gehoord had! O, dank u! en gij Clara, kunt ge nog wat van die lekkere odeur missen?’

‘O gaarne, papa!’ en zij bood hem haar flacon aan.

‘U ook, mijnheer Kreisfeldt?’ vroeg Kitty, toen zij zich op hare beurt had bediend.

Nu zou het zeer goed zijn geweest voor Kreisfeldt, zoo hij wat Eau de Cologne had genomen, hetzij als afleiding, hetzij om zijn voorhoofd te bekoelen, dat gloeide als vuur, maar de tweede luitenant was buiten zichzelf van woede over de minachtende wijze, waarop hij behandeld werd en met een stem die hij, bij al zijn inspanning, onmogelijk voor kalm kon doen doorgaan,

antwoordde hij: ‘Dank u, jufvrouw Stark, ik zou de dames raden om al die odeurtjes en watertjes te bewaren voor de arme drommels, die half ziek in die verpeste lucht moeten leven!’

Van Raven, die de bleeke dunne lippen van den heer van Berkesteyn op onheilspellende wijze zag toenijpen, gaf den luitenant een stootje, hetgeen zooveel zeggen wilde, als ‘houd je stil,’ maar toen Kreisfeldt, niettegenstaande die vermaning, wederom wilde beginnen te spreken, ontnam hij hem haastig het woord.

‘Wel, Kreisfelt,’ zei hij, ‘je zult niet vergen, dat aan die lui reukbaden worden gegeven! En daarvoor onze dames van haar Eau de Cologne te willen ontrooven; wel, wel, me dunkt, je moest straks als boete, voor al de negen dames een fleschje odeur gaan koopen. Wat verkiest u, mevrouw Krobs, Jockeyclub of Ilang, Ilang?’

De dames vonden het een uitmuntend plan en reeds waren de zoo fel bedreigde vrede en vroolijkheid hersteld, reeds had van Berkesteyn onder het genot van zijn manilla, het mannetje vergeten, dat hem had durven aanblaffeu - toen een schorre, snerpende stem vroeg: ‘Maar hebben ze het waarlijk zoo slecht, die kolonialen, mijnheer Kreisfeldt?’

De stem kwam van een persoon, die eigenlijk door niemand opgemerkt, aan tafel was gekomen, evenals niemand aan hem gedacht had, toen hij aan boord kwam, en evenals niemand wenschte iets meer van hem te weten, dan wat zijn uiterlijk dicteerde: een leelijk ventje, met gluiperige oogen, kleverige handen, sluike haren, kromme, wankelende beenen en een slordig toilet. Een kneep van van Raven in Kreisfeldts knie deed

dezen een korten gil slaken, maar verhinderde hem te antwoorden. ‘Interesseert u dat zoo bizonder, mijnheer Dureau, vroeg de dokter nu.

‘Och neen, maar ziet u, daar het verschil van opinie zoo groot was tusschen den overste en mijnheer Kreisfeldt!....

“Niet zoo groot als u denkt,” zei van Raven koeltjes en dan, na een trek aan zijn sigaar.... Maar - nu begrijp ik, waarom u zich zoo naar die zaak informeert.... u hadt er misschien over gedacht, om als koloniaal de reis te maken?’....

‘Mijnheer?.... Ik ben passagier eerste klasse.

“Ja,” zei van Raven met tergende bedaardheid, dat is juist het verwonderlijke!’ van daar dan ook mijn vraag. En dan, zich tot den overste keerend, juist alsof de heer Dureau niet voor hem bestond. ‘Trekt hij wel goed, mijnheer van Berkesteyn?’

‘Om terug te keeren tot ons onderwerp, mijnheer van Berkesteyn, begon Vuiste nu, heeft het u niet wel eens gefrappeerd, dat het meer politiek zou wezen van het gouvernement, zoo de kolonialen beter werden behandeld? Als we in Holland ratten willen vangen dan zorgen we dat de val er uitlokkend uitziet; - we hebben tegenwoordig behoefte aan een goede vangst en - wat doen we? De eerste indruk van deze arme gevangen ratten kan, dunkt me, niet bepaald prettig wezen. Wat dunkt u?

‘Och, u moet niet vergeten, dat ze niet veel gewend zijn.’

‘Maar ze hebben het slecht, vreeselijk slecht, het is schande!’ ---- zoo klonk het eensklaps.

De stem was niet van Kreisfeldt; hij had bij al zijn

verontwaardiging niet kunnen spreken, met zóóveel heftigheid, zóó toornigen blik, zóó hartstochtelijke gebaren als die, waarmede mevrouw Helmberg voortging: ‘Ze hebben niet eens voedzaam eten, geen ruimte, geen lucht, geen licht! En dan te beweren, dat ze het niet beter gewend zijn! Nu dan.... ik wenschte.... ik wenschte dat hun meerderen daar eens moesten liggen in hun plaats!’

‘Mevrouw,’ vroeg de heer van Berkesteijn op hoffelijken toon, ‘mag ik ook uit naam van mijne officieren u bedanken voor de welwillende wenschen daar zoo onverwacht geuit?’ Jufvrouw Huigen had reeds lang op een middel gepeinsd om aan deze steeds heftiger discussie een einde te maken en meende het nu te hebben gevonden. ‘Weet u’ merkte zij zeer bescheiden aan, ‘ik geloof ook dat het voor het gros niet zoo erg is, als eten en voeding wat te wenschen overlaten, maar er zijn dikwerf jongelui onder uit den fatsoenlijken stand.’

‘Fatsoenlijken stand - dat zijn drogredenen,’ jufvrouw Huigen, riep Kreisfeldt, die, nu zijn ‘principes’ werden aangetast, zelfs door van Ravens vermaningen niet meer in rust was te houden; ‘dat zijn aristocratische wee's, die in onze eeuw van verlichting niet thuis behooren. Een mensch is een mensch!’

‘Dat laatste zal jufvrouw Huigen niet tegenspreken,’ merkte van Raven droogjes aan.

‘En moet behandeld worden als een mensch, wilde ik er bijvoegen.’

Juist zei de heer van Berkesteijn. Maar niet waar, men behandelt menschen uit den fatsoenlijken stand anders dan het plebs?’

‘Ik ken geen fatsoenlijken stand.’

‘Niet?’ vroeg de overste, ‘Dan beklaag ik u. Het moet iets vreeselijks zijn om alleen met het plebs bekend te wezen.’ ‘Overste.....!’ Kreisfeldt die zoo'n warm verdediger wilde zijn van de gelijkheid der standen, was zoo verontwaardigd, dat men hem verdenken kon van alleen met plebs te hebben omgegaan, dat hij geen woord meer kon uitbrengen en voor goed buiten gevecht gesteld was. De heer Berkesteijn richtte zich nu tot jufvrouw Huigen. U interesseert u zoo voor de jongelui uit den fatsoenlijken stand, die onder de koloniale koppen zijn, maar ik zou mij daarover niet ongerust maken. Dertig jaren geleden mocht dit het geval wezen, maar in onzen tijd zijn de jonge menschen, die als gemeen soldaat - ik zeg niet als sergeant of korporaal - naar Indië gaan òf Duitschers met Ehrenschulden en duels op hun geweten, òf menschen, die zich hebben misdragen. En voor beiden is het zeer goed, zoo ze eens ondervinden, dat het niet alles is dienst te nemen, in plaats van in hun eigen land hun plicht te doen.’ Jufvrouw Huigen zweeg.

Ik geloof niet dat er bij dit transport heel veel adellijke heeren zijn, zei van Raven. Nog minder verjaagde prinsen - misschien onterfde zonen van aanzienlijke vaders - daar is men nooit zeker van, vooral als er Duitschers onder zijn, die bezitten altijd een kasteel am Rhein!’

‘Ja, een luchtkasteel,’ meende Vuiste.

‘Alleen, die soldaat met dat donkere uiterlijk, u weet wel, mijnheer Kreisfeldt, riep Kitty, - die maakt nog al den indruk vroeger een heer geweest te zijn.

‘O, u bedoelt dien Sinjo?’

‘Ja, dat geloof ik wel,’ zei Kitty, die nog geen recht begrip had van wat eigenlijk een Sinjo was.

‘Ja! zei Clara, wat heeft die man een nobel, flink gezicht; alleen - zijne oogen staan zoo wild!’

‘Geen wonder, jufvrouw van Berkesteijn, zei Halekamp, 't is de grootste woesteling van het geheele troepje en zoo'n ontevreden’.....

‘Wat dunkt u, mevrouw,’ vroeg mevrouw Helmberg plotseling aan mevrouw Krobs, terwijl zij van tafel opstond, ‘zouden we niet eens een eind maken aan ons dejenner?’

‘Mijn hemel, ja!’ riep men van alle kanten, hoe kunnen we onzen tijd zoo verpraten? Waar zijn de rijtuigen? We moeten van daag de Public Gardens nog zien! En de lavee! En de punt van Europa!’

De rijtuigen met hunne vlugge paardjes, die elk een bouquet in het hoofdstel droegen, voerden weldra de verrukte reizigers langs Gibraltars straten en wegen, en men vergat nu het minder aangename discours in the Clubhouse gevoerd, te meer daar men door de genoten gaven in een eenigszins gemoedelijke stemming was geraakt.

Met de voorkomende spraakzaamheid, ook den minderen standen in het zuiden eigen, trachtten de koetsiers zich in hun half Spaansch, half Engelsch, zooveel mogelijk verstaanbaar te maken, om al wat de weg belangwekkends bood aan te wijzen, maar men had hun hulp niet noodig, om ten zeerste ingenomen te wezen met hetgeen Gibraltar te zien en te genieten gaf.

De rots, die zich telkens geheel anders voordeed, dan een oogenblik te voren, de bekoorlijke wandelwegen, de fantastische gebouwtjes nu en dan van uit de hoogte

het gezicht op de blauwe zee, met haar ontelbare bootjes en overal bloemen, bloemen zoo talloos, zoo veelkleurig, zoo weelderig, dat het haast scheen alsof iederen dag uit den wolkeloozen hemel een frissche bloemenregen op Gibraltar werd uitgestort.

Spoedig was men buiten de Zuidpoort gekomen; hier hielden de koetsiers in op het plein voor de voornaamste der openbare wandelplaatsen, de Alaméda. De entree van dezen smaakvol aangelegden tuin is grootsch. Een uitgestrekte ruimte, altijd druk bezocht door militairen, wien het tot exercitieveld dient, door élegante wandelaars en rijtuigjes, leidt naar den eigenlijken tuin, die aan de eene zijde het lachend uitzicht geeft op de baai, aan de andere wordt omkneld door de donkere rots.

De breede trappen geleiden naar een plateau, waarop zich een fraaie marmeren kolom verheft, prijkend met den naam en de buste van generaal Elliot, den held, die in het laatst der achttiende eeuw, de rots van Tarik zoo roemvol verdedigde.

De banken in een cirkel rondom dit plateau geplaatst, boden een aangename rustplaats en welkome schaduw aan, maar, hoe uitlokkend het plekje ook was, men besloot, met de ongedurigheid van touristen, eens verder te zien.

De heer Dureau was reeds, vóór men the Clubhouse verliet, verdwenen, en de overige heeren voegden zich nu bij elkander, Kitty sleepte Kreisfeldt en Halekamp naar een lief plekje, dat ze ergens in de verte meende te ontdekken. Jufvrouw Huigen voegde zich bij Clara, en weldra had men zich verloren in de talrijke slingerpaadjes der Alaméda.

VIII.

> Eene vrouw van innerlijke goedheid is altijd beminnenswaardig bevonden en eene, die na drie dagen nog leelijk bevonden wordt, is zeker niet beminnenswaardig.
> BÖRNE.

Zooals we zeiden, jufvrouw Huigen en Clara wandelden te samen. Deze beide dames hadden misschien nog niet meer dan twintig woorden gewisseld, toch waren zij reeds zeer goede vriendinnen. Clara, vond zich tot het eenvoudige, zachte gezicht aangetrokken, en jufvrouw Huigen had op het hooge voorhoofd en in de ernstige oogen van het meisje iets meenen te lezen, dat haar toescheen niet gewoon te zijn. Nu, in de veertig jaren, die met hun lief en leed achter haar lagen, had ze genoeg gezien, genoeg begrepen van hetgeen rondom haar voorviel, om te weten, dat een jong meisje die anders denkt, anders voelt, anders is, dan de meeste harer zusteren, die gedachten en wenschen koestert, zooals Clara's gelaat en gedrag aanduidden, dat zulk een meisje meer te lijden, meer te strijden heeft, dan zooveel andere lichtzinnige, onbedachtzame wezentjes.

Het moederlijk gevoel, dat, hoewel ze nooit een eigen

kind aan het hart drukte, in de borst der oude vrijster woonde, had haar als van zelve tot Clara gevoerd, en zoo was er een soort van wederzijdsche genegenheid tusschen haar ontstaan; zoo kwam het, dat Clara het zeer aangenaam vond in gezelschap van jufvrouw Huigen den tuin te zullen bezichtigen.

Jufvrouw van Berkesteyn was anders in dit oogenblik weinig gestemd tot praten; er lag een peinzende uitdrukking op haar sprekend gelaat, en ze ging de liefelijke partijen en schilderachtige punten voorbij, zonder ze te zien, terwijl ze verstrooide antwoorden gaf op hetgeen hare gezellin nu en dan opmerkte. Eensklaps stond ze stil; 't was voor een groot park bloeiende héliotropen tegen een kleine glooiing aangelegd. Ze bukte zich over de bloemen heen en, toen ze na een wijle het gelaat ophief, kwam het jufvrouw Huigen voor, dat het een geheel andere uitdrukking had gekregen.

‘Houdt u ook zooveel van héliotropen’ vroeg jufvrouw Huigen ‘ik vind het een allerliefst bloempje.’

‘En die geur,’ zei Clara zacht. Na een poos voegde ze er bij: ‘ik had ze niet gezien, sints we verleden zomer het graf van mama bezochten; het plekje, waar ze haar hebben neêrgelegd, staat vol héliotropen, want dat waren haar lievelingsbloemen.’

‘Wilt ge niet eerst een takje plukken’ vroeg jufvrouw Huigen, toen Clara verder wilde gaan.

‘O neen, ik pluk nooit een bloem af. Mama zeide, dat het een zonde was tegen de natuur, dat het even wreed was als een vlinder of een vogeltje te dooden.’

Er kwam een kleine pauze. ‘Natuurlijk’ ging het meisje op eenigszins ongeduldigen toon voort, ‘natuurlijk zult u dit overdreven vinden, maar zij was, wat

de menschen gewoon zijn overdreven te noemen, mijn arme lieve mama - en wie haar kenden en begrepen, hadden er haar des te liever om.'

'Ik behoor niet tot de menschen, die zoo iets overdreven noemen,' zei jufvrouw Huigen en na een poosje voegde zij er bij: 'Rust uwe moeder reeds lang onder hare héliotropen?'

Clara zag getroffen op. Dat was eene vraag, zooals zij die zelve zou hebben gedaan, zij hield er niet van dat men sprak van dood, van begraven; geheel haar poëtische ziel verzette zich tegen dat denkbeeld van verteren, van ontbinding, tegen die akelige gedachte van een dierbaar lichaam, dat tot stof vergaat! Zij gevoelde zich meer en meer aangetrokken tot haar, die zoo bescheiden en gevoelvol sprak, en vertrouwelijk antwoordde zij: 'Wel moogt u vragen, hoelang zij rust, want zij heeft veel geleden. Laat zien, het is nu acht jaar, dat ze eindelijk bezweek! aan die ziekte, waarvoor de dokters maar geen genezing kunnen vinden. Arme mama! Het hielp niet, dat we naar Europa gingen!'

'Het is wel treurig, zoo'n langzaam wegkwijnen!' zei jufvrouw Huigen.

'Niet alleen voor de zieke; voor die haar lief hebben, nog veel treuriger!'

En Clara vertelde heel veel, van de zachte, stille vrouw, die zoo geduldig geleden en haar eenig kind zoo lief gehad had; en dáárom dat vreemden haar voor koel en onverschillig hadden gehouden, maar dat zij onrechtvaardig waren in hun oordeel, omdat zij slechts haar teêrgevoelende ziel achter die koelheid verborg.

'Welk een slag voor uw papa, zulk een vrouw te verliezen' zei jufvrouw Huigen eindelijk.

Clara zweeg plotseling en met een ietwat pijnlijken blos stond ze haastig op van de zodenbank, ‘Komaan,’ viel zij zich zelve plotseling in de rede, ‘ik zou u den geheelen vroolijken dag bederven, met mijn treurige verhalen. Eigenlijk begrijp ik zelf niet, hoe ik er toe kom, u dit alles te vertellen!’ En zij wierp het hoofdje achterover met dat trotsch en onverschillig gebaar, dat reeds meer dan één aan boord had geërgerd, ‘ik houd anders niets van confidences, ik begrijp niet....’

‘Misschien,’ zei jufvrouw Huigen met iets onbegrijpelijk zachts in gelaat en stem ‘misschien heeft uw hart u gezegd, dat ge bij mij sympathie zoudt vinden. Ik verzeker u, in plaats van mij den vroolijken dag te bederven, hebt ge mij het genot daarvan verhoogd, door uw vertrouwen. Misschien komt er nog wel eens een oogenblik, waarin ge behoefte hebt om over uw mama te spreken. Zult ge dan aan mij denken?

Clara van Berkesteyn greep de zachte witte hand, die haar werd toegestoken, de oude jufvrouw trok het donkergelokte hoofdje aan haar boezem en - onder de schaduw van Gibraltar's rotsen sloten de beide vrouwen hare vriendschap.

Toen zij van hare wandeling terugkeerden, vonden zij mevrouw Helmberg somberder en zwijgender dan ooit; daartoe had ze wel een weinig reden, want ze was van alle zijden omringd door de familie Krobs.

Zeker ware zij het gegil en gedwing der veelbelovende kleinen ontvlucht, maar zij had zich laten verlokken door den grooten voorraad kwé kwé (gebak), waarmede de beide baboes kwamen aandragen, en die

mevrouw Krobs recht gul en hartelijk aanbood met haar te deelen.

Nu, mevrouw Helmberg was een Indische vrouw d.w.z. een hartstochtelijke liefhebster van kwé kwé; het gebak in Gibraltar is overheerlijk en ze zou wellicht verzoend zijn geweest met de zoo onwelkome drukte, zoo niet een jeugdige Krobs met zijne vuile vingertjes een grooten vlek had gemaakt op het amberkleurig kleed, dat zij heden voor het eerst droeg en dat haar buitengewoon goed stond.

Nauwelijks waren de heeren met Kitty van hun wandeling teruggekeerd of men haastte zich in de rijtuigen te klimmen; - welke moeite men echter aanwendde, men kon de familie Krobs niet meer kwijtraken en, zoo reed men dan gezamenlijk, nu eens langs de druk bezochte straten, dan weder langs rotspunten, die met zacht blauwe of lilas bloemtrossen waren omslingerd, langs prachtige rozentuinen en geheele priëelen van roode geraniums.

Te midden van zulk een heerlijken bloemenschat, zag men het Jezuïten-College tegen de rotshelling aangebouwd en spoedig herkenbaar door enkele sombere zwarte mannengestalten, die een scherp en onaangenaam contrast vormden met de vroolijke natuur.

De gids vertelde, dat vroeger een tweede klooster voor nonnetjes, dicht bij het eerste had gelegen, maar dat men verplicht was geweest de nonnetjes te verwijderen - tot herstel van de wederzijdsche rust -, een verhaal dat algemeene vroolijkheid gaf.

Het was intusschen reeds eenigszins laat geworden en men reed, zoo snel de onvermoeide paardjes maar loopen konden naar de haven terug, waar men groote

moeite had om aan de dringende, schreeuwende en vechtende bootslui te ontsnappen, die allen het kostbare vrachtje aan boord wilden brengen. Veilig werd de Elwine bereikt en dat wel op het oogenblik, dat de etensbel luidde. Het behoeft geen betoog dat de familie Krobs dien middag de tafel veel minder eer aandeed dan gewoonlijk.

Den volgenden morgen begaf men zich het eerst naar de markt. In een open vierkante ruimte waren allerlei producten in tentjes ter verkoop bijeengebracht en met smaak uitgestald. Veel meer dan die producten trokken echter de verschillende kleederdrachten en menschentypen, die hier bijeen waren, de aandacht. De Spanjaard met zijn donkergele tint, zijn zwart haar, zijn vurige oogen, zijn ronden vilten hoed, zijn vuile kleeding, zijn om het lijf gebonden rooden gordeldoek; de Senorita met haar schoon, zij het dan ook geblanket, aangezicht; haar sluier en haar gebedenboek; de jood met zijn onveranderlijke type en te koop geboden bijouteriën, de visschers met hun zeedieren van den zonderlingsten vorm, de vrouwen met haar ruikers, de vleeschhal, de verkoopers van sina'sappelen; de schreeuwende handelaars en ezeldrijvers, ze vormden onder het in overdekte straten verdeelde marktplein, onder de beschutting van de bijna aaneensluitende zeildoeken, een tooneel, dat men moet gezien hebben, om er zich een begrip van te vormen. Gevogelte, brood, schapen- en rundvleesch, Spaansche kaas, olijven, pisang, dadels, citroenen, ananassen, sina'sappelen, vijgen, pruimen, lagen er opgehoopt door elkander. Maar boven alles werden de reizigers getroffen door den Moor, dien ze, wat niet met heel veel zaken het geval is, vonden, juist zooals hij op

de plaatjes geteekend is; zijn witte tulband, met rood middelstuk, zijn wijde burnous met kap van witte of blauwe stof, zijn bloote beenen en in kleine gele sloffen gestoken voeten, ze deden denken aan sommige figuren uit de Duizend-en-één-Nacht. Anderen hadden weêr roode mutsen met zwarte pluimen, blauwe mantels en korte broeken met sandalen als de Savoiaarden. De Engelsche soldaat, met zijn scharlaken rooden uniformrok en zwarte broek, of wel zijn witten jas en roode pantalon, vormde met de verschillende kleederdrachten een scherp contrast, en bracht zijn belangrijk deel bij tot het samenstellen van dat mengelmoes van kleuren en vormen, dat de bezoekers met verbazing vervulde.

Zij gingen een tweede poort door, en kwamen op een open plein, dat bijna geheel door militaire gebouwen is ingenomen. Links stond een groote kazerne, die als reduit achter een der bastions aan die zijde diende. Rechts en links achter hen wachthuizen, vóór hen militaire woningen. Langs een der wachtgebouwen ontwaarden ze een gedeelte van den wal, die geleek op een lusthof, zoo vol met bloemen en gewassen was het daar!

Men spoedde zich alras naar de Mainstreet.

Tal van rijtuigjes, met en zonder zeilen, stonden hier te wachten, om den vreemdeling in staat te stellen een der gewone toertjes te maken. De zwaar geknevelde, gele voerlieden waren met elkander in druk gesprek, zeker om overeen te komen, hoeveel ze wel zouden laten betalen (want 't zijn afzetters van 't eerste water), toen zij bij de nadering der passagiers plotseling hun gesprek staakten, en zich haastten hun diensten aan te bieden. Men huurde twee rijtuigjes en liet zich naar de hooge vestingwerken brengen.

De reizigers begonnen te klimmen langs de steile, smalle en hoekige straten en bewonderden de behendigheid, waarmede de vurige paardjes hen, zonder een enkele maal uit te glijden, naar boven brachten. De koetsiers hielden halt. 't Was voor de poort van een Moorsch kasteel, dat bij den ingang lag van de meest bekende, bijna onvergelijkelijke versterkingen van Gibraltar.

De toegang is een ieder geoorloofd, die op het bureau van den ‘Garrison Quarter-Master’ een biljet heeft gevraagd. De gids had hen daar heen gebracht. Nadat ze het bewijs vertoond hadden aan de wacht, waar zich weer beerenmutsen en roodrokken bevonden, lieten ze de rijtuigen achter, en volgden den soldaat, die hen zou begeleiden.

Onwillekeurig komt bij het gezicht dezer vesting het verledene voor den geest. In 711 werd de rots het eerst versterkt door den Moor Tarik. Ten tijde der kruistochten was zij getuige van de vijandelijkheden tusschen de Spanjaarden en hun Mohammedaansche meesters, de Mooren. Eerst in 1462 werd zij voor goed na een dappere verdediging hernomen; - was zij de plaats geweest, waar de vreemde indringers het eerst den voet zetten, zij was ook een der plaatsen, waar zij het langst stand hielden. In 1704 werd Gibraltar door de Engelschen en Hollanders veroverd, en sedert dien tijd bleef het in het bezit der eersten.

De soldaat voerde de bezoekers langs holle wegen en overdekte gangen naar den ingang der galerijen. Deze zijn door kruit in de rotsen uitgesprongen; ze zijn ruim genoeg om het vervoer van de kanonnen naar boven toe te laten; links vindt men in verschillende étages, een bijna ontelbaar aantal kazematten, die even-

eens haar ontstaan aan mijnen te danken hebben. Van buiten vertoonen ze zich als de ingangen tot adelaarsnesten, het zijn kleine zwarte vlekjes, en toch dreigt uit elk een vuurmond van zwaar kaliber.

Behalve deze werken in de rots zijn daar buiten open batterijen, waarin voornamelijk het zware geschut tot doorboring der gepantserde schepen is opgesteld 't Is verbazend het aantal vuurmonden na te gaan, die hier zijn opgesteld; de kunst heeft de gaven der natuur op waardige wijze benut; - men kan zich moeilijk een denkbeeld van zulk een positie vormen, zonder haar te hebben gezien.

Er kwam een der heeren een anecdote te binnen, die de lezer zich misschien ook zal herinneren: de kommandant eener vesting was zoo overtuigd van het indrukwekkende der stelling, dat hij, als het beste middel om zijn aanvaller van diens plannen tot belegering te doen afzien, hem uitnoodigde binnen de stad te komen; hier leidde hij hem rond en gaf hem verklaring van alles wat hij zag. Den volgenden dag werd het beleg opgebroken. De Engelschman zou ten opzichte van Gibraltar misschien niets doeltreffenders kunnen doen.

Het uitzicht was trotsch en boeiend; de kalme baai met haar tallooze schepen, en daar achter een groen Spaansch landschap, de afgrond beneden u met zijn vlakte en langzaam rijzende glooiingen, tot dat ze overgaan in de met sneeuw bedekte kruinen van het Sierra Ronda en Nevada; de eeuwige branding van de Middellandsche zee, die langzaam maar onophoudelijk aan de rots knaagt; de wolken, die u beginnen te omringen; het harmonisch klotsen der golven; - dat alles verheft en drukt neder tegelijk.

De Engelschen onderhouden in Gribraltar een garnizoen van 7000 man, allen roodrokken; Schotten zag men er niet. Over het geheel maken zij een uitmuntenden indruk; de vertegenwoordigers van ‘Old Engeland’ mogen gerust gezien worden, en zullen den appétit der Spanjaarden niet grooter maken. Het wemelt er van kazernes, wachthuizen, enz. die zoo zijn ingericht, dat het onmogelijk is voor de inwoners zich op de openbare plaatsen te verzamelen, indien de overweldiger het niet duldt. Over het algemeen hebben de soldaten daar een heerenleven: ze wandelen als echte dandijs met hun rotting over de straat, hebben voor het klimaat geschikte, uitmuntende, luchtige woningen, kompagniesgewijze een sierlijken tuin, dien ze goed onderhouden, kortom alles, wat hen op hun gemak kan zetten.

Men ontbeet in de Club-House ten 12 ure, en reed daarna naar de zuidelijke punt van Europa: de weg was even schilderachtig als alles, wat de reizigers te voren gezien hadden, 't Was een zee van bloemen, die zich rechts en links uitstrekte, héliotropen en geraniums, allerlei zuidelijke gewassen bloeiden in weelderigen, echt oosterschen overvloed. Vóór dat ze aan het eind van Europa kwamen, zagen ze de militaire stad met hospitalen, kazernes, officiersgebouwen, sommige onder bloemen en groen bedolven; 't werd langzamerhand kaler, en eindelijk bereikte men het plateau, waarop de vuurtoren staat. De reizigers beklommen hem niet, want ze waren reeds van vergezichten verzadigd.

Dicht hierbij bevindt zich het zomerverblijf van den gouverneur, tegen de rotsen aangedrongen; verder heeft men het uitzicht op de schoone ‘caves’ (holen), door

de zee in de rots uitgeknaagd, eh zijn de vele batterijen opmerkenswaardig, die de straat van Gibraltar bestrijken.

De terugrid was even schoon; men bezocht de tuinen en kocht ruikers, om ze meê naar boord te nemen. De Engelsche kanonnen staan daar, verscholen in het groen; men kan het niet beter uitdrukken, dan door te zeggen, dat Gibraltar een versterkte tuin gelijkt.

IX.

La vanité nous rend aussi dupes que sots.
FLORIAN.

Gibraltar, of zooals de inboorling het noemt, Gib, met zijn purperbloemen en rotsgevaarten, lag reeds verre; de Elwine stoomde voorwaarts met volle kracht, de zon scheen vroolijk en de zee was effen.

Onder de passagiers was het alles couleur de rose; men amuseerde zich niet alleen met de herinnering aan het drietal dagen, dat zoo prettig was doorgebracht, maar men genoot meer en meer van de genoegens, die de conversatie bij nadere kennismaking aanbood.

's Morgens groette men elkaâr op de hartelijkste manier; 's avonds zat men zeer laat op in vroolijke groepjes; deze vond genen alleraardigst, gene vond dezen allerliefst; de heeren wandelden gearmd het dek op en neêr, soms uren lang; de dames zaten onderling te fluisteren, alsof de grootste geheimen verhandeld werden, diensten werden bewezen, allerlei boeken en andere zaken geleend, men was onuitputtelijk in beleefdheden, in vriendelijke glimlachjes en hartelijke dankbetuigingen.

De kapitein werd geluk gewenscht met den ‘goeden

geest' aan boord. Hij glimlachte even; 'we praten daar nog wel eens over als Batavia in het gezicht is,' zeide hij en toen hij zoo fijntjes lachte, lachten verscheidenen van de oudgasten mede. Die oudgasten waren over het geheel veel minder toeschietelijk dan de nieuwelingen; zij schenen zich voorgenomen te hebben alle intimiteiten te vermijden: zij praatten weinig, sliepen veel en lazen altijd door, maakten geregeld hun partijtje, lieten zich zelden overhalen om laat op te blijven en hielden hun opinie over de medereizigers geheel voor zich; een zeer onvriendelijk gedrag, dat niet weinig ergernis gaf.

Intusschen was men reeds gewoon geraakt aan de vaste en geregelde leefwijze aan boord.

Om acht uur, als het ontbijt weggenomen en er voor niemand meer iets te verkrijgen was, - behalve voor Bugg, die met hofmeester en kellners op den meest vriendschappelijken voet stond, - werd er gelezen, brieven geschreven, wat genaaid, gehaakt of geborduurd tot tegen een uur of elf de bel voor het luncheon luidde.

Na het luncheon kwam een lange tijd, waarin vrij wat werd afgegeeuwd; men moest toch tot vijf uur toe zich trachten te amuseeren, zoo goed, zoo kwaad het ging. De heeren slaagden hierin vrij wel met de hulp van whist en quadrille, van romans en middagdutjes, van bittertjes en cognacjes, maar de dames....

Zij hadden veel minder hulpmiddelen, want de meesten lazen niet en speelden niet; nu aanmerkingen te maken over elkaârs uiterlijk en toilet, wordt op den duur wel wat vervelend, terwijl de stof begint te ontbreken in een zoo kleine omgeving, waarin zoo weinig voorvalt. Mevrouw Helmberg scheen zich dan ook aan

die zware proef liever niet bloot te stellen; haar meest somber en bewolkt gelaat, werd na het tweede ontbijt zelden meer gezien en, eerst tegen etenstijd, kwam zij wederom te voorschijn; ook Clara bleef het grootste gedeelte van den dag in haar hut.

Geen wonder dat de horlogies op die lange middagen herhaaldelijk uit ceintuur of vestjeszak te voorschijn gehaald, met stille verzuchtingen weêr weggeborgen werden, geen wonder dat het diner, hoe weinig genot het dan ook, wèl beschouwd, aanbood, als een aangename afwisseling werd tegemoet gezien.

Gewoonlijk haastte men zich, zoodra het was afgeloopen, wederom naar boven, zoowel om van de benauwde lucht in het salon bevrijd te worden, als om op het dek door op en neêrwandelen zich de zoo noodige beweging te verschaffen.

Hen, die eenig gevoel bezaten voor natuurschoon, wachtte elken middag een prachtig schouwspel.

Er is toch wellicht geen grootscher tafereel denkbaar, dan in volle zee de zon te zien ondergaan; dien schitterenden vuurbal te midden der rozeroode en vergulde wolken, die haar omgeven, hoog boven de blauwe zee; dan den gouden sluier, waarin ze zich dichter en dichter hult, langzaam met haar te zien wegzinken in den oceaan, wiens zachte golvingen schijnen te blozen van zoet verlangen naar de purper getooide bruid; alles, de lucht, de zee, de wolken gloeiende op het oogenblik, dat die bruid wegzinkt in de armen van haar eeuwig geliefde, - waarlijk men behoeft dichter, noch schilder, noch dweeper te zijn om dat in verrukking gade te slaan!

Ter nauwernood hadden de wolken en golven hun

veelkleurige tinten verloren, als ze werden overgoten met dien liefelijken zilverschijn, die helderder en zuiverder wordt, naarmate men meer het zuiden nadert.

Soms ook kwamen de fonkelende starren den onbewolkten hemel verlichten, maar menigeen kwamen maanlichtglans noch stergeflonker zoo schoon voor, als die donkere nachten, wanneer de blauwe zee werd opgeluisterd door het onverklaard natuurverschijnsel: de gloeiende fasforsstrepen, de gouden en zilveren vonken, die, als zoo vele lichtende punten heenzweven om de toppen der golven en, nu hier, dan daar een schitterend lint door de wateren vlechten.

Het is heden een maanlichtavond. De passagiers hebben zich als naar gewoonte in groepjes verdeeld. Hier in twee dicht tot elkaâr geschoven luierstoelen, vinden we het jonge paartje, den verliefden blik nu eens naar de maan dan op elkaârs gelaat gericht; - dáár de heer Vuiste in gezelschap zijner vrouw, die de nare gewoonte heeft aangenomen, van hem altijd bij zich te willen houden, hetzij ze in de hut of op het dek vertoeft; iets verder op de Krobsen, nu en dan gestoord in hun gesprek door een gil uit de hut, waar de baboes te vergeefs alle krachten inspannen om de Njos[1] en Nonnaas[2] en Adé[3] stil te houden; dicht in hunne nabijheid een kringetje van menschen, zooals men op iedere plaats, in iedere boot, in elk gezelschap vindt; menschen met wie zich niemand inlaat, en die, na vergeefsche pogingen te hebben aangewend om toegang tot andere kringen te verkrijgen, zich maar bij elkaâr aansluiten.

1) Jongeheer.
2) Jongejufvrouw.
3) Jongste kind.

Iets verderop Lina Riethaag, alleen, peinzende en droomende van het ouderlijk huis met zijn geldelijke zorgen en genoeglijke huiselijkheid; eindelijk kapitein Schock in een vrij ernstig gesprek gewikkeld met den heer van Berkesteyn, die, voor dezen avond zijn gewoonte van zich niet te animeeren ontrouw wordt en met zeer veel vuur zijn conservatieve denkbeelden omtrent vrijen arbeid en koffijcultuur verdedigt, tegen den gezagvoerder en eenige andere heeren, die juist de tegenovergestelde meening zijn toegedaan.

In een beschut hoekje zit Kitty Stark. Ze ziet er nog al aardig uit met haar lichtblauw neteldoekje, nu de maan het steenrood harer wangen en rosachtig geel harer krullen een weinig verzacht. Zij is niet alleen; integendeel, haar wordt ook op dit oogenblik druk het hof gemaakt door de drie heeren reeds vroeger vermeld.

Wij zullen het maar rondweg bekennen, - hoewel we vreezen dat het de sympathie voor de jonge dame niet weinig zal verminderen -, Kitty ging naar Indië om te trouwen en al haar doen en laten, al hare gedachten waren op dit ééne punt gevestigd. Nu, zij was slim genoeg om haar doel te bereiken; onder haar onbezorgden lach verborg ze een groote mate van berekening: het zwak van den mensch in het algemeen, maar van den man in het bizonder kennend, had zij haar veldtocht geopend met het streelen der ijdelheid, die de meeste heeren bezitten, en er zich op toegelegd elk in het bizonder te doen gelooven, dat ze op zijn gezelschap zeer gesteld was.

Nu, noch de heer Halekamp, noch de heer Altens, noch de heer Kreisfeldt had tot dusver reden gehad om zich l'enfant chèri des dames te gelooven; hoewel vooral

Halekamp zeer geneigd zou zijn geweest om iets van dien aard te gelooven; dit luitenantje toch was ijdel, nietig en kleingeestig in zoo hooge mate, dat zijn kameraden hem zelfs den rug toedraaiden; Kitty vond hem ook niet zeer aangenaam, maar, gedachtig aan haar doel, toonde zij hem zulks niet. Integendeel.

Eens was ze zeer toevallig in de gelegenheid geweest, den heer Auguste Halekamp te bespieden, terwijl deze geknield lag, voor zijn spiegel - een hachelijke positie bij het schommelen der boot -, om ieder haartje van zijn knevel, iedere oneffenheid op zijn glad gezicht, met groote nauwkeurigheid te onderzoeken, een onderzoek, dat minstens een kwartier duurde. Toen ze kort daarna opmerkte, hoe het jonge mensch bij een koude van vijftig graden, geheel in het wit gekleed ging, omdat dit zijn donker uiterlijk goed stond, had de slimme Kitty het den luitenant zoo spoedig mogelijk laten bemerken, dat ze hem een ‘ijselijk mooi’ man vond. Op zekeren ochtend had ze hem gevraagd of het niet lastig was als men zulk een zwaren baard heeft - hij schoor zich om de veertien dagen -, op dit oogenblik zat ze hem in den maneschijn te spreken van: ‘de oogen, die spiegels der ziel!’ en de arme Halekamp paste haar gezegde met een welvoldanen glimlach toe op zich zelven; te dom om te begrijpen, dat zijn oogen dan alle uitdrukking missen moesten, daar zijn ziel zoo bitter weinig te weerspiegelen gaf.

N°. 2 van Kitty's bewonderaars was wederom op eene andere wijze in den ‘muizenval’ geraakt, zooals Kitty het in hare confidenties aan neef Bugg noemde. Hij werd door de overige passagiers zwaar op de hand gevonden en daarvoor was reden.

Na aan de académie te Delft verscheidene jaren te hebben doorgebracht, was hij eindelijk met moeite gesleept door het examen, dat hem tot Oost-Indisch ambtenaar moest maken; hij meende toen den prijs te hebben gewonnen, maar nauwelijks was hij gedurende een paar maanden in gezelschappen verschenen, of het werd hun maar al te duidelijk, wat hij reeds sedert lang vermoed had, dat hij vervelend gevonden werd, en dat hij over zeer weinig dingen kon meêpraten.

Hij kwam op het denkbeeld zich in de politiek te steken; dat was een gezocht onderwerp - en drie maanden achtereen woonde hij de debatten der eerste en tweede kamer getrouw bij. Toen kwam het gewichtig oogenblik, waarin hij het noodig oordeelde een groot blad papier te verdeelen in vakjes; deze vakjes droegen tot opschrift: ‘Liberalen, Radicalen, Clericalen’ en daaronder de namen der kamerleden, die hij geloofde - men is op dit punt nooit heel zeker - tot die partijen te behooren. De belangwekkende lijst was met zeer veel moeite van buiten geleerd en nu was de tijd dáár, waarin hij van zooveel inspanning partij wilde trekken. Aan boord scheen hem de gelegenheid uitmuntend. Maar helaas! niet zoodra begon hij aan zijn lijstje, of de heeren veranderden als bij afspraak hun onderwerp van gesprek. Eindelijk, radeloos door zooveel miskenning, koos hij Kitty tot zijn slachtoffer. Nu, Kitty zou, al bond men haar drie dagen achtereen voor den grooten mast, het onderscheid tusschen conservatief en liberaal niet kunnen aantoonen, maar, wanneer Altens door de heeren geschouderd, bij haar zijn troost zocht, zette ze een zeer wijs gezicht, lachte enkele malen flauwtjes, deed de noodige uitroepen en boeide zoodoende,

den politicus. Bijna was echter hun vriendschap onherroepelijk verbroken geworden. Op zekeren avond, toen de toekomstige Talleyrand ongeveer een half uur had besteed om aan te toonen, dat de ‘Tor’ - hij was zeer sterk in familiare benamingen van groote mannen - eigenlijk geen standbeeld had verdiend, verkondigde eensklaps zeker geluid, dat met recht voor snorken kon gehouden worden, dat zijne hoorderes zachtjes was ingedommeld. Kitty, die door de harde noodzakelijkheid flink jokken had geleerd, sprak het brutaal weg tegen. Altens, die zich de mogelijkheid van insluimeren onder zijn redeneringen liever niet voorstelde - geloofde haar. Zij waren nog altijd goede maatjes en de ambtenaar was en bleef bekoord van het meisje, dat zoo goed praten - of luisteren! - kon.

Dat de derde van het klaverblad, luitenant Kreisfeldt, niet ongevoelig kon blijven voor de roodwangige jonge dame, zal niemand verwonderen, wanneer wij hier nog bijvoegen, dat hij kersversch van de académie kwam, zeer veel romans en gedichten had gelezen, en hoewel hij het tegendeel beweerde, eigenlijk nog nooit andere dames had leeren kennen, dan de vrij bejaarde tantes, bij wie hij de vacanties doorbracht.

X.

Aus deinem Wesen strömt, wiewohl noch Spröde
Nur halb du mir's enthüllst, ein Hauch von Grösse,
Den ich noch nie gespurt bei schönen Weibern,
Ja, du bist gross, fürwahr! Du heuchelst nicht.

HAMERLING.

Kitty had het boven verwachting getroffen, wat hare rivales aan boord aangaat; zij was de eenige jonge dame - of kon zich ten minste als zoodanig beschouwen, daar Clara, hoezeer men haar ook moest bewonderen, weinig het hof gemaakt, ja, eigenlijk niet als een jong meisje beschouwd werd.

Clara van Berkesteyn toch, hoewel zij pas twintig jaar was, had iets in hare geheele manier van zijn, dat de jongelui op een zekeren afstand hield; - geen hunner had haar de laffe complimentjes durven herhalen, die bij Kitty zoo gunstig werden opgenomen; - nog nooit had men van haar lippen dien luiden - soms wat al te luiden - lach gehoord, waarmede Kitty haar grappige verhalen verzelde, nooit had men in haar toilet of manieren, die verfijnde behaagzucht kunnen opmerken, die zoo vleiend is voor de heeren, noch ani-

meerde zij zich meer bij de gesprekken, die de jongelui met haar voerden, dan bij die der dames; nooit lokte zij beleefdheden of hulde van hen uit; altijd was zij waardig en kalm en toch kon men haar niet stijf noemen en was ze veel te welopgevoed, om ooit onbeleefd te wezen.

Intusschen was de vriendschap tusschen haar en jufvrouw Huigen toegenomen; vooral nadat Clara bij het vertrek uit Gibraltar een bloeiende héliotrope in haar hut had gevonden, zoozeer zelfs, dat wanneer het meisje niet met haar vader te samen was, men bijna zeker kon zijn haar aan de zijde der oude jufvrouw te vinden.

Dokter van Raven zocht sints eenigen tijd het gezelschap der beide dames meer dan van iemand anders, wellicht doordien hij de eenige was, die als door stilzwijgende overeenkomst het recht had verkregen, om nu en dan het tête-à-tête te komen verbreken.

De oudere dame ontving hem altijd met vreugde, ja, meermalen zelfs had Clara opgemerkt, dat ze den jongen man gadesloeg met een teederheid en trots, die haast aan de gevoelens van gelukkige moeders herinnerden, Spoedig werd de verhouding van jufvrouw Huigen tot Gustaaf van Raven duidelijk.

Jufvrouw Huigen had, na den dood van zijne moeder, de plaats der overledene vervuld, op een wijze die genoegzaam reden gaf voor Gustaafs onbegrensde erkentelijkheid. Maar er was nog iets anders, waarom hij die vrouw eene achting toedroeg, die aan vereering grensde. Ook jufvrouw Huigen had eenmaal haar levensdroom gedroomd. Zij had gewenscht en gehoopt de gade te worden van den man, wiens smart zij gelenigd, wiens huis zij bestuurd, wiens kinderen zij reeds zoo

lang als de haren bemind had. Jaren van stille plichtsbetrachting en geduldig wachten waren voorbijgegaan; toen scheen eindelijk het oogenblik gekomen, waarin de dierbare wensch zou worden vervuld; ze zou de geeerde, beminde vrouw worden van haar vroegeren heer... haar broeder had dringend hare hulp noodig; zijn ziekelijke vrouw moest in de laatste periode van haar sleepende kwaal worden bijgestaan, zijn kinderen moesten worden verzorgd en met krachtige hand verscheurde de huishoudster het rooskleurig weefsel harer illusiën, om met blijmoedigen glimlach en vasten tred de zware taak te gaan vervullen, die haar ver van haar geliefden vriend riep.

De zieke schoonzuster was gestorven, haar plaats ingenomen en de hulp van jufvrouw Huigen niet noodig meer. Ze kon nu de gade van Gustaaf's vader worden, maar, terwijl zij verre van hem haar plicht betrachtte, was zijn levensdraad afgesneden.

Nu volgde zij Gustaaf, haar zoon, zooals ze hem zoo gaarne noemde, naar Indië, hopende daar van eenig nut te kunnen zijn, hetzij in zijn huis, hetzij bij vreemden, maar in geen geval ver verwijderd van haar lieveling. De jonge Dokter kende het geheim van jufvrouw Huigens leven en de stille, schijnbaar zoo onbeteekenende vrouw scheen hem bijna een heilige; waarmede hij ook spotten mocht, nooit deed hij het met de oude vrijster en hare kleine zwakheden.

't Was echter - trouwens zelfs de minst scherpzinnige lezer zal dit reeds vermoed hebben, - 't was niet alleen om het gezelschap der oude jufvrouw, dat hij zich zoo dikwerf bij de twee dames voegde, de groote trekpleister was Clara van Berkesteyn. Het meisje in-

teresseerde hem sterk. Soms kwam het hem voor alsof er iets buitengewoons schuilde in dat hooge voorhoofd, die fiere houding, de waardige manieren; soms ook geloofde hij, dat zijne, medereizigers zich niet geheel vergisten wanneer ze Clara trotsch en koel en stijf noemden; soms ook erlangde hij de weinig aangename overtuiging, dat ze misschien wel buitengewoon, maar niet bepaald amusant was.

Tot een dergelijke conclusie geraakte hij op dezen avond; hij wenschte in stilte, dat hij niet de dwaasheid begaan had, het vroolijk clubje heeren ginds te verlaten voor de jonge dame, die het hoofd vol scheen te hebben van gedachten, vreemd aan het kwijnend gesprek, dat ze met hem voerde, die voor zich uitstaarde op de kalme effene zee en op al wat hij zeide slechts zooveel antwoordde, als de beleefdheid vorderde.

Tegen een uur of tien kwam de heer van Berkesteyn zijne dochter opzoeken.

‘Gevoelt ge u wat beter, papa?’ zei ze, terwijl ze dadelijk opstond, om zich bij hem te voegen.

‘Neen lieve, het is nog hetzelfde.’

‘U is toch niet ongesteld, overste?’ vroeg van Raven.

‘Ja dokter’ zei het meisje, ‘papa is bepaald ziek, en het ergste is dat hij het niet weten wil. Want, niet waar, als men melancholiek is en zich ontstemd gevoelt en nergens lust in heeft....’

‘Voor zulke kwalen heeft de dokter toch geen middeltje,’ viel de heer van Berkesteyn haar ietwat haastig in de rede ‘kom Clara, lieve, ik verlang naar rust.’

‘Ze heeft toch een hart en een warm hart ook, peinsde Gustaaf. ‘Hoe bezorgd en teeder is ze voor haar vader, met welk een onuitputtelijk geduld verduurt

ze zijn luimen.... Als die vrouw eens beminde....! Maar neen, ze schijnt niet vatbaar voor die soort van liefde! Verwaande kwast!' riep hij plotseling uit, 'pedante vent die ik ben, van waar te gelooven en voor vast uit te maken, dat ze niet voor verliefdheid vatbaar is, omdat ze voor mij niets gevoelt.... bah! welk een pretentie!' Maar, terwijl hij zich zelf zoo flink de waarheid zei, toch kan hij Clara haar onverschilligheid niet vergeven. Hij toch was niet gewoon zoo koel te worden behandeld en hij kon het niet verdragen; hij was knorrig, knorrig op Clara, omdat ze zoo koel was gebleven onder zijn pogingen om in haar smaak te vallen; op jufvrouw Huigen, omdat deze hem altijd vertelde van de beminnelijkheid der jonge dame, en knorrig over zich zelven, wijl hij telkens weer het meisje opzocht, wier gedrag hem zoo weinig aangenaam stemde, ja, die door haar onverschilligheid zijn ijdelheid pijnlijk aandeed.

Hij kibbelde een poosje met jufvrouw Huigen over de zaak, en toen deze hem vriendelijk goeden nacht had gewenscht, wierp hij zich achterover in zijn luierstoel en keek steeds schommelend naar de lucht, in die kalme rust, die het kenmerk is van Indischen; nu en dan richtte hij zich even op om de dames te groeten, die zich naar hare hutten begaven; ook praatte hij nog wat met enkele heeren, maar meesttijds schommelde hij rustig voort.

'Kom dokter' hoorde hij nu den heer Vuiste achter zich 'kom dokter, we zijn de laatsten; het wordt tijd.'

'Voor mij niet, mijnheer Vuiste. Ik heb van middag een flink dutje gedaan, en zou niet kunnen slapen, ook al wilde ik. Maar het zou zonde zijn met zoo'n prachtigen avond! Blijft u me niet wat gezelschap houden?'

‘O, heel graag, heel graag!’

Mevrouw Vuiste was namelijk heden avond vroeg naar bed gegaan met tic, en daar zij de gewoonte had om hare kwalen met een hartverscheurend gekerm en gesteun te vergezellen, begreep haar man dat er, al zocht hij zijn kooi op, van slapen niets in zou komen. De heer Vuiste nu had een prettig discours - vooral als mevrouw niet bij hun was -, en spoedig waren hij en van Raven bezig, wat men in Indië noemt ‘een boom op te zetten.’

De naam van van Berkesteyn kwam voor in een der verhalen, die Vuiste over zijn verblijf in Indië deed.

‘O, dus kent u de overste van Berkesteyn van vroeger?’ vroeg de dokter, verlangend eens iets van Clara's papa te hooren.

‘Zeker, zeker,’ zei Vuiste, ‘hij is commandant geweest op dezelfde buitenpost, waar ik controleur was, ergens op de Westkust van Sumatra.’

‘Hij moet een aristocraat zijn van de echte, onvervalschte soort, niet waar?

‘Ja, maar.... één ding ontbreekt hem. Een aristocraat van de echte soort is ook een gentleman - nu dat is van Berkesteyn niet, al heeft hij er de allures van.’

‘Van Berkesteyn geen gentleman?’

‘Een gentleman, weet u, is, m.i. iemand die fatsoenlijke dingen doet, spreekt en denkt, op een fatsoenlijke manier. Nu, ik wil niet over van Berkesteyn's gedrag spreken, maar vraag eens naar zijn idée's; die zijn niet nobel, niet flink, integendeel zoo bekrompen en exclusief mogelijk! Bijvoorbeeld: hij verdeelt de menschen in twee klassen - menschen van afkomst en parvenu's. Laat die parvenu een genie, een braaf,

een groot man zijn, hij is en blijft in het oog van van Berkesteyn een parvenu - ergo gemeen! De aristocraat daarentegen kan de grootste losbol, de ellendigste bedrieger wezen! van Berkesteyn zal een excuus voor hem weten te vinden: hij bedriegt, hij verleidt, hij steelt zoo fatsoenlijk, weet u!

Op het punt van de vrouwen is het precies zoo: ik heb hem hard en wreed gezien voor een of andere ongelukkige meid; hij zal zich ook nooit encanailleren met dames, die zich openlijk misdroegen, maar een vrouw, die de convenances in acht neemt, die de apparences bewaart; C'est autre chose! Laat die nog zooveel op haar geweten hebben, van Berkesteyn vindt haar très comme il faut! van Berkesteyn zal haar gezelschap zoeken, zijn vrouw of dochter met haar laten converseeren, Als ik me alleen maar herinner, hoe het op die buitenpost is gegaan, waar wij te samen waren; daar is hij geheel uit te kennen! U moet weten, ik was toen nog niet getrouwd; er waren behalve zijn vrouw, die hij uit Europa had meêgebracht, twee dames op de plaats. De eene was Europeesch, hoogst beschaafd, zeer muzikaal en, voor een vrouw, buitengewoon en veelzijdig ontwikkeld, een allerliefste verschijning in onze rimboe![1)] De andere was een goede fatsoenlijke nonna, die mevrouw van Berkesteyn assisteerde bij hare bevalling, haar trouw oppaste in een zware ziekte, en haar met allerlei dingen voorthielp en bijstond, ja, de van Berkesteyns hadden het behoud van hun eenig kind aan haar te danken; ze genas namelijk dat kind met inlandsche medicijnen, van een ernstige buikziekte, die onze dokter maar niet meester kon worden.

1) Wildernis.

Op zekeren avond maakten we bij die familie een partijtje. De goede vrouw kende geen fransch en had het zwak van de meeste menschen, die geen talen hebben geleerd, van uitheemsche woorden te willen gebruiken. Mevrouw van Berkesteyn roemde het mooie buffet, dat in de achtergalerij stond, en beklaagde zich dat hun buffet bij het overbrengen van Batavia geheel vernield was. ‘Nu mevrouw,’ zei de goede ziel ‘u kunt het bevet misschien gauw krijgen, want mijn man denkt er hard over om te repatrouilleeren en dan komt het op de fundutie.’

‘Horrible, morthorrible!’ fluisterde van Berkesteyn mij in en 's avonds, toen we naar huis gingen, zei hij aan mevrouw, dat ze maar liever niet meer met dat mensch moest converseeren. En mevrouw gehoorzaamde, zooals altijd.

Nu, de conversatie met de talentvolle dame werd vijf maanden na van Berkesteyns komst op Borrol reeds afgebroken. Mijnheer van Berkesteyn had aan zijne familie in den Haag geschreven over het allerliefste vrouwtje, en de familie had toevallig ontdekt, dat haar vader een schoenmaker was, die zijn dochter een uitmuntende opvoeding had gegeven, waarop zij als gouvernante naar Indië gegaan en daar al spoedig gehuwd was. Op eens begon van Berkesteyn te vinden dat het allerliefste vrouwtje toch erg gedistingueerd was, dat ze soms rare dingen zei, - ze was een aardige vrouw en die zeggen al licht iets meer dan de anderen -, dat ze iets van de roturière aan zich had, enfin, zoodra het eenigszins mogelijk was, maakte van Berkesteyn een einde aan de vriendschappelijke omgang met haar. Die arme mevrouw van Berkesteyn!

Me dunkt een man als de overste is nu niet bepaald geschikt, om een vrouw alle gemis aan conversatie te vergoeden!'

'O, hij was goed voor haar, - ofschoon hij haar zonder liefde trouwde. Maar dat had ze vooruit kunnen weten.

'Hoe dat?'

'Och, 't is een oude historie, misschien al twintig jaar geleden. Maar,' ging hij in gedachten voort, 'dat moet ik zeggen: van Berkesteyn heeft een uitmuntenden smaak! zijn vrouw was een prachtige verschijning, ofschoon zoo koud als een steen, en ik heb zelden zoo'n mooi gezichtje gezien als dat van zijn eerste liefde, een Indisch meisje. Arm kind! Ze heeft hare mooie oogen haast uitgeschreid om haar ontrouwen luitenant!'

'Toe mijnheer Vuiste, vertel me daar wat meer van! ik hoor altijd graag verhalen van mooie vrouwen, vooral zoo in den maneschijn. Me dunkt, we zitten er hier net voor! Beeldschoone vrouw, groote kwijnende oogen, ravenzwarte lokken, liefde, wanhoop, zelfmoord! Maar - ik zal wijn laten komen, dan gaat het nog beter!

'Neen, dank je, voor mij niet. Ja, een sigaar wil ik wel hebben! Nu je moet dan weten.... maar sub rosa, hoor! .....

Het was één uur in den nacht, toen de heer Vuiste zijn hut opzocht; hij werd door zijn gade met een vreeselijk gekerm en vele tranen ontvangen en eindelijk met de uitgegilde vraag: of hij dan geen medelijden kende? Hij k e n d e medelijden, diende haar zenuwstillende druppeltjes toe, wreef haar hoofd met Eau de

Cologne, verklaarde dat hij graag voor haar pijn zou willen lijden, en eindigde met een verzekering zijner onveranderlijke liefde, die meer goed deed dan al het andere.

Daar de heer Vuiste onder zijn verhaal niet minder dan drie sigaren gerookt had, durfde hij zijn vrouw geen nachtzoen te geven. Dit had vreeselijke gevolgen. Nauwelijks had hij, niet zonder moeite de bovenste kooi bereikt, toen een zacht snikken tot hem doordrong, te gelijk met de woorden: ‘verkoeling, schandelijk verwaarloozen! geen oog toedoen!’ De arme Vuiste klom dus geduldig weêr naar beneden en voldeed aan mevrouws teederen wensch.

Intusschen peinsde en zon de dokter over het verhaal, dat hem gedaan was en liep langzaam het dek op en neêr om, voor hij naar kooi ging, nog even zijn sigaar op te rooken; - eensklaps stond hij stil, onbewegelijk stil.

Langs den trap, die van uit de kajuit naar het dek geleidde, naderde een gestalte, de gestalte eener vrouw, slank en buigzaam, in een donker sleepgewaad, het hoofd omwonden met een dichten sluier....

Wie kon het zijn? Die zwevende tred, die bevallige bewegingen, die fiere houding van het hoofd - zij herinnerden aan - Clara van Berkesteyn! Maar kon het ook niet mevrouw Helmberg wezen? Zij was ook lang en slank, zij had ook iets waardigs in hare houding.

Zachtjes trad van Raven achteruit; hij vond een plekje, waar hij zich verbergen kon, hij ging zachtjes op de knieën liggen en, uit zijn donkeren schuilhoek, sloeg hij nu de geheimzinnige verschijning in gespannen verwachting gade.

Met vasten tred begaf zij zich naar voren; daar kwam plotseling een man te voorschijn, een man, die de kleeding der kolonialen droeg, hij strekte de armen naar haar uit en, met een doffen kreet zonk ze aan zijn borst....

Nog lag van Raven op de knieën in zijn donkeren schuilhoek, maar niet meer, zooals daar straks, nieuwsgierig en kalm. Het klamme zweet stond hem op het voorhoofd, hij had de ijskoude handen op de borst gedrukt, als wilde hij dat heftig kloppen daarbinnen tot zwijgen brengen en die stem, die tot zijn onuitsprekelijke verbazing het telkens weêr uitriep, met onbedwingbare kracht: ‘o God, dat het niet Clara zij, niet Clara!’

XI.

Ah! regarde, o mon âme! et demeure en silence
Nature, ah! qui pourrait parier en ta présence
Quand sous ces traits divins, que ton Dieu, y a donnés
Tu te montres sans voile à nos yeux étonnés?

A. DE LAMARTINE.

Men had zoolang om kaarsen geroepen, tot er verscheidenen waren aangebracht, die nu, met de walmende olie-lampen, een vrij helder licht verspreidden in het salon der Elwine.

Het zag er recht gezellig uit heden avond. De kinderen waren nog niet naar bed en aan een afzonderlijke tafel gezeten met schitterende oogen en glanzende gezichten, want - men speelde ganzenbord. De heer Krobs had de leiding van het spel op zich genomen, en zijn vingers waren kleverig en bruin van de pepernoten, die reeds den invloed van het klimaat ondervonden.

Aan de andere tafels zat men in groepjes en, ofschoon wel wat warm, was het toch heel prettig in het salon, en heerschte er algemeene vroolijkheid; zoo getuigden ten minste de kort afgebroken volzinnen, die men nu hier dan daar vernam.

‘Solo fijn! annonceerde de heer Bugg en kort daarop hoorde men hem in koddige wanhoop uitroepen: ‘Heeren, hebt medelijden met een oud man! hij heeft nooit kunnen denken dat het zoo loopen zou!’ En dan zachter: ‘ik heb geen drogen draad aan mijn lijf.’ Dit was het laatste klaaglied: kort daarop hoorde men den vreugdekreet: ‘vijf en dertig fiches van ieder!’

Jufvrouw Huigen had te vergeefs getracht met mevrouw Helmberg op een eenigszins aangenamen voet te geraken, al hare pogingen stootten af op het sombere, stilzwijgende karakter der weduwe, tot eens, op zekeren dag, een dankbare betraande blik uit de groote oogen haar gezegd had, dat haar pogen eindelijk was gelukt; de beide vrouwen praatten dan ook nu telkens vrij druk en vriendschappelijk te samen, zoo ook in dit oogenblik.

Kitty Stark en Lina Riethaag fluisterden heel uiteen: ‘Neen, zie je,’ zei Lina met een verlegen gezicht, ‘bepaald ongelukkig voel ik me nu niet.... dat zou heel gek zijn, niet waar?’

‘Ja’ zei Kitty ‘heel gek! verbeeld je, ongelukkig te zijn als men pas getrouwd is!’

‘Maar ik vind hem zoo vreemd geworden’ mompelde de arme Lina nu, met een doodsbenauwd stemmetje, ‘ik vind hom zoo veranderd, naar zijn portret te oordeelen ten minste. Wie weet of hij ook niet denken zal, dat ik oud en leelijk geworden ben? toen hij wegging, zag ik er heel anders uit dan nu!’

‘Nu ja,’ viel Kitty in ‘maar hij is toch met je getrouwd en kan niet meer van je af! Dus dat is zoo erg niet!’

Lina keek eenigszins verbaasd op. ‘Maar juist omdat

we niet meer van elkaâr af kunnen, zou het zoo akelig zijn, als we elkaâr tegenvielen?'

'Och kom! Nu Lina, ik wou maar, dat ik al zoover was als gij! Als je maar eenmaal getrouwd zijt, dan is al het andere niets, maar - om zoover te komen!.... en het arme schepseltje zuchtte diep.

Lina keek nog verbaasder dan zoo even. Ze had op haar afgelegen dorpje, waar de eenige ongetrouwde heer de burgemeester van vijf en veertig jaar was, nooit bespeurd, dat er zoo iets bestond, als dat afmattende, vernederende werk, dat men 'huskand-hunting' noemt, die jacht op een man, waaraan helaas! zoovele onzer J jonge meisjes moeten deelnemen, voornamelijk wijl ze, ongeschikt om in eigen onderhoud te voorzien, in het doen van een huwelijk het eenige middel vinden om 'geborgen' te worden. Lina dacht dan ook met een stillen zucht aan het leelijk portret, dat ze zeer diep onder in haar koffer geborgen had en zei niets anders dan ''t Is warm.'

'Ik heb het gewonnen' riep het verliefde vrouwtje, dat met haar man bezig was domino te spelen, 'je weet wel wáárom we het gedaan hebben,' fluisterde ze toen. 't Was namelijk om de denkbeeldige belooning van een zeker aantal kusjes, die hij haar waarschijnlijk ook met de grootste bereidwilligheid zou hebben gegeven, zoo zij ze niet gewonnen had.

Nu en dan keek Clara uit haar boek op, om te zien hoe de kansen stonden voor papa, die, zooals iederen avond, aan het schaakbord was gezeten, tegenover den dokter. De bedienden kwamen binnen met de thee, de kok had voor heden avond gebakjes daarbij, die er zeer lekker uitzagen en door de kinderen vooral met groote

vreugde werden begroet, een vreugde, die echter bestemd was maar zeer kort te duren, daar het gebak naar een vuile pan smaakte.

‘Hè, ma, wat vies,’ riep de jonge dame Krobs; mevrouw Vuiste, - die iets tegen de Krobsen had -, zeide brommend dat kinderen geen aanmerkingen moeten maken. Mevrouw Krobs merkte op, dat kinderen even goed smaak hebben als groote menschen en.... beiden zwegen, en.... en ieder zweeg.... want een zware slag deed het geheele vaartuig dreunen.

De schok, die op den slag volgde, was onbeschrijfelijk hevig; toen kwam er nog een slag, en nog een schok, sterker dan de eerste.....

Iedereen was opgestaan. Het was een oogenblik van vreeselijke verwarring, alle gezichten waren doodsbleek geworden. De moeders grepen naar hare kinderen, de vrouwen knelden zich aan hare echtgenooten vast, van loodkleurige lippen klonken angstige vragen - en daar was niemand, die antwoorden kon.....

Nogmaals die slag, die schok! geheel de boot kraakte, een akelig geluid van vernieling drong in het salon door, men hoorde het sissen van den stoom, die zich met geweld een uitweg baande, men hoorde iets, als ware het een onderaardsch gerommel, dat straks den bodem zou doen uiteenbarsten, maar al die geluiden werden overstemd door éen langen, bangen kreet van doodsangst.

‘Brand!’

‘Aangevaren!’

‘O God, wij vergaan!’

‘Naar boven! naar boven!’

En, voort! naar de trap drongen de verschrikte rei-

zigers. Daar klonk een gebiedende stem, hoog boven het rumoer uit: ‘Dames, ik verzoek u vriendelijk, weest bedaard!’ De kapitein stond voor de trap, als om den ingang te verdedigen. ‘Er is geen brand’ zeide hij ‘maar er is iets anders.’ En in de doodelijke stilte, die nu volgde, voegde hij er bij: ‘De machine is gebroken.’

Na met zijn gewonen tact en vriendelijkheid de dames door een paar woorden te hebben gerustgesteld, ging de heer Schock naar de machinekamer, en nu barstten de met moeite bedwongen gevoelens los.

Mevrouw Krobs en mevrouw Vuiste hadden hun verschil van zooeven vergeten en vielen nu naast elkander neder op een bank, die bijna onder dit wicht bezweek; hun zenuwachtig snikken werd van de andere zijde beantwoord door Kitty, en al de jeugdige Krobsen hieven in koor een woest gegil aan, dat niet ophield, eer de gelukkige vader, in een vlaag van onbedwingbare woede, zijn kroost naar de hut sleepte, - waar hij hun afdoende reden gaf tot huilen.

Jufvrouw Huigen stond met een groote karaf in de eene en een glas in de andere hand, iedereen animeerende om toch wat te drinken voor den schrik. Clara zat stil en rustig met haar hand in die haars vaders; mevrouw Helmberg was verdwenen en de heer Bugg sloop, zoodra de toegang tot het dek weêr was opengesteld, stilletjes naar boven, bemachtigde, door de duisternis begunstigd, een life preserver en verborg dien onder zijn wijde overjas.

De dokter werd geroepen, om bij den kapitein te komen. Gelukkig dat de reizigers hem niet volgen konden, toen hij met den gezagvoerder de machinekamer binnentrad. Het zag er daar allerakeligst uit.

Groote stukken ijzer lagen hier en daar verbrokkeld, alsof het glas geweest ware, dat door kinderhanden was neêrgesmeten.

In het midden zag men een zwarte massa, die in de heerschende duisternis ter nauwernood als een menschelijk lichaam te herkennen was; de dokter knielde neder en wenkte een paar der omstaande soldaten om de behulpzame hand te bieden, toen legde hij met groote zorg zijn verband om het hoofd van den eenen stoker, die door een stuk ijzer licht was verwond, onderzocht het been van den ander en liet de gekwetsten transporteeren.

Nu kwam de beurt aan den kapitein om zijn onderzoek in te stellen.

XII.

Maar 't ergst van alle plagen,
Zijn toch in onze dagen,
Die kennissen van J o b !
Het zijn je die meneeren,
Die steeds jeremiëeren,
Die altijd lamenteeren,
Die 't weinig goeds negeeren,
En eeuwig redeneeren
Als kippen zonder kop!

DE GÉNESTET.

Volgens de verzekering van den kapitein, die reeds twintig jaar ter zee voer, en dus eenigszins oordeelen kon, was aan boord der Elwine in zeer grooten getale vertegenwoordigd het soort van passagiers dat ‘helpt varen.’

In de eerste dagen na het vertrek uit het Nieuwe Diep, hadden ze zich nog schuil gehouden, maar zoodra was er niet in de verste verte kwestie van eenigen tegenspoed of men zag ze samenscholen; in somber gepeins verzonken op het kompas staren, of ook in groepjes van stuurboord naar bakboord trekken; uren lang stonden ze dan daar, met verrekijkers en binocles gewapend,

naar den horizont te turen, met den vinger aan den neus, en een veelbeteekenend hoofdschudden.

Hadden zij zich tot deze, op zich zelf onschuldige, manifestatiën bepaald, zij zouden wellicht onopgemerkt zijn gebleven, - maar neen, zij schenen hunne gevoelens niet in hun binnenste te kunnen besluiten en altijd door werden kapitein en stuurman lastig gevallen met vragen als: ‘hoeveel knoopen doen we in het uur? is er geen slecht weêr aan de lucht? maakt de machine niet een vreemd geluid van daag?’ enz. enz.

Er was niet de minste kans deze bemoeizieke reizigers ook maar voor weinige oogenblikken te ontvluchten; want nauwelijks had men hen op het dek verlaten of, in het salon aangekomen, zag men ze daar op kaarten turen of met een kompas in de hand berekeningen maken, terwijl de meest spraakzamen onder hen zich bezighielden met verhalen te doen van booten, die, juist als deze ingericht.... enfin men moest eens gaan zien, hoe vreemd de machine werkte - en.... als men wist wat de matrozen zeiden.... Men had over het geheel niet veel naar deze ongeluksprofeten geluisterd; nu echter bood zich een uitmuntende gelegenheid voor hunne bemoeiingen en profetiën aan en ze vertoonden zich dan ook dadelijk in volle kracht.

Hadden ze het niet van het begin af aan gezegd? vroegen ze; wel, ze hadden er op durven zweren dat zoo iets gebeuren m o e s t . En dat nu! In volle zee! Er was geen sprake van het anker uit te werpen, 't was duizend tegen een, dat zij een ander schip ontmoeten, 't kon. zijn, dat men hier weken aaneen machteloos moest blijven liggen, 't kon zijn.... nu, men zou nog andere dingen zien!

Hun akelige voorspellingen deden de reeds zoo doodelijk beangste passagiers verbleeken en met haastige schreden spoedden zij zich naar hunne hutten, om, zooals zij het noemden, zich op alles voor te bereiden.

Wat zij daaronder verstonden, was echter geen hunner recht duidelijk. Zoo begon mevrouw Vuiste, die zich altijd had voorgesteld, dat zij even als Robinson Crusoë, nog eens op een onbewoond eiland zou terechtkomen, met al de kleeren, die zij kon machtig worden, over elkander aan te trekken en haar zakken, zoowel als die van haar echtgenoot, vol te proppen met voorwerpen, die zij noodig oordeelde, om op haar nieuwe woonplaats in de eerste behoeften te voorzien.

Jufvrouw Huigen haastte zich, - zoodra hare hulp niet meer door anderen werd vereischt, - haar mooiste kleedjes keurig netjes glad te strijken en in te pakken, alsof men het haar kwalijk zou nemen als zij, na schipbreuk te hebben geleden, met een verkreukte japon aankwam! Kitty schommelde haar geheelen koffer om, ten einde de trouwakte, die nog oningevuld op den bodem lag, te redden; Lina deed hetzelfde om het portret van haar gebaarden echtgenoot, waarschijnlijk met een onbestemd voorgevoel, dat dit tot herkenningsteeken kon dienen.

De heer Halekamp had zich ook naar zijn hut begeven. Hij maakte daar toilet voor de gelegenheid; kamde zijn haar zoo, dat het in den wind woest om zijn hoofd moest vliegen! (dat stond goed, meende hij), gaarne had hij hetzelfde met zijn knevel gedaan, maar dat was onmogelijk!

Hij herinnerde zich eens een plaatje te hebben gezien van een schipbreuk, waarop een der figuren een

bizonder goed effect maakte; die figuur was gekleed in een lange jas en kaplaarzen; - weldra verscheen de luitenant met zijn bounous en rijlaarzen op het dek, terwijl hij zijn schoonheid nog had trachten te verhoogen door een rood kapje, dat hij, hoezeer het hem ook flatteerde, in gewone omstandigheden niet durfde opzetten.

De wind was sterk en onze luitenant had het genoegen den geheelen nacht de gepomadeerde lokken in het gelaat te voelen wapperen, niet begrijpende, hoe men hem bespotte, met de vraag, of hij zich zoo had uitgerust om gemakkelijker te kunnen zwemmen!

De dwaasheden in de hutten duurden nog steeds voort. Verscheidene heeren zochten de polis, waarbij hunne goederen verzekerd waren, alsof ze die nog even naar Holland wilden zenden, als ze op het punt waren van te verdrinken.

Niet veel verstandiger gedroeg men zich in het salon. Sommige bluffers verklaarden met nare gezichten, dat ze ‘zoo'n gevalletje’ wel eens aardig vonden, anderen zaten te knorren en te brommen en, ieder die het hooren wilde, te vertellen, dat ze altijd ongelukkig waren; de heer van Berkesteyn stelde den dokter voor nog een partij te schaken, maar de dokter had het te druk; anderen zaten te bedenken welk een intéressanten brief ze naar huis zouden schrijven, sommigen bestelden wijn en dronken veel; enkelen sloten zeer zorgvuldig de deur hunner hut en haalden uit een verborgen plekje een brief, een strikje of portret te voorschijn, kusten het met vele tranen en bergden het weg, dicht bij hun hart....

Het was middernacht geworden en de meeste passa-

giers waren op het dek; er viel een fijne motregen, de wind nam toe en het was zoo koud als in den guursten hollandschen herfstnacht.

Er is niets, dat meer gelijk maakt dan gemeenschappelijk gevaar, en niets, dat meer het nietige van overdreven vormelijkheid doet inzien, dan een zeereis.

Het bleek op het duidelijkst in dezen nacht. De meeste passagiers waren zoo dicht mogelijk tegen elkaâr gedrongen op het dek, en bijna allen onherkenbaar in hun regenjassen, shawls, doeken en bouffantes gehuld.

De dames dachten niet aan de dwaze poses, die zij aannamen; het was haar onverschillig of de doek, die zij om het hoofd hadden gebonden ‘gek’ stond, als hij maar tegen de snerpende koude beschutte, of zij er leelijk uitzagen, terwijl ze worstelden met de zeeziekte, als ze maar een beetje verlichting vonden.

Allen waren gelijk in dezen nacht van gemeenschappelijk gevaar, de moeders van de eerste klasse weenden met de moeders van de tweede klasse, terwijl beiden haar schat aan het hart drukten, de matrozen fluisterden enkele dames, die vriendelijk voor hen geweest waren, toe, dat ze haar wel helpen zouden en de dames keerden zich niet beleedigd af, maar antwoordden met een dankbaar knikje.

Men dacht niet aan slapen; de passagiers bleven boven en wandelden het dek op en neder; nu kwam een rukwind, dan weder een stortzee, maar men bleef boven, want de nacht was pikdonker, de kust kwam nader en nader, de zee brulde en loeide, en het was te vergeefs dat er werd uitgezien naar eenig reddend vaartuig.

Ter nauwernood durfde men het wagen den kapitein

met vragen lastig te vallen; de heer Bugg, die nu eenmaal op de wereld scheen gekomen, om voor iedereen de kastanjes uit het vuur te halen, werd er eindelijk op afgestuurd.

Het gevaar wordt als gewoonlijk veel verergerd' zei de heer Schock luid, in antwoord op zijn vraag.

'Niet waar, kapitein, dat heb ik ook al gezegd!'

'Misschien dat we morgen vroeg of zoo een schip zien?'

'Wel zeker! wel zeker,' zei de kapitein opgeruimd; 'er is zeer veel kans, dat we met den schrik vrijkomen! Waarlijk, de passagiers maken zich veel te ongerust.'

De heer Bugg liep een eindje op met Schock.

Nu telde Bugg onder zijne deugden niet bepaald die van heldhaftigheid en vooral sinds het ongeluk met de machine, was hij bepaald belachelijk in zijn overdreven angst. 'Zeg het me, zeg het me ronduit kapitein, wat hebben we te wachten? steunde hij.

Eigenlijk was de heer Schock volstrekt in geen stemming om te schertsen, maar er lag in zijn aard iets schelmsch, iets ondeugends, een bijna jongensachtige vroolijkheid, en deze kwam nu - misschien door de reactie na al deze inspanning - tot een uitbarsting.

Een schalksche lach plooide even zijn lippen, toen fluisterde hij den beangsten Bugg iets in het oor.

De uitwerking was erger dan hij verwacht had.

Bugg stond eensklaps stil, zijn bolrond gezicht werd doodsbleek, hij zuchtte diep. "Mijn arme kinderen, mijn arme vrouw!" mompelde hij, terwijl hij plat op den grond ging zitten en zijn gelaat met de dikke handjes bedekte. Het duurde echter niet lang of de heer Bugg vond eenige reden tot tevredenheid. Zij zal zich wel

troosten, geloof ik. En wat nu de kinderen betreft, er is geld genoeg en mijn broer zal een goede voogd zijn.' Hij liep met langzame schreden voort en toen, tegen een mast leunend: 'Jij, kerel! jij hebt de waarde van den wissel genoten! wou jij nog iets pretendeeren?' Deze harde woorden richtte hij tot zich zelven; toen zocht hij de andere heeren op en verbaasde hen allen door zijne vroolijkheid. Dat hij het echter noodig oordeelde, zich zelf nog voortdurend moed in te spreken, bleek, toen hij eensklaps uitriep: 'En wat nu verdrinken aangaat, het moet een ijselijk prettige dood zijn!'

Als van zelf hadden zij, die elkaâr het naast bestonden, zich bij elkaâr gevoegd en als van zelf sprak men ook op gedempten toon! terwijl de golven zoo onheilspellend bruischten en het vaartuig in zijn kermen en kraken luide om hulp scheen te roepen.

'Papa' vroeg Clara van Berkesteyn, plotseling een langdurige stilte verbrekende 'gelooft ge, dat het zoo erg is, als ze zeggen?'

'Ja kind' zei de overste. 'Als ge een meisje waart, zooals de meeste, zou ik u wijsmaken, dat er volstrekt geen gevaar is, nu zeg ik u de waarheid. Ge hoort hoe de wind meer en meer opsteekt, ge ziet die helsche duisternis. Nu, Clara, daarginds is de kust en het zou een wonder zijn, zoo we niet vóór den ochtend tegen de rotsen waren geslingerd!'

Het meisje staarde somber voor zich uit, maar sprak geen enkel woord 'zijt ge bang om te sterven, kind?' vroeg hij eindelijk, op eenigszins berispenden toon.

'Neen, papa! Maar toch, ik zou gaarne nog wat geleefd hebben....'

'Dat is omdat ge niet weet, wat het leven is, Clara!'

‘Maar ik had nog zooveel te doen; ik had nog zooveel te genieten, zooveel te begrijpen, zooveel te leeren op aarde!’

‘Alsof niet ieder genot een leegte achterliet, alsof niet al ons leeren en begrijpen stukwerk was!’

‘Papa’ zei Clara, en een gloeiende blos verwde haar wang ‘ik had een gelukkige vrouw kunnen worden, wellicht een geliefde moeder!’

‘Bah, Clara, ik meende dat uw helder brein van zulk dwaze meisjesdroomen was gezuiverd!’

‘Ik meende het ook, papa!’.....

De heer van Berkesteyn zag zijn dochter aan met een doordringenden blik en, toen zij verlegen het blozend gelaat afwendde, zweeg hij, ten zeerste verbaasd en ontstemd over een ontboezeming, die hij het allerminst van háár zou hebben verwacht, een ontboezeming, die, als het ware, het gebouw, dat hij voor zijn eigen toekomst in de hare had opgetrokken, met één slag dreigde te verpletteren.

Reeds voorlang toch had de overste van Berkesteyn vast besloten, dat zijn dochter ongetrouwd zou blijven, een verregaand egoïstisch besluit, waarvan sommige ouders durven beweren, dat het uit liefde voorkomt en waarvoor, dunkt ons, dan ook maar één verontschuldiging is te vinden, namelijk de afgodische genegenheid, die we een enkele maal vaders en moeders hun kinderen zien toedragen en die het hun bijna onmogelijk maakt, gelukkig te zijn zonder de onmiddellijke tegenwoordigheid van het geliefde voorwerp.

Dit eveneens gold ook voor van Berkesteyn. Maar hij had te veel van de wereld gezien, om niet te weten, dat de vrouw, die hare bestemming mist, in de

meeste gevallen zich ongelukkig gevoelt en in ieder geval veroordeeld is een onnatuurlijk leven te leiden; hij kende zijn eigen hart te goed dan dat hij niet zich zelven moest bekennen, dat hij in dezen zijn persoonlijk genoegen boven het geluk van zijn kind stelde en maakte het zich zelven slechts wijs, dat hij een dwaas zijn zou, als hij, na zich zooveel moeite en zorg voor haar opvoeding getroost te hebben, zijn dochter en haar fortuin aan den eersten den besten gelukzoeker afstond, en haar zoodoende in gevaar bracht van minder gelukkig te zijn, dan aan de zijde haars vaders, wiens grootste vreugde het was haar al de weelde en genoegens des levens te verschaffen, en die meende door de genegenheid, die hij haar toedroeg, in staat te zijn haar de liefde eens echtgenoots te vergoeden.

Zou hij, op het punt de vruchten te plukken van Clara's vorming en leiding, zich berooven van het gezelschap, dat hem liever was dan eenig ander? haar toekomst en fortuin in gevaar brengen en dat alles voor een vreemde?.... pas si bête!

Van het standpunt der vaders gezien, zijn zulke redeneeringen niet zoo geheel ongegrond, de dochters denken en handelen echter gewoonlijk zoo geheel verschillend op dit punt, dat het er eigenlijk weinig toe doet, wat de opinie der papa's is.

Dit was hier als bij uitzondering niet het geval. Clara, die tot haar achttiende jaar op een strenge kostschool was gelaten, werd toen door den overste zoo veel mogelijk van jongelui verwijderd gehouden; alleen met heeren saus conséquence, zooals van Berkesteyn dat noemde, mocht ze in gezelschap komen en dan nog liefst zoo min mogelijk!

Verder werd haar dagelijks voorgespiegeld hoezeer het ongehuwde leven te verkiezen is, boven al de wisselvalligheden en zorgen, die het deel der getrouwde vrouw zijn. Er waren helaas! in hun kring van kennissen ongelukkige echtparen genoeg, om haar af te schrikken van het huwelijk en de overste wist haar te beduiden, hoe lichtzinnig en overheerschend de mannen zijn en hoeveel de vrouw waagt die zich aan hen overgeeft, vooral daar de wet haar zoo weinig beschermt.

Nu was Clara's krachtige, onafhankelijke geest van zelf weinig geneigd tot het sluiten van een band, die, meer dan eenige andere, de vrijheid bedreigt, zij had fonds genoeg in zich zelve, om niet uit verveling naar een huwelijk uit te zien; zij was te degelijk en te rein van gedachten om zich aan dwaze droomerijen over te geven, en, daar zij onmogelijk als zoovele meisjes naar den echt kon verlangen om hare positie te verbeteren of hare wenschen lichter vervuld te zien, dacht ze er zeer weinig over, en in ieder geval als iets, dat nog ver, zeer ver verwijderd was. Ze had daarenboven een vrij hooge opinie van zich zelve en de eischen, die zij stellen kon, en dus verschenen zeer weinig heeren haar in het licht van een mogelijk aanstaanden echtgenoot.

Clara had echter, als alle jonge meisjes, de behoefte om te dwepen met een groote of beminlijke persoonlijkheid, om haar geheele hart aan iemand te wijden; die behoefte werd ruimschoots voldaan door de bijna afgodische vereering, die ze haar vader toedroeg. Van Berkesteyn had zich aan haar, - dit zij tot verklaring gezegd -, altijd van de beste zijde voorgedaan, en dit alles vereenigd, werkte saâm om Clara's hart tot nu toe geheel koel te laten.

Toen men de Elwine betrad had de overste zijn medepassagiers met eenige onrust gemonsterd, maar spoedig kwam hij tot de overtuiging dat hier geen gevaar dreigde. De eenige, die door zijn uiterlijk en manieren eenigen indruk op een vrouw als Clara zou k u n n e n maken, was van Raven, maar - Clara van Berkesteyn zou nooit met een militair dokter trouwen! ‘O neen! nooit!’ had Clara uitgeroepen met de meest trotsche beweging van het trotsche hoofdje ‘natuurlijk niet!’

En - in dit uur, waarin de harten zich openden, en veel, wat diep op den bodem begraven lag, zich een uitweg trachtte te banen, hoorde het meisje stemmen, die fluisterden van liefde en geluk en heil aan de zijde van een trouwen echtgenoot, van weelde en vreugde, - haar tot dusverre vreemd gebleven.

Toen ze, bijna zonder het zichzelve bewust te zijn, die gevoelens in woorden had gebracht, was zij niet minder ontsteld dan haar vader en ook zij zweeg, en zat blozend en bevend de groote baren gade te slaan, die haar telkens weder nieuwe en zoeter gedachten schenen aan te rollen, zat, in dien stormachtigen nacht met verrukten blik te staren in de toekomst, die hoog boven donkere wolken en woeste baren zich voor haar opende - als een paradijs, waarin de Adam een slanke figuur was, met een lieven glimlach en een blondgelokt hoofd - in de uniform der officieren van gezondheid.

Nadat jufvrouw Huigen zich zoo verdienstelijk had gemaakt als de omstandigheden haar toelieten, had ze zich op een rustig plekje gezet en bleef daar in stil gepeins verzonken, nu en dan gestoord door van Raven, die haar moed kwam inspreken. Jufvrouw Huigen

echter had geen bemoediging noodig; zij vond die in haar eigen geloovig hart en was eigenlijk boos op Gustaaf, omdat die de zaak in 't gekke gooide, wat zijn pleegmoeder hoogst ongepast vond; in zulke oogenblikken te schertsen - dat was God verzoeken!

Eensklaps bemerkte ze een zonderlinge beweging achter zich en, toen ze zich omkeerde, zag ze den heer Bugg op handen en voeten aankomen; loopen was op dat oogenblik onmogelijk. ‘Wel jufvrouw Huigen,’ zei hij ‘toen ik u daar zoo alleen zag zitten, dacht ik ‘die moet hem hebben! U houdt u maar heel stil, weet u, en op het kritieke moment geeft u hem aan niemand af....’

‘Wat toch, mijnheer Bugg, wat bedoelt u?

‘Mijn hemel, jufvrouw, de life preserver’, en de heer Bugg kroop weg op dezelfde manier als hij gekomen was.

Jufvrouw Huigen zag zijn dwaze figuur, met een flauw glimlachje na, en vroeg zich af, waarvoor ze toch dat groote ronde ding moest gebruiken, dat ze naast zich vond liggen.

‘O, Lina’ snikte intusschen Kitty ‘'t is toch vreeselijk....’

‘Vreeselijk? Wat? Om te vergaan? Voor die anderen misschien, voor de rijken! Maar voor ons! Och Kitty, gij weet ook wat armoede is en zorg en teleurstelling! Gij weet ook, wat het zegt jaar op jaar te wachten op een klein weinigje zonneschijn, een klein weinigje levensgenot!’

‘Maar sterven, sterven’ riep Kitty angstig.

‘Misschien tien minuten doodsangst en dan - dan ten minste geen worstelen meer om in het leven te blijven! Me dunkt, het moet niet zoo moeielijk zijn om te sterven als - om te leven.’

‘Kus me ten minste nog eens Lina’ snikte Kitty, en de beide meisjes, die nog zoo weinig geluk hadden gekend, die haar behoefte aan liefde en vreugde en genot altijd hadden moeten onderdrukken, omhelsden elkaâr hartelijk.

Er waren anderen, wien het leven toelachte en die er niet van konden scheiden, - zoo het jonggehuwde paartje. ‘Willem!’ snikte zij aan de borst van haar man ‘we waren zoo gelukkig! Als het gebeuren mocht, lieveling, het ergste bedoel ik, dan zult ge bij me blijven, niet waar? en me vasthouden.... tot het laatste toe.... Dan zal het misschien zoo erg niet zijn, Willem!

‘Engel’ en hij drukt haar dichter aan zijn hart. Maar dan, eensklaps in wanhoop losbarstend, roept hij uit: ‘o God! ik kan niet sterven! O, niet nu! niet juist nu’.... Zij neemt de in woeste smart opgeheven handen tusschen hare zachte vingeren en fluistert een gebed. Hij, hij zou zich geschaamd hebben om te bidden, maar, als zij de woorden uitspreekt, spreekt zijn hart ze na en het Amen ruischt ook van zijne lippen. Zoo sluimeren ze in met de gevouwen handen in elkaâr gevat.

Wellicht waren zij de eenigen, die sliepen in dien nacht aan boord der Elwine.

Het is vier uur in den morgen. De rukwinden zijn een orkaan geworden. Het donker zwerk schijnt in vlammen op te gaan, zoo flikkert de bliksem, nu hier dan daar, de donkerblauwe oceaan is zwart getint in het witte schuim, vlokken, die ze in haar losgebarsten toorn omhoog werpt, komen als zoovele tranen neder; de golven schijnen het de onheilspellende rotsen in de

verte reeds toe te roepen, dat ze kaar straks een prooi zullen toewerpen; krakend en steunend gaat de Elwine heen en weder, als ware het een notendop in kinderhanden.

Daar komt een geweldige ruk, een schudding tot in het binnenste van het vaartuig, men grijpt zich vast aan de verschansing, aan de banken, aan alles wat men machtig worden kan, men wordt een eind ver weggeslingerd, of valt plat op het dek neder.....

Wat nog in de hutten is gebleven, komt naar boven stormen; de verwarring en angst is onbeschrijfelijk!

De gezagvoerder geeft eenige haastige bevelen, de matrozen loopen heen en weder. Op bedaarden, maar overredenden toon vermaant kapitein Schock de dames, om bedaard te blijven, maar hij had haar even goed kunnen zeggen om de golven tot rust te brengen.

Midden in het rumoer, midden in de verwarring weerklinkt de luide kreet: ‘Een schip in 't zicht!’

XIII.

Diesz ist eines von Uns, diesz ist ein Fremdes.
So sprechen niedere Seelen.

HERDER.

De uitkijk van vooruit had goed gezien.

In de verte, zoo ver, dat men, zelfs met binocles gewapend, slechts een zeer klein licht op de donkere zee ontwaarde, lag een voorwerp, dat de optimisten onder de passagiers verklaarden een stoomboot te zijn.

Het duurde nog geruimen tijd voor de meer zwartgalligen konden en wilden toestemmen, dat het naderde; toen nog bleef het twijfelachtig of men, bij dit weder, op een vaartuig, waar niet, als op de Elwine, angstig naar buiten werd uitgezien, iets zou bemerken van de nabijheid der boot.

Reeds voor lang had de kapitein een blikvuur, ten teeken dat de boot in nood verkeerde, gebrand, om zoo doende de aandacht te trekken. Hij besloot nu eenige vuurpijlen af te steken.

Helaas! de vuurpijlen schenen evenmin als het blikvuur te worden opgemerkt. Een geheel uur van akelige spanning verstreek, voor er eenig teeken van herken-

ning werd gegeven; toen zag men hoe het licht der stoomboot nader en nader kwam, en durfde men hopen verlost te zullen worden uit dien toestand van angst en vrees, waarin men reeds te lang verkeerde. Bij de hooge zee en woedenden storm kon het vaartuig echter onmogelijk dichtbij komen.

Daartoe moest de eerste morgenschemering worden afgewacht; en de passagiers, nu eenigszins gerust gesteld en doodelijk afgemat van de doorgestane angsten en vermoeienissen, gingen voor het meerendeel naar hunne hutten, om een weinig rust te zoeken.

Nauwelijks was de nachtelijke duisternis geweken en de bloedroode zon aan het woest jagend zwerk verrezen, toen de reizigers allen weêr op het dek verschenen. God dank! Dicht in de nabijheid der Elwine lag een fraaie groote stoomboot, op welks voorsteven met gouden letters de naam was gegrift van de godin der schoonheid.

In de zoete hoop, dat Venus voor deze enkele maal kalmte in plaats van onrust in het menschelijk hart zoude brengen, zetten de passagiers zich aan het ontbijt, en het was verbazend, hoe groot de eetlust dezen ochtend was.

Weldra echter begon men in te zien, dat de zaak der Elwine nog niet zoo heel gunstig stond.

Het bleek namelijk dat het voor den Venus groote moeielijkheden in had, het machtelooze vaartuig te naderen; de zee was nog steeds hol en woest, de tros, die uitgeworpen werd, kon de boot niet bereiken en de ongeluksprofeten, een oogenblik uit het veld geslagen, beklommen dadelijk hun stokpaardje weêr en hielden vol, dat de twee vaartuigen nooit tot elkaâr zouden komen.

Het was dan ook reeds elf uur in den ochtend, alvorens zulks, na oneindig veel moeite en teleurstellingen, gelukte.

De beide kapiteins spraken nu onderling af, dat de Engelschman den Hollander zou opslepen naar het eiland Malta, waar in het drooge dok gelegenheid bestond, om de gebroken machine te herstellen.

Nu begaven de eerste stuurman en zijne matrozen zich op nieuw in een bootje en gingen den tros bevestigen, die de beide vaartuigen aan elkander verbinden moest.

De zee was wat stiller geworden; de Venus trok zeer, zeer langzaam zijn zware vracht voort, de zonnestralen trachtten hier en daar door de dichte wolken heen te breken, en voor het eerst, sedert het oogenblik dat de machine gebroken was, hadden de passagiers gelegenheid een weinig tot zich zelven te komen, ja, het duurde zelfs niet lang vóór men zich er reeds op verheugde, dat men nu waarschijnlijk een poosje te Malta aan den wal zou blijven.

Voor iemand die nooit algemeene rampen heeft bijgewoond, is het bijna ongelooflijk hoe verbazend snel de mensch leert zich te schikken naar minder aangename, ja zelfs naar vreeselijke omstandigheden.

Wie in een verbrand dorp komt, een paar dagen na het voorval, zal daar de kinderen vroolijk spelend, de jonge meisjes en knapen stoeiend en schertsend vinden; en wie het land gaat bezoeken, dat door oorlog, watersnood of storm en hagelslag geteisterd is, vindt niet alleen de bewoners welgemoed bezig om zooveel mogelijk het vernielde te herstellen, maar hoogst waarschijnlijk zal hij vroolijke groepjes ontmoeten, die een rijtoer of wandeling hebben bedacht, om zoodoende

het tooneel van de ramp op genoegelijke wijze in oogenschouw te nemen.

Zoo kunnen wij bijv als wij de geschiedenis lezen, ons bijna niet voorstellen dat, gedurende het heersenen der Inquisitie, de Nederlanders nog trouwden en trouwfeesten gaven; dat de Fransche dames, onder het schrikbewind er nog aan denken konden, toilet te maken; dat in Europa, toen het edelste bloed der twee groote natiën stroomde, grappige tijdschriften werden uitgegeven en nieuwe openbare vermakelijkheden werden bedacht - en even druk bezocht, als in dagen van vrede en rust.

En toch was dit het geval. Ook aan boord van de Elwine werd een nieuw bewijs gegeven, van dit, misschien eenigszins vreemd, maar niettemin gelukkig verschijnsel. In den namiddag kon men de reizigers vroolijk en aanhoudend hooren lachen, over grappen, die de heer Bugg vertelde en waar men den vorigen avond niet eens naar zou geluisterd hebben.

Ja zelfs maakte men er zich een genoegen van, om voor aan het dek het gade te slaan, hoe de Venus zachtjes voortstoomde; en men roemde het prachtig gezicht, dat de hooge golven aanboden, als de beide zware vaartuigen hen kliefden, en de witte schuimkoppen hoog werden opgestuwd tegen den boeg.

Wel keken de dames nog wat angstig naar de hooge zeeën, wel droegen haar bleeke gezichten nog de sporen van vermoeienis en doorgestane gevaren, maar 't was of ze alle leed hadden vergeten, zoo vroolijk schertste en praatte men in de groepjes, die zich op den voorsteven hadden gevormd.

Op korten afstand van een dier groepjes zaten eenige soldaten, die bezig waren met kaartspelen.

Er kwam een oogenblik van stilte in het vroolijk gezelschap en als van zelf vestigde men nu de aandacht op de spelenden, die luidruchtig genoeg waren.

‘Zie eens, Jufvrouw Stark’ zeide de heer van Weel, ‘daar zit nu uw favoriet; 't is een uitmuntende gelegenheid om hem eens van nabij op te nemen.’

‘Ja’ antwoordde Kitty en dan: ‘hij valt niet tegen, vind ik!’

‘Massa!’[1)] merkte mevrouw Krobs op ‘ik vind dien man ondragelijk met zijn airs van een heer! Hebt u wel gezien, wat een prachtig juweel hij aan zijn vinger draagt?’

‘Natuurlijk valsch’ zei de heer van Berkesteyn koeltjes.

‘Och, zoo zijn al die Sinjo's!’ meende de heer Kreisfeldt, die er zich nog al op liet voorstaan, dat hij iets van Indië wist. Zij zouden half genoeg eten, om zich maar te kunnen opschikken.’

‘Maar zou dit wel een Sinjo zijn?’ vroeg luitenant Halekamp nu.

Er volgde een stilte, en - het was dan ook een vraag, die moeielijk te beantwoorden viel. Het edel voorhoofd, de korte, maar volstrekt niet platte neus, de zware knevel, ze waren Europeesch en zoo geheel in strijd met den oosterschen gloed der oogen, met het glanzend hoofdhaar, dat de twijfel ook bij nadere beschouwing nog bleef voortduren. Er was echter evenzeer lenigheid in de slanke houding, en iets grof zinnelijks in de uitdrukking van den welgevormden mond, de twee rijen tanden waren zoo schitterend wit, de han-

1) Uitroep van verbazing.

den, waarmede hij de kaarten schudde, zoo buigzaam en fijn van vorm, dat van ieder, die met de eigenaardigheden van het inlandsch kind bekend is, zijne geboorte genoegzaam bewezen was. De man, op wien nu aller oogen zich vestigden, zat onbewegelijk, en zijn gelaat, hoe regelmatig en fraai van tinten ook, moest een zeer onaangenamen indruk maken, met dien somberen, bijna toornigen trek om de opeen gedrukte lippen, met dien diepen rechten rimpel in het jeugdig voorhoofd, met dien dwalenden blik, die steeds een voorwerp scheen te zoeken voor het koelen van zijn haat. Eensklaps richtte hij het hoofd op, bij een vraag zijner medespelers:

‘Slaap je, Julio?’

‘Neen!’

‘Nu wat doe je?’

‘Ik pas.’

‘God, kerel, wat ben je beroerd tegenwoordig,’ barstte een ander zijner medespelers los. ‘Je zit overal net bij als een doode, - heb je kleur?’

‘Dat gaat je niet aan!’

‘O zoo! Mijnheer heeft geen kleur en toch past hij, die is mooi!’ Een luid gelach volgde.

‘Hij is weêr dronken’ riep een uit den hoop.

‘Ben je mal, hij is verliefd!’

‘Hij denkt over die jufvrouw, die’....

‘Hou je mond, of ik’.... en er volgde vloek en een bedreiging, te ruw om die hier te herhalen.

Woedend sprong de koloniaal op, en zijn schorre stem was akelig om te hooren, en zijn gelaat vreeselijk om aan te zien, verwrongen als het werd door den meest onbeteugelden hartstocht.

En die man - was dezelfde, weinige nachten geleden, door van Raven gezien, in een' ontmoeting met de slanke vrouw, die uit het salon der eerste klasse was gekomen. Zou het Clara geweest zijn? Clara, de fiere, de fijngevoelige, in wier oog zulk een woest wezen een gruwel moest zijn?

Half angstig om de beslissing van het raadsel, dat zijn geheele ziel bezig hield, in Clara's gelaat te lezen, keerde hij zich tot haar. Als de anderen, had zij het hoofd omgewend naar den spreker, als de anderen, staarde zij met eenige vrees naar dat verwilderd gelaat, maar het zachte blosje, dat straks haar wang kleurde, was niet geweken, en kalm en rustig speelde zij met de franjes van haren shawl, ook sloeg zij de oogen niet neêr, toen zij die van den jongen dokter ontmoette.

Julio had de kaarten wederom opgenomen en het spel ging voort, maar het gezelschap gevoelde weinig lust om nogmaals getuige te zijn van zulke tooneelen, en langzaam wandelde men naar de gewone zitplaatsen terug.

‘Wel’ zei de heer van Berkesteyn, smalend, wat hebben we toch waardige verdedigers van onze eer, en edele handhavers van ons prestige in Indië! Dat zijn nu de lui, die volgens de nieuwere idées behandeld moeten worden, alsof ze heeren waren.’

De heer Vuiste vatte dadelijk vuur; hij had reeds herhaaldelijk zijn meer humane idées tegen die van van Berkesteyn verdedigd, en, zooals gewoonlijk bij herhaalde samensprekingen, was een oorspronkelijk verschil van opinie, nu voor de beide heeren een twistpunt geworden. ‘U overdrijft een weinig, overste; men wenscht dat zij fatsoenlijk behandeld worden, omdat men hoopt,

dat zij zich dan fatsoenlijker zouden gedragen! Niemand zal beweren dat ze als heeren geëerd verdienen te zijn; alleen moest men niet zooveel onderscheid maken tusschen heeren en gewone menschen, dunkt me; laten menschen als menschen behandeld worden, daarmede is alles in orde.'

'Menschen! Gij utopist! Er is, geloof ik, nog al een klein onderscheid in die leer en de passagiers eerste klasse bijvoorbeeld, of zoudt gij willen beweren, dat daar ook zulke gesprekken gevoerd, zulke woorden gebruikt worden? dat men daar ook bij de nietigste aanleiding zich overgeeft aan zulk een drift?'....

'Neen!' zei de heer Vuiste lachend, dat is verre van mij. Wij gebruiken zulke woorden niet, het zou ons zelfs onmogelijk wezen ze te denken, veel minder uit te spreken! Maar, wat dunkt u, worden er onder ons heeren, ons, beschaafde, ons, welopgevoede heeren, niet dikwerf met uiterst fijne, zeer gekuischte termen, dubbelzinnigheden verteld, uien gedebiteerd, oneindig gemeener dan de ruwe taal van den koloniaal?

Herinner u eens een heerenpartij als het zoo tegen den ochtend gaat?'

'Ja, daar is iets van aan.'

'Wat zou het ook commun zijn, als wij ons zoo aan onze drift overgaven! bah! de drift van den onbeschaafde, die binnen weinige oogenblikken is bedaard, wie zou die verkiezen boven het tergen en plagen, de bittere ironie, den hatelijken spot, waarmeê men in de hoogere kringen zijn vijand heimelijk aanvalt?'

De heer van Berkesteyn zweeg; en de dokter ontmoette toevallig den blik van mevrouw Helmberg, waaruit blijde dankbaarheid en geheele instemming met zijne

woorden, den heer Vuiste tegenblonk. Haar gelaat was hooger gekleurd, de volle lippen schenen als in hevige spanning gescheiden, de boezem hijgde, de fijne handen waren krachtig op elkander gedrukt.... Eensklaps ging er een lichtstraal op, voor den jongen man, het was niet Clara, die zooveel belang stelde in dien koloniaal, het was de geheimzinnige weduwe.

XIV.

O woe! O woeful, woeful, woeful day!
Most lamentable day! most woeful day!
That ever, ever, I die yet behold!

SHAKESPEARE.

De passagiers hadden zich zoo vroeg mogelijk ter rust begeven om de schade in te halen van den vorigen nacht, en de meesten waren ingeslapen met zoete droomem over dat heerlijk Malta, dat ze binnen weinig dagen konden bereiken, en dat ruimschoots vergoeding zoude aanbieden voor de doorgestane ellende. Hoe groot was de teleurstelling bij het ontwaken!

Aan boord behoeft men niet uit zijn hut te komen, om op sommige treurige ochtenden te weten, wat er gaande is. De Jobstijdingen worden door het salon geschreeuwd, en aan de ontbijttafel besproken; alleen door het hooren daarvan verliest men reeds al den lust om op te staan, te meer daar gewoonlijk het heen en weêr slingeren van de boot, en het onaangename gevoel in de maagstreek, het overige verhalen. Zoo was 't op den morgen van den ....sten Mei aan boord der Elwine.

Den vorigen nacht - zoo vernam men - tegen 12

uur, waren de trossen, die de beide booten aan elkaâr verbonden, gebroken; - het was te donker geweest om te herstellen, en men had dus den geheelen nacht niet vooruit kunnen komen; bij de eerste ochtendschemering waren met oneindig veel inspanning de beide booten wederom vereenigd, maar een paar uur later was de verbinding nogmaals verbroken, en nu stond de zee zoo hoog, dat er geen sprake kon zijn van die te herstellen.

De matrozen, zeer weinig in getal, bleken geheel uitgeput door hun afmattende werkzaamheden; de middelen, die tot vereeniging der booten dienen moesten, waren bijna geheel opgebruikt en, zoo lag daar de Elwine wederom hulpeloos en machteloos op den woesten oceaan.

De gezichten der passagiers stonden veel somberder, de angst en het gemor waren veel grooter dan in den nacht, toen de machine gebroken was. Toen toch had het ongeluk al den glans en de bekoring der nieuwheid, toen was het in het eentoonige scheepsleven een afwisseling; men vond het heel naar, ja maar 't was toch ook heel belangwekkend.

Het gevaar had nu twee volle dagen geduurd en het was zelfs niet belangwekkend meer, het werd vervelend, men smachtte naar een weinig afwisseling.

Weldra zou die komen; op een beschut plekje zaten heeren en dames bij elkander, te ontstemd om te praten, te zeeziek om zich te bewegen, te akelig om nog belang te stellen in hetgeen er gebeurde; - daar kwam beweging.

Mevrouw Krobs was met haar luierstoel vastgesjord aan den grooten mast, maar de zwaarte dezer dame

deed bij een rukwind den stoel eensklaps krakend ineenstorten en de kolossale vleeschmassa rolde omver; in haar val sleepte ze Halekamp mede; deze greep zich vast aan den heer Bugg, die in zijn angst zijn beenen om den stoel van mevrouw Vuiste sloeg....

Binnen weinige oogenblikken vormden deze vier personen een cavalcade; zij rolden, zij buitelden, zij werden bij een vlerk gegrepen, zij rolden wederom, en kwamen eindelijk, als een kluwen verward, terecht tegen een kippenhok, waar het de vereenigde krachten van passagiers en matrozen gelukte het kluwen tot staan te brengen en met veel moeite te ontwarren.

Mevrouw Krobs was bont en blauw. Nauwelijks was zij op de been gebracht of zij schoot op haar man toe om deze onder handen te nemen; natuurlijk was het zijn schuld, hij had haar op die akelige boot gebracht, hij had haar meêgenomen uit Indië, waar ze zoo 'lekker' was!

Het laatst wat men van het echtpaar zag, was de arme Krobs, die wankelend en slingerend door zijne gade den trap werd afgevoerd, waar natuurlijk de beide baboes aan het werk werden gezet om njonja te pîdjiten[1)].

De heer Halekamp stond zich te schudden als een hond, die uit het water komt, en verdween toen, om zijn toilet weer in orde te brengen. De arme Bugg had het eene been haast verplet door de zwaarte van mevrouw Krobs, maar verklaarde lachend en hinkend, dat het wel eens aardig was, zulk een carambole te maken en dat hij zich gerécommandeerd hield.

Het onaangenaamste was voor mevrouw Vuiste het

1) Wrijven.

geval. Zij vond de menschen aan boord zoo hatelijk en onaangenaam, dat zij zich trotsch en koel had gehouden, om haar ergernis lucht te geven en ze had daar rondgebuiteld, voor het gezicht en onder het gejuich van soldaten en matrozen, en nu nog waren de woedende blikken, die zij in het ronde wierp, ter nauwernood in staat de algemeene vroolijkheid te bedwingen. Met recht vertoornd over hetgeen zij de onbeschaamdheid van die ‘hatelijke kerels’ noemde, wilde zij niet bekennen, zich bezeerd te hebben en bleef met ontvelde knie zitten zuchten en steunen, terwijl ze alleen van tijd tot tijd teedere blikken wierp naar haar echtgenoot, die ze echter onbeantwoord liet, daar hij haar gedrag ten zeerste afkeurde. De lunch werd aangekondigd; er waren echter slechts zeer weinigen, die het wagen durfden, den gevaarlijken tocht naar beneden te ondernemen.

De enkelen, die genoeg heldhaftigheid bezaten om de trap af te glijden, - want dat was het eenig middel om het salon te bereiken - zag men spoedig terugkeeren, en over de verschansing geleund, hunne stoutheid boeten.

Eén uur in den morgen: De lucht is loodkleurig; in woeste vaart jagen de wolken langs het zwerk, en verduisteren de stralen, waarmede de zon te vergeefs beproeft het somber schouwspel te verlichten.

De storm loeit en brult, de opgeruide baren beantwoorden zijn woesten oorlogskreet, met een dof gerommel, dat, als de geheimzinnige voorbode van naderend onheil weerklinkt, uit de ingewanden van den oceaan.

Het vaartuig steunt en kraakt, als had het dat geheimzinnig fluisteren van winden en zeeën vernomen; als

zag het dien gapenden afgrond met opgesperden muil, voelde het zijn krachten bezwijken in den ongelijken strijd; als smeekte het om genade....

Maar zijn tegenstander schuimt en bmischt, en rolt baar op baar aan om het te bedekken, en werpt het van zich naar de rotsachtige kusten en trekt het met zich naar de diepte; dan weder verheft hij het op de breede ruggen der schuimende waterbergen, om het straks op te vangen in zijn donkere ravijnen, tot het zal zijn ondergegaan in zijn doodelijke omarming.

Reeds twee malen zijn booten afgelaten, de krachtige mannen, die zich daar in waagden, willen nogmaals de verbinding met de Venus beproeven; onvermoeid en onvervaard zetten zij hun tocht voort, tot ze het nuttelooze van hun pogen inzien, en afgemat terug keeren.

De Venus begint nu rondom de Elwine te stoomen, waarschijnlijk met het doel haar in zooverre te naderen, dat men op een andere wijze kan beproeven de vereeniging der beiden vaartuigen te bewerkstelligen.

In groote spanning slaan de passagiers - nu allen op het dek verzameld - de bewegingen en wendingen der Venus gade. Fier en statig baant de fraaie Engelsche steamer zich een weg door de wit gekuifde heuvelen en geheimzinnige dalen, die de Oceaan vormt. Schuimend en bruischend spattten de golven uiteen, waar de scherpe boeg ze doorklieft. Reeds nadert het trotsche vaartuig hare hulpelooze zuster, en de reizigers vergeten een oogenblik hun bekommering bij het prachtig gezicht, dat de boot aanbiedt, die, als het ware, ongevoelig blijft voor al de woeste pogingen van den Oceaan, om haar ten onder te brengen.

Plotseling vliegt een gedachte den reizigers door het

hoofd.... Wat herinnert hen toch op eens die vreeselijke ramp, die, kort voor hun vertrek uit Europa, de gemoederen in beweging bracht, het aanvaren van ‘la ville de Havre,’ het lot van het rampzalig vaartuig, dat met één stoot werd in den grond geboord, het lot van die arme landverhuizers, wier hoop en illusiën in een enkel oogenblik werden vervangen door den dood?....

Een minuut later is er geen vrouw, geen kind aan boord, die zich niet bewust is van het gevaar, dat dreigt.... de Venus nadert dichter, steeds dichter, tot over weinige oogenblikken.... Daar klinkt een geluid, hoog boven het bruischen der golven, dat ter nauwernood aan de menschelijke stem herinnert, ‘Achteruit! Achteruit!’

Het is de kapitein, die gesproken, neen, gegild heeft.

Hij vliegt naar den achtersteven, waar de Elwine nadert, als wil hij met zijn lichaam het hem toevertrouwde vaartuig en de honderden menschenlevens beschermen.

Te laat!

De gezagvoerder van de Venus heeft geen macht meer over zijn bodem, hij kan hem geen duim breed terugvoeren, hij moet voorwaarts, hij moet....

't Is of waanzin de reizigers heeft aangegrepen. Eerst zijn allen naar achter gevlogen, om te zien.... nu naar voren, dáár is men het verst verwijderd van den schok.... neen, toch niet! Wellicht is het beter....?

Is er dan op dat groote schip geen enkel veilig plaatsje? Is er geen schuilpaats voor een echtgenoot, die zijn gade, voor een moeder, die haar kind redden wil?.....

Het gegil en geschreeuw heeft opgehouden, het is stil, doodstil geworden, en oogen, die uit hunne kassen dreigen te springen, zijn gevestigd op het naderend vaar-

tuig; gevouwen handen zijn opgeheven ten hemel, krachtige gestalten zijn neêrgezonken op de knieën - de Venus nadert, langzaam, statig, schoon in haar kracht....

En nu.... Er is een schok geweest.... en een vreeselijk gekraak en een akelig geruisch van het naar binnen stroomend water.

XV.

Hoogmoed is de moed om hoog te staan.

MULTATULI.

Er zijn, geloof ik, maar zeer weinig dingen ter wereld, zoo treurig, dat ze geen belachelijke zijde hebben.

Bij een brand, storm, aardbeving of watersnood, bij een spoorweg- of stoombootongeluk, zal altijd meer dan één bespottelijk voorval plaats vinden.

Zeker is het, dat de aanvaring van de Elwine aanleiding gaf tot de meest dwaze, ja, bijna ongeloofelijke gebeurtenissen.

Het was geen oogenblik om te lachen, dat oogenblik, toen zelfs de meest optimistische onder de reizigers gelooven moest, dat het ergste gebeuren zou; toch had men juist de meeste pret over dat oogenblik.

Eerst moesten natuurlijk de ontstelde gemoederen wat tot bedaren komen; eerst moesten kapitein en stuurman verzekerd hebben, dat de stoot wel erg geweest was, en de gaten in het achterschip wel groot waren, maar dat ze spoedig gestopt zouden zijn; eerst moest men met eigen oogen hebben gezien, dat er in het geheel geen sprake kon wezen van onderloopen, zich over-

tuigd hebben, dat de Elwine eindelijk aan de Venus verbonden, weêr langzaam opgesleept werd, en de verzekering hooren, dat er kans bestond om Malta te bereiken; - toen nu evenwel de zee ook begon te bedaren, deed zich een sterke reactie gevoelen en barstte een algemeene vroolijkheid los.

Bugg werd het meeste uitgelachen; - men had hem in het want zien klauteren, onder angstig gegil.

Bugg daarentegen beweerde dat hij twee heeren woedend had zien vechten om één life preserver, tot de schok beiden omverwierp; een derden wist men te bewijzen, dat hij zich met groote hardnekkigheid had vastgeklemd aan een eendenhok, misschien in de zoete hoop, dat deze beestjes hem naar den oever zouden brengen.

Ook herinnerde men zich, hoe, te midden der ontsteltenis een passagier in vliegende vaart over het dek was gerend en hoe hij, aan den achtersteven gekomen, een oogenblik vóór den stoot, op het engelsche schip was overgesprongen; later brachten de Engelschen hem terug en werd hij met luid gejuich begroet.

Van een ander werd beweerd, dat hij zijn zakken had volgestopt met al wat op de lunchtafel aanwezig was, eene bewering, die door zekere verraderlijke vetvlekken werd gestaafd, maar - van alle vreemde dingen, was het vreemdste voorgevallen met mevrouw Krobs.

Mevrouw Krobs was weg en bleef weg. Ze werd overal geroepen en gezocht, de beroofde echtgenoot liep, gevolgd door kinderen en baboes, als een wanhopende op en neder, hij onderzocht tot zelfs de kleinste hoekjes (alsof mevrouw Krobs zich in een klein hoekje zou kunnen verbergen) maar te vergeefs!

Ongeveer een uur nadat de aanvaring had plaats ge-

vonden, greep de heer Bugg een kalm oogenblikje aan om zich naar zijn hut te begeven. Hoe verbaasd was onze vriend, toen hij de deur opende en, midden op den grond, al zijn dekens, kussens en kleederen opeengehoopt vond liggen. Uit dezen chaos zag hij een enkel te voorschijn komen. Zulk een enkel kon slechts mevrouw Krobs toebehooren, - en hij begon met haar naam te noemen.

Geen antwoord.

Hij vatte moed en nam eerst een paar kleedingstukken, toen de kussens en eindelijk de dekens weg.

Daar klonk een gesmoorde stem: ‘Moet het nog lang duren, voor we vergaan?’

‘Mijn hemel, mevrouw, er is geen questie meer van! We hebben u overal gezocht en....

‘Ja, ja,’ zei de dame als een phenix verrijzende uit hare bedekkingen ‘ja, ja, u moet zeggen, dat ik pinter[1)] ben! Ik hoor roepen: we vergaan! Ik loop weg - een stoot komt - ik val in die hut hier, - ik doe de deur toe, ik stop de ooren toe, ik stop de oogen toe en - als de boot vergaat, dan heb ik er niets van gemerkt! Pinter, ja!’.....

De heer Bugg bracht zijn lieve vondst in triomf naar boven, maar de spotlust over de dame werd door dit voorval zeer opgewekt en, toen van Raven haar ‘de struis’ had genoemd, vond deze benaming zooveel bijval dat ze al spoedig algemeen was geworden.

Gaf al het voorgevallene veel aanleiding tot lachen en schertsen, enkele passagiers vonden oorzaak om er wat verlegen over te zijn. De reden dier verlegenheid

1) Slim.

was niet ver te zoeken. Het zwakke geslacht had natuurlijk in de eerste ontsteltenis hulp en steun gezocht bij het sterke, met dit noodlottig gevolg, dat in de algemeene verwarring bijna iedereen verkeerd was terecht gekomen.

Zoo had, bijvoorbeeld, het teedere jonge vrouwtje niet aan de borst van haar Willem, maar aan die van den heer Durian den noodlottigen stoot moeten afwachten; - haar 'lieveling' was juist een oogenblik te voren naar beneden gegaan om voor zijn 'engel' nog een shawl te halen en het was hem onmogelijk de trap weder op te komen, vóór alles weder was afgeloopen.

In haar doodsangst had ze toen maar hulp bij een ander gezocht; - we zullen niet beproeven een beschrijving te geven van den blik, waarmede de jeugdige koffijplanter voor zijne vermetelheid werd gestraft!

Gelukkig was hij een dier personen, waarvan de meest jaloersche echtgenoot niet jaloersch zou kunnen worden, en waren een bizonder groot aantal teedere woordjes en lieve blikken voldoende om de harmonie te herstellen.

Tusschen den heer en mevrouw Vuiste liep het niet zoo goed af; drie dagen later zag men haar nog boudeeren. Op het kritieke oogenblik toch had de dame natuurlijk haar echtgenoot gezocht en hem gevonden, hulp biedende aan zeker allerliefst jong vrouwtje van de tweede klasse. Het bleek een groote fout in de overigens zoo politieke gedragslijn van den heer Vuiste, een fout, die hij zeer zwaar boette.

Wie het meest had te lijden van de plaag- en spotlust der medepassagiers, was Kitty Stark, in den nood krachtdadig bijgestaan door de drie wakkere mannen, die sinds eenigen tijd openlijk tot hare bewonde-

raars waren verklaard. Aan de sterk opgevulde borst van den heer Halekamp had haar hoofd gerust, Kreisfeldt had het noodig geoordeeld hare beide handen tusschen de zijne te klemmen, en de bescheidene Altens had zich met de minder aangename taak bezig gehouden, hare tranen te clroogen, terwijl alle drie bij beurten beloofden, haar te zullen redden; - gelukkig dat zij hen niet afvroeg, op welke wijze zij dat wilden aanleggen, - daar geen van hen zwemmen kon.

Dit neemt niet weg, dat, toen Kitty later over de reis nadacht, zij, alles welbeschouwd, het oogenblik van aanvaren nog lang het onaangenaamste niet vond.

Met het jonge weeuwtje was ook iets vreemds gebeurd, maar misschien was de eenige, die recht wist wat, zekere dikke, roode, rijke planter, die pas bij deze gelegenheid zich deed opmerken - als een beschermer van weduwen en weezen.

Een minder aangename ontmoeting had tusschen den heer van Berkesteyn en dokter van Raven plaats.

De overste vond zijne dochter aan de zijde van den jongen man, die zijn arm had geslagen om de bevende gestalte.

Het was een blik van kleinachtins: en verontwaardiging tevens, waarmede hij van Raven van het hoofd tot de voeten mat; die blik werd met van Raven's meest onbezorgde scherts beantwoord, maar toch stond hij dadelijk Clara aan de bescherming haars vaders af, het meisje, dat door een welsprekend gebaar den opkomenden toorn van den overste deed bedaren, zag echter met het doorzicht der vrouw in zulke zaken, dat van Raven's lachende woorden slechts dienen moesten om zijn gekrenkte gevoelens te verbergen.

Van Berkesteyn bood met een paar afgemeten dankbetuigingen aan haar beschermer, zijn dochter den arm en geleidde haar naar beneden, en nauwelijks was de deur van Clara's hut achter hen gesloten, toen hij op toornigen toon vroeg: ‘wilt ge mij een verklaring geven van dit, in mijn oog ongepast, gedrag, Clara?’

Het meisje hief het hoofd op met een fierheid, die toonde, dat het bloed der van Berkesteyns zich ook bij haar deed gelden; zij zag haar vader vast in de oogen en zeide: ‘Ik geloof, papa, dat u mij genoegzaam kent om te weten, dat mijn gedrag n o o i t ongepast is.’

De meeste vaders zouden zich over zulk een antwoord boos hebben gemaakt, bij den heer van Berkesteyn had het tegenovergestelde plaats. Hij zag zijne dochter niet zonder welgevallen aan, en met een blik van vaderlijken trots op de gestalte, die zich zoo koninklijk tegenover hem verhief, zei hij glimlachend:

‘Dat is goed geantwoord, kind! Alleen de toon is niet kalm genoeg, niet ‘quite ladylike!’

‘Ik zal u de verklaring geven, papa! Ik wilde beproeven om op te staan en u op te zoeken, toen de schok kwam, ik zou gevallen zijn, zoo de dokter niet daar geweest was.... toevallig.’

‘Natuurlijk toevallig’ riep de overste. ‘Zoo het niet toevallig geweest ware’....

Clara had nu de opmerking kunnen maken, dat de toon niet kalm genoeg was, maar daaraan dacht ze niet.

De donkere blos van daarstraks was geweken om voor meer dan de gewone bleekheid plaats te maken, en de trotsche lip trilde, toen zij nu vroeg: ‘Hebt u iets tegen den dokter, papa?’

‘Waarom zou ik in het bizonder iets tegen hem

hebben, hij schijnt een fatsoenlijk man. Neen, ik heb niets tegen hem, en dat te minder daar ik begrijp, dat hij op u niet den minsten indruk kan gemaakt hebben. Iemand in zijn positie!'

'Natuurlijk niet,' zei Clara, maar zij zag haar vader niet aan.

'Ge kent mijn zwak, lieve: niemand komt mij aanzienlijk, rijk of goed genoeg voor, voor mijne edele Clara!, allerminst mannetjes zonder fortuin en zonder vooruitzichten. 'Adieu, ma chère!' en hij liet haar alleen.

Zooals de lezer reeds heeft opgemerkt, er was iets ongewoons in de verhouding van den heer van Berkesteyn tot zijn dochter, in dat krachtig uitspreken harer meening, ook wanneer die meening in lijnrechten strijd was met de zijne, - iets vreemds en ongewoons vooral, voor iemand die niet hiermede bekend was; dat van Berkesteyn de man, de militair, de aristocraat, geheel mocht worden afgescheiden van van Berkesteyn den vader.

Er deed zich bij den overste een vreemd verschijnsel voor, dat niet zoo ongewoon is, als men, oppervlakkig beschouwd, zou meenen: een vader, die voor zijn kind een masker draagt, een vader, die zich dag aan dag, jaar aan jaar, geweld aandoet, zijn ware natuur verbergt om in het oog van zoon of dochter niet onwaardig te schijnen.

Iedereen wist, dat de heer en mevrouw van Berkesteyn niet hadden geleefd in de teedere verhouding van gelukkige echtgenooten, - alleen hun dochter vermoedde daarvan niets; - het was van algemeene bekendheid hoe volkomen de overste zich wist schadeloos te stellen voor zijn weduwnaarstaat: Clara meende dat die 'arme papa,' nooit iemand anders zou kunnen liefhebben, dan

die ‘arme mama;’ wie den overste kende, kende zijn verregaand egoïstisch overheerschend en laatdunkend karakter; voor haar was hij zelfopofferend, zacht en teeder. Toen Clara nog kind was, had hij de rol van goed en achtenswaardig vader gespeeld, om zoodoende invloed en gezag over zijn dochter te erlangen; - toen hij haar na een scheiding van drie jaren terug zag, en het meisje, in wier ziel de vlekkelooze onschuld van het kind zich zoo liefelijk paarde aan de kracht der vrouw, hem vol vertrouwen tegentrad; toen hij langzamerhand bespeurde, dat het dwepend hart hem tot ideaal had gekozen, toen zou hij haar dat ideaal niet hebben ontnomen, voor al de schatten der wereld. In haar bijzijn woog hij zijn woorden; als zij binnentrad, sloeg hij het loszinnig of ongeloovig boek, waarin hij las, dicht; als zij naast hem ging, weigerde hij den bedelaar geen aalmoes, en zou de schoonste onder de lichtzinnige vrouwen geen blik van hem hebben erlangd.

En zonderling! Was hij met zijn dochter te samen, kostten hem deze opofferingen weinig moeite; dan verloren slechte boeken en schoone vrouwen veel van hun bekoring, dan voelde hij zich beter, minder zelfzuchtig gestemd; het waren zijn beste oogenblikken die aan Clara's zijde gesleten,- oogenblikken, waarin hij wellicht door zijn moeder herkend zou zijn, als het kind dat ze eenmaal leerde: den naaste lief te hebben als zich zelven!

Het was dan ook geen veinzerij, neen, het was ontzag voor dat edele, reine hart dat hij niet ontroeren, niet met afschuw vervullen wilde, het was liefde, die hem zichzelven deed verloochenen; de heiligste liefde, die hij ooit had gevoeld, en die door hare heiligheid en de

opofferingen, die zij eischte, het hart verwarmde, dat anders geheel zou zijn verzonken in den poel van égoïsme en werelddienst.

De overste had Clara opgevoed volgens een systeem.

De grondslag van het systeem, door hem gevolgd, was trots; een sterk ontwikkeld gevoel van eigenwaarde, ja zelfs de overtuiging van meer te zìjn dan het meerendeel der menschen, maar - haasten we ons dit hierbij te voegen - ook de zekerheid meer te kunnen tot stand brengen, de wensch grooter en beter te willen wezen dan het meerendeel der menschen.

De familie van Berkesteyn was een oude, patricische, geëerde familie; er waren in die familie, als in elke andere, schandalen en schandaaltjes voorgevallen, er hadden mésalliances en andere dwaasheden plaats gehad, maar de overste had zich wel gewacht daarvan ooit te reppen; integendeel, het meisje werd alleen het edele en roemruchtige in hare voorouders medegedeeld, en zoodoende een diepen eerbied ingeboezemd voor het geslacht, waaruit zij was gesproten.

Clara's moeder, die, ofschoon van adel, veel nederiger gestemd was, dan haar echtgenoot, zou misschien het kind andere gevoelens hebben ingeprent, maar zij was een dier zachte, stille wezens, die volstrekt geen invloed uitoefenen op haar omgeving, en van Berkesteyn had, vooral na haar dood, volkomen vrijheid, zijne dochter de aristocratische begrippen meê te deelen, die hij noodzakelijk en nuttig voor haar achtte.

De positie van den overste was volkomen geschikt om Clara te versterken in de meening, dat zij en haar vader zeer aanzienlijke personen waren; de eerbied, die het militair gezag in Indië op buitenposten wordt toe-

gedragen, de verhouding van militairen kommandant op die kleine plaatsen, tot den minderen militair, zoowel als tot den inlander, de fraaie inrichting van zijn huis en erf, en vooral het énorm fortuin, hem door zijn vrouw nagelaten, dat alles had medegewerkt om de dochter der van Berkesteyns niet nederiger te stemmen.

Later hadden het - in haar bijzijn altijd - waardig gedrag, het gedistingueerd uiterlijk en de fijne vormen haars vaders een sterk contrast gevormd met het grootste gedeelte der hem omringende heeren, en Clara nam met de jaren toe in vereering van haren vader en geringschatting van anderen.

Zij zou gevaar hebben geloopen van een ondragelijk schepseltje vol domme inbeelding te worden, zoo van Berkesteyn niet, tegelijk met het gif, het tegengif had toegediend. Wel verhaalde hij haar van haar hooge geboorte en onbevlekt wapenbord, maar terzelfde tijd wees hij met ijzeren hand op het ‘noblesse oblige;’ wèl noemde hij de vrouw het edelste en schoonste in Gods schepping, maar hij herinnerde haar ook, hoe ze door vele deugden die onderscheiding waardig moest zijn; wèl roemde en kweekte hij de talenten haar geschonken, maar drong er tevens op aan, dat zij begrijpen zou, hoeveel de kunst eischt. Ook wist hij, tegelijk met het fiere bewustzijn harer waarde, de behoefte aan het idéale bij haar op te wekken! Clara gevoelde hare meerderheid boven de meeste harer zusteren, maar tevens hoever ze bleef onder de groote en talentvolle vrouwen, wier levensbeschrijving zij bestudeerd, wier werken zij bewonderd had; - zij was fier op den edelen naam, dien ze droeg, maar als op een toevertrouwd pand, dat men met zorg bewaart; zij geloofde

aan den adeldom harer ziel en wendde zich met afschuw van al wat laag of gemeen was, zij geloofde aan haar grootsche roeping als vrouw en hield die voor oogen bij al hare handelingen.

Oneindig veel moeite en zorg had de vader twintig; jaren lang besteed aan Clara's leiding en vorming, alles had hij opgeofferd om de verwezenlijking te verkrijgen van het ideaal, dat hij zich had gedroomd van de vrouw en, - als hij nu de krachtige, edele natuur zijner dochter gadesloeg, dan was hij tevreden over zijn werk, dan wenschte hij zich geluk met het welslagen van zijn gevaarlijke onderneming.

Wat deerde het hem, dat anderen haar ‘vreemd,’ en te zelfstandig, en geëmancipeerd noemden, wanneer hij uren met haar te zamen kon zijn, zonder dat de tijd hem lang viel, wanneer de welgevulde schatkamers van haar helder hoofd en edel hart zich voor hem openden en hij logische taal (dat ongewoon verschijnsel bij de vrouw) van hare lippen hoorde; als hij met haar spreken kon over alles, wat hem belang inboezemde?

Met diepe minachting zag hij, van zijn kant, neêr op die flauwe, halve, bevreesde wezentjes, die de kracht niet bezitten om haar eigene waarde te gevoelen, den moed niet hebben een meening te uiten, zoolang die niet door vader, broeder en echtgenoot, ja liefst door de geheele maatschappij, is erkend een geoorloofde meening te zijn, die vrouwen, die altijd kinderen blijven, waar men altijd stoot op het steréotype: ‘ja, ziet u, daarover kan ik niet oordeelen!’ of dat vervelende: ‘ja, weet u, daarvan heb ik zoo geen verstand!’

De vader was volkomen tevreden met zijn dochter,

hij was fier op haar, hij had haar lief, lief boven alles, wat de wereld hem ooit had gegeven of immer schenken kon, en het was die liefde, die hem kracht gaf en lust om te trachten in Clara's oog, de groote persoonlijkheid te blijven, die hij tot dusver geweest was.

XVI.

Who that have felt that passions power,
Or paused or feared in such an hour?
Or thought how brief such moments last?
But yet-they are already past!
Alas! we must awake before
Wo know such vision comes no more.

BYRON.

In de verte verrijst Malta, een geelgrijzige steenmassa, bespoeld door blauwe golven, bekroond door veelkleurige bloemen. De Elwine is veilig tot hier gebracht, en nadert nu de stad der ridders; de geelgrijze steenmassa wordt duidelijker zichtbaar als een tal van kolossale forten; de stipjes op de blauwe golven blijken schepen, en de veelkleurige bloemguirlanden zoovele wandeltuinen op de hoogste en liefste plekjes van de stad Lavalette aangelegd.

Tusschen de twee havens, door de natuur zoo schilderachtig gevormd, door den mensch benuttigd om het eiland Malta tot eene bijna onneembare vesting te maken, steekt de landtong uit, waarop het beroemde Lavalette werd gebouwd.

In den middagzonneschijn flikkeren de witte huizen

met hare talrijke balkons, vroolijk en uitlokkend, de enkele bootjes, die met vruchten beladen naderen, zien er veelbelovend uit met hun frissche kleuren en veelsoortige vracht; de menigte menschen, die men in de hoogste gedeelten der stad zich ziet bewegen, getuigt van leven en vertier, en er ontstaat onder de passagiers een groot verlangen om maar zoo spoedig mogelijk aan wal te gaan.

Het binnenstoomen der haven gaat langzaam, de oorlogs-, koopvaardij- en andere schepen, die daar jiggen, verhinderen de Venus, om met haar vracht den wal anders dan op een aanmerkelijken afstand te naderen; daar laat men het anker vallen, en - menige zucht van verlichting, menig dankbaar woord voor de onverhoopte redding volgt het ratelen van den ketting.

De reizigers zijn verplicht om, willen zij aan den wal komen, telkens een bootje te huren; het roeien door de stille haven, beheerscht door de forten Sancte Angelo en Ricasoli, met de verlichte stad in het verschiet, is echter op zichzelf een genot, en de heeren gingen nog dienzelfden avond naar dat Lavalette, dat door Byron de stad der trappen en der nonnen werd genoemd.

Gedeeltelijk had Byron gelijk.

Doordien Lavalette op een rots werd gebouwd, is het, wanneer men van de haven de stad binnenkomt, een onophoudelijk stijgen. Aan beide zijden van de breede trappen, die in den rotssteen uitgehouwen zijn, bevinden zich de winkels en woonhuizen; boven in de stad, waar eenigszins een plateau is gevormd, worden de aanzienlijker woningen en voor het meerendeel de openbare gebouwen gevonden.

Daar zijn het prachtige opera-house, de Auberges, fraaie regelmatig gebouwde verblijfplaatsen, eertijds voor de ridders, nu voor de Engelsche officieren; de markt, de kazernes, de Library, het paleis van den gouverneur en de publieke wandelplaats, waarin zich verscheidene standbeelden, tomben, enz. bevinden.

Men moet in Lavalette geweest zijn om zich een voorstelling te kunnen maken van het eigenaardige dier klimmende en dalende straten, die telkens weêr het uitzicht geven op de drukke haven of de blauwe zee, en altijd bezocht zijn, daar de inwoner van Malta op straat leeft, ja, dikwerf slaapt tevens.

Wat nu den naam van ‘stad der Nonnen’ betreft, deze is iets minder gegrond; 't is waar, de eerste indruk is alsof alle kloosters leêgloopen, maar weldra ontdekt men dat het de landsdracht is der Maltezer vrouwen, die haar het uiterlijk van nonnetjes geeft. Zij dragen namelijk allen een soort van zwart zijden overkleed, dat aan een balijntje geplooid, het voorhoofd overschaduwt, rug en schouders bedekt en tot op het midden neêrhangt, sommige vrouwen weten het met beide handen vrij gracieus op te houden, maar over het geheel is het een smakelooze dracht, die weinig medewerkt om de slanke figuren en fijne gezichtjes der Maltezerinnen te doen uitkomen.

't Zij Byron gelijk had of niet, zooveel is zeker dat de stad der trappen en der nonnen een zeer gunstigen indruk maakte op de heeren, die den eersten avond reeds een kijkje gingen nemen. Den volgenden dag was het een prachtige morgen, juist zoo een als men zich wenschen zou, om een stad voor de eerste maal te betreden, en de aangename stemming, waarin de

passagiers ontwaakten, werd nog verhoogd door een allerliefste muziek, die eenige Maltezers kwamen uitvoeren, in een schommelend bootje gezeten.

Nog vóór het ontbijt ging men aan het koopen van sinaasappelen, die in grooten getale en voor spotprijzen werden aangebracht. Er is dan ook, geloof ik, op de geheele wereld geen vrucht te vinden, geuriger, saprijker en verkwikkender dan de sinaasappel, niet zooals wij dien in een Amsterdamschen kelder koopen, maar zooals de Maltezer u dien aanbiedt; de purpere appel, straks nog gloeiend en geurend onder het donker loof in zijn tuin, nu in bevallige wanorde opgestapeld in zijn bootje, het groene blad aan den steel ter nauwernood verwelkt.

Onze vrienden haastten zich zooveel mogelijk met het ontbijt en juist staan ze in beraad, welk bootje te kiezen uit de velen, die aangeboden worden, als ze eensklaps een der bootslui hooren uitroepen: Mevrouw I am Hollander!' Een zwart gebaarde Maltezer, in een slank vaartuigje, dat de Hollandsche vlag voert, nadert nu haastig en vóór iemand er op verdacht is, springt hij aan boord en begint met levendige gebaren een verhaal. Hij sprak 'Holland very good,' hij was met Miss Tinne, the great travelier, hij weet wel dat hollander altijd something strange willen!.... Men vindt dit een zeer aardige ontmoeting en abonneert zich bij den Maltezer, zoodat van nu af aan de reizigers onder het wapperen der geliefde driekleur naar den wal zullen roeien.

De kennis van freule Tinne zou echter deze keer niet zoo heel veel voordeel genieten van de rijke Hollander, want toen de reizigers na een korte kennisma-

king met Valette naar de Elwine terugkeerden, was dit slechts om den gezagvoerder mede te deelen, dat zij, den tijd, die in Malta moest worden gesleten, liever in een der logementen, dan op de ontredderde boot wilden doorbrengen.

De meesten gingen hiertoe des te gereeder over, daar het getimmer en geraas, dat de werklieden op de Elwine noodwendig moesten veroorzaken, het bijna onmogelijk maakten daar te vertoeven, en het dus te wachten was, dat den gouvernements-passagiers later de gemaakte onkosten vergoed zouden worden, een verwachting die niet ongegrond bleek.

Ook zouden de kosten van een verblijf aan den wal niet zooveel verschillen met die aan boord, daar de kapitein per dag vijf gulden voor elken reiziger eischte en men in het logement dat ook betaalde.

De overste moest, als commandant van het détachement, aan boord blijven, maar werd daarvan, om redenen van gezondheid, vrij gesproken; beurtelings bleven twee der luitenants; de dokter kon de boot verlaten, onder voorwaarde, dat hij tweemaal daags aan boord ging om zich naar den gezondheidstoestand te informeeren; zeer enkelen bleven uit verkiezing, anderen uit vrees, dat een verblijf aan den wal op grootere onkosten zou jagen.

Er waren twee logementen van den eersten rang in Valette, en daarin verdeelden zich onze bekenden onder de passagiers der Elwine.

Het hôtel d'Angleterre herbergde de heer van Berkesteijn en zijn dochter, jufvrouw Huigen, van Raven, mevrouw Krobs en mevrouw Helmberg; in het Imperial hôtel logeerden de heer en mevrouw Vuiste, Bugg en Liena Riethaag, het paartje, als ook de jonge heeren.

De huizen in Valette zijn opgetrokken uit het steen der rots. Deze is natuurlijk in overvloed voorhanden, en kost niets dan de bewerking; van daar dat de woningen op zoo ruimen schaal gebouwd worden; trappen, muren, balkons, vloeren, in één woord, alles wat in andere huizen van hout is, is hier, zoo veel mogelijk, uit steen vervaardigd, de muren hebben een half el dikte en, daar de vensters klein zijn, kan er niet veel doordringen van de warmte, die anders op het heetst van den dag vrij hevig kan wezen; zoodra de zon niet meer zoo fel schijnt op de witte wegen en huizen, die door geen enkelen boom beschaduwd worden, is het klimaat verrukkend en menige avond vond dan ook onze vrienden op straat, 't zij slenterend langs de winkels, 't zij in een restauratie, onder het genot van ijs en gebak, 't zij in de Opéra of in een der zoo gezellige koffiehuizen.

Het hôtel d'Angleterre en ook het andere waren in het drukste gedeelte der stad gelegen, beiden in zeer nauwe straatjes; breede entreé, de kolossale trappen, gangen, de ruime eet-, billard en danszalen; de talrijke balkons en vérandahs, vergoedden dit gebrek. Daarenboven was de tafel zeer goed en de bediening zoo uitmuntend, dat het haast scheen, alsof ieder der keurig nette kellners zich geroepen vond, om de vriend bij uitnemendheid te wezen van elk der gasten.

't Was dan ook een ware verkwikking voor de vermoeide en teleurgestelde reizigers, na de akelige dagen aan boord doorgebracht, zich in koele, ruime vertrekken te kunnen bewegen en, toen ze drie dagen in Malta waren, schenen de meesten reeds in hun voordeel veranderd, zoowel wat humeur als uiterlijk betreft.

XVII.

> O! my friend! - I have much that I yearn to say to you - alone - alone.
> BULWER.

‘Mijnheer van Raven’ vroeg een zachte, melodieuse stem, die een weinig scheen te beven bij het uitspreken dier toch zoo eenvoudige woorden.

‘Jufvrouw van Berkesteyn! wat is er van uw dienst?’

‘Ik zou u gaarne even spreken! Ik ben zoo angstig, dokter .... over papa! Vindt u ook niet, dat hij er in den laatsten tijd zeer slecht uitziet?’

De dokter zette zich tegenover de jonge dame.

Het was in de leeskamer van het hôtel d'Anglelerre, het gezellig vertrek, dat men moest passeeren om de eetzaal te bereiken, en waar zich een groote tafel bevond, gevuld met de intéressantste couranten en tijdschriften, die in Europa uitkomen.

Clara had reeds sinds tien minuten in de Times zitten turen, zonder te lezen echter, want ze was daar gekomen, om met den dokter te spreken, hopende, dat hij wellicht wat vroeger dan de anderen in de leeskamer zou verschijnen, om op de etensbel te wachten.

‘Hebt u niet opgemerkt dokter, hoe somber hij gestemd is? ging ze voort, ‘en hoe onrustig hij wezen kan, en hoe bleek hij soms eensklaps wordt, zonder eenige oorzaak?’

‘Om de waarheid te zeggen, jufvrouw van Berkesteyn, geloof ik, dat alleen de oogen der liefde in staat zijn zulke veranderingen te bespeuren, voor de minder oplettenden blijven ze onopgemerkt. Maar u weet wat hem deert! Een kleine aandoening van de lever! de gewone kwaal der Indische heejen, de kwaal, waarmeê we meest allen répatrieeren.’

‘Neen, neen, dat is het niet alleen, dokter! en het meisje sloeg hare groote ernstige oogen naar hem op.’ ‘Men zegt,’ ging ze na een korte pauze voort, ‘dat, wanneer men van een dokter eenige hulp wil erlangen, men hem iets niet ten halve zeggen, maar het geheele vertrouwen schenken moet:

Nu dan, ik zal openhartig met u wezen. Papa heeft verdriet! en dat is het wat hem ziek maakt.’

‘Verdriet? En kunt u de oorzaak gissen?’

‘Neen, dat is het juist, ik kan geen oorzaak bedenken! Reeds sinds lang is papa de smart over den dood mijner moeder te boven, reeds sinds lang ben ik alles voor hem; nu, u ziet, ik doe mijn uiterste best om hem genoegen en afleiding te geven. Hij heeft geen zorgen, zooals andere menschen somtijds neêrdrukken, hij gaat naar zijn geliefd Indië terug en toch.....toch lijdt hij!’

‘Hebt u hem wel eens meer in deze stemming gezien?

‘O ja, meermalen! Vooral in den laatsten tijd, dien we in Europa doorbrachten. Soms had hij zulke vlagen van melancholie, dat hij zich alleen opsloot, en niemand

zien wilde, soms ook streed en verzette hij zich tegen die somberheid, zooals hij nu ook doet, maar, voegde ze er op bijna fluisterenden toon bij, terwijl haar gelaat een uitdrukking van angst aannam, ‘maar dan eindigde het ..... vreeselijk!’

‘Met?’

‘Met hevige zenuw-aandoeningen, bijna toevallen! ik heb het maar tweemaal bijgewoond! Papa voelde altijd, wanneer het naderde, en zorgde dat ik van hem verwijderd werd. O, hoe menigmaal heb ik gewenscht, dat hij mij alles vertrouwen en de oorzaak van zijn leed zeggen zou, opdat ik hem troosten kon! - en groote tranen stonden haar in de oogen.

‘En heeft hij u nimmer zijn vertrouwen geschonken?’ vroeg de dokter, wiens hart begon te kloppen, bij het zien van die tranen, die hij zoo gaarne had gedroogd.....

‘Neen, nooit, geen enkel woord,’ zei ze droevig, ‘geen enkel woord!’

‘Zonderling! of neen.... niet zonderling’ mompelde van Raven, terwijl hij zich herinnerde wat hij van den heer Vuiste had vernomen omtrent het vroeger leven van den overste.

't Was of Clara had gelezen, wat er omging in zijn ziel.

‘Dokter’ vroeg ze eensklaps, het hoofd oprichtend, ‘meen niet dat ik u vraag uit nieuwsgierigheid. God weet dat ik liever nimmer meer een woord zou spreken, dan uit te vorschen, wat papa noodig oordeelt voor mij te verzwijgen.... maar het zou goed zijn, als ik alles wist. Soms heb ik een vermoeden, dat het iets in zijn verleden is, wat hem kwelt; een ongeluk misschien, dat hij niet kan herstellen. U kunt dat weten, dokter, u zijt ook in Indië geweest, in dezelfde

streek, als hij en in Indië weet men alles van elkaâr.... Is er iets van dien aard? heeft mijn voorgevoel mij niet bedrogen?'

'Mijn hemel jufvrouw van Berkesteyn,' zei van Raven luchtig 'u begint waarlijk gewetensvragen te doen.' Het gelaat van den jongen man was afgewend, en Clara zag niet, welk een pijnlijke spanning er in iederen trek lag; ze was te zeer onder den indruk harer eigene gewaarwordingen, om de hevigheid van de zijne, en het onnatuurlijke van zijn lach op te merken; zonder iets te vermoeden ging ze dus voort: 'Och, mijnheer van Raven, het is geen indiscretie, die mij vragen doet en u kunt mij gerust alles vertrouwen!'

'Dat zeggen alle nieuwsgierige dametjes' .... en van Raven, die in zijn betrekking of in zijn omgang met vrouwen geleerd had zijn gelaat te beheerschen, keek haar nu aan met het meest onbezorgde gezicht ter wereld.

'U vindt mij nieuwsgierig' zei Clara nu op eenigszins gebelgden toon, 'Denkt u, dat ik zoo iets vragen zou, indien ik het niet deed voor papa's welzijn, - indien ik niet wist, dat in het leven van papa niets is, dat voor zijn kind noodig is geheim te blijven, zooals dat bij andere vaders wellicht het geval is. Meent ge' voegde ze er met trotsche heftigheid bij, 'dat ik bij u, een vreemde, naar papa's verleden zou informeeren, zoo ik niet wist dat het even eervol is als zijn heden?'

De dokter ontmoette haar half toornigen blik en zeide zoo langzaam, alsof hij ieder woord woog, vóór hij het uitsprak: 'Ik wenschte u eenige inlichtingen te kunnen geven, jufvrouw van Berkesteyn, als ik maar iets wist, zou ik het u zeggen, dat verzeker ik u.'

Clara had zich hervat en was een weinig verlegen over haar heftigheid van zooeven. ‘Ik mag u wel mijn excuses maken, dokter’ zei ze ‘over mijn lastig aandringen maar....’ en er beefde een traan in haar stem, ‘maar - u weet niet wat het mij kost over hem een geneesheer te raadplegen als over een zieke; toch is het wellicht noodig’.... weenend voegde zij er bij.... ‘wat zou er van mij worden, als hij stierf?’

De dokter zei tot zich zelven, dat hij zeer goed wist, wat er van Clara zou worden; - hij antwoordde echter medelijdend: ‘Maar, ik verzeker u, er is geen gevaar; niet het minste, - neen, jufvrouw Clara, als u schreit, dwingt u me om te gaan zitten lezen, anders moet ik meêdoen.’ En hij greep een boek.

Clara glimlachte flauwtjes. ‘Als papa me maar vertrouwde!’ zuchte ze, meer tot zich zelve dan tot hem. Maar hij hoorde het. Er kwam een gevoel van afgunst in hem op, jegens den man, die zulk een schat van liefde en trouw toebehoorde, en er was iets heftigs in zijn stem, toen hij, van achter zijn boek, zeide: ‘Ja, het moet wel hard zijn, niet het volkomen vertrouwen te bezitten van dengeen, aan wien men zich zóó geheel wijdt. Voor u vooral,’ ging hij op bitteren toon voort, ‘die uw vader zoo liefhebt, dat er in uw hart geen plaats overig schijnt voor eenige andere genegenheid.’

Wat Clara op eens het geheim zijner ziel ontsluierde? Was het dat afgewend gelaat, was het dat half toornige, half droevige in zijn anders zoo vroolijke stem, of was het wellicht die geheimzinnige snaar in des menschen borst, die zich eensklaps met kracht doet hooren, als ze getroffen wordt door een hand, die haar alleen kan doen trillen?

‘Geen plaats voor eene andere genegenheid?’ vroeg ze, ‘o, mijnheer van Raven, mij dunkt, u moet het hart der vrouw te goed kennen, om niet te weten, dat daarin altijd plaats genoeg overblijft om een nieuwe genegenheid te huisvesten! altijd plaats voor liefde, wijl daarin een nooit voldane behoefte woont, om lief te hebben!’

‘Maar - zou er wel plaats zijn voor meer dan een zóó groote, zóó alles overheerschende liefde, als die, welke gij uw vader toedraagt?’

Zij zweeg een oogenblik. Toen vroeg ze op dien zachten toon, die haar iets zoo beminnelijks gaf: ‘Gelooft u niet, dat er ten allen tijde jonge meisjes waren, wier geheele ziel aan haar ouders hing? En bleek later niettemin in dat hart, ruimte voor de liefde tot den echtgenoot en voor haar kind, voor al hare kinderen, - ja, dat de bron waaruit de vrouw hare liefde put, nooit opdroogt, blijkt als ze haar kleinzoon aan het hart drukt’....

‘Goddank,’ riep Gustaaf van Raven eensklaps uit, terwijl hij zijn boek op tafel wierp en opsprong. ‘Goddank, dat u zoo denkt op dit punt!’

Ontsteld over deze onverwachte uitwerking harer woorden, in iemand, die zich zoo zelden tot uiting zijner gevoelens liet vervoeren, zag zij op, maar toen haar blik den zijnen opmerkte, sloeg zij de groote oogen neêr; van Raven greep het nummer van Punch weêr op, maar, meer dan de geestigste zet van den geestigen Punch, trok hem dat lief gezicht, waarvan de blos nog niet wijken wilde. Clara had een ander nummer van Punch, maar zij keek over de grappige karikaturen heen, naar het gelaat, dat door zulk een gelukkigen glimlach werd

opgeluisterd, en, bij het zien van dien glimlach, kon ze niet meer, als een oogenblik te voren, spijt gevoelen over hare veelbeteekenende woorden.

Zooals gewoonlijk in zulke gevallen, was de dame de eerste, die zich genoegzaam hervatte om op schijnbaar kalmen toon het gesprek voort te zetten!

‘Maar wij vergeten papa bij onze zielkundige studiën over vrouwenharten’ zei ze luchtig. ‘Zou er niets aan te doen zijn? Kunt u niet iets bedenken? U weet, het is uw vak!’ voegde ze er lachend bij, ‘om zieken te genezen.’

‘Of het tegenovergestelde! Maar in ernst, - ik zal mijn best doen. Natuurlijk moet ik beginnen met uw papa nauwkeurig gade te slaan, en zal daardoor dikwerf in uw gezelschap moeten zijn, - u ziet wij dokters hebben ook buitenkansjes. Ik behoef u niet te zeggen,’ ging hij ernstig voort, toen Clara opstond als of ze het gesprek als geëindigd beschouwde, ‘dat het mij een groot genoegen zou zijn, zoo ik iemand, die u zoo dierbaar is, van eenig nut kon wezen. Ik dank u voor uw vertrouwen en hoop dat u niet meer boos zijt, omdat ik zoo geheimzinnig was, - ik verzeker u als ik iets wist, had ik het u verteld.’

Toen hij deze leugen met het oprechtste gezicht ter wereld had uitgesproken, reikte hij haar de hand, zij drukte die even, zonder hem aan te zien.

Op dit oogenblik verscheen jufvrouw Huigen in de openstaande deur der leeskamer. De goede ziel, die zich nu eenmaal in het hoofd had gezet, dat haar ‘jongen’ alleen met Clara gelukkig kon worden, en dat zij voorbeschikt was om hem dit geluk deelachtig te maken, kwam eensklaps tot de ontdekking, dat ze een

tête-à-tête stoorde. De gedachte deed haar van verlegenheid bloozen.

Jufvrouw Huigen kon soms nog echt meisjesachtig blozen, hetgeen haar zeer lief stond, en ze bleef stokstijf staan tusschen deur en hengsel, tot ze met zich zelve was overeengekomen, dat ze maar beproeven moest onbemerkt te retireeren! Had ze maar het naadje nog afgebreid, waaraan ze bezig was; dat kwam er van, als men toegaf aan de luiheid!

Juist wilde ze een behendigen terugtocht beproeven, toen van Raven, die eerst met zijn rug naar de deur gekeerd stond, haar bemerkte. ‘Wel, mamaatje,’ riep hij vroolijk uit ‘hoe gaat het? u komt juist van pas om uw vriendin een weinig op te beuren,’ ging hij voort. ‘Geloof me, jufvrouw van Berkesteyn, er bestaat geen mensch op aarde, die beter alle zorgen kan wegnemen, dan jufvrouw Huigen; men behoeft haar kalm gezicht maar aan te zien, om zich over niets meer ongerust te kunnen maken. Kom, vertel ons eens, mamaatje, hoe bevalt het u in dit wanordelijke, zedelooze land, waar de kinderen niet gewasschen en de menschen maar half aangekleed zijn?’ Clara had zich intusschen volkomen hersteld en de blos was geweken, toen de jonge man jufvrouw Huigen tot haar bracht.

De arme jufvrouw Huigen kon, zelfs door die vriendelijke toespraak, niet op haar verhaal komen, integendeel, met ieder oogenblik namen hare wroegingen toe, dat zij den ‘goede jongen’ zoo indiscreet had gestoord; ze begon te mompelen van iets, dat ze vergeten had, en noodig halen moest, maar Clara, die de oorzaak van haar verlegenheid begreep, haastte zich haar gerust te stellen. Alweder was de arme Punch souffre-douleur,

het meisje vertoonde met grooten ijver de aardigheden, waarvan jufvrouw Huigen niets begreep, iets wat Clara zeer goed kon weten, maar waaraan ze op dit oogenblik niet scheen te denken.

Gelukkig luidde de etensbel en redde het haastig toesnellen van de andere logées de drie vrienden uit hunne moeilijke positie.

XVIII.

Écoute! tout se fait; songe à la bien-aimée
Ce soir sous les filleuls à la sombre ramée
Le rayon du couchant laisse un adieu plus doux,
Ce soir tout va fleurir: l'immortelle nature
Se remplit de parfums, d'amour et de murmure,
Comme le lit joyeux de deux jeunes époux.

A. DE MUSSET.

Het is avond. De schemering is reeds gevallen, de roode en witte bloemen in de Piazza Regina, die vroolijke wandelplaats van Lavaletta, zijn ter nauwernood te onderscheiden van hun groenen bladerendos; de graftomben, standbeelden en bustes, hier en daar geplaatst, schijnen meer en meer in het duister weg te schuilen, en geven iets fantastisch, iets spookachtigs aan den anders zoo vriendelijken tuin. Het is zoo stil in het ronde, dat noch het klagend lied van den oceaan, noch het verwijderd gerucht van het stadsgewoel, stoornis geven in de diepe rust der natuur. Zoo komt het ten minste den eenzamen wandelaar voor, die op gindsche bank is uitgestrekt.

Gustaaf van Raven heeft het niet bespeurd dat de avond viel; doelloos staart hij in de verte naar de don-

kere, kalme zee, naar de bloemen aan zijn voet, naar den wolkeloozen hemel boven hem, - hij ziet niets van dat alles, - hij droomt. De eenzame wandelaar droomt, zooals men somtijds droomen kan, met open oogen, en voor zijn verrukten blik verrijst een visioen, oneindig liefelijker dan Malta bieden kan.

Hij droomt van het land der zonne.... van een dier heerlijke plekjes, waar de smaragdkleurige sawah golft, en de palmboom vrede wuift, waar de bergstroom haar woedend bruischen staakt, om zachtkens de lianen te bespoelen, die zich slingeren om zijn oevers; een dier vele rustoorden in de grootsche, eeuwige, geheimzinnige natuur van Insulinde, waar het den mensch zoo stil en zoo goed is....

Midden in het dichte palmwoud droomt hij zich een vriendelijke villa; de groote waringins aan beide zijden spreiden hun breed getakte armen uit, als om de woning voor de brandende zonnestralen te beschutten, de fijne neêrhangende blaadjes der dichte bamboesstruiken worden door een zacht koeltje opgeheven, de donkerroode mangistan bloost tusschen het groene loof, de rooskleurige djamboe en ramboetan doen de zwaarbeladen takken buigen, de gouden pisang gluurt van uit hare breede lichtgroene schilden.

In de villa zelf is alles licht en lucht, de ruime verandah is met hangplanten en beelden gesierd, de gemakkelijke stoelen noodigen tot zitten uit, de bedienden loopen heen en weêr in hun kleurige baadjes.... hand aan hand treedt een jong paar naar buiten, hij in het lichte kostuum der Indische heeren, zij in het amazonen kleed; ze toeven een oogenblik op het terras, bestijgen ean paar fraaie paardjes en rijden van daar

in vliegenden galop, langs de heuvelrijen, die zich baden in den goudgloed der ondergaande zon, langs de schilderachtige kampong[1], met zijn naakte kinderen en snuivende karbouwen[2], langs de rivier, met zijn dichte bosschen aan den oever en zijn knielenden Mahomedaan, het gelaat naar het westen gekeerd.

Het jonge paar rent voort en zoekt de smalle, dichte paadjes, die de witbloeiende koffietuinen doorsnijden, en waar niemand hen bespieden kan, daar komen de paardjes zeer dicht naast elkander en de jonge man fluistert der amazone in, hoe haar goudbruin haar zoo heerlijk wordt beschenen door de avondzon....

Een andere droom komt plotseling de eerste verstoren. Het zijn twee blonde knapen in den blauwen kiel der Hollandsche jongens, het oog gevestigd op hun boeken, het hoofd op de ellebogen gesteund, die nu voor den blik des droomers verrijzen.

Daar beginnen door een plotselinge beweging de knikkers in den zak van een der jongens te rollen; hij schuift haastig zijn werk weg, maar de oudste, de knaap met dat veelbelovend, schrander gelaat, legt hem het boek weêr voor. Probeer het nog eens, George, je weet, we moeten hard werken, we moeten zien dat we heel knap worden, om broêr Gustaaf, die zooveel voor ons doet!....

Een weemoedige glimlach speelt om de lippen des droomers, maar nu wijkt de glimlach en een pijnlijke blos verwt zijn gelaat.

Hij is in het vaderland, in de groote stad, waar tot nu toe de naam zijns vaders werd geëerd, waar die

1) Inlandsch dorp.
2) Trekdieren.

thans wordt uitgesproken met deernis of verachting, hij bevindt zich op het somber kantoor van den ‘bankroetier’ en is omringd door schuldeischers, dreigende, ruwe, koel beleefde, medelijdende schuldeischers, maar die allen hetzelfde vragen: geld! geld!

En er is geen geld! Ja toch, hij heeft het erfdeel van zijn patroon, die mooie som, waardoor hem voor geheel zijn leven onafhankelijkheid was gewaarborgd; hij geeft wat hij vermag om den naam zijns vaders te zuiveren, en, als de schreeuwende bende is heengegaan, blijft hij achter arm, dood arm!....

O, de villa en de schoone vrouw in amazonenkleeding, waarom kan hij ze niet weêr terugzien in zijn droom, - waarom telkens dat tooneel met de schuldeischers van den bankroetier?....

Daar stoort hem iets in zijn gepeins, - het zijn menschenstemmen; ze naderen, - nu zijn ze vlak bij hem, achter het oranjeboschje, daar schijnen de twee sprekenden stil te staan, het geluid van de stemmen komt geregeld tot hem, - zal hij te voorschijn treden?

‘Neen, neen,’ zegt de vrouwenstem zacht en smeekend, ‘gij wordt weêr boos en dan, dit weet ge, dan kunnen we niet verder komen! Heb geduld, mijn lieveling, eenmaal zal alles zich schikken, en dan, dan zullen we gelukkig zijn te samen.... dan zal alle leed zijn vergeten!’

Die stem, zoo liefelijk en melodieus, die stem, waarin moeielijk bedwongen smart trilde, kwam zij den wandelaar niet bekend voor? kan het mogelijk zijn, dat het toeval hem wederom getuige maakte der geheimzinnige ontmoetingen van mevrouw Helmberg? Hij zal hen waarschuwen voor zijn tegenwoordigheid? Maar is het niet

wreed, niet onkiesch haar dus te beschamen? liever wil hij langs een omweg onbemerkt trachten te verdwijnen. Gustaaf van Raven erlangde de zekerheid dat de spreekster van zoo even mevrouw Helmberg zijn moest, toen - even luisterde hij nog - de toegesprokene antwoordde: ‘Eenmaal,’ zoo klonk de ruwe uitroep, ‘eenmaal? ja, als mijn botten op Atjeh liggen te bleeken, d a n zal ik gelukkig zijn! Eenmaal! bah! met zulke beloften ben ik lang genoeg gepaaid, ik weet het, dat ik niets te wachten heb van het leven! ik weet dat ik geboren ben, om rampzalig te zijn! Probeer niet me iets wijs te maken, zeg ik u!’

‘Julio, Julio, waarom altijd het ergste te gelooven?’

Een schorre, akelige lach was het antwoord, toen een vloek en dan: ‘Ik zou wel eens willen weten, wat voor mij “het ergste” is!’

‘Gij kunt immers gespaard worden en u onderscheiden op Atjeh!’ begon nu mevrouw Helmberg weder, met zachte overredende stem, als had ze zijn bittere klacht niet vernomen.

Van Raven zei wel tot zichzelven, dat hij niet langer luisteren mocht, maar de nieuwsgierigheid, die ondeugd der v r o u w , hield hem telkens weder aan de plek geboeid.

‘Wat? Gespaard worden? Al viel er maar éen kogel op Atjeh, dan zou die éene kogel voor mij zijn! Mij onderscheiden? Men geeft geen ridderorden aan een gemeen soldaat zonder naam! Die zijn voor de hooge heeren!’

‘Stil nu, stil! Wat zijt ge weêr onbillijk! Ge weet, hoeveel pijn het me doet u zoo te hooren spreken! Kom, Julio, kom, houd moed! Ben ik niet bij u, om u lief te hebben? Zou ik niet iederen droppel bloeds,

die in mijn lichaam is, willen geven, om u gelukkig te zien? Waag ik op dit oogenblik niet alles, om ons doel te bereiken? Heb ik mijn Indië, mijn familie, mijn dierbaar vaderland niet verlaten, om u, mijn lieveling, te redden?' Zijt ge niet het dierbaarste, het beste, ja, het eenige, wat ik bezit op de wereld?

Zij had gesproken met een hartstocht, een vuur, waartoe van Raven haar nimmer in staat zou hebben geacht. Ook al had hij soms staaltjes gezien van haar heftig karakter; hoe teeder moest die vrouw beminnen, als het zulk een verandering in geheel haar bestaan kon teweeg brengen; als al haar somberheid en licht opgewekte toorn, zoo op eens konden plaats maken voor de liefelijkste zachtmoedigheid. Hoe grievend moest haar het ruwe antwoord zijn, dat nu van Julio's lippen rolde!

'Wat baat mij uw liefde? Wat helpt het of gij mij gelukkig zoudt willen zien? Dat vraag ik u. Ge weet, zoo goed als ik het weet, dat wij, dat gij en ik, behooren tot het ras der vervloekten op aarde, dat we een paar ellendige "kleurlingen" zijn!'

De vreeselijke vervloeking, die deze woorden verzelde, werd gevolgd door een kermenden zucht van mevrouw Helmberg, en 't scheen van Raven nu of zij den woesten man door hare liefkozingen tot bedaren trachtte te brengen. Hij begon nu tot zichzelven te zeggen, dat de zaak een eenigszins kritiek aanzien kreeg, want - vond hij er geen kwaad in, van een heftig tooneel de ongevraagde getuige te zijn, - eene teedere scéne te bespieden, dat scheen hem niet fair; hij peinsde dus op een middel om zich uit de voeten te maken en meende dat gevonden te hebben, toen zij den rechterkant van het boschje waren genaderd. Hij geloofde namelijk vei-

lig ter zijde te kunnen uitwijken; hij deed dit, maar hij had zich vergist, toen hij zich omkeerde, kwamen mevrouw Helmberg en Julio den hoek van het boschje om, en stonden de drie wandelaars vlak tegen over elkander.

Een oogenblik bleef van Raven onbewegelijk, terwijl mevrouw Helmberg terugtrad en een half onderdrukten kreet slaakte; die wederzijdsche verlegenheid duurde nog voort, toen de weduwe reeds alleen was gebleven met den dokter. Nauwelijks toch werd van Raven zichtbaar, toen Julio eensklaps was verdwenen met een vlugheid, verbazend voor ieder, die niet bekend is met de groote lenigheid en het snelle van de bewegingen, den Oosterling eigen.

Eerst toen de dokter Julio's haastig wegstervenden tred niet meer hoorde, wendde hij zich tot de vrouw, die bevend en bleek als een doode tegen een pilaar leunde, en, met haar fijne trillende handen den shawl dichter om zich henen trok, die wat scheen afgegleden.

‘En geen wonder!’ dacht van Raven ‘bij een ontmoeting met zulk een minnaar.’

‘U schijnt koud, mevrouw?’ vroeg hij op koel beleefden toon, en voegde er toen eenigszins spottend bij: ‘Het is dan ook wel wat laat voor avondwandelingen, dunkt me!

Ze zag hem aan met dien fluweelzachten blik, die zoo iets touchants heeft in de vrouwen van het zuiden, den blik, die deelneming schijnt te vragen, en bij een beleediging zoo aandoenlijk en smeekend verwijten kan. De groote gazellenoogen misten hunne gewone uitwerking niet.

‘Mevrouw,’ zei de dokter vriendelijk en op veel zachter toon dan daareven, ‘ik zou u raden even te

gaan zitten en wat te kalmeeren. U is geschrikt over mijne tegenwoordigheid, niet waar? 't Is ook heel indiscreet van me, dat beken ik, maar - er liep daar een eind verder zoo'n nijdige hond, dat ik hem voor geen geld zou gepasseerd zijn; - anders was ik natuurlijk dadelijk weggegaan. Ik wil u openhartig bekennen, dat ik een gedeelte van het door u gevoerde gesprek heb gehoord, maar, laat u dit volstrekt niet ontstellen, mevrouw, uw geheim is bij mij zoo veilig, alsof gij alleen het wist. Ik verzeker u, ik heb een buitengewoon talent van geheimen te bewaren!' voegde hij er luchtig bij.

'Ge zijt wel goed, mijnheer van Raven! Indien iemand ons hooren moest, dan verheugt het mij, dat gij het zijt geweest; want ik weet.... dat ge zwijgen kunt!'

'Hoe kunt u dat weten, mevrouw Helmberg?'

'Eenigen tijd geleden, 's avonds laat, hebt u toen niet op het dek van de Elwine?'....

'Een dame gezien, die dienzelfden Julio ging bezoeken! op dien mooien maanlichtavond!'

'Ja, en ik heb geloofd dat u het waart, ofschoon ik mij niet kon begrijpen, wat u tot dien man kon voeren?'

Ze zweeg langen tijd. Toen vroeg ze: 'En ge hebt het aan niemand gezegd.'

'Neen, mevrouw, aan niemand, en als ik kwalijknemend van aard was, zou ik bepaald beleedigd zijn door uw twijfel. Ik wou dat ik al de geheimen van de dames aan boord kende, ook dat van mevrouw Baaldijk,' voegde hij er met plotselinge vroolijkheid bij, 'dat van haar bedakkunst, bedoel ik. Ik zou ze niet verraden; ook al, - vergeef mij mijne openhartigheid, mevrouw

Helmberg, - ook al kan ik voor alle geheimen onmogelijk sympathie gevoelen.'

Wederom die zachte blik, die mededoogen scheen te vragen.

Dezen keer bood hij weêrstand, - geen man kon verschoonender oordeelen over de tekortkomingen der vrouw dan hij; hij gevoelde zelfs altijd een soort belangstellende sympathie voor dames, die niet bestand schenen tegen de bekoringen van zijn geslacht, maar.... mevrouw Helmberg was hem een stille, sombere dame geschenen; zij had achter schijnbare degelijkheid, achter een hoogst ingetogen gedrag, haar waren aard verborgen; dat was huichelen, en iets wat naar geveinsheid zweemde, kon onmogelijk genade vinden in zijn oogen. Hij bleef zwijgen, als wachtte hij van haar een verklaring.

'Mijnheer van Raven,' en haar stem was bijna fluisterend, 'ik stel prijs op uw achting.... en nu verdenkt ge me van....'

'Mevrouw, ik zou niets liever gelooven, dan dat ik u verkeerd beoordeeld heb. Maar bekommer u in 's Hemelsnaam niet om mij!..., veel minder om mijn opinie'....

Een oogenblik scheen ze in tweestrijd. Tweemaal begon ze te spreken, tweemaal hield ze op, toen werd haar reeds zoo bleek gelaat nog bleeker, en zeide ze met vaste stem: 'Gij beoordeelt mij niet verkeerd, mijnheer van Raven, ik kan mij niet verontschuldigen.'

Geen woord werd verder over dat onderwerp gewisseld; Gustaaf bood haar den arm en sprak heel vriendelijk en luchtig over andere zaken, en haastig wandelden zij naar het hôtel terug.

XIX.

Vrienden, die dit dier besiet,
Dat men salamander hiet,
Let eens met een snegen geest,
Let eens naerder op het beest.

Dit is recht een nydigh mensch,
Want die kryght syns herten wensch
Als het elders qualick staet,
Als het iemand tegen gaet,
Hij is dan eerst recht verblyt,
Als de gansche buerte kryt.

CATS.

Er was onder de passagiers der Elwine een dier wezens, die, hetzij hoog of laag, man of vrouw, geestig of geleerd, overal, waar ze verschenen, als melaatschen moesten geweerd worden, maar, die men helaas! bijna in elken kring hun laaghartig werk onbestraft ziet bedrijven.

Van die gluiperige, sluiperige, kruiperige personen, die, 't zij om zich in te dringen, 't zij om een of ander vooraf berekend doel te bereiken, 't zij alleen, omdat hun boosaardig hart het hun influistert, steeds voortgaan met kwaad stichten, belasteren, bekladden en twist-

stoken, die overal, waar zij verschijnen, een zeer fijn en onzichtbaar, maar tevens zeer scherp werktuig met zich dragen, dat zoo lang vijlt en schaaft aan iederen vriendschapsband, tot de band verbroken is; die een toorts met zich voeren, waarmeê ze twistvuren ontsteken, en de vuurtjes, die smeulden en reeds beloofden uit te dooven, nieuwe kracht bijzetten.

Dat er zulk een wezen aan boord van de Elwine was, - ofschoon zijn tegenwoordigheid zich reeds vrij wel liet bespeuren, - vermoedde niemand. Immers, het was zoo'n nietig kereltje, die Duriau, met zijn vuil kostuum, zijn kromme beentjes, zijn leelijk gezicht en zijn bespottelijk figuur; niemand had hem nog iets bizonders zien doen of hooren zeggen, niemand dacht aan het koffieboertje in spé, dat daar heensloop, tusschen de anderen en geduld - niet gewenscht - werd in de verschillende groepjes, waar hij zich nu en dan even bijvoegde.

Toch, men gevoelde dat er zulk een booze geest zijn moest. Immers op zich zelf onschuldige gezegden, werden dikwerf van den een naar den ander overgebracht, zoo uit hun verband gerukt, zoo overdreven, zoo veranderd, dat er van het oorspronkelijk bedoelde niets overbleef; gesprekken in het eene hôtel gevoerd, kregen een geheel andere beteekenis, als ze met bijvoegselen en toelichtingen in het andere werden herhaald; en, wat er eigenlijk de oorzaak van was, wist niemand recht, maar kennissen, die op het punt stonden vrienden te worden, verkoelden plotseling, vrienden begonnen elkander te wantrouwen, de verhouding der passagiers onderling werd hoe langer zoo minder aangenaam, en de ongedwongen vroolijkheid en hartelijke toon, die

in het begin aan boord had geheerscht, maakten voor stijfheid en terughouding plaats.

Was dit alles voornamelijk de schuld van den boozen geest, die zoo voorzichtig tusschen de reizigers doorsloop, hier en daar en ginds de lucht verpestend met zijn giftigen adem, er waren nog anderen, niet minder gewichtige oorzaken.

Niet al de reizigers besteedden de drie weken, die men op het eiland slijten moest, zooals de van Berkesteyns, voornamelijk met het bezichtigen der merkwaardigheden; men luierde wat, men tafelde lang, men dronk sterk, men speelde hoog, men zag elkaâr van den morgen tot den avond, en - men praatte veel!

Nu, dat veel praten had de gewone gevolgen. Er was in die vreemde plaats, waar noch een ruimen kring van kennissen, noch de politiek, noch het courantennieuws te behandelen viel, niet veel stof tot discours; - verre zij het van mij te beweren, dat Malta niet genoegzaam belangrijks opleverde voor langdurige gesprekken, maar de meeste menschen praten liever over nietigheden, dan dat ze een land of volk, hoe belangwekkend ook, behandelen, - en spoedig begon men dus met telkens weêr tot hetzelfde onderwerp terug te keeren.

Men putte het uit, en toen alle onderwerpen waren uitgeput, begon men kwaad te spreken; - van wie konden de passagiers anders kwaad spreken dan van de medepassagiers?

Het langdurig niets doen, het voortleven zonder doel, werkte intusschen hoogst nadeelig op het humeur, de menschen werden vitterig, kleingeestig en kwalijknemend, en dikwerf werd geheel onverwacht van scherts ernst

gemaakt, of volgde op een welgemeend gezegde een hatelijkheid.

Dus ging alles naar wensch van het manneke, wiens kwaadaardig gemoed zich reeds lang had geërgerd aan den vriendschappelijken toon, die onder de passagiers had geheerscht. Duriau haatte zijn medemenschen, en het was hem onverschillig of ze goed of slecht voor hem waren, want zijn haat kwam voort uit een gevoel van jaloersche nijdigheid. Duriau voelde zich namelijk misdeeld, achteruitgezet, hij had daar misschien eenige reden toe. De naam, dien hij droeg, was aan de algemeene minachting prijs gegeven, door een schandaal, eenige jaren geleden in zijn familie gebeurd; hij zelf had zoo weinig aantrekkelijks, dat hij altijd voor de vrouwen een voorwerp van medelijden was geweest, terwijl de mannen hem bespotten; reeds toen de straatjongens hem hadden nageroepen en geplaagd met zijn kromme beenen, was er verbittering gekomen in zijn hart, die er niet op verminderd was, toen hij later, als jongeling, de volle zwaarte had ervaren van wat hem een driedubbele vloek scheen: een onteerde naam, armoede en een ongunstig uiterlijk. Hij had - als zoovelen die thans met eerbied en liefde worden genoemd - kunnen beproeven den naam, dien hij droeg, in eere te herstellen, zijn financiën te verbeteren of zijn armoede manmoedig te dragen, en zijn ongunstig uiterlijk door een goed innerlijk te doen vergeten; - hij verkoos morrend zijn juk te dragen, zich zelven en anderen het leven te verbitteren en in haat en nijd, en kwaadstichten de voldoening te zoeken, die liefde en vriendschap hem niet schenen te kunnen geven.

Zooals we reeds zeiden, niemand zag in Duriau de

nijdigaard, die hij was, niemand begreep vooralsnog van waar de stem kwam, die allerlei booze dingen fluisterde.

Wel verbaasde zich het jonge weeuwtje, dat ze van de dames soms scherpe gezegden moest hooren over weduwtranen, die gauw gedroogd waren, maar, hoe kon ze vermoeden, dat Duriau, dat onbeduidend kereltje, dat ze ter nauwernood groette, - haar al die hatelijkheden had bezorgd; hoe kon ze weten, dat Duriau haar op zekeren avond bespied had, toen.... enfin, dat Duriau haar naam noemde met dien van den dikken planter op een manier, die wijlen luitenant Baaldijk minstens onaangenaam zou zijn geweest.

Zóó ging het ook jufvrouw Huigen. De tevreden glimlach, de zachte vriendelijkheid dier dame en de algemeene achting, die men haar bewees, waren Duriau reeds lang een doorn in het oog geweest, zoo als hij zich altijd ergerde aan goedhartige menschen, die bemind en geacht waren. Nu had de goede jufvrouw opgemerkt dat, toen op zekeren dag over van Raven's vader werd gesproken en zij dien zoo warm verdedigde, enkelen van het gezelschap elkaâr aankeken met veelbeteekenende gezichten, - maar hoe had de goede ziel het kunnen vermoeden, dat hare verhouding tot dien, door haar zoo hoog geachten man, in een dubbelzinnig daglicht was voorgesteld? Hoe had ze het kunnen gelooven, zij, op wier naam nimmer een smetje kleefde, dat men dien naam had durven noemen op een minder eerbiedige wijze? Het was goed, dat zij het nooit te weten kwam! Ze had dan wellicht niet meer, zooals nu elken avond, uit den grond van haar zachtmoedig hart kunnen bidden voor hare, ‘schuldenaren,’ want,

had ze den lasteraar zijn schuld jegens haar kunnen vergeven, hij had den man belasterd, die zich niet meer verdedigen kon, den doode, de weinige eer, die de wereld hem gelaten had, nog trachten te ontnemen!

En die arme mevrouw Krobs, die maar niet begrijpen kon, waarom mevrouw Vuiste toch zoo'n verschrikkelijken haat aan haar had!

De heftige, maar goedhartige ziel, trok het zich bepaald aan, als ze met iemand geen goede vrienden was, en ze deed, met behulp van Krobs, alles om een verzoening te bewerken, maar mevrouw Vuiste was en bleef in hevigen toorn ontstoken, ze wilde van geen verzoening hooren. En van haar standpunt was dit niet zoo onredelijk, daar haar bijna iederen dag beleedigende gezegden werden overgebracht, door mevrouw Krobs ten haren opzichte gebezigd. ‘Welk een valsch schepsel is die mevrouw Krobs toch!’ moest Vuiste minstens driemaal daags hooren, ‘in mijn gezicht is ze allerliefst en achter mijn rug zegt ze de schandelijkste dingen!’

‘Weet je het wel zeker?’ vroeg Vuiste dan.

‘Neen! natuurlijk heb ik het mis, natuurlijk is mevrouw Krobs een engel voor wie je partij moet trekken tegen je eigen vrouw, natuurlijk weet ik het niet zeker!’; dan zweeg Vuiste.

Het ergste was Kreisfeldt er aan toe. Langzamerhand kwam dit jonge mensch tot de overtuiging, dat hij wel de hatelijkste vent van Gods aardbodem moest zijn, daar iedereen hem begon te schuwen en meer en meer onaangenaam voor hem werd. Hij kon zich welhaast niet meer begrijpen, hoe zijn vrienden en betrekkingen toch altijd veel met hem opgehad hadden, - hoe zijn moeder hem altijd haar ‘lieveling’ had kunnen noemen,

hoe zijn nichtjes nog pantoffels en een beurs voor hem hadden gemaakt vóór zijn vertrek!

Arme Kreisfeldt! Hij begreep niet hoe Duriau, aan wien hij zich wel eens beklaagde en voor wien hij een enkele maal zijn hart uitstortte, - juist hem een dubbelen haat toedroeg, omdat hij, met zijn goed uiterlijk, zijn krachtig gestel, zijn fatsoenlijken naam en zijn helderen kop ver boven hem bevoorrecht was; hoe Duriau zeer voorzichtig, zeer langzaam en zeer oordeelkundig de andere passagiers het wist bij te brengen, dat Kreisfeldt een lastige vent was, met wien men voorzichtig moest wezen. Hoe Duriau zich verheugde als hij merkte, dat het humeur van den anders zoo jovialen luitenant leed onder het gevoel, dat de algemeene opinie tegen hem was en hij nu ook op zijn beurt onaangenaam werd, te meer daar de zeeziekte hem voortdurend tot zijn prooi koos.

Er was tot dus ver onder de passagiers maar één, die vermoedde wat de jeugdige koffieplanter eigenlijk in zijn schild voerde, - het was van Raven.

Hoewel er meestal scherts op van Raven's lippen lag, woonde er diepe, wezenlijke ernst in zijn hart, en misschien was niemand reeds beter op de hoogte van de karakters zijner medereizigers, dan die zelfde lustige, vroolijke man, die altijd vooraan was, als er een grap uitgevoerd, champagne geschonken of een pretje georganiseerd moest worden.

Achter zijn, soms bijna aan onverschilligheid grenzende kalmte, verborg hij een groote mate van fijn gevoel, en onder zijn vrienden was hij steeds bekend geweest om zijn buitengewoon groote opmerkingsgave. Hij had dan ook nu in dezen zijn ouden roem gehand-

haafd. Nog geen drie dagen aan boord, was hij reeds begonnen met op Duriau te letten, hem gade te slaan en uit te lokken, en toen in the Clubhouse te Gibraltar Duriau telkens weêr had getracht Kreisfeldt en den overste terug te brengen op een onderwerp, welks verdere bespreking noodwendig tot een konflikt moest leiden, had hij hem niet alleen vinnig op zijn plaats gezet, maar ook zacht tot den heer Vuiste gezegd; ‘Ik geloof, dat we daar met een kwaadaardig exemplaar van het genus mensch te doen hebben. We zullen hem in 't oog houden en zorgen, dat hij, zoo min mogelijk kwaad uitricht!’

Maar van Raven had Clara in het oog te houden en vergat daarbij al het andere, en zoo ging Duriau ongestoord voort met de draden te weven van het net, dat hij voor het meerendeel der passagiers spande, en dacht van Raven zelfs niet meer aan het ‘koffieboertje,’ zooals hij hem altijd schertsend noemde.

Op zekeren ochtend echter liet het gevaarlijk jong mensch zich naast Gustaaf op een stoel neêrglijden, al zijn bewegingen waren zoo gluiperig, zoo krachteloos, zoo stil, dat ze eer aan die van een insekt dan aan die van een mensch herinnerden, en opende een gesprek.

Eerst een praatje over het weêr en over de drukte in de Strada Réale, dan begint Duriau op zijn vriendelijksten toon: ‘Ik ga zoo straks naar de opéra om kaartjes voor van avond te nemen; zal ik ze voor u meêbrengen, dokter?’

‘Neen, dank je,’ zegt van Raven, die nooit een dienst aannam van iemand, dien hij niet lijden mag, en hij staat van zijn stoel op.

‘U weet misschien niet, dat ze de “Prophete” geven!

Al de passagiers hebben me bijna verzocht plaats voor hen te nemen. U gaat toch zeker?'

'Mijn waarde, ik weet nooit's morgens, wat ik 's avonds doen zal, veel minder waar ik heen zal gaan.' En de heer van Raven begint de kamer op en neêr te loopen, liefst zoo ver mogelijk van Duriau verwijderd.

'Neen, dat heb ik deze week gemerkt à propos van mevrouw Helmberg' zegt Duriau met een schor geluid, dat een luchtig lachje moet voorstellen en een gezicht, hetwelk van Raven doet ophouden in zijn wandeling.

'Hoe dan' vraagt hij zeer koel, ofschoon hij reeds begrijpt, wat er komen moet aan het genoegelijk knippen van Duriau's valsche oogen.

'Wel, u hadt dien dag zeker 's morgens niet geweten, dat u 's avonds die dame zoudt conduiseeren!'

'Neen, zeker niet, dat had ik niet durven hopen.... ofschoon het toch ook niets bizonders was! Hemelsche goedheid wat kan het warm zijn op Malta!'

'Och, 't is nu ook het warmste uurtje, moet u deuken,' zegt Duriau, die zeer wel voelt dat van Raven hatelijk wil zijn, maar zich voorgenomen heeft zich te houden of hij het niet bemerkt.

'Juist. Net een prettig uurtje om rustig en ongestoord een dutje te doen.'

'Wel, men komt pas uit zijn bed en dan al weêr gaan slapen? dat zou toch wat kras zijn!' zegt Duriau met onuitputtelijk geduld.

'Maar - om tot mevrouw Helmberg terug te keeren....'

'Vindt u het bepaald noodig, dat we tot haar terugkeeren?'.... vroeg van Raven en geeuwde zeer ongemanierd.

‘Neen, dat niet,’ zegt Duriau een beetje verlegen. ‘Ik wou alleen maar zeggen: ‘Hadt u dat van haar verwacht?’

‘O, woudt u dat alleen maar zeggen; nu, dat is gauw gezegd!’ En van Raven blies met de bevalligste beweging ter wereld de asch van zijn sigaar, deed een paar trekjes, stond op om voor den spiegel zijn vest naar beneden te trekken en zei toen, een courant opnemend, alsof hij geheel alleen was. ‘Als ik eens een glas bier bestelde!’

Het bier werd besteld.

De kellner bracht een flesch met twee glazen en van Raven kon niet anders doen, dan Duriau, die zich intusschen had gehouden of hij naar de voorbijgangers keek, er een van presenteeren. Deze weigerde niet.

Toen hij eerst een oogenblik over die voorbijgangers had gepraat, begon hij opeens, alsof het zoo'n invallende gedachte was. ‘Neen, ik had het nooit van die vrouw verwacht!’

‘Mijn geachte vriend,’ zei de dokter nu op zijn meest spotachtigen toon, en zijn beenen voor zich uitstrekkend, ‘ik weet niet welke vrouw je bedoelt, - en 't is me ook totaal onverschillig, - maar laat me je, vóór je gaat koffieplanten, nog dezen raad geven: Verwacht nooit iets van vrouwen, hetzij goed of kwaad, want ze doen altijd het tegenovergestelde van wat je met alle recht en naar alle waarschijnlijkheid van haar verwachten kunt.’ Hij proefde nu zeer oplettend het bier en schonk zich ten tweeden male in.

‘Ja, dat kan wel zijn. Maar, ziet u, omdat mevrouw Helmberg zulke airs aannam, had men toch nooit kunnen denken, dat ze zich met een gemeen soldaat zou ophouden’....

‘Wel, wel? Een gemeen soldaat?’ vroeg van Raven met een zoo verbaasd gezicht, alsof men hem verteld had, dat mevrouw Helmberg in de mast was geklommen. ‘Wel, wel? Alweêr een proef op mijn regel’, ging hij eensklaps lachend voort, ‘men verwacht het niet, dus - doet ze het - wel, wel!’ En hij keek Duriau zoo doordringend aan, dat deze zijn kleine groengrijze oogen neêrsloeg. ‘Maar is het wel waar? meneer Duriau, is het wel zeker waar?’

‘Ik heb het zelf gezien, dokter!’

‘Wat? à propos, dit is het beste bier, wat ik hier nog geproefd heb! Wat hadt u ook weêr gezien?’

‘Dat ze hem een kus gaf en’....

‘Genoeg mijnheer Duriau! Et ce qui suit, niet waar?’....

‘En dan hem zoo openlijk rendez-vous te geven in een publieken wandeltuin!’

‘Zoo? in een publieken wandeltuin? dat was niet heel slim, dunkt me. Neen mijnheer Duriau, als u dan eens een plekje noodig hebt voor een rendez-vous, dan weet ik een beter.’

‘O ik doe aan zulke dingen niet.’

‘Niet? Maar als u er aan deedt, meneer Duriau, hoe zoudt u dan den man noemen, die u daar toevallig ontdekt had en later rondvertelde, - zelfs aan menschen, die het niet weten willen, - hoe de dame een kus gaf, en wat dies meer zij? Weet u wat ik hem zou doen? ik zou den ellendigen spion, zoodra ik hem zag, tegen den grond slaan! - Goeden morgen, meneer Duriau.’

XX.

> Zelfs wanneer ons hart door berouw verbrijzeld is, dralen wij nog en geven wij geen lucht aan 't geen ons het meeste benauwt en beklemt.
> BEECHER STOWE.

Er was, sedert korten tijd, een verandering ontstaan in den omgang van den heer van Berkesteyn met zijne dochter, er was iets minder vertrouwelijks, minder openhartigs in hunne gesprekken, een verkoeling in hun gedrag gekomen, en beiden schreven het toe aan oorzaken, - geheel verschillend van de ware.

Clara was gewoon een altijd geopend hart, een luisterend oor en de innigste belangstelling in alles wat haar betrof, te vinden bij haar vader; sinds eenige weken miste ze dat wel niet geheel, maar toch eenigszins, en ze gevoelde zich diep gegriefd door hetgeen haar miskenning en onhartelijkheid scheen te wezen.

De heer van Berkesteyn van zijn kant, meende dat het vertrouwen, hem steeds zoo onbepaald en gewillig door zijn kind geschonken, had plaats gemaakt voor teruggetrokkenheid en stilzwijgen en, meer nog dan de dochter, leed de vader daaronder.

Tot voor korten tijd was hij Clara's vertrouwde bij uitnemendheid, was hij haar beste vriend geweest, en er waren zeer weinige gedachten of wenschen opgeweld in haar hart, waarvan ze hem geen deelgenoot maakte, er was geen enkel voorval geweest in haar leven, waarin ze zijn raad niet gevraagd, en meestal opgevolgd had.

En nu, - er was iets met haar voorgevallen, er was eene plotselinge ommekeer gekomen in haar gemoedsleven, en ze zeide hem niets; hij wachtte in droeve spanning of het oude vertrouwen niet zou wederkeeren en - wachtte vergeefs!

De overste geloofde, dat hij het hart der vrouw in het algemeen en dat zijner dochter in het bizonder vrij wel begreep, ja, zijn diepten peilde; hij vergiste zich. Immers, indien dat het geval geweest ware, zou hij spoedig de oorzaak hebben gevonden van Clara's achterhoudendheid, van haar ongewoon prikkelbaar humeur, van haar plotseling veranderende stemming, haar blozen en verbleeken zonder eenige oorzaak, schijnbaar.

Dan zou hij begrepen hebben, dat in haar ziel de groote, de heilige ommekeer had plaats gegrepen, die in het leven der vrouw, als het ware, een nieuw uitgangspunt vormt, dat voor haar de ure was gekomen, waarin dat eeuwig geheimzinnige boek wordt opgeslagen, dat zooveel liefelijke bladzijden bevat en, vóór we het ten einde hebben gelezen, zoo onbeschrijfelijk veel genot, zooveel schoons en verhevens en smartvols aanbiedt. - Zij zag dat boek voor zich liggen, maar haar ontbrak den moed de bladzijden om te slaan, ze drukte de handen voor het gelaat om niet te zien, wat daar, in rooskleurige letteren stond geschreven, ze sidderde

en beefde terug voor het heerlijk geheim, dat het haar wilde ontsluieren, ze durfde het zichzelve niet bekennen, de gelukkige waarheid - dat ze beminde.

De zenuwachtige gejaagdheid, de behoefte om te schreien, die haar nu voor het eerst van haar leven eigen waren, dat alles schreef ze toe aan haar ongerustheid over den toestand haars vaders, ja zelfs dat sterk verlangen, dat haar dreef om telkens uit te zien naar de komst van den dokter, vond genoegzaam reden in haar wensch om te weten, wat hij dacht van de sombere stemming, de slapeloosheid en het buitengewoon slecht uitzien van den heer van Berkesteyn.

Ze verlangde vurig, dat het haar gegeven mocht zijn, den geliefden man zijne vroolijkheid terug te geven, ze vermoedde, - en terecht, - dat een of ander geheim verdriet hem kwelde, ze stelde alle pogingen in het werk, om te weten te komen, wat dat verdriet zijn konde om daardoor hem te kunnen troosten en bemoedigen, en, indien het in hare macht stond, de oorzaak daarvan weg te nemen.

Zij peinsde en zon en vroeg zich af, wat het toch wezen kon en droomde 's nachts over het leed haars vaders, en werd, door hare overgroote bezorgdheid voor hem, een veel minder aangename gezellin, dan te voren; intusschen verweet ze hem in stilte zijn teruggetrokkenheid, terwijl ze niet besefte, dat het zijn trots was, die hem verhinderde, zelfs aan zijn dochter, een vertrouwen te vragen, dat hem niet vrijwillig werd geschonken.

Toen haar onderhoud met van Raven, Clara geenerlei inlichting had geschonken, besloot ze zelve te onderzoeken, en, met angstige zorg lette ze nu op ieder

woord, iedere beweging haars vaders, ja luisterde menigmaal des nachts voor zijn kamerdeur geknield, naar zijn luid spreken in den droom en stelde zich de onmogelijkste zaken voor, zonder ook maar in de verste verte, de waarheid naderbij te komen.

Deze moeielijke verhouding duurde voort gedurende de twee eerste weken van hun verblijf op Malta, toen kwam er een uitbarsting van lang bedwongen gevoelens, die werkte als een malsche regen op een zwoelen zomermiddag.

De heer van Berkesteyn dejeuneerde met Clara in de allerliefste verandah, waarop hun kamer uitkwam; het was een gezellig plekje en door Clara uitgekozen om te dejeuneeren, daar zij liefst de morgenuren rustig doorbrachten en het dus beter vonden niet in de groote zaal, waar de overigen hun ontbijt gebruikten, te verschijnen.

In haar keurig négligé met de golvende bruine lokken zoo eenvoudig opgebonden en het jeugdige gelaat, zoo frisch en kalm, maakte het jonge meisje een hoogst angenamen indruk, terwijl ze zich daar onledig hield met theeschenken en bedienen, die bezigheden, die, wanneer ze met eenige bevalligheid verricht worden, de vrouw zoo lief staan.

Papa was bezig plannen te maken voor den dag.

‘Me dunkt, Clara, we moesten van daag eens een bezoek brengen aan enkelen van de Auberges. Ge weet wel, die fraaie, groote gebouwen in het bovengedeelte der stad, die oude verblijven der verschillende ridders; ze zullen zeker hoogst interessant zijn. Hebt ge er lust in?’

‘O, zeker papa! Wat dunkt u, als we de “carriage” dan eens dadelijk bestelden? anders wordt het zoo erg warm!’

‘Goed, 't is nu acht uur, tegen half negen dus. Maar wat ik zeggen wou, - laat het een rijtuigje voor twee personen zijn, - ik wilde van daag eens met ons beidjes uitgaan.’

‘Ja....? ik had u anders juist willen vragen of we niet van deze gelegenheid zouden profiteeren om mevrouw Helmberg uit te noodigen met ons te gaan, dat heb ik al zoo dikwijls beloofd, en altijd weêr uitgesteld....’

‘Reden te meer om het nog eens uit te stellen.’

‘Maar 't wordt bepaald onbeleefd, papa, dat we altijd de andere dames medenemen en nooit haar!’

‘Ja, dat is zoo.’

‘Nu dan, zal ik haar even een boodschap zenden?’

‘Liever niet, Clara, zegt de overste zeer rustig maar bepaald.’

‘Maar waarom dan toch niet, papa?’ vroeg ze weder.

‘Omdat ik het beter vind,’ ma chère!

‘Enfin,’ zegt Clara knorrig, ‘u moet het natuurlijk zelf weten,’ en ze bestelde een rijtuig voor twee personen; - maar toen de knecht vertrokken was, zette ze met echt vrouwelijke hardnekkigheid het gesprek voort.

‘Ik wou toch wel eens weten, papa, wat u tegen die arme mevrouw Helmberg hebt?’

‘Ik heb niets tegen haar.’

‘Maar waarom wilt u haar dan nooit ontmoeten?’

‘Ik vind haar vervelend.’

Mevrouw Krobs is niet amusanter dan zij, en u zijt

toch altijd beleefd voor mevrouw. Krobs en voor mevrouw Vuiste en de andere dames?

‘Ik heb liever niet, dat gij met mevrouw Helmberg zoo druk omgaat. Me dunkt, daarvoor bestaat reden genoeg. Ze is geheel en al onbekend. Niemand weet.... of die dame misschien.... niemand weet, wie ze vroeger was; ik zie ongaarne dat ge u intiem maakt met zulke.... onbekende grootheden.’

‘Maar, papa, zijn we niet halfweg Indië? Moeten we dus haast niet beginnen met het zoo heel nauw niet te nemen? U weet wel, papa, bij het passeeren van de linie heeft de métamorphose plaats, die tal van onbekende grootheden in hooggeachte mijnheeren en mevrouwen herschept, en u weet ook, - eenmaal in Indië doet men best met naar niets te vragen - best met al wat tot het verledene behoort, maar ‘blauw blauw te laten.’

‘Ge hebt gelijk. Maar, - de woorden kwamen zeer langzaam en stootend, - maar.... mevrouw Helmberg is toch al een heel vreemd personaadje.... er is iets geheimzinnigs aan die vrouw!... ze ontstemt me.... en ik ben liever niet in haar gezelschap!’

‘Mijn hemel, papa,’ riep Clara, ‘er is toch een wonderbaar groote sympathie tusschen ons. Juist wat u daar zegt, heb ik van het begin af aan gedacht, er is iets vreemds, iets geheimzinnigs, aan die vrouw! Hebt u geen idée wat het zijn kan, papa, wat haar geheimzinnigheid eigenlijk beduidt? waarom haar tegenwoordigheid iemand zoo beklemd maakt?’

‘Neen, lieve. Hoe zou ik het kunnen weten? Waarom vraagt ge mij dat?’

‘Omdat,’ ging Clara vertrouwelijk voort, ‘omdat er zoo iets zonderlings, zoo iets onverklaarbaars is in den

invloed, dien ze op mij uitoefent. U zult er om lachen, papa, maar diezelfde mevrouw Helmberg interesseert mij meer dan een van de andere passagiers. En het komt misschien daardoor, dat ik me telkens meer tot haar voel aangetrokken, - hoewel er iets is in dien woesten gloed, die soms in haar oogen flikkert, iets in de uitdrukking van haar gezicht, van den mond, die ze zoo vast toegeklemd houdt, dat me beangstigt. Ja papa, in ernst, ik ben half bang voor haar, ik beef soms op eens, als ze me zoo vreemd aankijkt....'

'Dat is heel kinderachtig, Clara lief! zoudt ge het ontbijt niet laten wegnemen en u gereed maken om uit te gaan?'

'Ja, papa, dadelijk! Maar à propos van mevrouw Helmberg... u weet niet, papa, welke vreemde vragen ze me soms doet!'

Tot dusver had de overste achterover geleund in zijn stoel, schijnbaar bedaard zijn dochter aangehoord, terwijl hij de blauwe wolkjes, die de rook van zijn sigaar vormde, met meer attentie scheen te volgen dan haar gesprek, - nu richtte hij zich plotseling overeind.

'Waarover heeft ze u vragen gedaan?'

'O, over niets bizonders. U behoeft niet zoo boos te kijken, papa, u weet ook wel, dat ik niet aan den eersten den besten indiscreeten vreemdeling over onze huiselijke zaken zal gaan praten.'

'Maar wat vroeg ze?'

'Och, naar u, en of mama reeds lang dood was en of ik niet nog een broêr had, - ja, dat was eigenlijk het vreemdste, dat ze me wel drie-, viermaal vroeg of ik wel zeker wist, dat ik geen broêr had? Dwaas, niet waar, papa?'

‘Ja, zeer dwaas,’ zei de overste langzaam en als in gedachten verzonken. ‘Maar Clara, waarom hebt ge me dat alles niet eerder gezegd?’

Zij zag hem ernstig aan. Toen stond ze op van haar stoel en kwam dicht naast haar vader zitten. ‘Waarom heb ik u dit alles niet eerder gezegd.... waarom zooveel andere dingen niet?’ vroeg ze, terwijl ze zijne handen in de hare nam, en hem diep in de oogen staarde. ‘O, papa! kunt u dat nog vragen? zegt uw eigen hart u dan niet, dat ik onmogelijk u nog zoo vertrouwelijk alles vertellen kan als vroeger; hoe zou ik het kunnen, nu u zooveel geheimen hebt voor mij?’

‘Ik? Geheimen? Clara, kind, ge vergist u, ik verberg u niets!’

Ze hield zijn handen in de hare geklemd, toen zei ze zacht, bijna fluisterend: ‘o papa, ik ben er zoo bedroefd over, ik zou zoo gaarne alles voor u zijn, zoo gaarne uw zorg of verdriet deelen! U hebt altijd gezegd, dat ik zoo goed kon troosten en bemoedigen....

Clara's vader wendde het hoofd af, toen hij zeide: ‘Kind, gelooft ge niet, dat ik u tot mijn vertrouwde zou maken, als ik maar kon? Als ik kon! Maar het kan, het mag niet, Clara, ik moet mijn leed alleen dragen!’

Het duurde lang voor ze antwoordde. ‘Het spijt mij papa, het spijt me zeer. Maar later zult u mij alles zeggen, niet waar? later dan zullen we weêr heel vertrouwelijk zijn te samen!’

Hij schudde droevig met het hoofd, en Clara ging voort. ‘Is het niet mogelijk, papa? Nu dan, ik zal nergens meer naar vragen en u even lief hebben als te voren, - als in dien tijd toen we elkaâr onze geheimen nog vertelden!’

Hij trok haar zacht tot zich. ‘Gij hebt die goede gewoonte ook afgelegd, kindlief! Is 't niet? Die van mij uw geheimen te vertellen?’

Een gloeiende blos kwam plotseling haar gelaat verwen. ‘Ik weet het niet, papa, ik weet niet, of ik een geheim heb, ik weet niet wat ik van mezelve denken moet! Maar - zoodra ik het weet, zal ik het u vertellen!’

XXI.

Gij kent, mijn hoorders, niet? gij kent Luilekkerland,
Gij weet hoe de arme dwaas, die aan dat zalig strand
Des levens zorg en smart wil vlieden en vergeten,
Eerst door een Rijstberg heen moet worstelen en eten,
Die Berg is de oude heer, het meisjen is die kust,
Wie haar aanbidden dorst, moest voor zijn zoeten lust
Heenbijten door Papa! dat werk was niet vermaak'lijk
Een berg van rijstenbrij was haast nog wel zoo smaaklijk!

DE GÉNESTET.

Er zijn veel manieren van te reizen en veel soorten van reizigers.

Het meeste pleizier hebben zeker op reis de jonge, frissche, voor indrukken vatbare gemoederen, die alles amusant en niets lastig vinden, - het minst, die oude, aan zekere sleur gewende lieden, die knorren, als ze hun kop thee niet precies zóó laat krijgen, als ze dat sinds drie en dertig jaar gewoon waren, en die niet slapen kunnen, als er een kuil in het bed of een plooi in het laken is.

Het onverschilligst reizen voorzeker zij, die ‘voor zaken’ op reis gaan, misschien nog onverschilliger de verliefde paartjes op hun huwelijksreis, het meest oplettend de huisvader, die een geheel jaar spaarde, om eens

een lang voorgenomen toertje te kunnen maken, en die weet, dat hij een geheel jaar zal moeten teren op hetgeen hij nu ziet en nu hoort; het vervelendst de bluffer, die reist om ‘gereisd te hebben;’ het treurigst de ongelukkige, die het doet om zijn gedachten te ontvluchten, of de rijke, die zijn mooi huis verliet, omdat het mode is; het nuttigst de geleerde, wiens geest er door wordt opgefrischt, de zieke die gezondheid zoekt, en de verstandige die reist om te genieten.

Voor de reizigers, die naar een ander werelddeel vertrekken, bestaan niet zooveel verschillende oorzaken, zooveel verschillende manieren van reizen, het doel dat dezen zich voorstellen, is bij allen vrij wel hetzelfde; d.w.z. in de verte te vinden, wat het vaderland niet schenken kan, of zoo spoedig mogelijk het nieuwe werelddeel te bereiken, om daar, zoo spoedig mogelijk, fortuin te maken, om dan, zoo spoedig mogelijk, te repatrieëren. Natuurlijk hebben zulke reizigers haast.

De passagiers der Elwine maakten over het geheel op dezen regel geen uitzondering; het verblijf op Malta bracht eenigszins een stoornis in hunne plannen; eenmaal gedwongen er drie weken te vertoeven, profiteerde men echter van de gelegenheid.

Hoe verschillend genoot men echter.

Zoo ging de heer Bugg, toen hij Malta betrad, eerst met allen ijver aan het zoeken naar een goed hôtel, toen naar een prettig café, daarop informeerde hij zich naar de publieke vermakelijkheden en, toen hij de opéra ontdekt had, was hij tevreden, hij taalde de 22 dagen, die men op Malta doorbracht, naar geen andere genoegens en liet de historische herinneringen en eigenaardigheden van het eiland, gaarne voor hetgeen ze waren.

Jufvrouw Huigen daarentegen was volmaakt gelukkig, toen ze een vrij nette kamer had gevonden, waarin ze een ordelijk leventje leiden kon; zonder stoornis een uurtje lezen, een uurtje naaien, een uurtje breien, en een uurtje praten kon, terwijl een wandelingetje of rijtoer met Gustaaf of de van Berkesteyns daarin de eenige gewenschte afwisseling brachten.

Mevrouw Krobs amuseerde zich weder op geheel andere wijze. Met een ijver, die aan razernij grensde, rende zij de Strada Réale op en neder, om te zoeken naar conditoreien en ijswinkels; - was nu Gibraltar haar reeds als een Eden voorgekomen, hoeveel meer moest dit niet hier het geval zijn, waar men in ruime zalen, voor een enkel kwartje, niet slechts een portie ijs, maar ook twee heerlijke gebakjes meester kon worden! om de limonade gaseuze niets eens te noemen.

Andere dames zochten hun genot in het bezoeken der wandelplaatsen en het nauwkeurig opnemen der allerliefste toiletjes en mooie Engelsche dames, waaraan Lavaletta zoo rijk is, en het in- en uitloopen der winkels, waar de meesten harer werden aangegrepen, door een koopwoede, die de echtgenooten en papa's tot wanhoop bracht.

De heeren gaven zich intusschen ook aan hun algemeen erkend zwak over; verzonken in dat dolce farniente, dat, zoodra men in zuidelijker streken vertoeft, een waar genot wordt, toefden zij uren lang in de smaakvolle, luchtige rooksalons, die expresselijk daartoe zijn ingericht, terwijl ze uitkeken naar de druk bezochte straat, de couranten doorzagen, of half sluimerend uitgestrekt lagen op de gemakkelijke divans, intusschen genietende van de havana, de turksche pijp of de lichte sigarette.

Zooals we reeds opmerkten, zeer weinigen onder de passagiers der Elwine stelden genoegzaam belang in hetgeen dit eiland tot een der interessantste plaatsen ter wereld maakt, om hun gemakzucht en hun shillings op te offeren aan het bezien van eenige merkwaardigheden. Onder die weinigen waren de overste en zijn dochter, als ook dokter van Raven, die meest in hun gezelschap werd gezien.

De heer van Raven toch scheen buitengewoon veel smaak te vinden in de gesprekken van den ouden aristocraat. Nu was het zeer boeiend om met den overste te praten, vooral wanneer men met hem van meening verschilde, daar hij niet alleen zich nooit tot drift liet vervoeren, maar ook altijd voet bij stuk hield, een zeer bizondere eigenschap voorwaar! 't scheen wel dat van Raven die eigenschap buitengewoon op prijs stelde, ten minste dat verzekerde hij aan ieder, die zich verwonderd toonde over zijn plotseling hangen aan de lippen des oversten; hij had zich honderdmaal geërgerd aan het onlogisch redeneeren van de lui, hij had zich - zoo zeide hij - dikwijls uit een gesprek teruggetrokken, omdat men het uitgangspunt geheel uit het oog verloor, of - heftig werd en een persoonlijke zaak maakte, van hetgeen als een algemeene kwestie behandeld moest worden; - hij was lid geweest van debatingclubs, zoo verklaarde hij, en had daar altijd weêr dat gebrek aan logica gevonden, dat beginnen b.v. met over het noodzakelijke van den republikeinschen regeeringsvorm te spreken, en eindigen met de bewering, dat een koe nog zoo'n kwaad beest niet is.

Overal waar hij kon, had hij er steeds op aangedrongen, dat men de jongelingen zou leeren hun ge-

dachtengang te regelen en met vrijmoedigheid te spreken, opdat ze later toch niet zulk een treurig figuur zouden maken, 't zij in ons parlement, of bij openbare gelegenheden, 't zij aan den feestdisch, waar de stotterend en bevend uitgesproken, of, wat nog erger is, de langgerekte, onsamenhangende speeches, meestal meer geschikt zijn om den lachlust, dan de geestdrift op te wekken. Volgens zijn oordeel, redeneerde de heer van Berkesteyn krachtig, welsprekend en met veel kennis van zaken, en vond hij - van Raven - het een waar genot met zoo iemand te praten; maar hoe warm een vereerder hij ook zijn mocht van die eigenschappen, toch kwam het menigeen wel eenigszins vreemd voor, dat hij het gezelschap van van Berkesteyn zoo hardnekkig zocht.

Deze verwonderde er zich niet over; zijn conversatie werd altijd op prijs gesteld, door menschen van smaak en ontwikkeling, en, daar van Raven behalve de heer Vuiste, verreweg de meest ontwikkelde was van zijne medereizigers, vond ook de overste het aangenaam met den jongen man van gedachten te wisselen; - vooral wanneer Vuiste, die een buitengewoon groote dosis gezond verstand bezat, zich bij hen kwam voegen; dit gebeurde echter alleen, wanneer mevrouw Vuiste ziek was, en dus haar echtgenoot niet voor zichzelve kon opeischen.

Clara kwam het ook niet vreemd voor; de dokter kon met papa zoo goed schaken en papa's onderhoud was zoo boeiend en.... hier hield Clara op, om zekere woorden, blikken en bewegingen van den heer van Raven nog eens te récapituleeren in den geest, maar vooral om zich zijn glimlach te herinneren, zijn geluk-

kigen glimlach, als zij vriendelijk was of toonde dat het haar aangenaam zou zijn, wanneer hij in hun gezelschap bleef vertoeven.

Enkele meer scherpzinnige passagiers, voor wie dit alles natuurlijk niet onopgemerkt bleef, vonden het al spoedig ook niets vreemd meer, maar - ze beschouwden de zaak uit een geheel ander oogpunt als de overste.

Wat er van zij, elken dag zag men de drie te samen, of in gezelschap van nog eenige andere dames, uitgaan, elken dag werden er nieuwe toertjes beraamd, nieuwe plannen ontworpen, en dikwijls kwam men nog des avonds onder de roode bloemen der verandah bijeen, om te bespreken, wat men dien dag had gezien, of aanteekeningen te maken in het reisjournaal.

Malta bleek den reizigers wel waardig, dat men, met opoffering van gemak en geld, kennis nam van zijn merkwaardigheden, ook wanneer men de historische herinneringen, aan het eiland verbonden, geheel buiten aanmerking laat.

Hoe opmerkelijk alleen is reeds de wijze, waarop deze rotsachtige grond in vruchtbaar bouwland wordt herschapen, de ijver en volharding, waarmeê de Maltezers dezen dorren en verschroeiden bodem vruchten weten af te dwingen! Wanneer men toch den grijzen zandsteen gadeslaat, slechts hier en daar met een dun laagje teelaarde bedekt, klinkt het haast ongeloofelijk, dat op dit eiland groote hoeveelheden katoen en koren worden verbouwd en uitgevoerd, dat er gort, erwten, boonen, klaver en aardappelen groeien, dat men er behalve de geurige oranjeappelen en citroenen, nog meloenen, vijgen, druiven, abrikozen, pruimen en zelfs appelen en peren vindt.

De zware regens, die gedurende een gedeelte van het jaar vallen, maken de taak van den landbouwer nog moeielijker, daar de bouwgrond terrasgewijze tegen de rots moet worden aangelegd en, op sommige gedeelten, elk stukje gronds van slechts weinige meters breedte met een steenen muurtje moet worden omringd, om het wegspoelen der losse aarde te verhinderen.

Het klimaat is verrukkend, niet zoo afmattend als in zuidelijker streken, soms zelfs koud, maar toch altijd zoo zacht, dat de teringlijder hier genezing komt zoeken, en de arme Maltezer den nacht op straat kan doorbrengen. Maar ook hier is een keerzijde aan de medaille; de sirocco namelijk, die nu en dan met zijn verschroeienden adem over het eiland blaast, en soms drie of vier dagen achtereen alles binnenshuis houdt opgesloten, hij oefent op de gezondheid een zeer nadeeligen invloed uit.

Niettegenstaande de grond zoo onvruchtbaar en de sirocco zoo vernielend is, scheen het eiland overbevolkt; onze vrienden deden onderzoek naar de oorzaak daarvan en vernamen nu, dat op Malta de knapen en meisjes ter nauwernood de kinderschoenen ontwassen zijn, als ze reeds huwen; het onderhoud der mindere standen, wier voedsel meest bestaat uit visch, knoflook en olijfolie, is gemakkelijk te verkrijgen; van daar dat op een plekje gronds op Malta, achtmaal zooveel menschen wonen als op dezelfde ruimte in het toch ook vrij sterk bevolkte Engeland.

Die overbevolking is een groote oorzaak van de heerschende armoede, die nog verergerd wordt, door het kwijnende van den handel en de gemakkelijke wijze, waarop men aan den kost komt met bedelen, een am-

bacht, dat, vooral door de vrouwen wordt uitgeoefend. Daarvan is de reden niet ver te zoeken. Op Malta heerscht de gewoonte, dat de ouders in plaats van aan de zonen, hun fortuin aan de dochters nalaten; menig meisje wordt nu gekozen om het stuivertje, dat ze bezit en later, als het geld is opgemaakt, verlaten door den ondankbaren echtgenoot, die in een vruchtbaarder land een bestaan gaat zoeken: de arme vrouw blijft dan zonder hulpmiddelen en, meestal met een tal van kinderen, achter. Vlak over het hôtel d'Angleterre woonde zulk een verlatene; ze zat van den morgen tot den avond haar mooie oogen te bederven, met kantwerken en weenen; Clara, die juist het gezicht op haar had, begon belang te stellen in het donker gelaat, dat nog sporen droeg van vroegere schoonheid, ze sprak haar eens in het Engelsch toe, maar verstond geen enkel woord van het Maltezisch jargon, waarin de vrouw antwoordde; de hôtelhouder lichtte haar echter in.

Het arme schepseltje was achttien jaar, moeder van twee kinderen en verlaten door haar echtgenoot.

En nu reeds waren er nog slechts restes van schoonheid! nu reeds had dat achttienjarig kind de verschillende phasen doorleefd, die rijk genoeg zijn aan ervaring en aandoening voor een geheel menschenleven, nu reeds had ze afgedaan met het genot der liefde en huiselijk geluk; slechts de beide knaapjes aan hare zijde bewezen het haar dat, wat een korte, zoete droom scheen, werkelijkheid was geweest.

't Is verbazend hoe spoedig meestal jeugd en schoonheid voorbijgaan bij deze vrouwen! de kinderen der Maltezers zijn mooi en, wanneer men zulk een halfnaakt krulkopje met schitterende oogen en vluggen tred,

de trappen ziet afdalen, schijnt 't haast of er een cherubijn komt aanzweven; de korte tijd, dat dit kind jong meisje is, is ze natuurlijk niet minder bekoorlijk, maar ze huwt zoo spoedig mogelijk, en dan komen menigmaal armoede en zorg met ruwe hand verwoesten, wat nog zoo veler oog had kunnen verkwikken.

Daarenboven wordt ze misvormd door haar smakelooze kleeding en de Maltezerinnen, vooral uit den minderen stand, maken dan ook een veel minder goeden indruk, dan de mannen met hun krachtige gestalte, rijken haardos, levendige gebaren en schitterende oogen. Jammer dat de Maltezer alleen lichamelijk zoo slink ontwikkeld is, verstandelijk staat hij zeer laag, hetgeen voornamelijk is toe te schrijven aan gebrekkig onderwijs. De taal, die hij spreekt, is een rhapsodie, welke niet op het papier kan worden gebracht; in den laatsten tijd hebben echter de Engelschen scholen opgericht, waar den kinderen Arabische letters worden geleerd om daarmede eerst Italiaansch, - de taal der hoogere standen, - en dan Arabisch meester te worden. De tijd, dien het vroeg volwassen kind op de schoolbanken doorbrengt, is echter zeer kort en het klimaat niet geschikt om den leerlust op te wekken, zoodat de meesten bij het begin der cursus blijven steken.

De schrijvers en dichters zijn zeldzaam, geleerden nog zeldzamer onder de Maltezers, maar, het eiland heeft groote musici, schilders en beeldhouwers zien geboren worden, en zang en dans, die natuurlijke talenten, worden er met den meesten smaak beoefend.

XXII.

> .... tu viens de voyager, tu dois savoir, que partout il faut se soumettre aux usages, quand même ils nous choquent ou nous gênent.
> GEORGE SAND.

Men kan bijna altijd zeker zijn, wanneer men menschen ontmoet, zeer sterk in het onvoorwaardelijk goed of afkeuren van eenige zaak, menschen, die heel veel dingen ‘ijselijk bespottelijk’ vinden, en om heel veel dingen lachen, alsof ze al te dwaas waren, - men kan bijna zeker zijn, dat zulke menschen zeer weinig gezien en zeer weinig gereisd hebben.

Hoe meer vreemde landen men bezoekt, hoe meer men overtuigd wordt, dat de gewoonten en gebruiken, die au premier abord onzinnig schenen, het natuurlijk gevolg zijn van den aard der bewoners, het klimaat of de grondgesteldheid, en dat de godsdienst, die er beleden wordt, de regeeringsvorm, die er heerscht, hoe ongeschikt misschien ook voor andere natiën, past voor dat volk en dat land, waarbij men ze vindt.

Toen onze reizigers pas in la Valetta waren, vonden zij het minstens vreemd, enkele dames op straat te

zien loopen met blaauwe brillen voor de mooie oogen, en ook dat zij veel meer werk maakten van haar schoeisel en rokken, dan van haar overkleedjes.

Toen zij een week daar vertoefd hadden, deden zij ook, wat ze eerst zoo vreemd hadden gevonden, - omdat er gegronde reden voor bestond.

De huizen, de wegen, de rotsen, alles wat u omringt op Malta, is van een felle, lichtgrijze kleur, en deze bijna witte steenmassa wordt, wanneer de zon haar beschijnt, pijnigend en verblindend voor de oogen, die daarenboven bij het minste koeltje worden geplaagd, door de fijne stofdeeltjes, die bij de groote droogte, soms in dichte wolken opstuiven en nergens kunnen rusten op groen of geboomte, - want dat vindt men bijna niet op het eiland.

Diezelfde lastige, grijze stof is oorzaak, dat de Maltezer dames op straat haar kleedjes altijd hoog opnemen; daar zij dus veel meer eer hebben van een mooien geborduurden rok of een paar nette laarsjes, besteden ze daaraan de meeste zorg.

Zoo wandelden onze bekenden dan dagelijks langs de Strada Réale, nu eens stilstaande voor de winkels, waar de prachtigste bloedkoralen, tot allerlei élégante versierselen bewerkt, en heerlijke cameën waren uitgestald, dan weêr voor de magazijnen van kant, die door de Maltezer vrouwen wordt vervaardigd en om haar deugdelijkheid en schoonheid zeer gezocht is.

‘Nu Bugg, wat zeg je van de Maltezerinnetjes?’ vroeg de heer Krobs op zekeren morgen aan zijn medepassagier, toen hij hem op het drukst gedeelte der stad ontmoette.

‘Wel’ zei Bugg, terwijl hij den wijsvinger eenigs-

zins nadenkend aan zijn rooden neus bracht, ‘Zeg me eerst eens, - waar is je vrouw?’

‘Daar ginder in dien winkel!’

‘Nu dan: ik houd niet van tweekleurige schoonheden.’

‘Hè?’ vroeg Krobs eenigszins ontsteld, aan zijn egâ denkend.

‘Je weet,’ ging Bugg voort, ‘in den regenboog zijn zeven kleuren: nu zie ik niet in waarom aan een vrouw, dat pronkstuk der schepping, maar twee of drie van die kleuren zouden besteed zijn, zooals de vrouwen hier en in Indie. Daar heb je nu zwart haar, zwarte oogen, een zwarte japon, een klein zwart snorretje, - de meeste ten minste, - en verder geel, alles geel! Neem nu eens een Hollandsche: bruin haar, wit voorhoofd, zwarte wenkbrauwen, blauwe oogen, rosé wangen, donkerroode lippen, - daar is afwisseling in! bijna al de kleuren van den regenboog!’

‘Ja’ zegt Krobs met een diepen zucht ‘de Hollandsche vrouwen, daar gaat maar niets boven! Het zijn lieve wezentjes, jammer dat je ze zoo weinig vindt in Indie’....

Onzalige! Mevrouw Krobs heeft hem gehoord!

Een gevoelige kneep in den arm is het eerste gevolg van zijn onvoorzichtigheid, dan een stroom van verwijtingen, dan een vinnige duw, waardoor hij aan den overkant der straat komt, vlak voor een kantmagazijn; een geheele doos prachtige kanten is het verzoeningsoffer door den heer Krobs op het altaar van den huiselijken vrede gelegd....

De heer Bugg was met groote behendigheid in een sigarenwinkel gevlucht, en vond daar een paar jongelui, die hem dadelijk aanklampten.

‘Stil,’ riep Kreisfeldt opgewonden, ‘misschien weet mijnheer Bugg waar ze is!’

‘Natuurlijk weet ik het,’ zei Bugg. ‘Ze is met de van Berkensteyns naar het paleis van den gouverneur gegaan!’

‘Wie?’

‘Kitty.’

Een hartelijk gelach volgde. ‘Hoe weet u, dat wij jufvrouw Stark zoeken?’ vroeg Altens verbaasd over zooveel doorzicht?’

‘Jongelui, ik heb meer zeereizen gemaakt. - Altijd heb ik gezien, dat de reis halverwegen in een jacht verandert. - Wij zijn nog niet eens halfweg, en toch zie ik reeds verscheidenen jagen; natuurlijk dat het meest gezochte wild de jonge meisjes zijn, en daar nu mijn jachtacte, helaas! verjaard is, doe ik dienst als speurhond. Als zoodanig zal ik de heeren dan ook maar voorgaan naar het paleis van den gouverneur!’

Onder vroolijke scherts liep men voort.

Nu is het in de Strada Réale in la Valetta niet zoo gemakkelijk om spoedig vooruit te komen; wordt men in de nabijheid van de haven voortdurend lastig gevallen met de vraag: ‘You want a boat, sir?’ hier stoort u telkens een koetsier, met het aanbod van ‘a carriage, sir!’ terwijl een geheele zwerm van blinde, verminkte en luie bedelaars een koor aanheffen van ‘miserable,’ de kreet, waarmede u in la Valetta voortdurend allerlei vuile en steeds geopende handen worden toegestoken.

Elk van de jongelui kocht een bouquet en Bugg hechtte op Engelsche manier een groote geele roos op zijn blauw vest, - het baatte niet, dat de anderen

die aan het knoopsgat van zijn jas wilden bevestigen - en liet, schijnbaar zonder zulks te bemerken, meer dan eens een paar pences uit zijn zak glijden, die door de arme drommels achter hem, haastig werden opgenomen.

Eindelijk had men de plaats bereikt, waar Kitty toefde.

Het gouvernements-paleis ligt in het bovengedeelte der stad, op een plein, de Piarza San Giorgio genoemd. Het uiterlijk van het gebouw is volstrekt niet opmerkelijk; het is ongeveer 300 voet in het vierkant, het groote plein, dat er voor ligt, heeft iets deftigs en de tuin op het binnenhof iets liefs.

De heeren gingen een der breede voorportalen door en werden in een corridor gebracht, langs de drukkerij, het bureau van hypotheeken, van den gouvernements-, den militairen-, den politie-secretaris en van den gouvernements-advocaat.

Nog steeds zochten de heeren te vergeefs Kitty, maar toen zij de breede wenteltrap waren opgegaan, bespeurden zij haar neteldoeksch kleedje in een der prachtige zalen, die in het bovengedeelte van het kolossale gebouw zijn gelegen.

Spoedig waren ze in de nabijheid van het gezelschap, maar even spoedig hadden zij dit vergeten, voor het het prachtig schouwspel dat hen trof.

De zaal, die zij waren binnengetreden, was de wapenzaal en, bij het trotsch gezicht dier ijzeren rustingen en zware wapenen, drong zich als met stormachtig geweld de herinnering aan hen op van het roemruchtige Malta, nevens de gedachte van de vergankelijkheid van al het aardsche. Hoeveel natiën hadden niet gestreden om de heerschappij over dit schoone eiland, om

telkens weder te moeten wijken voor nog krachtiger of nog gelukkiger overwinnaars!

Eerst dat schrandere volk, de Feniciërs, dan de Grieken, nu eens Hannibal met zijn trouwe Karthagers, dan weêr het onverwinnelijk Rome, daarna de Gothen, de keizer van Constantinopel, de Arabieren, de keizer van Duitschland, de Koningin van Arragon, en eindelijk Karel V, die het ter leen geeft aan de ridders van St. Jan.

Nieuwe en belangwekkender herinneringen roept de naam der ridders van St. Jan in het geheugen. Hoe krachtig versterkten, hoe heldhaftig verdedigden zij hun eiland, onder de dappere Grootmeesters, hoe hardnekkig zetten ze den afmattenden strijd voort, met de woeste Turken.

Alles voorbijgegaan, tot de man kwam, van wien de wereld haast gelooven moest, dat hij niet voorbij zou gaan, zooals al het menschelijke, omdat hij meer dan menschelijk scheen, - Napoleon.

Maar de muziek der Schotsche corpsen, die door de vensters dringt, en de roodrokken, die men hier en daar ziet op en nedergaan, ze getuigen dat ook de groote, de eenige, dat ook Napoleon is voorbijgegaan en verdrongen.

Niettegenstaande het aantal personen, dat in de wapenzaal tegenwoordig was, was het er zeer stil.

Wat zooveel indruk op de bezoekers maakt, is die lange rij van zwijgende, onbewegelijke ridderharnassen, schijnbaar rustend van de wapenfeiten, die ze volbrachten, den blik onafgewend, gevestigd op de tallooze schitterende tropheën, die aan het boveneinde der zaal

gerangschikt zijn, schijnbaar elk oogenblik gereed, om de zware wapenen weder op te vatten, die overal de muren bedekken.

Meer dan door eenige andere wordt het oog geboeid door die zwart geharnaste ridderfiguur daar ginds. Ze is ruim zeven voet hoog, het vizier is neêrgeslagen, maar men gevoelt, dat dit vizier een helden aangezicht heeft bedekt, dat de krachtige arm, zoo ze nog kon worden opgeheven, de kleine heldjes onzer eeuw zou verpletteren met één slag.....

Niet ver van dat reuzenharnas verwijderd, zijn een aantal overblijfselen van den strijd der vrome ridders tegen de ongeloovigen; eenmaal gevreesde zwaarden en andere veroverde wapenen spreken vooral van de nederlagen dier woeste tegenstanders.

Er waren, zooals de cicerone deed opmerken, in die zaal meer wapens, dan men toen ter tijde noodig had om een geheel leger te bestrijden. - Meer dan 1900 musketten en bajonetten, 1000 pistolen, 30,000 pieken, 450 kuirassen en schilden, de laatsten voorzien van het teeken der orde: een rood kruis op een wit veld.

Eerst toen de bezoekers de wapenzaal verlieten en de andere vertrekken binnen traden, schenen zij hun praatlust terug te vinden; weldra was dan ook Kitty's eerewacht rondom haar verzameld, en begon Clara zich met haar vader een weinig aftezonderen, daar zij geen van beiden lust gevoelden, aan het onbeduidend gebabbel deel te nemen, dat de aandacht zou kunnen aftrekken, van al het belangwekkende in het Governor's Palace.

Na eenige schilderijen te hebben bezichtigd, bezocht men het vertrek waar de gouvernementsraad wordt ge-

houden, prachtig door het fijn bewerkt behangsel, dat in gloeiende kleuren tooneelen uit de vijf werelddeelen voorstelt en, hoewel reeds 150 jaar oud, nog even schitterend en frisch schijnt, alsof het pas uit de hand der bewerkers te voorschijn kwam.

Toen het gezelschap naar beneden ging, maakte de gids hen attent op een koets, die den Grootmeesters der orde had toebehoord, maar waarin Napoléon veertien dagen had gereden; de gids noodigde Clara uit daarin plaats te nemen.

‘Neen, neen,’ zei Clara lachend, ‘zulk een eer reken ik mij niet waardig!’

‘Och kom!’ riep Kitty, die niet veel respekt had voor historische personen, en ze had haar voet reeds op de trede.

De gids hield haar terug. De koets was zoo oud, de veeren zoo zwak, - en de senora zoo zwaar! Arme senora! Er scheen geen eind te komen aan het lachen en plagen!

Kitty, hoewel ze niet licht boos werd, was, toen men het gouvernements-paleis uitkwam, rood van kwaadheid; de heer Bugg, die zelf een zeer corpulente vrouw had, wist hoe gevoelig de dames op dat punt zijn, en trachtte haar te bedaren.

‘Als je er voor wilt instaan, nichtje, dat er door je zwaarte geen ongelukken gebeuren, zou ik je wel willen inviteeren om van avond met me naar de opéra te gaan!’

Het meisje vergat bij het uitzicht op een pretje alle grieven en lachte alweêr hartelijk, en zoo had dan het incident met Napoleons rijtuig, geen verdere gevolgen, dan dat de heer Bugg 's avonds met zijn nichtje èn

Lina Riethaag èn mevrouw Vuiste èn het jonge weeuwtje èn jufvrouw Huigen in de opéra kwam; het was namelijk zijn gewoonte om, wanneer hij uitging, iedereen mede te vragen, die maar eenigszins lust had om met hem mede te gaan.

XXIII.

Maar Thymna riep gestaeg: Eylaes, myn jenght verout!
Welaen, wort haer geseyt, 't is tyt dan dat je trout.

CATS.

‘Ik geloof dat het een goed gangetje gaat.... met je minnaars; is 't niet Kitty?’

‘Ja.... ten minste.... Neef! ik moet u eens iets zeggen. Hebt u niets opgemerkt, gisteravond in de opéra?’

‘Neen, niets bizonders! Of meen je misschien die lieve chanteuse?’

‘Juist. U moet weten, neef Bugg, Kreisfeldt heeft den heelen avond naar haar zitten kijken en Halekamp leende telkens mijn binocle, als zij optrad, Nu.... Altens beweerde, dat hij nog nooit zoo had hooren zingen en.... en Duriau was zoo hatelijk; hij zei, dat zulke mooie chanteuses de jonge meisjes meer schade doen, dan in jaren was te berekenen.

De heer Bugg barstte uit in zulk een uitbundig gelach, dat al de wandelaars, - neef en nicht zaten op een bank in de Public-Garden, - dat al de wandelaars naar hen omkeken.

Kitty deelde echter volstrekt niet in de vroolijkheid

van haar geleider. ‘Neen neef,’ begon ze, laten we nu eens ernstig zijn! Ik moet u allereerst zeggen, dat het voor mij heel onaangenaam is, - ik vind het volstrekt niet iets om te lachen! U, zegt zelf, neef, dat het zoo goed zou zijn, als ik geëngageerd kon raken, voor we aan wal komen.... U zegt zelf, dat nicht Dollie er misschien bezwaar in zou vinden, mij bij zich te houden!’

‘En nu komt dat mooie zangeresje daar tusschen! Maar kind, wat nu nicht Dollie betreft, dat moet ge u zoo erg niet voorstellen! Je moet weten, Kitty,’ en de heer Bugg kuchte, ‘je moet weten, mijn vrouw is het beste mensch van de wereld maar - het is een nonna.’

‘Wat is dat eigenlijk - een nonna, neef?’

‘Een nonna? Dat is een heel lief, handig, goedhartig schepseltje, met heerlijke oogen en prachtig haar, met snoeperige handjes en keurige voetjes, met een heel klein beetje verstand en een heele groote massa kuren; een nonna, dat is een poppetje, dat liefst in sarong en kabaai, met haar fijne vingertjes katoepat[1)] zit te eten en ondertusschen haar jeit[2)] uithoort, over de Njonnja Seblas[3)] of de toewon Sabrang[4)]; die uren lang bij den Chinees of den aling staat af te dingen om een paar stuivers te besparen, maar groote sommen uitgeeft aan bloedkoralen en gouden armbanden en fijne sarongs en mooie sloffen; die je van tijd tot tijd het doodsbenauwd maakt met haar liefkozingen, je een andere keer de huid volscheldt zonder reden, die, als je eens verstandig met haar praten wilt, nooit iets an-

1) Een soort rijstgerecht.
2) Naaister.
3) Mevrouw hiernaast.
4) Mijnheer hierover.

ders antwoordt dan: ‘Soedah! en - die jaloersch is op en daarom een hekel heeft aan - de Europeesche vrouwen!’

‘Dat belooft eigenlijk niet veel!’ zei Kitty.

‘Neen. Maar wat is er nu eigenlijk met je minnaars? Die actrice?’

‘Ja. Ze is zoo mooi, neef!’

‘Dat is ze,’ zei Bugg ‘verduiveld mooi!’ En hij had gelijk; de blonde zangeres was een der liefste persoontjes, die men zich denken kan, vooral in de rol, die ze gisteravond had vervuld, die van page.

‘Maar daarom niet getreurd! Vertel me liever eens, Kitty, nu we toch eenmaal aan de confidenties zijn, wie van de heeren aan boord, zou je wel het liefst hebben, dat je zijn hart en hand aanbood.

‘Ik geloof, dat Halekamp er wel over denkt, neef!’

‘Dat vraag ik niet. Wien vin je het knapst, het aardigst?’

‘O, den dokter, dat spreekt van zelf. Maar over hem denk ik natuurlijk niet.... ik zou al heel tevreden zijn, als Halekamp me maar vroeg.’ Dit met een zucht.

‘Vin je hem dan zoo bizonder beminnelijk, kind?’

‘Och, Hemel neen! Hij is vreeselijk vervelend! En hij is ondragelijk verwaand!.... Maar ziet u, neef, ik kan het natuurlijk niet zoo nauw nemen als andere meisjes, die mooi zijn en jong en knap....’ Een veel dieper zucht. ‘Dus wou je maar trouwen.... ook zonder liefde?’

‘Maar neef,’ vroeg het meisje, het gezicht tot hem keerende, waarin de zorg reeds vroegtijdig rimpels had geploegd, ‘wat moet ik anders doen?’

‘Arme meid!’ Er sprak diepe deernis uit zijn blik, toen die een oogenblik rustte op het droevig gelaat naast hem, en hij wendde het hoofd af, terwijl hij zeide: ‘Neen, Kitty, dàt mag niet zijn, dàt nooit! zoolang ik het verhinderen kan ten minste! Jullie meisjes praat maar over trouwen zonder liefde, alsof dat zoo'n kleinigheid was en - er is geen ellende op aarde, grooter dan die ellende. Zoolang ik een jong meisje verhinderen kan, het te doen, zal ik het verhinderen, zoo waar ik Samuel Bugg heet!’ Na een poosje ging hij op bedaarder toon voort: ‘Hoor eens, meidlief, ik zal openhartig met je zijn. De menschen zeggen dat ik onder de plak zit, dat is een leugen, als ik wil, ben ik de baas in mijn huis!’

‘Maar u wilt zeker niet dikwerf, neef?’ vroeg Kitty schertsend.

‘Neen, niet dikwerf, daar heb je gelijk in, kind!’ en een goedhartig lachje speelde om Bugg's lippen. ‘Maar nu zal ik dan toch eens willen! Nu zal ik aan Dollie zeggen dat je lang genoeg gezworven hebt in de wereld, en dat je bij ons in huis blijft, en er niet uitgaat. Dollie is in den grond een goed schepsel en ze zal wel kassian met je hebben en ik.... ik zal je zooveel pleizier doen, als ik kan, dat beloof ik je, kind!’

Kitty omhelsde neef in het gezicht van al de roodrokken en kindermeisjes, die door den tuin drentelden, en neef deed alsof hij de zaak heel grappig vond en veegde met zijn mouw over zijn' oogen.

Het arme kind gevoelde zich onuitsprekelijk verlicht, toen ze met neef naar het hôtel terugwandelde.

Dus behoefde ze zich niet meer zoo ongerust te ma-

ken, over den invloed dier chanteuse; ze kon het vooreerst schikken zonder echtgenoot, dus behoefde ze dien verwaanden Halekamp niet te trouwen; neef zou voor haar zorgen, nicht was een goedhartige vrouw, en ze zou een prettig thuis hebben in die heerlijke Oost, waar de dames zoo'n makkelijk leventje leiden.....

Tot dusver was haar leven ver van gemakkelijk geweest. Ze had nu tien jaar lang gezworven, nu eens bij familie, quasi als logée, in werkelijkheid niet veel meer dan diensbode, nu eens als bonne, dan tot gezelschap, éens zelfs als winkeljufvrouw! Eindelijk had de rijke Indische neef haar gevonden in een achterstraatje van Amsterdam, waar ze sinds twee jaar een zieke, menschenschuwe dame oppaste, en wegkwijnde als een plantje in een kelder.

Het warme hart van Samuel Bugg was ineengekrompen van medelijden, bij het zien van het arme nichtje, hij oordeelde dat ze eens wat pleizier moest hebben in haar leven, hij ging zes weken lang iederen dag met haar rijden en rossen, kocht haar een massa mooie kleeren, bracht haar op de Elwine, en wist niet wat verder met haar aan te vangen!

Hij had Kitty aangeraden maar te beproeven of ze niet een goed huwelijk doen kon, - maar toen hij zag hoe ze haar best deed, en tot nog toe zonder resultaat, toen zij hem heden zoo openhartig haar leed meedeelde, - kreeg hij medelijden met het arme kind en beloofde - wat hij haar niet schenken kon en wat toch het noodzakelijkst voor haar was, - een thuis.

Terwijl zij daar zoo vroolijk naast hem voorttrippelde, overdacht hij eens bedaard wat hij gedaan had, en wat hem wachtte als hij zijn vrouw een jong meisje en een

totok[1)] in huis bracht, hij stelde zich voor hoe Dollie hem zou aanzien, wat ze zeggen zou - in het maleisch natuurlijk, want, als ze boos was, sprak ze bij voorkeur in die taal, en het koude zweet brak hem aan alle kanten uit.

De eenige persoon, die den heer Bugg gewoon was te beknorren en uit te schelden was Samuel Bugg zelf, en hij begon nu dapper daarmede: Lafaard, schaam je, bang voor een vrouw, bah! Kun je dan niet voor één keer in je leven eens flink zijn? Moet dat arme kind nog langer onder vreemden blijven? Ben jij een man en zie je zoo op tegen een booze bui?

Helaas! niettegenstaande al deze verontwaardigde vragen, was het eind van Buggs overpeinzing transactie tusschen zijn geweten en zijn vreesachtigheid.

'Kitty,' begon hij aarzelend, 'hoe zou je het vinden? Enfin, je weet mijn huis zal altijd voor je open staan, - maar hoe zou je het vinden, als ik je eens bij heele lieve menschen bezorgde om een paar aardige kinderen te leeren?'

Kitty's gezichtje betrok. Moest nu haar droom reeds worden verstoord? Maar het kwam haar niet onverwacht, ze was gewoon geraakt aan zulke verstoorde droomen, alleen beefde haar stem wat, toen ze zeide: 'Daar ben ik niet knap genoeg voor, neef!'

'Nu tot gezelschap dan, bij een paar goede luitjes, bij voorbeeld, zonder kinderen. Je maakt toch muziek?'

'Neen, neef.'

'Je kent toch genoeg Fransch en Engelsch om voor te lezen.'

1) Europeesche dame.

‘Neen neef, ik ken alleen maar een beetje Fransch; het Engelsch ben ik alweêr vergeten.’

‘Maar, kind, heb je dan niets geleerd?’

‘Ja, ik zou misschien wel voor huishoudster.....’

‘Dat is heelemaal buiten kwestie. Huishoudsters worden in Indië maar zelden gevraagd; En dan - je hebt twee jaar noodig voor je het Maleisch machtig zijt en met de bedienden weet om te gaan en dan - kan iedere vrouw, die in het land geboren is, het nog voordeeliger en lekkerder doen dan jij.

Jammer, dat je niets geleerd hebt! Als je een beetje muziek en wat talen kendet, dan kon je nog fortuin maken in Indië. Ik heb meer dan één meisje, even arm als jij, zien uitkomen, die naar Holland terugging als een groote dame! Natuurlijk er is gebrek in Indië aan welopgevoede meisjes, groot gebrek! en er zijn heel veel heeren, die graag zouden trouwen, maar - geen Europeesche vrouw kunnen krijgen. Denk je, ‘vroeg de heer Bugg, meer en meer in vuur gerakend, denk je dat, als er een Europeesch meisje, twintig uur in den omtrek te vinden was geweest, dat ik een Indische zou getrouwd hebben, denk je dat er zoovelen met hun huishoudster zouden leven, als er beschaafde vrouwen waren, om een keus uit te doen? Waarom laten de vaders in Holland hun dochters niet flink leeren, om ze dan naar Indië te sturen? In Indië ligt haar toekomst, in Indië is de vraag groot en het aanbod gering, terwijl in Europa de markt overvoerd is! 't Is onverantwoordelijk van je vader, onverantwoordelijk, kind; hij had je zooveel moeten leeren dat je goed was voor je brood, - of je een boel geld moeten nalaten!’

Kitty zuchtte. In hoe menige bittere ure van vernedering en ellende had ze hetzelfde gedacht! Toch hinderde het haar, nu een ander het uitsprak. ‘Arme papa, zei ze. ‘O, Neef, 't is misschien wel waar, wat u zegt maar..... 't is toch hard om te hooren,’ en de lang bedwongen tranen barstten plotseling los.

De heer Bugg was onmiddellijk verteederd en vol berouw. ‘Kind,’ riep hij uit, neem me niet kwalijk! Als er één veel van je vader gehouden heeft, dan ben ik het!... Je vader was een beste kerel!’

En, als Kitty's tranen steeds overvloediger stroomen, ‘Ja, ik ben een akelige vent, ik zeg altijd iets onaangenaams! Maar, Kitty, kind, ik bedoelde eigenlijk jou papa niet, maar de papa's in het algemeen! Huil nu niet in Gods naam, daar heb ik nooit tegen gekund! Dat weet Dollie ook, en daarom doet ze het geregeld eens per dag!’

Kitty glimlachte nu en zei dat het al over was, en de heer Bugg, eenigszins bevrijd van zijn gewetens-wroegingen, riep vroolijk uit: ‘Herinner me Kitty, als we in Batavia aankomen, dat we dadelijk naar den Bazar gaan!’ - Ik moet daar een mooie sortie voor je koopen en een paar oorbellen.’

XXIV.

Ja, du bist schön,
O Flammen-Element! Weisz, purpurn, blau,
Blühn deine Blumen! Und das Edelste
Von allen Elementen bist du wohl,
Von allen Dingen du das Göttlichste:
Denn erdwärts lustet jedes ird'sehe Ding,
Der Geist nur und die Flamme strebt nach oben!
------- Gedämpft
In Rosen brennst du, sprühst im Wellenschlag,
In Wolken - im Gestein - im Wein - im Auge
Des schönen Weibes;

HAMERLING.

Fire! Fire!

Zoo klonk het op zekeren avond door la Valetta's straten. Het brandalarm wekte de gasten in de hôtels; binnen weinige oogenblikken waren zij op de been, maar 't was te vergeefs, dat zij de kellners zochten om hen te vragen, waar de brand zijn kon; al de bedienden schenen reeds heengesneld naar de plaats des onheils.

Waar was het!

Aan de lucht, dicht bij den ingang van de Strada Réale, bespeurde men eerst een zachten rozerooden

gloed; het rozerood werd vuriger en vuriger; toen verhief zich uit de duisternis een heerlijk koepeldak, grillig verlicht door een fellen vuurgloed, - er was geen twijfel meer, het ‘Operahouse’ stond in brand!

Het Operahouse, dat weinige jaren geleden door de stad werd gebouwd voor de niet geringe som van 50,000 £ sterling, het prachtig kunstgewrocht, gelegen aan den ingang van la Valetta's hoofdstraat, de roem van la Valetta, opgetrokken in griekschen stijl, misschien aan de buitenzijde wat overladen met versierselen, maar toch grootsch en smaakvol, met zijn tallooze kolommen en breede trappen, zijn sierlijke loges en ruim parterre, zijn schitterende verlichting en prachtige décoraties, - dat operahouse stond in brand!

Te midden van de Engelsche soldaten, die met alle kracht de spuiten lieten werken, te midden der Maltezers, die met levendige gebaren en krachtige uitroepen van spijt, het water aanbrachten, stonden weldra een twintigtal Hollanders, door slechts twee dames vergezeld, Clara en Kitty.

De laatste hing aan den arm van Kreisfeldt en, te midden van het knetteren en knarsen, het dringen en schreeuwen, merkte ze op dat die arm beefde en dat Kreisfeldt zeer stil was. Over het geheel was hij zeer stil en zeer pensief in den laatsten tijd, en Kitty, die het groote doel nooit uit het oog verloor, vond dit een goed teeken, en zeide tot zichzelve, dat Kreisfeldts gedrag in deze dagen wel vreemd, maar toch alleszins veelbelovend genoemd mocht worden.

De brand nam, niettegenstaande de pogingen, die tot blusschen werden aangewend, steeds in hevigheid toe, en aller oogen waren gericht op de vlammen, die nu

hier dan daar een uitweg zochten, en met ontzettende vernielingswoede het heerlijk gewrocht van menschelijke kunst teisterden; ze zagen de muren zwart blakeren en zware peilers instorten met doffen slag, en wachtten dan weêr ademloos af, wat nu vernield zou. worden, toen op eens, vlak bij de plek, waar Kreisfeldt en Kitty stonden, een luid en angstig gegil werd vernomen.

'Dat is haar stem,' riep Kreisfeldt, als door een elektrieken schok getroffen, en, vóór Kitty nog van den eersten schrik kon bekomen, was hij verdwenen; zij zag, hoe hij zich met moeite een weg baande door de dichte volksmassa om zeker onderdeurtje te bereiken, beneden aan het brandend gebouw, waartegen van binnen hevig werd geduwd en gestompt. Ook anderen, die in de nabijheid dier deur stonden, hadden het angstig gillen vernomen, en het was niet de Hollandsche luitenant alleen, die met handen en voeten werkte om het poortje open te krijgen.

Eindelijk, eindelijk, toen het kraken en knetteren steeds erger en de hitte ondragelijk werd, bezweek de deur en een aantal angstige gezichten, - van de artisten, die juist repetitie hielden, - kwam te voorschijn: een tenger figuurtje stond op den voorgrond; het tenger figuurtje bleek de blauwe page, ze werd, niet zonder moeite, door de kleine deur geduwd en - kwam terecht in de armen van den overgelukkigen Kreisfeldt.

Zijn zaligheid was van korten duur. Met de tegenwoordigheid van geest aan de dames, die in het publiek optreden, zoo bizonder eigen, maakte de blauwe page zich uit de onverwachte omhelzing los, en kreet: 'mij mother, oh, mij mother!'

Nu zijn de papa's en mama's van lieve chanteuses

en actrices gewoonlijk in treurige tegenstelling met hunne beminnelijke dochters; ook haar, ‘mother’ bevestigde dien regel, zij was een kolossale madam, die er niet bizonder gedistingueerd uitzag, met haar breed, wijnkleurig gezicht en grooten mond, door het vervaarlijk gillen nog meer uitgezet. Toen zij voor de deur verscheen, kwam het den redders voor, als zou het onmogelijk zijn, ook maar haar hoofd door de opening te brengen. Kreisfeldt echter scheen niets onmogelijk, zoolang hij de zachtklagende stem van de blonde page hoorde, en - met ongehoorde krachtsinspanning, met rukken en trekken van buiten, met duwen en stooten van binnen, bracht hij de ‘mother’ in de vrije lucht.

Een handdruk van de chanteuse was zijn loon, en hij besloot nu aan anderen de redding der overige dames en heeren over te laten en in stilte zijn geluk te genieten.

Nauwelijks had hij dit besluit genomen, toen de blonde schoone met teekenen van hevige aandoening zijn handen greep en uitgilde: ‘Charles, oh my Charles!’ Verrukt over een zoo teedere ontboezeming, riep de luitenant al het Engelsch, wat hij zich herinnerde, in het geheugen terug, en stamelde: ‘My darling, you are mistaken; my name is not Charles,’ en na eene kleine aarzeling: ‘My name is Piet!’

‘No! no! Clarles is there!’

Arme Kreisfeldt!

Ofschoon in de verte niet bekend met den bewusten Charles, kon hij niet anders doen, dan weêr naar de kleine opening te snellen, en ieder, die gelost werd, te vragen, of hij ook misschien Charles mocht zijn!

Eindelijk kwam een zeer vuile, zeer magere, half in het kostuum van een ridder gestoken, man te voor-

schijn; hij duwde vrij onzacht den luitenant, die hem met de reeds vijfmaal herhaalde vraag te gemoet kwam, ter zijdej, nam een paar sprongen en bereikte de page, die nog steeds hare nu vrij schelle stem deed hooren; Kreisfeldt haastte zich den vurig verlangde Charles te volgen, - hij zou nu den dank der geheele familie inoogsten; hij, de redder, zou wellicht uitgenoodigd worden met hen te soupeeren; zij zou hem de hand drukken, wellicht.... toen hij, ten koste van veel duwen en stooten, de plek had bereikt, waar hij zijne schoone had verlaten, was zij verdwenen, met den vuilen Charles en de dikke mama, plotseling verdwenen!

De vreeselijke slag, die op dit oogenblik alles deed ontstellen vond dubbelen weêrklank in het hart van Kreisfeldt.

Toen hij zich omkeerde, zag hij, dat het dak, het prachtig koepeldak, met zijn goud, zijn bogen en zijn fresco's, was ingestort, dat de lichtkroon met zijn tallooze gaspitten was gevallen, dat de fraaie loges met al haar luxe en pracht werden verzengd en vernield, met zooveel kracht, dat een uur later het heerlijk gebouw een rookende steenmassa, de slanke zuilen geknot of zwartgeblakerd waren, de Corinthische portico, die tot entrée diende, een ruïne was geworden, en nog slechts de muren in het ronde stonden.

Op een kleinen afstand verwijderd van het volksgedrang, bevond zich de heer van Berkesteyn met zijn dochter, verdiept in den aanblik van het grootsche schouwspel. Ze hadden bijna geen enkel woord gewisseld in het laatste uur; ze hadden al hun aandacht gevestigd op die golven vuurs, door den wind heen en weêr bewogen, op die donkere rookkolommen, die haastig opdwarrelden naar de bloedroode lucht, op dat kunst-

gewrocht, dat scheen te wringen en te krimpen, terwijl de gloeiende tongen hare wanden lekten en een zee van vuur in haar binnenste woedde, terwijl losgelaten vlammen zich als zoovele slangen slingerden om hare fresco's en beelden.

'O prachtig! prachtig!' riep Clara plotseling uit, toen een neêrvallende balk, als een stortzee van vuur deed omhoog springen. O, papa! ging ze opgewonden voort, 'nu kan ik mij voorstellen, hoe Nero op het denkbeeld kwam, Rome in brand te steken, de stad der zeven heuvelen moet onbeschrijfelijk schoon geweest zijn, herschapen in één groot vuurwerk.'

'Ja lieve,' zei de overste 'Een ziel door overmatig genot onvatbaar geworden voor geestdrift, een karakter, dat behoefte gevoelde zich zijner macht door daden te herinneren, - moet genoten hebben bij zulk een machtig en schoon vernielingswerk.'

'Ik zie, dat men nooit te oud wordt om de historie te leeren begrijpen' zei glimlachend van Raven, die als gewoonlijk bij vader en dochter was te vinden, 'ik heb daar ten minste alweêr een ontdekking gedaan.'

'Mogen wij maar dadelijk weten, wat ge ontdekt hebt?' vroeg de overste 'of wilt ge het voor eenig geschiedkundig genootschap bewaren?'

'O, neen! U weet, de Duitsche dichter[1)], die Nero zoo groot heeft bezongen, zegt dat de keizer zich op dien vreeselijken nacht door Rome's schoone vrouwen deed omringen, om in haar gelaat de vlammen te zien weerspiegelen - mijn God! hoe verrukt moet hij geweest zijn!'

1) Hamerling.

De heer van Berkesteyn zag op en in het gelaat zijner dochter! Hij zag hoe de vernielende kracht, zelfs in haar ontembare woede, nog tooverde en herschiep, hoe Clara's bleeke wang was getint met een warmen blos, hoe het loshangend kastanjebruin haar was overgoten met een goudgloed, hoe er iets schitterde in de groote, grijze oogen, dat hij daar nooit te voren zag.

Bijna even verrukt als de dokter, staarde hij een wijle het meisje aan, toen zeide hij zacht ‘ge hebt gelijk, dokter! Nero moet een man van smaak geweest zijn.’

De Engelsche soldaten en gewillige Maltezers gingen nog steeds voort met hunne pogingen, om den brand meester te worden; het onophoudelijk spuiten had eindelijk de gewenschte uitwerking, in zooverre ten minste, dat in plaats van de felle vuurzee, een dikke rookwalm uit het binnenste des gebouws opsteeg en slechts nu en dan nog een vlam uitbarstte. De heer van Berkesteyn keerde zwijgend en stil huiswaarts en beantwoordde ter nauwernood den hartelijken nachtkus zijner dochter.

De vlammen in het operagebouw waren gebluscht, maar.... die andere vlam, waarvan de bezorgde vader heden avond wederom het schijnsel had bespeurd, die vlam, die twee warmkloppende jeugdige menschenharten gloeiend aaneen smeedt, zou die nog te dooden zijn?

XXV.

Cette pauvre raison, dont l'homme est si jalouse,
N'est qu'un pâle flambeau, qui jette autour de nous
Une triste et faible lumière;....
Mais ne point profiter de ce bienfait suprême,
Eteindre son esprit et s'avengler soi-même,
C'est un autre excès non moins fou.

FLORIAN.

Indien een mijner lezers een zoon, neef of vriend mocht hebben, die, - ten spijt van dien lezer, - geneigdheid betoont het geloof zijner vaderen te verlaten, om over te gaan tot het katholicisme, dan durf ik in gemoede dien lezer aanraden: zend den zoon of neef voor korten tijd naar Malta; hij zal bij zijne terugkomst niet alleen geheel genezen wezen van zijn liefde voor, maar voor altijd bestand zijn tegen de bekoringen van de alleen zaligmakende kerk.

Niet dat er op Malta niet genoeg werk wordt gemaakt van den godsdienst. Integendeel, men maakt er te veel werk van, en, zoo ergens, dan is hier het spreekwoord toepasselijk: le trop nuît.

Er is hier te veel, veel te veel godsdienstige drukte; de H. Maagd, de H. moederkerk, de priesters, de kloos-

ters, alles wordt u onophoudelijk opgedrongen, voorgehouden en voorgezongen, alles herinnert er aan, spreekt er van, heeft er op de een of andere manier betrekking op.

En het gaat met den godsdienst op Malta, als met die melodiën, die in onze opera's en oratoriums worden ten gehoore gebracht; ze waren schoon en rein en verheffend, zooals ze daar werden opgeluisterd in den verrukten geest der groote componisten, en ademloos van verrukking luisterden duizenden, toen ze door zuivere stemmen en krachtige orchesten werden uitgevoerd.

Nu - men stopt de ooren toe, als het draaiorgel begint: ‘o, mon ange, ma Lucie,’ of ‘Dieu, que ma voix implore!’ men heeft ze te veel, te lang, te dikwerf, te zeer verbasterd gehoord!

Wat moet de componist gevoelen, wanneer hij de heerlijke tonen, die hij in een gewijd uur tot liefelijke zangen deed samensmelten, wanneer hij die reinste gedachten zijner muzikale ziel - als straatdeun hoort weêrgalmen uit dronken kelen! Wat moet de stichter van den christelijken godsdienst gevoelen, wanneer hij neêrziet op zijn zoogenaamde volgelingen, wat zou zijn smart zijn, als hij eens voor een enkelen dag rondwandelde op Malta! Hij - de eenvoudige, zou allereerst moeten uitwijken voor tallooze dwaas toegetakelde geestelijken; hij - de werkzame, zou bijna struikelen over een groot aantal nonnen en monnikken, die nooit iets anders schijnen te doen, dan bezige menschen in den weg loopen. En hij, die op de bergen en in de dalen zijn woord verkondigde, voor de armen naar de wereld, hij zou al die priesters en priesteressen van zijn leer, de duizende armen en ongelukkigen, die de handen naar hen uitstrekken, zien voorbijgaan, alsof ze niet

bestonden, om heen te snellen en hun krachten, geld en verstand te offeren aan ‘de kerk.’ Hij zou overal reliquiën zien en zich verbazen over den kolossalen omvang, die het kruis en de doornenkroon in den loop der eeuwen hadden gekregen, maar, vóór hij dat alles opgemerkt en zich afgewend had, weenend over zoo verregaande miskenning zijner voorschriften, zou hij herhaaldelijk zich met de andere voetgangers hebben moeten scharen aan een der zijden van den weg, om een processie te laten voorbijgaan.

En welk een processie somtijds!

Onze kennissen op Malta zagen er o.a. een, bestaande allereerst uit den gewonen troep zingende priesters en kaarsdragers, dan een leelijke levensgroote pop van hout in een draagstoel gezeten, en die den heilig verklaarden Franciscus van Assisé moest voorstellen. Nu echter volgde, hetgeen de passagiers der Elwine zoo bizonder frappeerde. Daar de plechtigheid ter eere van dien houten Franciscus ieder jaar plaats vond, scheen men te vreezen, dat de belangstelling niet zeer groot zou zijn, en men had nu iets bedacht, dat meer geschikt was om een maskerade op te luisteren, dan plechtigheid bij te zetten aan dezen godsdienstigen optocht. Er was namelijk aan het geheel iets piquants gegeven, door wereldsche kostumen, liefst uit den tijd van Louis XIV en Louis XVI; zoo zag men dadelijk op den draagstoel volgen personen met lage schoentjes, op hooge roode hakken, zoo zag men een allongepruik en een steekhoed boven een staatsiekostuum van fluweel en goud, dat wellicht eenmaal door een Franschen markies was gedragen en door madame de Pompadour bewonderd!

‘Deze fraai uitgedoschte markiezen en prinsen wandelden onder groote veelkleurige parapluies en, - het dient gezegd, - dat, hoewel hunne tegenwoordigheid bij dezen optocht raadselachtig was en bleef - zij er bepaald een ongewonen glans en deftigheid aan bijzetten.

Deze glans werd eenigszins verduisterd, deze deftigheid belachelijk door het onmiddellijk gevolg der markiezen. Dit bestond namelijk uit slagers, bakkers en andere handwerkslui, die even hun winkel hadden verlaten om Franciscus van Assisé te helpen rondvoeren; zij zouden er nog al fatsoenlijk hebben uitgezien, daar zij een soort monnikspij of priesterjas droegen, zoo niet onder die jas alles behalve priesterlijke beenen in vuilwitte of gekleurde broeken, en boven die jas roode, jolige, of innig gemeene gezichten te voorschijn gekomen waren. Het raadselachtigste van al het raadselachtige in deze maskerade was dan ook, voor den oningewijde, dat de Maltezers er nog eenigen eerbied voor betoonden; zij braken wel hun druk gepraat en gelach geen oogenblik af, maar zij schaarden zich ten minste aan beide zijden van den weg, en ontblootten het hoofd, de bedelaars staakten een oogenblik hun handwerk en de koetsiers hielden stil, echter niet zonder het oogenblik te benutten om te vragen: ‘You want a carriage, sir?’

De godsdienstige stemming der leeken scheen bij deze gelegenheden grooter dan die der priesters zelven. Ze hadden klaarblijkelijk niet het rechte besef van de grootheid van den dienst, door den H. Franciscus aan de kerk bewezen; integendeel, ze lachten en praatten onderling, alsof ze op weg waren naar een danspartij, en Bugg, die het schouwspel aanzag uit den tuin van het café de la

Reine, - beweerde dat ze naar de mooie meisjes keken; - maar Bugg verdacht allicht iemand van het zwak, dat, volgens zijn beminde Dollie, zoo bij uitnemendheid het zijne was, en dus kan men hem in dezen niet gelooven.

Wat er echter van zij, de priesterstand wekt op Malta, in plaats van sympathie, walging. Dit vindt allereerst zijn oorzaak daarin, dat er zoo véél menschen priesters zijn. Elke leek toch heeft een broêr, een oom of een neef, die dienaar der kerk is, en kent hem van te nabij, om hem niet schuldig te weten aan dezelfde zwakheden, dezelfde verkeerdheden, die ieder ander ontsieren; niemand beschouwt hier natuurlijk den herder en leeraar, als een man, die heilig moet zijn en - meer dan anderen ten minste, - heilig is; hij verliest door al te groote bekendheid zijn prestige.

Maar niet alleen omdat er zoo véél zijn, maar vooral ook omdat die velen zoo weinig hun verhevene roeping begrijpen. Zie ze daar met hun gemeste lichamen, achter die laffe vertooningen aanbengelen, zie hen schertsen en lachen, misschien wel over het domme volk, dat nog eenigen eerbied toont voor hunne comedies, zie ze in gindsche kerk een lijkdienst houden, zonder den minsten ernst of, voorgegaan door den koorknaap naar een stervende, in de Strada Réale treuzelen en rondkijken naar wat in hun oog wereldsche drukte en wereldsch streven moest zijn, en - ik geloof dat het u, zelfs al waart ge de meest bigotte Katholiek, moeielijk zou vallen eenig respekt voor hen te gevoelen.

Zeker wordt nergens op godsdienstig gebied meer gezondigd tegen den goeden smaak dan op Malta. Behalve de afschuwelijke wassenpopjes, handjes, voetjes en

andere voorwerpen, die als reliquiën of voorbehoedmiddelen tegen rampen van allerlei aard, bij duizenden verkocht worden, en den armen Maltezer nog armer maken, vindt men er een massa leelijke schilderijen, die meest een buitengewone uitredding door tusschenkomst van een heilige voorstellen.

Ook acht iedere Maltezer zich, geloof ik, verplicht, om, het zij dan uit klei of hout of steen, een of ander akelig en onstichtelijk heiligenbeeld te vervaardigen; ten minste, van zulke wansmakelijke beelden is Malta overvoerd.

Het gelaat van Christus, - dat we ons zoo gaarne liefelijk en edel denken, - ziet u hier en daar aan met verminkt voorhoofd of misvormden neus; ruw gesneden beeldtenissen van Madonna, maar vooral een akelig Mariabeeld is hinderlijk, dat in verscheidene kerken wordt gevonden en allerpijnlijkst moet aandoen, door de uiterst plastische voorstelling van een der welsprekendste uitdrukkingen, die ooit werden gedaan.

't Is namelijk een madonna, met ontblooten boezem; in dien boezem steekt een zwaard, dat sterk aan een broodmes herinnert; een roode streep uit de plaats, waar dat broodmes werd ingestoken, geeft aan het geheel iets bloedigs, maar kan er het minder treurige niet aan ontnemen; alles is in zoo felle kleuren, met zoo grove vormen voorgesteld, dat de madonna hier doet denken aan een boerenmeid, die eens flink wordt adergelaten, iets wat, naar haar uiterlijk te oordeelen, zeer noodig is.

En zoo wordt dan dat woord, dat zooveel dichterlijke waarheid bevat, het welsprekende: ‘een zwaard zal door uwe ziele gaan’, dat zoo menige moeder met be-

vende lippen heeft gefluisterd aan het sterfbed van haar kind, zoo wordt dan dat heerlijke woord geparodiëerd.

Maar ergerlijker dan optochten, priesters, nonnen, reliquiën, schilderijen en beelden, is voorzeker een eigenaardigheid in het Capucijner klooster, die u, bij een bezoek op Malta, dadelijk als zeer belangwekkend wordt aanbevolen.

Het Capucijner klooster ligt zeer lief, op een der hoogste punten van la Valetta; bij zon- en feestdagen ziet men de menigte daarheen stroomen om de schilderijen te bewonderen, die, gedeeltelijk in de kerk, maar voor het meerendeel, - niet zeer oordeelkundig, - in nauwe gangen zijn geplaatst.

Aan de poort van het gebouw genaderd, komt een monnik naar buiten, en, nadat ge hem bekend hebt gemaakt met het doel uwer komst, noodigt hij den bezoeker uit hem te volgen en gaat met een brandende lamp voor, een aantal trappen af, tot men in een diepte of kelder is gekomen, de charneria of het knekelhuis genaamd, - dat knekelhuis is de roem van het klooster.

De monnik heft de lamp omhoog, de bezoeker ziet rondom zich en huivert.

De groote, donkere spelonk is geheel gevuld met beenderen. Aan de muren zijn beenderen gespijkerd, hier en daar liggen geheele hoopen van gebroken schedels, kakementen, gebitten, riffen; - aan het einde van het gewelf bespeurt men een soort bergplaats van gebeenten, en de monnik wijst op een deurtje, dat toegang geeft tot het vertrek, waarin de lijken der in het klooster gestorven monnikken een kunstbewerking ondergaan, die hen in hun geheel doet uitdroogen. Rondom, in lange rijen geschaard, staan de geraamten der

Capucijners sinds honderden jaren herwaarts; in hunne bruine pijen gekleed, de holoogige schedel op het ontvleeschde rif geplaatst, de knokken, die eenmaal armen geweest zijn, over de borst gevouwen, in hunne nissen.

Zoo stil, zoo zonder beweging, zoo zonder vooruitgang, had de kerk van Rome ze gaarne reeds voor hun dood gezien; hoe gewenscht zou het wezen, dat de Alleenzaligmakende kerk haar levende dienaren ook die bewerking kon doen ondergaan, om hun dan de plaats te geven, waar ze te staan, de houding, die ze aan te nemen hadden, en zoo doende tot stichting en opbouwing der goede gemeente te dienen!

Indien nu deze expositie van verschrompelde oude mannetjes, met stichtelijke doeleinden is bedacht, dan mist ze haar doel geheel. Het afschuwelijk tooneel maakt indruk, maar 't is dezelfde indruk, dien het ophangen van een misdadiger maakt, niets dan weêrzin; ze wekt huivering, maar 't is dezelfde huivering, die den mensch door de leden vaart, bij het zien van een groote spin of een half verteerd kreng.

De Capucijner, die u rondleidt, is van vroolijken, praatzieken aard, en, als men hem vraagt, waarom een der lijken, dat er nog onoogelijker uitziet dan de anderen, achter traliewerk is geplaatst, vertelt hij dat deze ‘goede man,’ - het zijn allen bizonder goede, brave of geleerde mannen geweest, - dat deze goede man eenige jaren geleden in den reuk van heiligheid is gestorven, en na zijn dood zieken en gezonden toegesneld waren om een stukje van zijn pij, en zoo doende genezing en geluk machtig te worden; uit vrees echter, dat de heilige geheel uitgekleed zou worden, had men hem achter de tralies gezet; de afgescheurde mouwen be-

wezen, hoe noodzakelijk deze maatregel was geweest.

Wanneer de monnik eenigszins wordt uitgelokt door de vragen zijner bezoekers, blijkt hij steeds spraakzamer en vertelt zelfs, dat zijn collega's hem eens een leelijke poets hebben gespeeld, toen hij, bij zijn intrede in het klooster, den eersten morgendienst zou verrichten. Hij moest in donker afdalen in het knekelgewelf om de lamp te halen, die boven een der nissen stond te branden. Niet zeer op zijn gemak, daar al die lijken een spookachtigen indruk op hem maakten, greep hij naar de lamp, op dat oogenblik sprong hem iets op het hoofd, en de arme novice viel, half dood van schrik, bewusteloos op den grond, weinig vermoedend, dat het gevreesde spook slechts een kater was, daar met voordacht door de andere monniken geplaatst.

Wanneer men, bij het weggaan, hem een fooi in de hand stopt, fluistert hij u in het oor, toch vooral den monnik, die u aan de buitendeur zal lastig vallen, niet te geven, - die monnik besteedt alles aan drank!

Is het niet ergerlijk? die ingeschrompelde wezentjes, het verhaal van die afgescheurde mouwen, van dien grap met een novice, en eindelijk - die dronken Capucijner aan den uitgang? Me dunkt, de paus zelf zou over zooveel domheid en wansmaak boos worden of - in den lach schieten!

XXVI.

> J'aime cet hommage éclatant, rendu par les hommes, à ce qui ne leur promet ni la fortune, ni la puissance; - j'aime cette prodigalité des richesses terrestres pour une autre vie, du temps pour l'éternité; assez de choses se font pour demain, assez de soins se prennent pour l'économie des affaires humaines.
> Madame DE STAEL.

't Is hemelvaartsdag. Een vriendelijke, vroolijke ochtend, een heldere lucht, een schitterende zonneschijn; een zoo schoone, zoo liefelijke hemelvaartsdag op aarde, dat het haast niet wenschelijk kan schijnen, op te stijgen naar de wolken.

't Is stil en rustig op Malta's straten, een plechtige, echt feestelijke stilte.

Ginds in de St. Johns kerk wordt hoogmis gevierd; in de St. Johns kerk, die heerlijke tempel, door de vroomheid gesticht, door de kunst gewijd, door de herinnering aan drie eeuwen van strijd voor het geloof, geheiligd.

Reeds van verre rolt een machtige, een grootsche muziek den vromen bezoeker tegen, reeds van verre

klinkt het loflied aan den verwinnaar van hel en dood, en nader tredend ruischen de zachte stemmen van het koor in liefelijke harmonie met het blijde feest van dezen dag.

Een onafzienbare schare is daar saâmgestroomd onder de breede, grootsche gewelven, die met warme tinten en in onnavolgbre kleurenpracht, de vrome gedachten en godsdienstige droomen vereeuwigen, van zoovelen, saâmgestroomd om te knielen op het kostbaar marmer, waaronder de machtige ridders van Malta den slaap des doods sluimeren; saâmgestroomd om in stille verrukking de oogen op te heffen naar het altaar met zijn rijkdom en zijn pracht, of te hooren naar het woord, dat deze dag vol herinneringen den priester op de lippen legt.

De aartsbisschop in zijn plechtgewaad, op den zetel van karmozijn, omringd door zijn staf van priesters en koorknapen, vervult den dienst.

De donkere gelaatstrekken der Maltezers, zijn overgoten met een nieuw licht; een warme gloed straalt van uit de gekleurde vensterruiten, 't zijn de heiligen en martelaren, die van uit de beschilderde hoogte op de biddenden nederzien. Ze deelen iets mede van hun heiligheid, hun ijver, en de engelen, die met opgeheven bazuin zich losmaken uit hunne fresco's, zweven opwaarts, om voor den troon des Allerhoogste de lofzangen neêr te leggen van die duizenden, die daar nederknielen en zacht het Amen fluisteren op de woorden van hun voorgangers.

Neen, 't is niet alles ergerlijk, niet alles belachelijk, wat men ziet van de katholieke kerk op Malta. Dit is

een grootsch, een zielverheffend schouwspel. Maar er is hier poëzie, er is hier kunst, er zijn hier tonen, om aan te vullen, wat wellicht aan de vroomheid der kerkgangers of de stichtelijkheid van den eeredienst ontbreekt.

De kerk heeft die poëzie noodig, noodiger dan een ander van haar machtige bestanddeelen; de poëzie is voor haar, wat schoonheid is bij de liefde. Ook zonder dat kan ze bestaan; maar de gloed, de geestdrift, de verrukking, ze wordt alleen door haar gewekt.

Krachtig en mild, heeft de kunst in de St. Johns kerk haar machtigen bijstand geschonken, om den godsdienst met den dichtersluier te omhullen. Niet alleen de vloer en de zoldering van het heerlijk gebouw dragen het kenmerk harer tegenwoordigheid, overal zijn beelden, groepen en tomben verspreid, terwijl schilderstukken, somtijds van groote waarde, den indruk van het geheel verhoogen.

Van buiten gezien, kan men ter nauwernood gelooven, dat de kerk zooveel schoons en heerlijks bevat; het gebouw ziet er hoogst eenvoudig, ja, zelfs lomp en onregelmatig uit, en wanneer men door een der zijpoortjes is binnengetreden, en dan over dat groote langwerpige schip der kerk den blik laat wijden, dan is de eerste indruk niet minder verbazing dan bewondering.

Aan het gedeelte, waar zich het koor bevindt, wordt het oog dadelijk geboeid door een groep in wit marmer, die den doop van Christus voorstelt. Heilig en heiligend is de indruk, dien deze heerlijke schepping maakt. Het gelaat van den Dooper teekent vurige geestdrift, volkomen waardeering van het groote geschenk,

door God aan de aarde gedaan; - dat van den knielenden Jezus, vromen eerbied, stille vreugde.

Het is het werk van den Maltezer kunstenaar, Melchior Gáfa, - en zijner waardig. De gids, die u rond leidt, weet u te verhalen van Gáfa's losbandig leven, hij voegt als een bizonderheid daarbij, dat Gáfa, wilde hij werken, in staat van dronkenschap moest verkeeren. Gij betreurt het, dat zulk een man niet beter zijn grootsche taak begreep, maar toch, ge vraagt u af.... of niet de dronkenschap, die zulke kunstwerken schiep, ver te verkiezen is boven de nuchterheid van zoovelen, die slechts nuchterheid voortbrengen....

Evenals dat op sommige plaatsen in Nederland het geval is, hebben ook hier de schilderijen geleden, maar, - wat in Nederland het geval niet is, - het gouvernement laat deze gebreken, zoo spoedig mogelijk en door bekwame handen, herstellen.

Juist toen de Elwine op Malta vertoefde, was een Maltezer belast met de herstelling van de zoldering, tegen de belooning van 3000 £; een ander moest het verguldsel der gewelven herstellen.

Telkens weder is het de Beschermheilige der kerk, Johannes de Dooper, die u op het doek, in steen of in marmer, ja zelfs in hout, wordt voor oogen gesteld. Er is een houten, levensgroot beeld, dat de vroegere ridders den zegen vroegen, wanneer ze ten strijde trokken; er is een bloedig donker doek van Michel Augelo, dat de onthoofding van den grooten Voorlooper voorstelt; een ander dat hem teekent, predikende in de woestijn, enz. enz.

Maar ook de andere heiligen zijn niet vergeten; St. George, St. Laurence, St. Jerôme, St. Paul, Maria,

Magdalena, zij allen zijn met min of meer talent vertegenwoordigd door min of meer beroemde schilders en beeldhouwers.

Men heeft zich niet bepaald tot de Heiligen.

Ook de groote mannen, die op Malta hebben geleefd en gestreden, worden door prachtige standbeelden en graftomben geëerd en in het geheugen teruggeroepen: zoo vindt ge er vier mausoléums, die door hun smaakvolle en poëtische opvatting, meer dan de tallooze anderen, de aandacht trekken.

Het eerste is in memoriam van den Grootmeester Roccafoull; twee levensgroote vrouwenfiguren, de een de Rechtvaardigheid, de ander het Mededoogen voorstellende, op een zwaar voetstuk geplaatst, houden als het ware het borstbeeld op van den gestorvene. Wapenen en rustingen, in bevallige wanorde om cle hoofdgroep geschakeerd, voltooien het geheel, dat in zijn eenvoud van wit marmer waarlijk grootsch mag heeten.

Niet minder zuiver gedacht is dat van Cottoner: twee mannen in gebogen houding, de onderworpen Turk, de vernietigde Afrikaan, dragen het monument van den Grootmeester, en de Faam boven hen bazuint over de aarde den roem van den strijder voor het geloof, de onderwerping der ongeloovigen.

Dat van den grootmeester Zondadarie, is eenvoudiger: op een marmeren voetstuk rust de held in volle lengte; hij is in metaal afgebeeld en door allegorische voorstellingen omringd.

Het vierde, niet minder treffende, is de graftombe van Louis Philippe d'Orléans, die op Malta stierf in 1808. Levensgroot in wit marmer gehouwen, boeit het edel

gelaat en de slanke gestalte des jongelings door eenvoud en fijne uitvoering.

Het is onmogelijk alles op te noemen, wat de St. Johns kerk bevat op het gebied van kunst. Alleen die graven, waarmede de kerk bevloerd is, met hun veelkleurig marmer, hun kostbare ingelegde steenen, hun belangwekkende opschriften, zijn genoeg om een geheelen dag aan te besteden. Maar dan het altaar met zijn jasper en agaat, zijn prachtige marmerzuilen en heerlijke schilderstukken, zijn rijkdom van goud en edelgesteente!

Aan beide zijden van de eigenlijke kerk vindt men een vleugel, rijk versierd; de muren en zoldering met basreliefs en verguldsels; daar bevinden zich de kapellen, waarin de leden der orde in hun verschillende talen, godsdienstoefening hielden.

Er was een afzonderlijke kapel voor de Portugeesche, voor de Spaansche, voor de Provençaalsche, voor de Oostenrijksche, de Italiaansche, de Fransche en de Beijersche ridders, sommige merkwaardig door de mausoléums, waarvan we reeds eenigen beschreven, anderen door schilderstukken of kostbare altaarversieringen.

Een der vele poorten, die u in deze kapellen voeren, geleidt naar een heiligdom, afzonderlijk gewijd aan de Maagd Maria. Deze kleine kapel is een waar kunststuk.

De geheele ruimte is als het ware omgeven door een hekwerk van zuilen in verschillende kleuren en soorten van marmer. Het altaar is omringd door een balustrade van massief zilveren pilaren. Het is een lief, een stil, een heilig plekje, die tempel der Madonna, flauw verlicht door de altijd brandende lamp, en rijk versierd met al wat vroomheid, en kunst sinds eeuwen

konden uitdenken, om der moeder Gods liefde en vereering te betoonen.

Het is daar goed te zijn, beter dan in Malta's drukke straten, met hun leêgloopende priesters en belachelijke processiën; beter dan in het Capucijner klooster, met zijn akelige expositie, beter dan in die vuile kerken, met hun bonte platen en grove beelden, beter zelfs dan bij de mis in de St. Johns kerk, waar nog zooveel aan comedie herinnert. Ja, hier, waar u uit de verte de klanken der verwijderde muziek vrede schijnen toe te fluisteren, waar de Madonna zoo zacht en liefdevol op u nederziet, gevoelt ge het, wat ge bijna waart gaan betwijfelen, - er is iets grootsch in het mystieke, iets liefelijks in het dichterlijke der Madonnavereering, in die vereering eener zwakke vrouw, die slechts weenen kon en lijden; er is iets, dat de krachtige mannen moet aandoen en medeslepen, en zachten balsem gieten in de gewonde harten der vrouwen.

Wanneer dan ook hier de gids eerbiedig nederknielt onder het teeken des kruises, dan gevoelt ge bijna aandrang om naast hem te knielen, zoo niet voor de Heilige Maagd, die de katholiek aanbidt, dan toch voor de Madonna, die zooveel kunstenaars met heilig vuur kon bezielen, dan toch voor de kunst, die zooveel grootsch en heerlijks tot stand bracht.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

[Tweede deel]

XXVII.

> Am Ende um glücklich zu sein, bedürft ihr dennoch des Weibes.
> HEINE.

Als dokter van Raven bij een zieke werd geroepen, bepaalde hij zich niet tot het voelen van den pols en het kijken naar de tong, maar vroeg naar zooveel dingen, die meer het ziels- dan het lichamelijk bestaan aangingen, en die soms den zieke niet weinig in verlegenheid zouden gebracht hebben, zoo de jonge dokter zijn vragen niet had gedaan, op dien eigenaardigen schertsenden toon, die hem zoo makkelijk en prettig afging, en, wanneer hij zulks verkoos, nooit in gebreke bleef, iemand geheel op zijn gemak te zetten.

Ook op zichzelven paste hij de manier toe, die hem bij zijn zieken van zooveel nut bleek.

Op dien avond, toen jufvrouw Huigen hem verlaten had, nadat ze eerst zijn knorrige stemming wat had verbeterd, was zijn pols zeer kalm.

Toen hij een paar uur later Clara meende te zien in de armen van den soldaat, had hij eensklaps ontdekt, dat die pols op ongepast heftige wijze bonsde en klopte; den volgenden morgen had hij tot zichzelven gezegd: over-

spannen zenuwen; veel seltserwater drinken, flink beweging nemen. Maar, toen hij telkens weêr zijn hart luider voelde kloppen, als zij naderde, toen hij telkens weder haar gezelschap zocht, niettegenstaande hij zich voorgenomen had, het niet te doen, was zijn recept: Gevolg van verveling, - zoek afwisseling.

Indien zijn verliefdheid het gevolg van verveling was, zoo redeneerde hij, dan kon hij ook op een ander verlieven, en hij nam de proef met Kitty, - de proef mislukte.

Nu was verliefdheid voor Gustaaf van Raven geen geheel nieuwe gewaarwording en hij wist dus reeds een weinig, hoe er mede om te springen, evenals hij zulks wist bij koorts of verkoudheid: strijd er tegen, het wordt erger; geef er aan toe en je geneest van zelf, was zijn idée....

En hij gaf zich toe met geheel zijn hart, geheel zijn ziel aan het gevoel, dat zich meer en meer van hem meester maakte, en het genotvol bewustzijn van te beminnen, van een vrouw als Clara te beminnen, maakte hem bovenmate gelukkig, en de dagen volgden elkaâr op, als zoovele vriendelijke lentemorgens en - de kwaal nam niet af, maar toe!

Clara was niet de vrouw om een korte voorbijgaande verliefdheid op te wekken; wat zij inboezemde, was liefde, vurige, ernstige liefde; die overtuiging wortelde steeds dieper en dieper in het hart van den geneesheer, die eerst nu begon de diepte te peilen van de wond, die hem geslagen was, en eindelijk op zekeren ochtend wakker werd met een gevoel, alsof het waarlijk ernst was.

Van Raven was niet weinig verschrikt over zijn ontdekking. Er was geen haar op zijn hoofd, dat aan trouwen dacht. Op enkele oogenblikken nu, - zwakke

oogenblikken, zooals hij ze noemde, - waarin hij met ware sehnsucht naar de liefde, de blijvende liefde eener gade en al het genot van het huiselijk leven smachtte, - was hij zeer tevreden met zijn leven als ongetrouwd heer, en maakte zich als zooveel anderen wijs, dat hij een groot e dwaasheid zou begaan met zijn vrijheid op te offeren.

Dadelijk na het ontbijt, op dien ochtend zijner ontdekking, zocht hij jufvrouw Huigen op. Ze was in haar kamer en zat te breien, maar niet in den rood bekleeden fauteuil, die er zoo verlokkend uitzag, - Gustaaf zag het met blijdschap en wierp er zich dadelijk in.

‘Jongen, pas op!’ riep jufvrouw Huigen met ontsteltenis. ‘Neem in 's Hemels naam een anderen stoel; deze zit vol, zooals alles, wat opgevuld is, hier!’ Vol met.... de kleine, vlugge, bruine beestjes, die u op Malta van den morgen tot den avond tergen, en u 's nachts geen oogenblik rust gunnen, ja, nu en dan met ware kannibalenwoede op u aanvallen.’

‘Maak u niet ongerust, moedertje. Ik heb me van morgen reeds gewroken, er liggen er minstens twintig dood in mijn waschkom, en dat idée zal me kracht geven om nu hun beten te verduren.’

‘Zooals je wilt.’ En jufvrouw Huigen, die juist in de ingewikkeldste passage was van een opengewerkt boord, besteedde daaraan al haar aandacht. Gustaaf stak een sigaar aan, iets vreeselijks voor de oude dame, maar dat ze geduldig verdroeg om zijnentwil, zooals ze het jaren lang geduldig van al hare vrienden verdragen had. Jufvrouw Huigen werd bepaald onwèl van sigarendamp, maar ze maakte een diep geheim van die zwakheid; waarom zou ze anderen hun genot vergallen?

zij moest het maar leeren verdragen, dat was veel gemakkelijker.

‘Moedertje,’ zei de jonge man, eensklaps zich tot haar keerende, ‘ik geloof, dat ik het erg te pakken heb.’

‘Wat, mijn jongen? Toch geen koorts? Verkoudheid? Heb ik je niet gewaarschuwd voor den tocht?’

‘Neen, u hebt me niet gewaarschuwd. Integendeel. Ik geloof, dat u het er al den tijd op hebt aangelegd.’

‘Maar mijn beste Gus, wat scheelt je dan toch? Zeg het me liever in eens!’

‘O, maak u niet ongerust. 't Is wel een akelige kwaal, maar niet bepaald gevaarlijk! In de meeste gevallen geneest men maar al te spoedig.’

‘Verliefd?’ vroeg jufvrouw Huigen.

‘Verliefd - en erg ook! Er is niets meer aan te doen, geloof ik, ik heb alles geprobeerd, maar te vergeefs. De persoon in kwestie is jufvrouw van Berkesteyn.’

Er ging een glans van vreugde over jufvrouw Huigens gelaat. Ze had het reeds zoo lang gewenscht, dat haar jongen eens echt verliefd zou worden, zooals zij het noemde, en nu was Clara, die lieve degelijke Clara er het voorwerp van! ‘O, mijn beste jongen, wat doet me dat een pleizier!’ riep ze uit, terwijl ze hem met vochtige oogen de hand toestak.

‘Wat?.... Dat ik het land heb als nooit te voren. Dat ik een dwaas ben, die zijn vroolijk, jongeheerenleventje gaat vaarwel zeggen? Dat ik op het punt sta een blauwtje te loopen?’

‘Een blauwtje? och kom! Natuurlijk zal ze van je houden.’

‘Dat denkt u. En, - ik zou het ook wel gelooven, als Clara niet - zich zelve zoo ijselijk hoog vond.’

‘Och kom, Gustaaf, ge kent haar niet, ze is zoo goed, zoo degelijk, o, mijn jongen!’ en jufvrouw Huigen legde haar huiswerk neêr en naderde den gevaarlijken stoel, en legde de hand op zijn schouder; ‘ik ben zoo blij; jullie zult zoo gelukkig zijn samen.’

‘Ja, u hebt gemakkelijk praten,’ zei hij lachend, terwijl hij haar hand greep en die in de zijne hield. ‘Nu, 't is op uw verantwoording als het niet goed afloopt! want, ziet u, de vraag is nog, heeft de ziekte zich tot één slachtoffer bepaald of is ze besmettelijk geweest?

‘Och kom, dat weet je ook wel!’

‘Neen waarachtig,’ zei van Raven knorrig, terwijl hij zulke zware rookwolken uitblies, dat jufvrouw Huigen verschrikt achteruit deinsde, ‘neen, moedertje, ik heb nooit zoo weinig geweten, hoe de uitverkorene mijner ziel er over dacht als nu. En dat is juist, waar ik het land over heb. Clara laat niets los, - en ze kan soms zoo fier zijn en zoo uit de hoogte, dat - dat ik niet weet wat er van te maken. En dan die nijdige ouwe heer, die zal ook wel tegensporrelen’....

‘Je staat anders bij hem in een goed blaadje, geloof ik, jij slimme vogel!’

‘Ja, daarvoor heb ik mijn best gedaan, ten minste. Nu, wat dat betreft, als het meisje wil, behoeft men voor geen ouden heer ter wereld bang te zijn! Maar dat is nog zoo zeker niet. Clara draagt het hartje zoo erg hoog en.... enfin, ik zou liever geen blauwtje loopen.’

‘Arme jongen! je ziet er bleek van!’ zei jufvrouw Huigen.

‘Wees niet dwaas, moedertje. Er is niets geen reden om medelijden met me te hebben,’ lachte hij, ‘het

eenige wat ik wilde, dat is, dat ik uit deze ellendige onzekerheid was. Dat is, geloof ik, het akeligste van de verliefdheid, die twijfel....

‘Als ik je kan helpen.... je weet mijn jongen’.... zei jufvrouw Huigen bedeesd, ‘je weet, ik wil alles doen!’

‘Neen, neen! dank u wel! het is heel lief maar.... ziet u, ik zal maar probeeren om zelf de zaak tot een goed eind te brengen. 't Spijt me waarachtig, dat het zoo erg is, moedertje, het komt al heel ongelegen. Pas die historie met papa.... en de jongens in Holland, waar ik allereerst voor zorgen moet.... 't Spijt me, dat het zoo erg is!’

Toen het jonge mensch na de gebruikelijke tegenstrijdigheden, wanhopige uitroepen, oogenblikken van onverschilligheid en andere oogenblikken van verrukking, die we van verliefden gewoon zijn, zijn raadsvrouw verliet om zeer genoegelijk een partij biljard te gaan spelen, - breide deze een geheelen toer verkeerd, zonder het te bemerken. Ze vergat ook de ramen open te zetten om de rook te verdrijven, alles bewijzen dat haar gemoedsrust was gestoord.

Dien geheelen dag was jufvrouw Huigen in ongewone spanning. Ze was afgetrokken en wierp telkens diep medelijdende blikken naar den, ‘armen Gus,’ die zich anders den tijd vrij wel wist te verdrijven en, wat hij dan ook mocht gevoelen, - een flinken eetlust en een groote geneigdheid tot pret maken vertoonde, - iets, wat jufvrouw Huigen telkens op nieuw zuchten deed; ze zou echter evenzeer gezucht hebben, als hij somber was geweest; zij beschouwde hem nu eenmaal als diep ongelukkig op dat oogenblik.

Dit was echter volstrekt het geval niet. Van Raven

was van een buitengewoon krachtig en gezond gestel, hij was in den volsten zin van het woord jong, hij genoot het leven met volle teugen en, vond hij dikwerf de menschen dwaas en de dingen verkeerd, dan diende dit meer om zijn vroolijkheid te doen losbarsten, dan om zijn hart te verbitteren.

Hij kon zich onmogelijk de onaangename zaken zoo erg aantrekken als minder gezonde, minder luchthartige naturen. Hij was verliefd - ja, zoo verliefd, als hij zich niet herinnerde nog ooit geweest te zijn, maar dat was geen reden om zich zelven en anderen het leven onaangenaam te maken, geen reden om niet lekker te eten en flink te slapen en, zoo dikwerf zich daartoe de gelegenheid aanbood, hartelijk te lachen en te schertsen.

Intusschen deed de goede jufvrouw Huigen, van onrust over haar lieveling, dien nacht geen oog toe; den volgenden morgen was haar besluit genomen. Zij moest den armen jongen helpen, hij mocht niet langer in onzekerheid blijven; hij mocht niet langer een genegenheid koesteren, die misschien onbeantwoord zou blijven'....

Klokslag tien uur, ging de overste naar boord, vijf minuten over tien, klopte jufvrouw Huigen aan Clara's kamer.

'O, dat is prettig, dat u komt,' riep het meisje, terwijl ze een stoel aanschoof, 'ik heb juist niets te doen, en had zoo'n lust om wat te praten. Ga zitten. Hebt u uw breiwerk meêgebracht?

'Neen ik heb het waarlijk vergeten!' riep jufvrouw Huigen verbaasd over zichzelve.

'Ik zal het even halen' en Clara wipte de kamer uit. Toen ze alleen gelaten was, kwamen allerlei wroe-

gingen jufvrouw Huigen bestormen. Zou Gus het wel goed vinden; was het eigenlijk wel fair play tegenover het meisje? Als Clara haar eens alles vertrouwde, mocht zij dan haar geheim verraden....

Geen nood! goede ziel! Clara wist, dat ze, wat ze jufvrouw Huigen vertelde, evengoed regelrecht aan Gustaaf zeggen kon en - was op haar hoede.

'Is u heelemaal beter? U hadt gister hoofdpijn niet waar, u waart zoo stil,' vroeg Clara, toen ze weêr binnenkwam met het breiwerk.

'Je waart ook stil, Clara,' zei jufvrouw Huigen, de kous opvattend, 'maar je bent dat dikwijls tegenwoordig, vind ik.'

'Dat vindt papa ook.'

'Je hebt toch geen verdriet, Clara?'

'Och, een klein beetje verdriet heeft, geloof ik, iedereen. Maar - 't is misschien de warmte, die me wat neêrdrukt.'

'De warmte? O Clara?'

'Hebt u er geen last van?'

'Neen, niet de minste. Maar je kunt me zeker niet zeggen, wat de reden is van die zwaarmoedigheid, behalve de warmte?' en de hand van het meisje werd zacht gedrukt, en haar vriendin keek haar zoo vriendelijk in de oogen, dat ze de haren verlegen moest afwenden.

'O, er zijn wel honderd redenen, geloof ik. Geen enkele in het bizonder echter. - Neen in ernst!'

'Lieve, weet je wel, dat we in Gibraltar hebben afgesproken om samen vriendinnen te zijn. Dat ge me alles zoudt toevertrouwen!'

'O ja, maar er is niets! niets bizonders ten minste!'

'Ik weet wel, ik ben eigenlijk veel te oud om de

vertrouwde te zijn van zulk een jong meisje' zei jufvrouw Huigen nu, 'maar, o Clara, ge kunt niet begrijpen, hoe ik, oude jufvrouw, mij altijd tot jonge meisjes aangetrokken gevoel! Is het niet vreemd, dat mijn gezicht reeds gerimpeld is, dat ik al de echt oud-vrijsterachtige gewoonten reeds heb aangenomen, en dat mijn hart toch nog zoo warm en jeugdig klopt, zoo warm, dat ik nu gaarne met u zou mede gevoelen, en als gij verdriet hadt, het deelen.'

Clara drukte de zachte hand, die de hare zocht; maar sprak niet. 'Weet ge wat ik wel eens gedacht heb, Clara,' ging de goede jufvrouw voort; ''t is dat wij, oude vrijsters, eigenlijk bestemd zijn om jonge meisjes bij te staan met raad en daad, dat we niet zooveel eigene belangen te verzorgen kregen, opdat we voor anderen iets zouden kunnen wezen, dat we zelve geen moeder werden, omdat we al onze liefde zouden kunnen geven aan zoovelen, die moederlijke zorg behoeven. Zou het soms niet hoog noodig zijn, lieve? Zouden we soms niet veel nut kunnen doen?

'O ja! Hoe smacht ik dikwerf naar een moeder, met wie ik over dat alles openhartig spreken kon; dien strijd, die ongekende gewaarwordingen - die beklemdheid! want, o, jufvrouw Huigen, sinds eenigen tijd ben ik zoo wonderlijk te moede, begrijp ik niets meer; zelfs mijn eigen hart begrijp ik niet meer!'

'Die tijd van raadselen en vragen hebben we allen te doorworstelen, Clara lief, en wanneer ge uw hartje maar ernstig onderzocht, dan zult ge wel spoedig ontdekken, wat het is, dat het zoo in rep en roer brengt;' en er speelde een goedhartige, bijna teedere glimlach om de lippen der oude vrijster. 'Maar niet alle meis-

jes geven zich de moeite van hun eigen hart te peilen, niet alle jonge vrouwen leggen zichzelve rekenschap af van hare gevoelens, en zulken vooral zijn wij, oude dames, met onze ondervinding en onze kalme denkbeelden, geloof ik, zoo noodig. Want o, ze kunnen zoo onvoorzichtig, zoo ondoordacht handelen! Ge weet niet, Clara, hoe dikwerf ik in zulk een geval een onweêrstaanbaren lust heb gevoeld om tusschenbeide te komen, hoe ik, alleen uit vrees, dat het voor bemoeizucht zou worden gehouden, mij daarvan terughield. Ik zou gaarne eens naar die onbezorgde schepseltjes toegaan en haar zeggen: 'Lieve, rust eens een oogenblik, bedenkt u eens even! Passen de genoegens, die gij zoo ijverig najaagt, u eigenlijk wel? Zou het leven, dat ge leidt, wel geschikt zijn om u op den duur gelukkig te maken? of, kindlief, die maar van den hoogen boom af leeft, zijn uw uitgaven wel in overeenstemming met uw fortuin, en heeft uw man ook misschien een weinigje gelijk, als hij u tot zuinigheid aanspoort? Hoevelen heb ik haar gezondheid zien verwoesten, omdat ze in den roes van bals en partijen geen tijd hadden om den raad van den dokter, kalmte en rust, op te volgen; hoevelen heb ik haar reputatie zien verliezen, omdat ze zich niet bijtijds rekenschap gaven van het gevoel, dat een huisvriend in haar opwekte; hoevelen haar kinderen verkeerd zien opvoeden, alleen, wijl ze niet nadachten over de gevolgen van haar onverstandig gedrag!'

'Ja, we moesten meer eens tijd hebben om tot ons zelven in te keeren; men moest zoo eens een paar dadagen algemeen belet kunnen geven, en alle invloeden van buiten weren om te zien, wat er van binnen alzoo omgaat'....

‘Juist. En meer nog, dan iemand anders, moesten de jonge meisjes zulks doen. Om maar eens iets te noemen, zij converseeren soms weken, maanden lang, met een ongetrouwd heer, ze ontvangen zijn beleefdheden, ze zijn vriendelijk, voorkomend jegens hem, maar ze denken er niet aan zichzelven eens af te vragen: “Zou hij misschien ook iets voor mij gevoelen, en, zoo hij mij eens tot vrouw wenschte, zou ik”’....

‘Maar jufvrouw Huigen! Dat kon toch wel wat heel voorbarig, wat heel verwaand zijn om iederen heer, die beleefd jegens u is, van ernstige plannen te verdenken’....

Waarom dat? Een jonge dame behoeft volstrekt niet verwaand of voorbarig te zijn, om zich de mogelijkheid voor te stellen, dat iemand op haar verlieft, daar zij toch dagelijks zeer gewone, ja zelfs leelijke en onaangename vrouwenliefde ziet opwekken. Waarom moet zij gelooven, dat het juist haar onmogelijk zou zijn?’

‘In zooverre, ja!’ stemde Clara toe.

‘Nu dan, als er niets voorbarigs of verwaands in is, zou niet menige ramp voorkomen worden, zou niet menig lijden ongeleden blijven, zoo men zich bij tijds afvroeg: wat kan, wat zal dit wellicht worden? En wat schaadt het, zoo men zich, misschien onnoodig, die vragen stelt, wat wordt er bij verloren? Zou niet menig meisje vrij wat gelukkiger zijn, zoo ze bij tijds had geweten: dien man heb ik lief, of die man alleen is geschikt om mij gelukkig te maken.’

‘Maar de trots komt er tegen op, zich dat te bekennen, voor men zekerheid heeft van wederliefde.’

‘Bij enkele karakters misschien. Maar Clara, lieve,’ en jufvrouw Huigen staarde met hare ernstige oogen het jonge meisje in het blozend gelaat, ‘zoo gij ooit

in zulk een geval komen mocht, denk dan aan den raad der oude jufvrouw, wees ernstig, diep ernstig en handel in het bewustzijn, dat twee menschenlevens in uwe handen berusten.'

'Ik zal het doen, lieve jufvrouw.... als ik in het geval kom.'

'Als ge in het geval komt, Clara?' Er volgde een lange pauze; jufvrouw Huigen begon langzaam haar breiwerk op te rollen, en, toen zij de naalden zorgvuldig in de dopjes had gestoken, zei ze eensklaps: 'Meisje lief, ik wilde u dit nog zeggen: Een der eerste regels van mijn methode is: dat men zich zelven bij tijds afvraagt of men ook misschien in het geval verkeert? - Adieu, kind, ik had gehoopt u wat openhartiger te vinden!'

XXVIII.

Die Geisblattlaube. - Ein Sommer abend -
Wir sassen wieder, wie ehemals am Fenster -
Der Mond ging auf, belebend und labend -
Wir aber waren wie zwei Gespenster.

HEINRICH HEINE.

In de breede vestibule van het hôtel d'Angleterre stonden jufvrouw Huigen en mevrouw Helmberg gereed om samen een toertje te gaan maken, toen de heer van Berkesteyn met Clara de trappen afkwam.

Clara was in een allerliefst licht zomerkostuum en droeg een rond hoedje, dat eigenlijk meer tot sieraad dan tot nut diende, toch was ze vrij wel gewapend tegen de zonnestralen, daar zij een dichte witte voile, een groote en tout cas en blauwe bril bij zich had.

‘Ik zie, u gaat ook uit’ zei jufvrouw Huigen.

‘Ja, we wilden nog eens the country bezoeken; ik denk dat we eerst naar den Tuin van den Gouverneur rijden en....

‘Hé, dat is toevallig, wij wilden ook juist daarheen gaan; wat dunkt u, zoo we eens partij maakten?’ vroeg jufvrouw Huigen.

‘O, gaarne! Papa, de dames gaan met ons. Dan moesten we, dunkt me, dit rijtuig voor vier nemen,’ en ze wees op een der gereed staande carriages.

Terwijl mevrouw Helmberg nog even naar boven ging om haar waaier te halen, en jufvrouw Huigen stond uit te kijken of ‘the carriage’ wel stevig was, en of de paarden ook soms wild waren en of de koetsier niet te veel gedronken had, - want jufvrouw Huigen was graag zeker van haar zaak, - ontmoette Clara een half bestraffenden, half treurenden blik haars vaders; - dadelijk trad zij op hem toe en zeide zacht:

‘Papa, ik kon het niet helpen, ik mocht toch niet onbeleefd zijn. Waarlijk, het was onmogelijk haar niet te vragen.’

‘Neen, kind, neen! Het is niets, Clara lief; maar.... enfin, het is uw schuld niet! Zeker, ge mocht niet onbeleefd zijn!’ en de overste verzocht den kellner om een glas water.

Mevrouw Helmberg kwam haastig naar beneden, en Clara vroeg zich nog af, wat het toch zijn kon, dat haar vader tegen het gezelschap dier dame had, toen haar verwondering werd gaande gemaakt door een beweging, die zij de weduwe maken zag. Van Berkesteyn bood haar namelijk zijn arm aan om haar naar het rijtuig te brengen, toen zij met een toornig gebaar dien arm van zich afstiet en, hoewel de trede hoog en moeielijk was, zonder hulp er instapte.

Het trotsche bloed vloog Clara naar de wangen. Die vrouw, die onbekende, durfde haar vader, zulk een beleediging aandoen, haar vader, wie iedere dame het zich tot eer mocht rekenen, zoo hij haar een beleefdheid bewijzen wilde! Wie was zij, dat ze zich zulk een on-

beschaamdheid durfde veroorloven, van waar kwam zij, dat ze zoo weinig begreep, wie de overste van Berkesteyn, de geachte, de geëerde overste van Berkesteyn was? Hoe durfde ze, die onbekende grootheid?....

Men reed de Porte des Bombes door, opmerkelijk door de levensgroote beelden der beide Grootmeesters, Del Monte en la Valetta, den roemzuchtigen stichter der nieuwe stad in 1566, en verder langs de waterleiding.

Die waterleiding is een der grootste werken van Malta; ze is niet minder dan negen en een halve mijl lang en voert nu eens onder, dan weder boven den grond, voortgezet langs een breede steenen buis, het water van verscheidene hoogten naar de stad, waar, zonder dat middel, niettegenstaande de platte daken en de vele buizen, onmogelijk aan de behoefte der talrijke inwoners kan worden voldaan.

Na een mijl of vijf langs den stoffigen weg en in den barren zonneschijn te hebben afgelegd, reed de koetsier een fraaie laan in, niet alleen verkwikkend door de koelte, maar vooral doordien het oog, vermoeid van het staren op den grijzen zandsteen, nu eindelijk op frisch, - was het dan geen overvloedig groen, - rusten kon.

Het buitenverblijf van den Gouverneur werd nu weldra zichtbaar, een groot, net, maar geenszins sierlijk gebouw, en men stapte uit, om den tuin te bezien, die de trots van Malta is, maar overal elders afschuwelijk zou gevonden worden. Er is geen enkele flinke boom, en ze is zoo regelmatig aangelegd, alsof een wiskunstenaar het terrein eerst in rechte hoeken had verdeeld. De kleine vijvers hier en daar aangebracht, de geur van den oranjebloesem, het frissche groen van den ci-

troenboom, en de keurig onderhouden lanen, maken echter over het geheel een aangenamen indruk.

Clara had zich voorgenomen haar vader geen oogenblik met mevrouw Helmberg samen te laten. Ofschoon ze nu zelve iets tegen de vrouw had, die haar in hetgeen haar het liefst was, had beleedigd, besloot ze dadelijk aan hare zijde op te wandelen, opdat de overste niet meer dan noodzakelijk last van het opgedrongen gezelschap hebben zoude; - hoe verbaasd en ontsteld trad ze achteruit, toen de heer van Berkesteyn mevrouw Helmberg den arm bood, en met een paar beleefde woorden tot de beide andere dames, zich eenigszins haastig met haar verwijderde! Jufvrouw Huigen liep een eindje verder op, Clara viel op een bank neêr en drukte de handen voor het gelaat, als om hare gedachten te verzamelen. ‘O, papa, papa,’ snikte ze, na een wijle peinzens, ‘o, waarom hebt u geheimen voor mij! Wat kan er zijn tusschen u en die vreemde vrouw? Waarom durft zij u beleedigen en waarom verdraagt ge van haar, wat ge van niemand anders verdragen zoudt?’ Ze sprong op. ‘Ik wil weten wat het is. Ben ik niet het liefste, wat gij bezit op aarde, en zal ik het dan toestaan, dat een vreemde zich plaatst tusschen hem en mij’....

Jufvrouw Huigen kwam nu van haar eenzaam wandelingetje terug. ‘Zie eens, Clara,’ zei ze, terwijl ze het meisje een handvol oranjebloesems aanbood, ‘die heb ik voor u geplukt.’

‘O, dank u wel’ zei Clara, half verschrikt oprijzende, bevreesd dat jufvrouw Huigen haar tranen zou zien.

Jufvrouw Huigen had ze gezien, maar wendde het hoofd af. ‘Zullen we ook niet een eind opwandelen,

kindlief? Dat zal u goed doen.' En toen Clara plotseling uitbarstte in zenuwachtig snikken, ging ze voort: 'Wel, wel, ik herken de bedaarde, kalme, jonge dame van het begin onzer reis niet meer!.... Zie eens, daar ligt uw hoed als een voetveêg op den grond.' Jufvrouw Huigen nam het élégante hoedje op en veegde er met groote zorgvuldigheid het stof af; 'en hier uw waaier en.... ik geloof waarlijk dat ge schreit!.... Wat is er, Clara, lieve, kom zeg het mij, kind kom, wees niet zoo bedroefd'....

'Ik heb verdriet, jufvrouw Huigen! Iemand, dien ik zoo lief heb, heeft geheimen voor mij en ik.... ik kan niets meer voor hem zijn.... hij zal voor mij verkoelen, mij vergeten, mij niet meer noodig hebben voor zijn geluk'....

De goede jufvrouw Huigen begreep er niets van. Zij begon over allerlei dingen te praten, trachtte Clara af te leiden, plukte een mooi bouquet voor haar, sprak over Gustaaf, maar de starende blik van het meisje bleef op het punt gericht, waar haar vader verdwenen was, en alleen nu en dan een diepe zucht was haar antwoord.

Zoo ging omstreeks een uur voorbij.

'Daar komt papa,' zei Clara, met een zucht van verlichting, want bijna was het haar onmogelijk langer te luisteren naar de vriendelijke woorden harer vriendin, terwijl ze met haar gedachten steeds bij het wandelende paar vertoefde.

Daar komt papa! Het meisje rees overeind en ging den heer van Berkesteyn te gemoet; ze hield zich, alsof ze het niet bespeurde, hoe zich een hevige strijd van gewaarwordingen en gevoelens op het sprekend gelaat

der beide wandelaars afspiegelde. Ze greep de hand haars vaders, - die hand was ijskoud; ook scheen zijn stem schor, zooals die somtijds was, als hij zich bizonder driftig had gemaakt.

‘We zijn lang weg geweest, is 't niet, lieve? Mevrouw Helmberg wilde graag al het merkwaardige van den tuin zien, en ik dacht, gij waart in goed gezelschap.’

‘Is er nog iets bizonders verder op?’ vroeg jufvrouw Huigen aan de weduwe, die zoo bleek was, dat het meisje niet nalaten kon, haar aan te zien.

Voor het eerst, zoolang zij haar kende, zag Clara mevrouw Helmberg verlegen worden, ja, geheel van haar stuk geraken. Een donkerrood verwde haar gelaat, en ze sloeg de groote oogen neêr en stamelde: ‘ik.... ik weet’....

De heer van Berkesteyn kwam haar met zijn gewone kalmte te hulp. ‘Het hangt er van af, wat men iets bizonders noemt, jufvrouw Huigen. Er is een soort vijver met groote steenen en gewassen en een paar beeldjes, - anders niet! - Hebt ge niet wat verder opgewandeld, kind?’ vroeg hij aan Clara.

‘Neen, papa! Ik had geen lust, ik had te veel om over te denken,’ antwoordde ze, - en verschrikte over haar eigen woorden.

Als een bliksemstraal zag Clara toorn en haat uit het oog haars vaders heenschieten naar mevrouw Helmberg, wier gelaat weêr de bleekheid van daar straks vertoonde, maar bij dien blik geen zenuw bewoog.

Haastig greep de overste de hand zijner dochter en voerde haar weg van de anderen. ‘Wat bedoelt ge, Clara? Zeg me, waarover hadt ge zooveel te denken?’

Zijn stem was zoo heesch en gejaagd, hij zag er zoo

ontdaan uit, dat, sterker dan eenig ander gevoel, in de borst van het meisje medelijden ontwaakte, medelijden met den man, die in deze oogenblikken zoo geheel zijn, anders kalm, karakter verloochende, die zoo geheel veranderd en beheerscht scheen te worden door de vrouw, die hij innerlijk haatte, die hij verachtte, en - die de eerste was, door wie Clara haar vader zijn koele bedaardheid zag verliezen!

‘Neen, neen, het was niets buitengewoons, papalief, maar u moet mij niet zoo angstig aankijken. U weet wel, al denk ik ook over nog zooveel andere dingen, u blijft altijd Nommer Een bij mij. Maar ik wil u graag vroolijk zien, vadertje; kom, u moogt niet toegeven aan die nare melancholie, dan wordt u vroeg oud, en kunnen we niet meer voor man en vrouw worden aangezien.... nu gaat het nog, weet u, als u ten minste wat beter voor uw kapsel zorgt.... en ze streek een grijze haarlok weg van zijn voorhoofd en voelde, hoe op dat voorhoofd een klam zweet parelde.

‘Er zal menigeen jaloersch zijn van dien ouden grijzen heer, en zijn jong vrouwtje,’ zei de overste met een poging om te schertsen en een teederen blik op zijn kind.

Ze zag, hoe de hand beefde, die op haar arm lag en keek rondom zich, of hier niet ergens een zitplaats was. ‘Ja; maar u hebt van daag veel meer het air van een podagreuze papa, dan van een teeder echtgenoot. Kom eens hier op dit bankje zitten. Zie zoo. Daar is Eau de Cologne, laat me uw hoofd eens wasschen. 't Is veel te warm voor u, papa! En daar is wat wijn en water. U zegt wel, dat ik dit reistaschje omhang uit coquetterie’....

‘Neen, om voor een Anglaise te worden aangezien.’

‘Nu dan, om voor een Anglaise te worden aangezien, maar 't komt toch maar te pas, weet u! Zijt u nu niet opgefrischt? Nu, eet u een stukje van dezen sinaasappel en blijft u een kwartiertje rustig zitten onder de schaduw en, als het rijtuig is ingespannen, komen we u halen’....

En met een vluchtigen kus op zijn voorhoofd, snelde het meisje heen en de overste volgde de slanke gestalte, tot ze achter de citroenboomen verdween en mompelde toen: ‘Mijn arme, reine engel! ze vermoedt niets! Als ik het voor haar maar geheim kan houden! Als zij het maar nooit behoeft te weten’.... En onder den aangenamen invloed van den verfrisschenden dronk en het stille, schaduwachtige plekje, dat zij voor hem had uitgezocht, kwam hij geheel tot zich zelven.

Had de bezorgde vader het geweten, hoe duizend angsten en bekommernissen op dit oogenblik het hart zijns kinds bestormden, had hij het geweten, hoe ze de handen aan het gloeiend hoofd drukte, en een oogenblik stilstond op den weg, om haar krachten te verzamelen, hoe ze een gevoel van haat in zich voelde opkomen, tegen die vreemde, die het gewaagd had, haar vader te beleedigen, die de macht scheen te bezitten, hem, den kalmen, rustigen man, wien niets zijne zelfbeheersching kon ontrooven, in een staat van zenuwachtige spanning te brengen!

Ze nam zich voor dat, wie mevrouw Helmberg dan ook wezen mocht, wat mevrouw Helmberg in haar schild voerde, dat ze de rust van den geliefden vader niet meer verstoren zou; - Clara zou over hem waken, ze zou hem alle leed besparen, zij wilde gaarne

haar zielsrust, haar vrede opofferen, maar van zijn dierbaar hoofd moest alle smart worden afgewend....

Zonderling, maar, toen men wederom in het rijtuig was gezeten, scheen ieder even geanimeerd en vroolijk; Clara sprak druk, opdat haar vader de bezorgdheid, die geheel haar ziel vervulde, niet zou bespeuren; de overste praatte onophoudelijk, geestig, vroolijk, somtijds scherp.

Mevrouw Helmberg schertste en zong zelfs een maleisch wiegelied op verzoek van Jufvrouw Huigen, die het zoo prettig vond, als men zoo genoegelijk te samen was! Wèl merkte jufvrouw Huigen op, dat Clara erg bleek was, maar ze schreef het toe aan de warmte; wel verwonderde ze er zich over, hoe mevrouw Helmberg er toch pleizier in hebben kon al de bloemen, die ze vrij duur gekocht had, aan kleine stukjes te rijten, maar ze verheugde er zich maar telkens over, dat men zoo genoegelijk te samen was.

Het half uur dat het gezelschap naar Citta Vecchia bracht, scheen alleen de onschuldige, oude jufvrouw kort; toen Clara op haar horloge keek, verbaasde ze zich, hoe er in zoo'n kort tijdsverloop zoo veel gedachten door een menschelijk brein konden spelen; de heer van Berkesteyn voelde zich oneindig verlicht, toen hij die brandende oogen van Mevrouw Helmberg niet meer voor zich zag, toen hij dat wiegelied niet meer behoefde aan te hooren, dat hem zoo zonderling had aangedaan.

Citta Vecchia was vroeger de hoofdstad van Malta, nu nog steeds merkwaardig door het prachtig uitzicht, dat men van uit de hoogte, waarop het gelegen is,

heeft over het geheele eiland en door de vele herinneringen aan dit plekje verbonden.

Zooals de lezer weet, wordt namelijk verhaald, dat de Apostel Paulus drie maanden op het eiland Malta, (Mélite) heeft doorgebracht; de juiste plaats, waar hij landde en de bewuste adder van zijn hand schudde, wordt in Citta Vecchia aangetoond, door een vrij leelijk levensgroot standbeeld. Men vindt er, behalve verscheidene andere standbeelden, een groote kathedraal, gebouwd op een grot, waar Paulus leefde en die later bewoond werd door zekeren kluizenaar Fra Giovanni.

Een Sacristijn ging de bezoekers met een licht voor, naar de grot, die ongeveer acht voet hoog en twaalf ellen in diameter is, en waar in het midden een prachtig wit marmeren standbeeld is geplaatst, dat den grooten volgeling van Jezus voorstelt, ten wiens eere steeds eenige lampen in de grot brandende worden gehouden.

Voor iemand, die meer nut ziet in het leven boven dan onder den grond, en die niet gelooft aan het sprookje, dat de steen dier rots altijd blijft aangroeien, hoeveel er ook wordt afgehouwen, heeft het geheel niet veel belangwekkends.

Het gezelschap haastte zich dan ook om naar de catacomben te gaan zien, die eveneens naar Sanct Paul zijn genaamd, en op vijf minuten afstands van de Kathedraal zijn gelegen.

De weg daarheen was als bezaaid met half naakte en vuile, maar voor het meerendeel beeldschoone kinderen, die zich in het stof rolden, kattekwaad uitvoerden en de leelijke geiten en magere ezels plaagden, die op den verdorden bodem eenig voedsel zochten.

De huizen waren vuil en verwaarloosd, de vrouwen

zagen er ook niet zeer voordeelig uit, en den besten indruk maakten nog de mannen, die in hun roode blouses van hun werk in La Valetta terugkeerden, en in de groote slaapmuts, die zaksgewijze afhangt op den rug, het geld medebrachten, waarvan dien dag moest geleefd worden.

Natuurlijk wordt men hier, zoo als overal op dit eiland, nu en dan, een zwarte massa gewaar, die bij nadere beschouwing blijkt een troep monnikken of nonnen te zijn, die óf processie hielden, óf zich naar de een of andere kerk begaven; wat die zwartrokken altijd op den weg te doen hadden, was niet heel duidelijk, maar wel, dat ze overal even goed te vinden waren, als de blinde bedelaars, de jankende honden en de vuile straatjongens.

Een huivering voer den bezoekers door de leden, terwijl zij van uit het vroolijk zonnetje, de trappen afdaalden, die naar de catacomben geleidden; en toen ze stilstonden en de akelige graflucht hun in het aangezicht woei, en de flambouwen der gidsen de donkere ruimte verlichtten, riep Jufvrouw Huigen met angstig gesmoorde stem, dat ze maar liever weêr naar boven wilde.

De goede jufvrouw werd hartelijk uitgelachen, maar Clara, die den arm haars vaders genomen had, bood haar die veilige bescherming aan, en nu volgde men langzaam en, voet voor voet, den monnik, die hun de groote holen wees, hier en daar in de rots uitgehouwen, en langs de gangen en gangetjes geleidde, die in dezen doolhof rondvoeren.

Of deze catacomben alleen een begraafplaats zijn geweest, door Feniciërs en Romeinen uitgehouwen, of een

schuilplaats voor de vervolgde Christenen, ten tijde der keizers, of wellicht beide, is eene vraag, die reeds velen heeft beziggehouden, maar vooreerst misschien nog even lang onbeantwoord zal blijven, als die andere, of Paulus al dan niet op Malta heeft geleefd, een feit dat, - wij vergaten straks dit op te merken - tegenwoordig zeer ernstig betwijfeld wordt, en tot allerlei geschriften en tegenschriften aanleiding heeft gegeven.

Dit is zeker, dat de catacomben velerlei sporen dragen van menschelijken arbeid: er zijn verscheidene holen en gaten, die duidelijk toonen als fornuis te hebben gediend, andere moeten als doopvont of waschkuip, weer andere als zitplaats of tafel gebruikt zijn.

Wat den meesten indruk op de bezoekers maakte, dat waren de familiegraven; in den steen waren ligplaatsen uitgebeiteld en men zag sommige, waar een man en vrouw moesten hebben gelegen, naast elkander, met een verhevenheid voor het hoofd, en aan het voeteneinde een of meer kindergrafjes.

Het meest schilderachtig gelegen, het prachtigst versierd graf kon niet zoo het gemoed treffen als deze sobere steenen legers, die in hun eenvoudige taal verhaalden van geheele huisgezinnen, die, na te samen geleefd, geleden en genoten te hebben, daar waren neêrgelegd, om wellicht nu eerst de ruste te vinden, die godsdienst-haat en vervolging hun op de schoone zonnige aarde hadden ontzegd.

‘Laat ons nu maar weggaan’ zei jufvrouw Huigen zacht, toen de heer van Berkesteyn wel lust toonde om de donkere gangen wat dieper integaan. ‘Och toe, mijnheer van Berkesteyn, men zou hier den dood opdoen.’

Met zijne gewone beleefdheid offerde de overste zijn

wenschen aan die zijner dame op, maar, vóór hij de smalle trap, die naar boven leidde, opklom, riep hij den anderen toe, hem te volgen.

Clara stond reeds onder aan de trap, maar zij had aan den ingang de tunique van haar licht kleedje losgemaakt, om die niet tegen de vochtige vuile muren te besmetten en wilde die eerst weêr vastknoopen; ook moest ze op Mevrouw Helmberg wachten, wier toorts ze een eind verder zag lichten.

Wat was het lastig hier in die enge ruimte dat overkleedje aan te doen! En nu bleef waarlijk de franje aan den sluier van haar hoedje haken.....

Wat was dat?....

Clara dacht niet meer aan hoed of tunica, ze bleef onbewegelijk staan en luisterde.

Een geluid, dat geleek op het kermen van iemand, die pijn heeft, drong tot haar door; het klonk onbeschrijfelijk akelig in die spelonk, weêrkaatst door de gewelven, voortgestooten door de bedompte lucht. De gids had het ook gehoord, en keek de jonge dame verwonderd aan; Clara deed een paar schreden terug en, achter een kolom verborgen zag ze..... Mevrouw Helmberg, staande tegen een dier vochtige pilaren. Ze leunde het hoofd op de handen en kermde zacht en sprak in zich zelve; ze wiegde de slanke leest heen en weêr als in hevige smart, en bespeurde het niet hoe Clara zachtjes naderde, en de hand naar haar uitstrekte, en iets zeggen wilde. Ze zou het nooit weten. Want op het oogenblik, dat het meisje haar genaderd was, sprak ze tweemaal met diepe smart en toornig verwijt een naam uit, - Clara deinsde ontzet terug, - het was de naam haars vaders.

XXIX.

Ei, mein Lieb, warum just heute
Schauderst du, mein Blut zu sehn,
Sagst mich bleich und herzeblutend
Lange Jahre vor dir stehn!

HEINRICH HEINE.

Het was de laatste dag, dien de passagiers der Elwine op Malta doorbrachten. Sommigen waren in hun schik geweest, toen de 0gezagvoerder kwam mededeelen, dat alles in orde was en men nu de reis verder aanvaarden kon, want zelfs Malta wordt vervelend, als men er drie weken vertoeven moet, zonder bezigheid; anderen vonden het wel aangenaam eindelijk hun bestemming te zullen bereiken, maar werden gekweld door allerlei akelige voorgevoelens van naderende ongelukken, enkelen waren zeer stil door de herinnering aan de zeeziekte.

De mannen, die ‘helpen varen’ vroegen met bezorgde gezichten aan kapitein Schock of er ook een proeftocht zou worden gedaan, en, toen dit bevestigend beantwoord werd, verzochten ze daarbij tegenwoordig te mogen zijn; ze kwamen met ellenlange gezichten van het uitstapje terug en verklaarden dat die éene passagier,

die verkoos met de Engelsche mail verder te reizen, en zich liever niet aan de kansen, die hij op de Elwine liep, ten tweeden male waagde, groot gelijk had. Zij zouden het ook doen, zoo de kosten maar niet al te groot waren.

Nu dreigde de eenigszins gespannen verwachting der passagiers, niet hinderlijk zoolang men voor elkaâr uit den weg kon gaan, in de enge ruimte van de boot eenigszins lastig te worden, en vooral de oudgasten hadden geen groote verwachtingen van de genoegens, die men aan boord zou smaken.

Het was dus met verschillende gevoelens, dat men de boodschap ontving: ‘morgen aan boord!’

Den volgenden morgen stonden de rijtuigen gereed voor de beide hôtels, en onder vele ‘God zegene u's’ der tot het laatst toe beleefde en vriendelijke kellners, reed men weg, zeer tevreden over de dagen in La Valetta doorgebracht en, niet zooals gewoonlijk bij zulke gelegenheden, ontstemd door onverwacht hooge rekeningen.

Spoedig was men in de bootjes gezeten, en, juist bij het afsteken van den wal, zag men, niet zonder ergernis, een troepje soldaten naderen, die van het verlof om voor het laatst aan den wal te gaan, hadden gebruik gemaakt, om zich nog eens een halven roes te drinken, volgens de gewoonte der Hollandsche krijgers, - een gewoonte, die tengevolge heeft gehad, dat in het buitenland onder de eigenschappen der Nederlanders allereerst de onmatigheid wordt genoemd.

‘Die ellendige kerels,’ mompelde Kreisfeldt, die bij het scheiden van de stad, waarin de blauwe page hem zoo zeer had gegriefd, zeer slecht gehumeurd was, en

zelfs door Kitty's buitengewone vriendelijkheid niet van zijn booze luim kon genezen worden; ''t is schande, dat ze de uniform dragen!'

'Mijn hemel, laat u dat nu toch niet ontstemmen,' riep Kitty uit. 'Wij hebben er immers ook ons pleizier van genomen op Malta.'

'En ons verdriet,' mompelde Kreisfeldt met een diepen zucht.

'Daarin heeft jufvrouw Stark gelijk' zeide van Raven. 'Wat mij betreft, ik heb er veel genoten, en ik ben de Venus zeer dankbaar voor den nijdigen stoot, dien ze ons gegeven heeft.'

'Zeg dat niet,' riep de heer Krobs uit, 'Anders hadden we al de soesah van de reis reeds achter den rug, nu moeten we het nog doorstaan;' de arme man dacht zeker aan de hut met de zeven Krobsjes.

'Nu, nu, mijnheer Krobs,' zei de overste, 'ik geloof dat, als we eenmaal in Indië zijn, we ons niet meer beklagen zullen over onze reis met hindernissen. We hebben er toch altijd meê gewonnen, dat we twee van de interessantste plaatsen ter wereld - Gibraltar en Malta - leerden kennen.'

'Och,' viel mevrouw in, 'Krobs is nooit tevreden, hij is een mopper.'

'Een mopperaar, bedoelt u?' vroeg Kreisfeldt.

De waarheid is dat mevrouw Krobs dit woord pas sinds kort had hooren bezigen en niet heel precies wist, hoe het uitgesproken werd; de hilariteit werd wel een weinig opgewekt toen ze herhaalde: 'Ja, betoel! een mopper!' Ieder keek naar buiten om niet gevaar te loopen, van zijn buurman aan te zien en - in lachen uit te barsten.

Bijna scheen het dan ook jammer naar het gepraat van den heer en mevrouw Krobs te luisteren, terwijl men het laatste gezicht op de stad der ridders genieten kon.

Zij lag daar in den middag-zonneschijn met hare drukke straten, haar levendige kade, haar terrassen, haar hangende tuinen, haar forten, de groote kanonnen aan alle zijden vertoonend, als een waarschuwend teeken voor elk, die het eiland aan het machtige Brittanië mocht willen ontrooven.

De haven was kalm en effen, de blauwe golfjes huppelden en dansten, de ranke bootjes gleden over het water, de groote oorlogschepen en koopvaardijvaarders verrezen in de verte, alles ademde vroolijkheid en leven, en de reizigers, die zooveel genoten hadden in La Valetta, werden niet moede het tooneel aan te staren.

Het is stil in het bootje; lang zoo druk niet ten minste als in dat, wat achter hen aankomt, en waarin de soldaten nog steeds hun woest getier, geschreeuw en gezang voortzetten.

Een plomp in het water. Er is doodelijke stilte gekomen in plaats van geroep en geschreeuw, dan klinkt er uit het midden der militairen een angstig hulpgeschrei.

‘'t Is een van die dronken soldaten’ zegt de overste koeltjes, terwijl hij zijn binocle richt naar den kant, waar de plomp is geweest, ‘er is niets aan te doen, geloof ik,’ voegt hij er dan bij.

Maar de heer van Berkesteyn was de eenige, die de zaak zoo kalmpjes opnam, de heeren waren allen min of meer ontsteld, en vooral onder de dames was meer dan een verbleekt gelaat; mevrouw Helmberg was opgesprongen en stond nu recht overeind in het bootje.

Dokter van Raven gevoelde eensklaps een hand op zijn arm leggen, hij zag de weduwe in het doodelijk ontsteld gelaat. ‘Dokter, wie is het, wie is het?’

‘Wie is het?’ vroeg van Raven. Maar reeds hoorde hij van meer dan een kant den naam des drenkelings noemen. Toen zag hij een zeer donker hoofd boven de golven verschijnen, en hoorde hij naast zich een doffen, half gesmoorden kreet: ‘Julio, o Julio!’

Ze stond niet langer overeind; ze was inéengezakt met de handen voor het gelaat: ‘Dokter, red hem, red hem!’

‘Honderd gulden voor wie hem er uithaalt,’ riep Gustaaf van Raven, eerst in het Hollandsch, toen in het Engelsch.

Zijn stem klonk luid genoeg in de doodelijke stilte; roeispanen en touwen en handen werden uitgestoken, - maar niemand waagde zich in de stille, blauwe diepte, dit wist men - juist op dit punt zoo gevaarlijk, dat het bepaald gewaagd was zich te water te begeven.

‘Zeg meer,’ en fijne vingeren omklemden krampachtig zijn arm. ‘Zeg meer!’

‘Duizend,’ riep de dokter. ‘Duizend gulden voor den redder!’

Maar hoezeer men ook met bootjes werkte, te water begaf zich niemand.

De overste wendde nu voor het eerst het hoofd van de zee af om Clara te kalmeeren, die zeer zenuwachtig was en volgens haar vader - eigenlijk veel te veel belang scheen te stellen in zoo'n koloniaal.

Telkens weêr, nu hier dan daar, zag men iets donkers boven de oppervlakte van het heldere water, dan werd de stilte plotseling verbroken, eindelijk weêrklonk

er een luiden kreet van verbazing: - een van de dames was in zee gesprongen.

‘'t Is mevrouw Helmberg,’ riep men elkaâr ademloos toe.

Met zulke geregelde en vaste slagen, alsof ze zich levenslang op het water bewogen had, richtte zij zich naar het punt, waar straks de donkere plek was bespeurd.

Eensklaps zag men haar niet meer; ze verdween in de peillooze diepte. Gedurende een paar seconden keken de mannen elkaâr onrustig en beschaamd aan; toen scheen plotseling hun besluit genomen. Verscheidene passagiers en verscheidene bootslui sprongen over boord, en zwommen naar de plek, waar eerst Julio, toen mevrouw Helmberg verdwenen waren.

De overste scheen nu niet onverschillig meer. Hij staarde als zoovele anderen, met wijdgeopende oogen naar de plaats, waar het zwartgelokte hoofd en de heldhaftige vrouw het laatst waren gezien. Hij kneep krampachtig Clara's handen in de zijne, en het meisje zag, hoe zijn verwrongen gelaat meer en meer aschkleurig werd.

Eenige oogenblikken gingen voorbij in de vreeselijkste spanning, de kade stond dicht bezet met Malthezers, de bootsman, die Alexandrine Tinne had gekend, riep in zijn ellendig Hollandsch, dat de dames uit Holland altijd vreemde dingen deden. Mevrouw Vuiste hield luidgillende haar man vast, die volstrekt te water wilde. Kitty nam de gelegenheid te baat, om aan de borst van den heer Halekamp te schreien.

De vriendelijke baren droegen het elegante hoedje der weduwe ver van de plaats, waar men haar het laatst had gezien; nu ziet men lange golvende haren

op het blauwe water, en verschijnt een edel vrouwengelaat, dat zich naar boven keert, misschien om hulp, misschien om lucht te vragen.

Daar ginds - duikt daar niet iets op? Het is de drenkeling; - Hij strijdt nog steeds tegen de golven maar zijn bewegingen zijn zeer, zeer langzaam, alsof ze dadelijk geheel zullen ophouden.

De bootjes roeien nu weder naar de bewuste plek, maar Mevrouw Helmberg is er het dichtst bij, zij heeft bootjes en zwemmers achter zich gelaten, de een na den ander, zij is genaderd, ze strekt de hand uit naar de zwarte haren, daar verdwijnt het donker gelaat....

Met een woesten rauwen gil, een gil, die haast den oever bereiken moest, heeft ze het reeds zinkende lichaam gegrepen!....

Een bootje is vlak bij. Het is tijd, hoog tijd!

De roeiers nemen hen tegelijk op, hoe ware het anders mogelijk geweest; zij had toch de dunne vingers zoo krampachtig geslagen in zijn hoofdhaar, dat ze later slechts met moeite konden losgewoeld worden.

Ze lagen naast elkander; haar bleek gelaat bevlekt met het bloed, dat uit een wonde aan het voorhoofd stroomde, haar handen geklemd om het hoofd, dat zwaar en beweegloos aan haar borst rustte.... de dokter staarde hen in stomme verbazing aan.... Hoe was het mogelijk, dat hij het niet vroeger had gezien, de gelijkenis tusschen die beide gezichten? dezelfde, met dit onderscheid slechts, dat het eene verwoest door hartstocht en uitspatting, het ander veredeld was door lijden. Hoe had hij, die anders zoo spoedig begreep en doorgrondde, hoe had hij ook maar één enkel oogenblik kunnen gelooven, dat die vrouw en die man

tot elkaâr stonden in de verhouding van gelieven?....

‘Zoude er nog kans zijn hen te redden, dokter,’ vroeg Clara bevend.

Haar stem riep van Raven tot de werkelijkheid terug, hij richtte zich op, - hij was gebogen geweest over de drenkelingen.

‘Clara,’ zeide hij vriendelijk, het kan alles terecht komen. ‘Maak u niet zoo ongerust, ge moet het u niet zoo aantrekken.’

De overste boog zich nu voorover en keek, even als de dokter, lang, zeer lang naar de aangezichten, die zoo bleek en akelig waren om aan te zien; hij bukte, bukte dieper,.... tot zijn aristocratisch gelaat bijna dat van den koloniaal raakte, toen drukte hij de handen voor de oogen met een huivering, die geheel zijn lichaam scheen te doorvaren en fluisterde nauw hoorbaar. ‘Dokter, dek ze toe,.... dek ze toe, die gezichten!’

XXX.

Oudtijds, gingt ge soms uit eten,
Vondt ge keus in overvloed
Deedt ge u eens regt te goed. -
Ieder wou het gaarne weten;
Ieder graag het blijken liet:
'k Heb het alledag zoo niet'

'Maar kom nu eens met die dingen
En je onnoozelheid aan boord!
't Is: 'Hij weet niet hoe het hoort -
Niet althans in onze kringen'
Wie verraadt dat hij geniet,
Neen, hij kent zijn wereld niet.

I. BRESTER AZ.

'Hoe laat hebben we het, kapitein.

'Het is twaalf uur, mijnheer Vuiste.'

'Dus nog vijf uur, voor we gaan eten..... hemelsche goedheid! 't Wordt nu een kunst, Schock, om den tijd door te komen.'

'Ik wou voor de heeren, dat ze het allen zoo druk hadden als ik. Maar misschien wilt u wat lezen? Kan ik u een boek leenen?'

'Dank u, dank u! Ik heb alles gelezen, wat aan

boord is. Vijf uur! daarin kunt ge een moord doen en er voor gehangen worden.

Zoo de heer Vuiste. - Iets verder, op een vrij koel plaatsje, gedeeltelijk door het dubbele zeil, dat over het geheele dek gespannen is, gedeeltelijk door den grooten mast beschut, zitten of liggen een paar jongelui.

Wel, wat ben je stil van daag,' zegt de heer Altens, onrustig in zijn luierstoel heen en weêr schuivend, tot den heer Halekamp.

'Pardon, ik geloof dat het aan je zelven ligt, ten minste.....' een geeuw verhindert hem voorttegaan.

't Kan zijn! Ik ben in den laatsten tijd zoo miserabel.'

'Verliefd?' vraagt Halekamp lusteloos.

Een vuurroode kleur maakte het leelijk gezicht van den ambtenaar nog leelijker. 'Och, neen, daar doe ik niet aan. 't Zou me toch niet helpen!' voegt hij er somber bij.

Wat is 't toch een ellendig, eentoonig en vervelend leven aan boord roept Halekamp, zonder op de verzuchting van zijn vriend te letten, hadden we nog maar iets om over te praten!' Een beetje politiek misschien?'

'Politiek, als je in geen vijf weken een krant hebt gezien! Ik wou wel eens weten, hoe dat mogelijk zou zijn. Daar de heer Altens nu volstrekt geen kans ziet, deze vraag naar wederzijdsch genoegen te beantwoorden, beproeft hij het zelfs niet meer, kijkt in zee en rekt zich zoo lang uit, tot hij zachtkens is ingedommeld....

Wilt ge nog meer hooren, lezer, om u te overtuigen van het weinig amusante der gesprekken, die door de Heeren aan boord der Elwine gevoerd werden, toen men van Malta vertrokken was, en reeds verscheidene

dagen niets dan de eentóonige, vervelende, zee gezien had, of wilt ge even met mij de trap afgaan, die naar het salon leidt, om daar eens op te merken, welken invloed ledigheid en verveling ook op het humeur der dames kan uitoefenen?

Er is een eenigszins benauwde lucht in de kajuit, waar straks gedejeuneerd werd, en het is alleen, wijl ze zich, 'onlekker' gevoelen, dat de dames beneden zijn gebleven en zich, pas voor de tweede of derde maal sinds de reis, in het voor haar bestemde vertrek hebben verzameld.

Het dames-salon, heeft ten minste dit voor, dat er in plaats van de harde banken, rondom rood fluweelen kanapees zijn, waar men zich vrij gemakkelijk op kan neêrvleijen en de stooten van het schip verduren, zonder gevaar van pijnlijke blauwe plekken.

Mevrouw Vuiste is, volgens gewoonte, in het beste hoekje gezeten. Mevrouw Krobs heeft een kiespijndoek om het vrij slordig gekapt hoofd en drinkt sopie manies[1)]. Aan haar rechte is Cossie, en aan haar slinke, Fottie gezeten, beiden dwingend, de eerste om ook sopie manies te drinken, de tweede acht het niet noodig een meer bepaalde reden voor haar dwingen aan te geven, ze doet zulks meer in een algemeenen zin en uit gewoonte.

Kitty Stark rust uit, - en ze verdient die rust; ze heeft het warm, - hetgeen niet verwonderlijk is. Gedurende het dejeuner stelde ze onvermoeide, bijna bovenmenschelijke pogingen, in het werk om Kreisfeldt in een beter humeur en aan het praten te krijgen. Hare

1) Anisette.

pogingen waren niet zonder succès gebleven, hoewel de sombere trek, die sinds de opera-brand om zijn mond zetelt, noch voor Kitty's woorden, noch voor haar, soms zelfs, teedere, blikken wijken wil.

Kitty heeft echter over het algemeen reden van tevredenheid in de laatste dagen: Kreisfeldt heeft haar gisteravond tot de vertrouwde gemaakt van zijn hopelooze liefde voor de ‘blauwe page’ - er zijn amourette's, die met zulke confidenties begonnen. - Halekamp heeft haar straks een paar handschoenen gebracht met verzoek die te repareren, er zijn engagementen ontstaan door het repareren van handschoenen; naast haar ligt een boek, dat ze van den heer Altens ter leen kreeg, - men zegt dat boeken leenen dikwerf de voorlooper is van een huwelijksaanvraag.

Boeken, handschoenen, confidenties, zijn allen middelen, die wel tot het groote doel kunnen leiden, en zoo iemand aan boord in eene vroolijke stemming zijn kan, dan is het Kitty.

Het bleek, bewolkt gelaat van mevrouw Helmberg, die naast de jonge dame zit te borduren, vormt een scherp contrast met het giggelend appelen-gezichtje, en ook met Clara, die de lange zijden wimpers heeft neêrgeslagen, het edel hoofd tegen het vuurrood bekleedsel leunt, en er zeer interessant, maar ook zeer lusteloos uitziet.

Onder aan de tafel vinden we jufvrouw Huigen, stil en opgeruimd en, ‘in de puntjes’ zooals gewoonlijk bezig Dora te leeren, hoe men frivolité maakt.

De arme Dora, die in haar nanking japonnetje zoo zat te rillen en te beven, had nu in haar wanhoop over zulk een kou een dikke winterjapon, die heel onder in

een koffer was gepakt, opgeschommeld, en juist nu is het zoo warm geworden! De draad van haar werkje, die maar niet glijden wil, haar hooggekleurd gezicht en opgeslagen mouwen getuigen, dat ze ook nu geen goede keus heeft gedaan in haar garderobe.

Zekere uitleggers van de Heilige Schrift beweren, dat er geen vrouwen in den Hemel zijn, of komen kunnen, omdat daar, - ten minste volgens de openbaring van Johannes, - een oogenblik stilte was, ze zouden in het damessalon voor goed gelogenstraft zijn, want reeds bijna een half uur was daar verloopen, zonder dat de aanwezigen een enkel woord hadden gewisseld.

Nu echter zou de stroom dan ook met groote hevigheid losbarsten.

'Bah!' roept mevrouw Vuiste eensklaps uit, 'afschuwelijk' en de andere dames, die eenigszins verschrikt opzien, bemerken nu hoe haar gezicht hevig afgrijzen teekent.

'Is de madera zoo slecht?' vraagt jufvrouw Huigen deelnemend.

'Slecht?' Afschuwelijk!' antwoordt de assistent-resideutsche, en voegt er dan op afdoenden toon bij: 'zooals alles hier aan boord.'

'Alles? Nu, dat is wat sterk,' meent Dora, zeer blijde dat ze haar werkje met den vochtigen draad eens even kon neêrleggen en een woordje praten. Ze zou haar vreugde duur boeten.

'Zoo? Wat is dan goed?' vraagt mevrouw Vuiste.

'Nu, nu' zegt jufvrouw Huigen vergoêlijkend, 'het gaat nog al! Als men maar nooit zag, op welke manier het wordt klaar gemaakt, als alles maar wat netter toeging, dan hadden we waarlijk niet te klagen'....

‘Maar wàt is dan goed?’ vraagt mevrouw Vuiste weêr, met eene hardnekkigheid, een betere zaak waardig.

‘Wel, die aspergies gister,’ verzekert jufvrouw Huigen.

‘En die zalm met jonge worteltjes,’ zegt Dora; terwijl ze haar vochtige vingers uitspreidt om wat te bekoelen - ‘die waren bepaald lekker!

Mevrouw Vuiste heeft kiespijn en dan - de heer Vuiste kan getuigen - dan is ze altijd eenigszins prikkelbaar.’

‘Ja, ziet u, lekker vinden, dat hangt er nu maar van af, hoe men het in Holland gewend is geweest: U kreegt daar misschien zelden zalm?’

‘O neen, nooit!’ zei het arme jonge vrouwtje, terwijl een pijnlijke blos haar gelaat bedekte, ‘het was ons te duur!’

De ‘assistent-residentsche’ moest al zeer weinig kieschheid bezitten, om niet te zwijgen, na die eenvoudige bekentenis en dien pijnlijken blos.

‘Enfin, dan kunt u er ook moeilijk over meêpraten.’

Dit tot Dora, die haastig haar frivolité heeft opgenomen, en nu den kwaadaardigen draad in het geheel niet meer tot glijden kan overhalen. ‘En wat u nu betreft, jufvrouw Huigen, neem me niet kwalijk, maar - u is altijd in betrekking geweest, niet waar, nu, dat weten we allen, dan gaan de lekkere beetjes ook al den neus voorbij!’

Jufvrouw Huigen neemt nooit of niet licht ten minste iets kwalijk, maar toch beeft haar zachte stem een weinig, toch kleurt zich haar goedig gezicht, als ze nu antwoordt: ‘Daar had ik niet over te klagen, mevrouw! de familie, waar ik was, was een zeer gedistingueerde familie, en u weet, daar wordt zelfs het gevoel van de minderen gespaard.’

Mevrouw Vuiste wilde antwoorden, maar Clara had haar boek neêrgelegd; er vonkelde toorn uit den blik die ze tot mevrouw Vuiste richtte met de woorden: ‘Vóor u verder gaat, mevrouw, permitteer me eene vraag: Waart u ooit op kostschool?’

‘Goddank, neen!’

‘Dat is, mijns inziens, zulk een groote reden van dankbaarheid niet; men ziet daar toch zooveel, wat later te pas komt in het leven. Ik hèb o.a. op school eene ervaring opgedaan, die in lijnrechten strijd is met uwe bewering, dat menschen, die het niet best gewoon zijn, of wie, zooals u zich uitdruktet, de lekkere beetjes den neus voorbij gingen, gemakkelijk tevreden te stellen waren. - Integendeel, ik heb altijd gezien, dat juist die meisjes, die het thuis niet al te ruim hadden, ja, zelfs ter nauwernood genoeg kregen, de hoogste eischen stelden, het hardst knorden en klaagden, zoodra er maar iets aan de tafel ontbrak. En dit is niet alleen op de scholen, maar aan elke table d'hôte, aan elk openbaar diner op te merken.’

‘Zoo?’ Mevrouw Vuiste slaat haar waaier open en begint die hevig heen en weêr te bewegen, terwijl haar gezicht plotseling onnatuurlijk warm wordt. ‘Zoo?’ en dan haalt ze met moeite genoeg adem bij elkaâr, om te zeggen: ‘Nu, jufvrouw van Berkesteyn, ik moet u zeggen, ik heb het altijd goed gehad, heel goed!’

‘Daaraan twijfelt niemand, mevrouw,’ zegt Clara beleefd.

‘Wel, ik twijfel er aan!’ roept mevrouw Krobs nu uit, ‘als je het altijd goed heeft ehad, kan je zoo mager niet zijn, zoo akelig mager!’

't Was waar, mevrouw Vuiste was akelig mager, te

meer, wijl ze het zich zelve maar altijd ontkennen wilde, en meestal met doorschijnende kleedjes, ja soms, o gruwel! gedecolleteerd te voorschijn kwam; maar was ze mager - ze was niet minder vinnig en mevrouw Krobs zou haar niet ongestraft beleedigen.

Jufvrouw Huigen maakt frivolité! Clara verbergt het lachje, dat onwillekeurig om haar lippen speelt door haar boek weêr op te nemen, maar de andere dames vervallen onmiddellijk in dat half onderdrukt giggelen en fluisteren, dat zoo hatelijk is voor dengeen, die het geldt.

‘Ma! ze lachen u uit,’ verzekert Cossie aan hare moeder.

‘Neen Cossie, je vergist je, we hebben alleen maar medelijden met je mama, omdat ze zich zoo ergert aan haar walgelijke dikte en nu op de dames met fine tailles scheldt.’ Zoo spreekt mevrouw Vuiste.

Een lang weêrhouden, maar daardoor nu des te heviger uitbarsting van lachen der arme Kitty, die, zooals ze later verklaarde, zich niet had kunnen inhouden, verergert op dit oogenblik het reeds zoo kritieke geval nog aanmerkelijk.

Mevrouw Krobs was niet bij de hand genoeg om scherp te zijn, maar ze was ontzettend driftig en, tot haar ongeluk, kon ze, wanneer ze al te zeer getergd werd, geen woord uitbrengen. Dit was nu het geval. Cossie kreeg een duw, die deze jonge dame aanleiding gaf tot een akelig, lang gerekt gehuil; waarschijnlijk werd Tottie in stilte een kneep toegediend, ten minste de veelbelovende knaap begon eensklaps met armen en beenen woest om zich heen te slaan, en Cossie's gehuil te accompagneeren.

Het plotseling en onnatuurlijk uitzetten van mevrouw Krobs' wangen, het opsperren harer oogen en het blazen harer neusgaten deden het ergste vermoeden, en Clara, die een afschuw heeft van scènes, en vreest dat ze in haar wensch, om de beleediging, jufvrouw Huigen aangedaan, te wreken, wrat ver is gegaan, zegt nu op vriendelijken toon: ‘Komt dames, laten we niet boos op elkander worden. Ik zou er waarlijk de onschuldige oorzaak van wezen door mijn praten over menschen, die het goed gewend zijn en 't is toch zoo waar! Niet waar, mevrouw Vuiste? u zult zeker dikwerf hetzelfde hebben opgemerkt, en u ook, mevrouw Krobs! Denkt maar eens een oogenblik aan al die Hollandsche dames, die alleen naar Indië gekomen schijnen om op ons heerlijk land te schelden!.... de meesten van haar waren het ook niet zoo heel goed gewend.’

Indien Clara ooit een bewijs van doorzicht had gegeven, dan was het nu; indien Altens een nieuw staaltje van politieke bekwaamheid in zijn boekje had willen opteekenen, dan had hij in dit oogenblik in het damessalon moeten wezen. Het purper van mevrouw Krobs' gelaat sterft weg in een zacht rood. Cossie wordt met een vriendschappelijken blik te kennen gegeven, dat men nu van haar eischt zich stil te houden, Tottie wordt toegereikt aan een toegeschoten baboe, en tot algemeene vreugde, met groote snelheid afgevoerd, en, na deze voorbereidende maatregelen, beklimt mevrouw Krobs het stokpaardje, dat Clara haar ter berijding heeft aangeboden.

XXXI.

Als het visje leyt gevangen,
Daar het noyt te voren lagh,
Straxs zoo krygt het groot verlangen,
Om te wezen daer het, plagh;

Schoon men komt tot hooge staten,
Schoon men heeft geduchte macht,
Schoon men kryght ook groote baten,
Noch is 't, dat men meerder wacht.

CATS.

'Zeker, zeker heb ik dat! Wel honderd keeren, zeg ik tegen Krobs: Die kwade meiden! In Holland zitten ze op een klein, klein kamertje, heel boven, in een nauwe straat, waar altijd rook is en nooit zon; die hebben één meid, die moeten zelf werken, voor al de andere jongens en meiden samen; die eten maar haar nassie[1)] zonder iets, zonder vleesch, zonder sambal[2)]! nassie met een beetje suiker! half genoeg, ja? die hebben niet eens een karetta[3)], niet eens een goedang.' Dit laatste werd met verheffing van stem gezegd, bijna uitgegild, en met teekenen van groot afgrijzen en diep

1) Gekookte rijst.
2) Kruiden.
3) Rijtuig.

medelijden ontvangen, door de andere Indische dames.

‘Wat is dat, een goedang?’ vraagt Dora onschuldig.

Zie je, ze kent het niet eens!’ riep mevrouw Krobs opgetogen, die weet niet, wat een goedang is, ja?’

‘Wat men in Holland een provisiekamer noemt,’ zegt Clara, ter zijde tot het jonge vrouwtje.

‘O? jawel! jawel!’ haast deze zich uit te roepen en denkt aan een hokje thuis, dicht bij den kelder, dat dien naam droeg, maar gewoonlijk weinig of geen voorraad besloot; ze zuchtte even bij de herinnering.

Mevrouw Krobs echter ging zonder zich aan iets of iemand te storen, steeds welsprekender voort. ‘Dan komen ze in de Oost! ze krijgen een mooi huis, een groot erf, een goedang vol blikken en minoeman, jongens en meiden om ze te bedienen, zooals ze in Holland nooit bediend zijn, ze simpannen[1] nog daarenboven en - ze klagen over het land. ‘O!’ met een plotselinge uitbarsting van wrevel, ‘ik ben woedend op die mevrouwen, op die Totoks, die altijd naar Holland terug verlangen!’

Tot aller schrik dronk nu de spreekster in één teug haar glas anisette leêg.... Cossie schonk zich daarop in en stal eenige kwe kwé's, maar ze werd niet opgemerkt, of ten minste - mama liet haar begaan.

‘Totoks - wat zijn dat?’ vroeg Dora weêr.

‘Dat zijn wij,’ zei Kitty goedig, ‘niet waar, Clara, Europeesche dames, die pas in Indië komen?’

Jufvrouw Huigen, een weinig bekomen van den schrik, haar door dien uitval van straks veroorzaakt, maakte zich dit oogenblik ten nutte om in het midden te bren-[2] [3]

1) Geldopsparen.
2) Dranken.
3) Sparen.

gen: ‘Maar het is toch ook zoo prettig in Holland, moet u denken, het is er zoo gezellig en zoo ordelijk.’

Gezellig? ja, 't is waar, als men dat gezellig noemt, om in een benauwd kamertje te zitten, en zelve de wasch te doen en in dezelfde kamer te eten’....

Nu kwam er een algemeen en zelfs eenigszins heftig protest. ‘Het theedrinken! is dat niet gezellig?’ riep men links. ‘En het schemeruurtje dan,’ vroeg men rechts. ‘En de familiefeestjes!’ klonk het hier. ‘En de prettige soireetjes,’ zei men daar. ‘Niet gezellig?’

‘Wat men het meeste missen zal, zijn, dunkt me, de winteravonden,’ deed Dora zich eindelijk hooren, toen al de anderen uitgeput zwegen. Ik verbeeld me zoo, dat men in Indië, waar immers al de huizen open zijn, nooit zoo knusjes, zoo echt huiselijk bij elkaâr kan zitten, als.... bij ons!’ en de arme Dora, die thuis nooit zalm met jonge worteltjes had gegeten en nooit de provisiekamer had gezien, met gevulde planken, dacht met een traan en een zucht aan vader en moeder in de stille achterkamer, die wel wat erg klein was, maar toch zoo lief, en de broêrtjes in hun verschoten kielen, die het schoolwerk maakten, en de groote mand verstelgoed, die tusschen Dora en moeder stond, en - in tegenstelling van de provisiekast, - nooit ledig was; de traan week voor een glimlach toen ze zich herinnerde hoe 's zondagsavonds de chocoladeketel op tafel kwam en hoe genoegelijk het dan zijn kan!

Mevrouw Krobs had intusschen voortgeredeneerd om te bewijzen, dat de dames, die Holland verlieten voor Indië, alles wonnen, en bijna niets verloren, - een stelling die, hoewel mevrouw Krobs ze opperde, zeer goed te verdedigen is, - maar die natuurlijk door mevrouw

Vuiste met warmte werd weêrlegd, omdat mevrouw Krobs gewaagd had, die uit te spreken.

‘Maar de comedie en de opera en de concerten dan?’ vroeg Kitty.

‘Hoor eens,’ zei mevrouw Krobs met dien listigen lach, die sommigen onbeschaafde menschen eigen is, ‘hoor eens Kitty, je moet niet denken, dat je mij kunt wijsmaken! Ik ben in Holland geweest, kind! ja, ja betoel! De komedie en de opera, ja? net of je daar iederen avond zit? - Ik zal iets vertellen! Kitty, ik heb heel veel gehoord van dames uit Holland, net als jij daar zegt, o, de komedie! o de opera! heerlijk! Ik kom 's middags in Hellevoetsluit en zeg tegen Krobs. Naar de komedie van avond, ja? Die zegt: komedie is hier niet. Naar het concert, of de opera of het bal dan, zeg ik. Die zegt: er is niets! Ik ben nijdig. Krobs zegt: er is van dat allemaal in den Haag en in Amsterdam en in Rotterdam; in de kleine kampongs is niets. Ik zeg: en de Hollandsche dames dan, die gaan toch allemaal, iederen avond! Krobs zegt: ja, als ze in de Oost zijn, denken ze dat, of ten minste, ze houden zich net of ze dat denken!’

Kitty, die in een provinciestadje heeft gewoond, en dus alleen bij gunstige uitzondering eens een publieke vermakelijkheid bijwoonde, die, nu ze zich goed herinnert, maar vijfmaal een comedie en maar ééns in haar geheele leven een opéra gezien heeft, kleurt, en moet mevrouw Krobs hierin wel eenigszins gelijk geven.... Maar met echt vrouwelijke hardnekkigheid neemt ze zich voor, niet toe te stemmen. ‘Daar is wel iets van aan’ begint ze. ‘Maar ziet u, de meeste menschen wonen in die groote steden en, die er nu niet

wonen, wel die maken er nu en dan eens een reisje heen'....

'Zeker,' zegt mevrouw Vuiste, 'maar och, u moet denken, mevrouw Krobs weet dat zoo niet!'

'Ik weet betoel! dat die Hollandsche dames daar het geld niet voor hebben liggen! Och, neen Kitty praat maar niet;' - met denzelfden lach, zoo mogelijk nog listiger dan daar straks, - 'ik ben in Holland geweest; en alleen daarom ben ik blij, dat ik me niets meer laat wijsmaken van al die rijke dames en heeren! Ze hebben het er niet zoo ruim, dat zij pleizierreisjes gaan maken, dat kunnen, die uit de Oost, die rare sinjo's en die leelijke nonna's, waar zij op neêrzien, ja?'

'Op neêrzien? kom mevrouw,' zei jufvrouw Huigen.

'Ja, ja, betoel!' riep mevrouw Krobs, 'omdat de sinjo's geen zuiver Europeesch bloed hebben.... Ja?'

'Alsof dat een eer ware!'....

Op die woorden, uitgesproken zóó minachtend, zóó heftig, zóó scherp, volgt een plotselinge stilte. Onwillekeurig zien allen op naar de spreekster, die ijverig voort borduurt.

'Het is ten minste geen schande, mevrouw Helmberg!'

'Kijk eens, ma! hoe rood jufvrouw van Berkesteyn wordt o! zoo rood.'

'Stil, Cossie! Hou je mond!' beet mevrouw Krobs haar dochter toe, en keek of Clara ook boos was. Maar Clara had Cossie's woorden niet gehoord, ze had mevrouw Helmberg in het gelaat gezien, en weêr had deze haar dien blik toegeworpen, die half haat, half onverschilligheid teekende, weêr was Clara het bloed naar het hoofd gestegen en teruggedreven naar het

hart.... met dien wonderbaren angst, waarvan ze zich zelf geen rekenschap geven kon; weêr bleven haar oogen aan dat marmerbleek gelaat geboeid, met die geheimzinnige macht, die haar altijd wederom trok naar de vreemde vrouw.

De stilte werd pijnlijk, en jufvrouw Huigen, die in den laatsten tijd reeds herhaaldelijk een opkomenden storm had bezworen, beproefde het ook nu.

'Wel dames, het doet immers niets af,' zei ze meer vriendelijk dan logisch, 'of men in Europa dan in Azië geboren is?'

'O, dat doet zeer, zeer veel af,' zei mevrouw Helmberg.

'Och kom,' riep Kitty, 'de menschen zijn overal hetzelfde, goed, heel goed, minder goed en slecht.'

'We hebben ten minste nog pas gezien, dat men niet in Europa behoeft geboren te zijn, om tot een goede daad in staat te zijn,' zei jufvrouw Huigen, met een veelbeteekenend knikje, en al de dames vormden nu, als bij onderlinge afspraak, een koor en nu en dan werden er uit het verward gepraat uitroepen hoorbaar als: edelmoedig, erge dapperheid, die arme dronken soldaat, erg menschlievend, moedig, vreeselijk goed zwemmen,.... hoe durven! Enz.

Te midden van dat koor klonk een vaste stem, die het plotseling tot zwijgen bracht.

'U vergist u zeer, dames, als u gelooft, dat ik.... dien.... dat ik hem uit menschlievendheid redde, ik had geheel andere redenen voor die daad.'

De ontstelde dames zien het nu aan, hoe mevrouw Helmberg haar borduurwerk oprolt, vingerhoed, schaar en priempjes in de daarvoor bestemde étui steekt en langzaam opstaat om het damessalon te verlaten.

‘Goede hemel,’ zucht jufvrouw Huigen, ‘welk een vreemde vrouw!’

‘Wie had dat kunnen denken?’ roept Kitty rondziende.

‘Wat?’ vraagt Dora onnoozel.

‘Wel!’ zegt Kitty met een wereld vol uitdrukking in dat woord, ‘wel!’

‘Natuurlijk! ja zeker! natuurlijk moet ze verliefd op hem zijn!’ valt mevrouw Krobs in en dan, alsof ze nu eigenlijk de zaak pas helder begon in te zien, roept ze op hartverscheurenden toon: ‘God beware me, wat een schandaal!’ Dan stort ze zich hals over kop in hare hut, een onvoorzichtigheid, die Cossie zich ten nutte maakt, om verder voor de anisette en kwé kwé te zorgen.

XXXII.

.... Ueberdrusz, das ist der nimmersatte,
Der wilde Wolf, das die gefräszige
Harpye, Alles niederschlingend, Alles
Besudelnd!.... Glücklich wer noch mit dem Aug
Der Sehnsucht sieht! wem Frauenschönheit noch
Ein Ideal ist, nicht die greifbarste.
Von allen ird'schen Raum ausfüllungen
Wem als ein Eden noch, als Paradies
Erscheint - die Sommerlandschaft, Weib genannt.

HAMERLING.

Onder de vele ergernissen, die aan boord van de Elwine gegeven - of genomen - werden, was zeker niet eene der minsten: die, welke werd veroorzaakt door de redeneeringen, beweringen enz. van het zoogenaamde ‘jonge Holland.’

Er waren eenigen onder de jongelui, die zeer in hun schik schenen, als men hun den naam van vrijdenkers gaf, die niets aangenamer vonden, dan wanneer men hun angstig vroeg, wat er van de wereld worden moest, zoodra idées als de hunnen, het burgerrecht verkregen; die gaarne spraken op een manier, alsof ze met al de ernstige, goede, edele gevoelens, die zoovelen van ons geslacht nader gebracht hebben tot het volmaakte, had-

den afgedaan; die handelden, alsof er maar zeer weinig dingen bestonden, waarvoor ze eerbied gevoelden, en geen enkel, dat hun heilig was; alsof dwepen met het verhevene, dwaasheid, en alleenlijk leven voor het stoffelijke, wijsheid ware.

Natuurlijk waren ze sterke voorstanders van de gelijkheid en de vrijheid, en sterke tegenstanders van een absoluten regeeringsvorm, van alles wat naar gezag geleek; natuurlijk noemden ze alle bezittenden, uitzuigers, alle nietbezittenden, verongelijkten.

Aan het hoofd van dit clubje stond Kreisfeldt. Duriau maakte er een deel van uit, in zoo verre dit strekken kon om de andere jongelui op te winden. Altens dorst er zich niet aan onttrekken, uit vrees van voor een ‘pruik’ te worden uitgemaakt. Halekamp praatte Kreisfeldt in alles na, en de heer Krobs, die eigenlijk niet recht begreep, waarvan er sprake was, voegde zich dikwerf bij hen, omdat er zoo druk werd gesproken, en men dan niet opmerkte, hoe weinig hij zeide.

Kreisfeldt echter was de aanvoerder, de persoon, op wiens hoofd alles neêrkwam, en die dan ook, meer dan een, zich de verontwaardiging der andersdenkenden op den hals haalde.

Het ‘tout savoir, c'est tout pardonner’ was echter ook hier geldig. Als de heeren, die zich nu zoo boos maakten over zijn idées, den levensloop van den luitenant hadden gekend, zouden ze zeker eer medelijden dan verontwaardiging hebben gevoeld. De knaap was op zijn tiende jaar naar Holland gezonden, naar een docent, die, behalve voor zijn eigen achttal, voor de opvoeding van vier vreemde jongens zorgde. Het was hem daar gegaan, zooals het, helaas! den kinderen uit Indië

maar al te dikwerf gaat in Holland; hij werd liefdeloos behandeld, maar toch ook weêr ontzien, soms veel te streng gestraft, maar veel meer toegegeven en bedorven; vooral de docentsvrouw, schoon ze hem in stilte verwenschte, liet hem ongestraft allerlei ondeugende streken uitvoeren, - ƒ1000 's jaars! - daar kon men nog al wat voor verdragen!

Die ‘ondeugende, Oostersche aap,’ die, bij de minste tegenwerking op den grond ging liggen en trapte en schopte, die de bedienden sloeg, en elk ongelukkig dier, dat hij in handen kreeg, de pooten uittrok, was voor den docent niets anders dan een exemplaar van Indische ondeugendheid en - een melkkoetje.

Maandelijks gingen er echter brieven vol lof en beloften naar den ‘ouden Nabob;’ men liet den jongen zooveel mogelijk zijn gang gaan, uit vrees dat hij in zijn schrijven naar huis klagen mocht, en zoo bleef het melkkoetje behouden, zes jaar lang.

Aan de militaire academie werd onzen Piet mores geleerd door zijn kameraden en gedrild door zijn superieuren, - van tijd tot tijd in de doos gestopt, en over het geheel flink onder den duim gehouden; - het deed hem veel goed en, toen hij tweede luitenant werd, was hij een knappe jongen met een helder hoofd en geen slecht hart. Maar er ontbrak in hem, wat juist den flinken, verstandigen man zoo goed staat, - wat hem beminnelijker maakt dan eenige andere eigenschap, - gevoel!

Hij herinnerde zich zijn ouders ter nauwernood, hij had den docent niet lief gehad, diens vrouw gehaat, diens kinderen half doodgeslagen, omdat ze hem in stilte knepen en sarden, en altijd geleefd in de over-

tuiging dat er eigenlijk niemand was, die van hem hield. De arme jongen! nooit was hij geliefkoosd, nooit had hij een moederlijk gezicht zien glimlachen bij zijn ontwaken, nooit had een vader hem vriendschappelijk vermaand, met zachtheid berispt, nooit was hij geprezen voor een goede daad.

De eersten, die hem eenige hartelijkheid hadden bewezen, dat waren zijn vrienden geweest en - wist hij of dat om zijn persoon of om zijn altijd gevulde geldbeurs was? Vrouwen had hij weinig ontmoet, en die hij ontmoet had, waren niet van de soort, welke den jongeling met teederen eerbied voor hare sekse vervullen, - hoe kon hij dwepen, droomen, zooals andere jonge mannen?

Was het dan onnatuurlijk, dat die aan zichzelven overgelaten knaap, ongeloof en materialisme aanhing? Was het in hem zoo sterk te veroordeelen, dat hij niet lief hebben kon zooveel, wat anderen heilig scheen? dat hij niets gevoelde, waar anderen konden weenen?

Maar dit alles neemt niet weg, dat het hinderlijk, zeer hinderlijk werd, dat onbekookte communisme, waarop hij bij iedere gelegenheid terugkwam, die vague praatjes over vrijheid en waarheid, die in een jongensclub heel goed voldoen, maar bij menschen van ervaring zoo hol en leêg klinken, dat te luchten hangen van principes, dat bluffen op ongeloof, dat minachtelijk spreken over andersdenkenden, alsof dat per force bekrompen en domme wezens moesten zijn; het werd ergerlijk, dubbel ergerlijk voor diegenen onder de passagiers, die conservatieve idées huldigden op het punt van godsdienst, zedelijkheid en staatkunde.

Wie zich het meest hinderde aan de ‘nieuwe’ denk-

beelden van het athéistenclubje, dat was de heer Vuiste, een man, wiens gezond verstand, gevoelig hart en hoogernstige beginselen zich heftig aankantten tegen een leer, die met al wat hij aanhing, in strijd was. Hij had lang gezwegen, zooals de meeste verstandige menschen zwijgen, als ze door jongelui worden vervolgd met die denkbeelden, die men gewoonlijk als een tijdelijke ongesteldheid beschouwt en waarvan men aan den tijd de genezing kan overlaten.

Maar in de laatste dagen was de ontstemde Kreisfeldt zoo te pas en te onpas zijn principes gaan verkondigen, dat Vuiste besloot eens een ernstig woordje over dat onderwerp te spreken, en zoodoende een eind te maken aan zijn ergernis.

Weldra bood zich daartoe de gelegenheid aan. Bugge deed een verhaal in een groepje heeren van een jongmensch, die zijn plantaadje door een uitbarsting van een vuurspuwenden berg zag vernielen. ‘U begrijpt, hoe wanhopig de arme kerel was,’ zei Bugg. ‘Hij was jong en, zooals jonge menschen zijn vol illusiën, vol idealen.....’

‘Niet alle jonge menschen,’ riep Halekamp, op wiens navolging van Kreisfeldt het, plus royaliste que le roi’ toepasselijk was. Ik ben ook jong, maar ik geloof niet dat ik ééne illusie heb.....

‘Die omtrent je baard kun je ten minste wel opgeven,’ merkte van Raven droogjes aan. Algemeen gelach, groote verlegenheid van den jongen luitenant. Nu behoorde van Raven tot die menschen, die zich soms niet kunnen bedwingen een aardigheid te zeggen, ook al is die ten koste van een ander, maar altijd medelijden gevoelen voor hun slachtoffer. Hij had dadelijk be-

rouw en zei vriendelijk: ‘Kom, kerel, jij geen illusies! Geen illusies, zoo'n ladieskiller, zoo'n dandij....?’

‘Illusies! - nonsens,’ besliste Kreisfeldt op die onaangename gedecideerde manier, die als het ware, alle verdere discussie schijnt buiten te sluiten, ‘gekheid! allemaal gekheid!’

‘Beter zulk een gekheid, dan de wijsheid van de tegenwoordige jongelui,’ zegt de heer Vuiste, op sterk afkeurenden toon. ‘Gelukkig het warme jonge hart, dat behoefte heeft aan illusies, dat nog dwepen kan en idealen scheppen!’

‘De vraag is maar,’ zei Duriau, ‘waartoe dient het illusies te hebben, welk practisch nut heeft al dat dwepen?’

‘Welk nut, Duriau. Maar ge weet toch, hoop ik, dat de mannen, die groote dingen tot stand gebracht hebben, bijna allen dwepers, allen idéalisten waren. Gij, practische heeren, gij zoudt Jezus een idealist genoemd hebben, en Luther een dweper, en Newton een warhoofd; Napoleon, Willem I, Bismarck, zij allen hadden een groot doel voor oogen, dat anderen onbereikbaar scheen, dat zijn de idéalisten van onze dagen. Zoolang ze dat doel niet bereikt hebben, noemt men hen dwepers, droomers; als hun schijnbaar onbereikbaar idée werkelijkheid is geworden, dan heeten ze groote mannen.’

‘Misschien moet er wat dweperij bijkomen, om iets groots te presteeren,’ zegt Kreisfeldt, ‘maar, me dunkt, daartoe behoort men toch allereerst kalm, bedaard en onbevooroordeeld te zijn, vrij van alle overdrijving, niet in overspannen toestand.’

‘Nu, aan kalmte, aan stelselmatige nuchterheid zal

het onzen jongen mannen zeker niet ontbreken, en, volgens hun eigen opinie, zeker nog veel minder aan helder doorzicht, verstand en ondervinding, Bah! zijn dat onze vroegere, frissche Hollandsche jongens, die grijsaards van twintig jaar, die ik in Nederland ontmoet heb; zijn dat jonge mannen, die koel en ongevoelig blijven voor hetgeen hen in vuur en vlam moest zetten; vroegrijpe, oververzadigde, tegennatuurlijke wezens, die met ontevreden, bleeke gezichten op alles afgeven; baardelooze knapen, die zich zelven volkomen geschikt achten om in staatkunde, maatschappij en godsdienst een geheele omkeering te weeg te brengen, ja, indien het mogelijk ware, zich volstrekt niet ongeschikt zouden vinden, om God een lesje te geven in het wereldbestuur!'

'U hebt geen zeer gunstige opinie van het jonge Holland meêgebracht, dunkt me,' zei Duriau.

'Neen, ge hebt gelijk, ik moet tot mijn leedwezen bekennen, dat ik mij over het jonge Holland niet alleen geërgerd heb, maar dat ik er mij nog dagelijks over erger. Die jongens van de hoogere burgerscholen, die te lusteloos en te krachteloos zijn om een flink jongensspel te spelen, maar niet om 's avonds vooraan in het café chantant te zitten, of naar het ballet te gaan zien, die saaie, neuswijze ventjes in hunne jasjes en keurige pantalonnetjes, die te ouwelijk zijn voor geestdrift en te verstandig voor jongensdwaasheden, die het beetje levenskracht, dat de schoolbanken, in het blokken hun gelaten hebben, zoo spoedig mogelijk opteren, om dan, te uitgeput om te genieten, morrend over al het bestaande, met hun utopiën u overal te vervolgen.... ja mijnheer Duriau, ik beken, dat ze me geërgerd heb-

ben, die geblaseerde Don Juans, die reeds alles gezien en alles genoten hebben.

'O, wat een somberheid, mijnheer Vuiste' roept van Raven lachend. 'Enfin, als het alles zoo was, als het schijnt, dan kon u het niet al te akelig maken. Maar, denkt u, dat er werkelijk velen gevonden worden, die op hun twintigste jaar blasé zijn? Geloof er niets van, mijnheer Vuiste! Het is een mode, een mode, om het het air aan te nemen van reeds zeer veel gezien, zeer veel geprofiteerd, zeer veel begrepen, maar vooral zeer veel afgekeurd te hebben. Het staat goed; weet u, om verachtelijk te glimlachen, als er van groote mannen sprake is, het kleedt om te spotten met de kerk en te lachen over het gezag in de regeering, om God met een kleine *g* te schrijven, om mooie dames te lorgnetteren en niet aan vriendschap of liefde te gelooven! Ik ken dit alles, ik heb zelf ook die periode doorleefd, toen ik mij diep zou geschaamd hebben, als iemand mij op "gevoel" had betrapt. Maar ik had een vriend, die ik hier als voorbeeld moet aanhalen; Hij was eens met "papa", op reis naar zijn afgelegen dorpje, den Haag doorgetrokken, maar als er onder ons, kennissen, over den Haag gesproken werd, dan was het: den Haag, praat er niet van, kerel, daar heb ik wat duiten gelaten.... enfin, ik heb er pleizier voor gehad!' Hij kende geen andere vrouwen, dan zijn mama, twee oude tantes en een nichtje van veertien jaar, maar nauwelijks werd er een meisjesnaam genoemd, of hij begon met woeste blikken- 'spreek me niet van die trouwelooze wezens, geen eed is haar heilig.... Wij rampzalige slachtoffers,' enz. enz. enz. Hij had heel veel goede vrienden, maar, kwam men op het chapitre van vriendschap, dan deed

hij allerlei verhalen van vreeselijke teleurstellingen, bedrog en veinzerij; hij was de beste vent van de wereld, maar hij zou het voor geen duizenden bekend hebben, en het heeft lang geduurd, voor hij me ooit vergeven kon, dat ik hem op zekeren dag verraste, terwijl hij zat te schreien bij een brief van zijn goede moeder.'

'Het is dan toch een laffe comedie, dunkt me, een comedie, die strijdt tegen de zedelijkheid, daar men bluft op datgene, waarvoor men zich zou moeten schamen! Maar ik wil hopen, dat u gelijk hebt, dokter! Wat toch zou er van onze maatschappij terecht komen, als al de jongelui waarlijk niet meer gelooven konden, aan zooveel, wat verheven en rein is?'

'Dan zou men eindelijk beginnen met de waarheid, en de waarheid alleen te huldigen!' riep Kreisfeldt! Waarheid is een mooi woord, Kreisfeldt, dat stem ik je toe,' zei de dokter met zijn fijn spotlachje 'en, beken het daarom maar ronduit, dat jullie veel beter, veel degelijker, veel gevoeliger zijt, dan je je voordoet....'

Altens, die tot nu toe gezwegen had, en die, hoewel hij Kreisfeldts ideés erg mooi vond, er toch niet geheel meê instemde, zei nu, tot groote ergernis van de andere jongelui....

'Daar kondt u wel eens gelijk in hebben.' 'Je houdt van waarheid, Kreisfeldt,' begon van Raven weêr, 'maar toch hoort men je telkens praten, alsof de vrouwen geen zucht waard waren, veel minder al de zuchten, tranen en slapeloosheid, die zoo'n lief wezentje, als de blauwe page b.v. ons kosten kan.'

De arme Kreisfeldt bloosde met een zeer pijnlijken blos en was voor geruimen tijd buiten gevecht gesteld.

‘Neen, God dank!’ ging de dokter voort, we hebben nog flinke, frissche, levenslustige kerels onder de Hollandsche jongens! Er zijn er nog, die zich het hart warm voelen kloppen bij het hooren van een nobele daad, er zijn er nog, die wel vinden, dat de wereld niet al te best geregeerd wordt, maar bekennen, dat zij geen middel weten, om het beter te doen.’

Maar, waartoe die laffe vertooningen dan? Waartoe zich te schamen over onbekendheid met het kwaad, over onschuld en gebrek aan ervaring. Waartoe die ergerlijke bluf op ongeloof en wereldverachting?’

‘Maar het is niet bij allen voorgewend, integendeel, bij de meesten van ons is het vaste overtuiging!’ zei Halekamp, ‘Mijnheer Vuiste zal misschien beweren, dat wij nog geen overtuiging mogen hebben, omdat we nog niet “oud” zijn. Niet waar, om verstand te bezitten, om te kunnen meepraten, moet men grijs zijn en afgeleefd?’

‘Neen, dat beweer ik niet. Integendeel. Op iederen leeftijd kan men denken, ja is dat noodzakelijk en nuttig. Maar, meent niet, dat ik het zeg om u onaangenaam te wezen, jongelui, - maar zou het niet wellicht verstandiger wezen, zoo ge al die gedachten eens liet rijp worden, zoo ge de zaken, die ge nu zoo onvoorwaardelijk veroordeelt, eens ernstig onderzocht, ze toetstet aan de ervaring en het nadenken van de groote denkers, die vóór u geweest zijn. Zoo ge u eens tweemaal bedacht, alvorens uwe meeningen uittespreken? Ge hebt toch dikwerf gehoord van mannen, grooter dan wij, ten minste tot nu toe, een van allen zijn, die met berouw terugriepen, wat ze in hun jeugd zich zoo zeer hadden gehaast te verkondigen aan ieder, die het hooren wilde:

Waartoe die haast? O, als ge alles eens wist, wat ge nu veinst te weten! Geloof me, het is treurig genoeg, dat we het eenmaal ontdekken moeten, hoeveel laags en gemeens er bestaat, hoeveel trouwelooze vrienden en lichtzinnige vrouwen er gevonden worden, - waarom dan die droevige ontdekking te verhaasten? Het is niet aan mij u raad te geven, maar zoo ge mijn zoons waart, dan zou ik u zeggen: 'Beproef, mijn jongen, om zoo lang mogelijk te dwepen, te droomen, lief te hebben, en ge zult, als ge het eindelijk moet opgeven, met de meeste voldoening neerzien op dien tijd in uw leven, toen ge nog kondt gelooven en hopen, - en beetgenomen worden, toen ge nog lief hadt met geheel uw hart, en - bedrogen werdt.'

Ge zijt in uw gelukkigsten tijd, jongelui, geniet er van en beproeft vooral niet de bloem te ontbladeren, voor ze u haar geur heeft geschonken; wat baat het u te weten hoe ze in elkaâr zit, als ze verwelkt aan uw voeten ligt?'

'Ik laat nog daar, dat de jongelui onderling alle mogelijke onderwerpen bespreken, maar laten zij ten minste de opinie van mannen van leeftijd eeren, en hen niet ergeren door het verkondigen van hunne principes,' zei Bugg nu.

'Maar de mannen van leeftijd hebben immers ook de vrijheid hunne idées te verkondigen. Zij moeten dan maar beproeven die dwaze jongens tot hun opinie over te halen,' zei Kreisfeldt.

'In de meeste gevallen geef ik u dat toe, maar de jongelui van onze dagen bespreken niet alleen de vragen van politiek en maatschappelijk belang, zij raken met ruwe hand de teerste punten aan;' meende de heer Vuiste.

‘Alle bestaande zaken zijn geschikt voor discussie en onderzoek,’ riep Halekamp.

‘Ja. Maar toch zult ge u misschien kunnen voorstellen, dat bij voorbeeld de man, die jaren aaneen, het reinste geluk, den zoetsten vrede smaakte aan de zijde van een geliefde gade, dat die man het hinderlijk vindt te hooren spreken b.v. van het huwelijk, als van een lastigen band, waarvan het verbreken hoe eer, zoo beter gemakkelijk gemaakt moet worden; - toch kunt ge u voorstellen, dat de vrouw, die eenmaal, maar ook slechts eenmaal, met geheel haar hart heeft bemind, die geheel heeft toebehoord en in reine verhouding geleefd met dien éénigen, bloost bij dat woord, dat helaas! thans maar openlijk wordt uitgesproken, “vrije liefde!” toch zal het u niet vreemd schijnen, dat de moeder, die haar onschuldige dochter opvoedt, gloeit van verontwaardiging, als zij u met minachting hoort spreken over de vrouw.’ De heer Vuiste had met vuur gesproken, maar ging nu kalmer voort: ‘Dit alles zou ik nog daar kunnen laten. Wat mij echter meer, dan al het andere ergert, en wat ik de heeren vriendelijk zou willen vragen, voortaan, in mijn tegenwoordigheid, na te laten, dat is: het oneerbiedig spreken over den godsdienst. Gij kunt u dat niet voorstellen, jongelui, maar er zijn mannen, let wel, flinke, verstandige mannen, die hun godsdienst lief hebben, die het eerste gebed leerden aan den schoot eener moeder, eener altijd geduldige, altijd liefdevolle, altijd geloovige moeder, mannen, wier namen met eer worden genoemd, maar die het vaste bewustzijn hebben dat ze in den strijd van het leven bezweken zouden zijn, zoo ze niet hadden mogen leunen op dien staf, dien gij thans zoo moedwillig verbreekt en waar-

naar ge eenmaal zoo verlangend de handen zult uitstrekken; er zijn er onder ons, vooral onder de vrouwen, die, als hun het liefste werd ontnomen, troost vonden in dien bijbel, dien gij het zoo aardig vindt te bespotten en in zijn zwakke punten ten toon te stellen. Dat wilde ik, dat de jongelui een weinig begrepen, ze moesten de gevoelens van ons oude, bekrompen heeren sparen, vooral waar het zulke teedere kwesties geldt.'

De arme Altens, die eigenlijk reeds lang zichzelven had verfoeid om zijn nieuwe idées, keek nu met de trouwe grijze oogen, den spreker aan, stak hem de hand toe, en zeide: 'Ik zal mijn best doen, om u niet meer te ergeren, mijnheer!' - Kreisfeldt nam het zich voor, maar hij was niet van dezulken, die aan een zachter gewaarwording toegeven, en zeide dus niets; Duriau ontdekte met schrik, dat dit wapen om de passagiers te verdeelen, hem voor goed was ontrukt, en het speet hem geducht, maar hij bedekte zijn woede door vele betuigingen van leedwezen, terwijl Halekamp het veiligst achtte het voorbeeld van Kreisfeldt te volgen.

'En nu, heeren, geloof ik dat we juist in een stemming zijn om iets goeds te drinken,' zei van Raven.

'Goed gezegd, dokter,' riep de heer Vuiste. 'Kellner, champagne!'

Vuiste dronk het eerste glas op de goede verstandhouding van conservatieven en liberalen; - hadden alle passagiers op zijne wijze de ergernissen trachten weg te nemen aan boord der Elwine, dan had de reis, niettegenstaande alle ongelukken, een pleiziertochtje kunnen wezen. Nu!....

XXXIII.

> .... we are not half so anxions that our friends should adopt our friendships, as that they should enter into our resentments. They can easely avoid being friends to our friends, but can hardly avoid being enemies to those, with whom we are at variance.
> ADAM SMITH.

‘Ga nu weg, zeg ik je!’

Deze nijdige uitroep ging vergezeld van een vinnigen stomp en werd gevolgd door het afgrijselijk gehuil, dat een der Krobsen aanhief.

‘Pa! pa! o pa, ze hebben me gestompt,’ en luid gillend stormde het Krobsje naar de plek, waar zijn afgematte vader voor het eerst sinds dien dag een oogenblik rust had denken te vinden.

‘Wat is er, mijn jongen, wie heeft het gedaan?’ vraagt papa, terwijl hij zijn zoon meêwarig in de armen sluit, en spoedig omringd wordt door eenige medelijdende dames.

‘Die dáár, die leelijkert, met dat akelige gezicht.’

De man aldus aangeduid sprong woedend op. Geen wonder! het Krobsje bedoelde den heer Kreisfeldt, die

dezer dagen volstrekt in geen stemming was, om zich ongestraft ‘leelijkert’ te laten noemen, iets, wat wij, in welke stemming we ook verkeeren - nooit zeer goedgunstig opnemen.

‘Meneer Krobs, die aap van een jongen’....

Nu geleken de zonen uit het huwelijk van den heer Krobs gesproten, de zonen met wijd uitstaande ooren, met openhangende monden, platte neuzen en kromme knieën, zooveel op apen, dat de vader zich diep gegriefd moest gevoelen door dezen uitroep. Hij bedwong echter zijn verontwaardiging, niet zoozeer, omdat hij er iets schoons in vond als martelaar een verheven zelf-beheersching aan den dag te leggen, niet zoozeer, omdat hij het beneden zich achtte op die beleediging te antwoorden, als wel, wijl hij een aangeboren vrees koesterde voor al wat een degen droeg.

Maar mevrouw Krobs deelde die vrees voor het maagdelijk zwaard van een luitenant niet, en met vliegende vaandels en slaande trom naderde zij de plek, waar langzamerhand een oploopje kwam, zooals we dat soms op de vischmarkten zien, als twee dames de la halle elkaâr den muts van het hoofd trekken.

‘Dat hij op een aap lijk, mijnheer Kreisfeldt! mijn jengen, wat zeg je op een aap?.... dan kon het u toch, dunkt me, niet hinderen, die levenslang, als u in den spiegel heb ekeken, een aap ezien heb.’

(De echt Indische dame spreekt, als ze heel boos is Maleisch, de ietwat beschaafde spreekt Hollandsch, maar hoe driftiger ze wordt, hoe meer ze de g's weglaat, totdat er op het laatst geen enkele overblijft). Wat daarvan zij, de verontwaardigde moeder had succés van haar hatelijkheid; al de aanwezigen barstten in gelach

uit, Kreisfeldt paarsch van woede, greep naar zijn degen, waarop de heer Krobs doodsbleek begon achteruit te treden.

‘St. vrouwtje, st.’ fluisterde hij.

Hoe nu Krobs ooit op het onzinnig idée had kunnen komen, een persoon als zijn gade van tijd tot tijd aan te spreken met het deminutief ‘vrouwtje’ zal altijd raadselachtig blijven. Nu vooral bleek deze zoete benaming hoogst ongepast, en kreeg men haast lust er een geheel ander woord voor in de plaats te stellen.

Met de vrijmoedigheid, bijna had ik gezegd, met de brutaliteit, die sommige dames eigen is tegenover heeren, - in de overtuiging dat zij ongestraft kan beleedigen en grieven, daar de mannen toch nooit een vrouw zoo heel veel beleedigends zeggen kunnen, - ging mevrouw Krobs, geaccompagneerd door haar gillenden zoon voort. ‘Ik zou naar mijn degen grijpen, ja? Betoel[1], toewan[2] pakt naar zijn degen, o boléh[3]! wie een anak ketjil[4] mishandelen kan, is ook niet maloe[5] om te bakalai[6] met een vrouw!

Kreisfeldt verstond genoeg Maleisch uit zijn jongensjaren, om de, niet uiterst, vleiende beteekenis van mevrouw Krobs woorden te vatten; hij was een leelijkert, een apensnoet genoemd, nu wilde men hem ook nog tot een vrouwenmoorder maken! hij was woedend, hij was zoo buiten zich zelven, dat hij aardig werd.

‘In een ander geval misschien zou ik er niet tegen hebben, mevrouw! Met u zou ik het echter niet aandurven.’

1) Juist.
2) Mijnheer.
3) Ga uw gang.
4) Klein kind.
5) Bang.
6) Vechten.

Men had mevrouw Krobs moeten zien, met haar gloeiend rood gezicht, haar vuurschietende oogen, haar gebalde vuisten, haar achterover gebogen lichaam, haar zwoegenden boezem, om het uitbundig gelach te kunnen begrijpen, dat bij dit gezegde losbarstte.

‘Kom, lieve, kom,’ zei Krobs, weêr met een van die bijvoegelijke naamwoordjes, die nooit dwazer klonken dan in zulk een oogenblik.

‘Neen,’ zei mevrouw Krobs, ‘neen! Ik zal mijn arme njo niet laten traiteren, ik zal de minste niet zijn!’

‘O, - als dat de questie is, - ik wil het gaarne wezen,’ zei Kreisfeldt, en ging met een spotachtig deftigen groet haar voorbij, gevolgd door eenige heeren, terwijl de dames fluisterend en giggelend haar vorige plaatsen opzochten.

‘Mevrouw Krobs, kom! wees nu wat bedaard,’ zei een zachte stem achter de verwoede dame, en jufvrouw Huigens arm werd door den haren gestoken, en ze werd meêgetroond naar jufvrouw Huigen's hut, waar ze al haar grieven nogmaals opsomde, een glas limonade dronk, haar corset losmaakte, in een zenuwtoeval verviel, en het luide uitgilde, dat Kreisfeldt een ‘monjet betoel, betoel’[1] was.

Dit schijnbaar kleine incident had groote gevolgen, en was van onberekenbaren invloed op de wederzijdsche verhouding der passagiers. Allen, - ten minste allen, die voor het eerst een zeereis maakten, - trokken partij, de moeders vooral, en ook enkele vaders, waren natuurlijk op de hand van mevrouw Krobs.

Mijn hemel, waar moest het heen, als ieder passa-

1) Echte aap.

gier die arme kinderen maar mocht slaan en mishandelen? Er werd voor hen even goed passage betaald als voor groote menschen, en ze hadden dus evenveel recht, om op het dek te zijn. Natuurlijk dat kinderen in den weg loopen, maar 't was nog de vraag, of sommige heeren ook niet in den weg waren, met hun altijd durend rooken, hun commune-achtige idées, en hun brutaal snorken, - want dat deed Kreisfeldt, hij snorkte verschrikkelijk.

't Is waar, de Krobsen zijn lastig, maar om nu dien armen jongen zóó'n stomp te geven, - want de stomp moest vreeselijk zijn, - immers, dat was wat erg! mevrouw Krobs had het arme kind zien omver rollen, hij zou over boord zijn geslagen, zoo zij hem niet gegrepen had. Had men niet tot in de badkamer zijn vreeselijk gegil gehoord? - Waar was de blauwe plek? Men wist het niet precies, maar, enfin! een blauwe plek was er. Neen, men had nooit gedacht, dat die Kreisfeldt zoo'n wreedaard was....

De ongetrouwde heeren daarentegen trokken van zelf partij voor Kreisfeldt. Waar zou het heen, zoo vroegen zij, op hun beurt, zoo die lastige kinderen van Krobs maar ongestraft, iedereen in den weg konden loopen? Men kon geen glas neêrzetten of ze gooiden het om, men kon geen woord vrij spreken, of die Cossie kwam met haar langen hals luistervinken, en had niet de jongen, die met de kromme beenen, reeds tweemaal de sloffen van een der heeren over boord gegooid? Neen, het had nu lang genoeg geduurd, het geduld met die familie; men wenschte nu eens dat het dek van het schip niet langer kinderkamer zou zijn....

De nacht ging, voor zoo ver men ten minste kon

oordeelen, vrij rustig voorbij, en Kreisfeldt, die reeds spijt had over zijn heftigheid, stond op met het voornemen zijn excuses te maken aan mevrouw Krobs; 't is waar, ze had hem grof beleedigd, maar er bestond, zoo als Bugg hem reeds onder het oog had gebracht, daarvoor een groote verontschuldiging; moeders zijn altijd bizonder gevoelig op het punt van haar kinderen, en ze nemen het ten zeerste kwalijk, als men toont, die onaangenaam te vinden; daarbij kon men van Mevrouw Krobs niet eischen, dat ze geleerd zou hebben haar drift te beheerschen, zooals men dat van welopgevoede dames verwacht.

Kreisfeldt was echter nog geen kwartier op het dek geweest, toen hij Mevrouw Krobs, meneer Krobs en den zeven kleine Krobsen een eeuwigen, onveranderlijken haat had gezworen, ja, vast besloten had, nooit meer een enkel woord tot één lid van die gehate familie te spreken..... Duriau had een paar keer met hem het dek op en neêr geloopen!

Tegen den middag hadden de verstandige woorden van Vuiste, de gemoedelijke vermaningen van Bugg en de vroolijke grappen van den dokter, die een alleraardigste schets had ontworpen van Mevrouw Krobs in het oogenblik harer woede, hem wederom in een beter stemming gebracht, en, als zijn vijandin hem toen maar even vriendelijk had aangezien, zou hij dadelijk goede vrienden met haar geworden zijn, maar helaas! Mevrouw Krobs bleef in haar hut; laten we voor haar hopen, dat ze beschaamd was over haar ongepast gedrag; - en in haar plaats kwam zich iemand bij Kreisfeldt voegen, die met de fijne, scherpgepunte, vergiftigde wape-

nen welke de vrouw bezigt, als het geldt een andere, die zij haat, nadeel te berokkenen, voltooide, wat Duriau reeds zoo behendig begonnen had.

Mevrouw Vuiste had, o, zooveel medelijden met Kreisfeldt, ze besefte ten volle, wat hij gevoelen moest, - arme jongen, zoo ver van zijn familie, zoo miskend, zoo ongesteld, (hij was nog altijd zeeziek!) zoo fijngevoelig! Zij begreep echter niet, dat hij met zijn helder verstand, niet van het begin af aan had gezien, dat die mevrouw Krobs een erg commun schepsel was; Mevrouw Vuiste had altijd iets tegen haar gehad, tegen de geheele familie, en vooral tegen dien jongen, wien gister de welverdiende schop was gegeven. 'Fidona, wat waren dat voor menschen!' Kreisfeldt had groot gelijk, dat hij zich niet met haar verzoenen wilde, - dacht hij er nog over? - neen, toch! dat zou lafheid zijn, en dan voor een officier! horrible! - iedereen zou hem uitlachen, - zulke beleedigingen! h i j m o e s t e e n s w e t e n , w a t m e v r o u w K r o b s v a n h e m g e z e g d h a d ! - En waartoe zou het dienen, zich met dat mensch te verzoenen..... iemand van Kreisfeldts beschaving kon toch op den duur dat slecht opgevoede wezen niet verdragen. Neen..... O, neen, Mevrouw Vuiste was overtuigd, dat hij zich niet meer met haar zou inlaten; om mijnheer Kreisfeldt de waarheid te zeggen, hoopte ze het, want, ziet u, zij had van het begin af aan symphatie voor hem gevoeld, en alleen zijn beleefdheden tegenover mevrouw Krobs hadden haar verhinderd, die sympathie meer openlijk te toonen. Van verzoening tusschen de beide partijen kon, na dit onderhoud, geen sprake meer zijn, te minder daar de heer Duriau en anderen ook niet nalieten hun invloed op mevrouw Krobs te gebruiken, zoodra deze

weder te voorschijn kwam. Maar ook voor de overige reizigers werd de twist van den luitenant Kreisfeldt langzamerhand een questie van groot belang.

Het gerucht van het gevaar dat het arme Krobsje had geloopen, van over boord te worden geworpen, drong tot de tweede klasse door, ja zelfs cle soldaten waren er vol van.

Er kwam een geest van verontwaardiging en angstige bekommering onder de dames, eenige beweging onder de heeren, die natuurlijk, om met hun echtgenooten in vrede te blijven leven, ook verontwaardiging en ook bekommering moesten gevoelen, toenemende hardvochtigheid onder de ongehuwden, en hevige discussiën onder allen, die verschillende meeningen waren toegedaan.

Zooals het gewoonlijk bij zulke zaken gaat, werd ook hier de verdeeldheid der hoofdpersonen door de anderen gebruikt, om allerlei eigene gevoelens lucht te geven en eigen belangen te bewerken; Duriau zag in dien twist het middel om een aantal lieden tegen elkaâr op te zetten, Mevrouw Vuiste om haar lang gekoesterden haat tegen de Krobsen lucht te geven, Kitty om Kreisfeldt nader aan zich te verbinden, door openlijk zijn partij te trekken.

Kitty was echter in haar sympathie voor Kreisfeldt niet de eenige; Jufvrouw Huigen waagde het aantevoeren, dat Kreisfeldt een goede jongen was, en dat de stomp misschien niet zóó erg was aangekomen.....

Lina Riethaag vond ook dat het toch wel hard was voor Kreisfeldt, om zich op eens te zien behandeld, als een onmenschelijken wreedaard, wien vrouwen en kinderen moesten ontvluchten, wilden ze hun leven zeker zijn. Mevrouw Baaldijk, die een wurmpje van drie maan-

den bij zich had, waarvan men haar gedurende de geheele reis niet de minste notitie had zien nemen, keek, nu de drie ongehuwden, die dus spraken, aan met een verpletterenden blik en vroeg: ‘U hebt geen kinderen, is 't wel?’

De dames verklaarden blozend, dat ze niet zoo gelukkig waren. ‘Nu dan,’ zei mevrouw Baaldijk, met een gemaakt teederen blik naar zekeren bundel kleêren, die door de baboe werd rondgedragen, ‘nu dan...!’

Dit ‘nu dan’ was verpletterend; de dames zwegen beschaamd stil, beseffende dat zij zich op een gewaagd terrein hadden begeven, daar zelfs de meest onverschillige moeders plotseling teedere gevoeligheid gingen toon en, zoodra men voor den onmensen Kreisfeldt wilde pleiten.

XXXIV.

Mon fils, disait un jour Jupiter à Minos,
Toi, qui juges la race humaine,
Explique-moi pourquoi l'enfer suffit à peine
Aux nombreux criminels, que 't envoie Tropos.
Quel est de la vertu le fatal adversaire
Qui corrompt à ce point la faible humanité.
C'est, je crois, l'Intéret. - 'l'Intérêt? - Non mon père.'
'Et qu'est-ce donc?' 'L'oisiveté.'

FLORIAN.

Samuel Bugg trippelt, met zijn vette handen in de zakken van zijn kortlinnen jasje, het dek op en neêr, zijn speknek is omringd door slap neêrhangende boorden, die hem iets ongewoon neerslachtigs geven; hij mompelt allerlei onverstaanbare woorden, nu en dan door sombere gebaren vergezeld, en schudt intusschen zoo geweldig het kleine ronde hoofdje, dat er algemeen vrees bestaat voor het afvallen van zijn hoed.

Als jufvrouw Huigen, eenigszins bezorgd, hem voor dit dreigend gevaar waarschuwt, erlangt ze slechts een somberen blik van den anders zoo spraakzamen medereiziger; ze vraagt nu nog bezorgder, wat hem deert?

De Heer Bugg laat zich naast haar op een tabouret

neêr, brengt zijn plomp lichaam in evenwicht, in zooverre hem dit mogelijk is, en begint eindelijk te spreken.

‘U doet voor het eerst een zeereis, juffrouw Huigen?’ zegt hij op veel beteekenden, bijna fluisterenden toon.

‘Ja, mijnheer, waarom?’

‘Dan kunt u het niet begrijpen! dan kunt u er zich geen denkbeeld van maken!’

‘Maar waarvan dan toch, mijnheer Bugg,’ vraagt de oude jufvrouw.

‘Waarvan? Sst! Sst! Hoe minder er over gesproken wordt, zoo beter. 't Is warm, niet waar? zegt hij eensklaps op onverschilligen toon, en met een wanhopende poging om zijn boorden tot staan te brengen.

Jufvrouw Huigen wordt eenigszins verlegen met de zaak en het verheugt haar, als ze van Raven ziet aankomen.

‘O, Gustaaf, ben jij daar, kunt ge me zeggen, wat er toch voorvalt hier aan boord?’

‘Je hebt meer reizen gedaan, dokter!’ zegt de heer Bugg, ‘je zult me begrijpen!’ en hij neemt van Raven onder den arm, en gaat dan voort op akeligen toon: ‘ze zijn erg aan het kibbelen, heel erg!’

‘Dat is vroeg,’ meent van Raven.

‘Te vroeg,’ antwoordt Bugg, en het wordt wonderbaarlijk, dat zijn hoed nog op zijn plaats blijft, zoo schudt hij met het hoofd, - ‘te vroeg! Gewoonlijk, wacht men tot twee derden van de reis voorbij zijn en dan, - ik verzeker je, - dan is het nog tijd om voor eeuwig doodsvijanden te worden. Jammer dat we zoo'n ongelukkige reis hebben! Als alles goed was gegaan, waren we nu reecis in Batavia geweest, en zou-

den allen hoogstwaarschijnlijk in vrede en vriendschap gescheiden zijn. En ik hoor nu, dat onze van Schilden en Kreisfeldt willen duelleren, zoodra ze ergens aan wal komen.'

Van Schilden was een kapitein van de infanterie, die zich onderscheidde door een bizonder sterken Indischen mopperlust, maar overigens niemand kwaad deed. 'En wat is de questie.'

'Ja, wat is de questie? Niemand weet het, misschien de heeren zelf niet; ik voor mij, geloof dat er een booze geest rondwaart aan boord, die de lui tegen elkander opzet. - Wacht, hier heb je Altens en ook onzen vriend Halekamp, die zullen het natuurlijk weten. Zegt eens, jongelui, wat is er toch gebeurd tusschen van Schilden en Kreisfeldt....?'

'O niets, volstrekt niets! Een vergissing, waarvan anderen misbruik schijnen te hebben gemaakt, om ze tegen elkander op te zetten,' zegt Altens.

'Ik begrijp niet, hoe je dat zeggen kunt, Altens' roept Kreisfeldt, die zich onopgemerkt bij het groepje gevoegd en de laatste woorden verstaan heeft. Is dat niets? volstrekt niets!

Wat verbeeldt die van Schilden zich! Omdat hij een beetje meer duiten heeft en een paar rangen hooger is dan enkele andere officieren hier aan boord, heeft hij niet het minste recht ons allen de wet voor te schrijven....'

'Chut! Chut,' zegt Bugg, met teekenen van ontsteltenis. Chut! Hemelsche goedheid, jongelui, kent ge dan het gebod niet: 'Eert de hoofdofficieren, opdat het u welga in het land, dat Indië heet.'

Kreisfeldt,' begint Halekamp nu, na een ernstig on-

derzoek van zijn snor, ‘je zegt daar, dat van Schilden ons de wet voorschrijft, ik moet daarentegen partij trekken voor Kapitein van Schilden, ik vind hem zoo kwaad niet!’

‘Gerechte Hemel,’ roept Bugg nu met alle teekenen van wanhoop. ‘Is het reeds zoover gekomen aan boord van de Elwine? Gaat men partij trekken? Ik heb het je gezegd, dokter, alles is verloren! Vaartwel genoegelijke praatavonden, vaartwel speelpartijtjes, vaarwel lekker klimaatschieten in den maneschijn, vaartwei vriendelijke knikjes en hartelijke handdrukjes, vaartwel gezellige wandelingen op het dek, vaartwel!’

En met een allerkluchtigste vertooning van smart, verbergt Samuel zijn glanzend gezicht in zijn beide knuistjes.

‘En we wilden nog wel een bal organiseeren! En ik, die morgen een bowl wou maken ter eere van de rijke oude nicht - die me onterfd heeft!’ zegt van Raven. ‘U ziet de zaken al te somber in, mijnheer Bugg, meent Vuiste ‘zulk een vaart zal het toch niet loopen, denk ik! En, niet waar, u kan de slag niet onverwacht treffen; 't is de gewone loop der zeereizen, en nu de onze zoo lang duurt, was er immers niet anders te verwachten.’

Bugg heft zijn gezicht nu op en bekent dat hij het verwacht had. Dat drie weken achtereen leêg loopen op Malta, kon niet anders dan de nadeeligste gevolgen hebben voor den algemeen en vrede. Het was natuurlijk, maar toch treurig, zeer treurig! ‘Heeren’ roept Bugg eensklaps uit, ‘ons wandelen zou ergernis kunnen geven, laat ons gaan zitten. Heeren, we moeten zorg dragen, dat wij het geval niet verergeren. Hier

bij den overste, hij weet wat het zegt, twist aan boord!'

'U bedoelt den minder aangenamen toon, die onder de passagiers begint te heerschen,' zegt van Berkesteijn, langzaam de voeten afnemend van een stoel, dien hij nu den heer Bugg aanbiedt, terwijl de andere heeren hunne luierstoelen opzoeken en al spoedig een gezellig kringetje komen vormen.

'Juist,' zegt Bugg, 'dat bedoel ik!'

'Maar, mijnheer Bugg, is u dan niet geheel onverschillig voor dat kleingeestig gepraat en gekibbel van die anderen,' vroeg van Berkesteijn, met zijn air de dédain.

'Neen, dat ben ik niet!' riep Bugg. ''t Is jammer van me, maar dat ben ik niet! Ik zal het u maar bekennen, heeren, ik ben een gezellig dier, en ik houd van een praatje met mijn buurman, en 't is me onmogelijk om menschen, met wie ik twee maanden samen ben, als vreemden te beschouwen. Ik trek me de zaken aan. Zou ik anders daar straks dien heerlijken slopkous[1)] onaangeroerd hebben gelaten? Zou ik anders tot den jongen zeggen, wat ik nu zeg: Neen, dank je!' Dit laatste was gericht tot een der kellners, die, daar het zondag en ongeveer één uur was, rondliep met een blad, waarop chocolade en bouillon.

De andere heeren bedienden zich, en Bugg ging voort: 'Ge weet het, de machine is gebroken, ik heb geen zucht geslaakt; - we zijn aangevaren, het was me een feest, zooveel mogelijk gillende dames in mijn armen op te vangen; drie weken lang heeft men ons op Malta met schapenvet gevoed, wie durft zeggen dat

1) Een soort hutspot.

ik ooit anders heb gedaan, dan alsof ik het heel lekker vondr?'

'Enfin, Bugg,' zegt Vuiste, niemand zal je iets in den weg leggen - ge kunt je onzijdig houden.'

'Dat zal waar zijn,' riep Bugg, terwijl hij getroost zijn sigaar opstak. 'Weet je,' ging hij na een poosje stil genietende van zijn manilla voort, 'weet je, wij oudgasten zijn het gewoonlijk niet, waardoor de onaangenaamheden komen, 't zijn de baren, die er inloopen.'

'En geen wonder,' zei Vuiste. 'Geen wonder, dat die arme kerels zich ontstemd en misplaatst voelen, te midden van ons kalme, koele, Indische lui. Ik moet je zeggen, Bugg, ik heb altijd medelijden met die jongelui. Hun hart is nog vol van thuis, van hun familie, hun vrienden, het afscheid ligt nog zoo versch in het geheugen, en daar staan ze op eens, te midden van vreemden, ze zouden zoo gaarne nog eens praten over hetgeen ze verlieten, - maar met wie? Van daar ook dat de amitiés, in het begin der reis gesloten, meestal met vijandschap eindigen. Een of ander gezicht trekt hen aan, ze meenen daar sympathie te zullen vinden, ze storten hun overvol hart uit, en ontdekken al spoedig dat ze niet begrepen, ja soms zelfs uitgelachen worden. Dat grieft, dat verbittert, het verergert hun melancholie, hun sombere stemming; ze trekken zich terug met de prikkelbaarheid aan gevoelige naturen eigen, en, als ze een eindje verin zee zijn, worden ze knorrig, onaangenaam en zeer geneigd tot twist maken.'

'Maar, meneer Vuiste,' zei Kreisfeldt, de meeste zeereizen eindigen met onaangenaamheden; zijn dat dan altijd overgevoelige jongelieden?'

'Volstrekt niet, volstrekt niet. Er zijn honderde oor-

zaken, die, dunkt me, nog al voor de hand liggen. Ik zal u dadelijk een andere noemen. U hebt, even als ik, zeker dikwerf jongelui ontmoet, die in het kleine plaatsje, waar ze geboren werden, n°. 1 waren, òf omdat papa burgemeester, òf omdat mama van adel was, òf omdat zij rijtuig hielden en een levereiknecht, zoo iemand is aan boord passagier: meer niets, - en dat is niet aangenaam, weet u, als men langzamerhand gewoon was geraakt zich als iets bizonders te beschouwen en als zoodanig beschouwd te worden.

'Ja, dat is een lastig soortje,' riep van Raven lachend, 'die ken ik bij ervaring! Maar nog ondragelijker zijn, om voor reisgenoot te hebben, geloof ik, die heertjes, die op school of aan de academie als bizonder vlugge koppen werden bewonderd. Aan boord weet niemand iets van hun mooie examens, hun blokken of hengsten, ze zijn eenvoudig ambtenaar ter beschikking of toegevoegd van den een of anderen grooten mijnheer, en staan gelijk met ieder ander, die toegevoegd of beschikbaar gesteld is, en dat is een bittere pil, om te slikken.'

Dat is iets, waar ik niet aan gedacht had, zei Vuiste; 'ik heb me anders dikwijls genoeg over het twistzieke van mailreizigers verbaasd, en, daar ik driemaal de reis heen en terug gemaakt heb, er al zoo iets van ondervonden. De groote oorzaak van de bisbilies is, m.i. echter dat men elkaâr te veel ziet, te veel spreekt. De Engelschen hebben een spreekwoord: "one can have too much of a good thing," dat nu is nergens meer toepasselijk, dan in dit geval.'

'Hé,' zei Bugg zeer in zijn schik, 'die moet ik onthouden! One can have too much of a good thing!

Ja, ja, ik heb het honderdmaal gedacht, bij jonge huisoudentjes, die maar altijd door vermeerderd werden, of bij verliefde paartjes, die veel te verliefd waren om in toestand te kunnen voortbestaan, of bij dames Hie met juweelen overladen waren, of bij erg intieme vriendschappen, 't Is zoo, Vuiste, one can have too much of a good thing!'

'Niet waar? stelt u voor, heeren, dat ge de reis doet met een tiental inenschen, waarvan de een buitengewoon muzikaal, een ander dichterlijk, éen bisonder grappig, éen zeer geestig, éen erg goedig, een erg flink en éen geniaal was.

'De hemel beware me voor zoo'n koopje,' riep de dokter.

'Wel, het zou juist een tref zijn,' meent Halekamp. 'Niets is vervelender dan buitengewone menschen,' zegt de heer Vuiste, 'ten minste zoodra ze weten, dat men hen buitengewoon vindt,' ze verliezen dan hun natuurlijkheid, die eerste vereischte, om aangenaam te zijn.' 'Wat daarvan zij: De eerste dagen kon het heel amusant wezen. Maar men zou geen drie weken aan boord zijn, als men ging beweren, dat de geniale eigenlijk niet geniaal was, - men weet, dat is een eigenschap, die men niet van al te nabij moet leeren kennen. Dan zou men den musicus vervelend beginnen te vinden met zijn eeuwig durend muzikaal getingel, en den poëet ondragelijk met zijn hoogdravende beschouwing van de meest prozaïsche dingen.

De geestige zou somtijds gezocht, de grappige dikwerf laf worden, want wie is in staat om altijd geestig, altijd grappig te zijn? den geleerde zou men zwaar op de hand beginnen te vinden, de goedige passagier zou

een sukkel, en de flinke een bruteur genoemd worden.'

'Zeer waar,' zei van Berkesteyn.

'Wanneer ge nu dezelfde heeren eens van tijd tot tijd hadt ontmoet, op een concert, een vergadering, een dinétje of, liever nog, in hun eigen huis of hun studeerkamer, want de menschen moet men, om ze te begrijpen en hun persoonlijkheid aan te vullen, in hun omgeving zien, evenals een schilderij in zijn lijst, - wanneer ge hen zoo ontmoet hadt, zoudt ge ze niet slechts geniaal, grappig en flink, maar ook alleramusantst gevonden hebben. Nu hadt gij, "too much of a goodthing," ze blijven u bij als de personen uit een of ander drama, waarin de karakters gechargeerd waren. Het vreemdste is, dat als ge diezelfde menschen later ontmoet, ge u verbaast, dat ge ze aan boord niet aardiger en beminnelijker hebt gevonden.'

''t Is wel wat heel sterk gekleurd,' zei van Berkesteyn, 'maar au fond heb je gelijk, Vuiste. Ik heb persoonlijk ondervonden, dat iemand, met wien ik aan boord hooggaande onaangenaamheden had, later mijn vriend werd.'

'Meneer Vuiste u hebt iets vergeten,' riep Halekamp nu uit, 'u hebt alleen van heeren gesproken, - maar als er nu eens mooie, lieve dames aan boord waren?'

De heer Vuiste, die liever niet over dames sprak, daar hij dan altijd iets zeide, wat de jaloezie zijner wederhelft opwekte, schoof, onrustig op zijn stoel heen en weder, maar, vóór hij zijn antwoord gereed had, zei de overste op afdoenden toon:, Er zijn aan boord nooit mooie dames; iets dat waarlijk mooi zal zijn, heeft allutours noodig. 't Is, zooals mijnheer Vuiste daareven zei: men moet een schilderij niet zonder lijst zien; hoe zal

een vrouw voldoen in het scherpe daglicht op het dek of in de bedompte atmosfeer der kajuit? En dan de zeeziekte en de verveling en het genegligeerd toilet, waarlijk, dat alles is niet geschikt, om de schoonheid te verhoogen, integendeel, een dame ziet er overal beter uit dan aan boord.'

'En toch ontstaan er zooveel amourettes op zee?' meende Altens:

'Ja, dat is een gevolg van de ledigheid en de verveling, die haar vergezelt,' riep de overste uit, 'de ledigheid, die, dunkt me, onder al de oorzaken van onaangenaamheden het eerst had moeten genoemd worden, de verveling, die meer dan ergens elders aan boord 's duivels oorkussen wordt. Zij is het, die de passagiers brengt tot kleingeestig vitten, tot vinnig kwaadspreken, tot het uitpluizen van allerlei nietigheden, die hun in een gewoon geval ter nauwernood der moeite waard zouden zijn, om een oogenblik over te denken; zij vervoert de dames tot coquetteeren, boudeeren en wat niet al, de heeren tot overmatig spelen, drinken of rooken; maar zij vooral ook is de oorzaak van die onzinnige verliefdheden, welke dikwijls twee menschen voor levenslang verbinden, die, zoo ze niet toevallig zich samen verveeld hadden, nooit op de ongelukkige gedachte zouden gekomen zijn, samen te willen trouwen.'

'Zouden ook soms,' vroeg van Raven, - en zijn stem was niet zoo vast als anders, 'zouden ook soms niet door zeereizen menschen tot elkaâr gebracht worden, die bestemd en geschikt zijn, om elkander gelukkig te maken?'

'Misschien,' zei de overste op zeer koelen, zeer droogen toon, 'maar niet dikwerf.'

De heer Bugg deed nu een grappig verhaal van twee jongelui, die aan boord smoorlijk verliefd schenen, maar, zoodra ze in Batavia aankwamen, ieder een geheel ander tot echtgenoot hadden gekozen; de dame was dan ook, zooals later bleek, geëngageerd uitgekomen.

Dat vind ik nog al heel verstandig,' zei Kreisfeldt. 'Het beste middel om een zeereis prettig te maken, is een amourette aan te knoopen. Uitmuntende tijdpasseering!'

'Voor tijdpasseering is het, dunkt me, wat te ernstig,' zei Vuiste. 'Als ge eens waarlijk verliefd wordt, zult ge me dat toestemmen, Kreisfeldt! Maar, om tot ons onderwerp terug te keeren, Mijnheer van Berkesteyn was mij daareven voor in het noemen van de ledigheid, en ik stem toe, dat die zeer veel kwaad doet aan de goede stemming, maar er is iets, dat zeker niet minder nadeelige gevolgen voor het humeur heeft: ik bedoel de ontbering. De ontbering van zooveel, waaraan wij, kinderen der negentiende eeuw, zoo gewoon zijn geraakt, dat het langzamerhand een onmisbaar deel van ons geluk is gaan uitmaken: een zacht bed, een goede tafel, een prettige omgeving, ruimte, lucht, afwisseling, comfort in één woord.

Ik weet niet, wie gezegd heeft, dat het lichter valt één degenstoot dan een aantal speldeprikken te verdragen, ik ben het volkomen met dien mijnheer eens. Er zou, geloof ik, minder ontevredenheid onder ons zijn, als we twee of drie dagen in de grootste ellende hadden doorgebracht, en het ons den overigen tijd aan niets ontbroken had, dan nu we iederen dag dezelfde misére in meerdere of mindere mate te verduren hebben. En nu, heeren, ik geloof mijn deel aan het discours te heb-

ben geleverd,' zei de heer Vuiste opstaande. 'Kellner een glas cognac!'

'Twee!'

'Drie!'

'Vier!'

'En één rhum.'

'Men behoeft niet te vragen, of het weêr spookt van binnen en van buiten,' riep de heer Bugg lachend.

'Tot straks, heeren, ik ga even naar vóór,' zei van Raven, 'ik heb nog een paar zieken.'

'Hoe gaat het met onzen drenkeling, dokter,' vroeg Bugg.

'Zijn arm is vrij erg bezeerd, ik denk dat hij met kracht tegen een steenblok is aangeslagen.'

'Toch niet gebroken, niet waar?' vroeg nu Altens.

'Neen, alleen wat geschaafd en gekneusd.'

'Ik hoor dat mevrouw Helmberg dien heer heeft bezocht,' zei Halekamp met een vreemden lach.

'Ik hoor het ook,' antwoordde de dokter met een stroef gezicht.

XXXV.

> Arm en mooi; o, mogen de engelen wacht bij u houden, lief kind! Er is een traan in den glimlach, waarmede ik u aanzie. Zal de zonde vroeg of laat haar schaduw werpen over die heldere, reine oogen van thans? ---- Klein bedevaartgangertje op aarde, bewaar uw hart voor de besmetting dezer wereld.
> FANNY FERN.

'Kijkt hier, heeren, daar recht voor u uit, dat is het vuur van Rosette! u zult het misschien niet kunnen zien zonder binocle!'....

'Jawel, jawel, o duidelijk! Dus zullen we spoedig in Port Saïd zijn, kapitein?'

'Zeker, zeker! We zullen, denk ik den pinkstermaandag, in plaats van te Scheveningen, op Port Saïd vieren. Maar stelt u er niet te veel van voor, heeren. Port Saïd is de onpleizierigste plaats ter wereld.'

''t Is toch altijd vaste grond,' zei Kreisfeldt, die nog telkens zeeziek was.

Wat niet altijd het geval was met de voorspellingeu van den heer Schock, - die er een bizonder pleizier in had, iemand beet te nemen, - zijn belofte werd deze keer vervuld.

Den volgenden morgen voer men de zandige, onvruchtbare kuststreek, die zich tusschen Rosette en Domsette uitstrekt, langs; eerst werden de lage heuvels zichtbaar, hel verlicht door de stralen van een brandende zon, toen de dadelboomen, de vuurtoren en eindelijk de stad, aan den mond van den Nijl, het Damiette, dat ieder Hollandsch schoolkind zich, geloof ik, voorstelt als een plaats, waar voornamelijk klokjes te veroveren zijn.

De Elwine veranderde nu van koers en richtte die naar Port Saïd.

Zooals zulks gewoonlijk bij zeeplaatsen het geval is, ontwaart het verlangend oog der naderende reizigers, lang voor de stad zelve, den vuurtoren, de schepen en de hoofden, de laatsten zijn hier opgeworpen uit kolossale steenblokken, die den woesten golfslag van den oceaan kalm en rustig zien aanrollen en een tergende onverschilligheid blijven bewaren, ook bij zijn felste stormen.

Een groepje bruinvisschen, voornamelijk opmerkelijk door hun breeden kop, en die de zeelui den ‘boer met zijn varkens’ noemden, ging de boot voor naar de haven; gelukkig was er behalve de ‘boer met zijn varkens’ nog een andere loods, die de Elwine veilig binnenbracht.

Daar lag dan Port Saïd.

Wellicht heeft de stad nu al weêr een geheel ander aanzien, dan op het oogenblik, waarin de passagiers der Elwine zich naar voren haastten, om hunne kijkers te richten op de zandige vlakte, die een menigte huizen vertoonde, op het groote Egyptisch wachtschip met zijn kanonnen, op de tallooze vaartuigen met kolen beladen,

waar de zwarte, bijna geheel naakte koelies, met een weinig minder ijver, dan onze arme zakkedragers, hun arbeid verrichten. Wellicht heeft de stad nu alweêr een geheel ander aanzien, wellicht is men nu alweêr begonnen, die huizen, die zooveel op de kramen van een kermis gelijken, af te breken en te verplaatsen, zooals dat met kramen de gewoonte is, of misschien zijn er ook alweêr een aantal huizen bijgebouwd; - wie kan van die zoo wonderbaar, zoo plotseling in de woestijn verrezen stad voorspellen, of ze niet in den grond zal verzinken, even wonderbaarlijk, even plotseling, als ze daarop is verrezen?

Bij het eerste binnenkomen van Port Saïd, verwekt deze plaats ongeveer dezelfde gewaarwording, die men ondervindt bij een eerste bezoek van een pas gevestigde familie.

Het zand in den nieuw aangelegden tuin kraakt op een onpleizierige manier, de bel wil, met hatelijke koppigheid, niet overgaan, de voordeur klemt op ongastvrije manier, de pas gehuurde meid kijkt u wantrouwend aan, terwijl ze u aarzelend voorgaat naar het nieuw behangen salon, waar het naar verw en stijfsel ruikt, ze doet u plaats nemen op een krakenden splinternieuwen stoel, aan een tafel, die u ergert door haar geheel nieuwen glans, terwijl ge loopt over een tapijt, dat uw oogen hindert met zijn felle kleuren. Alles is er even ongezellig, even onpleizierig nieuw, zoo weinig comfortable, dat men lust krijgt onmiddellijk op te staan en zich weg te maken.

Nu, de stad van de Lesseps heeft datzelfde weinig comfortable, datzelfde onpleizierig nieuwe, van het pas betrokken huis; als ge er rondom u ziet, kunt ge u

voorstellen hoe, op het geroep van de Lesseps, al de natiën der wereld zijn toegesneld, om hun steen toe te brengen, tot de verwezenlijking van het grootsche plan: een stad aan den ingang van het Suezkanaal! Ge begrijpt, dat die natiën geen tijd hadden hunne steenen ordelijk en netjes te plaatsen en te rangschikken, maar daarom vindt ge het niet minder hinderlijk, dat het geheel zulk een smakeloos, mozaïek gelijkt.

Één voordeel heeft de stad, ze is ruim gebouwd; men behoeft dan ook, zelfs in onze dagen van besparen en benutten, nog niet zuinig te zijn op droog, dor zand.

Winkels, winkels en nog eens winkels! ziedaar de hoofdstraat. Groote Magazins de Modes, kolossale toko's niet blikken en flesschen, waarin alle mogelijke groenten en vruchten van alle werelddeelen, verduurzaamd, worden verkocht: slijterijen, bakkerijen, vleeschhallen en koleuschuren, wisselen elkander af.

Daartusschen talrijke restauraties; ze zien er recht verlokkend uit, zoo verlokkend, dat men ze als van zelf zou binnengaan. Binnengaan is eigenlijk niet het woord, want de gasten, stoelen, rustbanken en tafeltjes zijn allen buiten, op een groot plein, voor het onaanzienlijk huis. Hier krijgt de reiziger uit Noordelijker streken de eerste voorstelling van dat dolce far niënte, dat een der genietingen uitmaakt van het warme Zuiden, dat zalige uitrusten van niets doen, zoo verrukkelijk als men het geniet, onder de liefelijke muziek, bij zachten bloemengeur en zoete droom en of, beter dan dat alles, met hem of haar naast u, van wie één blik, één zachtgefluisterd woord genoegzaam is, om u voor uren stof te geven tot zoete gedachten. Een slovende Hollandsche huisvrouw zoude het verregaande luiheid

noemen, maar het is zoo welkom aan lichaam en geest, waar beide den invloed van het heete klimaat ondervinden, ja, zoo noodig, dat het ook den armsten werkman, den ellendigsten koelie, niet kan ontzegd worden.

De Turk geniet er van op de gemakkelijkste rustbank, in de meest lustelooze houding uitgestrekt, met een tafeltje, vlak bij hem geplaatst, opdat hij toch vooral niet zou behoeven op te staan, rookende uit zijn eigenaardige pijp: een flesch half gevuld, waaraan een lange buis is bevestigd, aan welks einde een mondstuk, dat hem langzaam den geurigen damp der tabak toevoert, terwijl hij de voorbijgangers gadeslaat, en nu dan even zijn koffie aanroert.

Langs verschillende wegen, want Port Saïd is niet groot, en men heeft het spoedig doorgeloopen, - vonden de reizigers elkander weder in het hôtel du Louvre, op de Plâce de Lesseps gelegen.

De Plâce de Lesseps is voor Port Saïd, wat het salon in een burgerhuishouden is; al het andere is voor het nut, het gebruik, - deze is voor het ‘mooi,’ voor de deftigheid.

Het hôtel du Louvre, een flink gebouw, is ruim en smaakvol, de restauratie uitmuntend ingericht, er is wat groen, er zijn bloemen, er is een vijvertje, dingen die op Port Saïd tienvoudiger waarde erlangen, omdat het oog ze overal mist.

De passagiers bleven dan ook lang voor het hôtel zitten; het koeltje van de zeekust woei hen verfrisschend in het gelaat, de sterren fonkelden met warmen gloed aan den donkerblauwen hemel, de bloemen brachten hun avondgroet in zoete geuren, en een wel niet zeer kunstige, maar gevoelvolle italiaansche muziek, verhoogde het stil genot.

Toen de lampen op de verschillende tafeltjes aan het heel een nog vroolijker aanzien gaven, kwam uit de groep muzikanten, die, eenigszins op den achtergrond geplaatst, tot nu toe meer gehoord, dan gezien was, een jong meisje te voorschijn; het liefste, bescheidenste zangeresje, dat men zich kan voorstellen. Zij droeg het kostuum der Romeinsche vrouwen: een vuurrood, gracieus keurs omsloot het tenger figuurtje, de achterover-handende witte kap, die meer dan eenig ander hoofddeksel flatteert, op het donkerlokkig kopje, een korte, bontgekleurde rok en veelkleurige kousen; er glansden een paar zachte onschuldige oogen in het vriendelijk gezichtje, en toen ze haar harp begon te bespelen, klonk een zuiver smeltend stemmetje, dat, hoe zwak en bedeesd ook, algemeene stilte verwekte, grooter en vleijender stilte, dan menige meer kunstige, meer bekwame chanteuse, met hare trillers en haar gillen wekken kan.

Hoe eenvoudig haar liedje ook was, het werd ruim beloond, toen ze rond ging aan de tafeltjes en met haar vrijmoedige en toch bedeesde oogen zoo dankbaar naar de milde gevers opzag; - zonderling! dat meisje met haar lief gezang, en kinderlijk schuldelooze gezichtje, gaf poëzie aan de minst poëtische van alle plaatsen, het dorre Port Saïd. Ze zong nog een liedje, 't was misschien aan de sterren, want ze keek op naar den met goud bezaaiden hemel boven haar.

‘Arm kind,’ zei Bugg zacht bij zich zelven ‘ik wenschte dat ze er was, het lieve schepsel! wat moet er hier van haar worden? Goddank, dat ze geen nichtje van me is; anders kon ik al niet laten haar meê te nemen naar Indië, naar Dollie!’

Hoe groot was het genoegen der reizigers, toen, na-

dat gezang en handgeklap hadden opgehouden, de muzikanten op eens begonnen met: Wien Neêrlands bloed! Het deed hun goed, dat Hollandsche volkslied, het verkwikte hen meer dan de frissche koelte en goede Rhijnwijn, en de stemmen, die invielen, beefden bijna allen.

Jammer dat de reizigers, om toch vooral alles van Port Said te zien, het hôtel du Louvre en de lieve harpspeelster verlieten, om in een der vele café's chantants van Port Saïd den verderen avond door te brengen.

De drie klippen van het sterke geslacht, le vin, le jeu, les belles, waren in het café te vinden.

Toch was het gevaar van stranden niet groot. Le vin was ondrinkbaar en ongeloofelijk duur; le jeu, onschadelijk; de passagiers waren toch door de vele onvoorziene uitgaven der reis reeds zóó geplukt, dat zij zich ter nauwernood aan de roulette durfden wagen; les belles waren geen belles.

In een zaal, even ongezellig, als alles op Port Saïd, zag men op een tribune, eenige verflenste kleedjes, en oudsche, afgematte gezichten, die schenen te vragen om de permissie van wat rust te gaan nemen; men hoorde een paar liedjes, die bij Lyon te midden van de geuren der punch brûlé en gauffres à la vanille, niet onaardig klinken, maar hier, door het snerpende en schorre der stemmen, eenigszins deden denken aan de kibbelpartijen, die men zegt, dat de dames in zulke établissementen onderling hebben.

De heeren zochten nog een weinig afleiding in andere koffiehuizen, maar de meesten keerden nog voor middernacht aan boord terug, niet zeer verrukt over Port-Saïd en zijn genoegens.

XXXVI.

Standing with reluctant feet,
Where the brook and rives meet,
Womanhood and childhood flies!

Deep and still, that gliding stream
Beautiful to thee must seem,
As the rives of a dream.

Then why pause with indecision,
When bright angels in thy vision
Beckon thee to fields Elysian?

LONGFELLOW.

Een geheel anderen aanblik dan dat vroolijk, meest door vreemdelingen bewoonde gedeelte van Port-Saïd, levert de ‘oude stad’, de stad die reeds bestond voor de Lesseps zijn grootsch plan had opgevat.

Slechts enkele passagiers toonden lust nader kennis te maken met wat we in Amsterdam, de achterbuurt, zouden noemen, en de weinig aromatische geuren, die hun reeds van verre door de koelte werden toegewuifd, het mulle zand, dat men moest doorwaden, om het te bereiken, schrikten, vooral de dames, niet weinig af.

Er kwam echter weldra een zestal Egyptenaren, met hunne ezels, naderbij; dit deed de schaal overslaan

ten gunste van het bezoek, en het duurde niet lang of men was op weg.

De reizigers hadden geen spijt van het plotseling genomen besluit, want die achterbuurt was toch wel beschouwd veel interessanter dan het nieuwe Port-Said, daar zij een idée geeft van het volksleven der Egyptenaren.

Langs het frissche zeestrand rijdende, bereikt men een lange dubbele rij houten woningen, dicht naast elkander opgetrokken, zoo primitief, zoo vuil denkbaar, en met een ladder ter zijde, welke, door een vierkante opening in den wand, den bewoner toelaat.

'Hoe is het mogelijk om in zulke vieze kotten te leven?' riep jufvrouw Huigen, die zich geen geluk denken kon, dan in een oud Hollandsch huis, met een glad geschuurden belknop, keurige gordijnen, (die allen precies even hoog hangen, en waarvan de franjes iederen dag worden gladgestreken,) horretjes, hoezen over de stoelen, matjes onder de schalen, en kantjes aan de kussensloopen; zij kon zich ook volstrekt niet schikken in het ezelrijden en was in voortdurenden strijd met den drijver, die maar niet laten wou het beest, waarop zij zat, te slaan. 'Zij leven er niet in, maar er vóór' zei Bugg, 'zie maar eens, de geheele familie zit voor de deur of op straat.

'Alleen die arme jonge meisjes mogen niet buitenkomen,' zei de dokter.

'He,' riep Kitty uit, dat moet vreeselijk zijn om nooit eens uittegaan.'

De heeren lachten even om den navïen uitval, maar Kitty ging, geheel vervuld met haar onderwerp, voort: 'Denk nu eens, dat je een heel mooi meisje bent en

dat nooit iemand je ziet! En - viel Kitty eensklaps zich zelve in de rede - ‘hoe zullen hier ooit amourettes aan komen?’

‘Daar houdt men zich hier niet meê op, Kitty,’ zei de heer Bugg, ‘Vervelend, hé?’

‘Maar hoe raken ze dan getrouwd?’

‘Wel,’ jufvrouw Stark, zei Duriau met zijn hatelijksten lach, ‘dat hebben de Egyptische meisjes boven de Hollandsche voor. Ze behoeven zelf geen moeite te doen, Papa en Mama verkoopen ze.’

Kitty bloosde en vroeg zich af, waarom Duriau er toch altijd pleizier in had, iemand iets onaangenaams te zeggen, een vraag, die het goedhartig schepseltje niet beantwoorden kon.

Halekamp informeerde zich nu, hoe ze de kleeding der Turken vond?

Er is iets schilderachtigs in den wijden, blauwen of gelen bournous, waarmede de Turk zijn welgevormd en krachtig lichaam omplooit, in den veelkleurigen hoofddoek, die het schrander gelaat omgeeft; maar Kitty had weinig oog voor het schilderachtige, zij behoorde tot die, niet zeldzame, reizigers, die alleen dat mooi en goed vinden, waaraan ze altijd gewoon waren.

‘IJselijk gek’ zei ze dus. Dit nu was eenigszins een teleurstelling voor Halekamp, die zich reeds geruimen tijd had weggedroomd in het denkbeeld, hoe hem zulk een Turksch kostuum wel staan zou?

Indien het mogelijk ware dat de gevoelens der berijders zich aan hun ezels meêdeelden, zou men haast gelooven, dat de grauwtjes, waarop Gustaaf en Clara gezeten waren, een geheimzinnige aantrekkingskracht gevoelden, ten minste, niettegenstaande verschillende

hinderpalen, waren ze telkens weêr op dezelfde hoogte, en zag men ze eindelijk, zelfs vlak naast elkaar, rijden.

Clara gevoelde, zoodra ze een oogenblik met Gustaaf alleen was, een gewaarwording van beklemdheid, van vrees, voor hetgeen gebeuren zou, - die ze zich niet kon verklaren. Ze praatte druk, als vreesde ze, dat hij van het eerste oogenblik stilte zou gebruik maken, om haar te zeggen, - wat zij wenschte, dat hij vroeger of later zeggen zou; en, als het onderhoud voorbij was, dan speet het haar, dat ze de zekerheid nog niet had erlangd, van die zoete hoop, die geheel haar ziel vervulde, dan nam ze zich voor, een volgende keer niet weder de gelegenheid ongebruikt te laten voorbij gaan.

Nu echter gaf ze alweder toe aan dat angstig gevoel, waarover ze zich zelve reeds zoo dikwerf had berispt; niet zoodra had Gustaafs ezel den haren ingehaald, toen ze besloot het discours op geheel onzijdig terrein te brengen.

‘Wel, mijnheer van Raven,’ zoo begon ze, nog vóór hij iets had kunnen zeggen: ‘hoe vindt u toch wel het lot van die Egyptische vrouwen? Er zijn er onder de Europeesche dames, die klagen over de tirannie der mannen, maar, waarlijk, wij zijn vrij als de vogeltjes in de lucht, vergeleken bij deze arme schepsels!’

‘Ja, ik denk, dat ze al bizonder goed onder appèl gehouden worden, daar men nooit hoort van verzet tegen deze onzinnige gewoonte. In zoo'n hitte opgesloten te worden, en dan met een zwarten lap voor het gezicht te moeten loopen, en met die stang op den neus en die kap, die haar over den rug hangt! 't Is niet alleen lastig, maar leelijk ook!’

‘En ongezond, dunkt me!’

Er volgde een korte stilte, die Clara's hart van angst deed kloppen; haar vrees bleek echter overbodig.

‘U zult het wel heel erg vinden, jufvrouw van Berkesteyn,’ begon de dokter na die pauze, ‘als ik u zeg, dat ik me toch wel eenigszins kan vereenigen met het Turksch idée. 't Is waar, zij overdrijven, maar in Europa overdrijft men in de tegenovergestelde richting. Niet dat ik mijn vrouwtje zou opsluiten, niet dat ik haar zou dwingen, om haar lief gezichtje te bedekken, maar toch....

‘Zoo?’ vroeg Clara lachend. ‘Vindt u, dat wij Europeesche dames ons te veel vertoonen?’

‘O, voor ons heeren kan het nooit te veel zijn,’ riep de dokter uit. ‘Maar - de Europeaan vertoont zijn vrouw, zijn dochter overal, aan iedereen, het is hem onverschillig, of het de blik van een ouden losbol of van een troep opgewonden jongelui is; hij stelt haar bloot aan de nonsens praatjes, aan de laffe vleierijën, of dikwijls ergere dingen nog, van alle mannen. Overigens vertoont hij haar zoo mooi opgekleed mogelijk, en 't is hem niet onaangenaam, als men hem een compliment maakt over de schoonheid zijner zuster, of als zijne zestienjarige dochter reeds de aandacht trekt, ja sommigen vinden het zelfs niet onaardig, als de cour wordt gemaakt aan hun vrouw! Nu verbeeld ik me, dat er meer kieschheid, meer fierheid is, in de wijze, waarop de Turk zijn schat bewaart,’

‘Maar het is bij hem geen kieschheid, het is jalouzie, wantrouwen’ zei Clara.

‘Misschien geven de Turksche dames daar wel aanleiding toe,’ lachte van Raven.

‘Natuurlijk, - de heeren bij ons willen wel eens

bluffen met een mooi dochtertje, en wel eens hooren, dat ze een bewijs hebben gegeven van goeden smaak bij de keuze van een vrouw! Ze zijn niet onverschillig voor de algemeene opinie, neen, ze wenschen zelfs dat iedereen hun vrouw lief en aardig zal vinden.'

'In ieder geval bewijst de Turk, dat hij niet zoo ijdel is als de Hollander,' zei Clara.

'Och, ijdelheid komt, geloof ik, altijd een klein weinigje bij de liefde; in het begin, vooral in den engagementstijd bij voorbeeld. Maar later - ja dan vooral, moet men geheel onverschillig worden voor de meening van anderen, door de zekerheid, de innige overtuiging van de waarde van haar of hem, dien men liefheeft.'

'Geheel onverschillig voor de opinie van anderen wordt een mensch, geloof ik, nooit.'

'En de Turk, die geniet van de liefde en de teederheid zijner vrouw, zonder dat hij het noodig acht, anderen te verhalen van het geluk, dat zijn deel is? De Turk, die in de mooie oogen zijner beminde staart, zonder te wenschen, dat ook anderen die mooie oogen bewonderen zullen?'

Het jonge meisje had den blik neêrgeslagen bij de laatste woorden; ze begon te bespeuren, dat haar geleider wat van het onzijdig terrein afdwaalde, zoo niet door woorden, dan toch met blikken, en haar ezel, die plotseling door een angstig voorgevoel bezield scheen, dat zijn makker wat ver zou gaan, zette het op een loopen.

Het duurde een poos vóór van Raven Clara had ingehaald, en hij had dus geen gelegenheid den blos op te merken, die haar wangen had gekleurd.

'Ziet u,' begon ze nu zeer bedaard, 'de Turken

hebben niet, zoo als wij, door te midden eener vormelijke maatschappij te leven, geleerd, zich zooveel om het oordeel van anderen te bekommeren; wij, beschaafde menschen, zijn niet zelfstandig meer, - wij zijn erg gevoelig voor het ridicule!'

'Dus zou het u niet onverschillig zijn,' vroeg van Raven, nu met een grooten sprong het aangewezen terrein verlatend, 'wat anderen van uwe keuze dachten? Zouden al de vriendinnen, al de kennissen, den uitverkorene ook knap en aardig moeten vinden!'

Clara lachte even, maar antwoordde niet; haar ezel reed nu naast den anderen kalm en rustig, en het meisje keek van terzijde naar de slanke gestalte, het edel opgeheven hoofd, dat in glans scheen te baden, naar dien zachten gloed over het golvend donkerblond haar, waarin het koeltje speelde, en ze herinnerde zich hare eerste illusiën: wat zij en hare vriendinnen zich hadden gedroomd, van den toekomstigen geliefde; ze herinnerde zich het ideaal, dat haar altijd voor den geest had gezweefd, en anderen in haar oog dikwerf zoo onbeduidend, zoo ondragelijk had gemaakt. Zacht, half peinzend, zei ze: 'Misschien zou mijn keus zoo zijn, dat zij door iedereen, zelfs door vriendinnetjes en kennissen, werd gerechtvaardigd.'

Ze had half luid gesproken, maar hij had het verstaan. Hij antwoordde niet, toch kwam er een gelukkige, bijna triomfeerende lach over zijn gelaat, en hij zag haar aan, met zulk een stoutmoedig gezicht, en trachtte zoo weinig zijn gevoelens voor haar te verbergen, dat Clara verlegen het hoofd afwendde. Ze was verschrikt over de beteekenis van haar eigen woorden, of liever, over de uitlegging, die daaraan kon gegeven

worden, ze vond het ondragelijk van Gustaaf, om op dit oogenblik te glimlachen, ze vond het verwaand en voorbarig van hem, om dit gezegde, maar dadelijk op zich zelven toe te passen. Met de inconsequentie der vrouw altijd, maar vooral wanneer ze verliefd is, eigen, vroeg ze zich echter dadelijk af: was het niet te verontschuldigen in hem, zoo hij zich wat spoedig overwinnaar geloofde, werd hij niet gevleid en gehuldigd door elke vrouw, die hij ontmoette? moest hij zich zijner macht niet bewust zijn, had zij zichzelven niet verraden, door dat onvoorzichtig gezegde?

Clara's ezel stond stil, ook die van Gustaaf. Er scheen toch sympathie tusschen de beide grauwtjes te bestaan, ten minste noch de stokslagen, noch het geschreeuw der drijvers, waren in staat ze wederom tot rijden te bewegen.

‘Zoo we eens afstegen en verder wandelden’ vroeg eindelijk Gustaaf, die het niet zeer aangenaam vond, in een oogenblik als dit, van de nukken van een paar onwillige ezels af te hangen.

Clara wipte uit den zadel; zij legde haar hand op den arm, dien Gustaaf haar aanbood, en ze wandelden een eindweegs voort, - in stilte.

‘O,’ zoo vroeg het meisje zich zelve af: ‘hoe had ze hem kunnen beschuldigen van verwaandheid? De lippen, waarom straks die glimlach had gespeeld, die haar zoo had geërgerd, beefden nu onder den zwaren, blonden knevel, de stem, die haar straks zoo overmoedig had geschenen, scheen nu eensklaps de kracht te hebben verloren.

Gustaaf van Raven was afgestegen met het vaste voornemen, Clara alles te zeggen, haar te verhalen van zijn liefde, en hoe hij beproeven wilde haar gelukkig

te maken.... Neen, eerst wilde hij haar spreken over de jongens in Holland, voor wie hij zorgen moest, dan van het ongeluk zijns vaders en diens schande, van de schuldeischers.... Maar, wellicht zou zij terugtreden voor zooveel bezwaren, wellicht had ze hem niet lief genoeg, - toch wilde hij haar alles, alles zeggen, en als ze hem dan nog haar hart, - dat edele, groote, reine hart wilde schenken, en als ze hem dan nog beloven wilde de zijne te zijn.... O 't ware te veel!

Lezer, hebt ge het nooit gezien, hoe de vrouw, die gesmacht en geleden heeft, om het bezit van een kind, als ze eindelijk na bange moedersmarten, den eersten levenskreet verneemt, de moede oogen sluit en het hoofd verbergt in de handen, als vreesde ze den vurig afgebeden schat in ontvangst te nemen; - hebt ge nooit, na lange scheiding, gelieven, op het oogenblik des weêrziens, onbeweeglijk en ademloos zien stilstaan, in plaats van elkaâr in de armen te snellen; heeft de gouddelver u nooit verhaald, hoe, toen hij, na maanden vruchteloozen arbeid, iets zag schitteren in den bodem, hoe hij toen stilstond en ophield, om adem te scheppen, en draalde, voor hij de laatste spade in den grond stak?

't Is alsof den mensch een angstig ontzag aangrijpt voor de wet, die zijn leven bestuurt, op het oogenblik, waarin een ommekeer plaats grijpt in dat leven, dat over zijn toekomst wordt beslist, of dat een lang gekoesterde wensch op het punt staat hem te worden ontzegd of toegestaan.

Zoo ging het van Raven.

Lang, en bang, en heftig was de strijd geweest, dien hij om harentwil met zichzelven had gestreden; het had hem niet weinig moeite gekost, om zich te overreden,

dat hij het recht had Clara zijne liefde te belijden, niet, dat er iets was in zijn verleden, dat hem verbood een vrouw, als Clara zelfs, een plaats te bieden aan zijn hart. Gustaaf van Raven had de gewone dwaasheden der jeugd begaan, zeer vele dwaasheden zelfs, maar hij kon om de meesten lachen; er waren enkele bladzijden in het gedenkboek zijner jongelingsjaren, die hij in de stemming, waarin hij thans verkeerde, liever niet had opgeslagen, maar hij zou zich toch niet al te zeer geschaamd hebben, als hij ze aan een goed vriend had moeten verhalen.

De reine, zuivere liefde, die Clara hem inboezemde, had hem het minder edele getoond van de vroegere gevoelens, die zijn ontvankelijk gemoed zoo dikwerf hadden in oproer gebracht. Er was iets anders. Er rustten zware verplichtingen op zijne schouders. Hij had beloofd voor de beide weezen, zijn broeders, te zorgen, en, toen hij die belofte deed, had hij zich voorgehouden, dat er voor hem geen sprake kon zijn van een huwelijk, alvorens aan die dure verplichting was voldaan.

Zijn gezond verstand en zijn plichtgevoel beide, hadden hem zulks gezegd en hij was niet gewoon, die stemmen tot zwijgen te brengen; toch had hij veel, zeer veel geredeneerd met die beide stemmen, maar al zijn redeneeren had slechts ten gevolge, dat de stemmen niet zwijgen wilden, en hij zich met allerlei drogredenen moest trachten wijs te maken, dat trouwen en voor jongere broeders zorgen, zeer goed gepaard kon gaan.

De stem had o.a. beweerd, dat de taak, die men anders met vreugde en toewijding zou hebben vervuld, nu een lastpost zou worden; maar Gustaaf had geantwoord, dat het Clara een vreugde zou zijn voor de

arme weezen te zorgen, dat Clara, met haar edele, onbaatzuchtige natuur, hem zou steunen en helpen, immers - ze was rijk!

Zekere andere stem begon zich nu dadelijk weder te doen hooren.

Was het niet altijd zijn wensch geweest de vrouw zijner keuze tot zich op te heffen; niet door haar fortuin te erlangen? Ja, maar het noodlot had het anders gewild.

Was het niet, vroeg van Raven zichzelven, een poets, die zijn oude hartstocht, het verlangen, om veel geld en daardoor veel genot machtig te worden, hem speelde?

Neen. Hij had afgedaan met die dwaasheid.

En indien ze arm ware?

Dan nog zou hij haar kiezen onder alle vrouwen der aarde.

En indien ze niet aanzienlijk ware?

Dan zou het zijn vurigste wensch zijn, haar rang en aanzien te schenken.

Het was hier niet, zooals in de meeste gesprekken, die wij met die lastige stemmen van binnen houden, dat wij haar en ons zelven maar wat willen wijsmaken: Gustaaf had zijn gevoelens aan een zeer nauwkeurig onderzoek onderworpen, vóór hij deze verklaringen aflegde. Jufvrouw Huigen had hem reeds als jongen geleerd zich rekenschap te geven van zijn gevoelens, en hij wist zeer goed, dat hij zijn geweten geweld aandeed, als hij beweerde, dat zijn huwelijk nuttig zou zijn aan zijn broêrs, en zeer goed, dat het hem ernst, waarachtige ernst was, wanneer hij tot zichzelven zeide, dat Clara hem even dierbaar zou wezen, zonder rang en zonder fortuin.

En nu, waarom sprak hij niet?

Het mulle zand, dat ze moesten doorwaden, de afmattende hitte, de afwisseling van den weg, - we moeten bekennen, dat alles kon onmogelijk uitlokken tot het doen van een déclaratie, maar daarentegen scheen de océaan, met haar zacht gefluister, te willen aanvullen, wat wellicht ongezegd zou blijven; daarentegen bulkten de beide ezels zoo aanhoudend en vriendelijk tegen elkaâr, alsof ze een voorbeeld wilden geven van openhartigheid, en schreeuwden de drijvers hun Egyptisch ‘voorwaarts’ met zooveel animo, alsof ze beide gelieven tot spoed wilden aanzetten.

Maar zij lieten de gelegenheid ongebruikt voorbijgaan: de hoogkloppende harten zouden zich geen uitweg banen en, in plaats van het groote woord, waarnaar beider zielen smachtten, werden onbeduidende gezegden gewisseld, die beiden een ergernis waren, wijl ze het beiden wisten, dat ze slechts dienen moesten, om de gevoelens te verbergen, die het hun zoo goed zou geweest zijn, te hooren uitspreken.

XXXVII.

Wie anders liebt ein Mutterherz!
Lasst einen königlichen Prinzen kommen.
Fern aus dem Morgenland; - den edelsten,
Den schönsten, reichsten; ein Götterliebling.
Was ist er gegen mich, mich, den Sohn?
Sie kennt nur mich, sie liebt nur mich, sie liebt
Nur mich, den Sohn, und wird mich ewig lieben.

Und wägst du gegen eine Welt mich ab,
Sie legt ihr Mutterherz mit in die Wagschal!
Und macht sie sinken gegen eine Welt!

HAMERLING.

De Elwine stoomt langzaam, zeer langzaam door het Suez-kanaal. 't Is blad stil, zelfs geen koeltje, zelfs geen rimpel in het effen water; - er is niet de minste afwisseling in de oevers, die men voorbijgaat; aan beide kanten is het precies hetzelfde, precies, zooals het reeds uren geweest is, en nog uren blijven zal.

Toch verveelt men zich niet buitengewoon, want op het oogenblik schokt en schudt de boot niet, zooals in de volle, onstuimige zee, en men heeft nu gelegenheid, zich met het een of ander bezig te houden, wat anders meestal niet weinig moeielijk valt.

Het ziet er dan ook nog al gezellig uit onder het dubbele zeil, dat over het dek is gespannen, en waar, de dames vooral, hoogst genoegelijk zitten te babbelen, onder het lepelen van haar limonade of het schillen van een sinaasappel, wiegend in de luierstoelen of spelend met den waaier.

Helaas! 't Schijnt wel of er aan boord der Elwine nooit eens voor langen tijd rust en vrede mag bewaard blijven! nu toch wordt weêr in het daareven zoo kalme damesgroepje, plotselinge agitatie gebracht, door de komst van den heer van Raven, die zich achter den stoel van mevrouw Helmberg plaatst en, zoodra zij naar hem opziet, zich tot haar overbuigt met de boodschap, dat de soldaat Julio haar even wenscht te spreken.

Mevrouw Helmberg heft ontsteld de oogen op van haar borduurwerk, maar slaat ze onmiddellijk weder neêr, als gevoelde ze het, hoe al die nieuwsgierige blikken op haar gevestigd zijn.

Toch beweren later eenige dames gezien te hebben, dat ze bleek werd; - wat beweert men al niet, als men geen onderwerp van discours heeft en zich verveelt?

Op dien bestudeerden toon, dien we bezigen, om onze al te heftige gevoelens te verbergen, vraagt de weduwe nu: ‘Is de drenkeling nog niet geheel hersteld, dokter?’

‘Neen, mevrouw, nog niet geheel; hij is nog altijd koortsig,’ antwoordt de dokter zeer kalm en rustig.

En als mevrouw Helmberg nog geen beweging maakt, om op te staan, voegt hij er vriendelijk schertsend bij:

‘Ik zou den armen kerel, dat pleizier maar eens doen, mevrouwtje! Hij ligt geheel alleen; dus zult u geen last hebben van die andere lui, en het zal mij een genoegen wezen u den weg te wijzen.’

‘U is wel vriendelijk, dokter,’ antwoordt mevrouw Helmberg, en slaat de groote oogen naar hem op, met een blik vol beteekenis.

Ja, het was wèl vriendelijk. Het was iets, waarvoor mevrouw Helmberg hem altijd dankbaar zijn zou, die losse, vrije manier, waarop hij de zaak behandelde, de zorgen, die hij voor Julio droeg, en de kieschheid, waarmede hij haar toonde, dat hij alles begrepen had, en dat ze op hem vertrouwen kon, om voor haar al het moeielijke daarvan weg te nemen!

Mevrouw Helmberg vergat, haar naaiwerk op te bergen, en, toen ze opstond en haar schaartje op den grond viel, vergat ze eveneens het op te rapen, maar jufvrouw Huigen, die met eenige bekommernis de nieuwsgierige oogen der andere dames op de bevende vrouw gevestigd zag, haastte zich uit te roepen:

‘O ja, juist, laat dat maar aan mij over, ik zal alles voor u in orde brengen.’

‘Kalmte, kalmte, mevrouw,’ fluisterde Gustaaf, terwijl hij haar hand in zijn arm legde, en dan tot de overigen: ‘Nu, tot straks dames! dan kom ik u heel veel vertellen van den interessanten Julio.’

‘O, asjeblieft, dokter, ik ben zoo nieuwsgierig naar dien man!’ riep Kitty hem nog achterna.

‘Nu!’ zei mevrouw Vuiste, zoodra de dokter en mevrouw Helmberg buiten gehoor waren, ‘nu vraag ik je! Dat is de vierde keer, dat ze bij dien vent gaat!’

‘Schandelijk! Ja?’ riep de weduwe Baaldijk, ‘ik weet, wat ik denk! Ja?’

‘Natuurlijk weet u dat;’ zei jufvrouw Huigen, maar mevrouw Helmberg's gedrag hier aan boord is niet van

dien aard geweest om haar van iets verkeerds te kunnen verdenken.'

'Neen,' zei mevrouw Krobs, die alleen partij trok voor de dame in questie, omdat de assistent-residente tegen haar scheen te wezen, 'ik begrijp ook volstrekt niet, wat er voor reden is, om zoo over mevrouw Helmberg te spreken.'

'Neen,' zei mevrouw Vuiste, 'dat geloof ik wel, dat u het niet begrijpt; dan moet het al heel duidelijk wezen.'

Mevrouw Krobs zweeg stil; ze begon langzamerhand den strijd moede te worden, en werd telkens, wanneer ze een vinnig gezegde van mevrouw Vuiste onbeantwoord had gelaten, beloond met een goedkeurend knikje van jufvrouw Huigen, iets, dat de goede ziel rijkelijk beloonde, voor het geweld, dat zij zich aandeed.

'Ik denk,' zei Lina Riethaag 'dat de arme man misschien behoefte heeft om haar nog eens te bedanken'....

'Hoor me nu zoo'n botje zonder gal eens,' riep mevrouw Vuiste, door de herhaalde tegenspraak geheel buiten zich zelve! 'Neen kind! Daar steekt wat achter, - meer als wij misschien ooit te weten zullen komen.'

'Laten we dan er maar het beste van gelooven, tot we achter de waarheid zijn, - dunkt u niet, dames?' vroeg jufvrouw Huigen en verliet het groepje.

Het was eigenlijk een verlichting, dat de oude jufvrouw wegging; niet dat men iets tegen haar had, - integendeel! maar ze was niets prettig, als men eens over andere menschen wou praten, en dan, - ze kon zoo'n vreemd gezicht trekken en iemand zoo strak

aankijken, als men eens iets - iets heel onschuldigs maar - vertelde.

De dames hadden nu vrij spel. Cossie kreeg een duw van haar mama, want mevrouw Krobs was dol op een nieuwtje, - zelfs al vertelde mevrouw Vuiste het, en - een schandaal! dat zou ze niet graag hebben gemist.

Nu, hare meest stoute wenschen op dit punt zouden vervuld worden. Mevrouw Vuiste fluisterde mevrouw Baaldijk iets in het oor, mevrouw Baaldijk vertelde het aan de meisjes, Lina en Kitty, alsof het voor haar nuttig ware op de hoogte van de chronique scandeleuse te worden gebracht, en deze brachten het weldra aan de van ongeduld brandende mevrouw Krobs over.... weinig oogenblikken later zaten al de dames met opgeheven handen en ten hemel geslagen oogen elkaâr af te vragen, hoe het toch Gods ter wereld mogelijk was; daarna begonnen ze te verzekeren, dat ze het nooit gedacht hadden en eindelijk uit te roepen, dat het vreeselijk was.

'Wat, ma, wat is vreeselijk?' vroeg nu Cossie, die zich maar tot op korten afstand van het kringetje verwijderd had, en te vergeefs haar dunnen hals had uitgerekt en hare groote ooren opgestoken om iets te vernemen, 'wat?'

Wat?.... O, indien de dames, die daar zoo genoegelijk bij elkaâr zaten, die vraag eens, op straffe des doods, hadden moeten beantwoorden! Wat hadden ze anders kunnen verhalen dan een praatje, een vermoeden, een los gerucht, iets, dat iemand van iemand anders gehoord had, dat ergens eens gebeurd moest zijn, of ten minste verteld werd....

Wat?.... O, indien gij, vinnige jufvrouwen en nij-

dige mevrouwen onzer gezelschappen, eens plotseling werdt gestoord in uw geheimzinnige verhalen, met een gebiedend: wàt weet ge, wàt kunt ge bewijzen, wàt hebt ge gezien? indien van u, in plaats van teekens en gebaren en halve woorden en toespelingen, de waarheid, de volle waarheid werd geëischt, hoe spoedig zoudt ge leeren zwijgen! En ach, hoeveel reputaties zouden behouden blijven, die nu onherroepelijk verloren gaan, hoeveel echtparen die nu diep rampzalig het leven vloeken, zouden elkaâr nog liefhebben en eeren kunnen, hoeveel nu eenzame mannen zouden zich mogen verheugen in den teederen glimlach eener gade en de kussen van dierbaar kroost; hoeveel, van verveling en ergernis wegkwijnende, ongehuwde jufvrouwen zouden gelukkige vrouwen en moeders zijn geweest, in hoeveel huisgezinnen, zouden, in plaats van twist, vrede en liefde wonen?.....

Cossies vraag bleef onbeantwoord, en men deed met haar, zooals men in de gezelschappen, ook liefst met zulk een onbescheiden vraagster doen zou. ‘Brutale meid,’ zei mevrouw Vuiste, ‘met je onwijze praatjes, ga spelen!’

Mevrouw Krobs vond het heel hatelijk, haar dochter dus te hooren beleedigen, maar het genotvolle, het uiterst gewichtige van dit oogenblik in aanmerking genomen, oordeelde zij het beter te doen, alsof ze het niet had bemerkt, en men ging ongestoord voort met fluisteren, met vermoeden, met beschuldigen zelfs!

Mevrouw Helmberg hoorde niets van dat alles, en het was goed, zooals het dikwerf goed is, dat we niet hooren, wat er gezegd wordt in het kringetje, waarvan we een oogenblik te voren een deel uitmaakten. Zij, ze zou

het niet gehoord hebben, al hadden ze het haar toegeschreeuwd, met luider stem, ze zou het niet gehoord hebben, al hadden ze het in koor gezongen, want ginds, - voor het armoedig leger, in het afgeschoten hokje, lag ze geknield met een dierbare hand in de hare, met het oog gevestigd op een gelaat, dat haar liever is dan al wat hemel en aarde geven kan, verneemt ze van bevende lippen dat woord, dat zoeter klinkt dan alle andere woorden, dat doof maakt voor alle beschuldigingen, onverschillig voor elk lijden, - den moedernaam!

O moederliefde, eeuwig brandend vuur van het goddelijke in den mensch; reinste en duurzaamste aller gevoelens, die de vrouw herschept, beurtelings in heldin, in martelares en in heilige! die haar ziel vervult, met die volheid, welke kracht geeft tot het grootste en geduld tot het geringste; o moederliefde, die verheft en adelt, en een waas van liefelijkheid en zachtheid verspreidt, ook over de meest gewone vrouw. O! grootste aller waardigheden, zoetste aller plichten, zaligste aller gewaarwordingen, wie is er, die u niet eerbiedigt, wie, die nog spotten en lasteren durft, in uwe tegenwoordigheid!

Neen, de dames in het groepje op het dek, die nu zoo genoegelijk de hoofden bij elkaâr staken om, zooveel mogelijk, smetten te werpen op den naam der weduwe, ze zouden diep beschaamd, diep vernederd daar hebben gestaan, als ze haar gezien hadden aan het ziekbed van haar zoon.

Ze zouden medelijden en eerbied beide voor haar gevoeld hebben, want - ze is waarlijk moeder, zooals ze daar neêrknielt aan de zijde van den soldaat; - de

bleeke, strakke lippen hebben zich ontplooid tot een zachten glimlach, de geheimnisvolle oogen, die bij de minste aanleiding zoo toornig flikkeren konden, zijn nu in hun vollen teederen glans gekeerd naar den hemel, als om te danken voor dit oogenblik; de trotsche gestalte buigt zich, alsof ze nooit iets anders had gewenscht, dan lief te hebben en te dienen; de zachte hand schudt de kussens, zooals dat slechts een moeder vermag.

Ja, die soldaat, die dronkaard, die ruwe koloniaal is haar zoon, en, zoo ze het niet gelooven mochten, zoo ze haar nog konden verdenken van minder reine gevoelens, de vrouwen, die ook moeder zijn, laten ze het een oogenblik aanzien, hoe ze in stille bewondering staart naar dat gelaat, dat wellicht eenmaal schoon was, maar nu verwoest is door teugellooze hartstochten, laten ze het aanzien, hoe ze met blijde verrukking iederen blik opvangt van die onheilspellende, met bloed doorloopen oogen, hoe ze die dikwerf verontreinigde lippen kust, en wederom kust, als of hij nog het schuldeloos knaapje ware, dat eenmaal sluimerde aan hare borst....

Ze besmet haar kleed op den morsigen grond, wat deert het haar, nu ze zijn armen voelt om haren hals; ze besmet haar naam, dit weet ze, door haar bezoeken bij den soldaat; wat deert het haar, als ze hem kan vertroosten en bemoedigen en zijn pijnen verzachten; ze zal weldra de algemeene minachting, verkoeling en beleedigingen ondervinden; - o mocht ze daarvoor het recht verkrijgen, om altijd, altijd weêr samen te zijn met haar kind!

‘Julio,’ haar stem is zachter, melodieuser dan ge-

woonlijk, ‘Julio, mijn jongen! De dokter zegt, dat ge nu binnen een paar dagen geheel hersteld zult zijn, - als de koorts ten minste niet terugkomt. Zult ge u vooral kalm houden?’

‘Ja, in zoo verre ik dat ooit ben,’ is zijn half knorrig antwoord.

‘Ik zal u van middag weêr sinaasappelen zenden en ijs’....

‘O, dank u, voor ijs zorgt de dokter, - ofschoon ik het eigenlijk niet noodig heb voor mijn hoofd, maar hij zegt, dan moet ik het maar opdrinken. Ik ben nog nooit zoo verpleegd, moeder! meneer van Raven is zoo goed, zoo hartelijk voor me.... ik begrijp eigenlijk niet’....

‘De dokter weet dat ik.... dat ik veel belang in u stel, Julio!’

‘Toch niet.... alles, moeder? vraagt de jonge man, plotseling verschrikt oprijzende.

‘Neen, neen, dat weet niemand! Neen, neen! Niemand vermoedt, dat ik mijn kind redde! Men roemt mijn moed, mijn heldhaftigheid, - alsof ik iets anders had kunnen doen! alsof ik mijn zoon zou hebben laten verdrinken.... O, Julio, welk een geluk toch, dat ik bij u was.’

‘Moeder.... hoe is het mogelijk, dat ge het een geluk noemt! Bah, 't zou veel beter geweest zijn, als ze me stil hadden laten’....

‘Julio? En uwe arme moeder dan?’

‘Ja, dat is waar! u zoudt nog om me getreurd hebben! Maar toch, het was niets akelig in het water! wel in het begin, toen ik nog worstelde om boven te blijven, en de booten hoe langer zoo verder van me afdre-

ven, wel toen ik mijn krachten voelde verminderen, en ik het begon te begrijpen, dat er geen redding mogelijk was,.... en dan de gedachte aan u, moeder!'

'Arme jongen!'

'Maar dat alles ging voorbij, en toen kwam het gonzen en borrelen en bruischen van de zee, en 't was of ik gedwongen werd er naar te luisteren, en er klonk me voortdurend in de ooren: Nu is het voorbij!.... nu is er geen naam meer noodig, nu vraagt niemand meer, wie de vader is van den bastaard, nu is het voorbij!'....

Een gloeiende blos had mevrouw Helmberg's gelaat bedekt en, als hadden nijdige handen dien weggevaagd, zoo geheel waren de kalme trekken van daar straks verdwenen.

Hij scheen het niet te bespeuren, maar ging, de starende blikken recht voor zich uit gericht, zoo meêdoogenloos, als het egoïsme van sommige bedorven kinderen hen tegenover hun ouders maakt, voort: 'En nu nog, als de koorts me naar het hoofd gaat, of als ik op het punt ben van in te slapen, dan komt het terug, datzelfde ruischen en gonzen en diezelfde woorden: nu is er geen vader meer noodig, nu is alles voorbij, alles voorbij!'

Met al de heftigheid, die de vrouw van het Zuiden in hare gebaren legt, hief ze oogen en handen op naar haren zoon, en sprong overeind en liep het vertrekje op en neder en sloeg zich op de borst, en stond eindelijk stil met den wanhoopskreet: 'o Julio, waarom spreekt ge daarvan?.... o mijn kind!'.....

Maar hij, eenmaal, opgewekt uit de verdooving, die de koortsmiddelen in de laatste dagen hadden veroor-

zaakt, was niet in een stemming om zich te laten bedwingen; 't was of hij haar ter nauwernood had gehoord! ‘Ge weet, moeder,’ begon hij ‘die vraag heeft me half krankzinnig gemaakt, razend somtijds! Als kind, wanneer ze me op school hadden gescholden voor “onecht” en ik me in slaap had geschreid, dan droomde ik dat ik het wist, en.... ik werd wakker met het bewustzijn, dat ik het nooit, nooit weten zou.... o God, die vreeselijke vraag, ze heeft me vervolgd, twintig jaar lang.... En nu, nu in de zee, was het op eens of ik het niet meer noodig had te weten, en dat was zoo rustig, zoo kalm.... en u hebt me weêr terug geroepen tot het leven en tot het beantwoorden van die vervloekte vraag’....

‘Mijn arm, ongelukkig kind! heb nog een korten tijd geduld, wilt ge?’ Ze streek de verwarde haren terug van het klamme voorhoofd, en legde zijn hoofd aan haar borst en fluisterde zachte woorden van hoop op de toekomst. Eensklaps maakte hij zich met woeste drift van haar los.

‘Neen moeder, neen, het was dwaasheid mij te redden’.... riep hij uit. ‘Want, weet ge wien ge gered hebt, met gevaar van uw leven? Een dronkaard, een ellendeling, een moordenaar’....

‘Stil toch, stil!’

‘Ja, een moordenaar, moeder! Want duizend, duizendmalen heb ik hem vermoord in mijn hart, den lafaard, die wel een kind het leven, maar hem niet zijn naam durfde geven, den’....

‘Stil, in Gods naam stil!’

‘Ja, stil! stil!’ knarstte hij tusschen de opeengesloten tanden, ‘stil! vervloekte bastaard!.... Stil zijn,

zwijgen, lijden.... dat is uw taak, ellendige kleurling.... Gij hebt geen recht meer van spreken, zoodra de blanke u hooren kan.... zwijgen, lijden, dulden; uw land, uw vrouw, uw kind, uw werk veil hebben, voor den vreemdeling, u straffeloos laten onderdrukken, dat is uw taak, rampzalige! Uw vader schaamt zich over uw bestaan, voor uw moeder zijt ge een lastpost, voor den blanke een oorzaak van spot, voor den zwarte een voorwerp van haat en minachting. Zwijg, lijd en duld.... totdat uw tijd daar is!'

Met vlammend oog en gebalde vuist, overeind gerezen op zijn leger, was hij ontzettend om aan te zien, maar zijn moeder scheen niet zoo te denken; zij dronk zijne heftige woorden in, zij genoot van de toornige bliksemende oogen, zij ook had de kleine vuisten gebald, en ook háár stem siste, ook háár boezem hijgde, toen ze hem fluisterend nasprak.... 'Tot uw tijd daar is!'

Maar eensklaps zonken haar opgeheven armen neder; eensklaps verdween de gloed uit haar oog. Ja, zij, de bedrogen, de beleedigde vrouw; ze had zich te wreken, ze had jaren lang gezind en gepeinsd op die wraak, maar - ze had ook te zorgen voor een ziek kind, wiens koorts door kalmte moest verwonnen worden.

Indien ze zijn geliefde, zijn dochter, ja zelfs zijn gade geweest ware, zou ze zich met hem aan den zoeten wellust van den toorn hebben overgegeven, - maar ze was moeder. En ze beheerschte haar toorn, haar wraakzucht om hem met zachte hand en teedere woorden tot kalmte te brengen, hem het klamme zweet van het voorhoofd te wisschen en hem te verzorgen en te koesteren, tot hij insluimerde aan haar borst.

XXXVIII.

Wohl seh' ich Spott, der deinen Mund umschwebt,
Und seh dein Auge blitzen trotziglich
Und seh den Stolz, der deinen Busen hebt, -
Und elend bist du doch, elend wie ich.

Unsichtbar zuckt auch Schmerz um deinen Mund,
Verborgne Thräue trübt des Auges Schein,
Der stolze Busen hegt geheime Wund, -
Mein Lieb, wir sollen beide elend seyn.

HEINE.

Bij het doorvaren van het Suez-kanaal, ontvangt men zoo ongeveer denzelfden indruk, als bij die menschen, van wier geleerdheid, braafheid of degelijkheid een groote roep is uitgegaan, maar die bij eene kennismaking, òf door hun manieren òf door kleeding en uiterlijk, niet voor zich innemen.

Het grootsche idee van de Lesseps was voor het nut, niet voor het mooi, en, met het oog op het nut, niet op het mooi, is het uitgevoerd. Groote steenblokken vormen de havenhoofden, die ruw en los, - wat jufvrouw Huigen noemen zou ‘niets netjes’, - zijn opgeworpen; er schijnt niet aan versiering gedacht: geen fraaie bruggen, geen smaakvolle torentjes, alles is zoo

eenvoudig en, - als men er zich ook maar iets van heeft voorgesteld, - zoo teleurstellend mogelijk.

Het kanaal is niet veel breeder dan een Hollandsche vaart, zoo smal dat geen twee booten elkaâr daar kunnen passeeren; de oevers bieden niet de minste afleiding, tenzij men, zooals op de Elwine het geval was, een hevigen strijd wil gaan voeren over de van ouds bekende luchtspiegeling.

Krobs en Halekamp kregen daarover verschil van opinie. Krobs beweerde in de verte duidelijk water te zien golven en bewegen. Halekamp hield vol, dat het zand moest zijn; binocles en verrekijkers werden te voorschijn gebracht, het oordeel der andere passagiers gevraagd, de kapitein en de stuurman werden verzocht, de questie te beslissen, en de dames tot getuigen geroepen. De een hield, hetgeen men in de verte zag, voor zand, de ander voor water. Duriau animeerde beurtelings de beide partijen, en de zaak eindigde daarmede, dat de eene helft der passagiers in stilte de andere helft voor domkoppen verklaarde, en dat kapitein Schock het in zijn hut zat uit te schateren van de pret.

Tegen den avond kwam er een koeltje, de boot moest gedurende den nacht stil blijven liggen, en het koeltje scheen den, door verveling en warmte uitgeputten, reizigers een weinig veerkracht te schenken, ten minste, toen Bugg voorstelde eens aan den wal te gaan om het telegraafbureau, in welks nabijheid men had geankerd, te bezichtigen, vond zijn voorstel dadelijk bijval.

Weldra waren heeren en dames gereed, en haastte men zich de Elwine te verlaten, - was het dan ook voor de woestijn.

Zand, hier en daar tot heuvelen en heuveltjes opge-

stuwd, ledige blikken, oude schoenen, en uitgebleekte beenderen, was het eenige, wat de woestijn te aanschouwen gaf, maar het gevoel van zich weêr eens vrij te kunnen bewegen, scheen op zichzelve reeds een genot, en men was zoo opgewekt, als op het prettigst buitenpartijtje in Hollands vriendelijke dreven.

Al spoedig naderde men het telegraafkantoor, dat vlak bij den oever was opgetrokken. Een opening in de palissadeering, welke een klein tuintje beschermen moest, bracht de reizigers voor de smalle houten trap, die naar de eigenlijke woning geleidde. Die woning was hoog boven den grond op palen gebouwd, en in het bureau en de woonkamer voor den telegrafist verdeeld.

Met de voorkomendheid, den Franschen in het algegemeen, en zeker den zoo eenzaam wonende Franschen in het bizonder, eigen, - werden de onverwachte gasten binnengenood, verfrisschende dranken en, zooveel de voorraad zulks toeliet, zitplaatsen aangeboden.

Bugg, Kitty, Altens en andere echt gezellige menschen, konden maar niet bekomen van verbazing over het feit, dat iemand in zoo totale afzondering kon leven, en men stelde bepaald belang in den woestijnbewoner, die al spoedig vertelde, hoe zijn lievelingsuitspanning was, per telegraaf, praatjes te houden met zijn zoon, die op het naaste station was geplaatst, en even eenzaam woonde als hij. Hij verveelde zich nooit, hij wenschte niets anders, dan hier rustig voort te leven, hij had afwisseling genoeg, zijn werk, zijn boeken, zijn tuintje en dan de bezoeken der reizigers en dan....

Maar hij behoefde den zin niet te voleinden, een mooie jonge vrouw met een gezicht, dat u tegenflikkerde

door de groote vurige oogen, de glinsterende tanden, en het glanzende haar, kwam naar binnen in een luchtig kostuum, en ze was geen tien minuten in het vertrek, toen reeds aller oogen op haar gevestigd bleven.

Ze danste voor de dames, - of voor de heeren misschien, - ze verkleedde zich in het echt Egyptisch kostuum, ze toonde, hoe men den sluier en het masker bevestigt, ze vertelde heel veel, o.a. dat ze grootmoeder was, en toen men daarover verbaasd stond, riep ze uit: ‘Mais j'ai trente cinq ans, messieurs!’ en het werd den bezoekers meer en meer duidelijk, dat het leven van den telegrafist niet licht eentoonig zou worden, zoolang zulk een levendige gezellin met hem de eenzaamheid deelde.

Clara had zich geamuseerd met de gesprekken en vertooningen der Egyptische, maar de warmte in het volgepropt vertrek, werd weldra zoo verstikkend, dat ze besloot liever de frissche lucht op te zoeken. Ze keek dus rond naar papa, maar papa was niet onder de aanwezige heeren.

‘De overste is reeds een eindje opgewandeld,’ zei van Raven, dadelijk op haar toetredend. ‘Hij wilde u niet storen, en toen heb ik hem gezegd, dat de warmte hier zeer nadeelig was voor zijn kwaal, want.... o Clara, ik wilde u zoo gaarne een oogenblik alleen spreken’....

‘Foei, foei, dokter, en daarvoor die arme papa weg te sturen,’ zei Clara, met een poging, om er bedaard uit te zien en den opkomenden blos te onderdrukken.

‘Dat zijn de voorrechten van mijn betrekking. Mag ik nu nog eens, als dokter, optreden en u zeggen, dat

het hier bepaald ongezond, en dat een wandeling door het zand bepaald noodzakelijk voor uw welzijn is?'

Zij antwoordde niet, en hij leidde haar met zorg de hooge trap af, en legde haar hand in zijn arm, en wandelde langzaam met haar voort, tot het geluid der menschenstemmen niet meer werd vernomen, tot het klotsen van den oceaan slechts als een zacht murmelen tot hen doordrong en de machtige, eeuwige stilte van de woestijn hen omgaf.

In die stilte weêrklonken nu luide de hartstochtelijke woorden: Clara! ge weet wat het is.... ge weet wat ik u te zeggen heb!'

En dan, een zachte bevende meisjesstem: 'Ja, ik weet het!'....

Hij had hare beide handen gegrepen, en ze liet ze in de zijne rusten, terwijl ze naar hem opzag. Die blik zeide alles; meer dan ooit lippen hebben uitgesproken. Teederheid, eerbied, verrukking, lag in de zijne, vertrouwen en zoete hoop in de hare, en het was ter nauwernood noodig, dat hij haar de eerste woorden van liefde toefluisterde, zoo geheel behoorde hem reeds haar hart.

Van Raven voerde zijn pas verworven schat naar een eenigszins beschut plekje, waar de wind het zand tot een soort bank had gevormd, en daar zetten ze zich neder, en staarden in elkaârs oogen, en drukten elkaârs handen en stortten den schat van liefde en vertrouwen uit, die zoo lang in hun hart was opgehoopt, en waren zoo gelukkig, dat het dorre zand wellicht bloemen zou hebben voortgebracht, zoo ze daar lang hadden getoefd, in die stemming.

Maar helaas! zulk een stemming duurt niet lang.

Indien wij, arme stervelingen, aan het eind de rekening eens opmaakten, van den levenstijd, we zouden lange jaren vinden van rustig, eentoonig voortleven, dagen van vreugde en stille tevredenheid, uren van wanhoop en radelooze smart; oogenblikken slechts van een volmaakte zaligheid als deze. Weinige minuten en Gustaaf was niet volmaakt gelukkig meer. Reeds zeide hij tot zichzelven, dat hij spreken moest van iets anders, iets minder aangenaams; reeds was het onverdeeld genieten hem ontzegd.

Maar ach, 't was hem zoo goed, met Clara's hand in de zijne, 't was zoo verrukkend om te staren in dat dierbaar gelaat, en hij draalde en draalde, en de avondzon was reeds weggedoken in de zee, en nog had hij niets gezegd, dan dit eene, dat hij haar liefhad....

‘Clara,’ zoo begon hij eindelijk, ‘ik heb u iets mede te deelen.... iets te bekennen.’

‘Nu niet; we zijn zoo gelukkig’.... fluisterde ze.

‘Toch is het beter, dat ik het nu doe, want, ziet ge, ik kan u niet beschouwen als de mijne, ik kan niet zeker zijn van mijn geluk, vóór ge alles weet! Ook ik zou gaarne nog een poosje voort droomen, maar.... 't is beter zoo. En dan met een krachtige poging op zichzelven: Clara, weet ge wel, dat ik in het geheel geen goede partij ben’.... en hij keek haar uitvorschend aan.

‘Zoo?.... Ik denk dat ik dat moet beoordeelen, is 't niet?’.... vroeg ze met een teederen blik, die hem een oogenblik alles deed vergeten.

‘O, Clara, hoe had ik dit ooit durven hopen! Maar ik bid u,’ voegde hij er schertsend bij, ‘zie mij niet meer aan, vóór ik u mijn bekentenis heb gedaan, an-

ders kom ik er nooit toe.... Nu dan - ik ben arm, zeer arm, Clara.'

'En ik ben rijk, zeer rijk, Gustaaf. Dat treft dus uitmuntend.'

'Maar ik heb twee broêrs, en moet voor hun opvoeding zorgen.'

'O, hoe verstandig dan, dat ge juist op mij verliefd zijt! Nu kunt ge hun zulk een kostbare opvoeding geven, als ge wilt, en later zullen ze naar Indië komen en'....

'Maar ik heb nog oude schulden af te betalen' ging hij steeds gejaagder voort, 'oude schulden mijns vaders'....

'Ja?.... Nu, dat zullen we dadelijk in orde brengen als.... als Clara van Berkesteyn mevrouw van Raven is geworden!'

Hoe kon hij voortgaan? Hoe kon hij haar de bekentenis doen, die wellicht.... wellicht scheiding zou brengen tusschen hem en haar, wier bezit hem met elk oogenblik dierbaarder werd? Hoe kon hij zijn pas verworven geluk met eigen hand verwoesten? Hoe kon hij haar, de fiere vrouw, bekennen wat hem zelf het rood der schaamte op de wangen joeg?

'Zijn er nog meer bezwaren?' vroeg Clara na een lange pauze. 'O, ik weet, wat het is,' riep ze eensklaps 'ge denkt, dat ik trotsch ben, dat ik mij niet gelukkig zal gevoelen in een eenvoudige positie! 't Is waar, ik had geheel andere wenschen, andere plannen, maar, - uwe liefde zal mij alle eer en aanzien vergoeden?'....

'Dat hoop ik. Maar uw papa,' zei van Raven, die telkens weêr iets bedacht om het gevreesde oogenblik te verschuiven, 'zijn trots, zijn plannen met u'....

‘Ge moogt papa niet verkeerd beoordeelen;zijn trots is niet die dwaze, blufferige hoogmoed van.... van mevrouw Vuiste bij voorbeeld; bij hem is het alleen een sterk ontwikkeld gevoel van eigenwaarde. Natuurlijk, dat hij aanzien en rang op prijs stelt, wie doet dat niet?’ Natuurlijk, dat hij mij niet verbonden zou willen zien aan een domoor, of een losbol of aan iemand, die geen fatsoenlijken naam droeg.... van Raven?’

Hij had haar hand vast in de zijne geklemd, zoo vast, dat ze ontsteld zweeg om op te zien in zijn gelaat, zoo vast, dat ze een kreet van pijn slaakte. ‘Clara.... ga niet verder! Laat mij spreken!’ Hij haalde diep adem, en zeide toen, uiterlijk bedaard, maar met klanklooze stem. ‘Lieve, mijn naam is niet fatsoenlijk!’....

‘Wat?.... Mijn God, wat bedoelt ge?’

‘Mijn naam is.... onteerd!’

‘Neen, neen’ riep ze angstig, ‘neen! dat is niet waar! o, zeg, dat het niet waar is!’ Onteerd?’....

‘Clara,’ hernam hij nu op bijna strengen toon, ‘ik bid u, wees niet zoo heftig! Ik begrijp, dat gij een afschuw hebt van een onteerden naam, maar.... toch zou ik u willen vragen, een weinig voorzichtig te zijn. in hetgeen ge daaromtrent zegt, want ik ben zeer, zeer gevoelig op dat punt.’

‘O, ik zou u niet willen beleedigen’.... stamelde zij met verbleekte lippen.

‘Dat weet ik. Laten we beiden beproeven kalm te blijven, want.... van dit oogenblik hangt wellicht ons beider levensgeluk af. ‘Clara, mijn lieveling, de naam, dien ik draag wordt met schande genoemd in geheel Nederland.... Mijn vader was een bankroetier en een zelfmoordenaar!’.....

Hij durfde haar niet aanzien, maar hij hoorde, hoe ze een kreet van ontzetting slaakte, hij bespeurde, hoe ze haastig oprees, en toen weêr neêr viel op haar zitplaats. ‘Is het waar, Gustaaf?’ Hij zag haar aan, en de uitdrukking van naamlooze smart, van diepe vernedering, die zijn gelaat vertoonde, antwoordde maar al te duidelijk. Dus - het was waar! Zijn vader een bankroetier.... een zelfmoordenaar.... zijn naam geschandvlekt, en zij.... Clara van Berkesteyn!

Met ontzettende helderheid lag alles voor haar; weinige oogenblikken slechts behoefde ze om te begrijpen, te beseffen, voor te gevoelen wat dat beteekende: Een geschandvlekte naam! en - Clara van Berkesteyn!

Haar stilzwijgen, haar diepe teleurstelling wekte zijn drift. ‘Ge zult het niet gelooven, maar toch, ik heb hem lief, dien man, die mijn naam onteerde! Toch is zijn nagedachtenis mij heilig, toch zou ik niet wenschen een ander tot vader te hebben gehad, toch eer ik geheel zijn edel, onbaatzuchtig leven, al werd het einde door een dubbele zwakheid bevlekt. Ik zou u niet tot mijn vrouw begeeren, Clara, zoo ge ooit anders dan met de grootste achting over hem spraakt.... ik zou den man vermoorden, die zijn naam met schande dorst noemen.... ik zal dien naam weêr tot eer brengen.... ik zal’.... hij wierp een blik op haar doodsbleek, half afgewend gelaat, en zeide eensklaps op ijskouden toon: ‘Maar ik wil niemand dwingen, dien naam te dragen!’

‘O, Gustaaf, Gustaaf! o, waarom moest ge dat alles zeggen?’

‘Had ik het moeten verzwijgen?’

‘Neen! Maar.... o papa zou nooit zijn toestemming geven. Het zou zijn dood zijn!’

‘Maar gij, Clara, gij?’

Ze boog het hoofd dieper en dieper, en staarde naar den grond, om zijn smeekenden blik niet te ontmoeten. Zoo bleef ze zitten, stil, doodstil, met cle teêre handen krampachtig saâmgeklemd, en de slanke gestalte als het ware ineengekrompen, terwijl hij met haastige schreden voor haar op en neder ging, en slechts nu en dan een oogenblik stil stond, om zich het klamme zweet van het voorhoofd te wisschen, of een blik te werpen op die bevende gestalte, die in deze dorre, akelige omgeving een beeld van de wanhoop scheen.

‘O, hoe vreeselijk was hun nu de stilte van de woestijn, hoe somber en onheilspellend klonk het geblaf der honden uit de verte, hoe treurig het lied van de zee, dat telkens somberder melodiën scheen aan te rollen!

Maar verschrikkelijker dan dat alles, was Clara's stilzwijgen. O, ze moest spreken! Ze moest iets zeggen, was het dan ook zijn vonnis, dat hij van hare lippen hooren zoude; de treurigste zekerheid was beter dan deze duldelooze spanning!

‘Clara!’

Ze beproefde te spreken, maar ze kon geen enkel woord voortbrengen, toen ze in de avondschemering die krachtige gestalte zag beven en wankelen, toen ze hem de handen zag opheffen naar zijn gelaat, als gevoelde hij de vreeselijke verandering, die daar had plaats gegrepen....

Eindelijk hief ze het hoofd op, en Gustaaf van Raven wist, dat er voor hem niets te hopen viel, maar ook - dat hij niet de eenige was, die duldeloos had geleden in dit uur.

‘Gustaaf,’ fluisterde ze, ‘breng me naar papa.’

Hij vroeg niets. Hij zag slechts, dat haar oogen zonder glans en haar lippen zonder kleur waren en, toen zij de plek genaderd waren, waar de andere reizigers hen reeds wachtten, trok hij haar voile voor haar gelaat, en wendde het zijne af, van het drukke, vroolijke gezelschap.

XXXIX.

Weite Welt und breites Leben,
Langer Jahre redlich Streben,
Stets geforseht, und stets gegründet
Nie geschlossen, oft geründet,
Aeltestes bewahrt mit Treue,
Freundlich aufgefasstes Neue,
Heitern Sinn und reine Zweche:
Nun! man kommt wohl eine Streeke.

GÖTHE.

‘Wel, wel,’ zei de heer Altens op den ochtend na het bezoek in de woestijn, ‘ik had niet gedacht dat ik zoo'n gemeene vent was, maar, - ik heb me van daag al driemaal betrapt op den wensch, dat er eens iets gebeuren mocht, om wat afleiding te geven - al was het ook iets akeligs!’

‘Waar een mensch aan boord al toe komt, daar is het eind niet van te voorzien,’ antwoordde Kreisfeldt, op diep wanhopigen toon. ‘Goddank, dat, als mijn oude heer me terugziet, ik weêr een paar dagen aan den wal ben geweest, anders’....

‘Ja, de stemming wordt steeds akeliger,’ meende Duriau, ‘En dat gekibbel! En dat kwaad spreken! Straks hoorde ik een paar dames.... wat is dat?’

‘Je wensch is vervuld, Altens, er gebeurt iets,’ riep Kreisfeldt, terwijl hij van zijn stoel opsprong.

‘Hemelsche goedheid,’ zei Altens, doodelijk verschrikt, over de onmiddellijke gevolgen van zijn goddeloozen wensch, ‘hemelsche goedheid, zóó had ik het niet bedoeld!’

‘We zitten aan den grond,’ riep Duriau. ‘Maar, maak je niet ongerust, niemand kan er jou de schuld van geven, ook zonder onze wenschen, schijnt de Elwine alle mogelijke rampen te moeten hebben!’

Alles was reeds naar achter gestormd, en ja wel, de gewone kwaal der stoomschepen openbaarde zich ook aan de Elwine: een der schroefbladen was gebroken en men zat vast in het zand.

Matrozen en soldaten werden aan het werk gezet om de boot wederom vlot te krijgen, en, na een kwartier-uurs inspanning, gelukte dit; het blad bleef echter beschadigd, en de mannen die, ‘helpen varen’ verklaarden dadelijk met diep treurige gezichten, dat nu de reis natuurlijk weêr veel langer duren zou, en dat men, met een gebroken schroefblad en gerepareerde machine, eigenlijk bitter weinig kans had, om ooit in Indië te komen.

Een oogenblik afleiding gaf het voorval, maar toch.... een half uur later had dezelfde apathie zich weêr van de meeste passagiers meester gemaakt. Geen stoel was lui genoeg voor de luie houding, die men wenschte aan te nemen, de tijd werd verdeeld tusschen gapen en slapen, zuchten en brommen, en werd er nu en dan nog eens een woordje gepraat, dan was het halfluid en in afgebroken volzinnen, want de tong scheen in de algemeene afmatting te deelen.

‘Vervelend, die eentoonige kust,’ bromde Halekamp, terwijl hij een zakspiegeltje voor den dag haalde.

‘Gruwelijk,’ mompelde Krobs. ‘Nonnie, ga naar mama.’ Dit tot een zijner spruiten.

‘Ondragelijk,’ besliste Kreisfeldt, en bestelde zijn derde bittertje.

‘Mijn hemel, wat een gemopper en gezucht. Maar - het wordt te erg!’ riep nu de heer Bugg eensklaps uit. ‘Daar moet iets aan gedaan worden, of je zult van zelfmoorden en andere ongelukken hooren!’

Met groote drukte en veel beweging stond hij op, liep naar den kapitein, praatte en gesticuleerde hevig, wenkte daarna op geheimzinnige wijze mevrouw Krobs, en voerde deze met zich naar de kajuit; beiden verdwenen toen voor een geruimen tijd in hunne hutten.

Kort daarop was alles aan boord in rep en roer.

Met langzame schreden stapte de heer Samuel Bugg het dek op en neder; aan zijn zijde ging mevrouw Krobs, en beiden waren in ‘Indisch negligé!’

Nu, - Bugg was een dwaze verschijning, in welk kostuum hij zich ook vertoonde, en alleen zijn goedhartigheid en joviale manieren maakten, dat men niet licht den gek met hem stak, - maar nu, nu zou niets in staat zijn geweest de algemeene hilariteit te bedwingen.

Nooit had Bugg er zoo allerbespottelijkst uitgezien, als op dit oogenblik. (volgens de opinie van de ‘baren’ vooral). De kleine beentjes, waren gestoken in een zoo veelkleurigen slaapbroek, als alleen een oudgast op het denkbeeld kan komen van te dragen, het korte, dikke bovenlijf schudde allergenoegelijkst in een witte kabaai, de bloote voeten staken, als twee kussentjes in een paar Turksche muilen, de speknek vertoonde zich onbelem-

merd boven het, eenigszins laag uitgesneden, gewaad.

Was nu de heer Bugg op zichzelven reeds belachelijk, hoeveel meer moest hij dat zijn aan de zijde van mevrouw Krobs! Haar, niet weinig omvangrijke, leest was nauw omsloten door een dier kostbare sarongs, waarin roode druiventrossen, blauwe hanen, groene olifanten, en de hemel weet wat meer, in wilde jacht door elkander stuiven; zij droeg een kabaai even kostbaar en even smakeloos als haar sarong was, en een paar gouden sloffen, met een paar zilveren draken er op, het zware zwarte haar was in een kondeh[1)] opgestoken.

Zoodra de eerste vroolijkheid wat was bedaard, - en het duurde geruimen tijd voor dat het geval was, - begon men de verbazing in allerlei uitroepen lucht te geven.

'Gut, hoe gek,' zei Kitty, die altijd sprak, vóór ze dacht, 'hoe vreeselijk gek!'

'Waarom 'ek?' vroeg mevrouw Baaldijk verstoord, 'ik denk de 'Ollandsche pakkians, 'ek.'

Kitty zweeg, en Halekamp (eveneens een baar), berichtte den personen, die het dichtst in zijn nabijheid waren gezeten, dat hij het een hoogst indécent kostuum vond.

'Indécent!' riep de planter, 'indécent!' Hij deed zich anders zelden hooren dan in monosyllaben, maar nu was hij zoo geheel in vuur geraakt, dat hij duidelijk verstaanbaar uitriep: 'Jij moet niet komen in Indië, mijnheer,.... jij wordt gauw over de balustrade gesmeten, dat zeg ik!'

'Ik beweer, en ik zal tegen iedereen volhouden, dat het een hoogst indécent kostuum is,' herneemt Hale-

1) Knods op het achterhoofd.

kamp, zoo strijdlustig als en haan, vooral nu zijn aanvaller de planter is.

Mevrouw Baaldijk begrijpt, dat de welsprekendheid van haar vriend nu is uitgeput, en neemt dus voor hem het woord op: ‘Dan vin jij den Gouverneur-Generaal ook indécent, en al de njonnjas op Buitenzorg, en de Raden van Indië en al de Radjahs, en’....

‘Loopen die allemaal zoo?’ vraagt Kitty ontzet.

‘Niet, als daar receptie is, maar als die zich lekker willen maken, ja! die loopen zoo!’ zegt mevrouw Baaldijk triumfeerend.

Mevrouw Helmberg is intusschen opgestaan, daar ze van de vrijheid om sarong en kabaai te dragen, onmiddelijk wil profiteeren, en jufvrouw Huigen, die eigenlijk, uit vrees van haar te beleedigen, zoolang gezwegen heeft, kan zich nu niet langer bedwingen.

Om de waarheid te zeggen, jufvrouw Huigen beefde van ontzetting, bij het denkbeeld dat men in Indië den moed had zich zoo te vertoonen. Ze durfde ter nauwernood naar mevrouw Krobs omzien, veel minder naar Bugg! In Port Saïd had ze reeds, met doodelijken schrik, telkens haar hoofd afgewend, als er zoo'n half naakt wezen aankwam, maar dat waren zwarten, ze wisten niet heter! Ook had het luchtig kostuum der matrozen haar wel wat gehinderd, - maar dit, dit was al te erg! een fatsoenlijke vrouw, zonder kousen, zonder schoenen, zonder corset.... o foei, foei! Gustaaf had haar moeten waarschuwen, - als ze dat geweten had!

‘Ik heb altijd wel gehoord, dat de Oost een onzedelijk land is,’ zuchtte ze, in grooten angst, dat zo wellicht nog iets ergers zou moeten zien.

‘Niet zoo onzedelijk als Europa,’ zei Vuiste. ‘U vindt het toch, hoop ik, niet onzedelijk om natuurlijk te zijn?’

Welbeschouwd, vond jufvrouw Huigen dat.

Het goede mensch was zoo lang deftig en bedaard en ingetogen en zedig en fatsoenlijk geweest, dat er in haar gewoonten en manieren niet veel was overgebleven, hetwelk los, of zelfs natuurlijk, genoemd kon worden; ze had zoo langzamerhand geleerd heel veel dingen ongepast te vinden, die eigenlijk alleen niet gemaakt, niet gedwongen waren. ‘Neen, weet u,’ zei ze, ‘ik zou volstrekt niemand willen kwetsen, maar 't is alles zoo los, zoo ongegeneerd, zoo’....

‘Zeg maar gerust, zoo gemeen,’ riep Halekamp, nu geheel buiten zichzelven van verontwaardiging, ‘kijk me zoo'n Bugg eens! En hij loopt maar net rond of hij gekleed is!’

Al de baren staken nu de hoofden bij elkaâr, en sympathizeerden volkomen dááromtrent, dat ze het een heel gek, een heel ongepast, en een heel leelijk kostuum vonden.

Intusschen was er een algemeene beweging onder de oudgasten ontstaan; ze waren meest allen voor korten of langen tijd in hunne hutten verdwenen, en kwamen nu wederom te voorschijn in het zoo welkom, zoo hartelijk gewenscht négligé.

Nu bleek het den nieuwelingen, dat zij wel wat haastig in hun oordeel geweest waren. Hoewel toch het morgenkostuum, dat, in navolging der Inlandsche vrouwen, door de dames in Indië gedragen wordt, niet bepaald élegant kan genoemd worden, is het volstrekt niet leelijk, zeer frisch en helder, zeer gemakkelijk, en -

kan het soms heel lief staan. Maar welk kostuum voldoet, als men het door een schommelende vleeschmassa, als mevrouw Krobs, ziet dragen?

Toch zag mevrouw Krobs er nog oneindig beter uit in sarong en kabaai, dan wanneer ze gekleed was, d.w.z. wanneer een vuurrood gezicht boven een halsboordje uitstak, dat op het punt scheen haar te zullen smoren, of zij zich te vergeefs scheen te willen ontworstelen aan een japon, die de naaister, op haar eigen verzoek, zoo nauw mogelijk gemaakt had.

Om sarong en kabaai goed te dragen, moet men in het land geboren zijn, men moet dien rijkdom van lang, zwart haar, die bijna iedere Indische vrouw siert, kunnen vertoonen; de teêre polsjes, de fijn gevormde handjes der nonna moeten uit de kanten te voorschijn komen, een fraaie hals moet door het geborduurde onderlijf, en ronde armen door de nauwe mouwen omsloten worden, de sarong moet met een tact, die bepaald een kunst op zichzelve is, om de slanke heupen geplooid, juist even als de fijne enkel en het kleine nette voetje vertoonen; - men behoort vooral niet te lang te zijn en vooral niet te dik, en over het geheel goed gevormd. Nu, de meeste Inlandsche dames zijn niet groot en oneindig fraaier van vormen dan de Europeesche.

Ik geloof dat er maar zeer, zeer weinig echt Europeesche vrouwen worden gevonden, wie sarong en kabaai goed staat, terwijl integendeel, de echte nonna er nooit beter uitziet, dan in de kleeding van haar land. Één der redenen daarvan is zeker, dat de Europeesche dame dit kostuum steeds als négligé blijft beschouwen, terwijl de nonna groote sommen besteedt aan kostbare

sarongs, en dagen doorbrengt aan het borduren en garneeren harer kabaais; ook dat ze zeker meer dan drie vierde van den tijd daarin gekleed gaat.

Mevrouw Helmberg zag er goed uit, en scheen minstens tien jaar verjongd in het Indisch kostuum. Mevrouw Baaldijk scheen zich nu voor het eerst, sinds ze aan boord was, op haar gemak te gevoelen; zooals we reeds opmerkten, ook mevrouw Krobs maakte, niettegenstaande haar omvang, een beteren indruk dan gewoonlijk; het meest flatteerde het echter Clara. Haar zuiver lichtblonde tint, het frissche, reine van haar gezicht, kwam nooit beter uit, dan wanneer ze wit droeg, en het fiere hoofdje scheen dubbel mooi met de fijne borduursels, hoog opstaande tegen den slanken hals; zij droeg het kostuum in de perfectie. Een rij groote bloedkoralen hing op den boezem af, bloedkoralen-knoopjes sloten de kabaai aan hals en mouwen, haar sarong was van een vuurroode stof, met zilveren sterren bezaaid, en de kleine muiltjes waren met hooge roode hakken voorzien; om de illusie volkomen te maken, had ze enkele witte bloempjes gestoken in de golvende bruine lokken, die, nu van allen dwang bevrijd, in de morgenzon schitterden, of ze met goud doorweven waren.

Van Raven liep met Kreisfeldt het dek op en neêr, toen zij verscheen, maar gaf dezen een geheel verkeerd antwoord op een overigens zeer eenvoudige vraag, en de overste stond dadelijk van zijn luierstoel op, om zijn dochter te zeggen, dat zij er in geen tijden zoo lief had uitgezien.

‘Nu,’ vroeg Vuiste aan jufvrouw Huigen, ‘vindt u nu nog dat het een leelijke dracht is, nu u jufvrouw van Berkesteyn er in gezien hebt?’

‘Neen, zij ziet er beeldig uit! En niets raar ook! Maar ik geloof eigenlijk, dat er geen kleeding onfatsoenlijk genoeg is, om er haar onfatsoenlijk te doen uitzien.’

‘Wel, mamaatje,’ vroeg Gustaaf, nu nader tredend, ‘wanneer zullen we u in sarong en kabaai zien? Morgen?’

‘O, neen Gus! Niet licht, geloof ik,’ zei jufvrouw Huigen, reeds ontdaan, alleen door de vooronderstelling van zulk een mogelijkheid.

‘Nu, mij nooit! Neen nooit!’ klonk het van verscheidene kanten.

‘Dacht ik het niet,’ riep Bugg, die nog altijd in hoogst vergenoegde stemming rondstapte, dacht ik het niet? Ik heb nu vijf reizen gemaakt, dames, en altijd is hetzelfde liedje: ‘o! foei! Horrible! affreus! indécent! hoe durven die Indische lui! nooit zult ge er mij in zien’, - en drie weken later ontvangen die dames ze heel prettig in dezelfde kleeding, die ze eerst zóó commun en zóó leelijk vonden. En wie zich het eerst en het best naar Indische kleeding, Indische gewoonten en Indisch eten schikt, doet het verstandigst.

‘Nu,’ riep mevrouw Krobs uit, ‘'t is anders 'een wonder, dat die dames pas van 'Olland daar tegen opzien om in sarong en kabaai te loopen! Astaga! hoe moet ik lachen, als ik een 'Ollander zie in dat kostuum! Ik zie op Batavia, die maar volstrekt laarsjes willen aandoen, ja! die loopt met een rok onder de sarong, die hangt hij een half el van den grond, die sleept hij achterna, die.... valt hij af, als ze een stap doet?’

Algemeen gelach onder de Indischen; algemeene ergernis onder de Hollanders.

‘En dan die kabaais,’ gaat mevrouw Krobs voort, ‘die fatsoenen, neen, maar ik zeg altijd tegen Krobs, als er een baroe komt, ik ga kijken naar die kabaai!’....

‘Massa! Ik lach me dood, ja!’ roept mevrouw Baaldijk nu.

De heeren kunnen niet nalaten met haar vroolijkheid in te stemmen, maar de Europeesche dames kijken knorrig voor zich, en blozend, bij de herinnering aan zekere wilde, lompe, op kapotjassen gelijkende, kleedingstukken, die onder in haar koffer liggen, maar, die ze nooit den moed zullen hebben aan te trekken.

Mevrouw Vuiste, ofschoon reeds tien jaar in Indië, en het dus volkomen met de Indische dames eens, wat de dwaasheid der Hollandsche kabaais betreft, is diep geërgerd door het succes, dat mevrouw Krobs behaalt, en geeft die ergernis lucht.

‘We kunnen ons volkomen voorstellen, dat de nieuw aangekomenen in Indië een dwaas figuur maken, als we ons maar even herinneren, hoe de Indische dames er uit zien, als ze pas in Holland komen. De straatjongens loopen ze na, en men zegt, enfin, 't zal zeker maar een praatje zijn, maar men zegt zelfs, dat het eens gebeurd is, dat een zekere Indische dame met haar baboes en jongens werd opgepakt; ik meen later gehoord te hebben, dat ze verdacht werden van tot een kermistroep te behooren; anderen hielden vol dat het aangekleede apen uit Artis waren.’

Nu was de beurt aan de Hollandsche dames om te lachen of liever te giggelen, want ronduit lachen durfden ze niet. Mevrouw Krobs zou in woede zijn losgebarsten, nu ze geen corset en geen nauwe japon meer droeg, kon ze zich aan haar verontwaardiging overge-

ven, zonder vrees voor beroerte, - zoo jufvrouw Huigen haar niet, met een vriendelijk knikje, bemoedigend de hand gedrukt had, en Bugg niet voor haar het woord had opgenomen,

'Wel, wel,' zei hij, 'wat kunnen die dames toch wonderlijk zijn! Daar hebt je nu mevrouw Vuiste, een Europeesche, die het Indisch kostuum draagt als een Javaansche prinses, die gaat me daar partij trekken voor afzakkende sarongs en leelijke kabaais; dat is immers niet gemeend, mevrouwtje!' Nu was nooit iemand zoo verbitterd, dat hij onvriendelijk zijn, of ten minste blijven kon tegen den gulhartigen Bugg, en daar hij de vrouwelijke ijdelheid had weten te treffen, verdwenen de wolken van mevrouw Vuiste's gelaat, en keerde de algemeene vroolijkheid terug.

XL.

Du hattest ein Herz zum Lieben,
Du hast es vertändelt mit eitlem Schein;
Nun bist du zuletzt allein, allein
Mit deinem Jammer geblieben.

GEIBEL.

De bel voor het tweede ontbijt luidde.

Wat is dat? Nu reeds half elf! Ze zijn in de war! Zoo klonk het van verscheiden kanten.

De heer Bugg gilde het uit van pret, bij het bespeuren dier algemeene verbazing.

'Wel, wel, mevrouw Krobs,' riep hij uit, 'hebben we nu geen voldoening van onze grap? Dat heeft het Indisch, kostuum gedaan! Dat hebben ze aan ons te danken! Dat hebben wij tot stand gebracht!'

'O ja, de morgen is omgevlogen,' stemde men dankbaar toe, en de heer Bugg, glanzend van opgewondenheid en zelfvoldoening, presenteerde nogmaals zijn dame den arm en, onder een even luid gejuich en met een even statigen tred, als ze gekomen waren, stapten de beide oudgasten naar beneden.

Op haar verzoek, had de kapitein de dames toege-

staan in sarong en kabaai aan de luncheon te verschijnen, een zeer welkom verlof, want onder de vele onaangename zaken aan boord behoort voorzeker, toilet te moeten maken in een schommelenden toestand en in zulk een beperkte ruimte, maar vooral om van 's morgens tien uur af, bij zulk een warmte, gekleed te blijven.

De bel luidde ten tweeden male, en de passagiers kwamen uit hunne hutten te voorschijn, de heeren gekleed, de dames in het Indisch of Hollandsche négligé.

Wat is dat? Van waar die plotselinge opgewondenheid, waarvoor dat geschreeuw, dat handgeklap, die hoeraas! De kapitein kan eerst na veel moeite een oogenblik stilte verkrijgen. ‘Dames en heeren,’ zegt hij dan, ‘op verzoek van den heer Bugg, beginnen we heden met de rijsttafel.’

Hoera! Leve Bugg! Leve de rijsttafel! zoo juichen de Indisch gasten.

Maar even warm, even hartelijk als de begroetingen van het geliefkoosd maal door de Indisch lui, even groot is de ontsteltenis en verlegenheid der baren, zij kijken elkaâr eens aan, ze zetten knorrige gezichten, om te verbergen, dat ze eigenlijk niet recht weten, hoe ze zich houden moeten, en beginnen dan naar hun Oostersche buren te kijken, eerst met verbazing, dan met geheime afgunst, als ze zien, hoe deze smullen.

‘Maar, mijn hemel! hoe moet dat?’ vraagt Kitty eindelijk aan Kreisfeldt, als een der bedienden haar nadert, met een grooten schotel drooge rijst in de eene, en een kerriesous in de andere hand.

‘U neemt een boel rijst en een beetje saus’ roept Kreisfeldt. ‘O, jufvrouw Stark, het is verrukkelijk!’

En wat is dàt nu,' vraagt Kitty, als een andere kellner haar een groot en bak voorhoudt, waarop een aantal kleine schoteltjes.

'Wel, dat ziet u, dat zijn gesneden komkommers, en dat zijn harde eieren, en dit roode vischjes, en dit is sambal[1] - boontjes, en dit is sambal - kool, en dit is sambal hatti[2], en u neemt van dat alles een beetje en roert het flink door elkaâr, en dan legt u wat kip en gebakken ham op dat kleine bord naast u, en wat gedroogde visch en wat zuur, - maar jufvrouw Stark,' zoo valt hij op eens zichzelven in de reden, 'ik zal u eens wat zeggen, u zijt niet in Indië geweest, dus u weet dat zoo niet, maar - men spreekt geen enkel woord onder de rijsttafel, - dus tot straks!'

En hij valt met waren wellust op zijn soepbord, vol rijst aan en, noch de zenuwachtige gilletjes, noch de benauwde zuchten van Kitty, zijn in staat hem in zijn stille genietingen te storen.

'Ennak sekali,' fluistert de jonge weduwe, zich geheel vergetend, haar planter toe, die, evenzeer aan zich zelven ontvoerd, antwoordt: terlaloe ennak!

'Niet zooals in Indië!' zegt mevrouw Krobs van tijd tot tijd in verrukking tot haar man, 'maar goed toch, ja? Cossie, niet zoo bedis!'[3] roept ze plotseling haar oudste spruit toe.

'Ma eet ook bedis,' antwoordt deze veelbelovende jonge dame.

'Ma is een groot mensch,' brengt de heer Krobs haastig uit, tusschen twee happen rijst.

'Cossie is grooter als ma,' pruttelt de veelbelovende, en neemt nog meer sambal.

1) Sterk gekruide bijspijs.
2) Kippenhartjes.
3) Sterk.

‘Jou schuld,’ bromt mevrouw Krobs tot haar echtgenoot, maar, voor een bord rijst gezeten, is Krobs vrij onverschillig voor de aantijgingen zijner vrouw, en hij eet genoegelijk voort.

‘O gut, mijn keel verbrandt,’ gilt nu het jonggehuwde vrouwtje, dat zich aan te veel lombok[1)] heeft bezondigd; zij wordt doods benauwd, zij verschiet zich, zij moet opstaan, zij vervalt in een hevige hoestbui, - hij vloekt op alle sambals, hij giet haar bier, wijn en water in, en roept eindelijk in doodsangst om den dokter, - die slechts noode zijn kippenkluif neêrlegt.

Door het voorbeeld van deze ‘baar’ niet weinig afgeschrikt, proefden de andere nieuwelingen, met angstige voorgevoelens van de heete gerechten; jufvrouw Huigen waagde er zich zelfs niet aan, maar vroeg om boter en suiker bij de rijst, Halekamp schoof zachtjes, en niet weinig knorrig zijn bord weg, in de vaste overtuiging, dat zulk sterk eten uitslag moest veroorzaken, enkelen vroegen om andere gerechten, die op tafel stonden, allen waren het daaromtrent eens, dat de rijsttafel een akelig eten was.

Toch wordt de rijsttafel, zelfs voor de meeste Europeanen, spoedig het maal bij uitnemendheid in Indië, en vergoedt bijna geheel het gemis van de lekkere Hollandsche kostjes. Een goed toebereide rijsttafel, als de rijstkorrels groot, wit en droog, de kerriesaus geurig en de sambals smakelijk zijn, is een heerlijk eten, vooral door de tallooze schoteltjes van kippen bereid; want een kip ondergaat in de handen van een goede Javaansche kokkin, zulke geheimzinnige veranderingen,

1) Spaansche peper.

dat een Hollandsche huisvrouw haar ter nauwernood herkent, als ze biefsteak van kip, lapjes van kip, gebraden pootjes, gestoofde hartjes, gebakken levertjes, gesmoorde borst enz. enz. op tafel ziet verschijnen.

Maar een goede rijsttafel bestaat niet alleen uit kip. Daar is ding-ding[1)], en op andere manieren toebereid rundvleesch, daar is wat van het varken en visch, en eieren, en groenten van het land, en ommelet versch, in het zuur of gedroogd, maar bovenal, daar is de frikkadel.

Een Indische huisvrouw, die geen lekkere frikkadel kan maken, - zoo zal u menig oudgast zeggen, - is geen knip voor den neus waard, frikkadel, dat is het voornaamste!

Men had de gewone gebakken aardappelen, en ook de pisang en ananas na, - maar de sla ontbrak; toch verzekerden de oudgasten elkaâr, dat ze nog niet zoo goed hadden gegeten aan boord.

'Ik stel voor' zei de kapitein, die in de algemeene opgewondenheid scheen te deelen, 'ik stel voor een glas te drinken op de rijsttafel!'

Met geestdrift werd deze toast begroet, door alle Indische-lui, de baren zaten doodstil met verbrande lippen, gloeiende gezichten, leege magen en waterige oogen.

'Op het Indisch kostuum,' riep Krobs, die zijn njonna maar liefst in sarong en kabaai zag.

'En den heer Bugg, die ons het genot van beide bezorgde,' riep van Raven uit.

Deze toast bracht de reeds zoo opgewonden gemoederen geheel buiten zichzelven!

'Champagne, champagne, gilde men. De bedienden

1) Gedroogd vleesch.
Gehakt meest van kip en varkensvleesch.

waren niet half vlug genoeg. Ieder wilde het eerst drinken op den jovialen reisgenoot, die, met zijn dolprettig gezicht, niet moede werd amicale knikjes en hartelijke handdrukken in het rond te verspreiden.

‘Waar een mensch aan boord niet toe komen kan, dat is onberekenbaar!’ had Kreisfeldt dien morgen in wanhoop uitgeroepen, en 't bleek in den loop van den dag, dat hij voor dezen keer eens iets had gezegd, wat niemand hem kon tegenspreken.

Verbeeldt u lezers! Verbeeldt u, dat dien morgen na de lunch, - dus op het heetst van den dag, - aan boord van de Elwine werd.... gedanst!

Wie het eerst op het onzinnig denkbeeld was gekomen, dat bleef een diep geheim; - later wierp men de schuld op elkaâr, en wilde niemand den naam hebben, dat het idee van hem was uitgegaan, maar de hoofdschuldige was waarschijnlijk, - zooals meestal bij een geval als dit, - de champagne!

Het was precies, zooals het altijd is bij zulke gelegenheden; een paar uur geleden had men het niet kunnen gelooven, dat de rustige, kalme, saaie luitjes van de Elwine tot zulk een opgewondenheid konden geraken, en een paar uur later zag men elkaâr vol verbazing aan, als had men willen vragen: zijt gij dat? Gij? die straks daar rond sprong als een kakkerlak? En gij, die daar nu zit als iemand, die geen tien kan tellen, hebt gij waarlijk zoo meteen dat drinkliedje gezongen? En gij, met uw stijf gezicht, hebt ge ooit zoo uitbundig kunnen lachen, als ik daar even meende u te hooren doen?

Een oud draaiorgel, op Malta gekocht, een trompet en een trom vormden het orchest, de soldaten en matrozen het publiek, het dek de danszaal. En helaas! ik

moet het bekennen, al mijn helden en heldinnen draaiden daar in de rondte, als waren ze door St. Vitus bezeten.

Wie anders zouden het bal openen, dan de hoofdoorzaken van dezen onvergetelijken dag! dan Bugg en mevrouw Krobs? Wie anders zou op Bugg volgen, dan de planter met mevrouw Baaldijk? Het was nu eenmaal een dag van dwaasheden! Daarom was men volstrekt niet verwonderd, Lina Riethaag, in haar borstharnas, te zien om en om zwenken met Duriau, wiens kromme beentjes een akelig effect maakten, achter Lina's enorme crinoline; daarom zag men zelfs niet verbaasd op, toen Krobs mevrouw Vuiste ten dans geleidde.

Een eenigszins zonderling incident, dat bepaald treurige gevolgen had kunnen hebben, vond plaats. Het was den planter even onmogelijk om te walsen als een nijlpaard, maar in een vlaag van woeste jalouzie, bij de gedachte van zijn vriendin Baaldijk in de armen van een ander te zien, had hij haar voor alle dansen geëngageerd. Mevrouw Baaldijk echter wilde niet stilstaan, zooals het plan van haar cavalier weldra bleek te wezen, ze moest, ze zou walsen; op haar verzoek deed de planter een poging, - hij nam een zwaai, - en wierp Lina Riethaag met haar Duriau omver, en nog een en nog een vreeselijker zwaai, die al de dansers verschrikt deden uiteen stuiven. En nu, nu het dek schoongeveegd was van dansers, zou hij beginnen met de eigenijke wals, - maar neen! geheel bewusteloos door de vreemde uitwerking van liefde, champagne en draaiingen, stortte hij neder, en - werd zoo spoedig mogelijk afgevoerd.

Men begon met nieuwen moed, en misschien heeft

nooit een bal zooveel pret gegeven aan de toeschouwers misschien heeft men nooit menschen aan boord zoo van harte zien lachen!

Het is een bijna ongeloofelijk, maar niettemin onloochenbaar feit, dat jufvrouw Huigen met stoel en al omver viel, en vergat om over het ongepaste van zulk een val na te denken, dat mevrouw Vuiste, toen zij een matroos het zag uitgillen van pret, meêgilde, en en dat de heer Vuiste in de handen klapte, en met de voeten stampte, als de afgrijselijke muziek een oogenblik zweeg, in de vaste overtuiging, dat hij een orchest van Coenen of Stumpff hoorde.

De arme Vuiste had dol veel lust om nog eens meê te dansen, hij vond Kitty heel lief, en Clara, ja zelfs met mevrouw Baaldijk had hij willen walsen, tot de bedaklaag berstte; maar zijn vrouw wierp hem beurtelings verliefde en verwoede blikken toe, en daar hij deze blikken reeds kende als voorteekens van een naderenden storm, besloot hij de uitbarsting dan in Godsnaam maar niet te verhaasten. Het was echter niet zoozeer de vrees voor den storm, als voor hetgeen daarop volgde, wat den heer Vuiste altijd zoo krachtig in bedwang hield.

Zijn gade had namelijk de gewoonte om, wanneer haar echtgenoot iets misdeed, hem dit op zoetzuren toon te verwijten, en dan, zooals zij het noemde: ‘het door smart en teleurstelling doodelijk afgematte lichaam uit te strekken op haar sponde.’ Dit uitstrekken duurde minstens drie dagen, en dat was de straf, die de heer Vuiste meer vreesde, dan iets ter wereld.

Een lastige, een jaloersche, een kokette vrouw, die allen kan men op de een of andere manier beheer-

schen maar wat in 's hemelsnaam aan te vangen met een zieke, een zwakke vrouw? een vrouw, die zoo teer is dat de minste stormwind haar dreigt te knakken? een vrouw, die u allicht haar moordenaar zou kunnen noemen? Zoo bleef Vuiste zitten toekijken.

Maar kapitein Schock had zijn egâ, niet bij zich, en daar hij zich, niettegenstaande zijn vijftig jaren, zoo vlug voelde als een ligtmatroos, keek hij eens rond om met zijn gewone goedhartigheid, - die dame ten dans te vragen, die was blijven zitten. Hoe groot was zijn verbazing, toen hij ontdekte, dat dit Clara was! Clara, de mooiste, de geestigste, de aanzienlijkste van al de dames aan boord! Toch was de zaak zeer eenvoudig in haar werk gegaan.

De passagiers waren zoo langzamerhand, ieder voor zichzelven, tot de overtuiging gekomen, dat de vriendschap van den dokter en Clara, zoo niet reeds een engagement, dan toch op het punt stond dit te worden, en men liet, dus als vanzelf, aan den gelukkigen minnaar over, met haar den eersten dans te doen.

En nu, - van Raven danste met Kitty, en Clara, die zoo bleek was als een doode, nam zwijgend het aanbod van den kapitein aan.

Intusschen was Kitty ten zeersten verbaasd over de onderscheiding haar ten deel gevallen, en met haar gewone scherpzinnigheid in liefdezaken, begreep ze, dat hier iets achter stak.

Het interesseerde haar, ze wilde er meer van weten en begon dus, zoo indiscreet mogelijk, haar inquisitoir.

‘Wel mijnheer van Raven,’ schertste ze, toen ze na de wals even rondwandelden om wat uitterusten ‘ik vind het heel prettig om met u te dansen, maar....

ik ben bang dat zekere jonge dame jaloersch op me zal zijn!'

'Dat is sympathie,' riep van Raven, schijnbaar opgewonden, 'ik begin me daar juist ongerust te maken over zeker jong heer.... Kijk die oogen van Kreisfeldt eens.... en hij is een goed duellist, zeggen ze! Hemel! wat ben ik begonnen?'

'Och kom! Gekheid!' riep Kitty, niet weinig gevleid door die vooronderstelling.... 'hij geeft niets om mij.... Maar die jonge dame....'

'O, geeft hij om die jonge dame? Dus zijt u en die jonge dame eigenlijk medeminnaressen! wel! wel! Laat ons nog een toertje doen.'

'Neen, dank u, ik ben moê, het is zoo vreeselijk warm. Maar.... dokter, ik merk het heel goed.... u wil me niet begrijpen....'

'O, jufvrouw Kitty, hoe kunt u zoo iets zeggen! ik zou u dolgraag willen begrijpen, wat ik vermoed, dat het iets heel interessants is, wat u bedoelt.... maar - u weet, iemands hersens worden er niet beter op in de warmte!' en hij bracht de hand aan het hoofd.

'Zal ik den naam noemen?' vroeg Kitty, steeds dringender wordend.

'De naam?.... och wat is een naam? Der Name ist nur Schall und Rauch, zegt Goethe;' van Raven, die wist dat Kitty geen Duitsch verstond, hoopte haar te décontenanceeren door haar een volzin in die taal naar het hoofd te gooien, en hij bedacht juist een tweede, die wel niet bij het onderwerp te pas kwam, maar toch even goed dienst kon doen, toen zij uitriep: 'Gekheid! ik geloof niets van de praatjes van dien Goethe. Haar naam is'....

‘O, jufvrouw Kitty.... een oogenblik!.... om me voor te bereiden op den schok, weet u!’

Kitty was dom genoeg om hem het oogenblik te schenken, en hij maakte daarvan gebruik om den muziekanten een teeken te geven; - trom, trompet en orgel vielen nu met helsch geweld in; onder dat helsch geraas bracht de dokter zijn dame naar haar plaats, en haastte zich zoo spoedig mogelijk weg te komen. Maar hoewel dit oogenblikkelijk gevaar zoo behendig was afgeweerd, begreep hij dat er nog andere gevaren van dien aard dreigden, dat Kitty niet de eenige was, die hare gedachten over zijne verhouding tot Clara zou laten gaan, en dat ook anderen indiscreet genoeg zouden zijn, om het meisje zelve met vragen en plagerijen lastig te vallen.

Wat Clara in dit oogenblik voor hem was, wat hij, na de weigering van gister, ook voor haar mocht gevoelen, - dááraan wilde hij haar fijngevoelige ziel niet blootstellen, te meer, daar hij het zoo gemakkelijk kon voorkomen.

Er werd een polka mazurka gespeeld, en van Raven trad op de jonge dame toe, die, nog vóór hij zijn verzoek om een dans had uitgesproken, oprees en hem met neêrgeslagen oogen de hand reikte.

De polka mazurka is de dans bij uitnemendheid, als men elkaâr iets te zeggen heeft, maar Gustaaf sprak geen enkel woord, zoolang ze dansten; eindelijk zei hij zacht, maar volstrekt niet vertrouwelijk: ‘U is wellicht verwonderd, jufvrouw van Berkesteyn, dat ik u een dans heb gevraagd?’

Zij beefde aan zijn arm, speelde zenuwachtig met de kwasten van haar waaier, maar antwoordde niet.

‘Ik zou het ook zeker niet gedaan hebben, zoo ik niet gevreesd had, u aan indiscreties van de andere passagiers bloot te stellen, zoo we in het geheel niet samen dansten.’

‘O! onbegrijpelijke roerselen, o, onpeilbare diepten van het vrouwelijk hart!.... Zij kromp ineen bij die koele woorden, zij gevoelde een zielepijn, een bewustzijn van smart.... zooals ze nooit had gekend, en dat haar op eens met bloedige letteren een vreeselijke waarheid in het hart griffelde: wat ze had gedaan, wat ze had verworpen, wat ze had verloren?

Die man aan hare zijde was een vreemde, ze had gewild, dat hij een vreemde blijven zou voor haar, - en nu.... ze wenschte.... dat hij anders spreken mocht, vriendelijk, hartstochtelijk, toornig, zooals hij den vorigen avond deed, - alleen, niet zoo kalm, niet zoo bedaard! niet zoo, alsof alles voorbij was....

Zou hij zich dan nu, nu reeds hebben hersteld van de wond, hem toegebracht? Nu reeds genezen zijn van de liefde, die hij haar gister bezwoer?....

En had ze dat dan niet gewild? Ja, ze had het gewild! Maar.... o, God! nu.... ze verlangde naar één woord, één blik, die haar zeide, dat nog niet alles voorbij, nog niet alles vergeten was....

Zij verlangde, dat hij de hand, die zij in de zijne hield, niet zoo losjes, zoo koeltjes zou vatten, dat hij iets gevoelen zou, van dat vuur, dat plotseling haar aderen doorstroomde en haar dien gloeienden blos naar het gelaat joeg.

‘Oordeelt u het noodig, dat wij nog een dans doen voor.... den schijn?’ vroeg hij.

‘O neen, neen!’

‘Gij weet, ik ben anders geheel tot uw dienst.’

‘Neen! ik dank u! ik kan niet!’

‘Bedenk, jufvrouw van Berkesteyn, wij allen moeten wel eens een klein offer brengen op het altaar van de samenleving; U deedt het gister zoo gaarne, zoo gewillig op dat van den hoogmoed, - me dunkt, het kan u niet zwaar vallen u voor de convenances en om den schijn te bewaren, geweld aan te doen.’

Ze zag naar hem op, met een blik vol zielesmart, maar hij bemerkte dien blik niet, hij boog en ging naar een ander groepje dames, en vroeg, wie hem gelukkig zou willen maken met een dans. Mevrouw Vuiste kon de verzoeking niet weêrstaan, en maakte van Raven gelukkig.

XLI.

Laissons, laissons aller le monde,
Comme il lui plait, comme il l'entend;
Vivons caché, libre et content,
Dans une retraite profonde.

FLORIAN.

Het kanaal van Suez is eentoonig en vervelend, maar het is niet zoo vervelend, of het schenkt den opmerkzamen reiziger nog genoeg stof tot opmerken.

Hoeveel geeft op zichzelve die luchtspiegeling niet te denken, wanneer we ons herinneren die tallooze fata morgana, die we allen op onze beurt najagen en allen op onze beurt zien verdwijnen, naarmate we ze nader schijnen gekomen. En dan - het paleis van den Khedive, niet ver van Ismalia, dat zich zoo trotsch verheft op de zandige kusten bij het langs varen, en dat u keizerin Eugénie in al haar pracht en glorie en schoonheid en rijkdom herinnert, keizerin Eugénie - die nu reeds niet meer keizerin is.

En dan de buste van de Lesseps, en de spoorweg, die als een spookgevaarte door de woestijn snelt, de twee monumenten van het menschelijk genie, te mid-

den der zandige vlakten, - en dan die groote en kleinere blauwe meren met duizende rooskleurige flamingo's aan haar oever, en eindelijk de kameelen, die door een Mahomedaan geleid, een Egyptische schoone naar Syrië dragen, en die ge zoo schilderachtig vindt, omdat ge ze in Holland nooit langs den weg zaagt loopen.

De kapitein oordeelde het niet noodig de stad aan te doen, en dus liet men haar kalm en rustig tegen de bergen liggen en stoomde, als onbemerkt, de golf van van Suez door de, voor de arme reizigers zoo beruchte, Roode zee binnen.

En nu kan ik met den besten wil van de wereld mijnen lezers niets meer vertellen van de passagiers der Elwine, dan dat ze het warm hadden, ze hebben het warm, vreeselijk warm, stikkend warm!

Daarmeê is alles gezegd. Iedere beweging, elke wensch is op één punt gericht, - een weinig koelte, het leven schijnt nog maar één doel te hebben, er schijnt niets hoogers, niets beters bereikbaar dan wat frissche lucht, en, evenals bij een hongersnood de menschen elkaâr vermoorden om het laatste kruimpje voedsel, zou men het hier gedaan hebben om een onmerkbaar koeltje, als het niet te warm geweest was, - zelfs om te vechten!

Met door de zon verschroeide gezichten, ontvelde neuzen, half geopende monden en zeer lichte toiletten, lagen de passagiers in hunne stoelen, een groote waaier in de eene en een zakdoek met eau de Cologne in de andere hand.

Aan boord van een boot in de Roode zee iemand te zien loopen is bepaald iets zeldzaams; wanneer het noodzakelijk is, dat men zich beweegt, sleept men zich

langzaam voort; 't is of al de ledematen slap aan het lijf hangen; 't is of de stemmen zelfs dof klinken, of de handen de kracht verloren hebben om een boek, een handwerk, ja, zelfs een kaart vast te houden.

Men sprak zoo min mogelijk, men kibbelde niet meer, o, neen, men had zelfs geen lust meer om hatelijk te zijn, men was niet meer verliefd, niet meer driftig, niet meer liberaal of conservatief, men at niet, men dronk veel en maakte zich daardoor nog benauwder, - tot het ijs opraakte; - toen was ook het genot van drinken voorbij; de heeren sliepen 's nachts op het dek, de dames lagen radeloos in hare hutten, men pufte, men gaapte, men zuchtte, men transpireerde, men was diep ellendig. Er viel echter niemand dood, en dat is al heel veel in de Roode zee.

In dien toestand van afmatting en uitputting bereikte men Aden.

Zoo dor, zoo droog, zoo zanderig, zoo weinig schilderachtig als Aden, is er misschien geen tweede stad ter wereld, zoo brandend, zoo onaangenaam heet, als dáár, schijnt de zon wellicht nergens; en magerder dan de paarden, luier dan de menschen, geduldiger dan de kameelen, vuiler en haveloozer dan de achterbuurten in Aden zijn, kan men ze wellicht op den geheelen aardbodem niet vinden.

De reizigers, na in een bootje half gebraden en, met gevaar voor natte voeten, aan land gekomen te zijn, liepen zoo haastig mogelijk naar de voorstad, een eind langs de zee, tot ze in een der hôtels aanlandden, en daar een glas ijswater of limonade dronken, - het eenige dat lekker is op het eiland.

Toen stapten ze, na veel gekibbel met de koetsiers, in kleine rijtuigjes en reden naar het eigenlijke Aden.

Te midden van hooge, steile rotsen, die dreigend zich verheffen en op de bezoekers schijnen te willen neêrstorten, is een dor, akelig dal, en hier is voornamelijk de stad gebouwd, bestaande uit enkele goede, maar voor het meerendeel vuile, benauwde huizen; de bevolking woont natuurlijk buiten in een verpeste lucht, te midden van magere geiten, sinaasappel-, meloen- en komkommerschillen.

De meeste inwoners van dit eiland loopen bijna geheel naakt, en het was dus maar goed, dat de arme jufvrouw Huigen, wier betamelijkheidsgevoel in de laatste dagen reeds zoo pijnlijk werd geschokt, aan boord was gebleven.

Het gelaat der donker gekleurde, bijna zwarte vrouwen, is lang niet schoon te noemen, hare vormen daarentegen hadden den beeldhouwer tot model kunnen verstrekken. Ook de zwart glimmende mannen, die men, met vrachten beladen, ontmoette, of aan de haven bezig zag met op- en afladen, en die aan pas gepotloode kachels in Holland herinnerden, waren krachtig gebouwd met gespierde leden en schrandere gezichten.

Dat er aan die haven altijd velen bezig zijn, is een natuurlijk gevolg van de landsgesteldheid. Er wordt op Aden voortdurend katoen uitgevoerd, maar daarentegen groeit er overigens bijna niets, en moet dus alles, wat op het eiland verbruikt wordt, ingevoerd worden van de meest nabij gelegen plaatsen.

Een aantal kameelen liggen daar dan ook steeds op de knieën ootmoedig te wachten, waarmeê de mensch hem zal willen beladen, en natuurlijk maakt de mensch

zoo ruim mogelijk, gebruik van deze goedwilligheid, en bekommert zich weinig om de smeekende blikken, die de arme beesten van onder hun zware lasten op hun drijvers werpen; hun geduldige oogen zijn aandoenlijk om te zien, maar - de onderworpen inlander behandelt zijn beesten juist zooals de inlander door hun beheerschers behandeld worden, dus hebben de kameelen niet bepaald, wat men een prettig leventje noemt.

Als een van de interessante zaken op Aden was van den passer[1)] gesproken, en men begaf zich dan ook al spoedig daarheen, vooral met het doel om de zoo te recht beroemde Adensche struisveeren te koopen.

De passer is op Aden ten naasten bij zoo ingericht, als men die op iedere plaats in Indië vindt, ze is het best te vergelijken bij een Hollandsche kermis. Een lange rij kramen, losjes opgeslagen, dicht aan elkaâr sluitend, en voorzien van een soort toonbanken onder zeilen, waarop de waren zijn uitgespreid. Enkele toko's, waarin rariteiten werden aangeboden, natuurlijk peperduur, wisselden deze tentjes of kramen af.

In Indië echter zijn die passers dikwijls schilderachtig gelegen onder groote waringin-boomen of tegen groene bergen, en schitterend getint door de veelkleurige sarongs der Inlandsche vrouwen, de goudgele en donkerroode vruchten, de lichte pajongs en helderwitte baadjes der mannen, maar hier was slechts zand, zandkleurige lappen waren om de zwarte gestalten geslagen, zandkleurige rotsen lagen in de verte, en alleen de tulband of bournous van enkele Turken gaven er eenige afwisseling aan het somber geheel.

1) Markt.

De passagiers, die lieve dames in Europa achterlieten, kochten van de lange struisveeren, welke, in vergelijking van hetgeen men er bij een Hollandsche modiste voor betaalt, uiterst goedkoop zijn, en hier in groote zakken worden aangeboden door leelijke joden, wier krullend haar rood is geworden, hetzij van het zeewater, hetzij van de zon, maar dat hun afschuwelijk staat; bij de donkere tint behoort nu eenmaal het glanzend zwarte haar.

Niettegenstaande het weinig uitlokkende der winkels en het onaangename uiterlijk der joden, was de koopwoede, vooral onder de dames, groot.

Bloedkoralen, steenen van allerlei aard, vederen, en vooral roode mutsen, werden met grooten ijver aangeschaft, en spoedig zag men al de heeren in een rood Turksch mutsje, dat sommigen uitmuntend, maar de meesten, allerbespottelijkst stond.

Na de passer ging men het plekje bezoeken, dat voor Aden moet zijn, wat voor Haarlem de Hout, voor den Haag het Bosch, en voor Amsterdam Artis is: de waterleidingen. Het zijn groote bakken in de rots uitgehouwen en bemetseld, waar het water wordt verzameld en, door de nabijheid van dat water, wat groen, wat schaduw en wat frischheid te vinden is.

XLII.

> Ik voor mij --- ik houd het er voor, dat onwellevendheid almeê de ergste verstoorder is van den huiselijken vrede.
> BEECHER STOWE.

Goddank! we leven in een tijd van vooruitgang, van opfrissching, van breken met de oude traditiën, van nieuwe denkbeelden en nieuwe gewoonten!

Weg dan met die lastige oude vormen, waarmeê we de natuur geweld aandeden, weg met die zinlooze beleefdheden, die slechts dienen om de ware gevoelens te verbergen, weg met al wat gemaakt, wat geforceerd, wat overdreven is! Laat ons waar zijn, waar, d.i. natuurlijk, oprecht, ongedwongen!

Een mooie tirade, lezer, erg mooi! vooral bij een speech, maar in de praktijk, de hemel beware ons!

De hemel beware ons voor menschen zonder vormen, voor die ‘erg oprechte’ menschen, die altijd uw fijn gevoel kwetsen, voor die heel natuurlijke, die gapen of smakken of slurpen en u daardoor alle genoegen benemen, voor die ware, die de vroolijke stemming van een ander bederven.

Neen. Leven de vormen, de beleefdheid, de goede toon, het sparen van elkaârs gevoelens, het beleefd verdragen van elkaârs eigenaardigheden, leven de dames uit den ouden tijd met haar diepe reverences, haar deftige bewegingen en hare echt vrouwelijke waardigheid, leven de vrouwen, die ladies, de mannen, die gentleman weten te zijn, leven vooral die enkele nog overgebleven heeren van het oude regime, die eene vrouw eeren, omdat ze een vrouw is, het doet er niet toe of ze mooi of leelijk, aanzienlijk of gering zij, - die nooit ruw worden, nooit vloeken, nooit razen, maar hun beleediger volkomen in den vorm ter verantwoording roepen.

Zonder die allen, zou de conversatie iets onmogelijks zijn, zou de maatschappelijke omgang op een groote vechtpartij uitdraaien, zonder de welopgevoede, de vormelijke, de waardige, de echte heeren en dames zou het op geen bal, aan geen diner, neen, zelfs bij menig familiefeestje, niet zijn uit te houden.

Ze kunnen niet gemist worden, die dikwerf ledige vormen, ze besparen veel onaangenaams, ze zijn in de gezelschappen en voor het maatschappelijk leven, wat de bladeren zijn aan de boomen; ze beschutten de zacht bloezende vrucht voor al te ruwe aanraking van storm en regenvlagen, maar ook voor het verzengen door de al te brandende zonnestralen.

Maar niet in de gezelschappen, niet in het salon alleen; in het familieleven, in den omgang van broeders en zusters, van echtgenooten, van intieme vrienden zijn ze hoogst noodzakelijk. En toch, het is juist daar, dat men ze het meest mist, dat men het niet zoo bepaald noodzakelijk oordeelt, ze in acht te nemen; en het is

dan ook daar, dat men de treurigste gevolgen ondervindt van die veronachtzaming. Wij allen kennen heeren en dames, die afzonderlijke manieren, glimlachjes, woorden, ja zelfs een afzonderlijke stem, en afzonderlijke principes er op na houden voor de vreemden, maar die al dat moois en al dat liefs, zoodra zich de huisdeur achter hen sluit, afleggen, tegelijk met hoed en handschoenen.

Thuis behoeft men zich zoo niet in acht te nemen, wel neen, ge vindt er niets bizonders, niets onnatuurlijks in, dat men daar niet zoo lief is als bij de vreemden.

Een jonge dame, die bij haar vriendin logeert, zal, als de gastvrouw haar een kopje thee in haar kamer brengt, opspringen en uitroepen: ‘Gut, hoe lief van u, dank u wel!’ - maar, als thuis haar zuster diezelfde vriendelijkheid heeft, mompelt ze: ‘Dankje, zet maar neêr.... maar waarom 'hoef je me nu zoo vroeg wakker te maken?’ Die jonge dame is niets bizonder hatelijk; integendeel, ze is heel natuurlijk, heel gewoon.

Of een student, die alle aardige meisjes aardige zaken weet te vertellen, maar die, als hij met kertsvacantie thuis komt, en gefrappeerd wordt door het mooie gezichtje van zijn zuster, zwijgt, en alleen, als ze den volgenden morgen, paarsch van de kou, beneden komt, zijn welsprekendheid genoegzaam terug vindt om uit te roepen: ‘Mijn hemel, kind, wat heb je een rooden neus, 't is vreeselijk!’ Wel, zulke jonge heeren zijn zeer gewoon.

En woont men niet meermalen bij getrouwden tooneeltjes bij als dit. ‘Lieve, ik heb een surprise voor je.’ ‘Ja beste?’ ‘Ja, ik heb een heerlijke pastei voor je gebakken, je lievelingspastei, je weet wel, met cham-

pignons.’ ‘Dat is goed, hoor! Laat maar gauw opdoen! ik heb er bepaald trek in.’ De pastei wordt opgebracht. ‘Kijk eens, ziet hij er niet prachtig uit.... ik ben er dan ook anderhalf uur aan bezig geweest. Hé, ik kan verlangen om je er van te zien eten!’

De pastei wordt opengesneden en blijkt.... niet gaar van binnen.

‘Mijn hemel, Marie, 't is niet te eten! 't is compleet rauw, hoe kun je iets toch zoo verknoeien! Dank je, hoor!’ en mijnheer schuift knorrig zijn bord weg.

Ja, ziet u, als ze een vreemdeling geweest was, - een wild vreemde, - en hij haar gast, dan zou hij de ongare pastei hebben doorgeslikt onder uitroepen als: ‘délicieus! neen, weet u, ik houd niet van dat heele gare, delicieus’.... nu is ze zijn vrouwtje, maar zijn lief, goed, zorgzaam vrouwtje, dat anderhalf uur bezig was om hem te verrassen, en dat met tranen in de oogen van tafel opstaat.... nu komt het er niet op aan!

Zou niet hier ook een klein beetje beleefdheid veel verdriet voorkomen?

En dan die heele intieme vrienden, die zoo openhartig met elkaâr omgaan, die het niet noodig oordeelen, laffe vormen in acht te nemen. Een kennis zou ze zoo iets niet zeggen, natuurlijk niet! maar een goede vriend, dat is wat anders! Daar gaat ge! ‘Hoor eens, Dirk, 't is een domme streek van je geweest, iedereen wist, dat die kassier B. op springen stond, en jij.... je gaat hem je geld toevertrouwen! Je moet niet denken, dat de lui medelijden met je hebben, - ze lachen je hartelijk uit! Sommigen zeggen.... enfin, dat je eigenlijk, je eigen zaken niet moest besturen, - dat je een beetje sufferig wordt.... neen, daar moet je nu niet boos

om worden, je weet, ik wind er geen doekjes om! we zijn zulke oude vrienden..,.

Wat dunkt u, lezer, hebt ge niet liever vrienden, die er doekjes om winden?

En dan die vriendinnen, die, ‘oprecht’ zijn, die voor alles van de waarheid houden en u zoo bitter grieven, zoo pijnlijk ontstemmen kunnen!

Herinnert ge u dien zonnigen ochtend, toen uw man zijn eerstgeborene bewonderde in het rosé wiegje, en u met een stralend gezicht verzekerde, dat het een prachtig kind was, ja, prachtig! Hij kust u en fluisterde iets van het lieve moedertje, dat er uitzag.... zoo als toen.... ge weet wel, nu drie jaar geleden. Hij ging naar zijn kantoor en ge staart nog lang in het wiegje, dan.... eventjes.... in den spiegel.... o, een getrouwde vrouw mag nog wel een beetje ijdel zijn op den lof van haar man, en ze peinst: ‘zou hij toch gelijk hebben? zou ik niet verminderd wezen?’ Neen, zeker niet, ten minste niet met dien gelukkigen blos op uw gelaat. Ja, ge ziet er allerliefst uit en ge zijt gelukkig, - o zoo gelukkig! dien morgen!

Een vriendin, een oprechte, komt u bezoeken. ‘Is het geen engel,’ vraagt ge, als zij bij het rosé wiegje staat, zooals straks uw man. ‘Ja, 't is een gezonde jongen. En hij zal wel opknappen, denk ik, alle kinderen knappen op.’ Opknappen?’ ‘Ja, weet je, die neus, en die mond, die vergroeien nog wel.’ Vergroeien? En hij zei straks dat het een pracht was!.... ‘Je hoeft je daarover niet te verontrusten, lieve’ gaat de vriendin voort, ‘maar je moet aan je zelve denken, - je moet je flink voeden, versterken. Mijn hemel wat takelt zoon historie een vrouw toch af! Ja! ja! Als

ik me je nu nog voorstel, als bruidje.... wat zag je er beeldig uit! En waar is nu dat frissche kleurtje gebleven en die mooie krullen, en dat fijne figuurtje?'

De vriendin die 'net zegt wat ze meent' gaat heen, en neemt den zonneschijn meê van dien ochtend. Neen, duizendmaal liever dan die hoog geprezene oprechtheid, dan dat 'geen doekjes omwinden', en dat 'natuurlijk en openhartig zijn', duizendmaal liever de teedere fijn-gevoelende wellevendheid, die uit het hart voortkomt, de fijne beschaving, die alle scherpe kanten vermijdt, die spaart en ontziet, die vreest om iets hinderlijks en zich inspant om iets liefs en aangenaams te zeggen! dan duizendmaal liever vormen en égards in acht nemen, - ook al komen ze slechts uit beleefdheid voort!

't Was al geruimen tijd niet prettig geweest op de Elwine, maar 't werd er nu bepaald onhoudbaar: men nam de vormen niet meer in acht! Enkele heeren groetten enkele dames niet en gingen zoover, dat ze zelfs de meest gewone beleefdheid nalieten; in weinige dagen was het zoo, dat er op de een of andere manier een einde aan de zaak moest komen, wilde men niet, dat er de verschrikkelijkste onaangenaamheden ontstonden en de meest ergerlijke scènes voorvielen.

Dat einde kwam, en het was hoog noodzakelijk.

Toen de kapitein op zekeren dag bespeurde, hoe Halekamp, die partij voor mevrouw Krobs gekozen had tegen Kreisfeldt, in zijn domme onbeleefdheid mevrouw Vuiste niet groette, nam de heer Schock het jonge mensch àpart, en verklaarde hem in krachtige zeemanstaal, dat hij voortaan liever zulke onbeschoftheden niet zou zien gebeuren op een bodem, waarover hij, kapitein Schock, bevel voerde.

Toen kort daarna mevrouw Krobs struikelde, en Duriau - als toppunt van ploertigheid - niet opstond om haar zijn hulp aantebieden, uit vrees van haar doods-vijandin, die in de nabijheid zat, te vertoornen, rees de overste haastig overeind om mevrouw Krobs te helpen opstaan, en zeide, toen hij haar had weggebracht, zulk een grievend gezegde over menschen zonder opvoeding, die eigenlijk niet met dames moesten reizen, dat Duriau bij een volgende gelegenheid, niettegenstaande de woedende blikken van mevrouw Vuiste, de burgerlijke beleefdheid tegen mevrouw Krobs zeer stiptelijk in acht nam. Vooral het gentlemanlike gedrag van den heer Vuiste, die de familie Krobs, ja zelfs hoogst voorkomend behandelde, zonder echter bepaald partij te trekken tegen zijn vrouw, verhinderde dat de andere heeren langer tot uitersten van onbeleefdheid overgingen, en zoo keerde ten minste oogenschijnlijk een vrij goede toon terug.

De afmattende hitte van de Roode zee greep echter welhaast de twistzieke reizigers zoodanig aan, dat ze, - liever dan zich te agiteeren of te vermoeien, - alle kwestiën een tijdlang lieten rusten, en de gevoelens, die hen bezielden, alleen nog lucht gaven door woedende blikken, afgekeerde gezichten, verachtelijk neus optrekken, onverschillig schouderophalen en enkele uitroepen, die in de minst mogelijke woorden den meest mogelijken haat moesten uitdrukken.

Bepaald heftig wezen, dat was te afmattend en hatelijke geestigheden te débiteeren, daartoe waren de hersens in een te weeken toestand; - dus bleef de rust bewaard.

Helaas! In plaats nu dat deze wapenstilstand de gewenschte gevolgen had en door wederzijdsche toenade-

ring de hernieuwing der vijandelijkheden werd voorkomen, deed juist het bedwingen der gevoelens deze in heftigheid toenemen, en toen er, kort na het vertrek van Aden, een klein briesje begon te waaien, maakte men onmiddellijk van deze koelte gebruik, om zoo onaangenaam mogelijk te zijn.

Weldra was men met nieuwen moed begonnen.

De weduwe Baaldijk, die wel wist, dat men van haar en den planter rare dingen vertelde, vond het noodig telkens terug te komen op ‘die mevrouw, die altijd loopt met dien soldaat.’ Die mevrouw keek somtijds kalm en rustig voor zich, soms ook wierp ze haar aanvalster een blik van haat toe, meest echter scheen ze niets te hooren, en werkte door aan haar fijn naaiwerk, alsof er niets op de wereld van zooveel belang was dan keurige, gelijke stiksteekjes.

Mevrouw Helmberg's ziel was te zeer vervuld, haar gedachten waren te veel bezig met den man in het vooronder, om ook maar één oogenblik over mevrouw Baaldijk's beleediging te denken; wat men van haar zeide, - wat deerde het haar, - wilde ze niet veel, veel meer dragen voor hem.... voor haar kind?....

Was er niet nog meer van haar verteld? Had Duriau niet met ergernis opgemerkt, met hoeveel vriendelijke voorkomendheid de dokter haar behandelde, en had hij niet zoolang hier en daar zich een woordje laten ontvallen, tot men het elkaâr begon toetefluisteren, dat de dame, die soldaten nasprong, ook den mooien dokter niet van zich zou stooten?

Op raad van haar vader had Clara zich, sedert het begin der reis, zooveel mogelijk buiten alle kwesties gehouden, en gelukkig behoorde zij tot degenen, die hun

gezelschap zoeken kunnen onder dichters en schrijvers, en, zoo ze eens geen lust tot lezen mogen gevoelen, in hun eigen geest genoegzaam stof weten te vinden, om zich met denken alleen bezig te houden.

Zulke meer ontwikkelden hebben overal de grootste kans van zichzelven en anderen niet te vervelen; maar vooral zijn zij te benijden, in een geval als dit, als men vertoeven moet op een plaats, waar men de opgedrongen reisgenooten haast niet ontvluchten kan, en hun kleingeestigheid en onbeschaafdheid anders allicht de gewenschte rust en tevredenheid zouden bedreigen.

De overste verheugde zich dat zijn verstandige dochter zich zooveel mogelijk afzonderd en geen smaak vond in dat kleingeestig babbelen, dat nietig kibbelen, waarmede de andere vrouwen zich bezig hielden, en Clara had menig geanimeerd gesprek met papa, waarin hij betoogde, dat ook hier weêr bleek hoe noodzakelijk voor de vrouw verstandelijke ontwikkeling en hoogere geestbeschaving is, om haar van zulke beuzelachtigheden terug te houden. En papa verheugde zich, en bedacht niet dat door het geïsoleerde standpunt, dat Clara meer en meer begon in te nemen, ze dubbel het gemis gevoelde van dat aangenaam discours, die geestige scherts, die haar in het begin der reis de dagen zoo genoegelijk deden voorbijvliegen, maar waarvan ze nu zelden of nooit genoot.

XLIII.

> Hélas! où est-il l'homme, qui soit exempt de faiblesses? Où est-il l'homme, qui n'aît aucun reproche à se faire, où est-il l'homme, qui puisse regarder en arrière de sa vie sans éprouver un seul remord, ou sans connaître aucun regret?
> Mdme DE STAËL.

Er viel iets op te merken, iets te gissen, iets te bespreken aan boord der Elwine; behoef ik mijnen lezers te zeggen, dat de gelegenheid niet ongebruikt voorbijging?

Men had namelijk meenen te bespeuren, dat de groote intimiteit der van Berkesteyns met van Raven, eensklaps minder was geworden; natuurlijk kwamen de reizigers met de eigenaardige vindingrijkheid, waarmeê men aan boord een kleinigheid bedenkt, toelicht en uitspint, tot het een vreeselijk iets is geworden, al spoedig tot de overtuiging, dat de dokter een blauwtje had geloopen.

De dames kwamen nu overeen, dat Clara een nest was.... Hm, Gustaaf van Raven, den beminlijken, aardigen, knappen dokter te bedanken, - wat verbeeldde zij zich wel?! De heeren waren van een ander opinie. Nu ja, van Raven was een joviale kerel, maar, zooals

de dames hier aan boord nu toch met hem dweepten, dat was eigenlijk wel een beetje dwaas, en - 't zou heel goed voor hem zijn, zoo dachten ze, als hij eens bemerkte, dat hij niet alle vrouwen in zijn macht had.

Zooals trouwens alles, gaf ook dit verschil van opinie aanleiding tot heftige discussies en gekrakeel, te meer daar enkelen beweerden, dat er van het geheele praatje geen woord waar was; immers, de overste en Clara waren nog altijd zeer beleefd voor den dokter en, dat van Raven niet meer zoo veel met het meisje sprak, wel - had hij zelf niet herhaaldelijk gezegd, dat hij tegenwoordig het zoo bizonder druk had met zijn zieken?

Wat het ergste was - noch de overste, noch de dokter, noch Clara, lieten zich over de zaak uit en, hoe scherp men ook toekeek, men kon niets ontdekken; ja zelfs toen men beproefde jufvrouw Huigen te polsen, was het te vergeefs.

En toch was jufvrouw Huigens hart vol, tot berstens toe vol, van hetgeen zij Clara's onbegrijpelijk, onverantwoordelijk gedrag noemde.

De goede oude jufvrouw oordeelde gewoonlijk zacht, zeer zacht, - vooral over jonge meisjes, - zij gevoelde zich over iets onaangenaams, haar aangedaan, niet licht beleedigd - en, het zij ter eere van het menschdom gezegd, dat men haar ook zelden een beleediging aandeed. Maar, toen Gustaaf haar verteld had van Clara's weigering, en haar zeide, wat de reden dier weigering was, toen hij beproefd had het haar voor te stellen als iets dat hij wel spoedig zou te boven komen, als iets, dat hij eigenlijk niet anders had kunnen verwachten, en - midden in zijn woorden het hoofd had afgewend, en met trillende lippen was uitgebarsten in dien droe-

ven kreet, dat hij haar toch zoo lief had, toen was jufvrouw Huigen diep verontwaardigd geweest.

Ze had, - zoodra ze het gelooven kon, want er was geruimen tijd noodig om haar aan het verstand te brengen, dat er zoo iets mogelijk was op deze wereld, als een jonge dame, die Gustaaf van Raven niet tot echtgenoot begeerde, - zoo onchristelijk denkbaar, uitgeroepen, dat ze het Clara nooit zou vergeven! neen, nooit!

Maar Gustaaf had warm voor zijn geliefde gepleit, had stellig verzekerd, dat die trots, die jufvrouw Huigen zulk een onvergeeflijke zonde toescheen, niet Clara's natuur, maar het gevolg harer opvoeding was, en eindelijk zoo veel goeds en liefs van Clara verhaald, dat de oude jufvrouw haar hart reeds een weinig voelde verzachten, en, toen het meisje in de eerstvolgende dagen zoo bleek, zoo droevig en lusteloos was, toen had het moederlijk gevoel, dat in de oude vrijstersborst woonde, zich weldra met vernieuwde kracht doen gelden, en ze was weêr vriendelijk en goed voor Clara als gewoonlijk, ofschoon zij onmogelijk zooveel meer van haar kon houden als in het begin harer kennismaking.

En Clara? Ze zou het zichzelve niet gaarne erkend hebben, wat er de reden van was, maar toch, altijd weder zocht ze het gezelschap van jufvrouw Huigen, en deze, die het jonge meisje zoo goed begreep, deze kon somtijds een goedhartigen glimlach ter nauwernood verbergen, als telkens het gesprek zoo behendig geleid werd, op het onderwerp, dat Clara, niettegenstaande alles, nog zeer dicht aan het hart scheen te liggen.

Ja, de trotsche vrouw, die zoo krachtig was geweest,

in dat oogenblik, waarin ze moest kiezen tusschen haar hoogmoed en haar liefde, diezelfde trotsche vrouw had een onweêrstaanbare behoefte, om over den afgewezen minnaar te denken en te spreken; ze vond het zoo aangenaam als jufvrouw Huigen, schijnbaar toevallig, zijn naam noemde; ze luisterde met zoo groote belangstelling, als ze uit zijn kindsheid vertelde, was het nog zoo nietig, zoo beuzelachtig, - en ze bracht langs allerlei omwegen, indien ze maar eenige kans zag het onopgemerkt te doen, het gesprek op jufvrouw Huigens verblijf bij de van Ravens, om zoo doende iets van Gustaaf te vernemen....

‘Laat eens zien,’ zei jufvrouw Huigen, op zekeren morgen, terwijl ze Clara een niet zeer boeiend verhaal deed van zwarte zijde, die ze eens ergens had gekocht, en die zich zeer slecht gehouden had, ‘laat eens zien, ik had haar juist gereed om aan te doen, op de begrafenis van oom Gus en’....

‘Oom Gus? een oom van u?’ vraagt Clara, ofschoon ze zeer goed weet, dat het Gustaaf's oom was.

‘Neen - van de van Ravens. Nu dan, toen ik haar driemaal aan had gehad, berste zij al bij de naden’....

‘Op de begrafenis van dien mijnheer van Raven?’

‘Neen, lieve! Oom Gus werd maar eens begraven en dus kon ik haar bij die gelegenheid maar éens dragen, maar later deed ik haar aan op een partijtje van den notaris, en toen met het trouwen van Marie’....

Maar wie was eigenlijk die Gus,’ vraagt Clara nu, vast besloten om, het koste wat het wil, niet meer van de zijden japon, maar wel van de van Ravens te hooren.

‘Wel, Gustaafs peetoom! Die hem al zijn geld ver-

maakt heeft,' zegt jufvrouw Huigen, als sprak ze van iets, dat iedereen weten moest.

'Al zijn geld? En.... en.... Gustaaf heeft mij gezegd, dat hij arm was.... dat hij niets bezit.'

'Neen, natuurlijk niet, de arme jongen! Hij heeft zijn geheele kapitaal gebruikt om de schuld zijns vaders te dekken.'

'Ik dacht dat zijn vader.... bankroet gegaan was.'

'Dat is hij, - omdat hij niet zijn zoon van diens fortuin wilde berooven. Later heeft Gustaaf zooveel betaald als hij kon; - 't was ongelukkig toch niet genoeg om allen te vreden te stellen - enfin, dat komt alles terecht.... binnen een paar jaar ten minste.'

'Hoe dan?'

'Och, kindlief, ge weet een dokter kan in Indië heel wat geld verdienen, en Gustaaf en ik zullen samen heel zuinigjes leven, - en dan is alles heel spoedig afgedaan. Hij ontzegt zich iederen luxe, zooals ge misschien zult hebben opgemerkt, want, weet ge, behalve die enkele schuldeischers heeft hij nog zijn broêrs, om op te voeden'....

Clara vroeg niets meer. O, welk een schat was het, dat hart, dat haar was aangeboden, dat edele, trouwe hart! dat voor geen opoffering had teruggedeinsd, waar het gold de eer eens vaders te redden.... waar het gold zijn plicht te vervullen jegens zijn broêrs!

Clara was sinds eenige dagen tot een overtuiging gekomen, die haar geheele ziel bezig hield. Men kon een arm man zijn, met een geschandvlekten naam, van een burgerlijke familie en toch een - Gustaaf van Raven! Men kon de zoon van een bankroetier wezen, een hoogst eenvoudige betrekking bekleeden, zich noch door

geld, noch door aanzienlijke connecties onderscheiden, en toch - boven duizenden onderscheiden zijn door een groot, edel hart. Ze had altijd geleerd en het ook dikwijls gezegd, dat men arm en gering en toch braaf en edel en geacht zijn kon, maar.... tot nu toe had ze die braafheid en dien adeldom toch beschouwd als van een geheel ander allooi, als die van de aanzienlijken. Nu.... ze was eensklaps als in een geheel andere wereld van gedachten verplaatst; het was haar of er een nieuw licht was verspreid over veel zaken, die zij tot dusver alleen had beschouwd uit het gezichtspunt van haars vaders principes; die principes verloren meer en meer hun kracht, en langzamerhand werden ze geheel verdrongen.

Wat was toch, in vergelijking van het fiere zelf bewustzijn haars minnaars, de trotsche zelfgenoegzaamheid haars vaders; wat waren wapenschilden en patricische namen, geslachtslijsten, vergeleken bij een persoonlijkheid, als die van Gustaaf? Was dan haar geheele overtuiging één vergissing geweest? Of bedroog ze wellicht zich zelve op dit oogenblik? Zoo vroeg ze zich telkens af, met gloeiend hoofd en kloppend hart. Had ze een droombeeld nagejaagd, had ze haar geluk opgeofferd aan iets denkbeeldigs, iets, dat eigenlijk geen werkelijke waarde bezat?

Wat er van zijn mocht, toen ze nog zoo onvoorwaardelijk geloofde aan rang en geboorte, toen ze nog vóór alles eer en aanzien wenschte, toen was haar arm hart koud en ledig gebleven; nu - nu ze slechts één blik had mogen werpen in het paradijs, dat de liefde, de reine onbaatzuchtige liefde, was het dan ook de liefde van een man zonder naam, haar opende, nu was haar ge-

heele ziel vervuld van een zachten, warmen gloed, van geur en lente, bloesem van ongekende weelde en onuitsprekelijke zaligheid!

Na een lange pauze hervatte Clara het gesprek.

‘Het is wel hard voor een zoon, zoo zwaar voor een misdadigen vader te moeten boeten.’

‘O, noem Gustaafs vaders geen misdadiger, Clara, spreek dat woord niet uit in mijn tegenwoordigheid! Gustaaf eert de nagedachtenis zijns vaders; immers zelfs de schande van den zelfmoord kan den roem niet uitwisschen van een geheel eerlijk, edel leven.’

‘Het doet, dunkt me, haast al het goede te niet, dat in iemands leven geweest is, als hij het zoo eindigt. En, al hieldt u nog zooveel van den heer van Raven, de waarheid blijft de waarheid,’ zegt Clara streng, ‘en zelfmoord is een verregaande lafheid’....

‘O, Clara!’ valt jufvrouw Huigen in met pijnlijken blos.

‘Denk niet dat ik dit zeg, omdat het van Raven geldt. Ik zou zelfs mijn eigen vader niet meer eeren, niet verontschuldigen willen, als ik een slechte daad van hem wist.’

Ontsteld heft jufvrouw de handen op. ‘Stil kind, stil! O, ge weet nog niet, hoe men zulke harde woorden, als gij daar spreekt, terugroept, met bittere tranen; ge begrijpt nog niet, hoe licht het valt verontschuldigingen te vinden, voor hen, die men liefheeft. O, Clara, ge hebt nog weinig gezien van de wereld; anders zoudt ge weten, dat wij allen, ook de besten onder ons, oogenblikken hadden in ons leven, waarvan we wenschen en hopen, dat onze dierbaren ze zacht beoordeelen zullen’....

Clara zweeg geruim en tijd.' Eindelijk vraagt ze: 'Was hij overigens goed voor.... zijn kinderen?'

'Wie? Mijnheer van Raven? O. Clara, ik wenschte dat ge hem hadt gekend! Al zijn denken en streven was voor de toekomst, voor het geluk van zijn jongens.... daarvoor heeft hij alles opgeofferd.'

Het meisje zag, hoe een bijna jeugdige gloed zich over het gelaat der oude jufvrouw verspreidde, en een flauw vermoeden, dat wellicht jufvrouw Huigens levensroman samenhing met dien van Gustaafs vader, drong zich voor een oogenblik aan haar op, maar ze was nog te jong om veel sympathie te gevoelen voor de liefde van weduwnaars en hunne bejaarde huishoudsters, en ze vergat het weêr, toen jufvrouw Huigen vol vuur voortging: 'Ge ziet, wie Gustaaf is, - dat heeft zijn vader hem gemaakt! Gustaaf had een hartstochtelijk karakter, zijn aard was eer lichtzinnig en oppervlakkig dan degelijk, hij heeft in zijn jongelingsjaren veel geld verteerd en veel dwaasheden gedaan, hij is tegen den zin zijns vaders naar Indië gegaan, maar de heer van Raven heeft geduldig zijn dwaasheden hersteld, met groote mildheid zijn schulden betaald en met ernst en verstand zijn moeielijk karakter geleid. Al was het alleen om hetgeen hij voor zijn kinderen was, zou ik het niet kunnen aanhooren, dat ge met minachting van zulk een man spraakt,' voegde jufvrouw Huigen er niet zonder heftigheid, bij.

'Ge moet me wel heel hatelijk vinden?' vroeg Clara nu.

'Hatelijk? neen Clara, maar zeer, zeer onverstandig! En ik vrees, clat het u later bitter berouwen zal.... dat alles wat ge nu doet.'

‘Men heeft nooit berouw van aan zijn overtuiging trouw gebleven te zijn.’

‘Ook niet als het later blijkt, dat die overtuiging een dwaling was.’

‘Ik geloof niet, jufvrouw Huigen, dat, hetgeen papa me heeft ingeprent, een dwaling zijn kan,’ zei het meisje met een trotsche beweging van het hoofd, want hoe meer zij zich den grond voelde ontzinken, hoe meer zij de behoefte gevoelde zich achter haar masker van fierheid en zelfgenoegzaamheid te verschuilen.

‘Ik zou de laatste zijn, om een kind tegen haar vader op te zetten,’ antwoordde jufvrouw Huigen rustig. ‘En misschien hebt ge gelijk, Clara, misschien is het beter zoo! Mijn arme jongen heeft al zooveel moedig doorgestaan, hij zal ook dit wel te boven komen.’

‘Zoo, denkt u dat?’ vroeg Clara met een plotselingen blos.

‘Ik hoop het. Hij begrijpt ten minste nu reeds, dat een vrouw met uwe principes hem nooit gelukkig had kunnen maken.’

Clara's gelaat was doodsbleek geworden; ze sprong op, als ware ze door een kogel getroffen. ‘Ik moet zeggen, mijnheer van Raven is bizonder vlug in het maken van conclusies. Een week geleden wist hij zeker, dat ik de eenige was, die hem gelukkig kon maken - nu is hij overtuigd van het tegendeel. Enfin, des te beter! zoo is die zaak dan, zooals men het noemt, tot wederzijdsch genoegen, geschikt.’ En ze lachte.

Jufvrouw Huigen zag even in dat overspannen gelaat, en ook zij stond op van haar stoel; toen sloeg ze haar arm om de bevende gestalte en fluisterde zacht: ‘Arm kind!’

Maar Clara maakte zich los en hief het fiere hoofd op. ‘Arm kind? Waarom? Waarover beklaagt u mij? ik verzeker u, jufvrouw Huigen, ik had nog geen oogenblik berouw over mijn besluit! Integendeel, ik verheug me, dat ik niet al mijn beginselen heb opgeofferd aan den mensch van één oogenblik, dat ik niet zoo verregaand inconsequent ben geweest, als u van mij schijnt te hebben verwacht. Ik dacht dat u me beter kendet.’ En met groote waardigheid gaat ze heen....

‘O, Clara, wie had u kunnen verdenken van zoo groote inconsequentie! Wie had het kunnen gelooven, dat ge daar zoudt op en neêrloopen in uw hut, met gloeiend hoofd en berstend hart, tot ge, daar op de bank, de verflenste roos zaagt liggen, die hij u aanbood, plotseling met gesmoorden snik zoudt neêrzinken op de knieën, om die roos te besproeien met uw tranen, te bedekken met uw kussen? O, Clara, welk een verregaande inconsequentie!

XLIV.

Au travers des périls un grand coeur ce fait jour.
RACINE.

Het was na een ongewoon kalme en rustige nacht, voor zoover het de zee en den wind betrof, een nacht, waarin men flink was vooruitgekomen, dat des morgens de luitenant Halekamp op het rapport zijn overste berichtte, dat hij, bij het doen der ronde, als officier van de week, de zaken niet in orde had bevonden. Verscheidene soldaten waren bepaald dronken, andere, erg opgewonden geweest, enkele had hij bij elkander vinden zitten, onder het genot van wijn en madera.

Bij nader onderzoek was het gebleken, dat de wijn, zoowel als de madera, uit twee kisten, aan den kapitein toebehoorende, afkomstig waren, en dat men die eenvoudig had opengebroken en geledigd.

Men kon nog niet met zekerheid zeggen, wie de schuldigen waren, maar allen, die maar eenigszins onder verdenking lagen, werd voorloopig arrest gegeven.

Dadelijk werd nu een zeer streng en nauwkeurig onderzoek ingesteld, een onderzoek, dat echter niet veel

anders aan het licht bracht, dan hetgeen Halekamp reeds dadelijk had geconstateerd.

Deze zoo onverwachte gebeurtenis gaf een weinig afleiding en, in zoo verre was het wel een prettig iets, maar - er waren harten, die luide en angstig klopten, toen er verhaald werd, dat er een diefstal was gepleegd; er was een arm hart, dat dreigde te bersten van angst, toen het hoorde van dronken soldaten als schuldigen, en een paar groote brandende oogen werden, vol vrees, gericht op dengeen, die er iets van wist te verhalen.

De dokter kwam eenigszins gejaagd aanloopen, terwijl Duriau zijn niet weinig opgesmukt verhaal deed.

‘Weten de dames het nieuws al,’ vroeg van Raven, eenigszins teleurgesteld en met een bezorgden blik op mevrouw Helmberg. Deze zag hem aan, maar kon de vraag, die haar ziel bezighield, niet over de lippen brengen.

‘Zoudt u niet even naar uw hut willen gaan,’ fluisterde hij, terwijl de andere dames druk praatten, ‘ik volg u dadelijk; u zijt niet wel!’

Neen, ze was niet wel, ze beefde aan al haar leden; toen ze wilde opstaan, om aan het verzoek van den dokter te voldoen, wankelde zij en moest zich vastgrijpen om niet te vallen.

Hij was in een oogenblik aan haar zijde. ‘Laat mij u even naar beneden brengen, mevrouw!’ zij nam zijn arm maar sprak geen woord tot ze in haar hut waren gekomen en van Raven de deur had gesloten.

‘Is.... is Julio onder de beschuldigden?’

Hij dwong haar met zacht geweld om plaats te nemen en antwoordde toen, terwijl hij een glas water voor haar inschonk.

‘Ja, mevrouw. Maar.... hij zal wel worden vrijgesproken, hij heeft alleen meêgedronken, niet gestolen’....

‘Natuurlijk niet!’ zei ze met dat vertrouwen, dat ook de ongelukkigste moeder blijft behouden in haar kind.

‘Nu dan, mevrouwtje lief, wees wat bedaard en agiteer u niet zoo! Ik wil, zooveel ik vermag, beproeven hem vrij te krijgen! ik heb sympathie voor Julio en.... ik heb medelijden met u!’

‘O dokter,’ kreet ze, terwijl ze haar doodsbleek gezicht naar hem ophief, ‘o, dokter, zoo ge alles wist!’

Hij trad dicht naast haar en zeide op dien zachten, gevoelvollen toon, die nooit in gebreke bleef hem het hart eener vrouw te winnen: ‘Mevrouw Helmberg.... ik heb een lieve, vrome moeder gehad, ik herinner mij haar nog zeer goed, en 't is misschien die herinnering, die mij zoo zacht stemt jegens elke vrouw, die moeder is,...’

‘Mijnheer van Raven.... gij.... gij gelooft dan niet aan het praatje.... het praatje van die anderen? alsof ik’....

‘Mevrouw,’ vroeg de dokter ernstig, ‘meent u, dat ik u zoo dikwerf in de gelegenheid zou hebben gesteld Julio te bezoeken, zoo ik geloofd had, dat uwe verhouding tot hem een ongeoorloofde geweest ware’....

Zij zag hem bleek en ontroerd in het gelaat, toen vulden zich de groote oogen met tranen en snikte ze: ‘O, ik vond het zulk een vreeselijk denkbeeld, dat ook u mij daarvan verdacht.’

Hij verzekerde haar, dat hij dat geen oogenblik van haar gedacht had, - een verzekering, die wel wat bezijden de waarheid was, maar, wie bekent graag zich

zoo schromelijk te hebben vergist? en beproefde haar te troosten; hij zou voor Julio spreken, hij zou beproeven, wat hij vermocht op de luitenants, op den overste'....

'Maar,' vroeg de dokter eensklaps, 'vergis ik me, als ik geloof, dat er een ander is, die.... vóór hem zal wezen?'

Er was een oogenblik, waarin de grootste ontsteltenis, ja, een doodelijke angst op haar bewegelijk gelaat zichtbaar werd, toen maakte die schrik voor toorn plaats, en met steeds luider stem kreet ze.... 'Een ander.... ja, ja, ge hebt het begrepen! Ge weet alles, niet waar, dokter? Nu dam.... Er is een ander! Er is een ellendeling, die hem helpen moest, maar'....

'Sst,' zeide hij, 'men zal ons hooren.'

'Er is een. Weet ge wie? O, zeg me, hoe hebt ge het ontdekt?'

'Ge herinnert u dien nacht, nadat Julio door u was gered.... ge laagt in een hevige koorts, tengevolge van die overspanning. De andere dames wilden bij u waken, maar ik heb het niet toegestaan en ben zelf bij u gebleven, want u waart ijlende en spraakt zóóveel, dat men in dien éénen nacht voor de geheele reis wel stof van discours had kunnen opdoen, - dat wilde ik liever niet!'

'Ik dank u, mijnheer van Raven,' zeide zij eenvoudig, maar met zooveel nadruk, dat die weinige woorden hem de tranen in de oogen brachten.

'Bedank me niet, alvorens ik iets voor u gedaan heb,' riep van Raven, nu op dien luchtigen toon, die bij hem altijd dienen moest om zijn aandoening te verbergen; hij verliet haar daarop haastig, want de smart dier vrouw en haar verlaten toestand deden hem droe-

vig aan en, zooals hij altijd verzekerde, hij hield niet van akeligheden.

Toen hij de deur achter zich gesloten had, staarde ze langen tijd voor zich uit.... eensklaps drukte ze de handen voor het gelaat en snikte: ‘O God! hoe gelukkig moeten de moeders zijn, die zulke zonen bezitten.’

.....

Den volgenden morgen klokslag acht uur, had het verhoor plaats.

Men zag reeds zeer vroeg de heeren Halekamp en Kreisfeldt in groot uniform op en neêr wandelen; hoe gelukkig de eerste was, toen hij zich eens zoo ‘mooi’ kon vertoonen, behoeft geen betoog, dat hij het warm had, nog veel minder.

De overste was ook in uniform, maar dit stond hem niet zoo goed, als die elegante fantasiepakjes, waarin men hem gewoonlijk zag, ook was zijn gezondheidstoestand in den laatsten tijd bepaald ongunstig te noemen, en vooral dezen morgen zag hij er vervallen uit. Hij liep met den dokter reeds sinds een half uur op en neder, van Raven druk pratend en gesticuleerend, hij kalm en rustig als altijd.

Het verhoor had in de kajuit plaats, waar de heer van Berkesteyn aan het hoofd van de tafel had plaats genomen, en de luitenant Halekamp het verhoor zou leiden.

Er waren verscheidene der beschuldigde soldaten, die duidelijk wisten te bewijzen, dat ze op dat uur van den nacht, waarin het drinkgelag had plaats gevonden, elders, waren geweest, zij werden dus dadelijk vrijgesproken. Anderen logen en praatten zich vrij onhandig

zoo vast, dat hun schuld zoo goed als bewezen was; enkelen bekenden, maar weldra bleek het dat de hoofdschuldige de rampzalige hofmeester was, die in het begin der reis zijn pruik reeds verloren had, later zijn betrekking, en die nu waarschijnlijk zijn vrijheid zon verliezen.

Reeds waren zeven soldaten verhoord.

'Koloniaal Julio!'

'Present,' klonk een forsche stem.

Achter de deur van een der hutten lag een bevende vrouwengestalte geknield, met het oor voor het sleutelgat, en nu en dan met het oog, om te zien naar Julio's gelaat en naar nog een ander gelaat, dat strak en koud, alleen wellicht iets bleeker was dan gewoonlijk.

'Present.'

Hoe ze beefde, hoe ze in haar doodsangst de handen ophief ten hemel! God dank, er was in zijn voorkomen iets zoo zachts, zoo onderworpens, en toch zoo fier, clat ze eensklaps hopen durfde; de uitdrukking in het hoogopgeheven gelaat van den voorgetredene was niet de uitdrukking, die ze zoo wèl kende en zoo zeer vreesde, die van koppige ontevredenheid, het teeken van een stemming, waarin er niets, hoegenaamd niets met den hartstochtelijken man was aan te vangen, en waarin ze half gevreesd had hem dezen morgen te zullen zien; - de arme moeder dacht met vreugde, hoe edel, hoe goed hij er uitzag.

Maar hoe ware het mogelijk geweest in een verwilderde stemming te zijn na den vorigen avond dien langen, teederen brief te hebben ontvangen, dat schrijven van zijn moeder, bij het zwakke licht der lantaarn, met vochtige oogen gelezen, waarin zij hem smeekte, toch

alle pogingen in het werk te stellen, om zijn eer en zijn vrijheid te behouden, waarin ze hem zoo dringend had vermaand tot geduld en voorzichtigheid uit liefde tot haar!

‘Iemand, die zelf zeer goed met het militaire strafwetboek bekend en uw vriend is’ had ze geschreven, ‘verklaart dat, wanneer gij alles ontkent en uw makkers u niet verraden, dat men u dan onmogelijk iets maken kan. O, mijn jongen, bespaar me die smart van u in de gevangenis te zien!’

De koloniaal Julio werd niet beschuldigd van te hebben gestolen, maar van met de andere soldaten te hebben meêgedronken van gestolen wijn. Het was tien tegen een, dat zijn makkers hem niet verraden zouden, en hij was besloten te beproeven, wat hij vermocht om zich vrij te doen spreken.

‘Julio, waar waart gij eergister avond om elf uur?’ vroeg Ialekamp streng.

‘Op het dek, luitenant.’

‘Wat deedt ge daar?’

‘Slapen, luitenant!’ Het was namelijk beneden niet uit te houden van de warmte en daarom lagen de soldaten 's nachts meest op het dek.

‘Niets anders?’

‘Niets anders.’

‘Hebt ge geen wijn gedronken?’

‘Neen, luitenant!’

‘Ik heb u toch in den kring gezien,’ zeide de luitenant op een toon, die deed denken, dat hij zeker van zijn zaak was.

‘Onmogelijk, luitenant.’

Op alle vragen hetzelfde ontkennend antwoord.

Ook de anderen zwegen. Zoo de overste het had willen opmerken, zon hij hier hebben gezien, hoe dat ‘gemeen volkje’ elkaâr niet noodeloos verraadt; toch, indien Halekamp sterker had aangedrongen, zou er misschien een door den mand zijn gevallen, want, hoewel Julio zoowel bemind als gevreesd was, bleek het toch velen een zware verzoeking, hem de straf te laten ontsnappen, die zij ondergaan moesten. Maar Halekamp vroeg niet meer. ‘Er zijn dus geen bewijzen, dat de soldaat Julio in den nacht van 21 dezer, op het dek iets anders heeft uitgevoerd dan slapen?’

Een pauze volgde. Julio stond onrustig; hij zag gejaagd rondom zich; hij boog het straks opgeheven hoofd dieper en dieper. ‘We zullen er dan toe kunnen overgaan den soldaat Julio zijn vrijheid terug te geven.’

Er ontstond gefluister en eenige beweging onder de beschuldigde en veroordeelde soldaten. Julio ving een blik op van hem, die hij onder de makkers zijn besten vriend noemde; eensklaps verwde een gloeiende blos zijn donker gelaat; hij richtte het hoofd weêr fier en stout op, en op vasten toon riep hij uit: ‘Neen, neen, luitenant! ik heb meêgedronken! Ik wil niet dat zij gestraft worden, en ik niet. Ik heb meêgedaan, zoowel als zij.... zet me in de boeien.’

O, de arme moeder, die van schrik neêrzonk achter de deur harer hut, de arme vrouw, die op eens al haar hoop zag verdwijnen. Maar ze had niet gerekend op den dokter.

‘Goede God,’ riep deze op zijn meest tuchtigen toon, ‘daar heeft hij me waarlijk de fiesch port, die ik hem tot versterking liet brengen, reeds geledigd. Schaam je toch, kerel, hier je dronkenmanspraat uit te slaan.’

Verbaasd keek men den dokter aan. Hoe durfde hij deze ongepaste stoornis in het verhoor brengen. De overste zou hem dan nu toch eens flink op zijn plaats zetten. Maar de overste zei alleen op strengen, harden toon: Breng dien dronkenlap in den provoost. We zullen wachten tot hij nuchter is en dan het onderzoek voortzetten.'

En mevrouw Helmberg zag Julio wegvoeren.

XLV.

> .... Verstootelingen der Indische zamenleving! Voortgekomen door een vermenging van Europeesch met inlandsch bloed, neemt gij in de maatschappij eene plaats in, die helaas! in vele opzichten allertreurigst is.
> VAN DELDEN.

‘Moeder, zijt ge daar?’

‘Ja, Julio! Zacht mijn jongen. Wat is het hier donker.... waar is uw hand?’

‘Hier, moeder, kom dicht naast me zitten; neen niemand kan ons ontdekken! ze slapen allen. ‘O, moeder, dat ge mij hier moet bezoeken!’ Zij stond namelijk voor het verblijf, dat den soldaten tot provoost diende; de andere gevangenen lagen gerust te slapen, en Julio hield de hand zijner moeder vast en streelde die met teedere liefde, terwijl zij niet moede werd den druk dier hand te beantwoorden, en hij zacht en fluisterend sprak: ‘Ze zullen me veroordeelen, moeder, ik weet het.... ik ben er zeker van! ze zijn blij, dat ze een reden kunnen vinden om me voor een paar jaar uit den weg te helpen; ze hebben er altijd op geloerd om mij’....

‘Neen, neen, dat moogt ge niet denken! En meent ge, dat ik u maar gewillig zal laten veroordeelen? En heeft dokter van Raven’....

‘O ja, dokter van Raven heeft het onmogelijke gedaan, dat weet ik! En ik zal er hem altijd dankbaar voor wezen, dat hij medelijden had met den armen koloniaal, - er zijn er niet velen geweest, die medelijden met mij hadden, moeder, en daarom stel ik het misschien te meer op prijs. Maar het zal hem niet baten! De overste wil het. Van het eerste oogenblik, dat ik aan boord kwam, heeft hij iets tegen me gehad’....

‘Neen, neen Julio, geloof dat niet! O, mijn jongen, zeg dat niet.’

‘En waarom niet, moeder? Waarom zou hij juist niet iets tegen den Sinjo hebben? dat hebben ze immers allen, die groote heeren met Europeesch bloed!’

‘Stil nu Julio, denk daaraan nu niet! Denk aan uw toekomst.... O, mijn jongen, hoe kondt ge zoo onverstandig wezen om op eens schuld te bekennen’....

‘Ik.... ik schaamde me zoo voor mijn kameraden! Ik ben niet goed, niet braaf, moeder, - niemand weet dat beter dan u, - maar ze zoo gemeen te bedriegen, dat wil ik niet! ik kan niet zeggen of ik morgen niet weêr.... mij verraden zal!’

‘Maar Julio, denkt ge dan in het geheel niet aan mij?.... aan mij, die u zoo gaarne geëerd en gelukkig zou willen zien.’

‘Geëerd en gelukkig?’ herhaalde hij. ‘O, moeder.... dat weet ge, dat is niet voor den bastaard weggelegd!’

Zij zuchtte diep, maar sprak geen woord. Hij naderde haar zeer dicht en greep hare hand en drukte die tot het haar pijn deed, en fluisterde met schorre stem:

‘Moeder, beloof me één ding.... dat ge niet op het dek zult zijn, wanneer het gebeurt.... ik zou het niet kunnen aanhooren, dat ze mij mijn vonnis voorlazen, - wanneer gij het ook hoordet’....

‘Maar het zal niet gebeuren, Julio!’

‘O, zeker zal het! Wat komt het er op aan, zoo'n koloniaal zonder familie, zonder vader.... Wat doet het er toe, of die zijn naam, zijn eer, zijn betrekking verliest.... bah! er is immers niemand, die zich over hem bekommert!’

‘Maar er is een moeder!’ sprak ze ‘een moeder.... die zich wreken kan!’

‘Maar waarover zoudt ge u wreken.... dat ze mij gevangen zetten? Ik verzeker u,’ voegde hij er met een vreemden lach bij.... ‘ik verzeker u, dat zij daar het recht toe hebben. Want, o God.... als het in mijn macht was geweest, dan had ik reeds lang een moord gedaan; nu ge weet, moordenaars zetten ze gevangen’....

‘Julio, spreek zoo niet!’

‘Maar het is nog tijd om dien moord te doen. Ik kan mij nog wreken, bloedig wreken! Als ik maar wist, waar hem te vinden! Maar gij zult me helpen, niet waar, moeder? Als we hem eenmaal ontmoeten op onzen weg, dan zullen wij een straf uitdenken zoo vreeselijk.... zoo vreeselijk als alles, wat wij te samen geleden hebben’....

‘Mijn arm kind! O, beproef toch, beproef toch om te vergeven!’

‘Vergeven? Ha! Maar neen,- ge zoudt niet willen, dat ik hem vergaf! Gij ook, ge zult juichen, als hij daar kruipt aan mijn voeten, en als ik hem langzaam dood-

martel.... zooals hij ons langzaam gemarteld heeft'....

'Neen, neen, Julio'....

'Huichel niet, moeder,' barstte hij eensklaps in heftigen toorn los, 'huichel niet! ik kan niet verdragen, dat ge, even als die ellendige Europeaan, zoudt liegen en huichelen, alsof ge braaf en vergevensgezind waart! Ge haat, evenals ik, ge haat hem, met al wat in u is! Neen, spreek me niet tegen,' ging hij in woeste drift voort. 'Of denkt ge, dat ik het mij niet herinner, hoe, toen ik een kleine jongen was, hoe ge toen opvloogt, als een furie, om dien Europeaan, die u met vriendelijke woordjes kwam bezoeken. Denkt ge, dat ik het me niet herinner, hoe ge vlagen hadt van krankzinnige woede, als soms een officier bij grootpapa kwam? En later, toen die brief kwam, waarin hij weigerde mij zijn naam te geven, - hebt ge mij toen niet doen zweren, met vreeselijke eeden doen zweren 'dat ik me wreken zou?.....

En gij.... gij zoudt me willen vermanen tot zachtmoedigheid? ik zeg u, moeder, huichel niet tegen mij, ik kan het niet verdragen'....

Zij zag dat hij in die stemming verkeerde, waarin niets met hem was aan te vangen, en zeide, zoo zacht en toegevend mogelijk, een paar vriendelijke, bedarende woorden. Maar dit bleek olie in het vuur.

'Moeder,' riep de jongeling met plotseling wantrouwen.... 'ik zie het, gij ook, gij gaat mij afvallen. Gij ook, ge wilt liever den lafaard, den verrader sparen.... en uw kind opofferen.... immers, 't is maar een kleurling, een bastaard, dat kind! Een kleurling.... hem kan men trappen, hoonen, beleedigen, hem kan men door het leven zenden met het brandmerk der

schande op het voorhoofd.... wat deert het?.... hij heeft geen eer, geen eergevoel, geen naam?.... o, ik begrijp alles! Gij hebt hem nog lief, den verleider, die u verstiet, gij zoudt u gaarne weêr met hem verzoenen, immers hij is blank, en rijk en machtig misschien! Hij is blank en dus in uw oog van iederen smet bevrijd, hij'....

'Stil, Julio! O mijn kind! mijn kind! hoe kunt ge me zoo bitter grieven.'

In een oogenblik was hij verteederd, verteederd door hare tranen, door de diepe smart op haar gelaat, door die opgeheven handen, door dien droeven kreet.... 'Moeder.... vergiffenis! O, bedenk wat ik geleden heb, wat ik nog lijd en vergeef me! Moeder'.... hij fluisterde zoo zacht en teeder als een kind.... en strekte verlangend de armen naar haar uit.... het is donker, ze slapen allen, geef me nog één kus.... niemand ziet het, en ge behoeft u nog niet voor mij te schamen. Als ik onteerd ben, dan.... dan ben ik uw zoon niet meer.... dan'....

'O Julio! alsof een kind ooit onteerd kon zijn in het oog zijner moeder!' en ze drukte zijn gloeiend hoofd aan haar hart en streelde zijn donkere lokken en kuste het bewogen gelaat, tot alle bitterheid en toorn daarvan geweken waren.....

Een paar uur later ontving de overste een kort briefje, zoo bevelend, zoo dreigend, zoo geheimzinnig, dat hij niet durfde nalaten, wat hem daarin bevolen werd; d.i. den volgenden dag precies ten vier ure in den ochtend op het dek te verschijnen.

XLVI.

O, Liefde en Hartstocht, Liefde en Zonde;
Waarom noodlottig op deze aard
Zoo menigwerven gij - gepaard,
Het reine hart, de heil'ge sponde
Onteerend Edens lentegaard
Vernielend in een wreev'le stonde?

DE GÉNESTET.

Ze stonden, het hoofd hoog opgericht, de oogen onafgewend op elkaâr gevestigd, de ziel vol bitterheid, het bloed in gisting, op het punt den strijd te beginnen, die sinds twintig lange jaren was voorbereid!....

De bleeke, slanke vrouw, in haar donker gewaad, hijgend, bevend aan al haar leden, de handen saâmgedrukt, op de borst - alsof duizend handen het zwoegen dier borst hadden kunnen bedwingen! - De deftige man, het onbeweeglijk aristocratisch gelaat, kalm en rustig, als golden die brandende oogen tegenover hem, niet zijne misdaden.

Twintig lange jaren had ze haar smart, haar haat, haar wrok bewaard in die zwoegende borst; zij had die met zich gevoerd over den oceaan, zij had die onveranderd, neen! duizendmaal vermeerderd, weêr me-

degenomen naar het land harer geboorte, - en nu - nu ze tegenover het voorwerp van dien haat, dien wrok staat, nu beeft ze en - zwijgt.....

‘Mevrouw Helmberg, ik herhaal mijn vraag, waartoe hebt ge me dit onderhoud verzocht?’

De overste spreekt op dien gemaakten, ijskouden toon, die dubbel onnatuurlijk klinkt, tegenover die vrouw, met haar brandende oogen. haar gespannen zenuwen, haar doodelijke bleekheid, zij blijft hem dan ook aanstaren, als had ze hem niet verstaan, en ten derdemale dringt hij er op aan, dat ze hem verklaren zal, waarom ze dit onderhoud verzocht.

Eensklaps wordt alles wilskracht en leven en bezieling in haar, - het beven en het zwijgen is voorbij.... het is nu geen oogenblik, om aan haar aandoeningen toe te geven, zijn taal heeft haar eensklaps herinnerd, waarvoor ze hier is gekomen.... in de schemering van het vroege ochtenduur, vóór een der andere passagiers.

‘Julio! Julio! Julio!’ zoo suist het haar in de ooren, en ze spreekt: ‘Waarom ik u om dit onderhoud vroeg? O, Eduard!’ en na een pauze: ‘Hadt ge me dan niet herkend?’

‘Natuurlijk herkende ik u’ zegt hij koeltjes.

‘En toch.... geen woord, geen blik! God.... wat kan ik dan nog verwachten voor mijn kind?!’

De laatste woorden heeft ze zoo zacht uitgesproken, dat hij ze niet verstaat, zij drukt de handen voor het gelaat en zinkt op een stoel neder, terwijl van Berkesteyn met groote schreden op en neêr gaat; nu en dan blijven de koude grijze oogen rusten op de gestalte, die onder het wicht harer smart ineen krimpt, maar zonder eenig medegevoel, - schijnbaar ten minste. Ein-

delijk noemt zij de handen weg van voor de oogen en vraagt op onbeschrijfelijk aandoenlijken toon: ‘Maar, Eduard, is Trudy Freilig dan geheel dood voor u?’

‘Geheel, mevrouw Helmberg.’

‘De vrouw, die ge zóó hebt lief gehad, vergeten?’

‘Juist, mevrouw Helmberg, vergeten.’

Zij staart hem aan, als wil ze het masker van ijskoude onverschilligheid, waarmeê hij zijn gelaat bedekt heeft, doorboren, maar hij heeft zich voorgenomen, dat het niet zal doorboord worden, en teleurgesteld wendt zij zich af.

Toch, ze moet, ze zal haar doel bereiken, het koste wat het wil! Staat niet de eer, de toekomst van haar kind op het spel? Nogmaals dus het beproefd! Nogmaals! ‘Eduard,’ vraagt ze met de zachte smelting in den toon harer stem, die hij zich zoowel herinnert, als de muziek, die den schoonsten droom zijns levens vergezelde. ‘Eduard, hebt ge dan alles vergeten, de dierbare plek, waar we elkaâr het eerst zagen, het huis van mijn vader, uw kleine luitenantswoning.... Is 't u niet soms, of ge straks tusschen de palmen het boschje zult zien verrijzen, dat ons tot plaats van rendez vous diende? O, Eduard, dat waren gelukkige dagen!.... Toen kon ik nog gelooven, dat gij Trudy lief hadt, toen waart ge zoo goed, zoo vriendelijk.... toen.... toen....

Er is een welsprekendheid in de vrouwen van het Zuiden, in den gloed harer oogen, in de lichtbewogen trekken, in het beurtelings krullen en samentrekken der gevulde lippen, die meêsleept; er is iets in de gebaren, in den onder de donkere tint half verscholen blos, dat aantrekt en vervoert; - van Berkesteyn, hoe-

zeer hij die gevaarlijke macht van ouds kent, onttrekt er zich niet aan, maar luistert.....

‘We waren zoo gelukkig.... als ge mij de mooiste bloemen bracht uit het bosch, of als we samen op het meer ronddreven in het maanlicht, of als we uitreden.... en de menschen zeiden, dat we zulk een mooi paar waren!’

Nog luistert hij....

‘O, Eduard, ge waart toen het schoonste, het edelste, het beste, wat ik ooit had gezien, ge waart mijn koning, mijn held, mijn God! Hoe lief had ik u! Ik had het zand willen kussen, waarin uw voetstap was afgedrukt, ik was als het blad van den boom, dat de koelte her- en derwaarts voert.... en gij waart die koelte.... voor u kon ik alles verlaten, mijn thuis, mijn vader’....

‘Waartoe dit?’ vraagt de overste, maar, meêgesleept door den gloed harer woorden, blijft zijn blik rusten op het nu warm getint gelaat, staart hij in die groote, fluweelzachte oogen, die nu zoo liefelijk hem tegen glanzen.

En, als had ze zijn vraag niet vernomen, gaat ze voort. ‘Herinnert ge u nog, hoe ik in de heldere sterrennachten uit mijn venster tot u kwam, en ge mij dan duizendmalen verzekerdet, en de sterren en de hemel tot getuigen riept, dat ik, ik alleen, uw vrouw zou worden.... Wat was het ons zalig, Eduard, zoo alleen.... onder den hemel, wij met ons beiden’....

De volle, roode lippen bleven half geopend, de zijden wimpers omsluierden de groote oogen, de geheele gestalte nam die houding aan, die het geheim is der Oostersche vrouwen, en Eduard van Berkesteyn werd teruggevoerd naar die liefelijke dagen, toen een jong, warm hart had geklopt aan het zijne, toen een glan-

zend hoofdje zich vertrouwelijk had genesteld aan zijn borst, toen hij het zindelijke kind had liefgehad met al de kracht zijner ziel, toen zij hem die liefde had geloond met algeheele overgave.... toen het zijn voornemen was geweest haar, de beeldschoone nonna, tot zijn vrouw te maken....

Hij staat nu naast haar en heeft haar hand gegrepen. ‘Trudy,’ zegt hij op gejaagden toon, - als schaamde hij zich voor zijne aandoening,.... ‘Trudy, wees verstandig! Waarom spreekt ge van dat alles? het dient immers nergens toe.... het is immers voorbij!’

‘Ja, maar, het is zoo zoet het mij te herinneren. O Eduard, hoe hebt ge me ooit kunnen verlaten! En dat voor die bleeke vrouw.... zonder hart, zonder bloed.... zonder liefde.... O Eduard!’

‘Trudy, stil, in Gods naam toch, stil! Straks komen de anderen op en ze zullen ons hooren. O, ge weet niet, hoe ik gestraft ben! Gij waart mijn eerste liefde, Trudy, gij zijt de eenigste geweest! Misschien zal het u troosten, als ik u zeg, dat ik nog oneindig, oneindig veel rampzaliger geweest ben, dan gij ooit hebt kunnen wezen.... ik heb u opgeofferd aan mijn eerzucht, Trudy.... God alleen weet, wat het me heeft gekost....’

Een glans van vreugde kwam op haar gelaat,.... zij en haar kind hadden dan niet alleen geleden,.... hij ook, hij had smart gekend, hij had zijn laaghartig bedrog geboet met ellende! Maar neen, ze mocht daaraan nu niet denken, hij was nu in de stemming, waarin zij hem, ten koste van zich zelve, had gebracht, zij moest nu van Julio spreken.... het oogenblik was gekomen!

Ze had hem aan vroeger dagen herinnerd, ze had

zijn naam genoemd met den vroegeren teederen klank, ze had met woorden en blikken gehuicheld, om hem in een zachtere stemming te brengen; het was gelukt, zij moest dus nu alles wagen.

‘Dat ge mij verstooten kondt, Eduard,’ zoo fluistert ze ‘ik had het u kunnen vergeven.... maar ons kind, ons arm, onschuldig kind!’

De bekoring is verbroken, - te spoedig verbroken! Met een heftigheid, die haar doet ontstellen, springt hij op.

‘Ha! zijt ge daarom tot me gekomen met lieve woordjes? Heeft hij u op mij afgezonden? Is het voor uw zoon, clat ge tot mij spreken wilt?’

‘Ge weet dan dat hij aan boord is?’ vraagt ze.

‘Natuurlijk weet ik dat.’

‘Hij? Julio, uw kind! En dat hij in hechtenis is?’

‘Ook dat weet ik.’

‘Beschuldigd van diefstal! Op het punt onteerd te worden, - uw eigen vleesch en bloed! En ge doet niets om hem te redden! Neen, ge zult hem zelf veroordeelen, gij, zijn vader!’

‘Natuurlijk zal ik dat. Spreek niet van dien Julio, als mijn zoon, Mevrouw Helmberg; hij is dat niet meer, sinds hij mij durfde beleedigen.’

‘O, Eduard! Eduard! was dat beleedigen, toen ik voor hem vroeg om een naam? Had uw arm, verstooten kind, zelfs daarop geen recht? O, zoo ge wist, hoe diep hij gebukt gaat onder zijn schande! Hadt ge hem dat geringe offer niet kunnen brengen, hem en mij, - die alles offerde voor u? die zelfs nooit aan mijn kind heb gezegd, wie zijn vader was? Maar - dat alles is voorbij! En nu, nu, wilt ge hem helpen, niet waar? nu zult ge medelijden hebben, is 't niet,

Eduard, medelijden met mijn armen, armen jongen?' Smeekend had ze de gevouwen handen en het betraand gelaat naar hem opgeheven, maar hij - wendt het hoofd af. 'Mevrouw Helmberg, ik ben niet voornemens mij ook maar in het minst te bemoeien met dien koloniaal.'

'O, Eduard, bij de liefde, die ge me eenmaal hebt toegedragen, bij de heilige eeden, die ge me eenmaal hebt gezworen, bij de herinnering aan mijn armen grijzen vader, wiens vloek ik om uwentwil mijn geheele leven moet torsenen, genade! genade!'

De eerste flauwe stralen der morgenzon verlichtten haar met tranen overstroomd gelaat, toen ze voor hem neêrzonk, om in haren zielsangst zijne knieën te omvatten; hij bedacht dat het zonlicht de andere reizigers wekken zou, dat ze hem wellicht op het oogenblik verrassen konden, en, met de hem eigene vrees voor het maken van een dwaas figuur, keek hij angstig rondom zich, 'Mevrouw Helmberg, wat ik u bidden mag, geen scènes!'

'Eduard! Hij is uw zoon!'

'Mevrouw Helmberg, ik ken dien Julio, van wien u spreekt, niet! Het is mij volkomen onverschillig, wat er van hem wordt.'

'O God, mijn arm kind!' kreunde ze.

Ruw, dubbel ruw wellicht, wijl deze strijd met de vrouw, die hij eenmaal beminde, hem te zwaar werd, stootte hij haar van zich, zij stortte voorover op den grond en bleef onbewegelijk liggen. Het gevoel van betamelijkheid, dat, ook in de meest belangrijke oogenblikken zijns levens, den heer van Berkesteyn niet verliet, noopte hem nu onmiddellijk de vrouw, die hij zoo

hard verstiet, beleefd op te heffen. Met dit doel naderde hij haar, maar, - woest als de vrouwen van haar ras zijn, wanneer haar hartstochten eenmaal werden opgewekt, stiet ze hem van zich en richtte zich met een krachtige poging overeind.

'Raak me niet aan,' kreet ze met rauwe stem, 'als ge mijn kind niet redden wilt, raak mij dan niet aan!

De overste deinsde ontzet achteruit. Hij kende het karakter der kleurlingen, hij wist dat ze lang getergd kunnen worden, zonder dat ze opstaan tegen hun onderdrukkers, maar ook dat, als eenmaal de grenspaal van hun geduld is overschreden, dat ze dan losbarsten in toomelooze, razende woede.

Hij wist dat de zachte, teedere Trudy, wier ziel hem had aangehangen met een zoo heilige, reine liefde, als ooit een vrouwenziel koesterde, - hij wist dat diezelfde zachte Trudy later aan vlagen van wanhoop had geleden, die aan krankzinnnigheid grensden, maar zóó - zóó had hij nog nooit een vrouw gezien....

Met een grooten sprong stond ze eensklaps naast hem, en op hetzelfde oogenblik had ze hem met krachtige hand in den schouder gegrepen. Haar vlammend gelaat was dicht bij het zijne, hij voelde den brandenden adem, hij zag de fijne neusgaten zwellen, de gloeiende oogen hem tegenflikkeren; hij trachtte haar van zich af te schudden, maar te vergeefs! Zij had zich aan hem vastgeklemd, als de panther aan zijn prooi. Hij bleef haar, bleek van schrik, aanstaren. Neen, dat was niet Mevrouw Helmberg, de in Europa beschaafde dame, neen, dat was Trudy Freilig, het inlandsch kind, dat, bedrogen en gehoond, den trouweloozen Europeaan rekenschap kwam vragen van zijne misdaden, van zijn bedrog,

met al de kracht en al den woesten hartstocht, dien haar ras gevoelen moet voor den blanken onderdrukker!

Eindelijk stiet ze hem van zich, eindelijk barstte een lang bedwongen stroom van verwijtingen los. ‘Gij kent Julio niet, zegt ge? Ge wilt hem niet helpen, zegt ge? Nu dan, ik zeg u, ge zult! Ge zult, ge zult!.....

Meent ge dat ik mij zelf zoo zou vernederd hebben en mijn doel niet bereiken? Want, mijnheer de overste, het was alles huichelarij, die woorden, die blikken van daar straks! ik haat u, ik haat u en uw ras, ik heb u duizend malen vervloekt en, zoo het niet om mijn kind geweest ware, dan had ik u vermoord in dit uur, liever dan u zoete woorden toe te fluisteren!’

‘Stil toch! stil! schreeuw niet zoo!’

‘Niet zoo schreeuwen? Wat verhindert me om het straks al den reizigers toe te roepen, welk een ellendeling ge zijt? Wat verhindert me om het iedereen te zeggen, dat de overste van Berkesteyn een van die vele lafhartige Europeanen is, die wel een vrouw verleiden en een kind het leven geven durven, maar den moed niet hebben ze voor de wereld te erkennen? Ge wilt mijn zoon, onzen zoon, niet redden; wat meent ge, rampzalige, dat ik me niet wreken zal....?’

‘U wreken,’ herhaalde hij werktuigelijk.

Zij keek hem lang in de oogen. ‘Ge zijt maar twee jaar in Holland geweest, hebt ge nu reeds vergeten, dat al wat van den Javaan afstamt, wraakzuchtig is. O, ge weet, ik heb ook javaansch bloed in de aderen, en het kookt en bruist in me, nu reeds twintig jaren lang.....

Hij had zich eenigszins hervat. ‘Maar, Mevrouw Helmberg,’ vroeg hij, kunt ge nu waarlijk meenen, dat ge

mij met die praatjes over vermoorden en vergiftigen vrees zult aanjagen, - ge weet, ik ben niet bang voor den dood!'

'Den dood? Bah! wie spreekt van den dood?' Mijnheer van Berkesteyn, mijn vader was een Europeaan, ik kreeg eene beschaafde opvoeding, ik heb altijd onder Europeanen geleefd, - kunt ge waarlijk meenen, dat ik niets ergers zou weten, om me te wreken op den man, die mij en mijn kind rampzalig maakte, dan den dood? En dan nog den dood door vergif....? zoo zacht, zoo gemakkelijk! Maar, neen, voor zoo onbeschaafd, zoo echt inlandsen, kunt ge mij toch niet aanzien!

'Wat wilt ge? Zeg, wat ge bedoelt,' vroeg hij meer en meer beangst.

'Ge hebt een dochter, niet waar, mijnheer van Berkesteyn?'

Hij sprong terug, als ware hij eindelijk door een der bliksems uit hare oogen getroffen.

'Clara? Haar?'

'Haar vergiftigen? Wel neen, niets van dat alles! Ik heb immers gezegd dat ik geen inlandsche, dat ik een beschaafde, een echt Europeesche wraak wou nemen. Begrijpt ge me nog niet? Nu dan luister, ze aanbidt haar vader; ze vereert, ze vergoodt hem....'

'O, Trudy....!'

'Ik zal haar een weinig inlichten omtrent dien vader!'

'Trudy?! Neen! Neen!.... O mijn God....'

'Noem mij mevrouw Helmberg, zooals daar straks.'

'Neen, neen, dat zult, dat kunt ge niet doen, o Trudy, zeg dat het u geen ernst was! zij heeft me zoo lief.... ze gelooft zoo onvoorwaardelijk in mij.... en

ik, ik heb maar één kind.... Trudy.... het is alles, alles, wat mij overbleef in het leven....!',

'Ik ook, ik heb maar één kind, Eduard.... het is alles wat mij overbleef in het leven....' zoo sprak ze hem tergend na.

'Maar hij,.... Julio is niet te redden! Zijn vonnis is zoo goed als geveld.'

'Ook Clara is niet te redden,' zeide ze vast.

'Trudy! genade, genade voor mijn arm kind!'

Ze barstte los in een vreeselijken lach! Ik verbaas me over u, mijnheer de overste! Genade....? Och, ik bid u,... ga even naar het vooronder en zie daar mijn zoon.... en vraag dan genade voor uwe dochter.... zoo ge durft!'

'Ik.... ik zou Julio redden, zoo het in mijn macht stond! Maar het is onmogelijk!'

'Het zij zoo! Gij zijt geheel vrij in uwe handelingen, - alleen - wacht u voor de gevolgen! O, mijnheer van Berkesteyn, het zal een prachtig tooneel zijn.... De zoon onteerd, de trotsche nek van de dochter gebogen.... gebogen tot den grond! Want, ik zal haar niets besparen, niets! dat verzeker ik u! Ha, ik zie het voor me.... het zal een heerlijke wraak zijn! heerlijk....'

Hij huiverde voor die vrouw! de dochter der inlandsche, bezield met een gloeienden haat jegens haar, onderdrukker, woest als de tijgerin, die haar jong verdedigt, gereed om ieder, die het durft aanvallen, te verscheuren. Het vernis van beschaving, dat het verblijf in Holland over haar hartstochtelijke natuur had verspreid, scheen plotseling weggevaagd en zij vertoonde zich in al de woestheid, maar ook in al de kracht, die haar; ras eigen is. Hij staarde haar aan, als verslagen, ver-

nietigd, en kon geen enkel woord voortbrengen, zoolang die flikkerende oogen op hem gericht waren.

‘En ge meendet dat ik u vergiftigen zou?’ zoo barstte ze eensklaps op nieuw los met een spotlach.

‘Neen, eerst als mijn zoon onteerd is, als uw dochter u vervloekt heeft.... dan zal ik vergif drinken en.... ik zal niets voor u overig laten!’

Of de heer Duriau, die juist de trap opkwam, de laatste woorden gehoord had, is twijfelachtig, maar zooveel is zeker, dat, toen hij de overste en mevrouw Helmberg in dit vroege ochtenduur te zamen zag, en nu plotseling zag scheiden met veel beteekende blikken en verbleekte gezichten, dat hij besloot ze in hef oog te houden.

XLVII.

Si l'effort est trop grand pour la faiblesse humaine,
De pardonner les meaux, qui nous viennent d'autrui,
Épargne-toi du moins le tourment de la haine;
A défaut du pardon, laisse venir l'oubli....

ALFRED DE MUSSET.

Clara van Berkesteyn zat dien morgen reeds sinds geruimen tijd in haar boek te staren, zonder nog een letter van den inhoud te hebben gelezen, toen ze een zachten voetstap hoorde naderen, en Mevrouw Helmberg naast haar stond.

'Stoor ik u niet, Jufvrouw van Berkesteyn?' vroeg deze, en haar stem beefde zoo, dat Clara verbaasd opzag, en, even als ieder, die dien morgen mevrouw Helmberg had aangezien, getroffen werd door de vaalbleeke tint, over haar gelaat verspreid en de zonderling vastberaden uitdrukking van de bleeke lippen.

'O neen, volstrekt niet. Wilt u dezen stoel? - U zijt immers niet ongesteld, mevrouw? u ziet er niets goed uit van daag. Vermoeid misschien?'

'Och, iedereen is wat gedrukt en ontstemd tegenwoordig, geloof ik,' antwoordde ze, zoo natuurlijk

mogelijk, ‘en ik schijn ook al niet aan de algemeene malaise te kunnen ontsnappen....’

‘Me dunkt, het vooruitzicht van naar uw vaderland terug te keeren, moet u anders juist prettig stemmen; het doet mij ten minste het minder aangename der reis bijna vergeten.... Indië is voor mij het land van beloften en ik verlang met ware sehnzucht naar het oogenblik, dat ik weêr den voet zal zetten op Indischen grond....’

‘Voor u is het dan ook geheel iets anders dan voor mij....’

‘Hoe dat?’ vroeg Clara, die volstrekt niet begreep, wat mevrouw Helmberg kon bedoelen.

‘O, ge weet, voor ons, kleurlingen, is Indië niet wat het voor u wezen kan.’

‘Maar, mevrouw,’ riep Clara lachend uit, ‘wat is dat toch voor een vreemd idée van u, om u zelve een kleurling te noemen! U zijt wat donker, ja.... maar een kleurling....!’

Met een toornige flikkering in het groote oog hief mevrouw Helmberg het hoofd op. ‘Het idée van mezelf een kleurling te noemen? En ben ik dat dan niet? Neen, God dank, daar is geen twijfel aan! Mijn moeder was een inlandsche, zuiver inlandsch, het is dus altijd maar de helft Europeesch bloed....’

‘U schijnt bepaald iets tegen dat Europeesch bloed te hebben,’ zei Clara, met de trotsche beweging van het hoofd, die ze zoo wel van haar vader had afgezien, ‘ik heb dit al vroeger meenen te bemerken.’

‘En zou dat wonder zijn, jufvrouw van Berkesteyn?’

‘Ik zie niet in....’ begon Clara met een toornigen blos. ‘Ziet ge niet in dat al wat inlander, al wat half

bloed is, den blanke haten moet,' riep de nonna zich geheel vergetend, 'ziet ge dat niet in? Hebt ge dan in al die jaren, die ge in Indië doorbracht, niet gehoord, niet opgemerkt? o Ik weet beter. Ik weet dat uw hart u soms moet gezegd hebben, hoe de Javaan, dien gij bevelen gaaft, eigenlijk niet geboren is om u te dienen, maar om te heerschen, zelf te bevelen in zijn eigen heerlijk land! - Ik weet beter! Als ge de arme, afgetobde koelies zaagt voortdrijven naar hun werk, - naar het werk ten voordeele van den blanke, - dan hebt ge in hun oog die stille, onderdrukte smart gelezen, die ieder Europeaan een blos naar de wangen moest jagen....'

'Ja,' zei Clara, 'ja er is iets aandoenlijks, iets treffends in die onderwerping van den inlander, iets, dat ons een gewaarwording geeft, alsof we dwingelanden waren, maar.... de Javaan heeft ons voor zooveel te danken, dat we waarlijk niet beschaamd voor hem behoeven te staan. Hebben wij hem niet al de genietingen der beschaving gebracht?'

'En hem daardoor de tevredenheid ontnomen met het eenvoudige, het verlangen naar vroeger onbekende weelde?'

'Hebben wij hem niet vrijgemaakt van de onderdrukking der inlandsche vorsten?'

'Gelooft ge niet, dat het ons volk beter te verduren zou zijn, tot het uiterste te worden getergd door iemand van zijn eigen stam, dan geregeerd door een vreemdeling?'

'Och, mevrouw, laat ons nu geen rekening houden met de domme wenschen van een half ontwikkelde natie. U weet zoo goed als ik, dat ze aan ons bestuur veel te danken hebben, zonder onze tusschenkomst

zouden hier nog steeds de rijstvelden onbewerkt blijven, nog steeds hongersnood en pest heerschen....'

'Misschien.... maar we zouden de vrijheid hebben!'

'Wat er van zij,' riep Clara driftig uit, 'de menschen, waartoe u zoo gaarne wilt geacht worden te behooren, de kleurlingen, en onder hen vooral de vrouwen, trekken voordeel te over van den Europeaan. Zie eens welke prachtige huwelijken, half beschaafde nonna's somtijds doen met Hollandsche heeren!'

'Ja, om zich later diep ongelukkig te gevoelen in een positie, waarvoor ze door opvoeding en beschaving begrijpen niet berekend te zijn, en die hen dwingt allerlei dingen te doen, strijdig met hun half wilde natuur. Maar laat ons aannemen, dat die huwelijken met Europeanen over het geheel niet zoo ongelukkig zijn, vergeet ge dan die arme, inlandsche meisjes, die haar eerste jeugd, haar schoonheid en menigwerf haar liefde aan den Europeaan schenken, met wie ze jaren samenwonen, die haar een plaats geven in hun huis, in hun hart, bijna gelijk staande met die eener echtgenoote, wier kinderen hem vader noemen, - en die da op eens verstooten worden; - teruggestuurd naar de kampong!'[1)]

'Ja, dat moet hard wezen, bitter hard!' zuchtte Clara. 'En dan die arme vrouwen, die gelooven, dat ze bemind worden, wie haar minnaar bezweert, dat hij voornemens is haar te trouwen en dan.... verlaten worden.... met haar kind!'

'O, maar dat gebeurt zelden of nooit! U moogt van de Hollanders zeggen, wat ge wilt, mevrouw Helmberg, maar zoo gemeen zult ge niet beweren dat ze zijn.... Zulke gevallen behooren tot de uitzonderingen!'

1) Dorp.

Mevrouw Helmberg staarde het meisje aan met een blik vol deernis. O, moest zij het slachtoffer zijn der wraak, die reine maagd, die zelfs niet gelooven kon aan de laaghartigheid van de menschen in het algemeen, moest zij gedwongen worden om te gelooven aan die haars vaders? Moesten dat schuldeloos kind de reine oogen worden geopend om te staren in een poel van zonde, schande en ellende?

Een oogenblik slechts aarzelde ze, toen dacht ze aan haar eigen verwoeste jeugd, haar eigen vermoorde onschuld, aan haar zoon, - en met vaste stem sprak ze: ‘O, het gebeurt niet zoo zeldzaam als ge denkt... ik heb daarvan meer dan één treurig voorbeeld gezien, het treurigst zeker was dat van mijne vriendin.... mijn beste vriendin.’

Clara, die in de stemming, waarin ze gewoonlijk verkeerde, niet eens nader gevraagd zou hebben, was nu eenigszins opgewonden door het besproken onderwerp en zei dringend.... ‘Één uwer vriendinnen? wat was dat?’

En mevrouw Helmberg begon: ‘Mijn vriendin was de dochter van een verbintenis, zooals we daar even bespraken. Haar vader, een Duitscher van goede afkomst, was naar Indië gekomen om fortuin te maken; hij bracht het niet ver, maar werd toch eindelijk pakhuismeester, en men geloofde algemeen, dat hij juist genoeg had om van te leven, zonder rijk te zijn. Toen hij ongeveer tien jaar in Indië was, trouwde hij de Javaansche vrouw, met wie hij had samen geleefd, niet om harentwil, maar om der wille van zijn eenig kind, dat door dit huwelijk het recht verkreeg, zijn naam te dragen. Hij beminde dat kind afgodisch, hij gaf haar een uitmuntende opvoeding, zij werd bediend en gekleed en geëerd

als een dame....' ze werd aangebeden door iedereen....'

'Clara, lieve, ik.... ik moet u even spreken!'

Het jonge meisje zag verbaasd op, toen haar vader voor haar stond, bleek, ontroerd, met verwilderde haren en een zonderling geneglígeerd toilet.

'Papa, waarom zijt u naar boven gekomen, de dokter had u zoo gezegd, wat rust te nemen!' Zij stond haastig op, en zich beleefd naar mevrouw Helmberg keerend, ging ze voort:

'Neem me niet kwalijk, mevrouw, ik kom dadelijk bij u terug, ik moet even dezen ongehoorzamen zieke naar beneden brengen. Papa, u zijt waarlijk onwel, u beeft, waar u staat....'

Hij liet zich door haar weg leiden, als een kind en, in zijn hut gekomen, vleide zij hem neêr op de bank, en schudde zijn kussen terecht, en verzorgde hem met die duizend teedere zorgen, die slechts de liefde bedenkt....

'U moet wat slapen, papa!'

'Ik kan niet slapen, ik heb in geen dagen een oog gesloten,' zei hij afgemat. 'Lieve, ik.... ik.... o, Clara, mijn kind!' en hij trok haar tot zich en omhelsde haar met groote teederheid.

'Papa, wat scheelt u toch? wat is er, papa? Laat mij den dokter roepen.'

'Neen, geen dokter! Het is niets, mijn kind. Ik wil niet slapen, maar ik zal wat rust nemen, - om u genoegen te doen. Beloof me dan één ding, dat ge bij me zult blijven, dat je me niet verlaten zult, - dat ge mijn hand niet zult loslaten....'

'Goed, papa, met alle pleizier! Neem even in, papa!

en ze bood hem een lepel van den drank, door den dokter gegeven.

De overste nam het geneesmiddel en hield de oogen wijd geopend, en praatte druk, zoo druk en met zulle een zenuwachtige gejaagdheid, dat Clara ongerust werd en vreesde voor koorts. - Om hem echter niet boos te maken, antwoordde zij nu en dan een enkel woord, en nu ging het voort alles door elkaâr, over de wereldtentoonstelling te Weenen, over de Fransche revolutie, over het leven aan boord, over de laatste opera en den nieuwsten roman, over hun toekomst in Indië....

‘Misschien ware het beter geweest, maar in Europa te blijven,’ zei Clara eindelijk.

‘Waarom dat?’

‘Uw kwaal was daar bijna geheel genezen; nu we in de warmte terug komen, is alles weêr in de war.’

‘Neen, neen, Clara het zal gauw beter gaan, - er zijn koele plekjes genoeg in Indië, voor menschen met hartziekte. - Beter gedaan met in Europa te blijven? Hoe kunt ge het zeggen? En mijn carrière dan? 't Is een mooie tijd voor het leger, Clara, heel mooi, heel interessant, die oorlog met Atjeh zal bevordering brengen, - als ik kolonel ben of generaal, - dan gaan we terug naar Europa, Clara, eerder niet!’

‘Goed, papa. Maar ga nu wat slapen, wilt ge?’

‘Neen, neen,’ zei hij met iets zoo angstigs in zijn gelaat, dat het meisje er van ontstelde, ‘slapen.... dat niet! Waar is uw hand, Clara? Laat me een poosje de oogen sluiten, het licht is zoo fel!’

De kalmeerende drank werkte, meer nog de doodelijke afgematheid, die het gevolg was der spanning,

waarin hij had verkeerd.... de laatste dagen vooral. Want, hoe ongevoelig de overste zich ook getoond had in de tegenwoordigheid van mevrouw Helmberg, - toen zijn kind daar tegenover hem stond, zoo trotsch, zoo krachtig, toen hij dien fieren kleurling in het gelaat zag, dat in fijnheid van trekken, ook voor het meest adellijke niet behoefde onder te doen, toen was er plotseling iets ontdooid in zijn hart, toen was een zonderling gevoel van teederheid en deernis met dien jongeling hem komen bestormen, toen was er een stem geweest, een stem, die hij lang tot zwijgen gebracht waande, die daar sprak voor den armen verstooteling, die rechten had, heilige rechten, tot nu toe schandelijk miskend. Hij had beproefd Julio vrij te krijgen, in zoo verre hij dit onopgemerkt doen kon, en hij wilde het nog wel beproeven, als het ten minste mogelijk was, zonder te kort te doen aan zijn plicht en zijn waardigheid als militair, maar niemand mocht dit vermoeden, zelfs Julio's moeder niet; hij schaamde zich voor zich zelven over het greintje gevoel, dat nog in hem was overgebleven.

Hij sluimerde zeer onvast, zeer onrustig, als iemand, die door zware droomen wordt gekweld, - bij de minste beweging, die Clara maakte, greep hij steeds krampachtiger haar hand vast; nu en dan steunde hij overluid, dan weêr kermde hij, als leed hij hevige pijn, enkele malen sprak hij half verstaanbare woorden: Clara.... ga niet heen! Clara, geloof haar niet.... ge weet wel.... haar met de brandende oogen.... Mijn kind, ze wil u vergiftigen.... houd mijn hand vast.... ik ben bij u.... lieveling.... zij zal u niets zeggen.... ik ben bij u!’

Zoo ging het met telkens langere tusschenpoozen, tot hij eindelijk in een kalmen rustigen slaap viel. De bel voor de lunch, nu de rijsttafel, luidde. - Clara gevoelde grooten eetlust, daar ze dien morgen nog niets gebruikt had, maar ze durfde niet opstaan om de baboe te gaan roepen, daarenboven had ze haar met eenig waschgoed naar vóór gezonden en zou het niet gemakkelijk wezen, haar bij zich te krijgen in dit oogenblik van drukte. Na een poosje werd aan haar deur getikt; en een der bedienden bracht haar een bord rijst met toebehooren, precies zooals zij alles het liefst at; verbaasd vroeg ze, wie dat zoo had uitgezocht? ‘Jufvrouw Huigen heeft het me gegeven.’ Nu had de goede jufvrouw Huigen misschien van heel veel dingen verstand, maar geen greintje idée van een goede rijsttafel, en Clara begreep dus dat de persoon, die naast jufvrouw Huigen aan tafel zat, dit met zooveel zorg moest hebben klaargemaakt, die persoon was de dokter.

Zou hij dan toch nog met genegenheid aan haar denken? Zou hij haar niet haten, zou hij misschien vermoeden, dat ze ook leed....? Ze peinsde daarover terwijl ze haar maal gebruikte, zoo goed zoo kwaad het ging, met haar eene hand in die haars vaders. Toen ze van de warme spijzen had gegeten, en van het gezonden bier gedronken, en nu eens had gebloosd dan weêr haar hart luider had voelen kloppen van vreugde bij de gedachte, dat hij dit alles zoo lief voor haar had bezorgd, - gevoelde zij op eens hoe warm, hoe benauwd het was in de hut. Zij verlangde even te kunnen opstaan, eens een andere houding te kunnen aannemen, maar zij had het hem, die daar sliep, zoo vast beloofd, ze wilde haar belofte houden.

De tafel was afgeloopen, het was weêr stil geworden in het salon, en alleen het geloop der jongens en het wasschen der borden werd nog gehoord, weêr verliep een uur, ze zou blijven, tot hij wakker werd en dan wat lucht gaan scheppen, want ze kon het haast niet langer uithouden. Nog een half uur! Waar bleef toch die baboe? ze kon haar ten minste een glas water aanreiken, want ze zat als een gevangene.

Eindelijk werd er zacht op de deur getikt. Clara was zoo zenuwachtig geworden door die pijnlijke wake, dat ze haast het ‘binnen’ niet kon uitbrengen, ook bleef ze onbewegelijk zitten en zag niet om.

Het was de dokter, die binnentrad.

Hoe gaat het papa?’ vroeg hij, zooals hij het iedere andere jonge dame zou gevraagd hebben.

‘O, vrij wel! Hij heeft nu haast drie uur geslapen; eerst onrustig, daarna kalm!’

‘Dat zal hem goed doen, hij was in een zeer overspannen toestand. Maar voor u is het minder goed, hier in deze benauwde hut te zitten....’

‘Ik had beloofd zijn hand vast te houden en niet weg te gaan!’

‘Maar u zijt zenuwachtig en vermoeid. - ik zie het aan uw kleur; ga een luchtje scheppen; - geef mij die hand maar.... langzaam, langzaam!’

Voorzichtig behendig maakte hij Clara's bevende vingeren los uit den krampachtigen greep haars vaders, hij legde zijn eigen hand voor de hare in de plaats, met een paar beleefde woorden en een vermaning om voor haar gezondheid te zorgen. Zij beefde aan al haar leden, zij zou alles gegeven hebben voor één woord, één blik; hij zat daar op hare plaats, vriendelijk, vol

zorg, vol attenties, maar zoo koud, zoo vreemd....

‘Ik zal hier blijven, tot u terug komt,’ zei hij dringend ‘u kunt gerust gaan, u hebt het noodig!’

Er was iets in haar, dat zich verzette tegen die onnatuurlijke, die stijve, die gedwongen verhouding, zij wilde beproeven of er dan geen middel meer was, om dat, kort geleden nog zoo gevoelig, hart eenigszins te treffen.

‘Ik hoop dat jufvrouw Huigen boven is, ik zou haar zoo gaarne bedanken voor het lekkere bord rijst, dat ze me wel heeft willen bezorgen’, - zei ze met bevende stem, - het was overheerlijk!’

‘Ik geloof dat u haar op haar gewone plaatsje vinden zult; zij houdt niet van middagslaapjes, dat is te Indisch!’

Deed hij het met voordacht? Geen woord, geen blik! wist hij, hoe hij haar het best kon vernederen, het pijnlijkst grieven en pijnigen, had hij haar karakter doorgrond en begrepen, dat dit de weg was haar terug te brengen tot hem, met gebogen hoofd en verootmoedigd hart. Neen, hoewel hij zeker geen beter middel had kunnen uitdenken, hij handelde niet volgens een vooraf berekend plan, maar hij handelde uit een gevoel van beleedigde waardigheid, hij wilde niet wederom als smeekeling staan tegenover haar, die hem zoo wreed had teruggestooten, hij stelde zijn burgertrots tegenover die der patricische jonkvrouw, die zijn naam had geweigerd. Clara had nooit gedacht, dat er ook nog zoo iets bestond als ‘burgertrots’, als die fiere hoogmoed, die den eenvoudigsten man kan sieren, als hij het bewustzijn met zich omdraagt van achtenswaardig te zijn, en dus recht te hebben op achting en eerbied,

eerst veel later leerde zij dien kennen en waardeeren.

Zij verliet de hut met bonzend hart en kloppend hoofd, en toen ze boven kwam en de frissche koelte haar om het gloeiend aangezicht speelde, gevoelde zij, hoe noodzakelijk het geweest was, dat de dokter even haar plaats innam.

Er waren weinig dames boven, - de meesten deden haar middagdutje. Alleen jufvrouw Huigen, die in een stil hoekje zat te breien, stond even op om Clara wat eau de cologne aan te bieden; - zij zag er zoo geéchauffeerd uit, vond ze. Al spoedig wat opgefrischt, was Clara juist voornemens de plaats naast papa weêr te gaan innemen, toen mevrouw Helmberg haar naderde. ‘O, ik dacht wel dat u terug zoudt komen, jufvrouw van Berkesteyn, u hebt me daar straks zoo plotseling verlaten....’

‘Ik hoop dat u het niet onbeleefd vondt, mevrouw; Papa is niet heel wel, en dan heeft hij altijd dubbel behoefte aan mijn gezelschap.’

‘O neen, volstrekt niet! Te meer daar het nu immers ook een geschikt oogenblik is om u het beloofde verhaal te doen.’

‘Mevrouw,’ zei Clara ietwat verlegen, ‘eigenlijk moet ik dadelijk weêr weg. Papa wacht me en....’

‘O neen, daar komt uw papa immers reeds aan.’

‘Hemel! ja, papa schijnt wakker geworden; - was ik maar bij hem gebleven,’ riep Clara ontsteld.

‘Wel, overste,’ zoo sprak mevrouw Helmberg reeds op luchtigen toon, den heer van Berkesteyn toe, toen deze zijn dochter nog niet eens genaderd was, ‘u komt mij en jufvrouw Clara toch niet ten tweedenmale scheiden? Niet waar, ik mag haar toch wel eerst de geschiedenis

uitvertellen, waaraan we reeds van morgen zijn begonnen?' voegde ze er vriendelijk bij.

De overste wierp haar een blik van gloeienden haat toe en zichzelven geheel vergetend in zijn zielsangst, antwoordde hij haar niet, dan door op ruwen norschen toon tot Clara te zeggen: 'Kom meê, kind!'

Het meisje, weinig gewoon zoo te worden toegesproken, rees ontsteld overeind. 'Papa, wat is er? o, Dokter!'

Van Raven deed een poging om het gevoel van angst voor naderend onheil, dat zich meer en meer van hem. meester maakte, van zich af te schudden, en zei schertsend: 'Mijn hemel, jufvrouw van Berkesteyn, zie me niet zoo verwijtend aan! Ik zweer u, dat ik mijn belofte gehouden heb, als een tweede Albrecht Beiling. Ik zat doodstil op uw plaats, toen de overste met een schrik wakker werd, en - volstrekt naar boven wilde. Er was niets in staat hem terug te houden.'

'U hadt mij noodig, niet waar, papalief? Kom dan; laat ons samen....'

Maar de overste stond niet op, toen Clara hem haar arm bood, hij was uitgeput op een stoel neergezonken, en Mevrouw Helmberg zeide nu op beslissenden toon:

'Neen, uw papa wil liever een weinig in ons gezelschap blijven. Kom, jufvrouw van Berkesteyn, kom, dokter, zet u toch; mijn verhaal is veel te lang om het staande aan te hooren!'

En dan, in de doodelijke stilte, die op haar woorden volgt: 'Een van mijn hoorders kent, geloof ik, mijn geschiedenis al. Is 't niet, overste? Wat ik vertellen wilde is de geschiedenis van Trudy Freilig.'

XLVIII.

Wie kannst du ruhig schlafen,
Und weisst ich lebe noch?
Der alte Zorn kommt wieder,
Und dann zerbrech ich mein Joch.

HEINE.

Het was drukkend warm, en ledig en doodstil op het oogenblik. Doodstil. Toch, indien ze het eens hadden uitgesproken, wat daar omging in hunne zielen, de vier personen, die daar bij elkander zaten, er zou een luid gerucht zijn opgestegen naar de brandend heete wolken; er zou een gillen zijn geweest van doodsangst en een kermen van zielesmart, en een zuchten van wanhoop en een weeklagen van berouw; er zouden bekommerde vragen zijn gedaan, ingegeven door een onbestemde vrees, en boven alles zou de woeste schaterlach hebben uitgeklonken van haat en wraak.

Maar het was doodstil en niets verstoorde die stilte, tot Mevrouw Helmberg eindelijk begon te spreken; kalm afgemeten, als had ze ieder woord vooraf berekend, bestudeerd: ‘Zooals ik aan jufvrouw van Berkesteyn reeds zeide, de Nonna, wier geschiedenis ik u zou verhalen,

was de dochter van den pakhuismeester Freilig en de vrucht van diens samenleving met een Javaansche vrouw. Haar vader had, zooals de meeste Europeanen, het voornemen die vrouw te verstooten, - zoodra hij in de gelegenheid kwam een blanke te trouwen, maar toen zijn kind opgroeide, en hij dat kind lief kreeg met een afgodische liefde, besloot hij om harentwil de moeder te huwen. Zijn geheele ziel hing aan dat eenig kind; hij offerde alles willig voor haar op, hij zwoegde en werkte en spaarde voor haar, - juist zooals sommige vaders voor hun ‘zuiver Europeesche’ kinderen doen; - dit met een blik vol beteekenis op den heer van Berkesteyn, die echter het diepgebogen hoofd niet opheft. ‘Nu dan hij trouwde de moeder van het kind en was overgelukkig in het bezit van zijn kleine Trudy, en geloofde, arme man! dat er geen verstandiger, liever, mooier meisje bestond dan zijn dochter.’

‘En was ze mooi,’ vroeg van Raven, die, hoewel hij het onheilspellende flikkeren van mevrouw Helmberg's oogen en de zenuwachtige gejaagdheid in den heer van Berkesteyn niet zonder bekommernis had opgemerkt, volstrekt niet op de gedachte kwam, welke de geschiedenis zijn zou, die deze ging verhalen. Wel herinnerde hij zich levendig ieder woord van hetgeen Vuiste hem dien avond in den maneschijn had toevertrouwd, maar hij had den naam van de vrouw niet gehoord. ‘Was ze waarlijk mooi?’ herhaalde hij.

De menschen noemden haar uren in den omtrek de mooie dochter van den pakhuismeester,’ zei Mevrouw Helmberg, zoo kalm alsof zij sprak van een dame, die voor eeuwen bestond. ‘Maar de overste kan u daaromtrent inlichten; hij heeft haar gekend....’

‘Ja papa! Hebt u haar gekend? Toe vertel eens, hoe zag ze er uit?’

Een blik van machtelooze woede naar de vrouw, die hem dus durfde tergen en martelen, en op schorren, zachten toon antwoordde van Berkesteyn.

‘Zij was de mooiste nonna, die ik ooit heb gezien.’

‘De mooiste nonna! Onthoud dat wel, jufvrouw van Berkesteyn, de mooiste nonna en haar vader was maar een pakhuismeester, en haar moeder maar een Javaansche vrouw; dus toen ze ongelukkig werd, - o, God alleen weet hoe ongelukkig! - toen de arme vader, die zoo trotsch had durven zijn op zijn mooie Trudy, half krankzinnig rondliep om den verrader van zijn kind te vermoorden, toen was dat alles vrij belachelijk, immers, die vader was maar een pakhuismeester, de moeder maar een Inlandsche vrouw, en zulke lui behoeven er toch waarlijk zooveel gerucht niet van te maken, als men hun eenig kind, haar geluk, haar eer, haar zielevrede rooft....’

‘O, mevrouw, zei Clara op dien zachten toon, die nu vooral zoo zonderling afstak bij mevrouw Helmberg's gejaagd en zenuwachtig spreken, o, mevrouw, zeg toch zulke dingen niet; u verbittert u zelve en beschuldigt anderen van een laagheid, die Goddank niet bestaat!’

‘Denkt ge dat?’ vroeg mevrouw Helmberg met een vreemden lach. Ik moet zeggen, mijnheer van Berkesteyn, u hebt bij uw dochter het geloof aan de menschheid wel weten te bewaren.

't Is te hopen dat het niet spoedig geschokt zal worden!’

‘Ja dat is te hopen,’ antwoordde de vader op doffen toon.

Op dit oogenblik werd de dokter weggeroepen.

Het kindje van mevrouw Baaldijk was ongesteld en, ofschoon alleen een weinig meer moederlijke zorg voldoende zou zijn geweest om het volkomen te genezen, zond de nu zeer beangste en voortdurend schreiende moeder telkens om den dokter. Wel, hij was er voor, zei mevrouw Baaldijk, hij werd er voor betaald, hij moest het kind maar eens een drankje klaarmaken! mijn hemel! waar voor ging er anders een dokter meê?

Van Raven stond langzaam en ongaarne op; Clara, die zich hoe langer hoe meer beklemd en beangst gevoelde, had hem kunnen smeeken om bij haar te blijven, maar hoe had ze het gedurfd tegenover dien koel beleefden man, die op eens scheen vergeten, dat ze ooit iets anders voor hem geweest was, dan - een medereizigster.

Neen, ze wilde zich niet meer voor hem vernederen, en ze staarde voor zich uit, toen hij met zijn gewone beleefdheid tot mevrouw Helmberg zeide: ‘Het spijt mij zeer, dat ik nu het slot van uw verhaal niet hooren kan, maar mevrouw Baaldijk zal mij het eerstkomend halfuur niet loslaten. Later dan, hoop ik.’

Nauwelijks was de dokter weg, toen mevrouw Helmberg met een plotselinge gejaagdheid voortging:

‘De pakhuismeester dan gaf zijn dochter een uitmuntende opvoeding; geen school, geen meesters, geen boeken konden voor haar te duur zijn; ze moest volkomen een dame zijn, en toen ze zestien jaar was, ontbrak daar dan ook weinig aan. Is het wel, mijnheer van Berkesteyn?’

‘Zij was uitmuntend geëduceerd,’ zei deze zeer zacht.

‘Er was meer dan één onder de jongelui op de plaats,

die Trudy Freilig tot vrouw begeerde, maar zij, ze verkoos een jong luitenant, dien ze liefhad, met een liefde.... O, jufvrouw van Berkesteyn, u zijt nog jong, God beware u, dat ge ooit zoo zoudt liefhebben! Een liefde als die, ze verscheurt en verteert innerlijk, ze doet het arme hart uitbarsten in felle vlammen en dan - als asch en tonder ineenstorten....

Ze zou zijn vrouw worden! Ze was met al haar beschaving, met al wat ze geleerd had, dom genoeg om te gelooven aan hetgeen hij haar wijs maakte, en, o God, ze was zoo gelukkig, ze hing hem zoo teeder aan, met geheel haar ziel.... Ik geloof dat hij haar ook beminde. Maar, - de duivel van den hoogmoed had zich genesteld in zijn eerzuchtig hart en - ging ze met opeengeklemde tanden voort, ‘ge weet, voor den hoogmoed, de eerzucht, het aanzien, daarvoor offert de Europeaan alles op, zijn liefde, zijn bruid, zijn vader of moeder, zijn geweten....’

‘O, mevrouw Helmberg! Wat hebben die Europeanen u toch misdaan?’

‘Wat ze me misdaan hebben? Ze vraagt, wat ze me misdaan hebben, die Europeanen! Hoort ge dat, mijnheer van Berkesteyn?’

De schelle toon harer stem, de woeste spotlach, de zonderlinge gloed in haar oogen, de heftigheid harer bewegingen, maar meer nog, het voortdurend zwijgen van den overste, vervulden 's meisjes hart met een doodelijken angst, het koude zweet parelde haar op het voorhoofd, en in vreeselijke spanning ving ze de woorden van mevrouw Helmberg's lippen, toen deze voortging.

‘Nu dan, de luitenant was een Europeaan en -

schoon hij aan haar verbonden was door banden, die ieder man van eer als onverbreekbaar beschouwt, schoon hij bemind werd, zooals hij nimmermeer zou bemind worden, - hij offerde haar op aan zijn eerzuchtige plannen.... Ja, ze was wel zijn eerste liefde, zijn vrouw voor God, maar - ze was een nonna, de dochter van een pakhuismeester, ze kon hem geen fortuin aanbrengen en geen titels en geen bevordering en geen protectie.... dus....'

Op zekeren morgen, - o, 't was een vroolijke zonnige morgen, - ontwaakte zij met de zekerheid dat hunne liefde de vrucht had gedragen, die ze zoozeer had gevreesd; ze schreef dadelijk aan haar beminde om hem deelgenoot te maken van het geheim....

Mevrouw Helmberg zweeg geruimen tijd; haar bleek gelaat werd loodkleurig en strak als dat van een doode; - toen barstte ze plotseling los en riep op schrillen toon: 'Ze kreeg haar briefje terug; - mijnheer was vertrokken.'

'Vertrokken? Waarheen?' vroeg Clara ontsteld.

'Naar Batavia! Om zich van daar in te schepen naar Holland! Hij had verlof tot herstel van gezondheid; zijn lever was aangedaan. En, in Holland gekomen, lachte hij om die lichtgeloovige nonna en om haar dwazen vader, dien pakhuismeester, die zoo trotsch durfde zijn op zijn eenig kind en, zooals ik u zeide, dat de Europeanen doen, hij offerde alles aan zijn trots en - huwde een rijke adellijke dame.

'Papa,' riep Clara eensklaps uit, ontsteld door de uitdrukking op het gelaat haars vaders, 'papa, u vermoeit u veel te veel; u moet naar beneden gaan.... kom toch! ik zal u gezelschap blijven houden....'

Een oogenblik hief de overste het hoofd op, als zaghij uitkomst; maar hij ontmoette de oogen van mevrouw Helmberg en wist - dat er geen uitkomst was.

‘Dank u, Clara,’ zeide hij zacht, ‘ik zal hier blijven.’

‘O mevrouw Helmberg,’ smeekte Clara nu, ‘ik bid u, vertel niet verder.... ik geloof....

‘Wilt ge niet hooren, hoe het met Trudy Freilig afliep? O, ik vergat, het was geen Europeesche.... Wat kan ook u zulk een kleurlinge interesseeren?’

‘Nu dan - laat mij verder gaan. Het meisje geloofde niet aan zijn ontrouw, zij geloofde niet aan zijn vertrek, tot ze zijn naam zag onder die der vertrokken passagiers. Toen hield ze vol, dat hij terug zou keeren, dat hij haar schrijven zou, dat hij nimmer een ander dan haar zou toebehooren.... en zij las het in de nieuwsbladen, dat hij was getrouwd. Toen - scheurde ze haar hart open, en rukte haar liefde daaruit, en zette in de plaats daarvan een altaar, waarop het eeuwig vuur van den haat brandde....’

‘Arme, arme vrouw,’ zuchtte Clara.

‘Neen, neen! toen nog niet! Later.... Later!.... Is een vrouw ooit arm, zoolang ze een kind heeft? Kan er een smart zijn, zoo zwaar, dat de glimlach van een kind haar niet verlicht? Zijn er tranen, zoo bitter, dat kinderhandjes ze niet droogen kunnen? Neen, immers, neen!.... En hij was zulk een prachtig kind, haar zoon; zoo fier, zoo sterk dat zelfs zijn vader trotsch op hem had kunnen zijn.... Haar zoon troostte haar en o, ze was weêr gelukkig en tevreden in zijn liefde, en vroeg niets dan hem, haar lieveling, haar trots, haar vreugde, te behouden!.... Arm kind! hij had een hard lot, al de liefde zijner moeder kon hem daarvoor niet

behoeden! U, jufvrouw Clara en uw vader, zal dat natuurlijk heel dwaas en eigenlijk wat ongepast voorkomen, maar het was toch zoo, - die oude pakhuismeester had eergevoel! Zijn arm grijs hoofd was gebogen en is nooit meer opgeheven, sinds Trudy's kind geboren werd, hij verweet haar niets; hij zorgde en werkte nog steeds voor zijn lieveling, hij schreide dikwerf met haar, maar hij ging niet meer, zooals te voren, wandelen en rijden met zijn ‘mooi meisje’, zooals hij haar eenmaal noemde, en hij sprak haar naam niet uit tegen vreemden....

Maar zoo goed als hij voor Trudy bleef, zoo haatte hij haar kind ‘het gebroed van den verrader’, zooals hij den armen jongen noemde; dat kind, die getuigenis hunner schande, was hem een doorn in het vleesch en soms, wanneer het knaapje hem onverwacht onder de oogen kwam, geraakte hij in zulk een woede, dat de moeder tusschenbeide moest komen om hem met geweld aan den ouden man te ontrukken....

O, hoe oneindig, oneindig veel leed ze voor dat kind, maar - hoe gewillig ook! En hoe ruimschoots vergoedde hij het door zijne liefde!

Er werd meer dan eens aanzoek gedaan om Trudy's hand, maar ze was vastbesloten nooit te trouwen, niet, omdat ze den vader van haar kind nog liefhad; ze verfoeide hem, - maar omdat ze altijd bleef hopen dat hij wellicht nog eens tot haar zou terugkeeren om hun zoon zijn naam te geven. Eens deed men haar een huwelijksaanbod, onder voorwaarde, dat ze het kind naar Europa zou zenden, - zij weigerde; - indien haar vader dat kind reeds zoo mishandelen kon, wat zou dan een echtgenoot, wat zouden vreemden niet doen?

Neen, ze zou wachten tot de oude man stierf, ze wist dat hij veel geld had bijeengegaard en, eenmaal dat geld machtig, - dan zou ze met haar zoon naar Holland gaan en hem officier laten worden, en.... aan zijn vader vragen om een naam.

Eindelijk leerde zij een rijken ouden grondbezitter kennen, die haar vader groote voordeelen beloofde, zoo die zijn dochter tot een huwelijk met hem wist over te halen; - zij weigerde en er hadden heftige tooneelen plaats tusschen vader en dochter; - het kind, dat voor al de geldzuchtige plannen des vaders een struikelblok bleek, werd verwenscht, gescholden en mishandeld.... En nu, jufvrouw van Berkesteyn, zeg nu: arme vrouw....

Juist in deze dagen van spanning werd Trudy ernstig ziek; ze lag dagen aaneen geheel buiten kennis en, toen ze eindelijk hersteld en naar haar lieveling vroeg, - toen.... was hij weg.....

'O God, dat is verschrikkelijk,' riep Clara ontsteld.

'Niet waar? niet waar?' vroeg de verhaalster met zoo diepe, radelooze smart in haar oogen, alsof ze eerst op dit oogenblik het gemis van haar kind had ontdekt. 'Niet waar? overste, verschrikkelijk.'

Geen antwoord van dien gebogen man, met de bevende handen, met het hoofd op de borst gezakt, en de brandende lippen half geopend, als om adem te scheppen!

Clara zag of hoorde niets meer dan mevrouw Helmberg. 'En wat deed ze?' vroeg het meisje bevend.

'Wat ze deed? Wat ze deed?.... Zoudt ge ook vragen wat een Europeesche vrouw deed in zulk een geval? Neen, immers! Nu, weet dan, jufvrouw van Berkesteyn, de kleurlinge draagt ook haar kind onder het

hart, ze brengt het ook met smarten ter wereld, ze voedt en verzorgt het ook met de beste krachten van haar lichaam en ziel.... ze is ook moeder!.... Wat ze deed? O, ze vloog langs de wegen en gilde het uit in de bosschen en over de bergen, dat ze haar kind hadden geroofd, en ze brak des nachts de huizen open om te zien, waar ze het verborgen hadden.... En ze vloekte haar vader, wijl ze geloofde, dat hij het had vermoord....

En toen ze was uitgeput en geen kracht meer had om te schreeuwen, toen kroop ze langs den weg, en riep alle moeders aan om toch te zeggen, waar haar kind was,.... als zij ten minste naar haar wilden hooren, want de meesten ontvluchten haar: men zeide dat ze krankzinnig was!'

'Was ze dat?'

Of ze het was?' herhaalde nu mevrouw Helmberg met dwalenden blik. Ja, ik geloof het wel. Of nog erger dan dat misschien, - ik weet weinig uit dien tijd - alleen.... dat haar kind niet terugkwam!....

Vijf jaar later stierf de oude pakhuismeester. Toen hij op zijn sterfbed lag, - dwong Trudy hem om de waarheid te zeggen, - ze benauwde en beangstigde hem zoolang, tot hij het bekende, dat haar zoon in Holland was, en waar zij hem daar zou kunnen vinden, - als hij nog leefde, ten minste!

Trudy's vader had veel meer bijeengespaard, dan men vermoedde; - alles voor die dochter, die hem zijn laatste levensure verbitterd had. Ze maakte landerijen en huizen te gelde en ging haar zoon zoeken. Zij vond hem. Helaas! het was te laat! Getergd, verbitterd, - gelijk hij meende, door vader en moeder aan zijn lot overgelaten, zonder

naam, zonder hoop, was de arme jongen geheel verwilderd en vond de moeder nog slechts de overblijfselen, van wat zij zoo zorgvuldig had gekweekt, zijn edel hart, zijn groot verstand, zijn prachtig uiterlijk....

Ze deed wat ze vermocht om hem te redden, en hij keerde op het pad der eer terug, maar alleen zoolang zij hem vleien kon met de hoop, dat, wanneer hij zich goed gedroeg, zijn vader hem een naam zou schenken. Drie jaar duurde die proeftijd; toen schreef ze aan den vader, ze smeekte, ze bezwoer hem hun kind te helpen, te redden, - de vader weigerde.

Het vonnis was geteekend. De verloochende bastaard was niemand verantwoording schuldig voor zijne daden, hij zocht troost, waar verloren jonge mannen hun troost zoeken; een paar maanden na die weigering zijns vaders had hij dienst genomen als gemeen soldaat. Hij wilde naar Indië terug, hij wilde den dood zoeken in Atjeh. Maar, - hij wilde nog iets anders vóór hij stierf, - en daarom ging zijn moeder met hem mede - zij moesten zich wreken op hem, den vader!

‘En is hun dat gelukt?’ vroeg Clara ademloos.

‘Nog niet! Tot dusverre nog niet!... Maar - het oogenblik is nabij.... zeer nabij.

En dan met verheffing van stem: ‘Het oogenblik is gekomen.’....

Een doodelijke stilte. Dan klinkt de vraag, die het jonge meisje het bloed doet verstijven in de aderen en de handen afwerend uitstrekken, als ging een vreeselijke slag haar treffen....

‘Jufvrouw van Berkesteyn, wilt ge het weten, wie de man is die Trudy Freilig bedroog?’....

Als in een bangen droom was het, dat Clara haar

vader voor zich zag nederstorten op den grond, dat ze een verward geroep om den dokter vernam, dat ze hem zag wegdragen, dat ze de brandende oogen van mevrouw Helmberg onafgebroken op zich gevestigd voelde, dat ze telkens weder de snerpende, sissende stem hoorde die daar vroeg:

Wilt ge het weten, wie de man is, die Trudy Freilig bedroog?.....

En als in een bangen droom was het ook, dat ze het antwoord vernam: ‘Die man is uw vader!’

XLIX.

> Niets evenaart de wanhoop, die wij ondervinden, als wij tot de overtuiging komen, dat wij een voorwerp hebben bemind, dat onzes onwaardig was.
> MME DE STAËL.

Clara moest wat rust nemen, had jufvrouw Huigen gezegd, en de dokter had haar een zenuwstillenden drank voorgeschreven en haar ook vermaand om te beproeven of ze niet wat slapen kon; immers, ze had het zoo noodig na dien dag vol aandoeningen, na dat vermoeiend waken aan de zijde van haar vader, die daar ter neder was geworpen, uitgeput en machteloos, door een zoo hevigen aanval zijner kwaal, als zich nog niet had voorgedaan.

Het meisje was eindelijk, nadat van Raven beloofd had, den zieke geen oogenblik te zullen verlaten, naar haar hut gegaan om aan het welgemeend verzoek te voldoen. Maar - rusten, slapen....?

Wie onzer herinnert zich niet die bange dagen en duizendwerf banger nachten, wanneer onze geheele ziel in opstand was, wanneer onze tranen niet wilden op-

houden te vloeien, en onze vrienden ons zoo belangstellend aanraadden rustig en bedaard en kalm te wezen; wanneer ze ons met een hartelijk woord, een deelnemenden kus, alleen lieten in onze kamer - om wat te rusten; - wie onzer herinnert zich niet met een koude huivering, hoe, zoodra ze waren heengegaan, een heirleger van vreeselijke gedachten ons kwam bestormen, hoe akelige visioenen zich schaarden om onze legerstede, hoe het bloed ons werd teruggedreven naar het hart, het angstzweet ons parelde op het voorhoofd, en we nog de kracht vonden om de handen op te heffen ten hemel, maar geene woorden om de ter dood toe benauwde ziel uit te storten in het gebed....? 't Ware beter, zoo onze vrienden ons lieten voortgaan, zwoegen, werken, weenen, strijden, tot we er uitgeput bij neêrvielen; - het ware beter dan dat werkeloos uitgestrekt liggen op een leger, dat weldra een pijnbank wordt, en die stille kamer, die verkeert in een plaatse der verschrikking!

Immers, de orkaan legt zich niet neder, voor ze haar heftige stormwinden tot den laatsten toe heeft doen gieren, tot ze haar vernielingswerk heeft volbracht en haar rampen verspreid; - waarom de menschelijke ziel tot rust gedwongen, voor het oproer in het binnenste dier ziel is gestild?

Een kloppen aan de deur harer hut stoorde het jonge meisje in de lichte sluimering, die door akelige droomen nog afmattender was dan waken; de bewogen stem, die vroeg om te openen, bracht haar op eens, met vreeselijke helderheid, de ontdekking van dien dag te binnen; het was de stem, die van haars vaders schuld had verhaald.

Clara was haastig opgestaan om aan mevrouw Helmberg's verzoek te voldoen; ter nauwernood kon ze een kreet van ontsteltenis bedwingen, toen deze binnentrad en bij het schijnsel der kleine lamp haar woest en verwilderd gelaat vertoonde.

Mevrouw gaf aan dien kreet een geheel verkeerde uitlegging. Ja, ja, sprak ze haastig, ‘ik begrijp het, dat ge verschrikt, als ge mij ziet, mij, die u zulk een verdriet kon aandoen.... Maar, geloof mij, geloof mij, Clara.... ik kon niet anders.... ik moest zoo handelen!’

‘Er moet wel een zeer, zeer gewichtige reden zijn, om iemand te brengen tot zulk een daad,’ zei Clara; ‘o Mevrouw Helmberg’ ging ze op smeekenden toon voort, ‘het kan niet waar zijn, - dat alles, wat ge mij verteld hebt! Och, zeg toch, zeg toch, dat het niet waar is, - ik zou krankzinnig worden, als ik het gelooven moest.....’

‘Ik begrijp wat dit voor u is, jufvrouw van Berkesteyn! ik begrijp wat het zegt onze geliefden te moeten afwerpen van het voetstuk, waarop we ze plaatsten; ik begrijp hoe zwaar het valt en hoe lang we strijden tegen de waarheid, en - God weet, ik zou u nooit deze smart hebben aangedaan, indien het niet noodig ware geweest.... om der wille van - uw broeder!’

‘Mijn broeder.... mijn broeder,’ - herhaalde het meisje, als iemand, die van iets hoort spreken, maar niet recht verstaat, wat men bedoelt, ‘mijn broeder, zegt ge?’

‘Ja, het kind dat uw vader verstiet, tegelijk met mij, Trudy Freilig,’ zei mevrouw Helmberg op vasten toon, terwijl ze haar gloeienden blik op Clara liet rusten.

‘O mijn God,’ kermde het meisje, en drukte beide handen voor het gelaat, ‘o mijn God, is het dan toch waarheid geweest?’ En waar is hij, die broeder? Wie is hij?’

‘Het is Julio. De koloniaal, wien ik het leven redde.’

Clara's hooge gestalte kromp ineen; langen tijd hief ze het gelaat niet op, dat met een gloeiend rood was bedekt, eindelijk, alles rondom zich vergetend, riep ze in de overgroote bitterheid harer ziel uit: ‘Die man, - mijn broeder!’

De vrouw, de moeder, tegenover haar, sprak geen enkel woord; ze klemde de handen vast op elkaâr en vloekte innerlijk ‘den hoogmoed dier van Berkesteyns. Maar ze zweeg: Julio's redding hing af van Clara's hulp.

Wanneer deze een oogenblik aan de inblazingen van haar trotsch hart had toegegeven, haar uiterst kiesch gevoel zeide haar onmiddellijk, hoe zeer hare ondoordachte woorden, de moeder van hem, dien ze golden, grieven moesten, en op zachten toon begon ze nu: ‘U moet niet te veel acht geven op hetgeen ik zeg, mevrouw.... ik ben zoo verward, zoo ongelukkig.... ik weet ter nauwernood wat ik doe!’

‘Als ge Julio kendet, zoudt ge niet met zooveel minachting van hem spreken, dat weet ik. Gij behoeft u over hem niet te schamen; Clara, hij is goed, hij is edel. En o,.... hij is mijn kind, mijn kind, dat ik liefheb, zooals geen andere moeder.... o God! barstte ze eensklaps los, ik kan het niet verdragen, dat ze zoo over hem denken, hem zoo behandelen... allen, de vreemden niet alleen maar zijn eigen vader, zijn zuster.... de laatste, op wie ik heb durven hopen!’.....

‘Neen, neen!’ riep Clara nu, geheel meêgesleept

door de hartstochtelijke smart der arme moeder, ‘neen! wat de anderen hem dan ook mochten hebben aangedaan, ik zal een zuster, een liefhebbende trouwe zuster voor hem zijn.... ik zal goed maken, wrat mijn vader misdaan heeft! Maar, o, mevrouw Helmberg, heb geduld met mij, want - dit is een zware beproeving.... dit is wellicht meer, dan ik kan volbrengen..... Ge zegt, dat hij edel is en goed, en gij meent dat dit genoeg is, maar... dat is mij niet genoeg. Ik heb tot nu toe alleen liefgehad, en als mijns gelijken erkend, wie met mij gelijk stonden in rang en aanzien, wie, als ik in weelde leefden en geëerd en ontzien werden.... Ja, nu eerst begrijp ik, welk een trotsch, ingebeeld, bekrompen wezen ik was, - ik zal moeten strijden, - God alleen weet hoe lang en bang strijden, - voor ik mij zelve er toe brengen kan een man als Julio, lief te hebben als mijn broeder.... Mevrouw ik ben hoogmoedig geweest heel mijn leven lang, - heb geduld met mij, tot ik geleerd heb nederig te zijn.....’

Langen tijd bleven de beide vrouwen te zamen, de middelen beramende, om allereerst Julio te redden van de hem dreigende schande, - weinige uren later toch zou het vonnis worden uitgesproken, - en verder over de mogelijkheid, vader en zoon te verzoenen, en Julio den naam te schenken, waarop hij, volgens haar beider overtuiging, een heilig recht had. Met heete tranen dankte mevrouw Helmberg het jonge meisje, en Clara had zoo diep medelijden met de trouwe moeder, dat ze zich meer en meer tot haar aangetrokken en tot helpen geneigd gevoelde.

Er was geen tijd te verliezen. De eerste ochtendschemering vond haar dan ook bij het ziekbed haars

vaders, wachtende op zijn ontwaken. Hij sliep, of ten minste, hij lag rustig en stil, als iemand na hevige pijn, machteloos en in dien staat van afmatting en verdooving, die wel na aan den slaap grenst, maar niet, als deze, versterkt en verfrischt; zijn dochter boog zich over hem heen en bittere tranen werden gestort op haar sâamgeklemde handen.

O, dit was wellicht het zwaarste oogenblik harer beproeving; ze staarde hem in het gelaat, het gelaat dat haar zoo edel, zoo goed had toegeschenen, dat ze zoo lief had..... En, ze moest het nu gelooven, ze kon het zich niet meer ontveinzen, diezelfde lippen, die haar hadden gesproken van trouw en eer, ze hadden geloften gedaan om ze te schenden; diezelfde hand, die ze zoo duizendmaal met eerbied had gedrukt, had hij voor het altaar gereikt aan de eene vrouw, terwijl zijn liefde behoorde aan de andere; dat hooge, edele voorhoofd, dat haar steeds was voorgekomen als een schatkamer van groote en rechtschapen gedachten, had wreedheid en verraad geborgen, in dat hart, dat zij voor zoo rein en vlekkeloos had gehouden, was een plaats geweigerd aan zijn eigen vleesch en bloed, zijn ongelukkig kind. Wat zou ze niet hebben gegeven, om nog eenmaal aan hem te mogen denken als in vroeger dagen, die dagen, die haar nu zoo gelukkig, zoo rustig schenen met hun wederzijdsch vertrouwen, hun vast geloof....

En weêr kwam het in haar op, dat het alles een droom, dat het alles leugen was; ze wist de waarheid, ze kon niet langer twijfelen maar toch.... indien het nog eens bleek dat hij, de dierbare, onschuldig was, indien!....

Met hartstochtelijke opgewondenheid, greep ze zijn

beide handen in de hare, en terwijl de brandende tranen op zijn gelaat neêrvielen, kreet ze: ‘O papa, papa! Zeg dat ge niet schuldig waart!’

Eduard van Berkesteyn had een oogenblik de oogen geopend, maar hij sloot ze dadelijk weder, als ware het hem onmogelijk den blik zijner dochter te ontmoeten.

Dit was dan het uur, het meest gevreesde uur zijns levens, dat hij met al, wat in hem was, had trachten te voorkomen; het uur, waarin zijn dochter voor hem stond, om hem rekenschap af te vragen van zijne daden.....

Hij sluit de oogen met een trek van doodelijke afmatting op het bleek gelaat en zwijgt, terwijl het bloed hem naar het hart wordt teruggedreven.

Daar vliegt hem een gedachte door het hoofd; hij kan zich nog redden, hij kan mevrouw Helmberg's verhaal loochenen. Is die vrouw voor zijn dochter niet een vreemde, en heeft Clara niet geleerd in hem te vertrouwen, zijn woord te gelooven? Hij kan nog behouden, wat hem het dierbaarst is in het leven, - de liefde, de achting van zijn kind! - Slechts een korte pooze peinst hij hierover, - dan werpt hij het denkbeeld verre van zich. Een maand, een paar weken zelfs, geleden, - ja, zoo hij toen in hetzelfde geval had verkeerd, dan zou hij wel een middel hebben geweten om het gevaar af te wenden. Hij zou, b.v. gezegd hebben, dat hij zelden een vrouw ontmoet had, die zulke aardige sprookjes kon bedenken als mevrouw Helmberg, of hij zou met zijn koelen spotlach hebben gesproken van zonen, die plotseling komen opdagen, wanneer er een voordeeltje te behalen valt.

Maar nu, - het hert, dat reeds uren lang werd vervolgd in de hitte des daags, en eindelijk, na langen

tegenstand, in zijn laatsten schuilhoek werd teruggedreven, dat hert zou misschien nog wel de kracht hebben om zich op te heffen en te vluchten, als de bloeddorstige honden het naderen, maar het heeft den moed niet meer om zijn leger te verlaten, trillend en uitgeput wacht hij af....

En - vervolgd ten bloede toe, uitgeput en moedeloos, tot in zijn laatste wijkplaats teruggedreven, dat was op dit oogenblik de man, die zijn trotsch hoofd nimmer had gebogen. Het was met afgewend gelaat en bevende stem, dat hij eindelijk de stilte verbrak met de woorden, die Clara als haar doodvonnis in de ooren klonken: ‘Het is maar al te waar, kind!’

‘O God! dit is verschrikkelijk,’ kreet ze.

‘Ja, Clara, dat is het.’

‘Hoe hebt u, u, die toch zoo goed, zoo edel zijt, ooit zoo iets kunnen doen?’

Hij strekte de hand naar haar uit, en toen zij in dat bleeke, afgetobde gelaat staarde, toen hij zijn oogen op haar richtte, met zulk een diepe smart daarin, en zulk een aandoenlijke bede om medelijden, toen bestierven haar de woorden van verwijt op de lippen, en ze wendde weenend het hoofd af.

‘Kindlief,’ zeide hij zacht, ‘maar met iets ongewoon gevoeligs in zijn stem, ‘ge weet, ik ben te zwak om veel met u te spreken, - en waartoe zou het dienen? Ik ben er de man niet naar, om me bij mijn dochter te verontschuldigen over een misstap, die het niet aan haar staat om te beoordeelen, maar toch, - toch, Clara, kan ik het denkbeeld niet verdragen, dat ge mij voor schuldiger zoudt houden, dan ik werkelijk ben. Clara, gelooft ge mij nog?’

‘Papa?!’

‘Nu dan, toen ik Trudy verliet, toen - dit zweer ik u, - toen wist ik niet dat ze.... een kind onder het hart droeg.’

‘O, God dank, God dank!’

‘Ik vernam eerst toevallig van een vriend de geboorte van mijn zoon, eenige weinige dagen vóór mijn huwelijk met.... uwe moeder. Ik kon toen niet terug, zonder mijn reputatie te verliezen, - ofschoon ik gaarne gewild had!’

‘U hebt dan die arme mama nooit lief gehad?’

‘Ik ben goed voor haar geweest, Clara, laat u dat genoeg zijn.’

Het meisje zweeg en zuchtte; haar vader ging voort. ‘Nog iets: het is, zooals.... mevrouw Helmberg u zeide: ik heb haar in het geheim verlaten. Maar daarvoor was reden. Mijn ongesteldheid was van dien aard, dat de doktoren een onmiddellijk vertrek naar Europa noodzakelijk achtten; doch, zoo dikwijls ik van heengaan sprak, gaf zij zich aan zulk een wanhopige, zulk een radelooze droefheid over, dreigde ze zoo heftig mijn vertrek te verhinderen, dat ik ten laatste zelfs niet meer den moed had, met één woord daarvan te gewagen. Ik weet zeker, dat ze mij niet had laten heengaan, wanneer zij iets vermoed had....’

‘Maar - u had tot haar kunnen terugkeeren, en dan de moeder van uw kind, het meisje, dat u toch zoo lief had, kunnen trouwen. O, waarom moest mijn arme, arme moeder worden opgeofferd? Want ik begrijp het nu, zij is weggekwijnd door gebrek aan liefde. O, zij wilde het niet bekennen, hoezeer ze te dikwerf zoo bitter schreide, waarom ze mij raadde nooit te be-

minnen, omdat het zoo rampzalig maakt. Papa, als u die andere lief had, waarom trouwde u dan haar?'

'Waarom? Maar, Clara, omdat ze rijk was en barones,' antwoordde de overste, met dien cynischen glimlach, die anderen zoo wel van hem kenden, maar die voor zijn dochter nieuw en vreemd was. 'En,' ging hij op knorrigen toon voort, 'ik had zeker nooit verwacht, dat juist degene, die van dit huwelijk de grootste voordeelen heeft getrokken, dat juist mijn dochter mij daarvan een verwijt zou hebben gemaakt! Of hadt ge liever gezien, dat ik maar aan den eersten dwazen gril had gehoor gegeven, dat ik slechts naar de stem van mijn hart geluisterd had, en gij nu in armoede en ellende moest leven, in plaats van als een aanzienlijke dame, wie niets ontbreekt?'

'Ja, papa, dat had ik liever gezien,' zei ze vast.

'Dat bewijst dan niets anders,' antwoordde hij in hevigen toorn, 'dat bewijst dan niets anders, dan dat ge geen flauw begrip hebt van hetgeen ge verschuldigd zijt aan uw geslacht, aan den naam der van Berkesteyns.'

'Den naam der van Berkesteyns,' herhaalde Clara op zoo verschillenden, zoo hartstochtelijken toon, als haar vader nooit van hare lippen had vernomen, 'o ja dien naam! Daarom moest ook ik mijn geluk offeren! Niet waar, daarvoor moest ik den eenigen man, dien ik liefheb, dien eenigen, dien ik ooit liefhebben zal, hooren beleedigen? Ik mocht hem niet toebehooren! immers, ik droeg zulk een aanzienlijken naam. De van Berkesteyns! Ze mochten niet in één adem genoemd worden met die van zulke menschen als.... kooplieden en dokters!'

‘Als bankroetiers en zelfmoordenaars, Clara,’ zeide de overste, die nu zijn gewone zelfbeheersching en ijzige kalmte had herwonnen.

‘Juist, bankroetiers en zelfmoordenaars,’ hernam het meisje, op dienzelfden toon vol bitterheid en toorn, die daareven haar vader zoo pijnlijk had aangedaan. En dan, na een korte pauze richt ze eensklaps de doordringende oogen op den heer van Berkensteyn en vraagt: ‘Papa, een enkel woord. Wat komt u meer te veroordeelen, meer te verachten voor, de vader die levenslang werkt en zwoegt voor zijn zoon, die alle krachten inspant, om hem voorspoedig en aanzienlijk te doen worden in de wereld, die alles waagt, alles op het spel zet om hem rijkdom te verschaffen, wien dit mislukt, en die dan den moed niet heeft zijn schande te overleven, of de vader, - die zijn kind verstoot, hem zijn liefde, zijn hulp, zelfs zijn naam ontzegt, ja hem zelfs voor zijn oogen ziet te gronde gaan, zonder de hand uit te strekken om hem te redden?’

‘En ik, ik durfde nog hoogmoedig zijn!’ riep het meisje nu in droeve wanhoop uit, ‘ik, ik durfde nog met minachting spreken van zijn vader, ik durfde met opgeheven hoofd antwoorden, toen hij vroeg of de naam der van Berkesteyns dan zoo geheel smetteloos was.... Ik wist niet anders, maar hoe kondt u, u, met die schuld beladen, hoe durfde u nog trotsch zijn, nog met minachting neêrzien op anderen...?’

‘Clara, ge spreekt tot uw vader!’

‘Ja ik spreek tot mijn vader; tot mijn vader, dien ik heb geëerd en vertrouwd en bewonderd, meer dan eenig ander mensch op aarde! Vader, mijn vader,’ barstte ze eensklaps los, ik had u zoo lief, ik had u

zoo lief? O mijn God!.... Ik wenschte, papa, ik wenschte, dat we een van beiden gestorven waren, voor dit vreeselijk geheim openbaar werd....

‘Dat wenschte ik ook, kind?’

‘Zij bespeurde iets zoo vreemds aan den toon zijner stem, dat ze den zakdoek wegnam van voor haar gelaat en - wat zag ze? De koele, grijze oogen stonden vol tranen, hij had de armen naar haar uitgestrekt, maar, zwijgend, en als vreesde hij, dat ze weigeren mocht den schuldige te omhelzen, - met een kreet vol liefde en zielesmart wierp ze zich aan zijne borst.

Een uur later toen de zieke uitgeput in de armen zijner dochter was ingesluimerd, tikte de heer Halekamp wederom in groot uniform, - aan de deur der hut; hij kwam vernemen, wat de bevelen van den overste waren omtrent de beschuldigden.

‘Ge kunt naar eigen oordeel handelen, heeft hij gezegd,’ fluisterde Clara.... ‘alleen, papa.... was van opinie dat --- Julio moest worden vrijgesproken.’

‘Zeer goed,’ zei Halekamp, en Julio werd vrijgesproken.

L.

Oh, la grande fatigue que d'avoir une femme.
MOLIÈRE.

Wanneer men door een of andere toevallige omstandigheid vertoefde op een plaats, die aan de eene zijde een heel akelig, aan de andere een meer gewoon schouwspel aanbood, dan zou men als van zelf oog en oor richten naar die zijde, waar het akelige schouwspel plaats vond.

Zoo ging het ook mij, bij de beschrijving van hetgeen op de Elwine voorviel; terwijl ik de geheele aandacht mijner lezers bepaalde bij het drama, dat in de familie van Berkesteyn werd afgespeeld, hadden er verschillende comédies plaats op andere punten der stoomboot, comédies, die we onmogelijk onopgemerkt kunnen laten.

Het verliefde jonge paartje had gekibbeld, vrij hevig gekibbeld, - tot verklaring zij hier bijgevoegd dat ze beiden zeeziek waren -; mevrouw Vuiste ergerde zich nog steeds aan het weinig respect dat men haar, de ‘njonnja commandor,’ bewees. Mevrouw Krobs trachtte telkens weêr den vrede te herstellen en verviel, zoo

dikwerf die pogingen mislukten, in een dier woeste aanvallen van drift, die de omstanders voor haar leven deden vreezen. Kreisfelt gaf voortdurend ergernis door zijn gedecideerden toon, zijn heftig tegenspreken, als ook door - zijn vervaarlijk snorken, en verbaasde zich dan hoe de menschen iets tegen hem konden hebben. Duriau sloop en kroop door al die hoekjes en gaatjes, die hem tot het groote doel konden leiden, de overige passagiers tegen elkaâr op te zetten, iets, dat hem bij de gisting, waarin de gemoederen steeds bleven verkeeren, niet moeielijk kon vallen.

Lina Riethaag was ziek geweest, misschien van angst voor den man op het portret, maar nu vrij wel aan de beterhand, dat vooral was toe te schrijven aan de trouwe zorgen van Kitty en jufvrouw Huigen.

Met jufvrouw Huigen was het anders niet best gesteld, ja, zij was zelfs, - misschien voor het eerst van haar leven, - wanhopend en niet voor troost of opbeuring vatbaar. Door een, voor de arme ziel onvergetelijke, onoplettendheid van den soldaat, die bij haar als oppasser dienst deed, was op zekeren stormachtigen dag het patrijspoortje blijven openstaan, en - er waren één of meer groote zeeën in de hut geslagen, met dit noodlottig gevolg, dat eenige kleedjes, een koffertje, het werkmandje, de casette en nog enkele andere voorwerpen, - te veel om op te noemen, zooals jufvrouw Huigen zuchtend zei, - totaal bedorven waren. Totaal bedorven, ten minste in het oog der ongelukkige bezitster, wie het onmogelijk was iets aan te doen, of te gebruiken, waarop één vlekje te vinden, waarop niet ten volle het woord ‘innig keurig’ toepasselijk was.

Er was echter nog een andere oorzaak voor jufvrouw

Huigen's diepe melancholie; in zeker noodlottig oogenblik, had ze een blik geworpen in de keuken, zij had daar gezien.... enfin, wàt ze gezien had, is nooit bekend geworden, maar van dat oogenblik af aan was het haar onmogelijk geweest iets te gebruiken, dat in de keuken was klaar gemaakt en men zag haar nu voortdurend knabbelen op Huntley en Palmers beschuitjes, of chinaasappelen, - die in overvloed van Malta waren meêgenomen, - eten en seltzerwater drinken, een dieet, hetwelk tengevolge had, dat het goede mensch bij den dag vermagerde, en, hoe gaarne ze ook wilde, onmogelijk meer zoo voor iedereen alles kon zijn, als in het begin der reis.

Toen dan ook Lina Riethaag ziek werd, had jufvrouw Huigen het niet alleen op zich kunnen nemen voor haar te zorgen, en ze was in haar taak bijgestaan door Kitty. Kitty had haar vriendin opgepast met zooveel ijver, dat zij veel van de achting herwon, die ze wel eenigszins dreigde te verliezen, door haar voortdurend hengelen naar minnaars.

Men begon meer en meer van de altijd vriendelijke, altijd vroolijke en gedienstige Kitty te houden, men vond haar een goed hartelijk schepseltje, - net zoo'n vrouwtje om een huissloofje te zijn en haar man gelukkig te maken, - jammer dat ze niet trouwde!

Jammer dat ze niet trouwde.

Kitty ook vond het ijselijk, ijselijk jammer, maar behalve Kitty trok zeker niemand het zich zoozeer aan, als neef Bugg, - hij kon er daags niet van eten en 's nachts niet van slapen, - zoo jammer vond hij het.

Hoe meer namelijk onze vriend Insulinde en de beminnelijke Dollie naderde, hoe meer een doodelijke

angst hem aangreep, bij de gedachte aan de groote dwaasheid, die hij had begaan. Hoe zal Dollie het vinden? Wat zal mijn vrouw zeggen? Dat was voor Samuel Bugg, als voor zoovele getrouwde mannen, de levensvraag, het to be or not to be! 't Kon wezen, dat Dollie het niet goedkeurde, ja 't kon zelfs zijn, dat ze het gek, dat ze het schandelijk vond, dat ze niets van die Totok weten wilde, - en waar was dan zijn zielerust, de huiselijke vrede, de lang verbeide vreugde des wederziens?

O, hij herinnerde het zich nog zoo goed, nog zoo bizonder duidelijk, wat de lieve Dollie in gevallen als dit, al zoo deed om hem haar ongenoegen te betuigen. Hij wist het nog zoo goed, hoe dan voor eenigen tijd al zijn lievelingskostjes van de rijsttafel gebannen schenen, hoe in zulke dagen altijd toevallig de sleutel van de goedang te zoek was, als hij zijn vrienden wilde onthalen, hoe ook telkens van zijn, met zooveel zorg gekweekte, rozenboomen, de mooiste knoppen werden afgeslagen!....

En was het nog maar daarbij gebleven? Maar - Dollie zou hem uitschelden, en soms in tegenwoordigheid van de kinderen of de bedienden, haar allerliefste kleine handjes, voorzien van al die ringen, die zoo zeer deden, met zijn bolrond gezicht in onzachte aanraking brengen. En.... ze zou jaloersch zijn!

Jaloersch! Dollie jaloersch! - Al de opstanden en moorden, al de bandjirs en branden, al de amok en ketjoepartijen, waarvan hij ooit had gehoord, ze waren niets, volstrekt niets, in vergelijking van die vreeselijkste aller vreeselijkheden. Dollie jaloersch!

Doodsangst greep den armen Bugg aan, zoo vaak hij

zich dat voorstelde, het klamme zweet parelde hem in zulke oogenblikken op het voorhoofd, de haren rezen hem te berge....

Soms wrong hij de handen en noemde zichzelven met de vreeselijkste benamingen, want - dit kwam er nog bij, - waar het Dollie's jaloezie betrof, was zijn geweten niet zoo heel zuiver. Vroeger waren door de zwakheid van den echtgenoot reeds vreeselijke tooneelen voorgevallen, - wat zou het nu zijn? Nu.... nu hij in Amsterdam geweest was en in Brussel en in Parijs, - voor een enkelen keer zonder zoons en zonder nichtje, - en zich daar zoo bizonder had geamuseerd!

Dollie zou alles te weten komen, - hij begreep wel niet hoe het mogelijk was, maar zij kwam altijd alles te weten, - en zou haar toorn, haar billijke verontwaardigng niet nog duizendmaal verergerd worden, als hij een ongehuwd nichtje met zich bracht?

Neen, er moest iets bedacht, er moest gehandeld worden. De eenige handeling nu, die het dreigend gevaar kon afweren, dat was het vinden van een echtgenoot voor Kitty. Wanneer Dollie het arme nichtje werd voorgesteld als de verloofde van den een of anderen mijnheer, dan zou het vooruitzicht van de trouwfeesten, de nieuwe toiletten, en de lekkere kwe kwe's, die deze feesten noodzakelijk vergezellen moesten, haar met de onverwachte logée verzoenen, ja, het zou zelfs kunnen wezen, dat ze er mede in haar schik bleek te zijn.

Maar nu, die echtgenoot - hoe en waar hem te vinden?

De arme Bugg ging de jongelui aan boord eens na.

Van Raven: daar was geen kwestie van. Reeds lang

had Bugg opgemerkt, dat het hart van den dokter jufvrouw van Berkesteyn toebehoorde, en Kitty met haar in het strijdperk te brengen, dat zou moeite en tijd verspillen zijn.

Halekamp had eerst nog al iets van zich doen hopen. Maar het bleek al te duidelijk, dat deze heer, als een tweede Narcis, te veel verdiept was in zijn eigen bekoorlijkheden, het te druk had met het aanpassen van al de verschillende artikelen zijner uitrusting, - aan het laatste maakte Narcis zich, meen ik, nooit schuldig, - om zijn hart aan eenig meisje te kunnen hechten, veel minder aan Kitty, die, zooals hij reeds herhaald had verklaard, niet half aardig en niet half mooi genoeg was voor hem.

Bij Kreisfeldt, zoo redeneerde de beangste neef verder, bij Kreisfeldt zou misschien nog wel eenige kans hebben bestaan van welslagen, zoo niet die ongelukkige ‘blauwe page’ tusschenbeiden ware gekomen, om alles in de war te sturen, met haar lief gezichtje, - hier glimlachte de arme man, niettegenstaande zijn benauwdheid, toch even, bij de gedachte aan dat lieve gezichtje en het bekoorlijk persoontje, waarbij het behoorde, - ook zou het, meende hij, niettegenstaande dat, nog wel in orde gekomen zijn, zoo niet het gemoed van den jongen luitenant verbitterd ware geworden, door allerlei onaangenaamheden en daardoor ontoegankelijk voor zulke zachte en teedere aandoeningen als de liefde.

Nog restten twee ongetrouwde heeren, de planter en Duriau, - maar - ‘neen,’ zoo zeide Bugg tot zichzelven, ‘je bent wel een laaghartige vent, maar zoo diep zul je nog niet gezonken zijn, dat je je eigen nichtje een van die twee menschen tot echtgenoot opdringt.’

Maar was er dan geen ander? Ja, ja! Hoe was het mogelijk, dat Bugg nog niet aan hem gedacht had?

Altens, de ambtenaar ter beschikking. - Als Bugg maar vast eens over hem beschikte? Altens, - juist een man om te kunnen overhalen tot een huwelijk, juist een man om, als men hem zeide, dat hij trouwen moest, het ook te doen!

Hoe was het mogelijk, dat hij niet eer aan hem had gedacht? Maar het was nog tijd! Bugg peinsde, Bugg zuchtte, en eindelijk kwam hij op een idée.

Het was een prachtig idée, hoewel, - toen de beangste man zijn idée verwerkt en een plan daarnaar gemaakt had, - achtte hij zich verplicht op barschen toon tot zichzelven te zeggen, ‘'t is een mooi plan, dat is het, maar kerel, als 't je gelukt, dan heb je ook het weinigje achting, dat ik nu nog voor je koester, geheel verloren!’

De dag tot het begin der uitvoering van zijn idée bestemd, was een zeer warme dag, en misschien was het daaraan toe te schrijven, dat de heer Bugg geen oogenblik rustig kon blijven zitten, en telkens met zijn veelkleurigen zijden zakdoek zich het zweet van het gelaat wischte.

Een flink glas wijn, aan tafel gebruikt, scheen hem echter eenigen moed te geven, want kort na het diner begaf hij zich naar een groepje heeren, dat zeer gezellig zat te rooken en naar de prachtige tinten te kijken, die de pas verdwenen zon in de wolken had achtergelaten. Gaarne ruimde men den prettigen passagier een plaatsje in, en toen hij ook zijn sigaar opgestoken en wat over koetjes en kalfjes gepraat had, bracht hij met een behendigen draai het gesprek op zijn nichtje. Ja,

hij vond het heerlijk om Indië terug te zien, maar, hoe dichter men het naderde, hoe meer hij eigenlijk spijt had van jufvrouw Stark te hebben medegenomen. Niet dat het goede kind hem en zijn vrouw niet hartelijk welkom was, - integendeel, het zou vooral Dollie een waar genot zijn, haar altijd bij zich te hebben, maar.... hij zag er eenigszins tegen op, haar in een zoo geheel vreemd land te brengen, hij vreesde dat zij zich zou vervelen op zijn plantage, dat het Indische leven haar wellicht niet bevallen zou....

Kom, oude heer, geen bezwaren voor den tijd,' riep van Raven vroolijk, 'u weet hoe het in ons gezegend Indië bijna altijd gaat met Hollandsche meisjes, de frissche wangen en roode lippen doen daar opgeld, en ze zijn getrouwd, - voor ze het zelven recht weten.'

'Ja,' zei Bugg, terwijl hij peinzend den korten vinger aan zijn glimmend neusje bracht, 'ja, ge hebt gelijk, in een gewoon geval, ten minste. Maar met haar, - dan met plotselinge openhartigheid - 'ge zoudt dat zoo niet denken, maar ze is zoo verduiveld moeielijk te voldoen.'

'Och kom,' riep Halekamp, zijn ondragelijken neus zoo hoog mogelijk in de hoogte gestoken, jufvrouw Stark moeielijk te voldoen? Nu, vóór ik dat geloof!....

''t Kan wel zijn, dat ik me vergis,' zei Duriau nu, met zijn vreesachtig stemmetje, 'maar ik heb altijd gedacht: wie haar vraagt, die heeft haar!'

'Ik ken wel lui, die haar zouden vragen en n i e t hebben,' zei van Raven, geërgerd aan het onkiesche van Duriau's uitval, ofschoon hij het in den grond der zaak geheel met dezen eens was.

'Ik ken wel zulke lui hier aan boord,' zei Bugg.

‘Nu ja, de oude planter misschien?’ vroeg Kreisfeldt lachend.

‘Neen! Neen! Jongeheeren. Heertjes die.... nu, brisons là-dessus.

‘Toch zeker niet een van de officieren?’ vroeg Halekamp met een air, alsof zoo iets onmogelijk zijn zou.

‘Juist,’ zei Bugg nu steeds heldhaftiger, evenals de soldaat die zich eenmaal in het vuur gewaagd heeft, ‘juist, ze heeft bepaald iets tegen luitenants.’

‘Dan maakt ze wel een uitzondering op den regel,’ siste Duriau, ‘de vrouwen zijn anders zoo verzot op die mooie jas.’

‘Zou je het natuurlijker vinden, als ze op een koffiezak verliefden?’ vroeg Kreisfeldt, als altijd dadelijk gereed om zich beleedigd te gevoelen. ‘Maar om bij uw nichtje te blijven, mijnheer Bugg, als ze iets tegen luitenants heeft dan - dan is ze de grootste coquette, die er leeft.’

‘Ze heeft ten minste altijd het tegendeel getoond,’ riep Halekamp.

‘Enfin,’ zei Kreisfeldt nu eensklaps, op dien toon van wereldzatheid, die bij hem zoo allerdwaast klonk: ‘enfin, dat is de taktiek van de vrouwen, altijd huichelen, altijd veinzen!’ en dan met een diepen zucht: ‘ik ken ze!’

‘Maar,’ vroeg Halekamp nu, heeft ze iets tegen luitenants in het algemeen of tegen een van ons in het bizonder?’

Natuurlijk zou het blijken dat ze iets tegen Kreisfeldt had, immers, hij, Halekamp had zulke bewijzen van het tegendeel!

‘Och,’ begon Bugg nu, en hield zich of hij aar-

zelde, ofschoon hij den geheelen volzin, dien hij nu ging uitspreken, reeds lang had bedacht en gerepeteerd, ‘och, ik wou eigenlijk wel, dat we er niet over waren begonnen..... Enfin, Halekamp, ik weet, dat je een te verstandige jongen zijt om je over zoo iets boos te maken, - maar, onlangs, dat we zoo over de jongelui spraken, - we zijn erg vertrouwelijk samen, weet je,-toen zei ze zoo op eens: ‘Neef, wilt u wel gelooven,’ zei ze, ‘dat ik Halekamp niet zou willen hebben, al was hij in het goud beslagen?’....

Het jonge mensch sprong op van zijn stoel, scheurde een pand van zijn nieuw fantasiejasje en bespeurde het zelfs niet, zóó was hij buiten zichzelven. ‘Onmogelijk’ riep hij uit, onmogelijk!’

Bugg sloeg hem oplettend gade, eenigszins beangst voor de gevolgen, die zijn vraagstuk kon hebben; van Raven bracht zijn zakdoek te voorschijn, om ongestoord zijn vroolijkheid te kunnen botvieren, Kreisfeldt barstte uit in een schaterend gelach, Duriau genoot in stilte.

‘Onmogelijk,’ schertste van Raven, ‘Halekamp oordeelt het onmogelijk, dat een dame hem niet allerliefst vindt, - die is niet onaardig, hoor!’

‘'t Is een leugen,’ zei Halekamp nu. ‘Neem me niet kwalijk, mijnheer Bugg, maar ziet u, ik ben zoo vast overtuigd van het tegendeel....’

Bugg nam het niet kwalijk. Integendeel, hij knikte Halekamp zeer vriendschappelijk toe en zei, zoo bemoedigend mogelijk: ‘Je moet bedenken, beste jongen, er valt over de smaken niet te twisten en vooral de vrouwen, die zijn ijselijk raar op dat punt; zie je’ - hier werd Bugg's gelaat vuurrood, - zie je, ‘ze zegt

maar dood bedaard, dat ze je vervelend vindt,.... en dom en leelijk!'

Een vloek, zoo zwaar als geen zijner kameraden hem in staat achtte te uiten, ontsnapte den zwaar beproefden luitenant; toen gilde hij het bijna uit: 'Dat is te erg! Dat laat ik me door geen mensch zeggen! Wat verbeeldt jufvrouw Stark zich? Vervelend! dom! leelijk! 't Verwondert me dat ze me geen moordenaar en dief noemt! Wat denkt ze, dat ze maar alles zeggen kan? Natuurlijk dat ze me vervelend vindt, - ze kan mijn discours niet volgen, - ze begrijpt me niet, die eend!'....

'Ja, ziet u,' zei van Raven, die zich uitmuntend amuseerde met de domme verontwaardiging van den dandy, leelijk, dàt kan ik me maar niet begrijpen, hoe ze dàt ooit kan gezegd hebben?'

'Enfin,' barstte Halekamp nu los, 'dat verzeker ik u, mijnheer Bugg, dat ik het niet op me zal laten zitten. Te meer,' voegde hij er nu met zijn meest verwaanden lach bij, 'te meer, daar ik overtuigd ben dat, als ik maar den vinger naar haar uitstak, ze met beide handen zou toetasten.'

'Dat is nog zoo zeker niet, na hetgeen mijnheer Bugg ons daar verteld heeft' plaagde Duriau.

'Neen,' zei van Raven, 'dat dunkt me ook; ik zou er me ten minste in Halekamps geval liever niet aan wagen.'

'Dàt is zeker, een blauwtje loopen moet niet alles zijn,' meende Kreisfeldt.

'Mijnheer Halekamp schijnt mij niet te gelooven,' begon Bugg nu op eenigszins gebelgden toon, 'maar ik vrees dat hij liever niet zou onderzoeken of ik waarheid heb gesproken!'

‘Wel ja,’ riep van Raven, nu, ‘hak den knoop door, spreek zelf met het meisje, 't is nu toch voor je gevoel precies alsof ze je bedankt had! en, als je haar krijgt, heb je een goed vrouwtje. Bedenk, dat als je in Indië op een buitenpost zit, je misschien in geen vijf jaar een Europeesche vrouw te zien krijgt.’

‘Ik verwed eene fijne flesch, dat hij haar krijgt,’ riep Kreisfeldt.

‘En ik een anker champagne, dat hij haar niet krijgt,’ riep Bugg.

‘Ik houd het met Kreisfeldt,’ zei Duriau.

‘Ik ook,’ riep van Raven.

Al spoedig kwamen andere heeren informeeren, wat er toch gaande was en, tot groote verontwaardiging van Halekamp, was iedereen weldra volkomen op de hoogte gebracht van de zaak; wat den heer Bugg bewoog om nu reeds de beloofde champagne te schenken, bleef raadselachtig, maar, dit is zeker, dat hij het deed, en dat de heeren binnen korten tijd in een zeer opgewonden toestand geraakten.

Halekamp werd intusschen nu eens in zijn ijdelheid gegriefd, dan weêr, wat hij noemde, naar waarde geschat, eindelijk zoo gevleid, zoo in de lucht gestoken, dat hij eensklaps opsprong en met een vuurrood gezicht uitriep: ‘Ik zal dan de heeren eens toonen, of ik er de man naar ben om blauwtjes te loopen.’

En met groote, hoewel eenigszins onvaste schreden, stapte hij los op jufvrouw Stark.

LI.

In diesem uralten Naturkreislauf
Wird ewig die Welt sich drehen,
Und ewig unwandelbar, wie die Natur,
Wird auch der Esel bestehen.

HEINE.

‘Beste meid,

‘Antwoord van avond op a l l e s , wat je zal gevraagd worden: neen! Je toekomst, je geluk hangt daarvan af. Je weet, neef meent het goed met je. Zeg neen - ook al wordt je ten huwelijk gevraagd.

S.B.’

Dit briefje met potlood, zeer haastig en zeer onduidelijk geschreven, ontving Kitty ongeveer tegen acht uur. Het arme kind beefde aan al haar leden. - Ook al wordt je ten huwelijk gevraagd, - het stond er, - Wat kon neef bedoelen? Wat moest zij doen? Neen zeggen, als ze ten huwelijk werd gevraagd? Dat was te veel gevergd! dat was meer dan een mensch kon volbrengen! dat zou de zwaarste beproeving zijn van al de beproevingen, die haar reeds waren opgelegd! Neen zeggen op een huwelijksaanvraag! Nauwelijks was zij

wat van den eersten schrik bekomen, toen de heer Altens haar naderde met zijn gewonen wankelenden gang, wanneer hij verlegen was, en dat was hij bijna altijd, met zijn onhandige manieren en die blozende bedeesdheid, die hem echter over het algemeen meer een dwazen, dan onaangenamen indruk deed maken.

‘Jufvrouw Stark, ik wou u even vragen, heeft u dat almanakje ontvangen?’

‘Neen, mijnheer,’ antwoordde Kitty, hevig blozend bij de eerste leugen, die neef's briefje haar dwong uit te spreken.

Maar het was reeds te donker om een blos op te merken, en Altens riep verbaasd uit: ‘Hè, niet ontvangen? Hoe is dat mogelijk? Ik heb het toch den kellner gegeven om het u ter hand te stellen, zooals we van morgen afspraken.’

En dan tot doodelijke ontsteltenis van Kitty met verheffing van stem: ‘Heinrich, waar heb je dat boekje gelaten, dat ik je gaf om aan jufvrouw Stark te brengen?’

‘Ik heb het schon kebracht,’ antwoordde Heinrich. ‘Das Fraulein heeft het in Empfang genommen. Nicht waar, Fraulein?’

‘Neen,’ zei Kitty.

‘Bitte,’ begon de arme Heinrich, die volstrekt niet begreep, wat hij er van maken moest, toen Altens hem zeer verontwaardigd in de rede viel, en zeide, dat hij maar te zorgen had voor het terechtkomen van het boek.

Terwijl de burgemeesterszoon, diep gebukt onder deze valsche beschuldiging, vuriger dan ooit terug verlangde naar das Duitsche Vaterland, zeide Altens aan jufvrouw Stark, dat hij verbaasd stond over de brutaliteit van

dien jongen, haar in het gezicht iets te heeten liegen.

Enfin, 't zal een vergissing zijn,' zei Kitty met een goedhartigheid, die haar vriend ten zeerste bewonderde, 'hij zal een van de andere dames voor mij hebben aangezien!'

'Zullen we het dek een poosje op en neer wandelen?' vroeg Altens nu; (dit werd dikwerf gedaan aan boord der Elwine).

'Neen,' zei Kitty, 'dank u wel! Het is nog zoo warm,' voegde ze er bij om de weigering, wat minder onaangenaam te maken.

'Zoo straks dan?' vroeg de beleefde Altens.

'Neen, dank u! Ziet u, straks zal het misschien.... wat laat zijn,' zei Kitty, bijna radeloos.

De heer Altens stond op, niet zonder eenige waardigheid. 'Jufvrouw Stark,' zeide hij, 'ik geloof dat mijn gezelschap u minder aangenaam is heden avond, ik hoop dat u me niet kwalijk neemt, dat ik u daarmede lastig ben gevallen!'

'Neen,' fluisterde de arme Kitty.

Altens ging heen met zware schreden en een beklemd hart. Hij had in den laatsten tijd Kitty beschouwd, als een van de weinige menschen, die hem genegen waren, en hij was haar zeer dankbaar voor die genegenheid, en vond het zeer prettig om met haar een uurtje te praten of haar een dienst te mogen bewijzen.

Hij was een van die, door de natuur niet bevoorrechte wezens, die om hun leelijk voorkomen en weinige innemendheid, zoowel in het huisgezin als op de school worden achteruitgezet, en, van hun kindsheid af, anderen boven zich zien stellen. Zulke kinderen voelen zich gewoonlijk niet slechts ongelukkig bij het bewustzijn

hunner minderheid, maar zij beginnen langzamerhand zulke ongunstige gedachten omtrent zichzelven te koesteren, dat zij zich overal misplaatst gevoelen, terwijl een besef van eigenlijk te veel en voor anderen een eenigszins lachverwekkend of hinderlijk voorwerp te zijn, hen onhandig en verlegen maakt en voor zichzelven onaangenaam stemt. Geen teedere moeder, geen hartelijke zuster, hadden den armen Altens een betere opinie van zijn persoonlijkheid gegeven; een streng, veeleischend vader had hem altijd op zijn tekortkomingen, nooit op zijn verdiensten gewezen; het eenige meisje, dat hij ooit gewaagd had zeer eerbiedig en zeer op een afstand te bewonderen, maakte hem in een groot gezelschap belachelijk, en zoo had alles saâmgewerkt om hem geheel en al te berooven van dat gevoel van eigenwaarde, dat zelfvertrouwen, dat vooral voor den man zoo noodzakelijk is in het leven. Kitty's goed hart en die slimheid, die haar zoo bizonder eigen was, hadden haar gezegd wat den ambtenaar schortte, en, zoo dikwerf zijn uiterst teruggetrokken houding dat maar toeliet, had ze hem trachten te bemoedigen en op te beuren door een enkel vriendelijk woord, een hartelijk ‘goeden morgen,’ ja zelfs, toen zij iets beter met elkaâr bekend werden, door hem een weinig eau de cologne of een stukje chinaasappel aan te bieden; kleine attenties, die hem ook eindelijk den moed hadden gegeven, om, was het dan ook blozend en bevend, haar ook eens een beleefdheid te bewijzen, hetzij door het klaarzetten van een stoel, hetzij door het aangeven van een kop thee, of het halen van een glas limonade; eindelijk bracht hij de heldhaftigheid zoover van een praatje met haar te komen maken.

Kitty vond toen het oogenblik gekomen om hem op deelnemenden toon te vragen, waarom hij toch altijd zoo stil en teruggetrokken was.

‘Och, weet u,’ had Altens aarzelend bekend, ‘ik heb zoo'n idée, dat ik vervelend gevonden word; de heeren ontloopen mij altijd....’

‘Maar de dames dan?’

‘O, jufvrouw Stark! De dames! Alsof ik niet wist, dat ik veel te leelijk en veel te onhandig ben om ooit bij de dames in den smaak te vallen!’

Toen had Kitty hem weten te beduiden, dat hij volstrekt zoo leelijk niet was, en dat de dames veel meer letten op aardigheid en prettig praten dan op uiterlijk.

‘Maar aardig praten, dat kan ik ook niet,’ riep de arme jongen in wanhoop uit.

‘Probeer het maar eens,’ had Kitty volgehouden.

En Altens had het geprobeerd met dit gelukkig gevolg, dat hij zich steeds meer vrij en op zijn gemak gevoelde in Kitty's tegenwoordigheid, een betere opinie van zijn talent om met dames om te gaan begon te krijgen, ja zelfs met groot genoegen soms langen tijd met Kitty praatte, of het dek op en nederliep.

En nu - nu had ze hem zoo koel, zoo onvriendelijk, zoo vreemd behandeld.... O, hij had het altijd geweten, dat de vrouwen hem alleen geschikt achtten om hem uit te lachen en beet te nemen; - hoe had hij nog een oogenblik zoo dwaas kunnen zijn iets anders te gelooven.

Kitty was niet minder ontdaan dan haar vriend. Ze hield van dien armen goeden jongen, zooals ze hem altijd noemde, en ze vond het bepaald onaangenaam, hem verdriet te moeten aandoen. Maar wat kan men

er aan doen, wanneer een neef, die het goed met u meent, u schrijft dat uw toekomst, uw geluk afhangt van op alles neen te zeggen?

Er werd thee en koffie gepresenteerd, maar Kitty bedankte voor alles, immers, 't kon een vergiftigings-historie zijn, men was nu al dicht bij de Oost en daar was dat immers aan de orde van den dag (men ziet, Kitty was een echte baar), ze zei dus, neen.

Het koude zweet begon haar nu uit te breken en om de vijf minuten vroeg zij zich af, waarom neef Bugg toch niet eens even bij haar kwam, om haar de verklaring te geven van dat zonderlinge briefje.

Neef Bugg kwam niet; maar wèl zag Kitty plotseling een paar schelle bruine oogen voor zich, tegelijk met een mageren hals, die uit een zeer elegante japon te voorschijn kwam, en vijf zeer lange, zeer dunne vingers die zich uitstrekten naar Kitty's shawl.

‘Gebruikt u die doek niet, jufvrouw Stark,’ vroeg mevrouw Vuiste?

‘Neen, mevrouw,’ zei Kitty, ‘ik heb het zoo benauwd van avond, - u ook?’

‘Integendeel; met die lage japonnen heeft men altijd last van de kou. Ik kwam daarom juist uw shawl leenen; de mijne heb ik in een koffer gelegd, waarvan Vuiste den sleutel heeft, en ik wil hem nu nergens om vragen, nu hij daar bij dien opgewonden troep zit. Mag ik hem dus even hebben?’ en ze strekte wederom de hand naar den doek uit.

Kitty had al dien tijd in doodelijke benauwdheid doorgebracht; ze moest ook nu neen zeggen. ‘O, mevrouw wees niet boos, maar neen, neen, ik kan hem u niet leenen!’

‘Wat,’ gilde mevrouw Vuiste, diep gekrenkt in hare grootheid van njonnja besaar, ‘wat, mij uw doek niet leenen? Kind, wat mankeert je? Weet je tegen wie je dat zegt, wie je daar zoo schandelijk behandelt? Vuiste, Vuiste, kom hier, Vuiste, ik val flauw!’.....

Vuiste kwam nu uit het vroolijk groepje te voorschijn, en de diep rampzalige Kitty zag het aan, hoe de beleedigde dame onder zenuwachtig snikken en met herhaalde bedreigingen van flauw vallen, het verhaal deed van Kitty's verregaande onbeschoftheid.

Wanneer het zoo voortgaat, dacht het meisje, zal gauw niemand meer tegen me willen spreken, - als die akelige neef Bugg toch maar kwam!’ Op eens kreeg Kitty een inval. Als ze eens naar haar hut ging en naar bed, dan behoefde zij ten minste niet meer neen te zeggen en zich doodsvijanden te maken tegen haar wil. Juist wilde ze dat plan ten uitvoer leggen, toen ze luitenant Halekamp naar zich zag toekomen, luitenant Halekamp met het hoofd zeer hoog, de borst zoo wijd mogelijk uitgezet, en met een vuurrood gezicht, dat eenigszins aan de opwekkende uitwerking van champagne denken deed.

‘Jufvrouw Kitty, ik moet u eens een vraag doen,’ begon hij, zich op den stoel neerzettend, waarvan reeds Altens en mevrouw Vuiste zoo diep beleedigd waren opgestaan, ‘een vraag, die ik u verzoeken moet naar waarheid te beantwoorden. Vindt u mij dom, jufvrouw Stark?’

‘Dom? O, hemel, neen, mijnheer Halekamp!’

‘Maar u vindt me vervelend?’

‘Volstrekt niet, mijnheer Halekamp! Integendeel!’ zei ze, zeer gelukkig met de ontdekking van een nieuwe ontkenning.

‘Nu dan: U hebt gezegd, dat u me leelijk vondt!’

‘Gut, mijnheer Halekamp, hoe kunt u zoo iets gelooven?’

‘Ik heb het niet geloofd, geen oogenblik,’ zei Halekamp, meer en meer tevreden over het doorzicht, dat hij in deze zaak alweder had betoond.

‘Neen, neen, mijnheer Halekamp!’ riep het arme kind, doodsbenauwd van nog meer menschen te beleedigen, ‘ik heb nooit zulke dingen van u gezegd.’

‘Dus natuurlijk ook niet dat onzinnig praatje, dat u me niet zoudt willen hebben?’....

‘Natuurlijk niet!’

‘Ook al was ik in het goud beslagen?’

Kitty zweeg, want, hoewel ze voor een klein leugentje niet vervaard was, begon dit voortdurend jokken haar toch moeielijk te worden! Haar zwijgen werd echter door den jongen luitenant zeer gunstig ten zijnen opzichte uitgelegd, en steeds stoutmoediger, begon hij nu: ‘Dus zoudt u me wel willen hebben?’

- Dáár was de huwelijksaanvraag!

Het meisje kneep in zenuwachtigen angst de handen saâm, keek naar de lucht, keek naar den grond, en riep toen in groote agitatie ‘o, mijnheer Halekamp!’

‘Tot man, bedoel ik,’ zei dit jonge mensch, vermoedende, dat hij de zaak nog niet duidelijk genoeg had gemaakt, daar zij anders zeker wel dadelijk zou hebben toegegrepen.

Het jonge paar richtte nu beiden de blikken, niet op elkaâr, maar op het groepje heeren ginds, waar Halekamp een aantal nieuwsgierige, lachende, spottende gezichten zag, en Kitty maar één gezicht, of eigenlijk

één hoofd, dat door twee dikke handjes in zijn gesticulaties ondersteund, hevig van neen schudde.

‘Nu, jufvrouw Kitty, me dunkt, u bedenkt u wel lang? U zult mij toch wel aannemen, hoop ik?’ vroeg hij met een vertrouwen en arrogance, die zelfs de nederige Kitty ondragelijk waren.

Bugg's gesticulaties deden aan een razende denken.

‘Neen,’ riep Kitty, ‘neen, mijnheer Halekamp!’....

Toen vloog ze naar beneden, deed haar hut op slot, en had meer dan een uur noodig, eerst om weêr adem te kunnen krijgen, toen om te bekomen van de verbazing, dat zij, zij een huwelijksaanvraag had afgeslagen.

LII.

Als het meisje is aan den man,
Wil er ieder an!

EEN OUD SPREEKWOORD.

Er is wellicht niets, - in deze onze droeve tijden van mannenschaarschte, - dat een jonge dame meer in de achting van haar familie en bekenden doet rijzen, dan wanneer zij ten huwelijk gevraagd wordt.

Papa komt eensklaps tot de overtuiging, dat zijn dochter, zijn dochter aan wie zich iemand declareerde - geen kind meer is, mama roept uit, dat ze het altijd wel geweten heeft, dat het lieve meisje een partij zou doen, de broers bekennen, dat ze nooit gedacht hadden, dat die leelijke, domme meid, - wanneer hebben broers ooit hun zusters mooi gevonden? - nog eens trouwen zou, de vriendinnen en jongere zusjes gevoelen een soort van eerbiedige bewondering voor haar; allen hebben eensklaps een veel gunstiger opinie - van de jonge dame, dan vóór ze ‘gevraagd’ was.

Hoeveel gunstiger moet dan de opinie nog niet zijn, wanneer ze het aanbod afslaat, wanneer ze den moed toont te bezitten, een zoo vleiend verzoek te weigeren,

het zelfvertrouwen, het òf geheel buiten het huwelijk te stellen, òf op een tweede aanzoek te wachten!

Kitty Stark was sedert het voorgevallene met Halekamp minstens 50 procent gerezen in de achting harer medereizigers; iedereen toch had de vaste overtuiging gekoesterd, dat zij den eersten den besten, die haar vroeg, zou aannemen. Met die voor een jonge dame zoo kwetsende gezegden, - alsof ze den hemel zou mogen danken, als er eindelijk eens iemand voor haar opdaagde, alsof het een onverhoopt buitenkansje voor haar zijn zou, als ze nog eens trouwde, - daarmede was het nu gedaan; ook met dat vriendelijk medelijden; - echter vond men het over het geheel niet zeer verstandig van Kitty.

‘Ziet u’ zei mevrouw Vuiste tot den heer Duriau, ‘'t was misschien haar eenige kans! en die te laten voorbijgaan.... 't is minstens gewaagd!’

‘Maar lieve,’ merkte de heer Vuiste op, wat Halekamp gedaan heeft, kunnen ook anderen doen.’

‘O, wat dàt betreft,’ riep mevrouw, nog altijd heftig vertoornd over het weigeren van dien shawl, ‘wat dàt betreft, gekken zullen er altijd zijn, vooral onder de mannen!’

Duriau achtte zich verplicht mevrouw Krobs mede te deelen, wat de assistentsvrouw omtrent de zaak dacht, en natuurlijk was mevrouw Krobs onmiddellijk een tegenovergestelde opinie toegedaan. Mevrouw Krobs bleek nu zielsovertuigd, dat Kitty niet slechts meer dan één, maar een groot aantal kansen zou hebben; het was niets gek van Halekamp om Kitty te vragen en ook heel verstandig van haar om hem te bedanken, enz. enz.

Deze meening, een weinig toegelicht door den gedienstigen Duriau, deed mevrouw Vuiste's gelaat de taangele tint aannemen, die bij haar het uitwerksel was van moeielijk bedwongen woede; immers, het was weêr een nieuwe beleediging van mevrouw Krobs, juist het tegenovergestelde te durven denken, van wat zij dacht;.... over het geheel echter werd het geval zoo bespottelijk en amusant gevonden, dat het bepaald genoegelijke uren schonk aan de passagiers, die smachtend begonnen uit te zien naar eenig nieuws, eenige émotie.

De heer Bugg had op den bewusten avond te veel champagne gedronken, om zich bij zijn nichtje te durven vertoonen, den volgenden morgen echter was hij reeds vroeg voor de deur van haar hut.

Kitty had den geheelen nacht wakker gelegen, voortdurend gekweld door het vreeselijk denkbeeld, dat zij bij de eerste en eenige huwelijksaanvraag, die haar ooit werd gedaan, neen had moeten zeggen, op neefs bevel, overtuigd als ze was, dat de eenige kans om den huwelijkshemel voor haar geopend te zien, nu hoogstwaarschijnlijk voorbij was.

Ze was boos op neef; neef zeide haar echter, dat ze, als ze hem maar blindelings gehoorzaamde, binnen drie dagen geëngageerd zou zijn, en dit heerlijk vooruitzicht maakte het goede kind zóó gelukkig, dat ze ook in de meest onzinnige eischen van den heer Bugg trad, en dezen herhaaldelijk onder lachen en tranen omhelsde.

‘O, neef,’ riep ze eindelijk, ‘als het nog eens goed afliep! Maar - 't is, dunkt me, haast al te ingewikkeld! Ik begrijp er ten minste niets van! Weet u, 't is net iets uit een comédie!’

‘Kind,’ zei Bugg op diep treurigen toon, - ‘als alle menschen, die comedies maken, zooveel akeligheid hebben te doorstaan als ik gehad heb, vóór ik zoover was dat ik een plan had, - dan mochten ze wel beter betaald worden! Maar enfin, hou je maar goed, kind, en je wordt met der tijd nog residentsvrouw.’

‘Hé, neef, zei Kitty, dat zou te erg zijn! Maar - het zal aan mij niet liggen!’ Daarvan was neef overtuigd.

Op het dek gekomen, toonde de heer Bugg openlijk, dat hij het gedrag van zijn nichtje zeer afkeurde en diep medelijden gevoelde met den teleurgestelden Halekamp.

Deze was, volgens het bericht van zijn oppasser, ziek. Van Raven vatte onmiddellijk post voor de deur van zijn hut. ‘Kerel, laat me je toch wat quinine geven! Ik heb gisteravond reeds opgemerkt, dat je in koortsachtige spanning verkeerdet;’.... er kwam geen antwoord. De jongelui bedachten allerlei dwaasheden om den afgewezen minnaar te voorschijn te roepen, maar zelfs een gegil van brand, vlak voor zijn deur aangeheven, kon hem niet uit zijn hut halen. Eindelijk gaven ze het op, en zeker zouden ze dat reeds veel eer hebben gedaan, zoo ze eenig idée gehad hadden van den treurigen toestand, waarin de beleedigde luitenant op dien dag verkeerde.

Daar lag hij, met het hoofd in de kussens, nu eens bleek van ergernis, dan weêr gloeiend van schaamte; voortdurend hevig opgewonden en zeer boos op iedereen, meest nog op zichzelven. Wat hadden ze er hem in laten loopen? Hij begreep nu niet, hoe hij er ooit too had kunnen komen, hij had er immers nooit aan ge-

dacht háár te vragen! Hij moest dronken geweest zijn, want nuchter vond hij zichzelven een zoo goede partij, dat hij zich nooit aan zoo iemand als ‘die jufvrouw Stark’ zou weggooien.

Maar dat zou niemand gelooven, als hij het verzekerde. Het was een feit, onloochenbaar feit, hij had jufvrouw Stark gevraagd, - en ze had hem geweigerd. Hoe was het mogelijk! Nog was hij niet zoo verbaasd over zijne dwaasheid van haar te vragen, als over haar verregaande domheid, hem te bedanken, hem, den mooien Auguste Halekamp! En hij greep naar zijn spiegel en bestudeerde zijn glad, mooi, - maar voor iedere verstandige vrouw, - ondragelijk gezicht, en troostte zich eindelijk met het denkbeeld, dat Kitty misschien gevreesd had al te veel bij hem af te steken. Maar wat moest ze dom zijn, dat schepsel, en weinig smaak bezitten!

Met dezen troostgrond gewapend, kwam hij den volgenden morgen weêr te voorschijn. De dames keken allen voor zich met een nauw bedwingbaar glimlachje, de heeren hielden zich of er niets gebeurd was, of spraken een vriendelijk woordje; de eenigen, die medelijden gevoelden voor den diep vernederden dandy, waren neef Bugg en Kitty. Vooral Bugg beschouwde den armen jongen als het rampzalig slachtoffer der door hem gesmede laaghartige plannen, en telkens herhaalde hij tot zichzelven, vermaningen als deze:

‘Ziedaar, Samuel Bugg, waartoe een man komt, die onder de pantoffel zit. Let op, Samuel Bugg, zoo'n man is niets heilig! Niets! Zelfs de teederste aandoeningen van het menschelijk hart niet!’ Bugg had zich echter niet zooveel gewetensbezwaren behoeven te maken,

want het blauwtje deed Auguste Halekamp oneindig veel goed, en dat hij later iets minder ondragelijk werd, was voornamelijk toe te schrijven aan den slag, die op dien bewusten avond zijn ijdelheid was toegebracht.

De heer Bugg ging nu onverwijld voort met het uitwerken van het plan, dat hem zooveel hoofdbrekens had gekost. Dien dag, dadelijk na het ontbijt, hervatte hij zijne werkzaamheden. Hij wandelde met Duriau wat op en neêr en deze sprak zeer gemoedelijk over ‘dat nare geval’ met dien armen Halekamp.

‘Ja, 't spijt me verduiveld om den jongen, dat hij zoo'n gek figuur maakt; 't spijt me waarachtig! Ofschoon’ - voegde hij er als tot zichzelven bij, ‘hij was toch te dom voor het plan, dat ik met hem had.’

‘Een plan?’ vroeg Duriau nieuwsgierig, ‘een plan met Halekamp?’

‘Ja, eigenlijk niet zoozeer met Halekamp, als met den aanstaanden man van mijn nichtje. Enfin, 't is nu voorbij.’

‘En u spreekt er misschien liever niet over?’ vroeg Duriau, meer en meer verlangend er alles van te weten te komen.

‘Och neen, 't is geen geheim,’ zei Bugg nu. ‘Weet je, 't is deze questie. De administrateur, dien ik op mijn land heb, is reeds lang van plan geweest naar Holland te gaan, om een vrouw te zoeken; hij heeft gewacht op mijn terugkomst en zal nu wel, zoo spoedig mogelijk, vertrekken; ik moet dan natuurlijk een ander administrateur hebben’....

‘Zoo?’ vroeg Duriau, ‘en zou Halekamp dat geworden zijn?’

‘Ja, ik dacht, zoo niet bepaald aan Halekamp, maar

och, als je een jong mensch een aandeel in de fabriek belooft, en ƒ4 à 500 's maands, om meê te beginnen, dan kunt ge ze natuurlijk bij de vleet krijgen. Maar, zooals ik je zeide, ik ben er op gesteld, dat Kitty's man dat buitenkansje zal ten deel vallen.'

'Daar hebt u gelijk in,' zei Duriau nadenkend, en toen na een lange pauze, vroeg hij: 'Dat is zeker maar.... een praatje, meneer Bugg, dat u jufvrouw Stark ƒ10,000 meê ten huwelijk geeft?'

'Neen, wis en waarachtig is dat geen praatje! 't Is, dunkt me, al het minste, wat ik voor haar doen kan, het arme kind! Nu, goeden morgen, mijnheer Duriau, ik ga een partijtje maken!' en de heer Bugg ging naar beneden, met innige zelfvoldoening in zijn kleine handjes wrijvend; - hij had zijn werk volbracht voor vandaag.

Ja, en met groot succès. Ginds over de verschansing leunt de heer Duriau met beide handen onder het hoofd, en herhaalt telkens weder halve volzinnen, waarvan deze de meest verstaanbare zijn, ƒ10,000 als bruidschat! ƒ4 á 500 's maands, - om meê te beginnen! Aandeel in de fabriek! Ze is anders maar leelijk.... en ik heb iets tegen die heele blonde vrouwen! Verliefdheid, - nu ja, nonsens! Dat is goed voor menschen met geld, die kunnen er ook nog verliefd bij zijn! enfin.....

Hij was echter niet de man om, zooals Halekamp, zich hals over kop in een moeielijke positie te brengen. Hij moest goed weten of het der moeite waard was, er een blauwtje voor te wagen.

Zoodra zich daartoe een geschikte gelegenheid voordeed, wendde hij zich tot den heer Vuiste, zooals dat de gewoonte was aan boord van iedereen, die over een

zaak van eenig belang berichten wenschte in te winnen, en vroeg dezen naar suikerfabrieken en de kansen, die jongelui hadden om in zulk een onderneming fortuin te maken.

‘Het is het spoedigste middel om rijk te worden in Indië,’ zei Vuiste. Meer en meer opgewonden, vroeg Duriau nu naar de suikerfabriek van den heer Bugg.

‘'t Is een van de mooiste en winstgevende fabrieken van den geheelen Oosthoek, en daar hebt ge wat mooie landen. Bugg is millionair.’

‘Millionair,’ riep Duriau verrukt en peinsde toen: Dan zou men hem, met zijn goedhartigheid, wel meer kunnen afzetten dan ƒ10,000.

‘Ik hoor,’ ging Vuiste voort, ‘dat zijn administrateur naar Holland gaat; nu, er zullen wat liefhebbers zijn voor dat baantje!’

Duriau wist vooreerst genoeg. Hij zat het overige van dien dag berekeningen te maken, vergelijkingen tusschen hetgeen hem wachtte als een onbeduidend koffieboertje met ƒ100 's maands, (dat waren zijne vooruitzichten), of als de administrateur, aandeelhouder in de fabriek en aangehuwde neef van den heer Bugg.

't Was het ergste, dat jufvrouw Stark zoo leelijk was en zoo blond, - de kleine misvormde Duriau had een bizonder penchant voor donkere vrouwen, met bleeke gezichten en majestueuse figuren, - maar daartegen woog zooveel op, dat hij plotseling besloot maar over dat leelijke en dat blonde heen te stappen, en zoo tegelijkertijd de eerste schrede te doen op den weg, die hem binnen weinige jaren, - want hij zou dien ouden Bugg danig exploiteeren, - tot rijkdom en aanzien zou voeren. Met datgene, wat sommige menschen

liefde noemen, had hij nooit zeer veel opgehad; schoonheid, nu ja, maar om een mooie vrouw te hebben, dat was maar last! en Kitty zou een zuinige huisvrouw zijn en niet veel pretenties hebben, dat was zeker!

Na lang en ernstig nadenken en tallooze berekeningen richtte de heer Duriau den volgenden morgen, ten negen uur, een briefje aan den heer Bugg, waarin hij dezen heer, zeer deftig en zeer beredeneerd, vroeg om de hand zijner nicht, de door hem, (den heer Duriau) hoog geschatte en zeer geachte mejufvrouw Catharina Stark.

Een beschrijving te geven van de onvergelijkelijke pret, die de heer Bugg over dit briefje had, een schildering te beproeven van het tooneel in Kitty's hut, toen neef en nicht een kussen grepen om er te zamen hun hoofd in te verstoppen, opdat hun uitbundig gelach niet in het salon zou worden vernomen, zou onmogelijk zijn, even onmogelijk als de gevoelens van den heer Bugg weêr te geven, toen hij een weinig tot bedaren gekomen, geslingerd werd tusschen verrukking over zijn slimheid, en knagend naberouw over hetgeen hij zijn laaghartige intrigues geliefde te noemen.

‘Machiavelli,’ zeide hij tot zichzelven, terwijl hij zich gereed maakte om het laatste bedrijf af te spelen van de comédie, die hij om der wille van den huiselijken vrede speelde, ‘ellendige Machiavelli, ik veracht je, maar ik moet bekennen, dat je ze aardig beet hebt!’

LIII.

Et qu'est-ce, qu'à mon age on a de mieux à faire,
Que d'attacher à soi par le titre d'époux,
Un homme, qui vous aime et soit aimé de vous?

MOLIÈRE.

‘Mijnheer Altens,’ zeide de heer Bugg, aan den avond van dienzelfden dag, kort nadat Duriau het briefje had ontvangen, waarin hem zeer beleefd werd gemeld, dat de heerlijke suikerplannen als ten eenenmale mislukt beschouwd moesten worden, ‘mijnheer Altens, ik zou u gaarne eens even willen spreken.’

‘Ik ben geheel tot uw dienst, mijnheer.’

‘Alleen. Ik zou gaarne eenige oogenblikken met u alleen willen zijn.’ De ernstige toon van den anders zoo joligen Bugg bevreemdde het jonge mensch, maar nog vermoedde hij niets kwaads, en zocht een rustig plekje, waar de beide heeren zich konden nederzetten.

‘Mijnheer Altens ik heb een zeer onaangenamen plicht te vervullen,’ begon nu neef Bugg op zoo somberen toon, dat de verschrikte ambtenaar op eens geheel aandacht was, ‘een zeer onaangenamen plicht.’

‘Het spijt me,’ zei Altens, ‘voor u, en ik hoop

dat u er zich maar flink doorheen zult slaan; dat is, geloof ik, het beste in zulk een geval.'

'Dat geloof ik ook, mijnheer,' zei Bugg steeds ernstiger, 'en daarom ter zake, Mijnheer Altens, wanneer iemand op zich neemt te zorgen, - wat zeg ik, te zorgen, neen, een vader te zijn voor een jong meisje, - dan is dit geen gemakkelijke taak.'

'Zeker niet, mijnheer Bugg, ik zou zelfs zeggen, dat het een groote verantwoordelijkheid is, die men op zich neemt.'

'Vooral wanneer het meisje nog jong is en onervaren.'

'Ja, dan vooral!'

'En een arme verlaten wees, die niemand heeft om voor haar te zorgen, niemand om haar bij te staan in moeielijke omstandigheden.'

'Natuurlijk,' antwoordde nu Altens, meer en meer uit het veld geslagen door het ongewoon plechtige in Bugg's toon.

'En de man, die dus als vader optreedt, heeft recht te verwachten, dat iedereen hem bij die zware taak zal steunen en helpen'....

'Zeker, mijnheer Bugg,' zei Altens, die zich meer en meer verdiepte in de vraag, wat dit alles toch in 's hemels naam zou moeten beteekenen?

'Maar,' ging Bugg voort op zoo droeven toon, dat zijn hoorder er werkelijk door werd aangedaan, 'niet iedereen doet dat'....

'U wilt zeggen?'.....

'Mijnheer, laat ons bedaard blijven,' riep Bugg uit, ofschoon deze uitroep zich geenszins liet verklaren door het gedrag van Altens, die de kalmte zelf was. U zijt

jong, - en in zooverre kan men u veel vergeven, ik ben een man van ondervinding en ik weet, dat het nu eenmaal de gewoonte is van de jongelui, om zoo ondoordacht, zoo zonder eenig nadenken over de mogelijke gevolgen van hun onvoorzichtig gedrag, te handelen.'

'Maar, mijnheer Bugg, wat bedoelt u toch?'

'Nu, nu! Ik wil u daarover volstrekt niet hard vallen; ik ben ook jong geweest en heb ook dwaasheden gedaan,' riep Bugg nu in een zijner aanvallen van jovialiteit. Ik beweer ook geenszins, dat u de eenige schuldige zijt; ik weet dat ook Kitty de onvoorzichtigheid heeft gehad hare gevoelens voor u veel te veel bloot te geven, maar.... voor mij, die voor haar waken moet, is het hard, zeer hard'....

'Maar, mijn God, mijnheer Bugg, wat beduidt dit alles toch? Ik geloof stellig, dat u zich vergist! Ik begrijp niet wat u bedoelt'....

Dit was het oogenblik, dat de heer Bugg geschikt achtte om in kunstmatige woede los te barsten. 'Mij vergissen,' bulderde hij, 'mij vergissen? Dat ontbrak er nog aan! Neen, mijnheer Altens, dat gaat te ver!'

De ambtenaar was stom van verbazing, en bepaalde er zich dus toe zijn beschuldiger met half wezenlooze blikken aan te staren.

Dit was juist wat Kitty's neef wenschte. 'Wat ik bedoel, vraagt u? Mijnheer, ik vraag, hoe durft u nog zoo den onwetende spelen? Of lijdt het arme kind niet door u? Of heeft zij niet al haar vroolijkheid verloren? Of is ze niet op onnatuurlijke wijze vermagerd in den laatsten tijd? (Kitty was corpulenter dan ooit), of vind ik, die haar tot vader en trooster moet zijn, haar niet telkens snikkend en schreiend, dat het iedereen, die

ook maar eenig gevoel had, het hart zou breken?'

'Mijn hemel, mijnheer Bugg, dat is verschrikkelijk!'

'Ja, wel verschrikkelijk! Maar u kondt dat alles weten, - vermoeden ten minste, - nadat ze Halekamp een blauwtje had gegeven en - Duriau ook!'

'Duriau ook?' vroeg de ambtenaar meer en meer verbaasd.

'Ja, zei Bugg, vast voornemens hem geen tijd te laten om van die verbazing te bekomen, en, als ik het niet voorkomen had, dan, - zeer zacht fluisterend, - dan zou ook Kreisfeldt.... enfin, dit onder ons!'

Altens zou, wanneer hij niet geheel ontdaan geweest ware, zich wel verbaasd hebben, dat iemand, die zoo in drift ontstoken was als de heer Bugg, de voorzichtigheid genoegzaam in acht nam, om zijn, van toorn trillende, stem tot een zacht gefluister te doen dalen en geheimhouding aan te bevelen, maar hij riep slechts uit: 'Kreisfeldt ook, hemelsche goedheid, wat moet dit worden?'

Bugg hernam onmiddellijk zijn verontwaardigden toon weder. 'Wat het worden moet? Wat het worden moet, mijnheer Altens? Wees oprecht, mijnheer! Ontveins u niet, wat die tranen, die plotselinge vermagering, dat afslaan van.... verscheidene goede partijen, maar al te duidelijk zeggen! Bedenk, jong mensch,' ging Bugg nu op bepaald plechtigen toon voort, 'bedenk dat ge tegenover den vader, - of den pleegvader, wat ongeveer hetzelfde is, - van het meisje staat, bedenk dat zij een arme wees is, die door haar goed hart de genegenheid van ieder weldenkend mensch verdient, en beken.... beken zeer goed te weten, dat gij de oorzaak van dit alles zijt.'

Altens stond als aan den grond genageld. Zijn verbazing had niet grooter kunnen zijn, wanneer men hem moordenaar en brandstichter had genoemd, dan nu men hem beschuldigde, er de oorzaak van te zijn, dat een jonge dame schreide, vermagerde en verscheidene goede partijen afsloeg.

Reeds voorlang had hij zich geschikt in het denkbeeld, dat hij te zeer misdeeld was door de natuur, om ooit door eenig meisje met gunstige oogen te worden aangezien; Kitty's voorkomendheid had hij zediglijk toegeschreven aan haar goed hart, en hij was er haar zeer dankbaar voor geweest, terwijl hij het intusschen evenzeer natuurlijk vond, dat ze, waar het de keuze van een echtgenoot gold, èn Halekamp èn Kreisfeldt verre verkoos boven hem. Hij had daarom de stillen wensch en zoete hoop, die somtijds, niettegenstaande de nederige gedachten, die hij van zich zelf koesterde, in zijn warm, jong hart opkwamen, beheerscht, bedwongen, als contrabande teruggedreven - en nu!.... nu hoorde hij op eens, dat hij verkozen werd boven Kreisfeldt èn Halekamp èn Duriau.....

Het was onmogelijk!

Hij keek met wijd opgesperde oogen den heer Bugg aan, en het was hem duidelijk aan te zien, dat hij òf dezen of zichzelven voor krankzinnig hield; zijn gewoonte getrouw om van ieder beter te denken, dan van zich zelven, den heer Altens, kwam hij weldra tot de overtuiging, dat zijn eigen verstand beneveld moest zijn.

‘Waarschijnlijk door de warmte,’ dacht de arme jongen, ‘ik zal even in dien stoel daarginds gaan zitten en een fleschje seltzerwater drinken; misschien dat ik dan weêr tot mij zelven kom.’

Het duurde ongeveer een kwartier; een tijd vol van benauwdheid en vrees voor den armen Bugg, die te vergeefs alle krachten inspande om er verontwaardigd te blijven uitzien, daar zijn gezicht telkens neiging toonde om de gewone prettige plooi aan te nemen, een neiging, waartegen hij zich zoo krachtig verzette, dat hij eindigde met in zenuwtrekkingen te vervallen.

Daar trad Altens met groote schreden op hem toe. Bugg beefde, waar hij stond, de zenuwtrekkingen namen toe, hij verwenschte Kitty, Dollie en allermeest zichzelven.

'Gelooft u, mijnheer Bugg,' riep het jonge mensch nu, in den hoogsten graad zenuwachtig, 'o, bedrieg me niet, - maar gelooft u het waarlijk? Ik ben niet verwaand, niet ijdel genoeg, om mij zoo iets zelf te gaan inbeelden, maar - zoudt u waarlijk denken dat.... Kitty van mij houdt?'.....

Dit was te veel voor Bugg!

De rol, die hij in de laatste dagen had moeten spelen, stuitte hem zoozeer tegen de borst, dat alleen de gedachte aan de verontwaardiging en toorn zijner beminlijke Dollie in staat was hem daarin te doen volharden, - dit was echter te veel!'

Die eerlijke oogen, die hem zoo trouwhartig aanstaarden, dat goedige gezicht, die eenvoudige jongen, die, overgelukkig met de gedane ontdekking, Bugg's hand vol dankbaarheid in zijn eigen klamme vingers wrong, en dat - terwijl Bugg eenvoudig bedoeld had hem er te laten inloopen!

'Kerel,' zei Bugg, en hij keerde zijn gelaat af, 'kerel, je hebt mijn zegen! Zie dat je haar krijgt, en.... neem nooit nichtjes met je meê naar Indië!'

Maar de laatste woorden had Altens niet eens gehoord. Terwijl Bugg overmeesterd werd door een gevoel, alsof hij de doortraptste schelm van de geheele aarde was, stormde zijn slachtoffer naar de plaats, waar jufvrouw Stark zat te lezen - in dienzelfden almanak, die, zonderling genoeg, uit een verborgen hoekje harer hut was te voorschijn gekomen.

Haar minnaar staarde haar smachtend aan, liet zich op een stoel nedervallen en kwam toen op eens tot het besef, dat hij op het punt stond iemand ten huwelijk te vragen, een ontdekking, die hem voor geruimen tijd van zijn spraakvermogen beroofde.

'Wat scheelt er aan, mijnheer Altens, wat is er gebeurd, dat u zoo'.... rood, had Kitty willen vragen, maar ze veranderde het in.... 'dat u zoo geagiteerd zijt?'

De ambtenaar beproefde te spreken, maar bracht slechts een geluid voort, dat aan onderdrukt hikken denken deed.

Met haar gewone vriendelijkheid deed het meisje nog een poging. 'U is misschien geschrikt?' vroeg ze.

'O, K i i i i t h y ! O, wees niet boos, dat ik u maar zoo bij den naam noem!'

'Gut neen! in het geheel niet. U weet, ik word niet zoo licht boos op u, mijnheer Altens.'

Dat woord, vergezeld van een vriendelijken blik, gaf hem moed.

'Kitty,' begon hij weder, 'uw neef heeft het me gezegd, - anders zou ik nooit zoo verwaand zijn geweest om het te gelooven?'

'Wat?' vroeg de jonge dame.

'Dat ge.... van me houdt! Is het zoo? o, Kitty,

ik weet wel, dat ik leelijk ben en onhandig'.....

'Maar ik ben ook niet mooi,' zei Kitty eenvoudig.

'En niet vlug en niet geestig, Kitty.... zooals sommige menschen!'

'Dat treft juist goed,' zei ze, 'want dan zoudt ge mij al gauw vervelend beginnen te vinden.'

'O, dat had ik nooit, nooit kunnen denken,' barstte hij eensklaps los! Nooit heeft een meisje mij lief behandeld, Kitty, en toen ik eens veel hield van een - ze was het zusje van mijn vriend, - toen hield ze me voor den gek..... Dat zult gij niet doen, is 't wel, Kitty?'

'O, neen, neen! riep het meisje uit, 'hoe zou ik dat kunnen? Ik zal u zoo dankbaar zijn, als ge mij wilt liefhebben?'

'Dankbaar?'

'Ja, o ja! Want, o Altens,' ging ze bijna fluisterend voort, 'ik heb tot dusver zulk een treurig, eenzaam leven geleid! En ik heb zoo lang en zoo vurig verlangd naar iemand om lief te hebben en voor te zorgen. O, Altens,' en ze zocht zijn hand, 'ik had niemand, wien ik kon toebehooren, niemand die mij noodig had voor zich, niemand, die om mij gaf op de wereld'...

'Dat zal nu anders worden, lieve!' Als ge van mij kunt houden? Ik beloof u, ik zal mijn best doen.'

'En ik zal een goede vrouw voor u zijn! Ik ben wel niet mooi, maar toch ik geloof, dat ge geen spijt zult hebben van uw keus, want ik heb geleerd me in alles te schikken, en ik heb geen kuren, en o, ik zal zoo gelukkig zijn, als ik eindelijk een eigen huisje heb om in te wonen, en een eigen man om lief te hebben en goed voor te zijn'.....

‘O, Kitty, hoe lief van u! O, Kitty, ik ben zoo gelukkig!’

‘En ik dan? Kom, laat ons eerst samen naar neef Bugg gaan, om hem te bedanken!’

Neef Bugg deed eerst een poging om er verbaasd uit te zien en zich te houden, of hij niet begreep, hoe het jonge paartje op het idée kwam; maar hoewel hij, sedert den dag, waarop hij zijne intrigue begon uit te spinnen, zich voor een tweeden Machiavelli hield, had hij het toch nog niet ver gebracht in het veinzen. Hij stotterde, had tranen in de oogen, kuste Kitty en kreeg het eindelijk zoo benauwd onder de dankbetuigingen van den jongeling, dat hij verplicht was zijn blakend gezicht achter zijn rood geruiten zakdoek te verbergen.

Kitty nam dit oogenblik te baat om naar haar hut te vluchten, waar ze eerst een deuntje schreide en later aan ieder der dames (in diep geheim) het heuchelijk nieuws mededeelde. Toen ze goed en wel verdwenen was, kwam neef van achter zijn zakdoek te voorschijn, en zei op hartelijken toon:

‘Altens, hoor eens, ik houd van je, je bent een beste jongen, daarom zal ik je een goeden raad geven; zorg dat je nooit onder de pantoffel komt. Eenmaal daaronder, dan weet je niet tot welke lage, verachtelijke, ja, gemeene dingen je komen kunt.’

LIV.

> Those who have been educated in what is really good company,... who have been accustomed to see nothing in the persons, whom they esteemed and lived with, but justice, modesty, humanity and good order; are more shocked with whatever seems to be inconsistent with the rules, which those virtues prescribe.
> ADAM SMITH.

Het was een moeielijke, een zware taak, dien Clara van Berkesteyn zich op de schouders had geladen op het oogenblik dat zij, bewogen door de smart van mevrouw Helmberg, en aangezet door die stem voor recht en billijkheid, die zich bij haar steeds zoo onveranderlijk hooren deed, zich voornam vader en zoon te verzoenen, haar broeder in zijne rechten te herstellen.

Toen zij, na lang en ernstig nadenken over de wijze, waarop zij haar doel zou trachten te bereiken, het de eerste maal waagde den langzaam herstellenden zieke met een paar woorden over Julio te spreken, en zelfs van de mogelijkheid eener verzoening te gewagen, had de overste haar met gemaakte verbazing aangestaard,

en zich gehouden, alsof hij volstrekt niet begreep, wat zij bedoelde; zoodra zij duidelijker hare gedachten blootlegde, was hij uitgebarsten in dien spotlach, dien Clara, in dit voor haar zoo gewichtig oogenblik, pijnlijker aandeed dan ooit te voren.

‘Ma chère, qu'as-tu donc? had hij uitgeroepen. Reeds drie jaar thuis van de kostschool, reeds zooveel gereisd, reeds zooveel gezien, en nog zoo weinig wereldwijsheid, nog zulke ideeën over de meest gewone zaken!’

En toen Clara hem met hare groote ernstige oogen zoo verwijtend aanstaarde, toen was hij, hoewel met neergeslagen blik op steeds luchtiger toon voortgegaan: ‘Wat zijt gij, vrouwen, toch wonderlijke wezentjes; zelfs in het meest schranderste kopje zoekt men somtijds te vergeefs naar een greintje praktisch gezond verstand! - Enfin, Clara, ge weet, ik behoor niet tot de mannen, die dat zoogenaamd “lieve” nonsensachtige in de vrouwen aardig vinden; ik heb er niet tegen dat ge zulke dwaasheden bedenkt, ja, dweept met dronken militairen, die hun overste wel papa zouden willen noemen, dat ge droomt van onechte zonen, die plotseling op de meest schitterende manier te voorschijn treden; - maar lieve, doe me éen genoegen en val mij niet lastig met uw poëtische illusiën, - ik houd er niet van.’

‘Al houdt u niet van overdreven romaneske idées, u houdt toch van al wat goed en rechtvaardig is? Kom, papa lief, ik weet immers reeds veel te lang en veel te zeker, welk een edel hart mijn vader heeft, om mij nu op eens te laten wijs maken, dat hij iemand zonder gevoel en zonder medelijden is.’

Die lofspraak trof dieper dan het scherpst verwijt had kunnen doen.... zij geloofde dan nog aan den adeldom zijner ziel, zij noemde hem goed; voor haar droeg hij nog steeds het schoonschijnend masker, dat hij zich door mevrouw Helmberg afgerukt waande.... o, mocht hij het verdienen, dat onwrikbaar vertrouwen van zijn onergdenkend kind!

Hij kuste haar en sprak zoo vriendelijk en ernstig over de zaak, dat het meisje geloofde reeds iets gewonnen te hebben. Toen zij echter kort daarna wederom hezelfde onderwerp aanroerde, dat haar zoo na aan het hart lag, vroeg hij haar zeer koeltjes, of ze niet liever wat lezen wilde; men had aan boord zoo weinig onderwerpen van discours, en begon daardoor in herhalingen te vallen!....

Diep beleedigd keerde Clara zich af van haar vader. Maar weldra overwon ze haar drift; - dàt was het middel niet om haar doel te bereiken, - en weêr had ze gesproken!

De heer van Berkesteyn was losgebarsten in hevige verontwaardiging, of liever, hij was nooit wezenlijk verontwaardigd, maar somtijds nam hij er den schijn van aan, hetzij om andere gevoelens te verbergen, hetzij om een einde te maken aan een voor hem lastig gesprek of onaangename zaak.

‘Clara,’ riep hij uit, ‘ik verbied u nu, eens en voor altijd, dit onderwerp aan te roeren; ik wil er niet meer van hooren!’

‘Papa,’ antwoordde Clara, zeer zacht en eerbiedig, ‘het spijt me, dat ik u ongehoorzaam moet zijn, maar ik moet spreken, ik moet opkomen voor de rechten van mijn armen, verongelijkten broeder’....

‘Uw broeder? Die man uw broeder.....bah!’

‘Ja, mijn broeder, - dien ik wil liefhebben en dien ge met der tijd ook een weinig liefhebben zult, niet waar, beste papa? O, ik weet, dat ge het doen zult.... ik weet, dat ge veel beter zijt, dan ge u wilt voordoen.’

Hij wendde het gelaat af, maar zij sloeg de armen om zijn hals en leunde haar hoofd naast het zijne in den grooten ziekenstoel, en fluisterde van kwaad, dat nog hersteld, van liefde en achting, die nog herwonnen konden worden, van een gerust geweten, dat meer waard is dan eer bij de menschen, van een kleine opoffering, in vergelijking van het vele goede, dat hij daar mede stichten zoude.

Helaas! ze wist het niet, het jonge meisje, voor wie de inspraak van een teeder gevoelig hart de wet was, waarnaar ze hare handelingen richtte, wat er omging in de verkilde, verstijfde borst van dien wereldwijzen, berekenenden man!

Ze wist niet, dat er haast geen uitweg was voor zachter gevoelens door den dichten, hoogen muur van egoïsme en hoogmoed, dien hij had opgetrokken om zijn hart; ze wist niet, hoe alle andere hartstochten langzamerhand bij hem waren opgegaan in die eene: eerzucht.

En juist die eene, die alles overheerschende hartstocht, werd bedreigd; juist in zijn trots, zijn eerzucht zou hij getroffen worden!

Een kleine opoffering noemde Clara het! Een kleine opoffering! Voor de geheele wereld zou hij het moeten bekennen, dat hij een domheid, een dwaasheid, een laagheid begaan had, hij, die met minachting neerzag op het meerendeel der menschen, wijl ze zulke dom-

heden en dwaasheden begingen, hij zou dien soldaat zoon noemen, hij, de afstammeling der van Berkesteyns!

Neen, Clara wist niet wat ze vroeg, wat ze eischte en ze bemerkte dan ook weldra, dat, hoewel ze somtijds voor een oogenblik zijn gevoel deed ontwaken en zijn gemoed verzachtte, - ze bemerkte weldra, dat deze zachtere gevoelens telkens wederom wijken moesten voor de krachtige stem van den hoogmoed.

Maar zij had nog een anderen plicht te vervullen, een plicht, dien zij uitstelde van dag tot dag, van uur tot uur, een plicht, die haar zwaarder scheen dan alles, wat haar tot nu toe te dragen was gegeven.

Ze wist dat Julio haar broeder was, dat zijn moeder hem had bekend gemaakt met het geheim, en dat een woord van bemoediging en hoop van hare lippen, hem zeer, zeer welkom zou zijn in dezen tijd van spanning. Ze wilde dat woord spreken, ze wilde tot hem gaan... maar.... o God, was het niet verschrikkelijk tot dien man te gaan als zuster?....

Een broêr te hebben! Hoe menigmaal had ze het gewenscht, als haar vriendinnen vertelden, hoe prettig het thuis was, want dat broer Willem of broer Jan was teruggekomen van zijn reis, of van de school, of de akademie; hoe had ze haar benijd, als zulk een vroolijke jongeman schelde aan de kostschooldeur om zijn zuster af te halen voor een rijtoertje of een familiefeestje!

Hoe menigmaal had ze zich voorgesteld, wat zulk een broer niet kon wezen, een speelmakker, en later een vriend en vertrouwde, en later, - als papa er niet meer was, - een steun. Hoe lief zou ze hem hebben gehad, en hoe trotsch zou ze op hem zijn geweest, en hoe

prettig zou ze het hem hebben gemaakt thuis en hoe aardig om met hem uit te gaan naar opera en bal....

Haar wensch was vervuld; ze had een broer!.... En met gloeiend hoofd en pijnlijken blos herinnerde Clara zich den koloniaal, den dronken soldaat, den man, die terecht had gestaan, beschuldigd van diefstal, den woesten knaap, die uit een kort pijpje rookte en zulke grove kleeren droeg en zulke gemeene schoenen; die met vuile kaarten speelde om een paar centen, en die de gelijke was van al die ruwe gasten, die ze tot nu toe met een soort van medelijdende geringschatting had beschouwd.

Neen, zóó had ze zich nimmer haar broeder gedroomd. Hij moest een gentleman wezen, een gentleman, zooals papa, hij moest een goede betrekking bekleeden, met haar in de beste kringen kunnen converseeren, zich naar den laatsten smaak kleeden, nette bottines dragen en goed geganteerd zijn.....

Honderd malen zeide ze tot zichzelve, dat dit dwaze vooroordeelen waren, dat ze Julio moest kunnen liefhebben, als er maar een goed hart klopte onder die grove kapotjas, dat ze niet zoo aan nietigheden hechten moest, maar.... ze kon dat gevoel van afkeer niet overwinnen, ze kon niet op eens breken met al datgene, wat ze van kindsheid af als iets van belang en gewicht had leeren beschouwen.

En - ze voelde dien gloeienden blos haar gelaat bedekken, zoo vaak Julio's naam werd genoemd, - iets dat nog al eens gebeurde, daar zijn onverwachte vrijspraak de aandacht wederom op hem had gevestigd, - ze beefde, zoo vaak ze hem zag, en niets zou haar hebben kunnen bewegen om, zooals vroeger, haar wande-

ling uit te strekken tot voor op het dek, waar de soldaten waren.

Toch - ze moest dien afkeer overwinnen; - hoe wilde ze haar vader aansporen tot nederigheid, tot medelijden met den armen verstooteling, zoolang ze zelve niet kon besluiten hem de hand te reiken; hoe kon ze het met haat en wrevel vervulde hart van den zoon zachter stemmen, zoolang ze niet geleerd had haar eigen hoogmoedig hart te overwinnen?

Ach, die hoogmoed! Ze had haar toekomst, haar geluk verwoest, ze had een edel gemoed diep gegriefd, een innige liefde verworpen voor dien hoogmoed, zou ze nu ook den plicht verzuimen, die haar zoo duidelijk werd voorgeschreven door al wat goed was in hare ziel?

Arme Clara! Ze worstelde met zichzelve, ze streed tegen de groote, alles overheerschende ondeugd, die ze eerst sinds korten tijd als zoodanig had leeren beschouwen, ze trachtte hare veroordeelen te overwinnen met den moed en volharding eener heldin, maar er was veel te veranderen, met veel te breken, vóór de overwinning behaald kon worden!

De dokter, die haar nacht en dag zoo trouw aan het ziekbed haars vaders vond, begreep, dat er nog iets anders was dan vermoeienis, dat in weinige dagen het edel gelaat zoo had doen verbleeken en invallen, maar zij verraadde het niet; hij geloofde dat zij haar strijd alleen moest uitstrijden, dat ze alleen moest worstelen met haar zwakheid.

Dat deed ze.

Maar toen ze op zekeren avond, terwijl de anderen aan tafel gezeten waren, langzaam, haar schreden richtte naar de eenzame plek, waar een koloniaal met

het hoofd in beide handen gesteund, in zee zat te staren, toen wist niemand, en nooit zou iemand het weten, hoe zwaar en bang die strijd geweest was, en hoe ze menigmalen op het punt had gestaan daarin te bezwijken.

LV.

Du wandelst einsam und verdrossen,
Der Tag verschwindet ungenossen,
In abgesondertem Geschick.
Wenn Freundesantlitz dir begegnet,
So bist du gleich befreit, gesegnet.

GÖTHE.

Ze stond naast hem, maar hij bespeurde het niet, ze beproefde te spreken, maar ze kon geen woord over hare lippen brengen, ze greep zich vast aan de verschansing, en het was haar, alsof kracht en moed beide haar begaven....

Eindelijk hief hij het hoofd op om - op den grond te spuwen.

Afkeer en walging grepen haar aan, ze gevoelde, dat het te veel voor haar was, dat ze zichzelve had overschat, toen ze geloofde iemand met zulke manieren te kunnen begroeten als broeder; reeds wilde ze, even onbemerkt als ze gekomen was, weer wegsluipen, toen het geruisch van haar kleed hem deed opzien en hunne blikken elkander ontmoetten.

Er sprak iets uit zijn gelaat, maar vooral in de woeste,

diepe, donkere oogen, dat aandoenlijker was, dat meer het hart trof, dan de bestgekozen woorden hadden kunnen doen; Clara's afkeer was overwonnen, nu ze in die oogen had gestaard.

‘Jufvrouw van Berkesteyn!’ riep hij uit, opspringend uit zijne achtelooze houding; - toen staarde hij haar een oogenblik in het bleeke gelaat en, als raadde hij de aandoening, die haar op dit oogenblik vermeesterde, bood hij haar een stoel aan.

Ze liet zich daarop neerglijden, en toen, na een oogenblik van angstige spanning en aarzeling, stak ze hem hare hand toe.

‘Julio,.... mijn broeder!’

Hij greep de toegestoken hand en boog zijn hoofd over die zachte witte vingeren, met de kostbare juweelen, en toen, zonder een druk of kus, liet hij haar los, zonk op de knieën voor Clara neder, en blikte met blijde verrukking haar in het gelaat.

Nooit zeker was Clara schooner en edeler geweest om aan te zien, dan in dit heilig oogenblik, dit oogenblik, waarin ze in het bewustzijn van haar plicht te vervullen, zichzelve had verloochend, zooals ze zich kort geleden zelfs uit liefde niet had kunnen verloochenen.

Zij had gebroken, voor altijd gebroken, met haar trots, met haar vooroordeelen, en nu, nu eenmaal het krachtig besluit was genomen, nu gevoelde zij zich daarin groot en machtig en moedig en, het was niet de avondzon alleen, die met zijn gouden gloed, aan het edel hoofd, aan het rein gelaat, aan de ernstige, diepe oogen, een bijna bovenaardschen glans schonk.

‘Sta op, Julio,’ begon zij nu met vaster stem, ‘ik heb u zooveel te zeggen.... Gij begrijpt het reeds,

niet waar, dat ik uw zuster zijn wil.... en u liefhebben!'

Maar hij had nog geen woorden gevonden om haar te antwoorden; hij staarde slechts naar het liefelijk visioen, met strakken blik, met ingehouden adem, met saâmgeklemde handen, als vreesde hij het plotseling te zien verdwijnen.

'Ik wil beproeven,' ging het meisje nu op vriendelijken toon voort, 'ik wil beproeven, of ik u niet een weinig helpen kan.... u gelukkiger maken, bedoel ik. Gij moet geduld hebben, want papa.... maar ik beloof u, ik zal alles doen wat in mijn vermogen is, en dan, als ge een vader hebt gevonden en een naam.....'

'Een vader.... een naam.... en u tot zuster.... o God!' Eensklaps drukte hij de handen voor het gelaat, wendde het hoofd af, en schreide. Toen hij wederom sprak, was het op droomerigen, aarzelenden toon, met dwalenden blik en trillende lippen.

'Ik weet, dat het wederom een droom is, zooals het reeds duizende malen een droom is geweest.... ik weet het.... morgen zal alles voorbij zijn, morgen zal ik weêr alleen staan, zonder naam, zonder vader, zonder zuster.... Maar - zoo is mijn zuster mij nooit verschenen, zoo gelijk aan een engel! ----- Ook heb ik nooit dat gevoel gehad, zooals nu, alsof ik zou kunnen vergeven en liefhebben.... vergeven, ook hem!.... Maar neen, dat is onmogelijk! Neen! twintig lange jaren, twintig jaren van schande en smart, ze laten zich niet zoo op eens uitwisschen! Ge zult boeten, mijnheer de overste, boeten.... voor al dien wanhoop, al die razernij, al die schande, voor het ver-

woeste geluk van de moeder, voor de vervloekte jeugd van den zoon.... ge zult boeten, en ik'....

'O, Julio! Julio!'

'Hij zal het hooren van mijne lippen, wat hij misdeed, toen hij mij zijn trotsch bloed in de aderen gaf, en terzelfder tijd doemde tot de schande.... ging hij op steeds heftiger toon voort.

'Julio, zijn de eerste woorden, die ge tot mij spreekt, woorden van bedreiging voor den vader, dien ik liefheb en eer? Broeder, hoe zal ik u ooit met hem kunnen verzoenen, zoolang ge zóó spreekt, zóó denkt?' vroeg Clara met zacht verwijt.

'Vergeef, och vergeef mij;... ik heb zooveel geleden!'

'Ook papa heeft geleden, Julio! Geloof me, gij behoeft u niet met de wraak te belasten; zijn geweten heeft dat reeds gedaan! Hij heeft geboet, Julio! En - hij had niet zoo zwaar misdaan, als gij gelooft.... en ge moet leeren hem te vergeven!... zoo ge wilt, dat ik u zal blijven liefhebben'.....

Hij zag haar wederom met dankbare verrukking aan, en fluisterde toen, nauw hoorbaar: 'Hebt ge mij dan lief? Veracht ge mij niet?'

Zij bood hem haar hand met een bemoedigend lachje. 'Zijt ge niet mijn broeder?' vroeg ze op dien eigenaardigen, gevoelvollen toon, die somtijds zooveel kracht bijzette aan haar eenvoudigste woorden.

'Zuster, zuster!' en hij greep haar hand en drukte die aan zijne lippen. 'O, laat mij u slechts eenmaal zoo noemen! Zeg niet dat het onbescheiden is.... ik heb zoo verlangd naar dit oogenblik!.... Clara, ik weet dat ik onwaardig ben om uw broeder genoemd te

worden, maar - ik zal het waardig worden. Nu, nu gevoel ik de kracht tot alles wat goed is!'.....

'Ook tot vergeven, Julio?'

'Ook tot vergeven,' fluisterde hij na eenige aarzeling, en terwijl zijn donker gelaat de hevigste aandoening teekende.

'Julio, ik moet nu heengaan, ik zie menschen naar boven komen.'

'O Clara, wat moet het u gekost hebben tot mij te gaan.... tot mij, den soldaat, den'....

'Maar ik ben er rijkelijk voor beloond,' antwoordde zij met vochtige oogen, 'ik heb hier een broeder gevonden.... Tot weêrziens, Julio!'

'Clara!? Wat zal moeder gelukkig zijn! Arme moeder!'

'Ik ga nu tot haar en zal haar van u groeten'.... en het visioen was verdwenen, en Julio staarde het na en hoorde niets van de scherts zijner makkers, neen, vernam dien avond geen ander geluid in het zachte klotsen der baren, dan dat teedere: 'Zijt ge niet mijn broeder?', zag niet anders in het schitteren der starren, dan die ernstige, zachte oogen, die hem zoo liefdevol hadden aangestaard, gevoelde niets van den haat en de wraak, die anders geheel zijn ziel vervulden.

LVI.

> Guess these Yanks must look alive on this side the River, unless they should happen to enjoy having their eye-teeth drawn-eh!
> DISEON. (New America.)

De Elwine ligt op de reede van Point de Galles.

Gelijk de eerste kus der bruid den minnaar de zoete voorsmaak is van de weelde, die hem toeft, als een korte tijd van wachten en verlangen zal zijn voorbijgegaan, en de geliefde hem geheel zal toebehooren, evenzoo is het betreden van het eiland Ceylon voor den reiziger, die ons heerlijk Insulinde nadert.

Nog weinige dagen slechts van wachten en verlangen, en hij zal Java zien: Java, het land van schatten en grootheid, van gouden zonneschijn en klaterende bergstroomen; van verrukkend natuurschoon en nooit volprezen liefelijkheid.... hij betreedt Ceylon en kan reeds veel genieten van wat Java hem bieden zal.

Immers reeds nu wuiven hem de palmen hun vriendelijk welkom toe, reeds nu golven de zachte groene sawahs voor zijn voet, reeds nu geuren muskaat en kaneelboom hem verkwikkend tegen, reeds nu fladderen de bontgekleurde vogels boven hem in het dicht gebladerte,

openen zich de witte bloemkelken voor zijn verrukten blik!

Toch, - gelijk de zoetste kus der bruid niets meer dan een voorsmaak zijn kan van de teedere omhelzingen der gade, zoo is dit eiland, hoe liefelijk en schilderachtig ook, slechts een flauwe afschaduwing van dat onschatbaar kleinood, in het midden van den oceaan, het kleinood, dat Neêrlands rijkdom en Neêrlands grootheid uitmaakt, het land waarin zooveel van Neêrlands zonen geluk en voorspoed smaken, waar voor zooveel anderen nog een heerlijke toekomst, ja, roem en fortuin is weggelegd, - zoo ze slechts den moed en de geestkracht hadden, het oude vaderland voor het nieuwe te verlaten.

Degenen onder de passagiers der Elwine, die Indië reeds kenden in al zijn heerlijkheid, schenen niet zoo bizonder verrukt over het natuurschoon, dat Point de Galles te aanschouwen geeft, maar de anderen waren vol verbazing en bewondering, toen zij den voet aan wal zetten en hun oog lieten weiden over het heerlijk vergezicht, dat de baai, door bergen omringd, te genieten geeft.

Dat waren dan nu de palmen, die ze op iedere plaat van het Oosten hadden gezien, dat was dan de broodvrucht, waarvan ze in ieder reisverhaal hadden gelezen! En die bruine, zwartoogige mannen, en die woelige kinderen, die hun welgevormde lichamen in allerlei bochten wrongen, - om een paar centen te verdienen, - en die leelijke vrouwen, die haar zuigeling op den rug hadden gebonden, om de zware lasten, die zij ter passar brachten, op het hoofd te kunnen dragen, die zich den langen weg schenen te verkorten met sirik kauwen, dat was dus alles Indisch?

Ja, en ook die passar vol Chinezen, Engelschen, inlanders en joden, die zich verdrongen voor dicht opeengebouwde woningen, met toonbanken, waarop al de voortbrengselen des lands waren uitgestald. Ook die andere huisjes verder op, van licht hout vervaardigd en met bladen gedekt, maar zoo echt poëtisch gelegen in het dichte groen, omringd door tallooze eenden, kippen en duiven, door koeien, honden en paarden, en allen gebouwd langs een fraaie, breede allée, bezaaid met inboorlingen, wier witte sarongs en veelkleurige baadjoes een schitterend contrast vormen met het licht- en donkergroen van den weelderigen plantengroei; bovenal Indisch is de karbouw, die men hier in grooten getale vindt, het krachtige, kolossale dier, dat door een knaap wordt geleid en beheerscht, dat zoo geduldig, bijna zou men zeggen, met zooveel plichtbesef, zelf zijn breeden, gehoornden kop in het gareel steekt om dag aan dag den zwaar beladen kar voort te trekken, maar toch ook, te veel, te lang getergd, in dolle woede, al wat hem ontmoet, overhoop steekt, ja zelfs den koningstijger durft aanvallen en verpletteren met zijn reusachtige kracht.

Er waren echter enkele zaken in Ceylon, die, zooals de oudgasten den baren mededeelden, niet volkomen Indisch genoemd konden worden.

Onder anderen de goede hôtels, waar men beleefd en spoedig bediend werd, was het dan ook ten koste van een aantal roepijen, - de uitmuntende scholen, die eervolle gedenkteekenen, die de Engelschen zich in meest al hunne koloniën met zooveel ijver en volharding stichten, en de vroolijke, prettige danshuizen, waar de Ceylonnees zich met hart en ziel aan het genot overgeeft.

De bewoner van Ceylon schijnt niet, zooals de meeste Javanen, te lusteloos om te praten; hij doet u in gebroken Engelsch, - de Engelschen hebben het goede denkbeeld gehad den Indiër de taal zijner overheerschers te leeren spreken, - allerlei verhalen en vergeet vooral niet, zoodra hij te weten komt wat uw vaderland is, u mede te deelen, dat zijn grootvader, overgrootvader, of, de hemel weet welk ander familielid, een Hollander was. Ceylon ging, zooals de lezer zich herinneren zal, eerst in 1802 aan de Engelschen over, en er zijn nog veel bewijzen van het bestuur der Nederlanders, o.a. boven de poort, waar een groote V.O.C. (Vereenigde Oostindische compagnie) is uitgebeiteld; ook zijn nog een aantal Hollanders in Ceylon woonachtig, en hebben verscheidene zaken daar Hollandsche namen.

De passagiers van de Elwine deden natuurlijk de gewone dwaasheden en onvoorzichtigheden van reizigers in een vreemd land.

De gelukkige Altens en zijne Kitty moesten reeds dadelijk leergeld betalen. Waarschijnlijk door de liefde buitengewoon dorstig, gebruikten ze zooveel klapperwater, of, zooals de nieuwelingen het maar volstrekt noemen wilden, zooveel kokosnotenmelk, dat ze beiden weldra aan hevige krampen ten prooi waren, en met verbleekte gezichten en waterige oogen elkaâr hunne lonkjes zaten toe te werpen.

Maar erger en gevaarlijker dan krampachtig was de kwaal, die weldra de anderen aangreep, - het was de koopziekte.

Het hôtel, waar men was afgestapt, scheen bijna overstroomd door een aantal inlanders, die met de grootste onderdanigheid, maar ondertusschen even lastig en op-

dringend als eenige Amsterdamsche jood, hun koopwaren kwamen aanbieden. Waaiers, wandelstokken, mandjes, inktkokers, cassettes, alles zeer kunstig uit hout of been gesneden, alsook een menigte doozen, tot bekende en onbekende doeleinden bestemd, maar rijkelijk voorzien van olifanten, die dezelfde grootte hadden bereikt als de vogels, die naast hen stonden, of mannetjes, die zich in lengte noch omvang met die vogels konden meten.

De blijde verrukking was algemeen. Hoe fraai bewerkt waren die voorwerpen! En hoe goedkoop! En wat waren die Ceylonnezen geschikte, beleefde menschen! En wat had die man, die de wandelstokken verkocht, een eerlijk, goed gezicht! En hoe aardig om eenige van die artikelen naar Holland te zenden!

Daar traden eenige oudgasten binnen, alles moest hun dadelijk vertoond worden.... Ze zouden wel spijt hebben, dat ze hier niet vroeger geweest waren om hun inkoopen te doen! Gelukkig was er nog voorraad, - ze konden misschien hun keus nog vinden!

Eindelijk kwamen de opgewonden luitjes een weinig tot bedaren, - welke was de verbazing, de teleurstelling, de woede van de arme bedrogen baren, toen de oudgasten, - ja, ook enkele artikelen kochten, maar - tegen een derde van den prijs, dien zij besteed hadden!

Welke was hun verontwaardiging, toen de beleefde verkoopers nog veel beleefder waren, jegens de heeren, die hen uitscholden en om hun overvragen lachten, dan jegens hen, die hun toch zoo vriendelijk hadden toegesproken en roijaal betaald. Verlegen over hun kortzichtigheid waren ze ook niet weinig, vooral toen de man met het eerlijk gezicht, den heer Vuiste voor één

roepije een wandelstok verkocht, dien hij Halekamp voor vier roepijes had aangesmeerd, onder dure eeden, dat hij er op verloor.

Gelukkig was er een zeer geschikte afleiding voor den toorn der beetgenomen baren.

De heer Bugg zou, - dit was reeds gisteren afgesproken, - voor heden aller gastheer zijn. Glinsterend en glanzend van pret had hij zich sedert Kitty's verloving onder zijne medereizigers bewogen, en, - in de overmaat van zijn geluk, - was hij op het denkbeeld gekomen, dat ook de anderen daarvan eenig deel moesten hebben. Voor al de passagiers der Elwine moest Kitty's engagement een oorzaak van pret en vroolijkheid worden; allen moesten met hem genieten! Een danspartij aan boord lachte hem zeer toe, maar dit was onmogelijk, doordien de ziekte van den heer van Berkesteyn bij den dag verergerde, ja, er werd zelfs gefluisterd, dat er gevaar voor zijn leven bestond. De kapitein had echter aangeraden een feest te geven op den dag, dien men te Point de Galles moest doorbrengen om kolen in te nemen; de invitaties waren gedaan voor een buitenpartij.

Het plan van den gelukkigen pleegpapa werd met algemeene vreugde begroet en de uitnoodigingen waren met genoegen aangenomen; - 't is waar, mevrouw Vuiste maakte eenige zwarigheid, maar daarvoor was zij dan ook de njonnja besaar! En dan - werd ze niet nog kort geleden, grievend beleedigd door deze zelfde Kitty, ter wier eere het feest gegeven zou worden? Wèl had Kitty hare excuses gemaakt, zeer nederige excuses zelfs, maar mevrouw Vuiste vergat niet licht; ze nam dan ook de uitnoodiging aan op een

wijze, die ten duidelijkste te kennen gaf: ‘Ik onderdruk mijne persoonlijke gevoelens om mij aan het algemeen welzijn op te offeren?’

Wat Bugg en Kitty ten zeerste vreesden, was dat de beide afgewezen minnaars een weigerend antwoord zouden geven. Maar deze vrees bleek ongegrond.

De hersens van den heer Halekamp schenen nog altijd eenigszins in een staat van verwarring te verkeeren, door den slag, zoo geheel onverwacht aan zijne gevoelens toegebracht, ten minste, hij had nu zichzelf wijsgemaakt, dat, zoo hij maar den schijn aannam van volkomen onverschillig te zijn voor het blauwtje, door hem geloopen, niemand op het denkbeeld zou durven komen hem bespottelijk te vinden; naar dit idée handelend, hield hij zich alsof hij zich nooit van een feest meer had voorgesteld dan van deze buitenpartij.

En Duriau - wel, hij beschouwde het geleden refuus uit een zeer praktisch oogpunt: het was de eerste onderneming, die hij in zijn nieuwe loopbaan had gewaagd, ze was mislukt, doch dit was volstrekt geen reden om afstand te doen, zoo niet van de pret, - bepaald pret had Duriau nooit, - dan van het lekkere diner en den fijnen wijn, dien Bugg zijnen gasten zekerlijk zou aanbieden.

Aan het gezelschap, dat nu, onder vroolijke scherts plaats nam in de rijtuigjes, die Bugg had doen voorkomen, ontbraken dus alleen de heer van Berkesteyn en zijn dochter, als ook mevrouw Helmberg, die, zooals mevrouw Vuiste meende te moeten opmerken, weêr een harer ‘tinhaas’ had. Ook jufvrouw Huigen was aan boord gebleven. Het dieet van beschuitjes en seltzerwater, waarop de arme ziel sedert eenigen tijd leefde,

de ergernis die het weinig ‘nette’ van de leefwijze aan boord haar veroorzaakte, het verdriet dat ze had over hetgeen zij noemde: ‘het schrikkelijk onverstandig gedrag van Gus en Clara, gevoegd bij de onaangenaamheden, die onvermijdelijk zijn voor elk, die op haar leeftijd het vaderland verlaat, werkten samen om jufvrouw Huigen in een zeer gedrukte stemming te brengen, en ze gevoelde volstrekt geen lust om aan de buitenpartij deel te nemen; hoe hartelijk ze zich overigens ook verhengen mocht in Kitty's geluk.

Het was een prettig toertje, langs die lange, breede laan, aan beide zijden met frisch groen omzoomd, - met het ruischen der zee op niet verren afstand, dat ruischen, dat nu veel poëtischer en veel aangenamer klonk, dan zoolang men aan boord was; met dien vroolijken morgenzonneschijn en die zachte koelte van de bergen.....

Halverwegen stapten men uit, op aanraden van den gastheer, die Point de Galles reeds tweemaal had aangedaan en dus eenigszins met het merkwaardige der plaats bekend was, om een tempel te bezichtigen.

De tempel was aan Boeddha gewijd, een eenvoudig, vierkant gebouw, met een galerij rondom, een groot altaar en afgrijselijke beelden met heel veel armen en beenen, de goden voorstellende, voor wie de inboorling de eerste vruchten van zijn oogst komt nederleggen en zijne gebeden prevelen.

De muren waren van onder tot boven beschilderd, en de hel scheen het geliefkoosd onderwerp van den kunstenaar te zijn geweest. Overal zag men roode, groene en blauwe duiveltjes, die op gele, zwarte of paarsche slachtoffers allerlei folteringen toepasten, folte-

ringen zoo vreeselijk, dat de meest orthodoxe predikant het met innerlijk genoegen had kunnen aanzien en er zijne slachtoffers op aanwijzen.

Men wandelde, na het beschouwen van dezen tempel, terug naar de plaats, waar men de rijtuigen had gelaten, door een heerlijk rijstveld in zijn schoonen, zachtgroenen dosch, met een onbeschrijfelijk fraai vergezicht op Ceylon's blauwe bergen, met allerlei liefelijke, vriendelijke plekjes, alles zoo bekoorlijk, zoo treffend schoon, dat de schildering van een plaats der verschrikking, met eeuwigdurende straffen en eeuwigdurende kwalen, daar straks aanschouwd, dubbel den indruk maken moest eener grove bespotting, eener schandelijke miskenning van den God der liefde, die zulk een schoone wereld schiep.

Verder voortgereden, werd niet lang daarna de plaats bereikt, waarvan Bugg reeds zulke overdreven schilderingen had gegeven, dat ze noodwendig moest tegenvallen. Het was een der fraaie en schilderachtige tuinen, die men te Point de Galles vindt, rijk aan veelkleurige bloemen en geurige vruchten, en gewoonlijk genoemd naar den boom, waarvan de fijne, lichtroode blaadjes zulk een aangename schaduw verspreiden, den kaneelboom.

Het gezelschap verspreidde zich al spoedig. Bugg bleef met het jonge paartje achter, om de noodige voorbereidselen tot het feestmaal te maken, terwijl de afspraak werd gemaakt, dat de gasten zich op een bepaalde plek zouden vereenigen, zoodra het geluid van zeker scherp fluitje, door Bugg met dit doel van den kapitein geleend, hen zou te samen roepen.

Nauwelijks hadden de anderen zich verwijderd, of men begon met het ontpakken van den meêgebrachten

voorraad. Allerlei fijne gerechten in blikken, versch brood, versch vleesch, heerlijke vruchten, alles door Bugg in grooten haast bijeengebracht, door het plunderen van toko's en paggas, werden gereed gemaakt, met behulp van den logementhouder, die in den tuin woonde, en niet wist, waarover zich meer te verbazen, de opgewondenheid van de bezoekers of de onderwerping, waarmede zij de onzinnige prijzen goedkeurden, door hem, voor de weinige hulp, die hij verleenen kon, gevraagd.

Altens en Kitty hielpen dapper mede; de eerste kookte en braadde, de laatste schikte de tafel en was uiterst verbaasd, toen zijn aanstaande neef hem aanraadde in plaats van borden perangbladen te gebruiken en meer zulke vrijheden, die juist zouden medewerken om het feest prettig en ongegeneerd te maken.

Een paar uur slechts, - en Bugg bracht het fluitje aan zijn lippen; de gasten kwamen toegeschoten en schenen zeer goed gezind voor het diner. En waarlijk, ze hadden de onaangenaamste schepsels ter wereld moeten zijn, zoo ze niet vroolijk gestemd geweest waren, bij het gezicht van zulk een maaltijd, op zulk een plekje aangericht, door zulk een gastheer.

LVII.

> Er bestaat geen ongelukkiger dwaling in het leven dan te trachten een uitdoovende vlam op te rakelen; rechauffées zijn nooit veel waard, maar deze soort van rechauffée het minst van allen.
> FLORENCE MARRYAT.

Er zijn een paar uur verloopen, sinds de gasten van den heer Bugg zich onder de schaduw der kaneelboomen verzamelden; het genoegelijk, maar rustig gepraat, het nog half onderdrukt gelach, dat toen werd gehoord, is overgegaan in vroolijke scherts en luidruchtige uitbarstingen van opgewondenheid, en zoowel in de houdingen, die men begint aan te nemen, als in de uitdrukking der eerst zoo kalme gezichten, is een merkbare verandering gekomen.

Toen men daar straks in den tuin rondwandelde, waren de dames op het echt landelijk idée gekomen, elkaâr met bloemen te tooien; dat idée, hoe lief en landelijk het oorspronkelijk ook moge geweest zijn, brengt er waarschijnlijk veel toe bij om de vrouwelijke leden van het gezelschap zulk een vreemd, bijna grotesk

aanzien te geven, als ze op dit oogenblik bijna allen vertoonen.

Zoo prijkt op de laag uitgesneden japon van mevrouw Vuiste, - die, als vele harer zusteren, bij het kiezen van toiletten en kapsels, gewoonlijk vergeet, dat ze er nu eenigszins anders uitziet dan twintig jaren geleden, - een groote bloemkelk. Die bloemkelk werkt met het hemelsblauw kleedje krachtig samen, om den geelbleeken tint van mevrouws hals krachtig te doen uitkomen, en doet door zijn vlekkelooze schoonheid het scherp gelaat der draagster buitengewoon vervallen en oud schijnen.

Gelukkig is ze hiervan volkomen onbewmst, en, al was ze er van bewust geweest, het zou haar niet geërgerd hebben; immers, sedert een half uur heeft zij niet alleen haar deftige manieren van njonnja besaar plotseling afgelegd, maar zich met hart en ziel overgegeven aan die half poëtische, half amoureuse stemming, die haar, nu en dan, geheel onverwacht aangrijpt, - tot doodelijke ontsteltenis van den heer Vuiste.

Hij had het zien aankomen, hij had de, anders zoo schelle, bruine oogen, zien zwemmen in een kwijnend vocht, hij had het dunne halsje zien ter zijde buigen, als van een stervenden zwaan, hij had getracht te ontsnappen. Maar hij was gewenkt, hij was met teedere blikken vervolgd, en toen hij voor dat alles schijnbaar blind bleef, toen was hij geroepen met dien zoeten naam, die alleen in die stemming kon worden uitgesproken: ‘Beste Vuis.’

En ‘beste Vuis’ zat nu geduldig en onderworpen aan de zijde zijner gade, en had te luisteren naar zulke zoete woordjes, als alleen bij eene gelegenheid als deze uit de oude doos te voorschijn kwamen en op den echt-

genoot den indruk maakten, alsof hem gebak werd voorgezet, dat door lang bewaren een weinigje muf is geworden.

‘Hoe lief is het hier!’ fluisterde ze. ‘Is het niet heerlijk, beste, om dit alles zoo met uw vrouwtje te genieten?’

‘Ja, lieve, heerlijk, - maar wat warm!’

‘Wat warm? Och, hoe kunt gij, mannen, toch altijd zoo prozaïsch zijn?’ Dit met zacht verwijt, dan dweepend: ‘Herinnert u dit oogenblik niet onze eerste huwelijksweken, met hare droomen en illusies?’

‘Niet zoo bizonder.’

‘O, Vuis! Toen waren we ook op reis; toen hadden we ook telkens die mooie gezichten,.... och, ik kan het haast niet gelooven, dat er sedert reeds zooveel jaren zijn voorbijgegaan....’

De heer Vuiste slaat een blik op de plaats, waar de witte bloemkelk zoo schitterend prijkt, - en kan het zéér goed gelooven.

‘Beste’ begint zijn gade na een korte pauze, waarin haar hoofd op onrustbarende wijze naar eene zijde begon over te hellen, ‘beste, wat is het toch een heerlijke gedachte elkaâr boven alles lief te hebben!’

‘O, heerlijk!’ zegt de heer Vuiste en schuift een weinig achteruit.

De teedere stemming heeft klaarblijkelijk het toppunt bereikt, mevrouw wordt berouwvol.

‘O, man, als ik er nu aan denk, dat ik somtijds jaloersch kon wezen, of neen, - dat is niet het woord, - dat ik somtijds eenige vrees kon koesteren, dat gij mij ontrouw zoudt kunnen zijn....’

‘En toch de vorige week nog hebt ge mij beschuldigd van....’

‘Nu ja, maar dat was me geen ernst! Dat begrijpt ge toch ook wel? Er was waarlijk geen reden met het gezelschap hier aan boord! De meeste van de dames zijn òf vervelend òf belachelijk..... Zie me nu bij voorbeeld die mevrouw Krobs eens aan. Mijn hemel is 't geen schande?’

De heer Vuiste slaakt een zucht van verlichting; de poëtische stemming is voorbij!

Hij had het vooraf kunnen weten, dat die zachte bui niet lang zou duren bij zijn gade. Gewoonlijk gaan ze voorbij als een maartsch zonneschijntje, om door langdurigen storm, door hageljacht en scherpe koude te worden gevolgd.

Hoe had het ook anders mogelijk kunnen zijn met zooveel oorzaken van ergernis en verontwaardiging, als vrouwen, gelijk mevrouw Vuiste, overal en altijd weten te vinden?

Dat ze op dit oogenblik zich ergerde aan mevrouw Krobs, was haar echter te vergeven, 't Was wel niet bepaald schande, zooals ze zeide - maar toch!

Er zijn vrouwen, die er nooit beter uitzien, dan wanneer ze wat geanimeerd worden, vrouwen, wier fijn gezichtje dubbel lief schijnt, wanneer hooger blos de wangen kleurt, wanneer de sprekende oogen schitteren, en de geestige mond zich ontplooit tot lachen en schertsen; er zijn andere vrouwen die commun, ja, bepaald leelijk worden, zoodra ze hare gewone kalmte verliezen.

Tot de laatste soort behoorde mevrouw Krobs. Haar uiterlijk was nooit gedistingueerd te noemen, maar welken naam daaraan te geven, wanneer ze opgewonden was; wanneer die bolle wangen, paarschrood, wan-

neer die flauwe oogen wijd opgesperd werden, maar vooral, wanneer die mond met die lippen, zich opende tot dat onzinnig gelach, dat in zijn woeste onbeschaafdheid aan het geschetter van een of ander wouddier deed denken?

Mevrouw Krobs opgewonden! Ja, zoo het niet bepaald een schandelijk gezicht was, dan was het toch in de hoogste mate ergerlijk. Vooral in dit oogenblik, nu eenige knoopen van haar japon, die natuurlijk veel te nauw is, zijn afgesprongen, nu haar breede kraag eenigszins is losgeraakt en een gedeelte van den vollen bruinen hals heeft zichtbaar gemaakt; - vooral nu, nu een fijne, zachtgroene bloemtak, die van het verwarde kapsel afhangt, de kolossale afmetingen van haar hoofd in het helderste daglicht stelt, en haar tint niet op het voordeeligst doet uitkomen, door duidelijk te bewijzen, dat lichtgroen en koffiebruin niet best harmonieëren.

Wat haar evenwel nog het ergerlijkst maakt, zijn de drukke bewegingen harer omvangrijke leest, ze heeft reeds het glas van den dikken planter omgestooten, en zou den planter misschien zelf omvergeworpen hebben - want ze werd handtastelijk, - zoo daartoe eenige kans had bestaan. Maar de dikke planter is voor heden onverwrikbaar, immers, indien hij voor eenigen invloed van buiten vatbaar geweest ware, dan zou die zeker reeds op hem zijn uitgeoefend door zijn buurvrouw ter linkerzijde; mevrouw Baaldijk toch was ook opgewonden, doch op hare wijze. Jaagde mevrouw Vuiste haven echtgenoot doodsangst op het lijf door plotselinge teederheden, bracht mevrouw Krobs glazen en andere breekbare voorwerpen in gevaar, mevrouw Baaldijk was grof brutaal en ongepast. Het regende ruwe hatelijk-

heden, en beleedigende uitvallen op het reeds eenigszins zware hoofd van den planter, die doodkalm een ananas zat te verorberen, en alleen van tijd tot tijd even ophield met eten, om zijn champagne-glas te vullen en onmiddellijk wederom te ledigen, - maar geen enkele maal om zijne vriendin te antwoorden.

Men verbaasde zich, - in zooverre men zich op dezen wonderlijken dag nog over iets verbaasde, - niet weinig over de plotselinge verandering in de gevoelens van het paar, welks teedere verhouding vooral in den laatsten tijd zoo opmerkelijk was geweest, dat men eer een huwelijkscommunicatie dan een vredebreuk had verwacht. Wie kon dan ook vermoeden, dat, na alles wat er was voorgevallen, (en volgens Duriau was het zeer veel), straks op een van de liefste plekjes in den kaneeltuin, deze tortel zijn duive geheel onverwacht mededeelde, dat hij getrouwd was en zijn' vrouw hem in Batavia wachtte?!....

Intusschen heeft de opgewekte stemming zich bij de heeren voornamelijk in toasten lucht gegeven.

Het treft gelukkig, dat men in de kaneeltuinen van Ceylon zich veilig mag rekenen voor de mannen van de pers, want, och hemel! welk een allerdroevigst figuur zouden die toasten in een courant maken!

Wat zouden b.v. de lezers gezegd hebben van den wensch door Halekamp, - altijd in de overtuiging dat hij niet meer belachelijk was, zoodra hij zich maar onverschillig toonde, - op het jonge paar uitgebracht, of liever niet uitgebracht, want hij begon ongeveer bij het tiende woord zoo hevig te stotteren en zoo zacht te mompelen, dat niemand eigenlijk een flauw idée had van wat hij bedoelde, vóór Kitty uitriep: ‘Dank je

wel, Halekamp!' - waarop men begon te klinken.

Of van dien anderen toast door den verliefden echtgenoot van het verliefde vrouwtje ingesteld op het huwelijk van Lina Riethaag, die, zooals men algemeen vermoedde, erg aardig en grappig moest zijn, maar alleen ten gevolge had, dat het goede meisje uitbarstte in tranen, en iedereen in groote verlegenheid bracht.

De heer Bugg, eenmaal aan den gang, is niet tot zwijgen te brengen. Hij heeft een liedje gezongen op de mooie meisjes in het algemeen en de aanwezige in het bizonder; - wie hij eigenlijk bedoelt, blijft duister, maar mevrouw Krobs houdt zich overtuigd dat hij voornamelijk haar non op het oog heeft, wier spille beenen heden door een lange jurk zijn verborgen, en die verlof heeft gekregen mee te gaan, zoo ze beloofde niet te 'naegélbijten', een werkwoord door mevrouw Krobs uitgedacht. Daarna heeft de overgelukkige gastheer met die onderscheidins, welke menschen, die lang in Indië vertoefden, gewoon zijn aan het civiel gezag te betoonen, - dikwijls geheel contre coeur, - gespeecht op mevrouw Vuiste, een speech, die met niet bizonder veel geestdrift werd ontvangen, behalve door mevrouw Vuiste zelve, die geheel glimlachjes was en zelfs meer en meer geneigdheid toonde, om zich ter elfder ure intiem te maken met hare reisgenooten.

Bugg heeft nu ten vierde male het woord gevraagd en zich zelfs op een verhevenheid geplaatst, bevreesd dat hij bij het toenemend tumult zich anders niet verstaanbaar zal kunnen maken. Maar dit helpt hem niet, telkens als hij wil beginnen te spreken, ontstaat daartegen de een of andere hinderpaal. Den eersten keer heeft een flauwe aardigheid van Kreisfeldt zoodanig de alge-

meene hilariteit opgewekt, dat er geruimen tijd geen sprake kan zijn van gehoor te verkrijgen, de tweede maal is de omgevallen boomstam, waarop hij zich ter kwader uur geplaatst had, juist op het beslissend oogenblik gaan wankelen.

Kitty heeft daarin, met een onbestemde herinnering aan een boek, getiteld: 'Rampen en gevaren in Indië' aanleiding gevonden om met den kreet: een aardbeving! een aardbeving! zich aan de borst van Altens te verschuilen, waarop de andere dames ook begonnen te gillen, en speechen vooreerst onmogelijk werd.

Nu hij eindelijk spreken kan, - want het is stil geworden en aller oogen zijn op hem gevestigd, - nu blijkt het, dat hij eigenlijk niets te zeggen heeft.

'Mijne heeren, en gij mijne lieve dames.....wat zal ik in een oogenblik als dit tot u spreken?'

'In het geheel niets!' roept Kreisfeldt, die gewoon om in nuchteren staat zoo weinig mogelijk zaken, gevoelens en personen te respecteeren, zoodra hij maar drie glazen wijn gebruikt heeft, alle gevoel van betamelijkheid en eerbied pleegt te verliezen.

'Dat was misschien nog zoo gek niet,' zegt Bugg met een vriendelijk knikje naar de zijde van den luitenant, waarschijnlijk in de meening, dat deze hem iets vleiends gezegd heeft. 'Maar ik gevoel mij bepaald geroepen om..... indien ik maar wist, waar meê te beginnen'.....

'Begin met ons, neef!' roept Kitty nu. Kitty is erg geagiteerd, niet geheel natuurlijk en buitengewoon leelijk van daag. Het laatste is wellicht het gevolg van een lichtgelen bloemtros, dien mevrouw Vuiste, in een dier opwellingen van vriendschappelijke teederheid, waar-

aan de dames soms geen weêrstand kunnen bieden, haar boven het rechteroor heeft geplaatst, - met welk gevolg zal men niet behoeven te vragen, wanneer men zich herinnert, dat Kitty's krullen rosachtig geel en haar wangen geelachtig rood waren.

‘Ja, dat wil ik!’ roept Bugg met een vuur en een kracht, alsof hem een geheel nieuw denkbeeld aan de hand was gedaan. ‘Nu dan, Kitty en Altens! ik bedoel’.....

De bedoeling van den gastheer is nooit uitgesproken geworden, want men is vriendelijk genoeg hem de restvan zijn speech te schenken, en er gaat een daverend hoera op voor den held en de heldin van het feest.

‘Lang zullen ze leven!’ klinkt het luid en schor door den kaneeltuin en de verrukking van den gastheer is onbeschrijfelijk! Blijkbaar niet zonder levensgevaar verlaat hij zijne verhevenheid en valt Kitty om den hals, om daarna in het oor van Altens allerlei vreeselijke zelfbeschadigingen te fluisteren en hem dringend om vergeving te vragen, dingen, die Kitty een doodelijken angst op het lijf jagen, maar Altens kalm laten, daar hij ze beschouwt als de uitwerking van den champagne.

Altens haast zich om tot zijn meisje terug te keeren, en Bugg, wiens vlaag van openhartigheid oubedwingbaar schijnt, treedt nu op den heer Vuiste toe. ‘Mijn vriend!’

Nu is de assistent-resident, - eerst kortelings verlost van de liefdeblijken zijner gade, - nog te ontdaan om genoegen te vinden in de vriendschapsbetuigingen van een niet geheel nuchter mensch, - hij tracht dus zich voorzichtig en, naar hij meent, niet zonder tact, daaraan te onttrekken.

Bugg begrijpt zijn bedoeling echter en grijpt hem bij een knoop van zijn jas, en de heer Vuiste geeft zijn ontvluchtingsplan op, (hij heeft een afschuw van losgetrokken knoopen); Bugg, nu zeker van zijn slachtoffer, trekt hem mede naar een eenigszins rustig plekje en begint dan op zenuwachtigen toon: ‘Vuiste, we zijn oude vrienden.... en ik moet het je zeggen, al weet ik, dat je me verachten zult,.... ik moet het je zeggen, - ik ben een ellendeling!’

Verschrikt treedt de assistent-resident achteruit. ‘Een ellendeling? Gij? gij? Bugg?’

‘Ja, dat ben ik!.... Of, ziet ge, men zou mij ook een tweeden Machiavelli kunnen noemen.

De heer Vuiste houdt zich nu vast overtuigd, dat de heer Bugg niet goed weet wat hij zegt, en begint er ernstig aan te denken zich op de een of andere wijs uit de voeten te maken.

‘Zoo waarlijk?’ meent hij droogjes te moeten opmerken, ‘dat had ik nooit van u gedacht! Maar we zullen er later wel eens over spreken’....

Met de prikkelbaarheid van menschen in zijn toestand, geraakt Bugg nu in een staat van hevige verontwaardiging. Hij gilt het uit. ‘Gelooft ge me niet? Nu dan, ik zal u nog iets anders zeggen! Ik ben niet alleen een ellendeling, ik ben een rampzalige!’

De heer Vuiste glimlacht ongeloovig. Een rampzalige.... en hij is altijd even vroolijk en luchthartig.... en hij heeft reeds tweemaal een reisje naar Europa gemaakt - zonder vrouw!

‘Komaan, Bugg.... later, later!’ en hij vernieuwt zijn pogingen om weg te komen, met groot gevaar voor de knoopen van zijn jas.

‘Neen, nu! nu! ik kan het niet langer uithouden!’

En dan op zoo akeligen graftoon, als men onmogelijk uit de vroolijke borst van den heer Bugg had kunnen verwachten: ‘Vuiste, drie jongelui, Altens, Halekamp en Duriau zijn mijn slachtoffers, de slachtoffers van mijn lage intrigues! Ja, ik heb ze bedrogen, schandelijk bedrogen!’

‘Wel,’ zegt Vuiste, wiens eerlijk gelaat plotseling verdonkert, ‘het spijt me dat van je te hooren, Bugg!’

‘Maar,’ zegt Bugg, geheel ontsteld door die afkeurende woorden, ‘ik heb het niet voor mijn pleizier gedaan! Ik heb het gedaan om van Kitty af te komen!’

‘Des te erger,’ zegt Vuiste en draait zich om.

Bugg vliegt hem in doodsangst achterna. ‘Vuiste, denk niet al te slecht over me.... ik heb het gedaan, omdat ik met haar niet thuis durfde komen.... bij mijn vrouw, bedoel ik! Dollie is jaloersch!’

Vuiste keert op zijn schreden terug. De strenge uitdrukking op zijn gelaat heeft voor die van zacht medelijden plaats gemaakt, en er is zelfs iets aangedaans in zijn stem, als hij vraagt: ‘Waarlijk? Uw vrouw jaloersch?.... is het dàt? Dit verandert de zaak geheel, Bugg?’

Eensklaps grijpt hij de hand van den armen zondaar, drukt die in de zijne en fluistert hem in het oor: ‘Bugg, ik heb niets gezegd, ik zou niets durven zeggen!’ En dan: ‘kom, kerel, trek het je niet zoo aan.... geloof me, aan de mannen van jaloersche vrouwen zal veel vergeven worden. ----------

Er heeft zich intusschen van Kitty een angstig voorgevoel meester gemaakt, dat neef zich verpraten zal, en

ze verlaat daarom een oogenblik den niets kwaadvermoedenden Altens, om neef vriendelijk weg te troonen.

Zoodra de heer Bugg weêr op zijn oude plaats is gezeten, vraagt Kreisfeldt het woord. Nu heeft men hem gedurende de reis zoo beslissend en afkeurend hooren spreken over de meer of min bespottelijk speeches, door de oudere heeren bij verschillende gelegenheden afgestoken, men heeft hem zoo stout hooren oordeelen over het gemis aan gemakkelijkheid bij den een, aan uiterlijke welsprekendheid bij een ander, dat men van hem iets schitterends verwacht.

Het begin was dan ook schitterend: vijftig woorden misschien, maar toen werd hij eenigszins belemmerd door een bloemrijk beeld, dat hij gebruiken wilde, en langzamerhand omstrengelden al de bloemen, waarmede hij zijn aanspraak had willen tooien, zijn tong zoozeer, en geraakte hij zoozeer verward in sierlijke spraakwen-dingen, dat de heeren het uitproestten van het lachen, en de dames het op eens schrikkelijk warm kregen.

Voor hen allen was het dan ook een groote verlichting, toen de spreker op eens al zijn fraaie volzinnen, bloemen en beelden in den steek liet om zijn glas op te nemen en de gezondheid in te stellen van den gastheer, - ofschoon niemand het flauwst vermoeden had gehad, dat de toast voor hem was bestemd.

Intusschen, geen glas kon met meer vuur, meer ijver geledigd worden, dan dat waarmede men de gezondheid dronk van den prettigsten passagier aan boord der Elwine. Men besefte het ten volle, zonder hem zou de reis nog veel onpleizieriger geweest zijn; immers, hij had de slechte diners gekruid met zijne aardigheden, de zeeziekte iets dragelijker gemaakt door zijn grappen,

de verveling dikwerf weten te yerdrijven door zijn goede invallen, hij had, - en zeker was dit niet de minste zijner goede werken, - menigmaal twisten bijgelegd en grooter onaangenaamheden voorkomen, hij had voortdurend gunstig op de zoo vaak ontstemde humeuren gewerkt, door zijn eigen onverstoorbaar goed humeur.

En dit zij ter eere van Bugg's medereizigers gezegd, hij werd op prijs gesteld. Het regende nu handdrukken, dankbetuigingen, vriendelijke woorden, zelfs zenuwachtige kussen en tranen op den armen gastheer.

De beide laatste artikelen waren afkomstig van Kitty, die het achter haar zakdoek uitsnikte, dat ze het neef nooit vergelden kon! Het gesnik van Kitty scheen ook de andere dames aangedaan te maken, ten minste met haar aan het hoofd, werd een soort bestorming gewaagd op den man, die, hetzij door aandoening, hetzij door andere oorzaken, omvertuimelde en in een gevaarlijke worsteling geraakte met eenige andere heeren, die, oorspronkelijk toegesneld om hulp te verleenen, eensklaps tot de overtuiging schenen te komen, dat zij geroepen waren om den doodsbenauwden Bugg ‘onder te houden.’

De ernstige stem van den heer Vuiste maakte een einde aan dit tooneel en aan het uitbundig gelach, dat er het gevolg van was.

Te willen spreken tot hoorders in zulk een stemming, is een dwaasheid, die mevrouw Vuiste later aanleiding geeft om haar man te verwijten, dat hij te veel gedronken had. Wat daarvan zij, hij spreekt goed, hij spreekt duidelijk en met buitengewoon aplomb. Het is hem een groot genoegen, zegt hij, het meerendeel der

passagiers van de Elwine hier zoo vriendschappelijk te saâm te zien, te meer wijl dit gedurende de reis dikwerf zoo geheel anders was. Die minder vriendschappelijke verhouding heeft hem altijd leed gedaan; innig leed, overtuigd als hij is, dat, indien medereizigers elkaâr goed, in plaats van slechts oppervlakkig, gekend hadden, indien ze elkaâr slechts volkomen begrepen hadden, er nooit onaangenaamheden zouden hebben plaatsgegrepen; (een zeer gewaagde bewering).

Hij hoopt echter dat, nu men weldra een nieuw land zal betreden, een land, sprekende van rust en kalmte, dat nu ook de gemoederen meer vreedzaam gestemd zullen zijn en ieder zich gereed zal gevoelen om het minder lieve en minder hartelijke, gedurende de reis ondervonden, te vergeven en te vergeten.

Nog vóór de assistent-resident geheel heeft uitgesproken, ontstaat er een veelbeteekenende beweging onder zijn gehoor, nu verneemt men een zenuwachtig gilletje en ziet, - daar stort mevrouw Krobs zich in de geopende armen der njonnja besaar.

Op hetzelfde oogenblik treedt Kreisfeldt toe op haar, die hem eenmaal ‘monjet betoel’ noemde, drukt haar de hand en kust zelfs enkele harer, met gebak besmeerde, lievelingen; op hetzelfde oogenblik snelt Kitty, nu van steenrood purperkleurig geworden, heen naar de plaats, waar hare afgewezen minnaars zijn gezeten, en vraagt vergiffenis voor de hun aangedane smart.

En ziet daar Bugg, die Halekamp's jas vastgrijpt en Duriau's vest en geheel buiten adem uitroept, dat ze het hem vergeven moeten, want dat hij een rampzalig man is.... uitroepen, die iedereen tot de overtuiging brengen, dat Bugg heel erg dronken moet zijn,

en alleen begrepen worden door Kitty, die ze met doodelijken angst, en Vuiste, die ze met diep medelijden vervullen; ziet eindelijk Duriau, woedend over deze algemeene verzoening, morrend wegsluipen, al de dames snikken en kussen, al de heeren speechen en glazen ledigen en, waarde lezer, laat ons dan vooreerst niet meer zien naar deze passagiers der Elwine.

LVIII.

Dort liegt ein rothblühender Garten,
Im stillen Mondenschein,
Die Lotosblumen erwarten
Ihr trautes Schwesterlein.

Es hüpfen herbei und lauschen
Die frommen klugen Gazell'n,
Und in der Ferne rauschen
Des heiligen Stromes Well'n.

Dort wollen wir niedersinken
Unter dem Palmenbaum
Und Liebe und Ruhe trinken.
Und träumen seligen Traum.

HEINE.

Toen men dien ochtend plannen maakte voor het aan den wal gaan te Point de Galles, was niets in staat geweest Clara over te halen tot het verlaten van het ziekbed haars vader; zij wist dat des morgens, wanneer de koorts opkwam en hij zich rusteloos op zijn leger heen en weder bewoog, hij hare hulp ten zeerste behoefde, en, niettegenstaande het dringend verzoek van den zieken zelven, was ze aan boord gebleven. Ze deed dit te meer, wijl ze, in hare tegenwoordige stemming

weinig lust gevoelde aan het feest deel te nemen, en ze verheugde zich zeer over haar volharding bij dit besluit, toen zij het gezelschap uit den kaneeltuin zag terugkeeren in een staat van opgewondenheid, die volstrekt niet strookte met haar idées over hetgeen betaamt.

Maar tegen den namiddag was door een ander groepje besloten voor een paar uur aan den wal te gaan, en nu drong de overste er ten sterkste op aan, dat Clara, die Point de Galles nooit gezien had, van deze gelegenheid zou profiteeren: ze was zoo bleek, zoo zenuwachtig in den laatsten tijd; een uitstapje en de afleiding, die het noodwendig verschaffen moest, zouden haar goed doen; toen Clara bleef weigeren, had de zieke zich eindelijk zoo opgewonden, over hetgeen hij hare halsstarrigheid noemde, dat ze meende maar te moeten toegeven, en, hoewel met een beklemd hart, in het bootje plaats nam, dat haar met de overigen naar den wal zou roeien.

Zooals meest, wanneer men het hoofd vervuld heeft van ernstige voornemens en plannen en het hart van weemoedige gedachten, hinderde haar het, uit den aard der zaak onbeduidend, gesprek, dat door de overigen gevoerd werd en deed het haar genoegen, toen men bij het aan den wal komen, zich langzamerhand wat begon te verdeelen. Men zocht een der beste hôtels op, en, na zich daar een weinig te hebben gerestaureerd, verwijderden zich de meesten met afspraak, elkaâr aldaar over een paar uur terug te zullen vinden.

Clara bleef met jufvrouw Huigen, onder wier geleide ze was meêgegaan, aan een der tafeltjes zitten, meest stil en peinzend, soms een genoegelijk gesprek voerend,

tot de dokter zich bij hen kwam voegen met de eenigszins overbodige vraag, of jufvrouw Huigen haar shawl niet wilde omslaan, hij verbeeldde zich, dat het wat koud werd.

Zijn verbeelding scheen hem geheel in de war te brengen, want het was integendeel bizonder warm, hetgeen jufvrouw Huigen echter niet verhinderde hem vriendelijk te bedanken voor zijne lieve attentie.

De dokter kwam nu eensklaps tot de ontdekking, dat dit het hôtel was, waar men zulke uitmuntende koffie kon bekomen, bestelde daarvan, zette zich bij de dames, stak een cigaar op en begon wat te praten. Hij sprak, met zijn gewone gemakkelijkheid, over allerlei zaken, die misschien onbeteekenend waren, maar door zijn eigenaardige manier van ze te behandelen, interessant werden, - maar jufvrouw Huigen scheen in gedachten verdiept, en ook Clara was niet zeer spraakzaam.

Ongeveer een half uur hadden ze aldus doorgebracht, toen jufvrouw Huigen geheel onverwacht met een opmerking te voorschijn kwam. ‘Het is toch eigenlijk erg jammer,’ zeide zij, ‘dat gij beiden hier nu om mij moet blijven zitten..... maar waarlijk,’ voegde zij er zuchtend bij, ‘ik durf mij niet aan een wandeling wagen.’

‘Wel,’ haastte Clara zich uit te roepen, ‘ik vind het heel prettig om hier maar rustig te blijven; al dat stampen en sjouwen aan boord wordt zoo vermoeiend, dat een kalm, stil plekje op zich zelf een genot is.’

‘Dat is waar,’ zei jufvrouw Huigen, ‘maar - ge zijt niet meêgegaan om hier te zitten praten, maar om iets van Point de Galles te zien’.... Na een verlegen

kuchje: ‘Als ge misschien samen een eindje wildet opwandelen. Wat dunkt u, Gus?’

Nog voor Clara dezen keer iets had kunnen zeggen, antwoordde van Raven. Het was met een stortvloed van woorden, veel meer woorden, dan de zaak vereischte. O, wat was jufvrouw Huigen baarsch? Als ze ooit in Indië geweest was, zou ze weten, dat in een klimaat als dit, niets het zoet van het far niënte te boven gaat! Hoe kon ze hen vragen om te gaan loopen? Wist ze dan niet dat zitten, zoo mogelijk liggen, alles is wat men hier wenschen kan, dat iedere onnoodig gemaakte beweging dwaasheid is? O neen, men zou maar rustig blijven, waar men was, - als jufvrouw van Berkesteyn het ten minste goedkeurde. Ja zeker, ze keurde het goed, ze vond het uitmuntend, hij had volkomen gelijk!

Een gloeiende blos had haar gelaat bedekt, een blos van ergernis en toorn. Hij ging dan nog altijd voort met dat vertoon van koelheid, dat zoo beleedigend was voor haar, die hij kort geleden bezwoer boven alles lief te hebben, hij wilde geen oogenblik met haar alleen zijn, - hij had haar niets te zeggen!

Daareven, toen ze rustig met jufvrouw Huigen zat te praten, gevoelde zij zich kalm en tevreden gestemd. Het had haar veelbewogen gemoed goed gedaan, de heerlijke natuur terug te zien, zooals ze die in haar kinderjaren had lief gekregen; met trillende lip en vochtig oog had ze rondom zich gestaard, en met onweêrstaanbare kracht hadden zich de zoete herinneringen harer jeugd aan -haar opgedrongen, - de palmen hadden haar toegefluisterd van nieuwe hoop en nieuw geluk! Zij had ze haar eersten groet gebracht met een

blijden glimlach.... De palmen, de palmen, vooral in het maanlicht, dat ze nu begon te beschijnen.... de slanke trotsche stammen, fier oprijzend naar de blauwe lucht, de zware, donkergroene takken, zacht neêrhangend van de breede kroon, de harde, scherpgepunte bladeren, glinsterend en glanzend als zoovele smalle degens, die den grooten, gelen bloemtros of rijpe vrucht moeten beschermen.... de palmen, onmerkbaar bewogen door de geurige koelte, omzweefd door die vriendelijke verschijning der tropische nachten, de vuurvliegjes, talloos als de starren aan den hemel en schitterend en fonkelend als zij.... de palmen, rustig als de grootsche stille natuur rondom hen, vredig als het volk, dat onder hunne schaduwen woont....

En onder deze palmen, in dit maanlicht, had hij haar niets te zeggen; niets!

Dokter van Raven ging steeds voort met zijn druk praten en vroolijker scherts, en Clara beproefde hem op even luchtigen toon te antwoorden. 't Was alles leugen geweest, wat de palmen haar hadden toegefluisterd, ze was hem onverschillig, ze had het hart, het edele hart, dat haar voor altijd had kunnen toebehooren, verloren.... toen ze zoo grievend sprak over zijn vader. En ze zou het nooit herwinnen.... en de palmen hadden gelogen, toen ze haar toewenkten en verhaalden van nieuwe hoop en nieuw geluk.

Midden in zijn druk discours brak van Raven een volzin af, om jufvrouw Huigen te vragen, of ze iets in haar keel had gekregen, ze kuchte zoo.

Jufvrouw Huigen bleef voortdurend erg zenuwachtig kuchen, echter beweerde ze, dat ze niets in haar keel had. Maar, na nog een poosje, begon de goede juf-

vrouw zoo vreemd te worden, dat van Raven meende haar te moeten vragen, of ze ook liever naar huis zou gaan, ze scheen zoo onrustig.

Toen vermande jufvrouw Huigen zich. Nadat ze haar manteltje had afgedaan, alsof ze het doodsbenauwd had, vroeg ze Gustaaf, of hij niet een glas water voor haar wilde bestellen, en toen ze het water had opgedronken, begon ze te spreken: ‘Kinderen! ik kan het niet langer aanzien!’

‘Wat niet?’ vroeg van Raven, die een flauw vermoeden kreeg van wat ze bedoelde, maar dit niet wilde bekennen.

‘O, beste jongen,’ riep jufvrouw Huigen nu, zoo gejaagd en zenuwachtig, als men haar nooit gezien had, ‘o, beste jongen, wees niet boos, dat ik mij zoo met uw zaken bemoei, maar waarlijk, het is verschrikkelijk voor mij om.... het langer aan te zien!’

‘Maar, in 's hemelsnaam, zeg dan toch wat u bedoelt’ riep de dokter, nu eenigszins ongeduldig, terwijl Clara, die scheen te begrijpen, wat de oude jufvrouw ging zeggen, al haar aandacht besteedde aan de kralen van haren armband.

‘O Gus,’ riep jufvrouw Huigen nu, en gij ook, Clara, luistert naar den raad van een oude vrouw! Kinderen, ge zijt bezig uw geluk te verwoesten, - en dat wellicht voor altijd.’ Ze greep de hand van het meisje, dat met hoogen blos haar gelaat had afgewend, en ging op smeekenden toon voort: ‘Noem mij niet onbescheiden, kind! Als ge, zooals ik, jonge menschen had zien ongelukkig worden, door misverstand, als ge soms een geheel leven hadt zien mislukken, door een gedwarsboomde liefde, dan zoudt ge ook tusschenbeide

komen, waar ge twee menschen op het punt zaagt zich ongelukkig te gaan maken! En dat waarom? Omdat gij, Clara, in een opwelling van trots, woorden gesproken hebt, die ge, dit weet ik, gaarne zoudt willen herroepen....

'O neen, volstrekt niet!' zei Clara, maar zoo zacht en zoo weifelend, dat ze even goed 'o ja, heel gaarne,' had kunnen antwoorden.

'En gij, Gus, omdat ge een nare eigenzinnige jongen zijt,' ging jufvrouw Huigen voort, terwijl zij met een harer plotselinge opwellingen van moederlijk gevoel zijn hoofd tusschen hare handen nam en zijn bleek gelaat herhaalde malen kuste. Na die kussen volgde er een stilte en had ook jufvrouw Huigen niet veel meer te zeggen. Ge weet hoeveel ik van u houd, Gus.... En van u ook, Clara!.... Daar barstte ze in tranen los, en toen Clara, bewogen, het hoofd afwendde en zich hield of ze niets zag, boog Gustaaf zich over de oude vrijster heen en fluisterde haar vriendelijke hartelijke woorden toe en gaf haar de kus van daarstraks met een warmen handdruk terug. Maar eensklaps sprong jufvrouw Huigen op van haar stoel, greep naar haar manteltje en haar zakdoek, en zeide haastig: Kinderen, ge hebt elkaâr iets te zeggen; zegt het nu, zegt het vóór het te laat is, hier, onder Gods vriendelijken sterrenhemel!'

Vóór een van beiden van hun verbazing bekomen waren, was jufvrouw Huigen verdwenen; - nooit heeft men geweten, waar ze het eerstvolgende uur doorbracht.

De jongelui bleven achter in zulk een moeielijke, zulk een onmogelijke positie, dat van Raven, met zijn

geopend oog voor al wat bespottelijk was, er zeker hartelijk om zou gelachen hebben, zoo de betrokken personen niet hij en Clara van Berkesteyn geweest waren. Nu was hij geenszins tot lachen gestemd. Tegenover hem, toch bevond zich de vrouw, die hij liefhad met bevende handen en neêrgeslagen oogen, met bleek en bewogen gelaat en hij durfde ter nauwernood naar haar opzien, terwijl hij daar zat en met zijn badientje tegen zijn laarzen sloeg, zoo hevig, alsof zij de schuld waren van den moeielijken toestand, waarin hij zich geplaatst zag.

Toen van Raven eindelijk de pijnlijke stilte verbrak, had hij zich genoegzaam hersteld om op den lossen toon van daarstraks te kunnen spreken.

‘Wat dunkt u, jufvrouw van Berkesteyn, als we den raad van onze goede Huigen, eens opvolgden?’

‘Zooals u wilt, mijnheer van Raven,’ antwoordde ze ijskoud, want ze gevoelde zich diep beleedigd door de schertsende manier, waarop hij in dit zoo ernstig oogenblik sprak; ‘we zullen elkaâr toch zeker wel iets te zeggen hebben..,.’

‘O, zeker! Al is het dan niets bizonder interessants....’

‘Honneur aux dames!’ zei hij lachend.

Maar ze lachte niet; ze zag hem aan met toornigen, koelen blik en zweeg.

‘Zal ik mij voor dezen keer maar eens het recht aanmatigen om het eerst te spreken? Wel, jufvrouw Huigen heeft gezegd, dat we elkaâr zooveel te zeggen hadden en.... ik weet waarlijk niet, waarmeê te beginnen.’

‘Geef u dan geen moeite, mijnheer van Raven. U hebt reeds te veel gezegd!’

‘Heb een weinig geduld, jufvrouw van Berkesteyn! Ik heb daar bedacht, dat ik dit onderhoud wel zou kunnen openen, met u een goeden raad te geven in mijn hoedanigheid als dokter. 't Is deze namelijk, om van uw gestel, hoe sterk ook, niet al te veel te vergen. Het voortdurend verblijf in die benauwde hut, werkt nadeelig op uw gezondheid en uw zenuwgestel lijdt....’

‘U zoudt toch niet willen, dat ik papa alleen liet liggen.’

‘Ik zou willen, dat u mij toestondt nu en dan uw plaats in te nemen.’

‘Het is wel vriendelijk, maar....’

‘Maar u wilt liever geen verplichting aan mij maken?’

‘Geen verplichting? Het zou, dunkt me, weinig afdoen of ik een weinig meer verplichting aan u had, dan nu het geval is! U waart zoo vriendelijk, zoo zorgzaam, zoo oplettend voor mijn armen lieven zieke, dat ik u daarvoor nooit dankbaar genoeg zal kunnen zijn.’

‘Ik moet zeggen, jufvrouw van Berkesteyn, de manier, waarop u die dankbaarheid toont, is, minstens genomen, zonderling. Ik herinner mij den tijd niet, dat ge mij vriendelijk hebt toegesproken.’

‘Hebt ge er mij de gelegenheid toegegeven, mijnheer van Raven?’

Zij sloeg de groote ernstige oogen naar hem op met zacht verwijt, en hij liet den blik op haar rusten, zooals ze daar neêrzat in het helder maanlicht, met dat bleeke, afgematte gelaat, met dien droeven trek om de lippen, met die oogleden, neêrgeslagen om een opkomenden traan te verbergen.

Die blik op dezelfde vrouw, die eenmaal zoo trotsch

tegenover hem stond, deed meer dan al de woorden van jufvrouw Huigen hadden kunnen teweegbrengen: hij vergaf haar.

Bitterheid en toorn hadden zijn ziel vervuld jegens haar, die hem gekrenkt had in hetgeen hem zoo dierbaar was, de nagedachtenis zijns vaders; die hem had versmaad, toen hij haar alles aanbood, wat hij te geven had, een hart vol liefde en vereering. De achting, die hij gevoelde voor het jonge meisje, dat, wat ook onder de andere passagiers mocht voorvallen, altijd hare waardigheid en kalmte wist te bewaren, de bewondering, die zich van hem meester maakte bij het gadeslaan dier dochter, die zoo trouw haar zieken vader verzorgde, de sympathie, die in hem werd opgewekt door de zuster, die zoo ijverig en belangeloos voor de rechten van een verongelijkten broeder streed, dat alles had hij onderdrukt, zij had hem beleedigd en hij had zijn hart verhard jegens haar.

Maar nu zij daarvoor hem zat, vernederd en terneêrgedrukt, nu hij het wist, dat weldra een zware slag haar ging treffen in het verlies van den aangebeden vader, - nu gevoelde hij op eens niet alleen al zijn toorn, al zijn verbittering wijken, maar hem overmeesterde dat teeder medelijden, dat het hart van ieder rechtschapen man binnensluipt, wanneer hij een vrouw door zijne schuld ziet lijden. Niet schertsend en spottend meer, maar zacht en ernstig klonk dan ook zijn vraag: o Clara, waartoe dit alles? en toen ze bleef zwijgen: Clara, mijn lieveling.... vergeving.'

'Gustaaf?'

O 't is onuitsprekelijk liefelijk onder de palmen.... de palmen beschenen door het maanlicht, in die vrien-

delijke rust, die van den blauwen hemel schijnt te dalen, maar oneindig liefelijker is het nog, wanneer oogen, schitterender dan sterren of vuurvliegjes, elkaâr zoeken onder het gebladert, wanneer woorden, zoeter dan het zoet geruisch der palmen, worden gefluisterd, wanneer de vriendelijke rust van den blauwen hemel daalt in twee arme, felbewogen menschenharten.

LIX.

Pourquoi dans ce récit d'une vive souffrance
Ne veux-tu voir qu'un rêve et qu'un amour trompé?
Est-ce donc sans motif, qu'agît la Providence,
Et crois-tu donc distrait le Dieu qui t'a frappé?

ALFRET DE MUSSET.

Toen de gelukkige verloofden dien avond van elkander scheidden, werd de afspraak gemaakt, dat Clara haar vader den volgenden morgen dadelijk deelgenoot zou maken van hunne plannen; van Raven zou dan bij zijn ochtendbezoek formeel aanzoek doen om de hand zijner beminde. Wel vreesden zij de tegenwerking van den overste, maar Clara vooral was daaromtrent eenigszins gerustgesteld, daar ze een bizondere ingenomenheid van den zieke met zijn dokter meende op te merken, en ook, dat hij in den laatsten tijd wel eenigszins was veranderd in zijn opinie omtrent den echtgenoot, dien hij zich wenschen moest voor zijn dochter.

Clara had goed gezien; hij was niet eenigszins, maar zelfs zeer veel veranderd.

De overste had het altijd geweten, dat de kwaal, die hij zich gedurende den eersten tijd van zijn verblijf in

Indië door onvoorzichtigheid op den hals had gehaald, later chronisch geworden en steeds verergerend in zijn verschijnselen, eenmaal zijn dood zou veroorzaken. Maar hij was, als de meesten van hen, die sinds jaren aan een telkens terugkeerende kwaal lijden, langzamerhand gaan gelooven, dat er niet bepaald gevaar bij was, en had daarenboven zichzelven diets gemaakt, dat het, in ieder geval, nog lang, o, nog heel lang zou duren.

't Is waar, er stierven jaarlijks een aantal Europeanen in Indië aan die ziekte, maar - met hem was dat geheel iets anders! Had hij niet fortuin om de bekwaamste geneesheeren te raadplegen, kon hij niet, in welk zacht klimaat hij verkiezen mocht, de verloren krachten gaan herstellen, was hij niet in staat zich elk gemak, elke weelde, elk middel tot herstel te verschaffen? neen, de dood zou hem niet zoo gemakkelijk naderen, als hij het iederen armen drommel deed!

En nu, - hij lag daar in een kleine hut, waar onmogelijk genoegzam frissche lucht kon doordringen; geraas, gestommel stoorde hem in zijn slaap, en hoe zelden kon de man, die aan zulk een weelderig leger gewoon was, dien vinden in die benauwde ongemakkelijke kooi, - het eeuwigdurend stampen der machine deed zijn hoofd bersten, de hitte hinderde hem, en er was geen verfrissching of verkoeling mogelijk; - het voedsel, dat men hem aanbood, voldeed geenszins aan de eischen van zijn verfijnden smaak, in één woord, al die genietingen, die hij zich tot dusver had weten te verschaffen, overal en altijd, waren hem hier ontzegd.

Hij gevoelde het hoe zijne krachten met den dag afnamen, hij zag hoe des dokters gelaat steeds ernstiger werd, wanneer hij de symptomen der ziekte gadesloeg;

hij kon geen gezonder oord opzoeken, hij kon geen tal van geneesheeren rondom zijn leger verzamelen, en een bang voorgevoel begon zich van hem meester te maken, dat de dood hem nu ten laatste toch naderen zou, - zooals hij iederen armen drommel naderde!

Die gedachte beangstigde hem; ze hield hem wakker in menigen bangen nacht, ze kwelde hem des daags; hij morde, hij klaagde, hij worstelde tegen zijn noodlot, hij smeekte van Raven hem te genezen, het koste wat het wilde, hij was tot alles bereid, als hem maar dat éene vooralsnog kon worden bespaard, dat éene: sterven! O, hoe hardnekkig, hoe onvermoeid streed hij tegen dat bange voorgevoel, dat hem altijd en altijd weder kwam pijnigen, - tot hij eindelijk den strijd opgaf, ziende dat het een nuttelooze strijd was.

Eenmaal zoover gekomen gevoelde hij zich beter, kalmer gestemd; ernstig nadenken en weemoedig gepeins traden in de plaats van dat rusteloos morren, dat nutteloos verzet, dat angstig verbloemen van de waarheid.

Het zou weldra voor hem gedaan zijn, gedaan met eer, gedaan met rijkdom, gedaan met aardsche grootheid en aardsche genietingen, gedaan met dat alles, waarvoor hij alleenlijk had geleefd! en telkens weder kwam hem de vraag op de lippen, de vraag, die zoovelen op ziek- en sterfbed heeft gekweld: Waartoe heeft mij dit alles gediend? Wat heb ik er meê gewonnen?

En dan de verzuchting, die als van zelve op de vraag volgt: En ach! hoeveel heb ik verloren!

Helaas! niet allen, wien die verzuchting ontsnapt, hebben in die vreeselijke ure, waarin het hun zekerheid

wordt, dat de wereld, die zij dienden, de wereld, waaraan ze hun beste krachten, hun heerlijkste vermogens offerden, hun weldra gaat ontzinken, een goeden engel die zacht en geduldig, maar onveranderlijk tevens, wijst op veel, dat hersteld, veel dat verzoend kan worden!

Toen Clara den morgen na die onvergetelijke wandeling onder de palmen, ontwaakte uit een slaap zoo rustig en verkwikkend, als ze in langen tijd niet had genoten, herinnerde zij zich dadelijk de afspraak met van Raven gemaakt.

Maar het duurde langen tijd voor ze er toe kon besluiten, de liefelijke, gelukkige gedachten, die haar zoo geheel vervulden, te verstoren door het gepraat en de drukte van de ontbijttafel, ze talmde en talmde dan ook voor ze hare hut verliet en kleedde en kapte zich met buitengewone zorg en glimlachte, toen zij zichzelve op die kleine coquetterie betrapte, met den gelukkigsten glimlach, die in langen tijd haar gelaat had verhelderd.

Haar geluk zou niet van langen duur zijn. Toen zij Gustaaf, die in het salon op en nederliep, met een veelbeteekenenden blik had gegroet, en zich het hart hooger voelde kloppen, bij het denkbeeld, dat nu alle misverstand was opgehelderd, dat zij nu elkaâr met hart en ziel toebehoorden, - voelde zij een hand op haar schouder, en zag, toen zij zich omkeerde, mevrouw Helmberg in het gelaat.

‘Clara,’ fluisterde ze op dien gejaagden toon, die sinds eenigen tijd de bedaarde afgemeten manier van spreken had vervangen, ‘Clara, vergeef me, dat ik u alweêr lastig val, maar het is nu nog maar weinige dagen, voor we te Batavia zijn....’

‘Maar, mevrouw, gij weet, al zijn we te Batavia, daarom zal ik Julio's belangen niet vergeten.’

‘Neen, dat weet ik,’ en ze drukte het meisje de hand. ‘Dat weet ik, en daar vertrouw ik op, dat ge mijn arm kind niet vergeten, niet aan zijn lot overlaten zult.... Maar laten we het niet verbloemen,... er is geen tijd te verliezen.... Clara, uw vader is ziek, zeer ziek.... Wie zegt u dat het niet weldra te laat zal zijn?’

‘Mevrouw!? Zoo ziek is papa niet,’ roept het meisje haastig uit.

‘Mijn arm, lief kind,’ zegt mevrouw Helmberg en hare oogen vulden zich met tranen, als ze het gelaat afwendt.

‘Mevrouw, zeg me, hoe komt u op het denkbeeld, dat zijn toestand zoo ernstig zijn zou?’

‘Ik weet niet.... ik zou u geen angst willen aanjagen, ik gevoel wat het is te vreezen voor het herstel, van wien we liefhebben. Maar och, Clara, het duurt zoo lang, en Julio, hoe geduldig, hoe onderworpen hij ook beproeft te wezen, lijdt vreeselijk onder dat telkens uitstellen zijner hoop.... Ach! Elken morgen te ontwaken met de verzuchting, dat het heden zijn zal, dat hij zijn vader ten minste zal mogen spreken,.... en iederen avond in te slapen met de wanhopige gedachte, dat hij nog altijd wordt.... verstooten, het is zoo hard!

‘Ik wenschte dat ik hem troosten kon, dat ik meer op papa vermocht!’

‘Maar hebben dan al uw pogingen, al uw gebeden niets uitgewerkt? Wil hij dan nog steeds mijn kind zelfs niet zien?’ vroeg Julio's moeder.

Het meisje antwoordde niet en Trudy Freilig vergat, een oogenblik waar en tegenover wie ze zich bevond. ‘O, Eduard, Eduard! kreet ze in wanhopige smart, ‘hoe had ik het kunnen gelooven, dat ge ooit mijn kind zoudt haten.... mijn kind!’

Clara ontstelde door dien kreet van haar, op wier kalme zelfbeheersching zij zich meestal gerust kon verlaten, en terwijl ze de handen greep, die de rampzalige moeder in haar wanhoop had opgeheven, fluisterde ze: ‘Heb nog een weinig geduld.... zeg aan Julio, dat hij niet wanhopen moet.... papa is veel zachter, veel beter gestemd, wellicht heden.... morgen!’

Toen mevrouw Helmberg haar had verlaten, stond ze daar als iemand, die door een zwaren slag is bedwelmd, en toen van Raven haar naderde en zachtjes vroeg, wat haar deerde, staarde zij hem aan met wezenloozen blik, hij legde haar arm in den zijnen, en bracht haar op het dek in den vroolijken morgenzonneschijn, waar de koele zeewind haar om de slapen speelde.

En daar, op een rustig plekje gezeten, deelde hij het haar mede, wat hij reeds zoo lang had geweten, maar bijna niet over de lippen durfde brengen, wijl hij het wist hoe nauw en innig de band was, die de harten van vader en dochter verbond.... deelde het haar mede, zoo zacht, zoo voorzichtig, als slechts de liefde het vermocht. Hoe verbaasde hij zich, toen Clara, zonder één traan, zonder één klacht, de bleeke lippen opende en zeide: ‘Mevrouw Helmberg had dan toch gelijk, er is geen tijd te verliezen!’

Weinige oogenblikken later stond het meisje voor het leger haars vaders, haar gelaat was strak en bleek, maar de kleurlooze lippen beefden niet, toen zij binnen-

trad met de vraag: ‘Hoe is het van morgen, papa?’

‘Hoe zou het zijn, kindlief, na zulk een ellendigen nacht?’ Dat kolenladen, dat schreeuwen, dat loopen.... ik heb geen oog toegedaan! Ik geloof, als ik voor mijn ergsten vijand een straf moest uitdenken, dat ik hem dan ziek zou laten worden aan boord eener stoomboot.’

‘Gevoelt ge u niets beter, papa? Niet wat sterker?’ vroeg ze, terwijl haar bezorgde blik op zijn gelaat rustte.

‘Neen, altijd erger, altijd zwakker! Maar dat komt door die akelige omgeving, 't is op zichzelf genoeg om iemand te vermoorden....’

‘Nog maar weinig daagjes, papa, en we zijn te Batavia.’

‘Ja, we gaan goed vooruit. à Propos, welken indruk heeft Point de Galles op u gemaakt?’

‘Niet veel indruk. Om u de waarheid te zeggen.... papa, ik ben gisteravond nog bij u geweest om u iets mede te deelen.... maar u waart juist in slaap geraakt. En ik wilde u niet wakker maken, ofschoon.... papa, van Raven en ik zijn gisteren tot een verklaring gekomen!’

‘En.... gij wilt doktersvrouw worden?’ vroeg hij vriendelijk.

Zij had een uitbarsting van toorn verwacht, ze had er zich op voorbereid allerlei spotternijen te hooren: welke was haar verwondering, toen hij haar gelaat tot zich trok en zeide: ‘Wel Clara, ik ben blij dat ik uw gezichtje eindelijk weer vroolijk zien zal....’

‘Papa? Is u er dan niet tegen?’

‘Neen, Clara, integendeel, ik verheug me in uw

keus. 't Is waar, ik had me de positie van mijn aanstaanden schoonzoon altijd een weinig schitterender voorgesteld, maar zijn persoonlijkheid had ik me nooit beter kunnen droomen. Ge weet, kindlief, hoe weinig sympathie ik eerst voor dat huwelijk gevoelde, maar - ik heb van Raven leeren kennen als een flink mensch; zijn gedrag is dat van een gentleman, zijn reputatie in het leger uitmuntend, wat kan ik meer wenschen?'

'O papa, hoe lief van u! Ik kan u nooit genoeg danken, papa. Ik weet dat u, om mijnentwil, over veel heen stapt....'

'Laat ons over dat alles nu niet denken, lieve! Misschien kost het me veel, kind, maar.... ik kan uw droevig gezichtje niet langer aanzien! En dan, ik weet dat ik mijn kind in trouwe handen achterlaat.... want, Clara, misschien heeft van Raven het u reeds gezegd: ik zal niet lang meer bij u blijven.... liefste!'

'Papa? o papa!' -------

Ja, hij had het altijd geweten, dat zijn kind hem lief had, met een groote, allesoverheerschende liefde; hij had het geweten, dat de gedachte van hem te moeten scheiden, haar vreeselijk schokken zou, maar zóó, zóó wanhopig, zóó radeloos, had hij zich hare smart nooit kunnen denken....

Hij streelde met zachte vingeren hare lokken, hij hield de hand vast, die zoo krampachtig de zijne omvatte, met dien droeven kreet, dat hij haar niet verlaten mocht, dat zij niet leven kon zonder hem; hij noemde haar zijn lief, lief kind, hij liet haar uitweenen - en weende met haar.

'Mijn lieveling!' fluisterde hij eindelijk, 'o, ik wenschte u te kunnen troosten! Maar toch.... o Clara, het doet

me goed u zoo bedroefd te zien. Soms.... in den laatsten tijd - dacht ik, dat ge mij niet meer zoo lief hadt als vroeger.... Ziet ge, men had u zooveel kwaad verteld van uw armen vader....'

Zij hief het hoofd op. Die woorden herinnerden haar op eens, met welk voornemen ze heden zijn hut was binnengetreden, weêr klonk haar die vermaning in de ooren: Het is tijd, hoog tijd! en ze verweet het zich zelve, dat ze Julio's belangen een oogenblik had kunnen vergeten, om over hare eigene te spreken; ze onderdrukte nu haar smart en wischte hare oogen af en begon op die zachte, kalme wijze, die haar vader van haar gewoon was:

'Hoe zou ik u ooit minder liefhebben? En dan om die reden! Immers, u hebt nooit geweten, dat de gevolgen van uw gedrag zoo vreeselijk zouden zijn! Als u dat alles hadt kunnen vooruitzien, dan zoudt u geheel anders gehandeld hebben....

'Ik geloof het wel, kind! Maar ge waart in den laatsten tijd wel eens boos op mij.... over wat ge mijn stijfhoofdigheid noemt?'

'Omtrent Julio? Och, wat hem betreft, papa, ik weet zeker, dat u eindelijk luisteren zult naar de stem, die reeds zoolang spreekt in uw hart voor den armen verstooteling.... voor uw kind!'

'Stil, Clara! Geen nonsens, lieve!'....

Hij had dien nacht wederom dat visioen gehad, dat hem zoo dikwerf verscheen in slapelooze nachten, hij had Trudy Freilig gezien, zooals hij haar nooit in werkelijkheid had mogen aanschouwen, in den reinen glans harer jeugdige schoonheid, met dien gelukkigen blos, die jonge moeders zoo behoorlijk maakt, op de wangen,

met de groote, vochtige oogen tot hem opgeslagen, en een knaapje in de armen, een knaapje, dat de handen uitstak naar zijn vader.... en zijn hart had gebloed bij dat gezicht en zijn stem beefde, toen hij nu zeide: ‘geen nonsens, lieve!’

Maar zij liet zich dus niet afschrikken; zij had het bespeurd, hoe zijn stem trilde en er tranen opwelden in zijn oog, en, met grooter welsprekendheid dan ooit te voren, verdedigde zij den verongelijkten broeder, wees ze op den korten tijd, die hem wellicht nog restte om het gedane onrecht te herstellen, en fluisterde van de engelen, die zich zouden verblijden....

‘Ik kan niet, Clara!’

‘Maar u dacht ook, dat u Gustaaf niet tot schoonzoon zoudt kunnen aannemen en toch hebt u het kunnen doen!’

‘Gustaaf.... ja, als Julio was zooals hij....’

‘Neen, natuurlijk, hij is niet zooals van Raven, maar hoeveel jonge menschen zijn zóó? Maar toch, papa, u stelt zich den armen Julio geheel verkeerd voor. Hij is veel beter, dan u denkt, dat weet ik zeker! Hij heeft een goede opvoeding gehad, en.... het bloed, dat hij in de aderen heeft, verloochent zich niet. Ik heb hem nu reeds zoo dikwerf gesproken, zoo veel brieven van hem ontvangen, maar, geloof me, papa, hij is niet ruw, niet onbeschaafd; de gedachte, dat ik van hem houd, en dat u hem misschien ook wilt erkennen, heeft hem zoo oneindig veel goed gedaan. Och, als u hem toch maar eens wildet zien, eens wildet spreken....’

‘Maar dat is onmogelijk, kind!’ Ik bedoel.... het zou nooit onopgemerkt kunnen gebeuren.’

‘Maar indien het onopgemerkt gebeuren kon....?’

‘Indien.... indien!’ Hij sloot de oogen en zeide op matten toon, Clara, misschien hebt ge gelijk.... maar ik ben doodelijk vermoeid.... laat me wat rusten, wilt ge.’

Ze liet hem rusten, verscheidene uren lang, en het was een kalme, vreedzame slaap, die zijn afgetobt lichaam verkwikte, een slaap, zooals somtijds volgt op het nemen van een goed besluit.

In dien slaap was het hem, als gevoelde hij een krachtige hand de zijne grijpen, als zag hij een breede, kloeke gestalte zich neêrbuigen voor zijn leger, als verrees, naast die gestalte, een goede engel, met smeekenden blik en gevouwen handen.

Hij sloeg de oogen op, - en het was geen droom!

Een mannelijke stem stamelde den vadernaam, heete tranen droppelden op zijne hand en aan zijne voeten knielden broeder en zuster.

Ver van de plek, waar de eerste woorden van vergeving en ouderliefde ruischten, ver van het drietal, dat, in stil geluk verzonken, genoot van de rust, die op bangen strijd en angstige spanning volgt, bevond zich de vrouw, die we in meer dan één donkeren nacht den wanhopenden bastaard zagen bezoeken, de vrouw, die zoo veel geleden, zoo heldhaftig gestreden had voor den armen verstooteling, wien nu de hand zijns vaders voor de eerste maal op het hoofd was gelegd.

Niemand dacht aan haar! Noch de vader, die haar, eenmaal had bemind, noch de zoon, die aan haar alles, alles te danken had, - maar het deerde haar niet, ze dacht er zelfs niet aan, dat zij ook een heilig recht had deel uit te maken dier gelukkige groep, het heiligste

recht op de liefde van haar kind, veel heiliger dan de vader, die hem had verstooten, dan de zuster, die hij eerst zoo kort geleden voor de eerste maal had aanschouwd....

Het deerde haar niet! Was niet haar zoon toegelaten in de tegenwoordigheid van van Berkesteyn, was niet haar liefste wensch vervuld, en kon ze niet, zij het dan ook verre van hem, het zich voorstellen, hoe hij, haar Julio, daar was gezeten tusschen vader en zuster, hoe wellicht Eduard van Berkesteyn zijn kind toesprak op dien zachten toon, met die welsprekende overredingskracht, die zij zich nog zoo wèl herinnerde....

Stil en onopgemerkt sloop ze naar beneden en in de eenzaamheid harer hut stortte ze hare dankbare tranen, bedwong ze de kloppingen van haar gelukkig hart, sprak ze den wensch uit, dat ze zich dus mocht kunnen verbergen voor het oog der geheele wereld.

Immers, de zieke had wel haar zoon willen zien, maar haar, haar zou hij nimmer vergeven? voor haar was geen plekje in die gelukkige groep, haar tegenwoordigheid zou de vreugde bederven, het geluk verstoren, zij zou wellicht het groote struikelblok zijn voor de toekomst van haar kind....

O, hoe dat te verhinderen? Waarheen, waarheen te vluchten? Hoe zich onzichtbaar te maken, zich als het ware te wisschen uit het bestaan van vader en zoon?

Geen offer zou haar te zwaar zijn; indien het noodig was, wilde ze onopgemerkt verdwijnen, ver van haar kind leven, - zoo het slechts gelukkig werd, zoo het slechts erkend werd in zijne rechten....!

Neen, geen offer zou haar te zwaar zijn; immers, - ze was moeder!

LX.

O Java, grootvorstin dier landen,
Die als met saamgevlochten handen,
Zich sling'ren om den oceaan
En met haar bosch en kruidwaranden
Der zee een krans om 't voorhoofd slaan!

B. TER HAAR.

Liefelijk, onuitsprekelijk liefelijk, is de eilandengroep, die, bij het naderen van Java, het oog verrukt, liefelijk voor hem, die haar voor het eerst aanschouwt, oneindig liefelijker nog voor dengeen, wien dat frissche groen, die geurige bodem, zooveel blijde boodschappen, zoovele vriendelijke welkomstgroeten zijn van dat heerlijk ‘Insulinde, dat zich daar slingert om den evenaar, als een gordel van smaragd.’

Gewoonlijk wordt straat Sunda in een niet weinig opgewonden stemming gepasseerd. Welk een opwekkende gedachte dan ook dat morgen, morgen reeds, het einde zal zijn gekomen van de reis; dat men het morgen met eigen oogen zal aanschouwen, het Indië, waarover zoo geheel verschillend wordt geoordeeld, het Indië, waarvan men zijn toekomst, zijn fortuin verwacht!

En dan - morgen zullen dierbare betrekkingen worden weêrgezien; zonen zullen de vaders aanschouwen, wier liefde hun zoo duidelijk bleek uit die brieven, die steeds zoo vele lichtende punten waren in den donkeren nacht der strenge kostschooltucht, die zooveel goed deden en van zooveel terughielden bij het vroolijk academieleven; - echtgenooten, die met bloedend hart scheidden, zullen elkaâr morgen weder in het dierbaar gelaat zien; jonge meisjes, die trouw aan haar liefde, vaderland en vrienden verlieten, om den man harer keuze in den vreemde te volgen, zullen morgen in de omhelzingen van hun gelukkigen echtgenoot de belooning vinden voor haar trouw.... is het wonder, dat in den nacht vóór de aankomst, de gemoederen in spanning zijn?

Ook de passagiers der Elwine waren onder den indruk, dien het naderen van het nieuwe vaderland maken moet. Eerst na middernacht heeft men zich ter rust begeven, een zeer korte rust; want nauwelijks is de morgen aangebroken, of men ziet allen zich naar boven spoeden, met een haast, alsof er geen oogenblik te verliezen ware.

Men ligt op de reede van Batavia. De dames hebben zich in keurige toiletjes gestoken, de heeren zich met meer zorg gekleed dan in langen tijd het geval was, de boot ziet er zoo helder uit, als men haar gedurende de reis nooit zag, zelfs de vuile kok heeft een schoon pakje aangetrokken; alle gezichten staan opgewekt, de kapitein wordt geluk gewenscht met den goeden afloop der reis, men feliciteert elkaâr, men vergeet de geleden misères, de gevaren, die men geloopen heeft en: tout est pour le mieux, dans le meilleur des mondes!

Maar - zooals een ander spreekwoord zegt: de laatste loodjes wegen het zwaarst, en van al de lange morgens, die men aan boord van de Elwine doorbracht, blijkt deze de langste. Er schijnt nog geen sprake te zijn van naar den wal te gaan, men moet wachten, wachten.... de opgewekte gezichten beginnen eenige verveling te teekenen, de heeren zijn boos op zichzelven, dat ze niet wat beter hebben uitgeslapen, de dames zijn boos op de heeren, die al zoo vroeg begonnen te roepen en rond te loopen en haar daardoor zoo agiteerden, dat ze vreesden niet klaar te zullen komen; - men loopt op en neêr, men kijkt uit, men wordt ongeduldig, men verveelt zichzelf en anderen.

Eindelijk, eindelijk, - het is tien uur in den morgen, - nadert het stoombootje, dat werd afgezonden om de passagiers der Elwine op te nemen en te Batavia aan wal te brengen, en er is geen hart, dat niet sneller dan gewoonlijk klopt, nu het dichter en dichterbij komt, en de vele heeren en ook enkele dames, die zich daarop bevinden, reeds eenigszins herkenbaar worden.

Spoedig is het bootje tot vlak bij de Elwine gestoomd, de trap wordt uitgelegd; nog weinige oogenblikken en de een na den ander springt op de Elwine over.

‘Waar is ze.... mijn vrouw?’ vraagt de bewogen stem van den forschen man, die al de anderen vooruit was.

‘Uw vrouw? Mag ik weten, wie u is?’ is de wedervraag van den kapitein.

‘Ik ben Riethaag....

‘O, mijnheer gaat u maar met mij meê!’ roept nu Kitty, die haastig komt toegeschoten. ‘Lina is beneden. Ze was zoo zenuwachtig, zoo geagiteerd, dat ze niet

boven durfde komen.... en toen heeft ze mij gezonden, maar ik heb u niet herkend, ofschoon ik uw portret dikwerf heb gezien....'

Kitty was dien morgen reeds vroeg begonnen hare vriendin gereed te maken voor de ontmoeting met den man harer keuze. Het kleedje, dat Lina van al hare leelijke kleedjes het beste stond, ja zelfs het strikje en kraagje, dat ze op den gewichtigen morgen dragen moest, waren dagen te voren door haar welmeenende vriendin gereed gelegd, verscheidene nieuwe kapsels waren geprobeerd, en Kitty had het zoover gebracht, dat de groote crinoline en borstharnas door het patrijspoortje waren geworpen in zee, - waar ze hoogst waarschijnlijk een of ander gulzig zeegedrocht een wissen dood zouden berokkenen.

Meer dan twee uren waren er besteed om Lina's eenvoudig gezichtje en onbeduidend figuurtje op het voor-deeligst te doen uitkomen; Kitty had reeds den dag te voren een geheelen koffer overhoop gehaald, om eindelijk met eenige takjes oranjebloesem te voorschijn te komen, - die ze blozend bekende een deel uit te maken van den bruidstooi, door haar, op aanraden eener vriendin, maar vast meêgenomen; - die takjes werden op Lina's hoofd en borst bevestigd, en, toen ze eindelijk gereed was, werden mevrouw Krobs en jufvrouw Huigen binnengeroepen en waren de drie dames, na nog eens het afschuwelijk portret bezichtigd te hebben, - het daarover eens, dat meneer Riethaag den hemel danken moest, dat hij zoo'n vrouw kreeg.

Daarop had Lina gevraagd om een oogenblikje alleen te mogen zijn, en nadat de drie dames haar hadden verlaten, had ze de deur harer hut gesloten en

was ze op den grond neêrgeknield,- toen ze opstond, was haar gezicht kalm en tevreden en klopte haar hart vol vertrouwen de toekomst tegen....

Zoo aan al de anderen die laatste morgen lang viel, wat moest het niet voor de arme Lina zijn? Ze was niet gewoon veel notitie te nemen van de zenuwachtige aandoeningen, die ze nu en dan gevoelde, maar nu vond ze zich toch verplicht den dokter om een weinig spiritus te laten vragen. Van Raven kwam haar dadelijk bezoeken, hij raadde haar wat te eten, - want het arme schepseltje was nog steeds nuchter, - maar vooral geen spiritus! ‘Weet u, dat geeft zoo'n nare lucht voor meneer Riethaag,’ voegde hij er lachend bij; en Lina had geruimen tijd noodig om van haar verlegenheid te bekomen.

Eindelijk zette ze zich maar weêr neêr en keek naar het portret, tot hare oogen er pijn van deden, en haar veel geliefde echtgenoot sprekend ging gelijken op zeker veelhoofdig monster, dat ze eens op de kermis te Rotterdam had gezien; toen bekeek ze zichzelve in den spiegel en verbeeldde zich op eens dat haar gezicht scheef was geworden.....

Daar kwam het stoombootje aan; ze sprong op, ze sloot in haar verwarring de deur, die ze een oogenblik te voren had geopend; ze hoorde Kitty kloppen, - daar een stem: ‘Lina, Lina, doe open!’

Ze draaide den sleutel om en neen! ze was niet vergeefs neêrgeknield daarstraks.... het was alles goed.... dat was de stem, die eenmaal haar hart had doen kloppen van blijde verrukking, dat was het dierbaar gelaat, waarop lang geleden haar oog met welgevallen had gerust....

Welke verschillende gewaarwordingen bracht de aankomst van dat bootje met bezoekers.

Terwijl Lina Riethaag, na lange, bange scheiding den geliefden harer jeugd mocht omhelzen, bevond zich vlak naast haar hut een jongen man, aan de grievendste teleurstelling ten prooi: - het was hem geschreven, dat zijn vader hem zou afhalen van boord, dat wellicht ook zijn moeder daar zou zijn om hem te begroeten; er zou een groot feest worden gegeven in het ouderlijk huis; niets zou te goed wezen om de terugkomst te vieren van den geliefden zoon....

En voor ieder der passagiers kwam een vriend of een oom of een broeder, - alleen voor hem niemand.

Hij stond aan den ingang en staarde en staarde naar al die vreemde gezichten, of hij wellicht dat zijns vaders zou. herkennen, en wendde eindelijk het hoofd af van de menigte en boog zich zoo diep mogelijk over de verschansing, opdat niemand de tranen zien mocht, die in zee droppelden.

Die jonge man was de luitenant Kreisfeldt, dezelfde, die men gewoonlijk met al wat naar gevoel zweemt, den spot hoorde drijven, dezelfde, die zoo grappig schertsen kon over wat de menschen de ‘stem des bloeds’ gelieven te noemen, die zich altijd ergerde aan den nonsens, die soms werd uitgeslagen, over de onveranderlijke, onvervreemdbare liefde van de kinderen tot de ouders....

Hij gevoelde zich alleen, meer alleen dan ooit te voren, toen hij zijn hut had opgezocht en zich moedeloos had terneêrgeworpen; hij hoorde het vroolijk gepraat, het druk geloop van al die gelukkigen, die welkom geheeten waren door hunne dierbaren. Niemand vroeg naar hem, niemand dacht aan hem.

Een half uur bleef hij alleen in zijn hut, een half uur, dat wellicht het vruchtbaarste was van al de uren, die hij in Europa had doorgebracht; hij leerde daarin zijn eigen hart kennen; hij ontdekte, dat hij niet zoo hardvochtig, niet zoo onverschillig was, als hij zichzelven en anderen had doen gelooven, ja, dat hij gevoelen kon, en diep en pijnlijk gevoelen ook.

Hij hoorde het niet, hoe een klein bootje aankwam, met een passagier die te laat was gekomen voor de stoomboot, hij hoorde niet, hoe er naar luitenant Kreisfeldt werd gevraagd door dien passagier....

'Mijn jongen, mijn jongen.' Een dikke heer stormde naar binnen; hij werd aan een breede borst gedrukt, gekust, wederom gekust.... Toen hij eindelijk het hoofd ophief van die borst, waaraan het hem zoo goed was te rusten, toen hij in een paar vochtige oogen staarde, die vol liefde en trots op hem neêrzagen, - toen was het hem of van nu af aan vele dingen hem heilig zouden zijn, die hij tot nu toe slechts belachelijk had gevonden.

Intusschen waren de meesten der nieuw aangekomenen, zoowel als de passagiers der Elwine, aangevallen op het ontbijt, dat heden buitengewoon rijkelijk en netjes was opgezet, met het oog op die gewoonte, van aan boord eener pas aangekomen boot te gaan dejeuneeren, een gewoonte, die jufvrouw Huigen erg indiscreet vond. Ook vond ze de manieren van die Indische lui wel wat vrij; maar de hartelijke toon deed haar vriendelijk gemoed daarentegen weldadig aan, en toch was ze over het geheel recht in haar schik met de eerste impressie, die ze van Batavia's bewoners kreeg.

Niet het minst deed het haar pleizier, dat die heeren er allen zoo innig netjes uitzagen, zoo geheel in het wit, tot zelfs de schoenen en de hoeden toe, en allen zoo goed geschoren en zoo keurig gekapt; - het gaf haar hoop, dat de huizen, waaruit zulke frissche menschen te voorschijn kwamen, toch niet vuil konden zijn, en de huisvrouwen toch niet zóó lui en zóó zorgeloos, als ze in Holland had gehoord, dat ze allen wezen moesten! Wat haar echter nog veel meer pleizier deed, dat was de hartelijkheid, waarmede Gustaaf werd welkom geheeten, niet alleen door vroegere kennissen, maar ook door verscheidene vrienden, die, onderricht van zijn vertrek uit Europa met de Elwine, zich gehaast hadden hem te komen begroeten. Terwijl de oude jufvrouw daar zoo stil en bedaard hare opmerkingen zat te maken, herkreeg ze den ouden moed en begon te gelooven, dat ze toch misschien nog wel gelukkig zou zijn in het nieuwe, vreemde land.

En zeker zou ze dat. Bracht ze niet met zich naar het nieuwe vreemde land die stille tevredenheid, dien innerlijken zielevrede, maar bovenal dat trouwe, liefdevolle hart, dat in elk land, op iedere plek, zijn rijken schat van genegenheid kon uitstorten om anderen gelukkig te maken en zelf gelukkig te zijn?....

Lina en haar Riethaag waren, hoe tevreden ook met elkaârs bezit, niet meer in die periode van verliefdheid, waarin men honger noch dorst, warmte noch koude gevoelt, en aldra begon Lina het schrikkelijk benauwd te vinden in de hut en werd ook Riethaag met onweerstaanbare kracht aangetrokken, door het geraas dat messen en borden in het salon veroorzaakten. De jonge vrouw hoopte onopgemerkt haar bescheiden plaatsje aan

de ontbijttafel te zullen innemen, maar nauwelijks was ze met hoogrooden blos uit haar hut te voorschijn getreden, of er ging een luid hoerah op voor het jonge paar; de kapitein wenschte hun uit aller naam geluk, er werd champagne geschonken, en de heeren en dames fluisterden elkaâr toe, nooit te hebben geweten, dat Lina er zoo lief kon uitzien, en Kitty omhelsde haar en fluisterde: ‘Wat een slecht portret, Lina, - hij is bepaald knap!’

Toen Lina dan ook een weinig op haar verhaal kwam, - en het duurde geruimen tijd voor dat het geval was, - waagde ze het te vragen, waarom hij haar zoo'n leelijk portret had gezonden.

‘Welk portret bedoel je,’ vroeg Riethaag, die, zoo als de meeste menschen, wel geen zijner portretten het origineel waardig vond, maar zich toch ook niet herinnerde zoo bizonder slecht gephotografeerd te zijn.

‘Wel, dit,’ en het kaartje kwam te voorschijn.

De heer Riethaag barstte het uit in zulk een hartelijk gelach, als Lina zich niet herinnerde ooit van hem te hebben gehoord in zijn jonge jaren, toen hij zoo zwaar en zoo hopeloos zwoegde voor het dagelijksch brood. ‘Goede hemel, Lien, hoe heb ik je dat kunnen sturen? Wel, dat is de gekste vergissing, waarvan ik ooit heb gehoord! 't Is zeker gebeurd in mijn eerste opgewondenheid over mijn nieuwe betrekking....’

‘Maar wat dan?’

‘Wel 't is het portret van een vriend, een beste jongen, maar de leelijkste kerel, die er leeft. En dacht je, dat ik zoo veranderd was....?’

‘Ik wist dat je liefde niet veranderd was, en dat was me genoeg, mijn beste; trouwe man!’....

Eindelijk zijn al de kisten en koffers opgeladen, de verwarring door de Krobsen met hun tallooze pakken, kinderen en baboes veroorzaakt, heeft haar toppunt bereikt; de toorn van mevrouw Vuiste, die niet het eerst van allen, met hare koffers werd geholpen, is vreeselijk om aan te zien, het geloop wordt gevlieg, het geschreeuw gegil, het commandeeren gevloek.... men zal overgaan op het stoombootje - naar den wal!

Daar wordt het zeer stil, op het straks nog zoo levendig dek der Elwine; het gedrang houdt op, de passagiers wijken eerbiedig ter zijde voor den stoet, die langzaam, zeer langzaam nadert, - de overste, op een matras door vier mannen gedragen en aan zijn zijde Clara, en achter hem de soldaat Julio.

‘Wie is die zieke?’ vraagt een der heeren, die met den sloep is aangekomen, en als hij het antwoord verneemt, vliegt hij op den overste toe, zoekt diens hand onder het dek.... ‘van Berkesteyn, beste vriend! Toch nog terug op Java?’

‘Om te sterven, Stanbek....’

‘Gekheid! Kom meê naar mijn huis! Jufvrouw van Berkesteyn mag ik het genoegen hebben u en mijn ouden vriend ten mijnent te zien.’

Weinige uren later waren de menschen, wie het noodlot voor enkele maanden had te saâm gebracht, verspreid door Batavia, sommigen om elkaâr weldra wederom te ontmoeten in verschillende deelen van Indië, anderen om elkaâr nimmer weder te zien.

LXI.

Es kommt der Tod - jetzt will ich sagen,
Was zu verschweigen ewiglich.
Mein Stolz gebot: für dich, für dich,
Es hat mein Herz für dich geschlagen!

HEINE.

In onze dagen heeft ieder het recht, - of matigt het zich aan, - om den mannen, bij wien het roer van den staat berust, te raden, opmerkzaam te maken, de les te lezen, te vermanen en op hun plicht te wijzen. Er wordt van dat recht een ruim gebruik gemaakt, - onze couranten, onze brochures bewijzen het; alles, tot zelfs de geringste zaakjes, worden besproken, behandeld en nog eens behandeld; met alles bemoeit men zich. Daarom is het dubbel verwonderlijk, dat van al die raadgevende heeren nog geen enkele op het denkbeeld is gekomen der Indische regeering een maatregel voor te stellen, die zeker strekken zou om den roem te verhoogen der veelgeprezene ‘Koningin van het Oosten.’

Het zou deze maatregel zijn: ‘De regeering vaardigt een gebod uit, dat de reiziger, die voor de eerste maal Batavia betreedt, van af het oogenblik, dat hij de mailboot verlaat, wordt geblinddoekt. Geblinddoekt wordt

hij in een rijtuig geplaatst, geblinddoekt wordt hij voortgereden tot op het midden van het Koningsplein; dáár wordt hem de blinddoek afgenomen.'

De verbazing, en verwondering van al de jonkvrouwen, ridders, reuzen, of bedelaars, die in de tooversprookjes een donker roovershol, een akelige grafkelder, een prachtige zaal of een wonderschoonen tuin geblinddoekt werden binnengeleid, zou niets zijn, vergeleken bij de gevoelens van dezen baar. Als een tweede graaf de Monte Christo zou hij rondom zich staren en vragen of dat alles werkelijkheid was? of hij wellicht niet in een schoonen droom verkeerde? Hij zou zich bevinden in het midden van een zoo uitgebreide ruimte, een zoo breed plein, als wellicht nergens elders te vinden is; hij zou frisch groen, vriendelijke villa's, smaakvolle tuinen, rondom dat uitgestrekte plein opmerken en, - wanneer het den Gouverneur-Generaal mocht goeddunken den reiziger bij voorkeur des avonds naar dat Koningsplein te voeren, - zou hij overal licht zien en bloemen en vroolijkheid en weelde; muzijk en vroolijk gepraat, zouden hem van alle zijden in de ooren klinken; uit enkele dier helderverlichte paleizen zou hem het prettig gegons van gezelschappen tegemoetkomen; in zeer enkele, zou hij op den witmarmeren vloer zich vlugge voetjes zien bewegen op de maat eener vroolijke muziek. ----------

Geen twijfel! de eerste indruk zou schitterend zijn!

Nu?

Eerst gaat de nieuwaangekomene door een smal riviertje, waarin een paar baggermolens hem op allertreurigste manier aan zijn vaderland herinneren, dan wordt zijn geduld op een zwaren proef gesteld aan den

Boom met zijn onaangename drukten, zijn lastig onderzoek, eindelijk wordt zijn humeur geheel bedorven door het geschreeuw en gepraat, waarvan hij niets verstaat, en dat hij toch noodzakelijk verstaan moet, wil hij zijn bagage en zijn persoon in veiligheid gebracht zien.

Eindelijk zit hij niet, zonder zich zeer warm en zeer belachelijk gemaakt te hebben, in een ‘wagen,’ zoo-als men in Indië zegt, en het valt hem op, hoe vuil de rijtuigen, hoe klein en armoedig de paardjes zijn, die de koningin van het Oosten er op nahoudt. Was dat nog maar alles! Maar hij ziet rondom zich en o! ze zijn hartverscheurend, de teleurgestelde verzuchtingen van den nieuweling.

Is dit Batavia?

Dit de hoofdstad van Indië?.... Wat is dat voor een vuile loods? En waartoe zou dat leelijk gebouw dienen? En wat beteekent deze nauwe straat, dit steegje, in een land, waar alles licht en lucht en ruimte heet te wezen? Koetsier, waarom staan die ellendige beesten stil? Zoo, kunnen ze niet meer, uitgehongerd als ze zijn, in het land, waar men mij vertelde dat mensch noch dier gebrek behoeft te lijden?....

Eensklaps keert zich de woede van den reiziger tot schrijvers en dichters, die hij allen nog eens met ijver heeft nagelezen vóór zijn vertrek, en die zijn brein met de schoonste verwachtingen hebben vervuld! ‘Ik wou dat ik u eens hier had, professor Veth! Zijn dat misschien de zoete geuren der melatti, nu de luchtjes van de Leidsche achterbuurten zijn er niets bij! Waar zijn uwe Lotosbloemen, meneer Heine, waar uwe klaterende bergstroomen en stilvlietende beekjes, gij Jünghühn, en gij, Multatuli, mag ik weten waar uwe Adinda's zich heb-

ben verstopt? ik zie niets dan ongegeneerde zwarte meiden, die zich in vuile kalihs baden....

Eindelijk komt hij, moe en knorrig, in zijn hôtel aan; hij verlangt niets dan een bad en een bed, hij heeft nog weinig gezien van het Nieuw-Batavia, maar hij heeft er vooreerst genoeg van, en over het geheel is het hem niet meêgevallen. Hoe geheel anders zou die eerste impressie geweest zijn, zoo hij geblinddoekt door die leelijke achterbuurten, door die vuile oude stad, door dat warme, drukke, onwelriekende Chineesche, kamp was gereden, zoo hij had kunnen beginnen met het schoonste, en eindigen met dat alles, wat zoo weinig bekoorlijks heeft voor een vreemde.

Later immers, wanneer hij een weinig met de eigenaardigheden van het Indische leven bekend was, zou hij met de grootste belangstelling zijn rondgereden in die City van Batavia, waar men de grondslagen legt voor de lachende villa's in Willemspark en Javastraat; later zou hij die onaanzienlijk uitziende toko's en kantoren met een soort van eerbiedige bewondering hebben aangezien, wetende dat achter die vuile muren duizenden en tienduizenden worden omgezet, dat uit die eenvoudige gebouwen millioenen worden verzonden, die Nederland groot maken. Ook het Chineesche kamp zou hem alleraardigst hebben toegeschenen, zoo hij maar een weinig met zijn gestaarte bewoners was bekend geweest; hij zou het curieus hebben gevonden ze gade te slaan, altijd druk bezig, van den morgen tot den avond, altijd werkzaam, en wellicht daardoor altijd zoo opgewekt en vroolijk, ofschoon voorzeker ook een groot deel dier vroolijkheid is toe te schrijven aan de voldoening, die het hun verschaft, een inlander, landgenoot

of Europeaan beet te nemen, een bezigheid, die hem altijd nieuwe vreugde bereidt en reeds velen hunner, die als koelies in Indië aankwamen, als grands seigneurs naar het Hemelsche rijk deed terugkeeren.

Ja, hij zou zelfs ter sluiks nu en dan omzien naar de Adinda's, die hem eerst alleen zwart en ongegeneerd schenen, hij zou hare gracieuse bewegingen, haar waardigen gang, haar kwijnenden blik, gade slaan met die oplettendheid, die warme belangstelling, die zoo verwonderlijk spoedig ontstaat bij den Europeaan voor de donkere schoonen van het Oosten.

Maar dat alles komt eerst later, en de eerste indruk wordt niet meer weggenomen.

Toch zou het der moeite waard zijn, zoo er gezorgd kon worden, dat die eerste indruk wat aangenamer was, (zij het dan ook niet door zulke krasse maatregelen als blinddoeken), want de eerste indruk doet veel af, en het zou zoo goed, zoo nuttig, zoo heilzaam zijn voor Nederland en Indië beide, zoo Indië steeds meer werd geroemd en geprezen en gewaardeerd, zoo er steeds meer Nederlanders aankwamen en steeds minder weggingen uit dat land, waarvan niet Batavia de koningin is, maar die streken, waar nog reine zeden en Oostersche gastvrijheid wonen, waar nog de jonge vrouw wegschuilt in het rijstveld, als de blanke vreemdeling nadert, waar die vreemdeling somwijlen stilstaat op zijn pad, als verplet door de majestueuze schoonheid der wereld, die hij betreedt; 't zijn die stille oorden, waar de waringin fier het hoofd opheft naar het eeuwig blauw, maar liefdevol de krachtige armen uitstrekt naar den ruischenden stroom, die de geurige bloemen en de frissche regens van de bergen komt neêrleggen aan zijn

voet; 't zijn die dichte wouden, waar de tjimara suizelt in liefelijke harmonie met het gekir van den tortel, waar het fijne groen der bamboe wuift en ruischt, verlicht door gouden zonnestralen, geschakeerd door de kleuren van dien vogel, die haar gloeiende tinten met zich voerde uit het paradijs, en het is niet Batavia, dat u uw vaderland zal doen vergeten, het is niet het heete, dure, blufferige Batavia, dat u de liefkozingen uwer moeder, den handdruk uwer vrienden, den glans en afwisseling van Europa zal vergoeden; het zijn die rustige, liefelijke plekjes op Java's bergen, in Sumatra's valleien, die plekjes door de groote steden minachtelijk, ‘buitenposten’ genoemd, - waar een goddelijke natuur u kalm en gelukkig stemt, waar de jaren daarhenen vliegen als zoovele zonnige dagen, waar ge niet oud wordt of vermoeid van het leven, waar ge met weinig fortuin een betrekkelijke weelde en voorzeker overvloed kunt genieten, waar ge u verblijden moogt in een onafhankelijk bestaan, waar ge leeft als de aartsvader, u verheugend in uw bloemen en uw gaarde, in den bloei van uw huis, in den welvaart uwer omgeving, in den blos der gezondheid op de wangen uwer kinderen, in den blik vol liefde en geluk der gade, die vaderland en vrienden voor u verliet, maar het zich nimmer berouwde, wijl het nieuwe vaderland beter en schooner is dan het oude.

In een der met groen en bloemen versierde villa's die slechts van genot en vroolijkheid schijnen te spreken, in de smaakvolle en gastvrije woning van den heer Stanbek was de overste van Berkesteyn opgenomen; na een enkelen dag van rust, zoo noodig voor den zieke

had deze een lang en ernstig onderhoud met zijn ouden vriend gehad, en toen Clara den heer Stanbek naar den uitslag van dat onderhoud vroeg, had hij hetzelfde geantwoord, wat mevrouw Helmberg dagen te voren in haar zielsangst had uitgeroepen: ‘er is geen tijd te verliezen!’

Er werd nu ook geen tijd verloren. Reeds een uur nadat de overste zijn vast voornemen had te kennen gegeven, om zijn zoon in al zijne rechten te herstellen, was een rechtsgeleerde ontboden en in tegenwoordigheid van den zieke.

De advocaat sprak het uit, wat de heer van Berkesteyn wel vreesde, maar waaraan hij nog altijd had gehoopt op de een of andere wijs te kunnen ontkomen: hij moest Trudy Freilig huwen. Beslissend en onveranderlijk sprak in dezen de wet, dat kinderen, buiten huwelijk verwekt, alleen kunnen gewettigd worden door het opvolgend huwelijk van hunnen vader en hunne moeder, wanneer deze hen vóór het aangaan des huwelijks wettiglijk hebben erkend, of wanneer de erkenning heeft plaats gehad, bij de acte van voltrekking zelve.

Er was dus geen middel ter ontkoming: Eduard van Berkesteyn moest Trudy Freilig huwen.

Hij stemde er in toe, hij stemde toe in alles, wat van hem gevraagd werd, zoolang die zachte, smeekende oogen van Clara op hem rustten, zoolang zijn zoon met die eerbiedige genegenheid zijn hand drukte, hij stemde toe, maar onder ééne voorwaarde: hij zou Julio's moeder huwen, maar noch vóór, noch na de plechtigheid wilde hij haar zien. Zij glimlachte slechts, toen zij die voorwaarde vernam; het deed er niet toe, hoe hij haar griefde en vernederde, zoo slechts haar zoon werd erkend.

De advocaat had de noodige stappen gedaan, de invloed van den overste en zijne vrienden hadden hem het bereiken van het voorgestelde doel gemakkelijk gemaakt.

Den ambtenaar van den burgerlijken stand werd kennis gegeven van het voorgenomen huwelijk, met verzoek de vereischte huwelijksafkondigingen ten spoedigste te doen plaats hebben, een verzoekschrift om dispensatie van de tweede afkondiging werd bij den Gouverneur-Generaal ingediend, en wegens zware ziekte toegestaan het huwelijk ten huize van den heer Stanbek te doen plaats hebben. Toen alles gereed was, - en dat was binnen acht dagen na aankomst te Batavia, - toen durfde de dokter geen toestemming geven tot het voltrekken der plechtigheid, wijl de toestand van den zieke alle hevige aandoeningen verbood. En mevrouw Helmberg liep in haar hôtel op en neder ten prooi aan den vreeselijken angst, dat nu wellicht de dood tusschenbeide zou treden, voor ze haar kind erkend en gelukkig had gezien, en Julio werd knorrig en ongeduldig en riep het soms in zijn drift uit, hoe hij het altijd geweten had, dat hij niet geboren was, om gelukkig te wezen, dat hij tot het ras der gevloekten behoorde....

Op een donkeren stormachtigen nacht, toen de regen kletterde en de wind gierde door Batavia's ruime straten, werd daar een luid en hevig kloppen gehoord aan mevrouw Helmberg's deur.... een kwartier later trad ze de kamer binnen, waarin de overste van Berkesteyn lag te sterven.

‘Te laat!’

Met dien kreet trad ze terug, toen ze hem daar zag ter neder liggen, uitgeput, bewusteloos, stervende.

‘Te laat!’

Zoo morde ook Julio, toen hij weinig oogenblikken later met den dokter, den heer Stanbek en den ambtenaar, zich rondom het leger schaarde.

Maar neen! dat zou, dat kon niet het einde zijn van al dien strijd, al die zelfopoffering van twee edele vrouwenharten, van zooveel geduld en zooveel smart. Na een korte pooze, maar die den aanwezigen oneindig lang scheen, richtte Clara, die over den stervende was gebogen geweest, zich op; haar bleek gelaat was door een tweeden glimlach verhelderd, - hij had een naam gefluisterd.... den naam, dien hij eenmaal in zoete verrukking had uitgesproken.... op Clara's wenk trad Trudy Freilig nader.

De plechtigheid begon. Zij lag geknield voor zijn leger, ze had de hand gegrepen, die hij rustig in de hare liet.... nooit is wellicht kouder, klammer hand gereikt voor het echtaltaar; nooit is wellicht het ja zachter uitgesproken. - Maar het werd uitgesproken, en toen ze opstond uit hare knielende houding was haar zoon het wettig kind van Eduard van Berkesteyn.

Hij had het gezegd, - noch voor, noch na de plechtigheid wilde hij haar zien, en ze trok zich haastig in den donkersten hoek van het vertrek terug, en ze zag het slechts van verre, hoe broeder en zuster te samen voor het sterfbed traden en hoe hun vader met een laatste krachtsinspanning de hand reikte aan zijn zoon, met teedere woorden en vele, vele kussen van zijn dochter scheidde.

Het was zeer stil in het vertrek, toen Julio en zijne moeder Clara's handen drukten in sprakelooze dankbaarheid, stil, toen van Raven zijne geliefde in zijne

armen sloot en haar toefluisterde, dat ze niet alleen achterbleef op de wereld; zeer stil, terwijl allen wachtten op den laatsten snik van den stervende, - en vandaar wellicht, dat allen zich zoo getroffen oprichtten als daar zacht, maar duidelijk door de kamer klinkt:

'Trudy, mijn vrouw! ------

Ze was aan zijne zijde, ze kuste de handen, die hij naar haar uitstrekte, de bleeke lippen die haar naam fluisterden.... ze bleef alleen met hem en niemand vernam, wat zij tot hem sprak, niemand wist, wat hij haar te zeggen had; maar - dat daar werd gesproken van berouw en vergeving, van onveranderlijke liefde en gelukkig wederzien, dat bewees de zalige glimlach, die weinige uren later gezien werd op het gelaat van den doode.

EINDE VAN HET TWEEDE EN LAATSTE DEEL.